

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DE TERÖR SORUNU VE
SOSYAL POLİTİKA STRATEJİLERİ
AÇISINDAN ÇÖZÜMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aybek KESKİN

**Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali SEYYAR

HAZİRAN – 2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’DE TERÖR SORUNU VE
SOSYAL POLİTİKA STRATEJİLERİ
AÇISINDAN ÇÖZÜMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aybek KESKİN

**Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset**

Bu tez 29/05/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

**Prof. Dr. Ali SEYYAR
Jüri Başkanı**

**Prof. Dr. Adem UĞUR
Jüri Üyesi**

**Prof. Dr. Alaattin YALÇINKAYA
Jüri Üyesi**

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

29 Mayıs 2007

Aybek KESKİN

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Terör Sorunu ve Sosyal Politika Stratejileri Açısından Çözümleri” konusu ile terörün kavramsal boyutu, tarihi gelişimi, uluslararası ve Türkiye’deki boyutu ve sebepleri üzerinde durulacak, Türkiye Cumhuriyeti’nde terör türleri, çıkış şekilleri, sosyoekonomik, sosyokültürel ve sosyopolitik etkileri anlatılacak, sosyal politikalar çerçevesinde çözüm stratejileri önerilecektir. Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof.Dr. Ali SEYYAR’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca, bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme de şükranlarımı sunarım. Yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

29 Mayıs 2007

Aybek KESKİN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vii
ÖZET	x
SUMMARY	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: TERÖR VE GENEL GÖRÜNÜMÜ	6
1.1. Terör ve Kavramsal Boyutu	6
1.1.1. Terörün Tanımlanmasındaki Kavramsal Problemler	10
1.1.2. Terör, Terörizm ve Anarşizm Kavramları	14
1.2. Terörün Unsurları ve Özellikleri.....	16
1.2.1. Teröristin Tanımlanması.....	18
1.2.2. Teröristin Psikolojisi, Motivasyonu ve Motifleri.....	19
1.2.3. İntihar Teröristi “Canlı Bomba”.....	22
1.2.4. Terörün Faaliyet Alanları.....	25
1.2.5. Terörün Amaçları ve Yöntemleri	28
1.3. Terörün Sebepleri ve Etkileri	33
1.3.1. Politik Sebepler ve Etkileri	35
1.3.1.1. Mikro-Etnik Değerlerde Yaşanan Artışlar	35
1.3.1.2. Alt Kimlik-Üst Kimlik Tartışmaları	36
1.3.2. Ekonomik Sebepler ve Etkileri	38
1.3.2.1. Yoksulluk	40
1.3.2.2. Gelir Dağılımındaki Eşitsizlikler.....	43
1.3.2.3. İşsizlik	44
1.3.2.4. Yatırımlar Arasındaki Bölgesel Dengesizlikler	45
1.3.3. Sosyokültürel Sebepler ve Etkileri	46
1.3.3.1. Eğitimde Yaşanan Problemler.....	48
1.3.3.2. Kitlesele Göç.....	50
1.3.3.3. Organize Suç Çeteleri’nin Ortaya Çıkışı	52
1.3.3.4. Kültürel Kimlik Kaybı	53
1.3.4. Dinsel Sebepler ve Etkileri	56

1.3.5. Psikolojik Sebepler ve Etkileri.....	57
1.4. Terörün Çeşitleri	58
1.4.1. Etnik-Milliyetçilik Anlayışa Dayanan Terör	59
1.4.2. İdeolojik/Siyasi Terör	63
1.4.3. Sözde Dini Motifli Terör	64
1.4.4. Devlet Terörü/Siyasal Terör	66
1.4.5. Karşı-Siyasal Terör.....	67
1.4.6. Uluslararası Terör.....	67
1.4.7. Nükleer Terör.....	71
1.4.8. Biyolojik ve Kimyasal Terör	73
1.4.9. Siber Terör/Teknolojik Terör.....	75
1.4.10. Bir Terör Çeşidi Olarak Asimetrik Savaş.....	78
1.4.11. Dördüncü Nesil Savaş	81

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE TERÖR HAREKETLERİNİN TARİHÇESİ,

TÜRLERİ, SEBEPLERİ VE ETKİLERİ..... 83

2.1. Ermeni Terörü.....	84
2.1.1. Ermeni Irkı, Tarihi Kökenleri ve Kültürü.....	86
2.1.2. Soykırım, Holocaust ve Genocide Kavramları	88
2.1.3. Ermeni Terörü ve Dış Güçler.....	90
2.1.4. Ermeni Terörü’nün Hedefleri ve Sonuçları	91
2.2. Bölücü Terör Hareketleri.....	94
2.2.1. Kürt Irkı, Tarihi, Dili ve Kültürü	95
2.2.2. Kürt İsyancıları ve Nedenleri.....	98
2.2.2.1. Kürt İsyancıları’na Bir Çözüm Olarak: Hamidiye Alayları ve Aşiret Mektepleri.....	102
2.2.3. Kürt Cemiyet Hareketleri’nin Terör Boyutunun İncelenmesi	103
2.2.4. Kürt Milliyetçilik Hareketleri’nde Dış Güçlerin Etkileri	107
2.2.5. Bir Terörist Örgüt Olarak Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Kerkaren Kürdistan (PKK)	109
2.2.5.1. Kuruluşu ve Amacı.....	111
2.2.5.2. İdeolojisi, Programı ve Mücadele Stratejisi	112

2.2.5.3. Örgütsel Yapılanması	114
2.2.5.4. Gelir Kaynakları	115
2.2.5.5. Şiddet Eylemleri	116
2.2.5.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları	118
2.2.5.7. Örgütün Yaptığı Kongreler ve Alınan Kararlar	121
2.2.5.8. Örgütün Legal Alanda Faaliyetleri	122
2.2.5.9. Abdullah ÖCALAN'ın Kenya'da Yakalanışı ve Gelişmeler	126
2.2.5.10. Kürt Kimliği'nin Tanınmasına Dair Faaliyetler	127
2.2.5.11. KONGRA-GEL/PKK Terör Örgütü'nün Hedefleri	129
2.2.6. Türkiye'deki Diğer Bölücü Oluşumlar	131
2.3. Aşırı Sol Terör Örgütleri	132
2.3.1. Kuruluş ve Amaçları	133
2.3.2. İdeolojileri, Program ve Mücadele Stratejileri	138
2.3.3. Örgütsel Yapılanmaları	139
2.3.4. Gelir Kaynakları	140
2.3.5. Şiddet Eylemleri	140
2.3.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları	141
2.4. Sözde Dini Motifli Terör Hareketleri	143
2.4.1. Kuruluş ve Amaçları	146
2.4.2. İdeolojileri, Program ve Mücadele Stratejileri	149
2.4.3. Örgütsel Yapılanmaları	153
2.4.4. Gelir Kaynakları	154
2.4.5. Şiddet Eylemleri	155
2.4.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları	157

**BÖLÜM 3: TÜRKİYE'DE TERÖRE KARŞI DEVLET POLİTİKALARINA
ELEŞTİREL BAKIŞ VE SOSYAL POLİTİKA ODAKLI ÇÖZÜM
STRATEJİLERİ** 158

3.1. Türkiye'de, Terör ile Mücadeledeki Tedbirlerin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Analizi	159
3.1.1. Hukuki Alanda Alınan Tedbirlerin Analizi.	161
3.1.1.1. Eve Dönüş ve Toplum Kazandırma Kanunları	162

3.1.1.2. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu	163
3.1.1.3. 5233 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu	164
3.1.1.4. Devlet Güvenlik Mahkemeleri	165
3.1.1.5. Terör ile Mücadelede Yapılan Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye'nin Taraf Olduğu Anlaşmalar	167
3.1.1.6. Terörle Mücadelede Güvenlik Tedbirleri ve İnsan Hakları İkillemi.....	169
3.1.2. İdari, Politik ve Güvenlik Alanlarında Alınan Tedbirlerin Analiz Edilmesi	172
3.1.2.1. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL)	176
3.1.2.2. Terörle Mücadele Yüksek Kurulu	177
3.1.2.3. Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi	180
3.1.2.4. Terörün Finansmanının Engellenmesine Yönelik Çalışmalar..	181
3.1.2.5. Milli İstihbaratta Yaşanan Koordinesizlik	184
3.1.2.6. Geçici Köy Koruculuğu (GKK) Sistemi ve Sonuçları	188
3.1.2.7. Terörle Mücadele Eden Birimlerin Stratejik ve Teknolojik Açıdan Geliştirilmesi	189
3.1.2.8. Sınır Güvenliği'nin Sağlanması Yönünde Komşu Ülkeler ile İşbirliğine Gidilmesi	192
3.1.2.9. Türkiye'deki ve Gelişmiş Ülkelerdeki Terörle Mücadele Stratejileri'nin Mukayesesi	193
3.2. Bir Sosyal Risk Olarak Terör	198
3.2.1. Sosyal Risk'in Tanımlanması ve Unsurları	199
3.2.2. Terörün Sosyal Risk Alanı'na Girmesi	199
3.2.3. Terörün Oluşmasında Sosyal Faktörlerin Önemi.....	201
3.3. Terörle Mücadelede Sosyal Politikaların Önemi ve Rolü.....	202
3.4. Batı Dünyası ile Türkiye'de Uygulanan Sosyokültürel Modellerin Mukayesesi	203
3.4.1. Dışlamacılık Modeli	204
3.4.2. Asimilasyon Modeli	206
3.4.3. Çokkültürcülük Modeli.....	209
3.4.4. İkidilcilik ve İkikültürlülük Modeli.....	211

3.4.5. Kùltùrlerarasılık Modeli	212
3.4.6. Kanada'daki Quebec Milliyetçiliği'nin Türkiye'deki Kùrt Milliyetçiliği ile Karşılaştırılması.....	213
3.5. Türkiye'de Terör ile Mücadelede Sosyal Politikaların Etkinliği'ni Engelleyen Faktörler	215
3.5.2. Katı Laiklik Anlayışı	220
3.5.3. Yerel ve Katılımcı Demokrasi'nin Olmaması	222
3.5.4. Yerel Kùltür ve Dillere Tehdit Gözüyle Bakılması	223
3.6. Terör ile Mücadelede, Sosyal Politikaların Etkinliğini Kolaylaştıracak Yeni Zihni Yaklaşımlar.....	226
3.6.1.Ortak Vatan Anlayışını Pekiştiren Milliyetçilik Anlayışının Tesis Edilmesi.....	228
3.6.2.Dinlere ve Ortak Değerlere Saygılı Bir Laiklik Anlayışının Tesis Edilmesi.....	230
3.6.3. Diyanet Hizmetleri'nin Yaygınlaştırılması.....	230
3.6.4. Katılımcı Demokrasi Anlayışının Tesis Edilmesi.....	232
3.6.5. Farklı Kùltür ve Dillerin Milli Zenginlik Olduğunun Kabul Edilmesi	236
3.7. Türkiye'de Terörü Önlemek ve Ortadan Kaldırmak Amacıyla Uygulanabilecek Bütüncül Sosyal Politikalar	238
3.7.1. Sosyal Hizmetler Boyutlu Sosyal Politikalar.....	239
3.7.1.1. Mahallelerde Gençlik-Kadın-Aile Merkezlerinin Açılması (Toplum Merkezleri	242
3.7.1.2. Yetişkinlere (Ailelere) Yönelik Sosyal Pedagojik Faaliyetler.....	243
3.7.1.3. Mesleki Eğitim Programları	244
3.7.1.4. Dini ve Manevi Sosyal Hizmetler	245
3.7.1.5. Teröristlerin Psikolojik ve Manevi açıdan Sosyal Rehabilitasyonu	246
3.7.1.6. Sosyal İçerme Odaklı Sosyal İstihbarat Hizmetleri.....	247
3.7.2. İstihdam Odaklı Sosyal İçerme Politikaları	248
3.7.2.1. Yoksulluk ve İşsizliği Önleyen İstihdam Politikaları	251
3.7.2.2. Bir İstihdam Potansiyeli Olarak GAP.....	252
3.7.2.3. Yerel Kalkınma Modelleri	254

3.7.2.4. Yatırım Amaçlı Mikro Krediler.....	256
3.7.2.5. KOBİ'lerin Teşviki	258
3.7.3. Sosyal Yardım Boyutlu Sosyal Politikalar	258
3.7.3.1. Yoksullukla Mücadele İçin Şartlı Kamusal Sosyal Yardımlar.258	
3.7.3.2. Sosyal Teşvikler	260
3.7.3.3. Sağlık Hizmetleri Boyutlu Sosyal Politikalar ve Yeşil Kart.261	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	264
KAYNAKÇA.....	269
ÖZGEÇMİŞ.....	288

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AGİK	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ARGK	:Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	:Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu
BTC	:Bakü-Ceyhan-Tiflis Boru Hattı
Bkz	:Bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CIA	:Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü
CMUK	:Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
DBP	:Demokrasi ve Barış Partisi
DEHAP	:Demokratik Halk Partisi
DESA	:Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı
DDKD	:Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri
DDKO	:Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DDP	:Demokrasi ve Değişim Partisi
DEHAP	:Demokratik Halk Partisi
DEP	:Demokrasi Partisi
DEV-GENÇ	:Devrimci Gençlik Federasyonu
DEV-SOL	:Devrimci Sol
DEV-YOL	:Devrimci Yol
DGM	:Devlet Güvenlik Mahkemeleri
DHKP/C	:Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DKP	:Demokratik Kitle Partisi
DP	: Demokrat Parti
DTP	:Demokratik Toplum Partisi
EGM	:Emniyet Genel Müdürlüğü
GAM	:Özgür Açe Hareketi
HADEP	:Halkın Demokrasi Partisi
HAK-PAR	:Hak ve Özgürlükler Partisi
HEP	:Halkın Emek Partisi
HRK	:Kürdistan Kurtuluş Birliği
HSYK	:Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu
ETA	:Bask Ayrılıkçı Hareketi
FBI	:Federal Soruşturma Bürosu
FK	:Fikir Kulüpleri
FKF	:Fikir Kulüpleri Federasyonu
FKÖ	:Filistin Kurtuluş Örgütü
FLN	:Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi
FLO	:Quebec Kurtuluş Cephesi
GKK	:Gönüllü Köy Korucusu
GSYİH	:Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HOP	:Halklar ve Özgürlükler Platformu

HRK	: Kürdistan Kurtuluş Birliği
IGC	:Uluslararası Kriz Grubu
IKDP	:Irak Kürdistan Demokrat Partisi
IRA	:İrlanda Cumhuriyet Ordusu
ILO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
İBDA/C	:İslami Büyük Doğu Akıncıları Cephesi
İDB	:İstihbarat Daire Başkanlığı
JİT	: Jandarma İstihbarat Teşkilatı
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KARSAZ	: Kürt İşverenler Birliği
KİP	: Kürdistan İşçi Partisi
KİS	: Kitle İmha Silahları
KOBİ	: Küçük Orta Ölçekli İşletmeler
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
KTC	: Kürdistan Teali ve Terakki Cemiyeti
KUK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları
MDD	: Milli Demokratik Devrim
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MGSB	: Milli Güvenlik Siyaset Belgesi
MLSPB	:Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MKÖ	: Müslüman Kardeşler Örgütü
MLKP	:Marksist Leninist Komünist Parti
MSP	: Milli Selamet Partisi
MTTB	:Milli Türk Talebe Birliği
MUSTAZAF-DER	: Mustazaflar ile Dayanışma Derneği
NATO	:Kuzey Atlantik İttifakı
NAC	:Kuzey Atlantik Konseyi
NGO	:Non-Governmental Organizations-Hükümet Dışı Örgütler
ODTÜ	:Ortadoğu Teknik Üniversitesi
OHAL	:Olağanüstü Hal
ÖZDEP	:Özgürlük ve Demokrasi Partisi
ÖZEP	:Özgürlük ve Eşitlik Partisi
PASS	: Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi
PKK	: Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SPLM/A	:Sudan Halklar Özgürlük Hareketi/Ordusu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STÖ	: Sivil Toplum Örgütleri
TAK	: Kürdistan Kurtuluş Şahinleri
TAYAD	: Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TEMÜH	: Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı
THKO	: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TIYAD	: Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu

TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TİİKP	: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TKDP	:Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi
TKSP	:Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
TKP	:Türkiye Komünist Partisi
TMK	:Terörle Mücadele Kanunu
TMMM	: Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi
TMY	: Terörle Mücadele Yasası
TMYK	: Terörle Mücadele Yüksek Kurulu
TÖDEF	:Türkiye Öğrenci Dernekleri Federasyonu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
UAÖ	: Uluslararası Af Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YÖK	:Yüksek Öğretim Kurulu

Tezin Başlığı : Türkiye’de Terör Sorunu ve Sosyal Politika Stratejileri Açısından Çözümleri

Tezin Yazarı : Aybek KESKİN **Danışman :** Prof.Dr.Ali SEYYAR

Kabul Tarihi : 29 Mayıs 2007 **Sayfa Sayısı :** XI (ön kısım) + 288 (tez)

Anabilimdalı : Çalışma Ekon. ve End.İl. **Bilim Dalı :** Sosyal Siyaset

Devletlerarası ilişkilerin temel ilkelerinin en başında; “karşılıklı güçler dengesi” prensibi yatmaktadır. Uluslararası arenada, bir devletin, diğer bir devlete kıyasla güç dengesini lehine çevirmesi, gücünü artırması, neredeyse dünya tarihinin yaşına eş değer bir süreçtir. Devletler arasında süren rekabet her zaman “güç dengesi”ni lehine çevirmek amacıyla yürütülmüştür. Askeri, politik ve ekonomik gücü elde eden devlet, kendi çıkarları doğrultusunda dünya politikasını biçimlendirmeye çalışmıştır. Endüstri Devrimi ve Emperyalizm ortaya çıkana kadar devletlerarası rekabet nedeniyle oluşan silahlı çatışmalar genellikle topyekun savaş şeklinde tezahür etmiştir. Prusyalı General Clausewitz;”Savaş, politikanın başka araçlarla devamıdır.” demiştir, terör ise milletlerarası rekabetin en kanlı aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünya savaşlarının yıkıcı gücünü tecrübe eden devletler, benzer katliamları bir daha yaşamamak amacıyla tüm söylemlerinde barışçı açıklamalara yer vermekle birlikte, uluslararası arenadaki rekabet her zaman sürmüş, söz konusu rekabetin araçları ise özellikle “Soğuk Savaş Dönemi”nin başlaması ile birlikte değişmeye başlamıştır. İki kutuplu dünya düzeninde yaşanan rekabette, geçmiş dönemdeki topyekun savaşların yerine farklı bir araç kullanılmaya başlanmıştır; “terör”.

Terörü vurgularken ve çözümler ararken, anılan sorun ile sadece mikro düzeyde mücadele etmenin yetersiz olduğu, makro boyutlarda, uluslararası kurum ve kuruluşların da desteğini almak suretiyle bir çözüm stratejinin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun için öncelikle tüm dünya uluslarının üzerinde kesin olarak anlaşmaya varabileceği bir terör tanımı gerekmektedir. Çünkü bir devletin terörist olarak kabul ettiği unsurlar başka bir ülke tarafından özgürlük savaşçısı olarak algılanmakta, terör söz konusu kavram kargaşasından ustalıkla yararlanabilmektedir.

Çalışmamız, küreselleşmenin her alanda kendisini hissettirdiği dünyada etkilerini çok daha yıkıcı boyutlara taşıyan terör fenomeninin genel görünümünü ortaya koymak, söz konusu sorunun Türkiye’deki boyutlarını tarihsel gelişimi ile birlikte analiz etmek ve terör sorununa sosyal politikalar çerçevesinde çözümler üretmek amacıyla yapılmıştır.

Tezimizde, ilk etapta, terörün tanımlaması, tarihi gelişimi, uluslararası ve Türkiye’deki boyutu ve üzerinde durulacak, Türkiye’de terör türleri, çıkış şekilleri ve etkileri anlatılacaktır. Akabinde, Türkiye’de terör ile mücadelede; politik, idari ve stratejik uygulamaların analizi yapılacak, tavsiyeler sunulacaktır. Tezimiz, bir sosyal risk olan terör ile mücadelede Türkiye’de, sosyal politika alanında alınabilecek önlemlerin ortaya konulması ile sona erecektir.

Bu bağlamda çalışmanın amaçlarını şu şekilde ifade etmek mümkündür;

- Terörün ortak tanımının oluşturulmasına ağırlık vermek, terörizm şekilleri ve etkilerinin ortaya konularak, terörün genel profilinin ortaya çıkarılması,
- Türkiye’de, meydana gelen; etnik, bölücü ve sözde dini motifli terör hareketlerinin kısa tarihçelerinin incelenmesi,
- Türkiye’de, terör sorununun çözülmesi amacıyla günümüze kadar uygulanan devlet politikalarının analizi ve bu çerçevede alınabilecek önlemler üzerinde durulacak ve
- Tezimiz, terör ile mücadelede sadece güvenlik ve istihbari çalışmaların etkili olmayacağı, aynı zamanda koruyucu sosyal politikalar ve sosyal rehabilitasyon programları gibi akut tedbirler alınmasının gerekliliği vurgulayarak sona erecektir.

Anahtar Kelimeler : Terör, terörist, sosyal politika, refah devleti.

Title of Thesis: Terror Problem in Turkey and Solutions in Terms of Social Political Strategies		
Author	: Aybek KESKİN	Supervisor : Prof. Dr. Ali SEYYAR
Date	: 29 May 2007	Nu. of pages : XI (pre text) + 288 (main body)
Department	: Scienses of Working Econ. and Industry.	Subfield : Social Politics.
<p>Fore and foremost principle at interstate relations is “mutual powers balance”. The process at international arena of changing powers balance into own’s favour and increase its power is almost equal to world’s history. Competition maintaining among states has always been in a way that turning “power balance” into own’s favour. The state that holding military, politics and economic power in its hand has always tried to form global politics in the frame of own interests. Armed clashes due to interstate competitions until looming of Industrial Revolution and Imperialism appeared by and large as total warfare. In the words Prussian general Clausewitz “ War is sequel of politics with other tools”. Terror is taking the floor as the bloodiest tool of international competition.</p> <p>Although the states experienced the ignominious force of the world wars make peaceful discours in order not to live the same massacres intrnational competition has always been in force. The means of the said competition started to change by “Cold War Period”. In a world order with bipolar the competition has started a novice tool instead of the one used in total warfare. This is terror.</p> <p>By emphasizing terror and finding solution for it it has been well understood that to struggle with it in only micro level is not efficient. It is necessary to gain support of international establishments in macro sizes. Solution strategy must be developed in this way. Accordingly it is necessary to redifine terror in a way that all the states over the world should agree it. As the points that is accepted as terrorist by a state called freedom warrior by another state. Terror wisely benefits from this confusion.</p> <p>This study is made in order to explore terror in its general view that in a globalization period it has been more ignonimios and bloody to anylize the sizes of the fact in Turkey with its historical development and to solve the problem in the frame of social politics.</p> <p>In our thesis first of all terror is defined emphasizing historical development and sizes of international and Turkey as well as terror kinds in Turkey, forms of appearances and its effects. Then, appliances of politics, administritive and strategical are analyzed and giving some recommendations. The thesis is ending by pointing the measures that must be taken for struggling with a fact that is a social risk.</p> <p>In this context we can explain the purpose of our studt as following:</p> <ol style="list-style-type: none"> Terror is redifining in a way that it must be agreed commonly. A general profile is drawn pointing the forms and effects of terror. Investigating ethnical, seperating and so called religious terror activities appearing in Turkey in terms of short history. State politics that has been applied to date to solve the terror problem is analyzed as well as the measures to be taken in this frame. Our thesis is ending focusing on the subjects such as in the struggling with terror only security and intelligence activities are not enough. It must be taken preventive social politics and social rehabilitation programs into consideration. 		
Keywords: Terror, terrorist, social politics, wellfare state.		

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası rekabet koşullarında önemli değişiklikler olmuş, sıcak savaşlar dönemi kısmen sona ererek yerini soğuk savaş sürecine bırakmıştır. Soğuk savaş döneminde oluşan iki kutuplu dünya düzeni, söz konusu kutupların kendilerine müttefik oluşturabilmek amacıyla değişik taktikler ve stratejiler oluşturduğu oldukça ilginç bir dönemdir. Bahse konu dönem içerisinde her iki kutup da kendi ideolojisi, zihniyeti, her şeyden önemlisi çıkarları doğrultusunda hükümranlığı altına almak istediği ülkeler ile ekonomik, diplomatik ve politik ilişkiler tesis etmeye çalışmış, ya hedef aldıkları ülkeleri doğrudan işgal etme ya da kaos ortamı yaratarak müdahil olma cihetine yönelmişlerdir. Dünya hegemonyasını gerçekleştirmek amacı güden iki kutup, karşılıklı rekabet çizgisi dahilinde, hedef aldıkları ülkelerde faaliyet yürüten ihtilalci şiddet gruplarına ideolojik, teknolojik, stratejik, ekonomik ve askeri açıdan destek vermişlerdir. Soğuk savaşın en önemli metotlarından biri olan psikolojik savaş türüne bağlı olarak terör kavramı anılan dönemde gelişmeye başlamıştır. Değişen dünya dengelerine büyük bir hızla adapte olan terör, teknolojik yeniliklere bağlı olarak sahibi bulunduğu imkan ve kabiliyetleri ile gücü ve etkisini her geçen gün artırmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimler ve küreselleşme ile birlikte ülkelerin birbirine entegrasyonu sonucunda ulusların toplumsal yapılarında radikal değişiklikler olmuştur. Teknik ve ekonomik alanda yaşanan küreselleşme terörün de küreselleşmesine dolayısıyla, küreselleşmenin dünyayı tehdit eder bir olgu haline gelmesine neden olmuştur. Küreselleşme her alanda dünyayı etkilerken kontrolünü kaybeden gruplara engel olmak amacıyla küresel düzeyde önlem olacak bir caydırıcı bir güç tesis edilememiştir. Teröre karşı, uluslararası bazda işbirliğinde, özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarının akabinde bir gelişme kaydedilmekle birlikte, istenilen düzeye henüz ulaşamadığı ve terörü besleyen sebeplerin giderilmesi için radikal önlemler alınamadığı gözlenmiştir. Oysa, teröre karşı mücadelenin küresel boyutlarda yürütülerek, sadece “güvenlik” ve “istihbarat” alanlarında değil, sosyal politikalar ile desteklenen programlar vasıtasıyla yürütülmesi gerektiği hususunu terörle mücadele ettiğini belirten ülkeler henüz idrak edememiştir. Terör hareketleri, günümüzde periyodik olarak ve dalgalar halinde ortaya çıkmakta, zamanla önemini yitirmekte ve bilahare yeniden hız kazanmaktadır. Terörün hız kazandığı bu dönemler ile uluslararası

siyasal ilişkiler, bölgesel ve ülke düzeyindeki siyasi ve toplumsal sorunlar arasında yakın ilgi bulunduğu gözlenmektedir. Terör saldırıları meydana geldiği anda, o güne kadar; güvenlik, askeri ve istihbari tedbirler gözden geçirilirken, uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi bağlamında ülkeler arasında karşılıklı iyi niyet temennileri gönderilirken, terörün o ana kadar gelişmesine neden olan ana sorunlar her zaman ihmal edilmiş, ya da sorunlar belirli ideolojilere mensup çevreler tarafından kendi tarzları bağlamında analiz edilmiştir. Yani terör sorununa, “sağ” görüşe mensup bir aydın kendi ideolojisi veya inancı paralelinde, aynı şekilde “sol” görüşe mensup bir aydın da benzer düşünce tarzında yaklaşmıştır. Terör sorununun kökenine inmede ülke içinde gözlenen “taraf” olma durumu, ülkelerarası ilişkilerde çok daha keskin bir çizgide tezahür etmiş, hatta durum ileri boyutlara vararak, “benim teröristim”, “senin teröristin” kavramlarına sebep olmuş, bir ülke için terörist görülen bir grup, diğer bir ülke için “özgürlük savaşçısı”, “direnişçi” veya “mücahit” kavramları ile nitelendirilmiştir. Terör konusunda uluslararası arenada yaşanan çarpık gelişmelere paralel olarak, Türkiye terör sorunu ile yıllardır mücadele etmesine rağmen konunun derinliğine inmede ne yazık ki yetersiz kalmıştır. Terörle mücadele stratejisinde, düşmanı yok etmekten çok, düşmanı besleyen; ekonomik, siyasi, politik ve sosyal önlemlerin alınması gerekliliği yeterince kavranılamamıştır. “Türkiye’de Terör Sorunu ve Sosyal Politika Stratejileri Açısından Çözümleri” başlığını taşıyan çalışmanın birinci bölümünde; terörün tanımlanması, terör sorununun ortaya çıkışı, terörü besleyen kaynakların neler olduğu ve sonuçları ve terörün türleri üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde Türkiye’deki terör hareketlerinin kısa tarihçesine değinilecek, üçüncü bölümde ise; Türkiye’de günümüze kadar terörle mücadele açısından alınan hukuki, politik, askeri, istihbari ve idari tedbirler analiz edilecek, terörün çözümünde uygulanabilecek sosyal politikalar ve modeller ile Türkiye’de terörü besleyen sosyal sorunların tanımlanması yapılarak, bahse konu sorunların aşılması için gerekli görülen öneriler belirtilecektir.

Araştırmanın Amacı

Türkiye’nin yaklaşık kırk yıldır terör sorunu ile mücadele etmesi, sorunun; etnik, ideolojik, karşı-ideolojik ve sözde dini motifli terör örgütlenmeleri ile ülkenin gündemini meşgul ederek, başta insan kaybı olmak üzere ülkede mevcut öz kaynakları tüketmiş olması, terör sorununun ülke açısından ne derecede önemli bir sorun

olduğunun açık bir kanıtıdır. Türkiye’de terör sorununun yıllardır kemikleşmiş bir hale gelmesi, bir terör dalgasının diğerine sebep olması veya terör dalgalarının iç içe geçmiş bir şekilde devam etmesi, mevcut sorunun çözümü açısından Türkiye’de bugüne kadar tatbik edilen politikaların verimsizliğini ve etkisizliğini göstermektedir. Türkiye’de yıllardır süren politik, sosyal ve ekonomik istikrarsızlıkların kökeninde terör sorunu bulunmaktadır. Özellikle ülkede mevcut bulunan “etnik-bölücü terör”ün son yıllarda vatandaşlar arasında birtakım örtülü gerilimlere neden olması, ülke çapında meydana gelebilecek “toplumsal patlama” riskini içermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu çerçevede tezde, Türkiye’de terör sorununun etkisizleştirilmesi için sadece; güvenlik, askeri ve istihbari alanda alınan önlemlerin yeterli olmadığı, aynı zamanda ülkenin içerisinde bulunduğu; sosyal, kültürel, politik ve ekonomik sorunların aşılması için sosyal politikaların acilen etkinlik kazandırılması gerekmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amaçları;

- a) Türkiye’de terör sorunu ile uğraşan tüm birimlere gereken genel bilgiyi sağlamak,
- b) Türkiye’de terör sorununun çözülmesinde uygulanan basmakalıp politika ve stratejilerin geliştirilmesi/dönüştürülmesine katkıda bulunmak,
- c) Terör sorununun uluslararası bazda geçmişte ve günümüzde hangi boyutlarda irdelendiği, söz konusu sorunun çözümünde gelişmiş ülkelere hangi çözüm stratejilerinin uygulandığını belirtmek,
- d) Terör sorununun her ülkenin gündemine elbet bir gün girebileceği hususundan hareketle, uluslararası çapta terör sorununa ciddi çözümler ve politikalar geliştirilmesi için gerekli veriyi sağlamak,
- e) Türk vatandaşlarının yaşadığı sosyal sorunların veya ülkede yaşanan polemiklerin analizini yaparak, bahse konu sorunların terör örgütleri tarafından ne şekilde istismar edildiği hususlarını gözler önüne sermek,
- f) Türkiye’de, tüm vatandaşların bir arada barışçı bir şekilde yaşaması için bütüncül sosyal politika tekniklerini belirtmek,
- g) Türkiye’de terör sorununun fotoğrafını çekmek, söz konusu sorunun aşılması yönünde yapılan tüm projelere katkıda bulunmak, biçiminde özetlenebilecektir.

Araştırmanın Yöntemi

Terörün birçok kolu olduğu, terör örgütlerinin ise oldukça çeşitliliği bulunduğu hususlarından hareketle, tezde Türkiye’de mevcut olan terör hareketlerinin tarihçesi özetlenerek işlenmiştir. Bu bağlamda, “karşı-ideolojik terör” sınıfına sokabileceğimiz Ermeni Terörü, ortaya çıkışı ve sonuçları, Türkiye’de “aşırı sol” ve “etnik-bölücü” terör örgütlerine verdiği destek nedeniyle tezde işlenmiş, Türkiye’de terör kronolojisi açısından aşırı sol terör örgütlerinin ortaya çıkışları, mücadele ve hareket metotları yine özetlenerek ele alınmıştır. Aynı şekilde, sözde dini motifli terör örgütleri de çalışmaya dahil edilmiş ve uluslararası konjoktüre bağlı olarak faaliyetleri irdelenmiştir. Türkiye’nin terör ile mücadelesinde öncelikli gündem maddesini teşkil etmesi gerektiğine inandığımız “etnik-bölücü” terör ile söz konusu terörün ülkedeki en önemli temsilcisi KONGRA-GEL/PKK terör örgütü ise, diğer terör örgütlerine oranla çok daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bağlamda, her biri ayrı birer tez konusunu olduğunu düşündüğümüz Türkiye’deki terör örgütlerinin ortaya çıkışları, faaliyetleri, stratejileri ve metotları özetlenerek ele alınmıştır. 11 Eylül 2001 terör saldırılarının akabinde dünya gündemine “İslami Terör”, “Radikal İslamcı Terör” gibi yanlış tanımlamalar ile giren ve özellikle ABD ile Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde “İslamofobi” diye nitelendirilebilecek yanlış bir anlayışa sebep olan “Uluslararası Terör”ün çıkış şekilleri ve Türkiye’ye etkileri tezde işlenecektir. Keza, uluslararası teröre bağlı olarak gelişme gösteren “Siber Terör/Teknolojik Terör”, “Biyolojik ve Kimyasal Terör” ile “Asimetrik Tehdit” ile “Dördüncü Nesil Savaş” kavramları tezde tüm yönleri ile işlenmeye çalışılacak, söz konusu terör türlerinin Türkiye’deki tehdit boyutları üzerinde durulacaktır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de terör sorununun aşılması, ulusal güvenliğin sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın ülkenin ana gündemine oturması, vatandaşların en geniş anlamda demokratik hak ve hürriyetlere sahip olması, bireylerin temel özgürlüklerin garanti altına alınması, toplumsal gerilimlerin yaşanmaması, farklı dil, din ve kültür anlayışına haiz bir sistemin oturtulması açısından oldukça büyük bir öneme haiz bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, gerek ülke içinde mevcut olan tüm terör grupları/fraksiyonları ile gerekse ülke dışından gelebilecek terör saldırıları ile topyekun mücadelede büyük bir

kararlılık sergilemelidir. Ülke dışından gelebilecek terör tehditlerinin, 11 Eylül 2001 saldırılarının akabinde yaşanan sürece paralel olarak oluştuğu mütalaa edilmekle birlikte, yurtdışındaki terör gruplarının Türkiye’deki yerli uzantıları/hücrelerinin, ülkede mevcut bulunan sisteme ait yanlış algılamalar ve eleştiriler paralelinde eylemlerini gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Örneğin, 15 ve 20 Kasım 2003 tarihlerinde İstanbul’da bombalı eylemler gerçekleştiren ve medyada “Türk El-Kaidesi” şeklinde lanse edilen, tekfiri ideolojiye haiz sözde dini motifli terör grubu, Türkiye’deki yabancı kuruluşları ve sermayeyi hedeflemekle birlikte, eylemlerini gerçekleştirmede başka bir yönün Türkiye’deki mevcut sistemi hedef almak şeklinde tezahür ettiği bilinmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de faaliyet yürüten terör organizasyonlarının analizinde basmakalıp nitelendirmelerden kaçınılarak, konunun derinliğine tetkik edilmesi önem arz etmektedir. Türk El-Kaidesi’nin, “Uluslararası Terör Federasyonu” şeklinde nitelendirilebileceğimiz El-Kaide Örgütü’nün sadece Türkiye’deki uzantısı olmaktan fazla işlevi bulunduğu, ya da, İran Gizli Servisi’nin Türkiye’deki operasyonu şeklinde nitelendirilen Hizbullah terör örgütünün, bir gizli servisin operasyonu olmaktan çok daha fazla sorunlar içererek ortaya çıktığı analiz edilmeye çalışılacaktır. Aynı şekilde, Türkiye’nin bir numaralı terör sorunu olduğuna inandığımız KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün kuruluşu, gelişmesi, mücadelesi ve hedefleri incelendiğinde, anılan örgütün Soğuk Savaş’ın kalıntısı olarak Türkiye’yi zayıflatmayı isteyen/planlayan ülkelerin desteği neticesinde kurulduğu ve geliştiği nitelendirmelerinin terörün mantığını çözmeye nasıl sığ kaldığı hususları üzerinde durulacaktır. Terörün mantığını çözebilmek için, ilk etapta konuya terörist açısından bakmak gerekmekte, teröristin hangi platformlarda taban kazanabildiği, propaganda yapabildiği, ekonomik kaynaklar elde edebildiği hususlarını analiz etmek, akabinde söz konusu platformların terör odakları tarafından istismarını engelleyebilmek için hangi politikaların işlevliğe kavuşabileceğini net bir şekilde değerlendirebilmek gerekmektedir. Bahse konu platformları analiz ederken karşımıza, aslında yıllardır Türkiye’nin sorunu olan, kemikleşmiş ve bir türlü aşılammış sosyal sorunların yumağı çıkacaktır. Bu bağlamda, Türkiye’nin terör ile mücadelesinde yürürlüğe konulabilecek sosyal politikaların kullanımında “sosyal uzlaşma”yı sağlayabilmek ülke genelinde kabul görebilecek şekilde bir sistemin işlevlik kazandırılması gerekmektedir. Söz konusu sistem ile din, dil, kültür v.b yapıda ülke içerisinde yaşanan polemikler aşılabilecek, demokrasinin işlevliği artırılarak, vatandaşın

her türlü ihtiyacına cevap verebilen “refah devleti” anlayışı belirli bir temele oturtulabilecektir. Bu çerçevede Türkiye’deki sosyal yapı yeniden inşa edilerek demokrasinin teşvik edilmesi ile birlikte; insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğü, toplumsal tolerans ve sosyal bütünleşme, eşitlik, din ve vicdan özgürlüğü v.b kavramın işlevlikleri artırılabilecektir. Bu şekilde terör örgütlerinin taban kazanma ve propaganda stratejilerinde işledikleri; ayrımcılık, dışlamacılık, bireysel özgürlüklere müdahalecilik v.b kavramların çürütülerek, örgütlerin mensup kazanma stratejilerine darbe vurulması, akabinde örgütlerde çözümlerin oluşması sağlanabilecektir.

BÖLÜM 1 : TERÖR VE GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. Terör ve Kavramsal Boyutu

“Terör,” sözcüğünün aslı Latince *terrēre* fiilinden gelmiş olup, Terrere; “tir tir titretmek” anlamına gelmektedir. Terör terimini kullanan ilk kişi, antik-Grek düşünürü ve tarihçi Xenophon'dur. Xenophon; “Terörün savaş zamanında düşman nüfusa karşı psikolojik etki yaratmak amacıyla kullanıldığını” belirtmiştir (Ataman, 2006: 12).

Dünya üzerinde ilk ihtilal hareketlerinin ise M.Ö.VII yüzyılda eski Yunanistan'da başladığı ileri sürülmektedir. Sonraki yüzyıllarda ihtilaller, kendi çıkarları doğrultusunda hak arayışı içerisinde bulunan her kesim tarafından kullanılan bir araç olmuştur. Bahse konu ihtilaller esnasında terörün yıkıcı etkisi sıkça kullanılmış olup, kanla iktidara gelen ihtilalciler çoğu zaman iktidarlarını koruyabilmek amacıyla şiddete başvurmuşlardır.

Tarihteki en eski terör hareketi M.Ö 6-135 tarihleri arasında Filistin'de ortaya çıkmıştır. “Zealot“ isimli Musevi tarikatı, anılan dönemde Roma İmparatorluğu'nun lejyonerlerine karşı suikastler düzenleyerek adını duyurmuşlardır. “Zealot Tarikatı”ndan sonra “Sicari” olarak tanımlanan Musevi bir suikast grubu oluşturularak Roma'lı lejyonerlere yönelik suikastlerine devam etmiştir. “Sicari”ler adını suikastlerinde kullandıkları kısa kılıçlarından almıştır. Sicariler dini mekanları yakmış, Kudüs'ün su yolunu tahrip etmiş ve buğday ambarlarını yağmalamıştır. Sicariler anılan şiddet olayları ile Roma halkı arasında korku ve huzursuzluk yaratarak uzun süreli bir psikolojik savaş yürütmüştür (Demirel, 2002: 25).

Terör, İslam tarihinde de yaşanmıştır. İkinci Halife Hz.Ömer, üçüncü Halife Hz.Osman, dördüncü Halife Hz.Ali terör kurbanı olmuş liderlerdir. Özellikle Hz.Ali'nin öldürülmesi, İslam dininin Sünni, Şii ve Harici olarak üç büyük mezhebe bölünmesine yol açmış, birçok kanlı olayın nedeni olmuştur (Kongar, 2002:78).

XII.yüzyılda İran'da ortaya çıkan ve kökeni Şii kökenli İsmailiye Tarikatı'na dayanan Hasan SABBAAH liderliğinde organize olan terör grubu, Alamut Kalesi'nde üslenerek dönemin bölgesel Sünni İslam liderlerine yaptıkları suikastlar ile adını duyurmuştur. “Haşhaşi”ler olarak da anılan bu grubun düzenlediği saldırılarda Büyük Selçuklu İmparatorluğu vezirlerinden olan Nizam'ül Mülk de zehirli hançerle hayatını yitirmiştir.

Haşhaşiler, eylemlerinde militanları cesaretlendirmek için Haşhaş kullandıklarından anılan ismi almıştır (Demirel, 2002: 26).

XVIII.yüzyılın başları devletin siyasi amaçlara ulaşmak için önceden tasarlayarak ve sistematik bir şekilde terörün kullanıldığı ilk olaylar zincirini başlatmıştır. Fransız Devrimi sonrasında yaşanan ve “Terör Devri” (Eylül 1793-Temmuz 1794) olarak nitelendirilen süreç içerisinde, ihtilalin en önemli fikri olan “milliyetçilik” hareketleri, özellikle imparatorlukların hükümlerinde bulunan milletlerin bağımsızlıklarını kazanma güdüsü ile isyan hareketlerini doğurmuş, söz konusu isyan hareketlerinde terör önemli bir unsur olarak kullanılmıştır.

Terör kelimesi Fransa’da, Fransız ihtilalinin ardından Jakoben şiddetini anlatmak için de kullanılmıştır. İhtilalin önde gelen liderlerinden Robespierre, halkın cumhuriyetinin kralcılara karşı terör uygulamasını haklı ve zorunlu görmüş ve 5 Şubat 1794’te “İç Politikanın Moral ve Politik İlkeleri”nde şöyle belirtmiştir; “Barışta, gücünü erdemden alan halk hükümeti, devrimde, erdem ve terörden alır. Terörsüz erdem vahimdir, erdemsiz terör etkisizdir.”

Günümüzde kullanılan anlamıyla terör ya da siyasal amaçlı şiddet ise Rus İhtilali öncesi “Norodnikler” ile birlikte ortaya çıkmıştır. Rusça “Narodnaya Volya”, yani “Halkın İradesi” kelimelerinin birleşmesinden türeyen Norodnikler, Çar’ın üst düzey yöneticilerine yönelik suikastler düzenleyen, ancak eylemlerden sonra kendilerini döverek cezalandıran şahıslar olarak tarih sahnesine çıkmıştır (Özgürel, 2001: 6).

Londra’da, Temmuz 1881 ayında toplanan “Milletlerarası Anarşi Kongresi”nde, kimya ve teknolojiye önem verilerek, topyekün öldürü silahların eylemlerde kullanılmasının üzerinde durulmuş olup, ilk terörist silahları hançer ve tabanca iken, daha sonra Alfred NOBEL’in icadı ile eylemlerde dinamit kullanılmıştır (Giritli, 2001: 13).

Terör kavramının modern bir fenomen olarak uluslararası bir sözleşmeye konu olması ilk kez Milletler Cemiyeti’ne dayanmaktadır. Milletler Cemiyeti’nce ilan edilen 1937 tarihli “terörün cezalandırılması ve önlenmesi için uluslararası sözleşme” bu alanda bir ilki oluşturmaktadır (Ataman, 2006: 12).

Özellikle 1960’lı yıllardan bu yana ulusal ve uluslararası düzeyde yaygın olarak kullanılan terör terimi, siyasal şiddet suçlarını ifade etmektedir. Fransız İhtilali’nden

kaynaklanan bir alışkanlıkla siyasal şiddet suçları terör veya terörizm olarak adlandırılmaktadır. Terör ile mücadelede karşılaşılan en önemli sorun terörün tüm dünyada genel geçerliliği bulunan bir tanımının yapılamamasıdır. Ancak oldukça yalın olarak tanımlamak gerekirse terör "Şiddet, tehdit baskı ve birçok yıkıcı unsuru kullanarak toplum üzerinde baskı yaratmak" şeklinde belirtilebilir. Terör hareketleri toplumun tabanından tavanına karşı tüm kesimini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileyebilir. Toplumun gözünde korku ve dehşeti yaratmayı amaçlar, bu şekilde mevcut düzeni değiştirerek kendi ideolojisi veya etnik kimliği çerçevesinde bir sistem oturtmayı arzulamaktadır.

Terör, insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için yoğun ve sistematik bir korkuyu ve bu korkuya neden olabilecek her türlü şiddet eylemini içermektedir. Ancak her durumda terörün yöneldiği hedef dolaylı ya da doğrudan halkın kendisi olmaktadır. Bir terör örgütü halkı kendi yanına çekebilmek için şiddet uygulamaktadır. Teröristler, elde edecekleri korkunun kendilerine güç vereceğini ve anılan güç sayesinde halkın bir bölümünün desteğini kazanabileceğine inanmaktadır (Yalçın, 2002: 7).

Terör, meydana geldiği zaman sadece onu yaşayan kurbanlar değil izleyici pozisyonundaki insanları da etkilenmektedir. Bu kadar yıkıcı bir etkisi bulunan terörün politik, ekonomik ve sosyal nedenlerini analiz etmek ve çözüm stratejileri oluşturmak için, sadece istihbari ve güvenlik ile ilgili önlemlerin yeterli olmadığı, aynı zamanda; iktisat, sosyal siyaset, sosyal psikoloji, sosyoloji ve psikoloji gibi bilimlerden faydalanarak ortak bir önlem paketi ortaya çıkarılması elzem olarak görülmektedir.

Evrimsel psikolojiye göre terörün nedeni kaynak paylaşımıdır. Terör örgütleri kendi kaynaklarını (politik ve/veya ekonomik) artırmak amacıyla şiddet eylemlerine başvururlar.

Alex SCHMID, 1983 yılında kaleme aldığı "Politik Terörizm (Political Terörizm)" adlı eserinde 1936-1981 arasında telaffuz edilen 109 farklı siyasal terör tanımının bulunduğunu belirtmiştir (Akgül, 2003: 2).

Meydan-Larousse Ansiklopedisi'nde terör; “İhtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi” şeklinde tanımlanmaktadır.

Ülkemizde 1991 yılında yürürlüğe giren, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun birinci maddesine göre ise terör;

“Terör; baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle anayasada belirtilen cumhuriyetin temel niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik ve ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kanunda yazılı olan örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Örgüt terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsar.¹ şeklinde tanımlanmıştır.

Terörle ilgili yaşanmakta olan en önemli sıkıntı terör tanımının yapılamamasıdır. Uzmanlar iki yüz ayrı tanım yapmakla birlikte dünya üzerindeki devletler herhangi bir tanım üzerinde anlaşmaya varamamaktadır. Bunun sebebi ise, hemen hemen tüm devletlerin ya uzak mesafeden desteklediği, ya sempati ile baktığı, ya da mücadele halinde olduğu terör örgütünün bulunmasına bağlanmaktadır (Bulaç, 2005: 5).

Uluslararası kuruluşların önderliğinde yapılan toplantılar, ortaya konulan yaklaşımlar, yıllardır yaşanan kanlı ve acı tecrübelere rağmen, terörün ortak tanımının yapılmasında, dolayısıyla tehdidin tanımlanarak topyekun mücadele kararı alınmasında henüz somut bir gelişme ortaya konulmamış olup, bu bağlamda belirsizlik sürmektedir.

1.1.1. Terörün Tanımlanmasındaki Kavramsal Problemler

Dünya üzerinde yürütülen terörist hareketlerin çeşitliliği paralelinde terörün ortak tanımlanması oldukça zor görülmektedir. Terör hakkında devletler tarafından yapılan

¹ 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 12 Nisan 1991 tarihinde yürürlüğe girerek Resmi Gazete'nin 20843 sayısında yayınlanmıştır.

tanımlanmalar incelendiğinde genellikle keyfi bir durum söz konusu olmaktadır. Politik liderler terörist etiketini çoğunlukla hedeflerine karşı kullanmakta olup, bu bağlamda biri için “terörist” görülen şahıs, bir diğeri için “özgürlük savaşçısı” olarak nitelendirilmektedir.

Terör ne? ve terörist kim? sorularına yanıt, herkesin kendi baktığı yerden, kendi ekonomik ve politik tercihleri ve sınıfsal gerçekleri ile yanıtladığı cevap olarak karşımıza çıkmaktadır (Civelek, 2001: 21).

Terör kavramını tanımlamayı egemen güçler yaptığına göre, ortak bir tanımda bulunmanın zorluğu görülmekte, dolayısıyla bu konuda ortak bir anlayış ve ortak bir zemin oluşturmak mümkün olmamaktadır. Daha açık bir ifadeyle herkes tarafından benimsenmiş bir terör tanımı yapılamamakta, bu husus terörle mücadelede hem doktriner hem de operasyonel anlamda ortak hareket etmeyi engellemekte, teröristler ülkelerin çıkarlarına göre belirlenmektedir (Yalman, 2005: 8).

Birleşmiş Milletler (BM)’in, 1960 ve 1970 yıllarda yaşanan ilk hava korsanlığı eylemlerinden beri, yaklaşık otuz yıl süresince hazırladığı sözleşmeler ve aldığı kararlar yoluyla “terör” tanımının yapılabilmesi için faaliyetler yürütülmektedir. Ancak, uluslararası toplumun, “terör”e ilişkin neredeyse yetmiş yıllık mücadelesine rağmen, henüz uluslararası düzeyde kabul görmüş bir “terör” tanımı bulunmamaktadır. İnsan hakları ve “terör”e dair Birleşmiş Milletler (BM) özel raportörünün, alt-komisyonu sunduğu raporda; “Uluslararası toplum tarafından 1937’den beri yürütülen faaliyetlerin, terör kavramı tanımlamada başarısız olduğu ve kapsayıcı bir tanımdan çok suçtan suça, konudan konuya değişen parça parça tanımlar yapıldığı” hususları belirtilmiştir. Rapora göre, tartışmalı bir konu olarak “terör”e çok farklı perspektiflerden ve bağlamlardan yaklaşıldığı için bugüne kadar uluslararası toplumun genel olarak kabul ettiği bir tanıma ulaşamadığı gibi, söz konusu terim duygusal ve yoğun siyasi anlamlar barındırmaktadır. Alışkanlık olarak bu terim örtülü bir olumsuz hüküm barındırmakta ve seçici bir biçimde kullanılmaktadır (Ataman, 2006: 12).

Birleşmiş Milletler Genel Konseyi’nin 01 Aralık 2005 tarihinde anti-terör konusunda yapılan geniş çaplı toplantısında terörün tanımı konusunda anlaşmaya varılamamıştır. Toplantıda ortaya çıkan genel görüşe göre, üye ülkelerin terör ile milli özgürlük hareketleri arasında çekimser kalmaları nedeniyle terörün tanımı yapılamamıştır.

Terörün tanımlanması bakımında, birçok eyleme terör sıfatının verilmesi kelimenin içerdiği olumsuzluk ve haksızlığı söz konusu eyleme izafe etmek amacını taşımaktadır. Silahlı bir eylemle karşılaşan yönetimler ona terör diyerek hem kendi halkını hem de dünya kamuoyunu eylemin karşısında bir tavır almaya zorlamaktadır. Böyle olunca da birbirine hiç benzemeyen, amaçları ve metotları farklı birçok eylem türü aynı gibi algılanmaktadır (Kaynak, 2005: 8).

Günümüzde El-Kaide Örgütü için de, kendisini demokratik yollarla ifade edemeyen direniş örgütleri için de terörist terimi kullanılmaktadır. Naziler kendisine direnen Avrupalılara, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir PUTİN ise Çeçen direnişçilere terörist demiştir (Morin, 2001: 7).

Eylül 2005 ayında, 170'ten fazla ülkenin liderinin katılımı ile yapılan “Birleşmiş Milletler Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi”nde, dünya üzerindeki devletlerin yüzyüze kaldığı birçok sorun ele alınmakla birlikte, en büyük sorun olarak telaffuz edilen “terör”ün tanımlanması yapılmamıştır. Söz konusu toplantıdan sonra, uluslararası sistemde önümüzdeki dönem itibarıyla yapılması planlanan düzenlemeler ve reformlar hakkında otuzbeş sayfalık bir bildiri yayımlanmıştır. Bahse konu bildiride, uluslararası toplumun yüz yüze kaldığı kangren olmuş sorunlardan terör ve yoksullukla mücadele konusunda önlemler alınması, kalkınma yardımlarının artırılması gibi somut konular ele alınmamıştır. Bununla birlikte, toplantıya katılan tüm yöneticiler; “Her kim tarafından, her nerede ve her ne sebeple işlenmiş olursa olsun, bütün şekilleri ve tezahürleriyle uluslararası barış ve güvenliğe yönelik en ciddi tehditlerden biri olan terörü şiddetle kınıyoruz.” ifadesini kullanmıştır. Türkiye, Avrupa Konseyi'nce terör suçları ve terör tanımıyla ilgili tek mevzuat oluşturmak amacıyla hazırlanan “Terörün Önlenmesi Sözleşmesi”nin onaylanmasına ilişkin tasarımı, Ekim 2006 ayı itibarıyla TBMM'ye göndermiştir. Avrupa Konseyi'nin 16 Mayıs 2005'te imzaya açtığı sözleşmeyi, Türkiye 19 Ocak 2006'da imzalamıştır. Sözleşmede, taraf ülkelerden suç olarak ihdas etmeleri istenen terör suçları ise;

- a) Terör suçunun işlenmesini kışkırtmak niyetiyle terör suçlarını savunarak, bir veya birden fazla suçun işlenmesi tehlikesine yol açacak bir mesajın kamuoyuna yayılması,
- b) Bir kişiyi terörist bir eylemi işlemeye veya terörizm suçun bir dernek veya grup tarafından işlenmesine katkı ve teşvikte bulunması,

c) Bir terör suçunu icra etmek niyetiyle kazandığını bilerek, bir şahsa patlayıcıları, ateşli silahları ve diğer silahları yapmayı veya kullanmayı öğretmesi, şeklinde tanımlanmıştır.

Sözleşmenin terör suçları kapsamına aldığı eylemler ise; uçak kaçırma, insanların canına kastetme, diplomatik kişilere saldırı, adam kaçırma, rehin alma, bomba, roket, otomatik silah ya da paketle gerçekleştirilen saldırılar, şeklinde belirlenmiştir (Şimşek, 2006: 4)

NATO'ya üye devletlerin başkanlarının katılımı ile 28-29 Kasım 2006 tarihinde, Litvanya'nın başkenti Riga'da yapılan ve NATO'nun en yüksek karar mercii niteliğinde bulunan "Kuzey Atlantik Konseyi (NAC)"nin toplantısında da, teröre ortak tanım çıkmamıştır. Örgüt, en önemli tehdit olarak tanımladığı terörün tanımını, ABD'nin ve NATO'nun içinde bulunan etkili ülkelerin bakış açılarına göre yapmakta olup, terör tehdidine, dünya çapında geçerliliği olan, standart bir yaklaşım geliştirememiştir. 11 Eylül saldırılarının ardından tehdit algılamasında ilk sıraya yerleşen teröre karşı, NATO'nun girişimleri yetersiz kalmaktadır. Üye ülkelerin farklı yaklaşımları ve ittifakın terör örgütleri kadar hızlı karar alıp, yardımlaşma uygulayamaması, sorunun kaynağını oluşturmaktadır. NATO içinde ABD, zaman zaman acil tehdit durumunu gerekçe göstererek alınan kararlara dahi uymamaktadır. Avrupalı üyeler ise teröre yönelik yumuşak yöntemlerin kullanılmasını istemektedir. Türkiye'de yıllardır kanlı eylemlere imza atan KONGRA-GEL /PKK ise ittifakın terör listesine alınmamaktadır.

Uluslararası düzeyde ülkeler, terörün ortak tanımı üzerinde uzlaşmaya varması elzem olarak görülmektedir. Herhangi bir nedenle bir ülkede terörist olarak adlandırılan bir kişi veya örgüt, diğer ülkede özgürlük savaşçısı gibi farklı şekilde kabul ediliyorsa, o zaman bu mücadeleden verim beklemek yersizdir. Terörü kendi amaçlarına ulaşmak için bir yöntem olarak kullanan kişi veya örgütler terörist olarak adlandırılmalıdır. Bugün terör tehdidinin büyüklüğü konusunda genelde devletler arasında ortak bir anlayış bulunmakla birlikte, asıl anlaşmazlık, hangi şiddet ve tehdit kullanımının terör kapsamında algılanması gerektiği yönündedir (Kuloğlu, 2006: 18).

Terörün tanımının yapılabilmesi adına karşımız üç temel sorun çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, terör eylemi ve teröristin kim olduğu konusunda objektif bir yargıya varmanın imkansızlığıdır. İkinci olarak, terör çalışmalarını interdisipliner bir alanda yer almakta olup, her disiplin terörü kendi bakış açısı ile tarif etmektedir. Psikolojiden, sosyolojiye,

uluslararası ilişkiden, hukuka kadar birçok alanın kendine özgü tarifi bulunmaktadır. Terörün çok boyutlu bir fenomen olduğu hususu göz önünde bulunulursa, bahse konu alanlar arasında bir ortaklık yaratmanın zorluğu da anlaşılacaktır. Üçüncü sorunumuz ise, tanımlanan terörün değişen sosyal doğası sebebiyle sürekli yenilenmeye ihtiyaç duyması hususudur. Örneğin, 1937 yılında yapılan bir tanımın, anılan dönem için mükemmel bir açıklayıcılık tesis etmesi söz konusu olsa bile, günümüzdeki var olan terörün kalıplarını izah etmede zorlanacaktır (Arıboğan, 2005: 49-50).

Terör, var olan siyasi düzeni yıkmak ve bu düzene karşı öfke ve nefret belirtmek amacıyla aşağıdan gelen şiddet hareketleri olarak nitelendirilmektedir. Ancak, aslında terör her zaman aşağıdan gelmemektedir. Hatta terör, dünyada ilk kez üstten gelen yani devleti yönetenlerce uygulanan baskı ve şiddet olarak literatüre geçmiş ve 1795 yılında; “gözdağı vererek hükmetme” şeklinde tanımlanmıştır. Her iki terörde de, suçsuz kişileri hedef alma, rasgele tutuklama ile yok etme bulunmaktadır (Çevik, 2005: 94).

1.1.2. Terör, Terörizm ve Anarşizm Kavramları

Terör, tarihin çok eski dönemlerinden beri var olan, özellikle 1960’lı yıllarla birlikte giderek artan ve 1968 yılından itibaren milletlerarası terör eylemlerindeki artış nedeni ile XX. yüzyılda belki de üzerinde en çok durulan kavramlardan biri olmuştur (Alapaslan, 1983: 3).

Terör kavramı ile terörizm kavramı arasında fark bulunmaktadır. Terimsel anlamına bakıldığında terörün şiddet, dehşet ve korku içeren birçok anlatımı bulunmakta olup, örneğin bir trafik kazasının tanımlanmasında dahi olaya vurgu katmak amacıyla terör kelimesi kullanılabilir. Bu bağlamda terör, hem şiddet yoluyla yaratılan korku ortamını, hem de bu ortamı yaratan vasıtayı, yani şiddet eylemini ifade etmektedir. Bu nedenle terör kelimesi, bazen eylem kelimesi ile birlikte “terör eylemi” şeklinde kullanılmakta; bazen de terör eylemi ifade etmek üzere sadece “terör” kelimesi kullanılmaktadır. Terörizm kavramı ise, her ne kadar diğer siyasi ve felsefi sistemler gibi “-izm” ekiyle sona ermekte ise de, gerçekte bir sistemi, bir ideolojiyi içermemektedir (Zafer, 2005: 45-46).

Tek başına ideolojik anlamı bulunmayan terörizm, amacı doğrultusunda şiddet olgusunu herhangi bir ideolojik yapı ile birleştirerek hareket etmekte ve baskı, yıldırma, tedhiş v.b

metodu kullanarak sonuca varmaya çalışan bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörizm sonu “-izm” ile bitmesine rağmen bir ideoloji değildir. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nun 1994 yılında yayımladığı 49/60 sayılı kararına ekli deklarasyona göre; “Terörizm, politik sebeplerle yapılan ve toplumda, bir insan topluluğunda veya belirli insanlarda bir korku ortamı yaratacak cezai eylemler, siyasi, felsefi, ideolojik, etnik, ırksal, dini veya herhangi bir gerekçe ile haklı gösterilemez” saptaması yapılmıştır. Bu tanımdan çıkarılabilecek sonuç terörün korku yaratma amacına yönelik olmasıdır. Zaten köken olarak terör ve tedhiş aşırı korkuya işaret etmektedir (Kaya, 2004: 3).

Terör, mevcut siyasal sistemi yıkararak yeni bir siyasal yapı kurmayı amaçlamakta olup, şiddet eylemleri ile devletin anayasal düzenini değiştirerek yeni bir sistem oluşturma iddiası bulunmaktadır.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'nde terör; “Bir gücü, bir iktidar zorla kabul ettirmek amacıyla sistemli bir biçimde şiddet kullanma, yıldırma, tedhiş” olarak; terörizm ise; “Bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylem, bu şiddet eylemlerinin tümü” olarak tanımlanmaktadır (Gökçin, 2003: 11).

Etimolojik olarak Eski Yunan'da; ”hükümetin olmaması” anlamına gelen “Anarchia” kelimesinden türemiş olan Anarşizm ise, tıpkı liberalizm ve Marksizm gibi Aydınlanma Çağı'nın bir ürünü olan, ancak başta devlet olmak üzere bütün otoriter biçimlerin ortadan kalkmasıyla tam olarak özgür bir topluma ulaşabileceğini savunan bir ideolojidir. Bazı anarşistler otoritenin şiddet yoluyla ortadan kaldırılmasından yana iken, bazıları ise şiddete gerek olmadan gerçek anlamıyla özgür bir topluma ulaşabileceğini savunmaktadır (Türköne, 2003:15).

Siyaset bilimi alanında “anarşizm” deyimini ilk defa kullanan Fransız düşünürü Pierre Joseph PROUDHON (1809-1865) olmuştur. Anarşistler, devletin egemen sınıfın bir baskı aracı olduğu yolundaki şablondan yola çıkarak, devletin tüm icraatlarını olumsuz gören bir anlayışla her türlü kamusal kurumu, politikayı, önlemi reddetmekte ve ilgi alanlarının dışında tutmaktadır (Işıklı, 2007: 2).

Başsızlık anlamına gelen anarşi, toplumda her türlü sosyal, siyasi ve hukuki otoritenin reddedilmesi, yönetenler ve yönetilenler ayırımının ortadan kaldırılarak, yönetimsiz, hiyerarşisiz, tam eşitçi bir toplumun kurulması demektir. Anarşizm, toplumsal hadiselerle “sosyal” olarak değil, “fert” olarak yaklaşmış, her türlü otorite, gereken her türlü korkunç vasıtaya başvurularak gerçekleştirilen eylemlerle yıkıldığında, otoritesiz, başsız, anarşik olan toplumun kendiliğinden ortaya çıkacağını ileri sürmüştür (Akyol, 1980: 80).

Terör her zaman anarşiyi çağrıştırmakla birlikte her terörist anarşist olarak kabul edilemez.

Anarşizm, nihilizm ve terörizm ile sık sık eş tutulur ve sözlüklerin çoğunda anarşistin en az iki tanımı bulunmaktadır. Tanımlardan biri, anarşisti özgürlüğünü yaşayabilmek için hükümetin yok olması gerektiğine inanan biri olarak sunmaktadır. Diğeri ise yıktığı düzenin yerine hiçbir şey getirmeyen bir düzensizlik teşvikçisi olarak ele almaktadır (Woodcock, 1998: 14).

Terör kavramının anarşi ile eş tutulması hatalıdır. Anarşi kelimesi kökeni olarak “küralsızlık (anarchos)” kelimesinden türemiştir ve anarşistler, kişilerin özgürleşmesi için her türlü otoriteye ve kuruma saldırmasına ve bunların yok edilmesine inanmaktadır. Anarşi bu yönüyle, teröre ortam hazırlayan istikrarsızlığın kaynağıdır (Yılmaz, 2006: 502).

1.2. Terörün Unsurları ve Özellikleri

Terör, siyasi özelliği bulunması nedeniyle şiddet içeren diğer suçlardan farklı bir konumda bulunmakta olup, yıkıcı ve yakıcı etkileri ile bireyler, dolayısıyla toplumların nezdinde yarattığı travmalar nedeniyle, toplum genelinde çözümlenmesi oldukça zor problemlere neden olan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Terörün gerçekleşebilmesi için, “tavan”dan, “taban” a birtakım bileşenlerin işlevlik kazanması gerekmektedir.

Tavan’ da oluşan bileşenler;

a) Sığınak,

b) Lojistik destek,

c) Para/Finans,

d) Sahte belge,

e) Diplomatik kolaylık,

şeklinde tanımlanabilmektedir.

Taban'da oluşan bileşen ise; “zafiyetleri olan sosyal kitleler”dir (Köksal, 2007: 16).

Terör odakları, “zafiyeti olan sosyal kitleleri” etkileyebilmek için çeşitli metotlara başvurmaktadır. Teröristler, mimledikleri şahsı kendi organizasyonunun içerisine çekebilmek, yani angaje edebilmek amacıyla hem toplumun tüm katmanlarının sorunu olan, hem de mimlenen şahsın yüz yüze geldiği ekonomik, sosyokültürel, psikolojik, dinsel, mezhepsel v.b problemi olabildiğince kullanarak şahsın duygularını istismar etmektedir. Terör odaklarınca angaje edilme safhasına alınan bireye toplumun, dinin veya devletin kurtarıcısı rolü biçilmekte ve böylece toplum içerisinden çıkan terörist, anılan toplumun kurtuluşunu sağlamak adına, mevcut otorite aleyhinde faaliyete başlamaktadır. Örneğin Aşırı Sol Terör Örgütleri'nin propagandalarının alfabetesi ekonomik sıkıntıların dile getirilmesi, yani yoksulluk sömürüsü ile başlamaktadır. KONGRA-GEL/PKK mensupları ise, etnik milliyetçilik yaparak Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürt kökenlilere karşı sistematik bir asimilasyon politikası yürüttüğü hususunu vurgulamaktadır. Sözde dini motifli terör örgütleri ise, dini hassasiyetleri ve türban konusu gibi polemik haline gelmiş unsurları propaganda amaçları açısından kullanmaktadır. Terör örgütleri özellikle gençlik vasatı arasından mensup kazanmaya çalışmakta ve 14-25 yaş grubu içerisindeki kesime önem vermektedir. Terör örgütleri, mimledikleri gençlerin aile yapısı, zaafı, arkadaşları ve gelir düzeyi hakkında bilgi toplamakta, akabinde gençlerin yaşadığı psikolojik, sosyolojik ve ekonomik sorunları istismar ederek mensup kazanmaya çalışmaktadır. Terörist unsurların propagandaları arasında ayrıca, ülkeler arasındaki gelişmişlikten kaynaklanan sorunların işlenmesi de bulunmaktadır. Teröristler, refah, sağlık, eğitim v.b açıdan tam bir doyumluk içerisinde bulunan toplumlara, düşük refah seviyesinde, yetersiz beslenen, fakirlikten kaynaklanan sağlık sorunları ile boğuşan ve cahil olan halk yığınları nezdinde hedef olarak göstermektedir. Bu çerçevede terör odakları, birçok ülkenin gelişmişliğinin diğer

ülkelerin gelişmemesine neden olduğu savını mensup kazanma ve ajitasyon çalışmaları açısından kullanmaktadır.

Terörist bir eylem için öncelikle “motivasyon” ve “operasyonel altyapı” şeklinde iki unsura ihtiyaç duyulmakta olup, bu çerçevede terör ile mücadelenin başlangıç safhasında öncelikle söz konusu iki unsurun önüne geçilmesi gerekmektedir. Gerek motivasyon, gerekse operasyonel altyapının olgunlaşması için terör örgütünün uzun bir tecrübeden geçmesi gerekmektedir. Terör örgütleri operasyonel altyapılarını sağlayabilmek, her şeyden önemlisi faaliyet alanlarında varlıklarını idame ettirebilmek amacıyla bir takım lojistik desteklere ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu lojistik destekleri sağlamak amacıyla terör örgütlerinin büyük oranlarda maddi katkılara ihtiyacı bulunmaktadır. Bu bağlamda terör örgütleri, mensup ve sempatanları ile yandaş ülkelerin gizli servislerinden sağladığı bağışlar ve legal alanda faaliyet yürüten ticari oluşumlardan edindiği gelirlerin yanı sıra; tehdit, şantaj, haraç, soygun, gasp, hırsızlık, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi illegal yöntemler ile finansmanını sağlamaya çalışmaktadır.

1.2.1. Teröristin Tanımlanması

Plato, “Kann” isimli eserinde suç, ruhun bir tür hastalığı olarak kabul ederken, bazı araştırmacılar suç işleyen kişilerin beden yapıları ile hareketleri arasında bir uyum olduğunu gözlemlemişlerdir. Harvard Üniversitesi Kriminoloji profesörü Ernest HOOTON, “Suç ve İnsan” isimli eserinde, suç işleyen ile işlemeyen insan arasında fiziksel farklılıklar bulunduğunu belirtmektedir (Demirel, 2002: 28-29).

Terör üzerinde dünyada ve ülkemizde tartışılan en önemli konu ilk etapta şudur; terörist kimdir?, kime terörist denmeli veye denilmemelidir?. Uluslararası platformda, bazı temel parametreler saptanmakla beraber, bugün hala bu tartışma bitmiş ve görüş birliği sağlanmış değildir. Aslında "terör" gibi “terörist”in de doğru bir biçimde tanımlanması ve bu konuda fikir birliğinin sağlanması önemli bulunmaktadır. Eğer teröriste ve teröre karşı mücadelede başarılı olmak isteniyorsa, bunun kimliğinin veya adresinin tam olarak belli olması gerekmektedir. Yıllardan beri süregelen resmi veya gayri resmi, ulusal veya uluslararası çok sayıdaki toplantıya rağmen günümüzde halen “terörist”in ne olduğunun tanımlanmasında tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Birinin teröristi bir başkasının mücahiti, gerillası veya militanı gibi sözcüklerle tanımlanmaktadır. İlke

olarak amacı ne olursa olsun, sivillere karşı şiddet eylemine girişenlere "terörist" demek konusunda bir konsensus sağlanılmıştır. Ancak söz konusu tanımın pratikte her zaman uygulanmadığı da müşahede edilmiştir. Terörün nitelikleri konusunda da durum bundan farklı seyretmemiştir. 1960-1970 döneminde "ideolojik terör", Almanya, İtalya ve Japonya'da ağır basarken, son çeyrek yüzyılda Avrupa'dan Asya'ya kadar birçok bölgelerde "etnik" veya "milliyetçi terör" ağır basmıştır. Terör ile mücadelede belki de en önemli şart, "terörist"e de, "terör"e de adının doğru konmasıdır. Devleti yönetenler ve muhalefette bulunanlar bu tespiti samimiyetle yapmak cesaretini göstermeli, zihinleri karıştıracak beyanlara veya gerekçe arayışlarına başvurmamalıdır (Kohen, 2003: 7).

11 Eylül 2001 saldırıları, öncekilerden çok daha farklı, gevşek bir ağ (network) içinde hareket eden, eğitim görmüş, ancak bir bakıma profesyonel olmayan, kariyerlerinin orta kademesinde bulunan terörist profilini ortaya çıkarmıştır (Lesser, 2001: 14).

Teröristler, aile, toplum ve ülke değerlerinden kopuk, maceracı, yarı-aydın, kökleri imha olmuş, ülkesine veya insanlığa hizmet etmek yerine sınırı olmayan, küresel ve fanatik bir inancın peşinde koşmaktadır. Günümüzde stratejik bir aktör haline gelen teröristler, ülke savunmasının zaafalarını izleyerek eylemlerini/hedeflerini ona göre seçmektedir (Köksal, 2007: 22-26).

Teröristin, terör organizasyonu açısından pozisyonuna paralel olarak bir takım özellikleri bulunmaktadır. Teröristin örgüte önemli bir maliyeti mevcut olup, bu bağlamda militan her zaman sağlıklı ve eyleme hazır bir halde bulunmalıdır. Bunun yanı sıra terörist her türlü psikolojik baskı ve işkenceye dayanıklı olmalıdır. Bu husus, terörist yakalandığında sorgulanması esnasında güvenlik güçlerini oyalayarak, örgütsel yapılanmayı ve örgüt mensuplarını deşifre etmemesinde önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörist inisiyatif kullanılmalıdır ama aynı zamanda eylem planı ve hatta pratiği yapılmalıdır. Son olarak bir terörist ketum olmalıdır. Bu husus, teröristin gözüne alındığı esnada örgütün ciddiyetini göstermesi açısından önemli bir meziyettir (Öztürk, 2005: 14).

1.2.2. Teröristin Psikolojisi, Motivasyonu ve Motifleri

Gelişen ve değişen dünya düzeninin güvenlik ve istihbarat teşkilatlarına sağladığı teknolojik ve taktik avantaj aynı şekilde terör grupları için de söz konusu olmuştur. Bu

bağlamda küreselleşen dünya ile oluşan “küresel terör” ile birlikte klasik terör gruplarının taktikleri büyük oranda rafa kaldırılmıştır.

Aslında çoğu terörist, kendisini toplumdan ezilmiş ve dışlanmış olarak görmekte olup, terörizmi, komplekslerini tatmin etmek ve gücü ele geçirmek açısından bir araç olarak algılamaktadır (Brea, 2006: 2).

Terörün doğuşundaki esas dayanak sosyal çelişkilerdir. Terör, hedef aldığı kitlenin hoşnut olmadığı veya elde etmek istediği çıkarı umut olarak vaat etmektedir. Bu umut ve vaat kişileri bir arada toplayan ideolojiyi oluşturmaktadır. İdeoloji etrafında toplanan insanlar kendilerine göre bir sistem oluşturmaktadır. Sistem içerisinde örgütlenmeler yapılarak terörün alt yapısı oluşturulmaktadır. Teröristin kendi anlayışı içerisinde kutsal bir amacı vardır. Amacını gerçekleştirmek için, kendisine engel teşkil eden veya daha doğrusu öyle gösterilen veya engel olarak algılanması sağlanan unsurları ortadan kaldırmak azmindedir. Bu nedenle ideoloji, örgütlenmenin en önemli unsurunu teşkil etmekte, ideoloji nedeniyle terörist kolayca ölümü göze alabilmekte, her türlü yoksunluğa karşı hareketine sadık kalmakta, yerine göre çok olumsuz şartlara karşı koyabilme gücüne sahip olabilmektedir. Terörün en önemli yönü ise, şiddet içermesidir. İdeolojik koşullar; örgütün, hedeflerine ulaşabilmesi için şiddete başvurulmasını dayatmaktadır. Bulunduğu ülkedeki rejimi yıkmayı hedefleyen örgüt, “silahlı mücadele” adı verilen şiddet uygulamalarıyla kendini göstermekte, şiddet yoğunlaştıkça, korku içinde örgüte yaklaşan insanların sayısı artmaktadır. Şiddet hareketleri, örgütün propaganda malzemelerinin en önemlilerindendir. Bahse konu “şiddet”, örgüt tarafından halk adına yapıldığı iddia edilen zalimce eylemlerdir. Buna karşın terörist kendisini “devrimci, eylemci, özgürlük savaşçısı, halk gücü” gibi bir takım unvanlarla taltif etmektedir. Şiddetin amaçlarından biri kamuoyuna kendini duyurma olduğundan, kitle iletişim araçlarından faydalanarak ilgi alanı içerisine girilmeye çalışılmaktadır. İnsan hayatını ve dolayısıyla toplumsal güven ve huzuru hedef alan eylemler kamuoyunda çok fazla yankı uyandırdığı için şiddet eylemleri vazgeçilmez bir reklam aracı olarak görülmektedir. Terör örgütlerinin, şiddet eylemleri sonrasında basın kuruluşlarını arayarak eylemi üstlenmeleri bu nedene dayanmaktadır. Terör örgütlerinin düzenledikleri eylemlerin temelinde örgütün propagandasını yapma ağırlık kazanmaktadır. Örgütler, kuruluşlarını tamamladıkları, teşkilat yapılanması

açısından yeterli bir düzeye geldiklerinde sansasyonel nitelikli bir şiddet eylemi ile kamuoyuna varlıklarını duyurmayı hedeflemektedir (Sakarya İl Emniyet Müdürlüğü (2007), Terörizmin İdeolojik Motivasyonu).

Bir ülkenin güvenlik ve istihbarat kurumları, terörle mücadele ederken ülke aleyhinde faaliyet yürüten silahlı grupların genel bir profili çıkarmak zorundadır. Devletin güvenlik ve istihbarat organları, terör gruplarının yapılanmasını, ideolojisini, stratejisini, maddi kaynaklarını, ilişkide bulunduğu iç ve dış odakları v.b deşifre etmesinin yanı sıra, teröristlerin psikolojisini, motivasyonunu ve motiflerini belirlemelidir. 12 Eylül Askeri Harekatı'nın güvenlik ve istihbarat güçlerine sağladığı geniş hareket etme ve radikal davranma olanakları, başta Aşırı Sol Terör Örgütleri olmak üzere, ülke içerisindeki terör odaklarının büyük oranda deşifre edilmesini sağlamıştır. Anılan dönemde "hücre yapılanması" şeklinde organizasyon kurma, daha çok Aşırı Sol Terör Örgütleri'nin askeri aparatlarında yer almakta olup, güvenlik ve istihbarat güçleri bu yapıdan çok fazla haberdar olamamıştır. Hücre yapılarının çözülmesi her geçen biraz daha artarken, güvenlik ve istihbarat güçleri için aynı zamanda titiz bir çözümleme ve her ayrıntıyı kaydetme gibi bir zorunluluk ortaya çıkmıştır. Asker-Polis-Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), anılan süreçte daha fazla koordine ederek, gerektiğinde ortak operasyonlar gerçekleştirmiştir. Kısa surede örgüt ve terörist profilleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkiye'nin geçirdiği bu sürece ASALA terör örgütü ve devamında PKK/KONGRA-GEL ve Hizbullah terör örgütlerini de eklersek bu güne kadar geçen süre, mücadele edilen örgüt yoğunluğu ve mücadele edilen terörist/militan sayısının yoğunluğu gereği elde son derece iyi bir bilgi bankası bulunmaktadır. Bahse konu bilgi bankası sayesinde, ülkemiz aleyhinde hareket eden tüm terör odaklarının hangi psikoloji içerisinde hareket ettikleri tespit edilmiş, motivasyon ve motifleri ortaya çıkarılmak suretiyle hedefin tüm zaafı öğrenilmiştir (Öztürk, 2005: 14).

Ölürken de, öldürürken de ulvi bir sebebin varlığı teröristleri sıradanlıktan uzaklaştırmaktadır. Hırsızlık için değil, kan davası, ya da ruh sağlıkları bozuk olduğu için değil, insan oldukları için, iyiyi temsil ettiklerini düşündükleri için, herkesi öldürdüklerini düşünmektedirler. Elemleri umduklarının çok dışında sonuçlar verse de, kendilerini ve ideallerini sorgulamaktan ısrarla kaçınmaktadırlar. Bir terörist için en zararlı şey sorgulanmaktır. Liderini, örgütünü, silah arkadaşlarını, ya da yaptığı şeyin

gerçekte kimlere zarar verdiğini sorgulamaya başladığı anda mücadele kaybedilmeye yüz tutmaktadır (Arıboğan, 2003: 75-75).

1.2.3. İntihar Teröristi “Canlı Bomba”

İntihar terörü çeşitli gelenekler içinde iki bin yıldan fazla tarihi geçmişe sahip bulunmaktadır. “İntihar Şehitliği” kavramı, birçok din ve toplulukta yer alan bir kavram olup, saldırganın düzenlediği feda eylemi ile kendisinden daha güçlü (nicelik ve nitelik bakımından) hedefleri yok etmesi kavramı söz konusudur. Spartalılar’dan Romalılar’a, Ortaçağ Dönemi’nde yapılan savaşlara kadar insanlar intihar eylemleri ile yaşamlarını yitirmiştir. İntihar saldırıları, II.Dünya Savaşı’nda yeniden keşfedilmiş olup, Japon Kamikaze Pilotları eylemlerinde ABD savaş gemilerini hedef almıştır.

Cincinnati Üniversitesi'nden Mia BLOOM ile Chicago Üniversitesi'nden Robert A. PAPE; Lübnan, Filistin, Keşmir, Çeçenistan, Sri Lanka gibi ülkelerdeki intihar eylemlerini tüm boyutlarını inceleyen araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmaya göre anılan eylem türünün sanılanın aksine, bir örgütün, güçsüzlüğü ve paniğe kapılmış olduğu değil, güçlü ve serinkanlı bir şekilde hareket ettiği hususları ortaya atılmıştır (Çakır, 2006: 12).

İntihar eylemleri, 1980’li yıllarda İsrail Ordusu ile savaşan Lübnan Hizbullahı tarafından kullanılmaya başlanılmıştır. Ardından Filistinli militanlar, İsrail’e yönelik hedeflerine intihar saldırıları düzenlemiştir. Gelmiş geçmiş en büyük intihar saldırıları dalgasının sorumlusu olarak görülen ve Hindistan’da faaliyet gösteren Tamil Kaplanları Örgütü, Mayıs 1991 ayı itibarıyla gerçekleştirdikleri bir intihar saldırısında dönemin başbakanı Rajiv GANDHİ’yi öldürmüştür. İntihar saldırıları, askeri ve siyasi amaçlarına ulaşılamayan terör veya direniş gruplarının başvurdukları son çare olarak görülmektedir. Klasik anlamda, bir askeri mücadele sürdürmekten çok daha az masraflı bir yöntem olarak belirtilen intihar eylemlerinin her zaman istediği etkiyi yaratmadığı ileri sürülmüştür. İsrail’de düzenlenen intihar saldırılarının ardından sağcı Likud Partisi’nin başarısı buna örnek gösterilmektedir. Şu ana kadar güvenlik güçleri intihar saldırılarını önleme ve etkisiz hale getirmede başarılı bir metot geliştirememiştir.

Cezayir asıllı ve terör akımları ile bağlantılı Ali BENHADJ, “intihar eylemi” için; “Bir inanç, eğer kanla sulanmazsa büyüyemez, yaşayamaz. İlkeler ancak fedakarlıkla, intihar

eylemleriyle ve Allah adına şehadetle beslenir. İnanç, ancak hergün ölümlerle, katliamlarla yayılır, propagandası yapılır. Kurban edilen bir kişinin artık yaşamıyor olması önemli değildir. Çünkü o kazanmıştır.” tanımlamasını yapmıştır.

İntihar saldırganları üzerinde yapılan çalışmaya göre;

a) Dünya üzerinde bulunan çeşitli örgütlerde faaliyet yürüten intihar saldırganlarının, orta sınıfa ait, eğitilmiş bireyler oldukları,

b) Söz konusu intihar saldırganlarının, klinik düzeyde depresyon yaşadıklarına dair ortada herhangi bir bulgunun bulunmadığı,

c) 1980-2003 yılları arasında gerçekleştirilen 315 intihar saldırısı incelendiğinde, bahse konu saldırganların bireysel inançları ve psikolojik durumları nedeniyle terör ile bir şekilde bağlantılı oldukları, intihar saldırganlarında, sosyal ve duygusal bağların, ideolojik bağlardan daha fazla bir şekilde tezahür ettiği,

d) Teröristlerin yüzde 84’ünün göçmen olarak Batılı ülkelerde doğdukları, yeni ülkede karşılaştıkları yabancılaşma ve farklılaşma nedeniyle oluşan duygusal hislerin, söz konusu Batılı ülkeye bir nevi cevap olarak terörist faaliyetlerin organizesi altında oluşabildiği, örneğin İngiltere’de 2005 yılında gerçekleşen “Metro Saldırıları”nı yapan eylemcilerin, İngiltere’ye gelen birinci ve ikinci kuşak göçmen jenerasyonuna ait oldukları, hususları belirlenmiştir (Brea, 2006: 2).

Türkiye’de KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, örgütün 01-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında yapılan dördüncü konferansında; örgüt militanlarının hemen hemen her bölge ve alanda eylemsizlik sürecine girdiği, örgütün silahlı yan kuruluşları ve grupları arasında kopukluklar olduğu, örgütten kaçışların yoğunlaştığı, dile getirilmiş ve gelişen olumsuzlukların, eylemsizliğin aşılması, örgüt mensuplarına moral ve motivasyon sağlaması amacıyla intihar eylemlerinde bulunulması yönünde karar alınmış ve bu kararın uygulamaya konulması için alt kadrolara talimatlar verilmiştir. Bu talimatlar doğrultusunda intihar eylemlerinin uygulamasının başlaması ve ilki 30 Haziran 1996 tarihinde, Tunceli’de bayrak merasimi yapan askerlere olmak üzere terör örgütü mensupları tarafından Tunceli, Adana, Sivas, Hakkari, Diyarbakır ve Van İllerimizde oniki adet intihar eylemi gerçekleştirilmiştir. İntihar eylemi, aşırı sol örgütlerden Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) terör örgütü tarafından da

kullanılmıştır. DHKP/C terör örgütü, ilki 03 Ocak 2001 tarihinde, İstanbul/Şişli İl Emniyet Müdürlüğü'ne yönelik olmak üzere beş adet intihar eylemi gerçekleştirmiştir. Türkiye'de, sözde dini motifli terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen ve kamuoyunda büyük sansasyon uyandıran beş adet intihar saldırısı bulunmaktadır. Söz konusu intihar saldırıları; İstanbul'da 15 Kasım 2003 tarihinde, "Neve Şalom" ve "Beth İsrail Sinagogları"na ve 20 Kasım 2003 tarihinde, İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğu'na ve HSBC Bankası Genel Müdürlüğü'ne yönelik olarak bomba yüklü kamyonetler ile yapılan bombalı intihar saldırıları ile 09 Mart 2004 tarihinde, İstanbul/Kartal'da bulunan "Hür ve Kabul Edilmiş Büyük Masonlar Locası"na yönelik bombalı intihar saldırısı şeklindedir (Emniyet Genel Müdürlüğü (2007), İntihar Eylemleri).

İntihar saldırısı, saldırganın eylemi nerede ve ne zaman yapabileceğine kendisi karar verdiği için, akıllı bombadan çok daha tehlikeli bir yöntemdir. Çünkü düşünebilen bir bombanın yıkıcı etkisi, mekanik bir patlayıcıdan çok daha büyük bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilen terör eylemlerinin analizi yapıldığında;

- a) İntihar saldırılarının sadece sözde dini motifli terör örgütlerince gerçekleştirilmediği hususuna, KONGRA-GEL/PKK tarafından yapılan intihar saldırıları bir örnek oluşturmaktadır.
- b) Dünyada en az etkili intihar eylemlerini KONGRA-GEL/PKK yapmıştır. Toplam on dört eylemde ortalama ikişer kişi hayatını kaybetmiştir.
- c) KONGRA-GEL/PKK, örgüte yeni katılım olanları değil, uzun süredir militanlık yapanları intihar eylemine yollamaktadır. Eyleme katılanlar arasında kadınlar çoğunluktadır.
- d) KONGRA-GEL/PKK intihar eylemlerinden hiçbir şey elde edememiş, tam aksine masum insanlara zarar verdiği için prestij kaybına uğramıştır.
- e) KONGRA-GEL/PKK başarısız olduğunu anladığında intihar eylemlerine son vermiştir., hususları belirlenmiştir.

PAPE, intihar eylemlerinin, çatışan tarafların farklı dinlerden olması halinde kısmen, ya da tamamen başarıya ulaşabildiğini söylemektedir. Bu nedenle, KONGRA-GEL/PKK'nın başarılı olma şansının baştan bulunmadığı vurgulanmaktadır (Çakır, 2006: 12).

1.2.4. Terörün Faaliyet Alanı

Terör, taban kazanmak amacıyla propaganda faaliyeti yürütebileceği ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bağış ve aidat toplayabileceği her alanda hareket etmektedir. Bunun yanı sıra, terörün en önemli faaliyet alanı, hedef aldığı rejim, grup, hatta devletin zayıf noktalarıdır. Bu çerçevede terörizm, taban kazanmak, özellikle gençlik kesiminden adam devşirebilmek amacıyla; lise ve üniversite gibi eğitim kurumları içinde hareket etmeye öncelik vermektedir. Toplumun her kesimine ulaşabilmek isteyen terör odakları; siyasi partiler, dernekler, vakıflar, sendikalar v.b oluşum içerisinde yapılanmayı hedeflemektedir.

Küreselleşmeyle birlikte, evvelce belli coğrafi bölgelerde yoğunluk gösteren terörist eylemler dünya çapına yayılmıştır. Küresel terörizm ile birlikte kimi devletler, ülke dışından gelebilecek muhtemel tehditlere karşı meşruiyetlerini vatandaşları üzerinde yeniden oluşturmaya başlamıştır (Yasin, 2005: 11).

Küresel ortamın araçlarından da yararlanan terör, artık daha tehlikeli hale gelmiş, bunun yanı sıra merkezi hareket tarzı benimsemeyi artık terk eden ve dağınık şekilde hareket eden terör eylemleri ile mücadele etmek eskiye oranla daha da zorlaşmıştır (Bahar, 2005: 13).

Teknolojide yaşanan gelişmeleri hassas bir şekilde takip eden terörist unsurlar, faaliyetlerini siber ortama taşımışlar ve “siber terör” olarak adlandırılan yeni bir terör türünün ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Teröristler son dönemde internet ağını; propaganda yapmak, taban kazanmak, bağış toplamak, eylemleri ve diğer örgütsel çalışmaları için bilgi toplamak v.b amaçla kullanmaktadır. İnternet ayrıca, teröristlerin en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmiş, karşılıklı mail atma veya MSN üzerinden yapılan görüşmeler ile sanal bir şekilde gerçekleşen örgütsel buluşmalar oluşmaya başlamıştır.

İnternet, aşırı görüşleri savunan örgütler için ideal bir iletişim aracı haline gelmiştir. Birçok terör örgütü, internet üzerinden görüş ve değerlendirmelerini pek çok dilde dünyanın her köşesine yayma imkanı bulmaktadır. Güvenlik birimlerini en çok bomba yapımı üzerine bilgiler veren siteler kaygılandırmaktadır. u tür sitelerden her siyasal görüşten militanlar yararlanabilmektedir. Sözde dini motifli terör örgütlerinin internet sitelerini izleyen ve merkezi Washington'da bulunan “Site” isimli enstitü, sözde dini motifli terör örgütlerine sempati duyan şahısların internette yaptığı bir formda, “Astrolite” adı verilen bir sıvı patlayıcı üzerine yapılan tartışmayı saptamıştır. Söz konusu madde ilk olarak 1995 yılında gündeme gelmiş olup, “Astrolite”nin İngiltere’de son olarak ortaya çıkarılan terör saldırılarında da kullanılması amaçlanmıştır. “İnternette terör” kitabını yazan İsraili iletişim uzmanı Gabriel WEIMANN, terör sitesi olarak tanımlanabilecek site sayısının 1998 yılında bir düzine kadar olduğunu, bu rakamın günümüzde 4 bin 800’ü aştığını belirtmektedir. Herhangi bir sitenin kapatılması halinde aynı site bir başka adres altında yeniden yayınlanmaktadır. Eskiden militanlarını kamplarda eğiten terör örgütleri artık eğitimi de internet üzerinden vermektedir. Bunun için internet bağlantısına sahip bir bilgisayar yetmektedir. El-Kaide'nin internet üzerinden dağıttığı 140 sayfalık elektronik kitapta silah kullanımı, patlayıcı madde hazırlanması ve biyolojik savaş yöntemleri anlatılmaktadır (2006: 3).

Türkiye’de sanal ortama ve terör örgütlerinin kullanımına bakıldığında, bilgisayar teknolojisi internet ve diğer teknolojik gelişmelerin yakından takip edildiği ve amaçlar doğrultusunda etkin olarak kullanıldığı görülmektedir. Hatta bu amaçla teknik konularda ihtiyacı giderecek örgüt elemanları yetiştirilmektedir. İnternet üzerinden haberleşme, propaganda yapma, eğitim amaçlı CD’ler ve bildiriler hazırlama şeklinde faaliyetleri içinde oldukları bilinmektedir. Bölücü örgütler özellikle KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, sıcak terör eylemlerini yapamaz hale geldikten sonra “siyasallaşma” sürecine girmiş ve konuda yoğun bir çaba göstermektedir. Bu alanda kullandıkları en önemli araç internet ortamıdır. Yurtiçi ve yurtdışındaki yüzlerce web sitesinden yoğun bir propaganda faaliyeti yürütmektedirler. Terör örgütlerinin gelişen teknolojiyi kullanarak eğitim ve propaganda faaliyetlerinin yanısıra bilişim teknolojilerinden yararlanarak devletin kullandığı link hatlarına, bilgi işlem ve veri merkezlerine, bakanlıklara, PTT-Telekom, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) gibi önem arz eden birimlerin sistemlerine sanal saldırılarda

bulunabilecekleri veya tahrip edici virüsler aracılığıyla bu sistemleri çöktürmek için uğraş verdikleri konusunda istihbari bilgiler mevcuttur (Özcan, 2004: 9).

Türkiye’de, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)’nün bilişim suçlarıyla ilgili birimlerinin henüz kurulmadığı dönemde internette kurdukları sanal hücre evlerine sığınan yasadışı örgütler, ülke bütünlüğüne yönelik olarak sekiz bin site açmıştır. Söz konusu siteler arasında en fazla KONGRA-GEL/PKK ve DHKP-C terör örgütlerinin siteleri ziyaret edilmekte olup, günlük ortalama beşyüz ile bin giriş yapılmaktadır. Teröristler, istihbaratçıların takibinden kurtulabilmek için haberleşmelerini daha güvenli olduğunu keşfettikleri internet üzerinden gerçekleştirmektedir. Wireless üzerinden kolayca internete erişen örgüt üyeleri, iz bırakmadan bomba ve suikast planları yapmaktadır. Ülke genelindeki 25 bin internet kafeye günlük yüzer kişiden iki buçuk milyon insan girmektedir. Güvenlik güçlerinin bu kadar siteyi içerik olarak denetleme imkanı bulunmamaktadır. Türkiye’de, 2003 yılında meydana gelen 15 ve 20 Kasım saldırılarının beyni Azad EKİNCİ, arkadaşları ile internette “Zaza” kod ismi kullanarak haberleşmiş, intihar saldırganları Gökhan ELALTUNTAŞ ve Mesut ÇABUK ile Bingöl İnternet Merkezi’nin ortakları arasında yer almıştır. Hizbullah’a yönelik olarak 2000 yılında İstanbul Beykoz’da yapılan operasyon sonucunda, ele geçmemesi için kurşunlanan ve yakılmak istenen bilgisayarlara ait altmış dört hard disk ele geçirilmiş, kurşun delikleri sebebiyle çözümü yapılamayan yirmi dört hard disk ile CD ve kasetlerin çözümü ABD Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından yapılmıştır. Elde edilen bilgiler sayesinde örgüt çöktürüldü, mezar evler birbiri ardına ortaya çıkarılmıştır. Teknolojiyle bu kadar yakından ilgili olan örgütün üyeleriyle nasıl haberleştiği, internet bağlantıları hiç konuşulmamıştır. Çünkü, bilişim suçları adı verilen internet üzerinden işlenen suçlarla 1990’ların sonunda tanışan Türkiye’de polisin bilişim suçlarıyla ilgili bir birimi bile bulunmamıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), 2002 yılında bilişim suçları büro amirliğine kavuşmuştur. Oysa yaşa dışı örgütler güvenlik güçlerinden daha önce sanal aleme giriş yapmış, örgütsel faaliyetlerini bu sınırsız iletişim ağı üzerinden yürütmeye başlamıştır. Örgüt siteleri takip edilerek mahkeme kararıyla sabit IP’den bağlananları dinleme imkanı bulunmaktadır. Türkiye’de sanal ortama ve terör örgütlerinin kullanımına bakıldığında, bilgisayar teknolojisi internet ve diğer teknolojik gelişmelerin yakından takip edildiği ve amaçlar doğrultusunda etkin olarak kullanıldığı

görülmektedir. Hatta bu amaçla teknik konularda ihtiyacı giderecek örgüt elemanları yetiştirilmektedir (Durukan, 2007: 12).

1.2.5. Terörün Amaçları ve Yöntemleri

Terör örgütleri, hedef aldıkları rejimi ve sistemi şiddet yolu ile ortadan kaldırarak yerine kendi ideolojileri doğrultusunda bir yönetim tesis etmeyi amaçlamaktadır. Savundukları ideoloji çerçevesindeki tüm söylemlerinde, haksızlık ve zulüm yapan rejimleri ortadan kaldıracaklarını belirten terör örgütleri, yerine daha adil ve huzurlu bir sistem kuracaklarını vurgulamaktadır. Bu uğurda kendilerini haklarını savundukları toplumun kıymeti henüz tam bilinmeyen meçhul savaşçıları ve fedakar gönüllüleri olarak gören teröristler, toplumun bilinçli olmaması nedeniyle yürütülen mücadeleyi yeterince algılamadığı, ancak zaman içerisinde yapılacak eylemlerin şiddeti ile toplum üzerinde etkili olunabileceği teorisini ileri sürmektedir. Terör örgütlerinin temel iddiası, görüşlerinin mutlak doğrular olduğu ve bunun halka ulaştırılmasının mevcut yönetim tarafından engellendiği, bu yüzden şiddete başvurmak zorunda oldukları şeklindedir (Kaynak, 2006: 5).

Bu bağlamda terör örgütleri; ideolojisi, inancı, mezhebi, düşünce sistemi ve çıkarı doğrultusunda kitleleri etkileyerek kendi lehine yönlendirmek amacını taşımaktadır.

Teröristler, hedef aldıkları rejim veya sistemi değiştirebilmenin imkansızlığını aşabilmek için silahlı mücadeleyi tek çare olarak görmekte, aradaki güç dengesizliğini ancak terör eylemlerine başvurarak gidermeye çalışmaktadır (Gökçin, 2003: 11).

Dünya ve ülkemizdeki “etnik” veya sözde “dini” bir temele dayanan, ideolojik terör hareketleri incelendiği zaman görülmektedir ki; terör bir “amaç” değil, “araç” konumundadır. Terör adına kültürel veya siyasi bir bilinç oluşturmak için silahlı eylemler yapılmakta ve bunlar araç olarak kullanılmaktadır. Örneğin, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün silahlı eylemleri “araç”, Birleşik ve Bağımsız Sosyalist Kürdistan Devleti’nin kurulması ise “amaç”tır (Önkibar, 2002: 12).

Terörün en etkili yöntemleri toplumda kaos ve korku ortamı yaratmak olup, teröristler amaçlarına varabilmek amacıyla genellikle gelişigüzel hedefler seçmektedir. Bu şekilde hiç kimsenin güvende olmadığı imajı verilerek toplumda genel bir panik havası yaratılmaya çalışılmaktadır.

Terörün belki de en önemli amacı, bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı yaratmaya çalışmasıdır. Güvensizlik, terörün seyircisi durumundaki insanlarda geleceğe yönelik kaygıları artırırken, belirsizlik ise buna ek olarak bir kontrolsüzlük duygusu vermektedir. Diğer bir amaç da çok da şaşırtıcı olmayan ve özellikle radikal kesimlerce pek sevilen “taraf olmayan bertaraf olur” yaklaşımıdır. Bu yaklaşım amacı; “biz” ve “onlar” ayrımını yaratmaktır (Kökdemir, 2003: 2).

Terör odakları, kamuoyu nezdinde devlete yönelik duyulan güven ve itibarı zedelemek amacıyla eylemler yapmak veya mevcut gelişmeleri ajite ederek kitlesel hareketler gerçekleştirmektedir. Türkiye’de, Hakkari/Şemdinli ve Yüksekova’da 2005 yılında meydana gelen gelişmeler, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü tarafından istismar edilerek, vatandaşlar devletin kurumlarına karşı kışkırtılmıştır. Olayların başlangıcı kabul edilen Şemdinli’deki bombalama eyleminden ve sonrasında yaşanan gelişmelerden devletin kurumları zararlı çıkmış, öte yandan KONGRA-GEL/PKK terör örgütü ve Kürtçü politika üreten odaklar kar elde etmiştir. Bombalama eyleminden sonra civar ilçelerde yaşanan şiddet olayları, terör örgütünün yönlendirmesi ile başlamıştır. Bunun üzerine devlet yetkilileri, gerilimi azaltmak amacıyla açıklamalar yapmış, ancak sonuç alınamamıştır. Bu tür kitlesel eylemlerde terör odakları, devletin inandırıcılığını azaltarak zaafiyete uğratmayı ve devletin güvenilirliğini zayıflatmayı hedeflemektedir (Bal, 2005: 20).

Bu bağlamda teröristler, şiddet eylemlerini örgütsel propagandalarının bir parçası olarak kabul etmektedir. Yani, masum insanların öldürülmesi, banka soymak, halkı ajite etmek v.b şiddet eylemi, teröristler tarafından adeta örgütlerinin reklamını yapmak amacıyla gerçekleştirilmiş hareketler olarak görülmektedir.

Teröristler; “Tek bir eylem, dağıtılacak yüz binlerce bildiriden fazla propaganda sağlar.” şeklinde özetlenebilecek bir düşünce tarzı içerisinde hareket etmekte olup, söz konusu anlayış; şefkat, merhamet, uzlaşma ve hoşgörü erdemlerinden uzak toplumlar arasında güç kazanabilecektir (Yalçın, 2002: 7).

Teknolojik gelişmeleri adım adım takip eden terörist unsurlar, bilişim sektöründeki tüm olanakları eylemlerinde, haberleşmelerinde, taban kazanma çalışmalarında ve propagandalarında kullanmaya başlamıştır. Bu bağlamda teröristlerin son dönemdeki yöntemleri bilişim teknolojisi ile doğrudan doğruya ilintili bir şekilde yürürlüğe

konulmaktadır. Aynı şekilde terör ve medya ilişkisi de terörün amaçları açısından oldukça önemli yer tutmaktadır. Çünkü teröristin eylemini medya geniş kitlelere ulaştırarak reklamını yapar ve terör örgütü kendisini tanıtarak taban kazanabilir.

Bu konunun bir uzmanı; “Terörist hedef aldığı görevliler ya da uluslar üzerinde etki yapmak için, toplumun cesaretini kırmaya ve yaymaya çalıştığı sosyal ve siyasi hedeflere sempati sağlamaya çalışmaktadır. Çok geniş reklam yapmadan, yaptıklarını duyurmadan, terör girişimleri bu amaçlarından hiçbirini sağlayamayacaktır.” yorumunda bulunmaktadır. Yani terör eylemleri medya tarafından topluluklara yansıtılmadığında teröristler hedeflerine ulaşamamaktadır. Konu oldukça hassas olup, terör eylemini kitlelere duyururken medya hem görevini yapıp olup bitenlerden toplumu haberdar etmeli, hem de bunu yaparken teröristlerin ekmeğine yağ sürmemelidir. Bu bağlamda, medyanın bu konuda bilinçlenmesi için teröristlerin çalışma yöntemleri ve amaçları hakkında öncelikle bilgilenebilir. Çünkü bugüne kadarki faaliyetlerinde teröristler medyayı nasıl kullanacaklarını öğrenmiş, böylece kamuoylarını ve ülkelerin karar alıcı mekanizmalarını etkilemede ustalaşmıştır. Medya terör olaylarını izleyip geniş kitlelere yaydıkça amaçlarına ulaştıklarını fark etmişlerdir.. Böylece, dünya çapında dikkat çeken, Humeyni devriminden sonra Tahran'daki ABD diplomatlarının tutsak alınması gibi olayların teröristler tarafından medya yoluyla kullanılmasıyla ortaya çok boyutlu çapraşık stratejiler çıkmıştır. Örneğin ABD'nin büyük televizyon kanallarının en çok izlenen zamanlarına rastlatılan basın açıklamalarına öncelik verdikleri ilk o günlerde görülmüştür. Türkiye 1984-1999 yılları arasındaki KONGRA-GEL/PKK mücadelesinde, medyanın terör olaylarını nasıl izlemesi gerektiğini düşe kalka öğrenmiştir (Kışlalı, 2006: 7).

İnternet dünyası, terör örgütleri mensuplarının birbirleri ile iletişim kurmada, şiddet ve nefret içerikli mesajlarını kitlelere, sempatanlarına ulaştırmada bir forum haline gelmiştir. Bunun yanı sıra terör örgütü elemanları bireysel olarak veya grup halinde bilgisayar ağlarına saldırabilmekte ve “siber terör” ve “siber savaş” olarak nitelendirilen eylemleri gerçekleştirebilmektedir. Türkiye’de de görüldüğü gibi terör örgütleri interneti daha çok propaganda aracı ve iletişim aracı olarak kullanmaktadır. Bazen elemanları arasında şifreli e-mailler aracılığıyla iletişim kurarak terör eylemlerini planlayan terör örgütlerinin, interneti daha çok politik ve ideolojik anlamda bir

propaganda aracı olarak kullandığı görülmektedir. Örneğin 1996 yılında Peru'nun Lima şehrinde Japon Büyükelçiliğine saldırarak diplomatik, askeri ve siyasi personeli rehin alan "Tubac Amaru" adlı terör örgütünün ABD'de ve Canada da bulunan sempatizanları örgütün faaliyetini destekleyen birçok site kurmuşlardır. Bu sitelerde, propaganda ve eyleme destek ile birlikte örgütün Japon Büyükelçilik binasına saldırı planlarını da yayınlamışlardır. Meksika'da faaliyet gösteren Zapatista'lar (Zapatista National Liberation Army), 1994 ayaklanmasından bu yana internet üzerinden yoğun bir propaganda faaliyeti içine girmiştir. Kolombiya'da faaliyet gösteren "The Revolutionary Armed Forces of Colombia" isimli örgüt, Peru'daki "Shining Path Örgütü" interneti propaganda aracı olarak etkin şekilde kullanan terör örgütleridir. Genel olarak Latin Amerika menşeli terör örgütleri net ortamını etkin olarak kullanan terör örgütleridir. Bu örgütler ve diğerleri web sayfalarında linkler vererek terör eğitimi konusunda sempatizanlarını eğitmektedir. Bu sitelerde; Teröristin El Kitabı, Teröristin Yemek Kitabı (Terrorist's Handbook, Terrorist's Cookbook) gibi eserlerde bomba yapımı en ince detayları ile anlatılmakta ve bir teröristin bilmesi gereken birçok konuda ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Türkiye'de sanal ortama ve terör örgütlerinin kullanımına bakıldığında, bilgisayar teknolojisi internet ve diğer teknolojik gelişmelerin yakından takip edildiği ve amaçlar doğrultusunda etkin olarak kullanıldığı görülmektedir. Hatta bu amaçla teknik konularda ihtiyacı giderecek örgüt elemanları yetiştirilmektedir. İnternet üzerinden haberleşme, propaganda yapma, eğitim amaçlı CD'ler ve bildiriler hazırlama şeklinde faaliyetleri içinde oldukları bilinmektedir. Türkiye'de de terör örgütleri internet ortamını öncelikle propaganda ve eğitim amaçlı olarak kullandıkları görülmektedir. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, sıcak terör eylemlerini yapamaz hale geldikten sonra "siyasallaşma" sürecine girmiş ve konuda yoğun bir çaba göstermektedir. Bu alanda kullandıkları en önemli araç internet ortamıdır. Yüzlerce web sitesinden yoğun bir propaganda faaliyeti yürütmektedir. Terör örgütlerinin gelişen teknolojiyi kullanarak eğitim ve propaganda faaliyetlerinin yanı sıra bilişim teknolojisinden yararlanarak devletin kullandığı link hatlarına, bilgi işlem ve veri merkezlerine, bakanlıklara, PTT-Telekom, EGM ve TSK gibi önem arz eden birimlerin sistemlerine sanal saldırılarda bulunabilecekleri veya tahrip edici virüsler aracılığıyla bu sistemleri çökertmek için uğraş verdikleri konusunda istihbari bilgiler mevcuttur. Terör örgütlerinin bu eylemlerine örnek vermek gerekirse aşağıdaki iki

örnek bu örgütlerin terörün yeni yüzü ile tanışmada gecikmiş olmadığını kanıtlamaktadır. 1998 yılında Denizli’de DHKP/C terör örgütüne yönelik olarak yapılan operasyonlarda yakalanan teröristlerin ifadelerinde; komşu bir ülkede bulunan örgüt evinde eğitildikleri, kapta askeri ve siyasi eğitimin yanında, uydu telefonu internet üzerinden haberleşme ve şifreli görüşmeler konusunda eğitildikleri, örgütün üst düzey yöneticileri ile uydu telefonlarıyla haberleştikleri mesaj alışverişlerini internet aracılığıyla yaptıkları, cihazların şarj işlemlerini güneş ışığından enerji üreten solar sistemi ile sağladıkları anlaşılmıştır (Özcan, 2005: 16-17).

XXI.yüzyılın başındaki konjonktür, terör örgütlerine birtakım imkanlar sağlamıştır. Söz konusu imkanlar;

- a) Devlet yapılarındaki çözülme ve “otonom yüzer-gezer” konuma geçme, terör örgütlerine büyük bir manevra özgürlüğü sağlamaktadır.,
- b) Terör örgütlerinin finansal yeterliliğe sahip olmaları, faaliyet alanlarını genişletmektedir.,
- c) Her türlü sınır aşmayı sağlayan enformasyon akımını kendi amaçları için kullanmaktadırlar.,
- d) Gittikçe daha küçük boyutlu silah üretimi, bakteriyolojik ve kimyasal silah üretiminin kolaylaşması, teröristler için kitle imha silahlarına ulaşımı oldukça kolay bir hale getirmektedir., şeklinde belirtilmektedir (Yılmaz, 2006: 505).

“Teröre Karşı Savaşta Ulusal Strateji” raporunu göre; “Terörist ağlar, bugün daha yaygın ve daha az merkezi durumda bulunmaktadır. Ortak bir ideolojiye dayanan daha küçük hücreler halinde örgütlenmekte olup, daha az merkezi bir komuta yapısı tarafından yönlendirilmektedir.” tespitinde bulunulmuştur. Söz konusu hücreler her biri birbirinden daha bağımsız bir hal alırken ve giderek küçülürken, artan ölçüde denetimi ve daha yakından takip etmeyi gerektiren politikaları zorunlu kılmaktadır. Ancak bu, sadece bomba yapanları araştırmayı değil, aynı zamanda nasıl bomba yapılacağını internette araştıran ya da nasıl bomba üretileceği hususunda tartışan insanları kapsayan sonu gelmez bir çabayı gerektirmektedir. ABD Devlet Başkanı George W.BUSH, Salt Lake City’de yaptığı bir konuşmada; “Eğer El Kaide, Amerika’da birine telefon ediyorsa, saldırıları durdurmak için bunun nedenini bilmek zorundayız.” şeklinde

açıklama yapmıştır. Bahse konu açıklamaya göre, dünyadaki tüm telefon konuşmalarını, yolculuk planlarını, kredi kartı kullanımını ve hatta tüm kütüphaneleri de bu sonu gelmez araştırma çabalarına eklemek zorunda kaldığımız görüşü ortaya çıkmaktadır (Lipschultz, 2006: 10).

1.3. Terörün Sebepleri ve Etkileri

Terörün ortaya çıkmasındaki en büyük faktörler, kısaca tanımlamak gerekirse; bahse konu şiddet eylemini yürüten terörist grubun, mevcut rejimin ülkeyi iyi yönetemediği, kendi etnik kimliğinde yer alan insanları sistematik bir şekilde ezdiği veya dini inançlara günlük rejim içerisinde yer verilmediği biçiminde tanımlanabilmektedir. Söz konusu terörist gruplar, anılan amaçlarını gerçekleştirebilmek amacıyla taban kazanma çalışmaları çerçevesinde, bireylerin kafasında istifam yaratabilecek her türlü söylemi kullanmakta, mevcut söylemlerini kolaylıkla etkilenebilecek, eğitimsiz, cahil v.b kişi üzerinde yoğunlaşarak yürütmektedir.

Ekonomik kalkınma ve kamu düzeninin olmadığı ortamlar teröre uygun bir kültür ortamı, yani mikropların üreyeceği, çoğalacağı bir ortam yaratmaktadır. Genelde ekonomik düzeyi düşük ve toplumlarında derin uçurumlar olan Ortadoğu ülkelerinin süregelen sorunlarının özünde bu olgu yatmaktadır (Külebi, 2006: 7).

Terör, hedef alınan ülke ve toplumda kaos ortamı oluşmak, ardından birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamak amacıyla ülkelerarası rekabet içerisinde kullanılan enstrümanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir terör eyleminin yarattığı sonuçlarının neden olduğu ölüm ve fiziki yok edişten daha vahim olabileceği ve bu anlamda da terör eylemi düzenleyenler için yaptıkları eylemin yarattığı siyasi, ekonomik ve kültürel sonuçların esas amaç olduğu gerçeğini, herhalde dünya tarihinde 11 Eylül 2001 saldırılarından daha net ve açık ortaya koyan bir eylem olmamıştır. 11 Eylül 2001 günü, Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kulelerine, ve Pentagon'a çakılan sivil uçakların yarattığı, ve üç binden fazla sivil insanın ölümüne yol açan insanlık-dışı terör eylemini, Bush yönetiminin “insanlığa karşı işlenmiş bir suç” olarak değerlendirme yerine, “Amerika'ya açılan bir savaş” olarak tanımlamasıyla, dünya siyaseti yeni bir döneme girmiştir. Söz konusu eylemlerden sonra, günlük yaşam şiddetinin, işkencelerin, korkunun, riskin, güvensizliğin, belirsizliğin hüküm sürdüğü bir

dünya oluşmuş, demokrasi ve özgürlükler, güvenlik ve korkuya yerlerini vermiş, güven yerini riske bırakmış, barışın, birlikte yaşamının ve eleştirel düşüncenin yerine dogmatik düşüncenin ve siyasi ve dinsel köktenciliğin dünya siyasetine egemen olduğu bir süreç başlamıştır (Keyman, 2006: 12).

Terör için kabaca; “küçük maliyetle büyük iş” tanımlaması yapılmaktadır. 11 Eylül 2001 Saldırıları'nı gerçekleştirmek için birkaç uçak kaçırmanın teröristlere maliyeti birkaç bin dolarla sınırlı kalabilir. Ancak, söz konusu eylemin maliyetinin, ABD'ye 300 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. ABD/Oklahoma'daki bombalamanın da, bomba hammaddesi kullanımı açısından maliyetinin 10 bin doların altında olmasına karşın, eylemin ABD ekonomisine faturası; 82 milyon dolar'dır. Öte yandan, Aum Shrinkyo Tarikatı'nın, Japonya/Tokyo metrosuna yönelik olarak düzenlediği sarin gazı saldırısının 1 milyon doların üzerinde maliyeti bulunmasına karşın, saldırıda 12 kişi hayatını kaybetmiştir. Terörizmin yarattığı etki açısından sonuçlarına bakıldığında, medya tarafından yayınlanarak reklam yapmanın örgütlere sağladığı avantaj inanılmaz boyutlarda bulunmaktadır (Arıboğan, 2005: 54).

Örneğin Türkiye gibi jeopolitik ve jeostratejik öneme haiz bir ülkenin terör ortamı içerisinde bulunması ve öz kaynaklarını terörle mücadele amacıyla harcaması rakip ülkeler açısından bir avantajdır. Dolayısıyla terör, bir siyasi mücadele aracı olarak, bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatması, destabilize etmesi için de kullanılmaktadır. Özellikle ekonomik açıdan konuya yaklaşıldığında, terörle mücadelenin oldukça yüklü bir maliyetinin bulunması, zaten kıt kaynaklara sahip ülkelerin, ülkenin gelişimi ve ekonomisine yönelik harcaması gereken paraları terörle mücadele alanına kaydırma zorunluluğunun mevcut bulunması, terörün bir amacının da ekonomik açıdan ülkenin kaynaklarının verimli alanlarda kullanılmasını engellemek olduğu gerçeğini ortaya çıkartmaktadır.

Merkezi hükümeti zayıflatarak, uluslararası kamuoyunun dikkatini bölge sorunlarına çekerek ve halkı sindirerek istediği hedeflere ulaşmaya çalışan terör örgütleri, sebep oldukları can kayıpları, anti-terör politikaları sebebiyle önemli bir çıkmaza girmektedir. Yıllardır terör ve anarşi yoluyla “bağımsızlık” elde etmek için mücadele eden örgütler arasında bugüne kadar “bağımsız bir köy” kurmayı başaran dahi olmaması, şiddet yoluyla sonuç alma politikasının terkine sebep olmaktadır (Başyurt, 2005: 2).

1.3.1. Politik Sebepler ve Etkileri :

Uluslararası rekabet çerçevesinde ülkeler, kendi menfaatleri doğrultusunda hedef aldıkları diğer ülkelerin zaaflarını tahlil ederek istihbarat örgütleri vasıtasıyla bir takım operasyonlar gerçekleştirmiştir. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde yapılan operasyonlarda, hedef alınan ülkelerde bulunan sistem dışı gruplara, karşı oldukları siyasi düzeni yıkmak veya bazı siyasi kazanımlar elde etmelerini sağlamak hususları çerçevesinde destek verilmiş, söz konusu gruplar ise metodoloji olarak terörü seçmiştir.

Aslında terör, bir devlet ve onun gizli servisinin desteği olmadan yapılamamaktadır. Bir devlet siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için, savaş gibi maliyeti yüksek, sonuçları kolay telafi edilemeyen bir yola başvurmadan önce, bir ara kademe olarak, terörü kullanmaktadır. Örneğin bir ülkede sosyalist düşünceler giderek halkın beğenisini kazanıyor ve sorunlarının çözümü için bir umut olarak bakılmaya başlanıyorsa, sosyalizm adına bir terör hareketi başlar. Eylemler acımasızdır ve toplumun bütün kesimlerini hedef alınır. İlkokul çocukları bile eylemlerden zarar görebilir. Hareket adına haraç toplanır. Masum insanlara yönelik vahşi saldırılar düzenlenir. Ayrıca eylemcilerin başarısız kalmalarını garanti altına almak için hareket çeşitli fraksiyonlara bölünür. Sonuç olarak bir umut haline gelen sol düşünce bir kabaya dönüşür. Ya da bir umut haline gelen İslamcı bir hareket adına benzer eylemler düzenlenir. İslamcı olarak tanınan kimselerin, din karşıtı davranışlar içinde oldukları sergilenir. Bu eylemler, zayıflatılmış mikropların vücutta antikor üretmesi gibi, başlangıçta sempatiyle karşılanan düşüncelere karşı mukavemet yaratır. Eylemcinin iddiasıyla ulaşılan sonuç tam ters yöndedir (Kaynak, 2006: 5).

1.3.1.1. Mikro-Etnik Değerlerde Yaşanan Artışlar

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (S.S.C.B)'nin dağılması ile birlikte, çok etnikli toplumsal yapılarda kaos ortamı oluşmuş, farklı etnik gruplar içerisinde milliyetçi cereyanların etkisi ile filizlenen ve kendi adına "özgürlük hareketi" olduklarına inanan yapılanmalar oluşmuştur. Söz konusu yapılanmalardan bazıları, terör organizasyonları kurarak kendi amaçları doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Bahse konu etnik terör gruplarına, Türkiye'nin bir bölümünü sözde Kürdistan toprağı olarak ilan edip, Kürt milliyetçiliği güderek bölücü hareketlerde bulunan KONGRA-GEL/PKK veya

Bosna-Hersek'deki Müslümanlara karşı kurulan Sırp Çeteleri örnek olarak gösterilebilir.

1.3.1.2. Alt Kimlik-Üst Kimlik Tartışmaları

Geniş bir anlamda kullanılan “kimlik” kelimesi, sosyal grupların siyasi, hukuki ve kültürel boyutlarını içermektedir. Kimlik siyaseti, belli bir grubun genel toplum içindeki yerini toplumun bir parçası olarak değil, o grubun ayırt edici özelliklerini esas alarak tanımlamasını ifade etmektedir. Kadın, göçmen, Kürt, Türk, Ermeni, Alevi, vs. olarak yapılan bu tanımlamalar, grup dayanışmasını öne çıkartırken sosyal adalet taleplerini de dile getirmektedir. Fakat siyasi, hukuki ve kültürel alanlar arasındaki ilişkiyi net bir şekilde tanımlamak sanıldığı kadar kolay değildir. Dini ve kültürel farklılıkları olan gruplar aynı siyasal ideal etrafında birleşebildiği gibi, benzer kültür normlarına sahip gruplar farklı siyasi kamplarda yer alabilmektedir. Her halükarda kimlik siyasetinin belirleyici özelliği, bir sosyal grubun siyasi, hukuki, ekonomik yahut kültürel taleplerini siyasi bir program haline getirmektir. Türkiye'deki Kürt, Alevi, Ermeni kimlikleri hakkında yapılan tartışmalar kimlik siyasetinin somut örneklerini oluşturmaktadır (Kalın, 2006: 13).

Alt kimlik, bireyin içinde doğduğu grubun kimliğidir ve dolayısıyla objektif kimliğine denk düşmektedir. Örneğin Türkiye'de Rum ana babadan doğan çocuğun alt kimliği Rum'dur. Üst kimlik ise, devletin vatandaşa empoze ettiği kimlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda vatandaşlığa denk düşmektedir. Bireyin objektif kimliği, aynı zamanda onun alt kimliği olmakla birlikte, birey objektif kimliğini reddederek devletin kendisine vermek istediği kimliği (üst kimliği) kabul edebilir; bu artık onun sübjektif kimliğidir (Oran, 2004: 18).

Türkiye'de karşımıza çıkan iki farklı kimlik sorunu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Tanzimat sonrasında içine girdiğimiz ve Cumhuriyet ile ivme kazanan kimlik sorunu ki; Batı ile yaşadığımız aşk-nefret ilişkisi de bunun tabii bir neticesidir. Bunun günümüzde aldığı biçim kendini ancak “ötekileştirerek” anlayabilmektir. Karşımıza çıkan ikinci kimlik meselesi ise tıpkı Tanzimat sonrası yaratılan yeni “Osmanlı Kimliği” gibi buna dayanılarak üretilen ve Cumhuriyet sonrasında benimsettirilmeye çalışılan yeni üst kimliğin toplumun bazı kesimlerince içselleştirilmemesi hatta bir Türkleştirme projesi olarak reddedilmesidir. Genellikle varsayıldığının aksine bir üst kimliğin kapsayıcı,

herkese açık olması bunun benimsenmesi için (gerekli olmakla birlikte) yeterli değildir. Zaten Osmanlı son dönem tarihi de bu alandaki mücadele ve başarısızlığın tarihidir. Böylesi bir laboratuara sahip olan bir toplumun bu alanda yeni siyasetler üretmesi zorunludur (Kahraman, 2007: 14).

Türkiye'deki kimlik tartışmaları her gün yeni bir boyut kazanmaktadır. Avrupa Birliği (AB) Süreci, Kuzey Irak'ta yaşanan gelişmeler, Kürt Sorunu'nun tanındığına dair yapılan açıklamalar, sözde Ermeni soykırım iddiaları ve son olarak Orhan PAMUK ve Hrant DİNK olayları, toplumun değişik kesimlerinde farklı tepkilere yol açmıştır. Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı"nı Türkiye'nin üst kimliği olarak tanımlaması ise, tartışmaya yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu kimlik tartışmasını, Türkiye'nin yüzleşmek zorunda olduğu diğer sorunlardan ayrı düşünmek mümkün değildir. Türkiye'de alt kimlik-üst kimlik sorunlarını tartışmak, aynı zamanda devletin niteliğini, adem-i merkezîyetçiliği, demokratikleşmeyi, siyasi katılımı, iktidarın paylaşımını, sosyal adaleti ve Türkiye'nin bölgede kendine seçtiği yeri tartışmak anlamına gelmektedir. Kimlik konusunda alınan tavırları, bu konulardaki genel yaklaşımlar belirlemektedir. Soruna hangi açıdan bakarsak bakalım tartışmanın merkezinde farklı kimlik siyasetleri yatmaktadır. Her kimlik siyaseti üç temel sorunu da beraberinde getirmektedir. Birincisi grupların kendi toplulukları hakkında birtakım genel-geçer ve homojenize edici ön kabullerde bulunmasıdır. Örneğin Türkiye'de "Kürtler" dediğimizde, hem kimlik siyasetini güden Kürt kanaat önderleri hem de Türkler de dahil olmak üzere bu söylemin muhatabı olan kesimler, Kürtlerin düşünceleri, inançları, talepleri, gelenekleri, vs. hakkında birtakım genellemeler yaparlar. Bunlar, "Kürt sorunu" ifadesindeki Kürt kimliğinin belirleyici unsurları olarak kabul edilir. Oysa sosyal gruplar tek bir tanıma indirgenmeyecek kadar dinamik ve çok yönlü bir yapıya sahiptirler. Kürtler hakkındaki genellemelere karşı çıkanlar bir zaman sonra aynı genellemeleri kendi "stratejik doğruları" olarak telaffuz etmeye başlarlar. Bugün Kürt meselesi konusunda yaşadığımız temsil sorunu, bunu teyit etmektedir. Kürt dediğimizde Hakkari'deki bir öğretmeni mi, Ankara'daki Kürt kökenli bir imamı mı, İstanbul'daki Kürt kökenli bir işadamını mı, Demokratik Toplum Partisi (DTP) mensubu olan bir belediye başkanını mı, yoksa KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensubu militanları mı kastettiğimiz belli değildir. Bu belirsizlik siyasi pragmatizm için önemli bir veri olmakla birlikte, sorunun çözümüne katkıda bulunmamaktadır. İkinci sorun,

kimlik siyasetinin adalet, özgürlük, barış, doğruluk, sorumluluk, dürüstlük gibi evrensel kavramların bizatihi doğru ve önemli olduğu için değil, belli grup kimliklerinin süzgecinden geçirilerek tartışılması ve sahiplenilmesidir. Bu evrensel doğrulara kimlik siyaseti üzerinden yaklaştığımızda, ortak iyinin inşasına katkıda bulunma şansımız ortadan kalkmaktadır. Örneğin insan haklarına içerisinde doğru bir ideal olduğu için değil, kendi grup çıkarlarımıza fayda sağladığı için sarılmaya başlama durumu ortaya çıkar. Bu şekilde üretilen stratejik doğrular, bugün Türkiye'de sıkça gördüğümüz çifte standart uygulamalarının temelinde yatan ana sorundur. Etnisite ve sosyal grup temelli tanımlamalara dayalı kimlik siyasetinin üçüncü temel sorunu, İbn Haldun'un tabiriyle “asabiyetçilik” türlerinin ve daha sofistike milliyetçilik biçimlerinin doğmasına yol açmasıdır. Yalın bir şekilde ifade etmek gerekirse bugün Türkiye'de Kürtlere, yahut gayrimüslim azınlıklara daha fazla özgürlük verilsin demek, bahsettiğimiz sorunu çözmemekte, daha da derinleştirmektedir. Çünkü tek boyutlu ve indirgemeci anlayışa dayanan her etnisite söylemi, başka milliyetçilik söylemlerine çıkartılmış bir davetiyedir (Kalın, 2006: 13).

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve yaşatılması esnasında oluşan mevcut koşullarda ortaya çıkan “ulus-devlet modeli”nde; Türk Kimliği, Türk Milleti ve Türk Devleti kavramlarına vurgu yapılmasına rağmen, temel olarak tek tip bir etnik referansa dayandırılmadığı bir gerçektir. Aslında toplumumuz, “Türkiye Vatandaşlığı” üst kimliği adı altında, etnik farklılıklarını zengin bütünlüğe çevirebilecek tarihi birikime ve olgunluğa sahip bulunmaktadır. Türkiye'de alt kimlik ve üst kimlik birbirini dışlayan olmaktan uzak, aksini birbirini tamamlayan pekiştiren unsurlar olmalıdır. Türkiye'de sosyal barışı sağlayabilmek için öncelikle bahse konu kimliklerin pekiştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de ulusal kimliğin korunması, hatta bunun temel alınması, ancak çok kültürlülüğe ve farklılıklara da saygı gösterilen bir sistemin oluşturulması şarttır.

1.3.2. Ekonomik Sebepler ve Etkileri

Tarihte “Büyük Depresyon” adı ile anılan ve 1929 yılında patlak veren ekonomik krizin totaliter rejimlerin yükselişine etki etmesine benzer şekilde, günümüzün küreselleşmiş dünya düzeninde gelişmekte olan ve az gelişmiş toplumların karşı karşıya kaldığı beslenme, barınma, sağlık, eğitim vb. sorun terörün ivme kazanmasına etkili olmuştur.

Fakirlik, işsizlik ve eğitim eksikliği, birçok ülkenin önemli problemi olmakla birlikte, sosyal ve ekonomik hastalıklar ile terör arasında bir bağ bulunduğuna dair kanıt elde edilememiştir. Teröristler her zaman fakir değildir ve refah her zaman terörü sona erdirmez. Dünyanın en fakir elli ülkesi incelemeye alındığı zaman, anılan ülkelerde terör oranının oldukça düşük olduğunu görebiliriz. Üstelik teröristlerin profilleri üzerine araştırma yaptığımız zaman, anılan teröristlerin toplumun mahrumiyet katmanlarında yer almaktan çok, genellikle iyi eğitilmiş ve fakir olmayan şahıslar olduğu hususları karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomik analizlere göre bir ülkede meydana gelen terör saldırılar iktisadi açıdan dört büyük zarar vermektedir.

Bunlar;

- a)Terörist saldırılar nedeniyle insan ve makine gücü tahrip olmaktadır,
- b)Terörist saldırılar toplumda belirsizlik ve kaosa sebep olduğu için üretime negatif etkide bulunmaktadır.
- c)Terörü engellemeye yönelik olarak yapılan harcamalar ülke kaynaklarının yerinde kullanılmasını engellemektedir.
- d)Terör, özellikle turizm gibi hassas sektörlerin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Terör odakları, toplumda yaşanan gelir dağılımındaki eşitsizlik, yüksek enflasyon oranı, işsizlik, düşük yaşam standardı içerisinde hayat sürme v.b etkenlerin bireyler üzerinde yarattığı psikolojik, sosyolojik ve moral açıdan baskıları propaganda malzemesi yapmak suretiyle mensup kazanma cihetine yönelmektedir. Toplumun sosyoekonomik eksikliklerini ve yapısal bozuklukları istismar eden terörist gruplar, kuruluş ve çıkış nedenlerini anılan çarpıklıkların giderilmesi esasına dayandırmakla birlikte, yarattıkları kaos ve şiddet ortamı ile mevcut sorunları daha fazla derinleştirmekten öteye gidememişlerdir. Bunun yanı sıra, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelerde kurulu bulunan Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ) tarafından yapılan yatırımların terörist odaklar tarafından hedef alındığı gerçeği karşımıza çıkmıştır. Örneğin, İstanbul'da, 15 Kasım ve 20 Kasım 2003 tarihinde bombalı eylemleri gerçekleştiren

intihar saldırganları, “yabancı sermaye” gözü ile baktıkları bankaya intihar saldırısı düzenlemek suretiyle, Türkiye dışından ülkeye gelen yabancı yatırımı hedef almıştır.

ABD’de 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra Amerikan hükümeti, saldırılarda yakınlarını kaybedenlere 150 milyon dolar tazminat ödemiştir. Akabinde Amerikan Kongresi’nin, terörle savaş için kongrede onayladığı bütçe 432 milyon dolar’dır. ABD hükümeti tarafından terörist şüphesi ile dünya üzerinde dondurulan mal varlıklarının toplamı 40 milyar doları bulmuştur. 11 Eylül saldırılarının akabinde, hava ulaşımını tercih eden yolcuların her uçuşta güvenlik harcamaları için verdikleri bedel 2,5 dolar olup, hava ulaşımını tercih eden yolcuların her seyahatte güvenlik harcamaları için ödediği ücret toplamda 2.1 milyon doları bulmuş, havayolu şirketlerinin kaybı ise 432 milyon dolar olmuştur (2006: 7).

ABD, dünya üzerinde “uluslararası terör ile savaş” gerekçesi ile 120 ülkede bulunan 860 adet askeri üs (15 büyük, 19 orta, 826 küçük) içerisinde toplam olarak 325 bin asker bulundurmakta olup, söz konusu operasyonların finansmanı olarak ayda 10 milyar dolar para harcamaktadır (Lipschultz, 2006: 10).

Türkiye’de, ekonomik hedeflere KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne gerçekleştirilen eylemler yatırımcılar için caydırıcı rol oynamaktadır. Aynı zamanda örgüt, Özel İdare Kurumu’nun yatırımlarına da zarar vermekte olup, bu nedenle bazı önemli yatırımlar yarım bırakılmak zorunda kalmıştır. Örneğin Hakkari/Yüksekova’da havaalanı yapılması için gerekli girişimlerde bulunulmuş, arazi istimlak edilmiş, bedeli ödenmiş fakat inşaatı tamamlanamamıştır. Ayrıca tarım ve hayvancılıktan uzaklaşan köylüler için alternatif iş sahası yaratılmadığı için işsizlik artmaktadır (Güvendik, 2006: 14).

1.3.2.1. Yoksulluk

Yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Yoksulluğu dar ve geniş anlamda olmak üzere iki türlü tanımlamak mümkündür. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade etmektedir (Uysal, 2007: 2).

XXI.yüzyıla girerken, dünyanın gündemini iştilgal eden önemli tehditler arasında yoksulluk sorunu bulunmaktadır. Dünya nüfusunun sadece yüzde 20’sine sahip bulunan

Batı ülkeleri (Japonya dahil), doğal kaynakların yüzde 80'ini, üretilen toplam ürünlerin yüzde 86'sını, toplam et ve balık üretiminin yüzde 45'ini tüketmektedir. Dünya nüfusunun yalnızca yüzde 4,5'lük bir bölümüne haiz bulunan ABD, dünya hammadde kaynaklarının yaklaşık olarak yüzde 40'ını tek başına tüketmektedir. Dünyada üretilen toplam enerjinin yüzde 25'i yine ABD'de tüketilmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'nin, 1998'deki raporuna göre, en yoksul 40-50 arasındaki ülkenin dünya toplam geliri içindeki payı sadece yüzde 1-1,5 arasında bulunmaktadır. Bu nedenle, söz konusu ülkelerde yaşayan 1 milyar 300 milyon çocuk yaşamlarını yoksulluk sınırının altında sürdürmektedir (Civelek, 2001: 106).

Gelecek 50 yılda nüfusun ikiye katlanarak 9,3 milyara ulaşması; XXI. yüzyılın sonunda yaklaşık 10 milyarda kararlı hale gelmesi; kır-kent nüfuslarının küresel düzeyde 2006 yılında eşitlenmesi; nüfus artışının düşük olduğu bölge ve ülkelerde kişi başına milli gelir artarken, yoksulluğun azalması; Afrika, Güney Asya'daki bir çok ülkede yoksul nüfus oranı düşerken 2030 yılına kadar yoksul nüfusun sayısal olarak artma eğiliminin sürmesi beklenmektedir (Uraz, 2006: 9).

Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'na göre Türkiye, yoksulluk sıralamasında 177 ülke arasında 96. sırada bulunmaktadır. Türkiye'de 28 milyon insan günde beş buçuk Yeni Türk Lirası'nın altında bir para ile geçinmektedir. Özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra, politikacılar ve akademisyenler, terörü sona erdirebilmek için yoksullukla mücadele edilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Hatta ABD Başkanı George W.BUSH bir konuşmasında; "Umudun teröre karşı en iyi cevap olacağını, bu bağlamda yoksullukla mücadele etmenin terör ile savaşta oldukça önemli olduğunu" belirtmiştir.

Princeton Üniversitesi'nde ekonomist olan Alan KRUEGER, Ortadoğu uzmanı Jitka MALECKOVA ile ortak hazırladıkları tezde, terörizm ile yoksulluk arasında dolaylı bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Söz konusu teze göre, 1980'lerin sonlarında ve 1990'ların başlarında çatışmalarda hayatını kaybeden Hizbullah militanları ile ilgili istatistiksel bir analiz sunulmuştur. Analize göre, bahse konu Hizbullah militanlarının yoksulluk sınırının üstünde oldukları, ortaokul veya daha yüksek okulları bitirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Daha sonra iki uzman, yoksul ve eğitimsiz insanların özellikle İsraililere karşı yapılan terör saldırılarını daha fazla destekleyip desteklemediklerini

bulmak için Filistin’de yapılan kamuoyu yoklamalarını incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda iki olgu arasında bir ilişki bulunamamıştır. Son olarak uzmanlar, Filistinlilere karşı saldırılar yürüten Yahudi yerleşimcileri incelemiş ve anılan yerleşimcilerin çoğunun ekonomik durumlarının yerinde olduğunu saptamıştır. Bir dünya bankası araştırması; büyümenin hızlanması, toplum üstündeki baskının azalması ve ekonomilerin çoğu zaman teröristleri besleyen örneğin elmas gibi doğal endüstrilerden uzaklaştırılmaları halinde, iç savaş veya devletin başarısız kalması gibi tehlikelerin azaldığını ortaya çıkarmıştır. KRUEGER’in araştırmasına göre; yoksul insanlar ekonomik sebeplerden dolayı sıradan suçlar işleyebilirlerken eğitilmiş insanlar ise politik ihtiraslar geliştirebilecek kadar bilgili oldukları için terör girişiminde bulunabilmektedir (Mallaby, 2002: 14).

Türkiye’deki güvenlik güçlerinin, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü ile yaptığı mücadelenin ülke ekonomisine maliyeti 100 milyar dolar civarındadır. Bahse konu meblağın, Türkiye’nin geri kalmış bölgeleri olarak belirtilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’ne aktarılması halinde bahse konu bölgelerde yaşanacak sosyoekonomik gelişmenin ölçüleri tartışmaz boyutları bulacaktır. Ancak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kişi başına düşen milli gelir halen 500 dolarla Türkiye ortalamasının çok gerisinde bulunmaktadır. Anılan bölgelerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) oranı ise, Türkiye GSYİH’sinin yüzde 6,5’ini oluşturmaktadır. Yoksulluğun yok edilmesi ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sunmak amacıyla aralarında Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, Güneydoğu Sanayici ve İşadamları Derneği, Baro, Tabip Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Diyarbakır Ticaret Borsası gibi etkin kuruluşların katılımıyla kurulan “Sarmaşık Yoksullukla Mücadelede Sürdürülebilir Kalkınma Derneği”, Diyarbakır’da yoksulluk haritasının çıkarılması amacıyla alan çalışmalarına başlamış olup, mezkur çalışmaların ilki Haziran 2006 ayı itibarıyla tamamlanmıştır. Buna göre pilot bölge olarak seçilen Diyarbakır-Gürdoğan Mahallesi’ndeki 1120 hane üzerinde yapılan ekonomik ve sosyal araştırmaya göre; toplam nüfusu 6 bin 500’e yaklaşan 418 ailenin ayda 200 YTL ile geçindiği belirlenirken 272 ailenin çok acil yardıma gereksinimi olduğu belirtilmiştir. 1120 aileden 807’si 1990-1999 yılları arasında, 120’si ise 1980-1989 yılları arasında Diyarbakır’a göç etmiş olup, 206 ailede 296 çocuğun okuma çağına olmasına karşın okula gitmediği, 97 ailedeki 122 çocuğun ise sokakta çalıştığı belirlenmiştir.

Mahalledeki 602 ailenin evinde hasta veya özürlü birey bulunduğu dikkat çekerken yeşil kartı olan aile sayısı 822, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan aile sayısı ise 179 olarak saptanmıştır. 418 ailenin aylık gelirinin 200 YTL, 486 ailenin gelirinin ise 400 YTL arasında olduğu ortaya çıkmıştır. 574 ailenin günlük yemek öğünlerini, düzenli karşılayamadığı vurgulanırken 1120 aile içinde herhangi bir iş becerisi olan aile sayısı 393 olarak bulunmuştur (Oral, 2006: 6).

Terör, bir insanlık suçudur. Ancak terör ortamını hazırlayan anlayış da sorgulanması gereken bir olgudur. Terörün daha örgütlü şekli olan asimetrik savaş ortamı; ekonomik sıkıntısı olan topluluk ve bölgelerde gelişmektedir. Günümüzde terörist örgütlerin eleman ve sempatizan bulma konusunda bu olgudan yararlandıkları ve çoğu kez örgüt mensuplarını maaşa veya terör amaçlı belli işleri yaptırmada ücrete bağladıkları bilinmektedir. Özellikle Irak'ta teröristlerce yapılan işlerin belli tarifesinin olduğu dahi söylenmektedir (Külebi, 2006: 7).

1.3.2.2. Gelir Dağılımındaki Eşitsizlikler

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı (DESA) tarafından hazırlanan “2005 yılında dünyada sosyal durum: eşitsizlik hali” başlıklı raporda, ulusal ve uluslararası düzeydeki terör eylemleri ve şiddetin, ekonomik ve sosyal eşitsizlikler ile kıt kaynaklar üzerindeki rekabetten kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bahse konu rapora göre, dünya üzerinde ekonomik büyümeye rağmen nüfusunun önemli bir kısmının fakirleşmesi, gelişmekte olan demokrasiler için büyük bir tehdit oluşturmakta olup, bu eğilimin tersine çevrilememesi durumunda artan ekonomik ve sosyal eşitsizliğin terör ve şiddeti beslemeye devam edeceği bildirilmiştir. Raporda, üretimin yüzde 80'inin gelişmiş ülkelerde yaşayan 1 milyar insana ait olduğu, geriye kalan yüzde 20'sinin ise gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 5 milyar insan tarafından paylaşıldığına dikkat çekilmiştir. Gelir eşitsizliğinin aynı zamanda temel sosyal hizmetlere ve karar verme mekanizmalarına ulaşmada derin eşitsizlikler yarattığına dikkat çeken raporda, bu eşitsizliğin üstesinden gelinememesi durumunda, bütün insanlar için sosyal adalet ve daha iyi yaşam koşulları beklentisinin boşa çıkacağını kaydedilmiştir. Raporda ayrıca, kalkınma yönünde bütüncül bir yaklaşım izlenmesinde başarısız olunması durumunda, ekonomik ve sosyal eşitsizlik yüzünden herkesin bir bedel ödeyeceği, en büyük bedelin ise dünya üzerinde yaşanan terör hareketleri olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de, gelir dağılımında yaşanan adaletsizlik ve yoksulluk sorunu karşısında, hane halklarının geliştirdiği temel strateji, çocukların, çocukluk ve eğitim yaşamlarından koparak, erken yaşta çalışma yaşamına girme olgusudur. Sosyal güvenceden yararlanmada dezavantajlı konumda olan bu haneler ve çocukları için söz konusu durum bir seçimin ötesinde bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışan çocuk olgusu, ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal sonuçlar sonucunda, ileride de kendini üretecek olan dışlanma sürecine neden olmaktadır. Her şeyden önce, erken yaşta eğitim yaşamından kopan ve büyüklerin dünyasında büyük olmak zorunda kalan bu “küçük büyük adamlar” çalışma yaşamında, fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan gelişmelerini etkileyen ve ilerideki yaşlarda da etkisini sürdüren bir çok risk ile karşılaşmaktadırlar (Gökbayrak, 2007: 4).

1.3.2.3. İşsizlik

DESA raporuna göre, dünya çapında sayıları 186 milyonu bulan işsizlerin yüzde 47’sini oluşturan gençlerin istihdamında güçlük çekildiği, söz konusu genç iş gücünün ekonomiye entegre edilmesindeki yetersizliklerin yasadışı ekonomilerin hızla gelişmesine ve ulusal istikrarsızlıklara yol açtığı ifade edilmektedir. Raporda ayrıca, dünyadaki tüm işçilerin dörtte birine denk gelen milyonlarca insanın çalışmalarına rağmen, ailelerini günde 1 dolarlık fakirlik sınırının üzerine taşıyamadıkları kaydedilmiştir. Bu işçilerin büyük çoğunluğunun tarım kesiminde olduğunun belirtildiği raporda, iş piyasasındaki küresel rekabetin bu işçilerin ücretlerinde daha da gerilemeye yol açtığı ileri sürülmüştür.

Küresel barış açısından işsizlik sorunları dikkatle izlenmesi gereken konular arasında yer almaktadır. İşsizliğin düşük düzeyde de olsa azalması, söz gelimi OECD ülkelerinde 1993’te yüzde 7,8 olan işsizlik oranının 2004’te yüzde 6,3’e düşme eğilimini sürdürmesi; ancak zengin ülkelerde eşitsizliğin artması, küresel ölçekte, özellikle Asya ülkelerinde vasıfsız işçi ücretlerindeki azalmanın, tüm ülkelerde azalmalara neden olması, benzer bir etkinin iletişim teknolojilerinin yayılması ile de tetiklenmesi beklenmektedir. Tüm ülkelerde ücretli işlerdeki kadın sayısının artışının, ekonomik büyümeye destek olan bir etki yaratması, gelişmekte olan ülkelerde yeni iş olanaklarının, gelişmiş ülkelere göre öne çıkmasının bu ülkelerde ekonomik milliyetçilik akımlarına yol açmasına yol açmıştır (Uraz, 2006: 9).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 1998 yılı raporuna göre, dünya üzerinde yaklaşık bir milyar insan, eksik istihdam ile işsizlik arasında bulunmaktadır (Civelek, 2001: 106.).

Küreselleşmeyle beraber toplumların birbirleriyle ilişkisinin artması ve haberleşme araçlarının çoğalması, dünyada olup bitenlerden anında haberdar olunmasını ve çıkarlarını tehdit eden konularda kitlelerin eş zamanlı bir şekilde şiddete varan tepkiler göstermesini kolaylaştırmıştır. Özellikle başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın her yerinde geleceğe umutsuz bakan işsiz gençler ordusu bu tepkilerde başı çekmiştir. Bugün teröre karşı mücadelede en etkili strateji, güvenliği sağlamanın yanı sıra, toplumlara daha mutlu bir gelecek vaat edebilmek, ekonomik koşulları iyileştirmek ve onların terör batağına sürüklenmelerini engellemek şeklinde olabilmektedir (Külebi, 2006: 7).

Türkiye'de, işsizlik sorununun çözülerek terör örgütlerinin alt yapı kazanmalarının engellenebilmesi amacıyla, eğitimde değişim ve reformlar yapılarak, ülke gençliğinin dünya üzerindeki yeni rekabetçi ortama uyumlu bir şekilde donatılması ve istihdam alanı içerisine sokulması gerekmektedir.

1.3.2.4. Yatırımlar Arasındaki Bölgesel Dengesizlikler

Gelir dağılımındaki adaletsizliğin ve yoksulluk sorununun ana sebeplerinden birisi, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarıdır. Ekonomik yönden kaynakların dağılımında sektörler ve coğrafi bölgeler arasında dengesizlikler bulunması; siyasi, sosyal ve kültürel sorunları da beraberinde getirmektedir. Türkiye'de, coğrafi gelir dağılımı adil olmamakta, ekonomik kaynakların ve fırsatların önemli bir kısmı belirli bölgelerde toplanmıştır. Gerek kişi başına gelir, gerekse insani gelişme temel göstergeleri yönünden değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde geri kalmışlık sorunu hemen dikkatleri çekmektedir (Aktan, 2002: 1).

Bir ülkede yatırımlar arasında bulunan dengesizlik nedeniyle oluşan ekonomik hastalıklar terörün meydana gelmesinde neden olabileceği gibi terör de ekonomiyi tahrip ederek yatırımları durdurduğu için bölgeler arasında yatırımda dengesizlikler sağlayabilmektedir. Bir ülkede terörist saldırı riski yükseldikçe, anılan ülkenin iç üretiminde belirli miktarlarda düşüş olduğu mütalaa edilmektedir. Türkiye'de,

sürdürülebilir kalkınma, adil gelir dağılımı, sosyal uyum, adalet kavramlarının bir harmoni şeklinde uygulanması ile birlikte sağlanabilecek bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesi bireyin refahını sağlayacak, bireylerin refahı ise toplumsal refaha ulaşılmasına neden olarak, terör odaklarının propaganda vasıtalarına en önemli darbeyi vuracaktır.

1.3.3. Sosyokültürel Nedenler ve Etkileri

Terör sadece şiddet ve öldürmeyle sınırlandırılmayacak bir olgudur. Terörün sonucu, kültürel anlamda ve medyada askeri ve siyasi operasyonları meşrulaştırma hedefiyle düşman üretmeye varmaktadır. Örneğin dünya medyasında, terörist düşüncenin İslam'dan kaynaklandığını, dolayısıyla da İslam ve terörün ikiz olduğunu iddia eden geniş kapsamlı bir fikri ve siyasi “edebiyat” bulunmaktadır. Bu edebiyatın gerçekçi tercümesi, “teröre karşı savaş, İslam'a karşı savaşı zorunlu olarak istiyor” çıkarımına varmaktadır. Konu ile ilgili olarak yürütülen savaş tek bir cephede değil, birçok cephede dönmektedir. Söz konusu cepheler; medyada, kültürel, dini, siyasi ve askeri alanlarda oluşturulmaktadır. Anılan cepheler, 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra açılmıştır (Semmak, 2006: 12).

Dünya tarihinde bir milat olduğu hususu kimi otoriteler tarafından kabul edilen 11 Eylül 2001 terörist saldırılarının sonuçları incelendiğinde, anılan terör eylemlerinin özellikle İslam ülkeleri üzerinde inanılmaz boyutta sosyokültürel etkileri olmuştur.

11 Eylül 2001 saldırılarının akabinde, ABD Devlet başkanı George W.BUSH, Afganistan'dan başlamak üzere Ortadoğu'yu şekillendirme planını tatbik etmeye başlamış, şekillendirme planına kılıf olarak ise; “küreselleşme”, “demokrasi ve insan haklarının yaygınlaştırılması” ve “terör ile savaş” kavramları ve hedeflerini kullanmıştır. Ancak dünyayı, özellikle Ortadoğu Bölgesi'ni askeri güç kullanarak şekillendirmenin bir maliyeti bulunmakta olup, söz konusu maliyetin en önemli unsuru ise bölgede ve dünyada gittikçe artan Amerikan düşmanlığı olarak ortaya çıkmıştır (Dumanlı, 2006: 12).

11 Eylül sonrası dünyada, medeniyetler arası çatışma adı altında örgütlenmiş, savaş ve terör ekseninde hareket eden, dost-düşman ayrımını kendisine tanımlatıcı kurucu öge olarak alan bir siyaset yaşama geçirilmiştir. 11 Eylül sonrası dünya, dogmanın ve

köktenciliğin hayatın her alanına giderek yaygınlaştığı bir “korku ve risk dünyasını” ortaya çıkarmıştır. Teröre karşı mücadele adı altında yaratılan 11 Eylül sonrası dünya, terörü ve şiddeti derinleştirmiştir (Keyman, 2006: 11).

Türkiye’de ise, KONGRA-GEL/PKK örgütü tarafından “serhildan” adı altında düzenlenen toplu gösterilere kalkışan eylemcilerin profillerine bakıldığında, son derece eğitimsiz ve bilinçsiz oldukları, çoğunun ise çocuk yaşta buldukları gözlemlenmektedir. Eylemcilerin gösterileri düzenleme nedeni kendilerine göre Kürt halkını kurtarmak şeklinde tanımlanmakla birlikte, eylemin ucunun teröre uzandığının hiç farkında olmadan, işsizlik, parasızlık ve cehalet üçgeninde bir aşama sonra kendilerine terörist denildiğinde gerçekten şaşırarak kadar kendilerini bu oyuna kaptırmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)’nün, 2003 yılında sağ terör örgütü üyeleri hakkında yaptığı araştırmaya göre; militanların yüzde 72’si 15-25 yaş, yüzde 17’si 25-29 yaş, yüzde 6’sı 30-34 yaş, yüzde 2.5’i 10-14 yaş ve yüzde 2’si 35-65 yaş grubundan oluşmaktadır. Sağ terör örgütü üyelerinin yüzde 40’ı lise, yüzde 22’si yüksekokul, yüzde 19’u ilkokul mezunu olup, yüzde 4’ü ise okuma ve yazmayı bilmemektedir (Sülün, 2003: 12).

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)’nün, Türkiye’deki terör örgütleri mensupları hakkında 2005 yılında yaptığı araştırmaya göre; sol terör örgütlerinde faaliyet yürüten militanların yüzde 16.8’i 25-30, yüzde 18.2’si de 30 yaş ve üzerini oluşturmaktadır. Sağ örgüt mensuplarının yüzde 2.5’i 10-14, yüzde 72.5’i 15-25, yüzde 17’si 26-39, yüzde 6’sı 30-34 ve yüzde 2’si de 35-65 yaş grubunda bulunmaktadır. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının ise yaş durumuna göre dağılımları; 14 yaş ve küçükleri binde 6, 14-25 yaş arası yüzde 77.4, 26-35 yaş arası yüzde 18.2, 36-40 yaş arası yüzde 1.9, 40 yaş ve üzeri binde 6 biçimindedir. KONGRA-GEL/PKK militanlarının örgüte katıldıktan sonra; yüzde 46.5’i 0-2, yüzde 21.3’ü 2-4, yüzde 21.3’ü 4-8 yıl içinde ölürken, yüzde 9’u 8 yıldan fazla yaşamaktadır. Yüzde 1.9’unun ise ne kadar zaman içinde öldükleri bilinmemektedir. KONGRA-GEL/PKK militanlarının, yüzde 70.8’i bekar, yüzde 25’i ise evlidir. Bahse konu militanların; yüzde 68’i mevrada, yüzde 19.0’ı köyde, yüzde 19.0’ı illerde, 11.3’ü kentlerde yaşamaktadır. Militanların; yüzde 69.7’si Kırmanç, 10.9’u Zaza’ca, binde 4’ü Soranice ve yüzde 14.4’ü diğer dilleri

konuşmaktadır. KONGRA-GEL/PKK militanlarının, yüzde 12'si ekonomik sıkıntıdan kurtulmak, yüzde 16.5'i Kürt devleti kurmak, yüzde 5.3'ü kahraman olmak, yüzde 5.3'ü aile baskısından kurtulmak, yüzde 9.5'i sosyalist düzen kurmak, yüzde 43.7'si ise diğer amaçlarla örgüte katılmıştır. Örgütten ayrılmak isteyenler, militanların yüzde 14.8'inin görüşüne göre tehditle alıkonmakta, yüzde 1.1'ine göre karışılmamakta, yüzde 17.3'üne göre ikna edilmekte, yüzde 16.9'una göre ayrılmaya izin verilmemekte, yüzde 38.8'üne göre ise öldürülmektedir (Göktaş, 2005: 11).

1.3.3.1. Eğitimde Yaşanan Problemler

1966 ile 1976 yılları arasında Japonya'daki "Kızıl Ordu" ve Türkiye'deki "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO)"nun da dahil olduğu on sekiz örgüt içerisinde hareket eden üç yüzelli kadar terörist ile ilgili yapılan araştırmaya göre, söz konusu militanların üçte ikisinin üniversite eğitimi aldıkları ortaya çıkmıştır. 1980 yılında Mısırlı bir sosyal bilimci, hapishanelerde bulunan sözde dini motifli terör örgütleri mensupları ile yaptığı röportajlar neticesinde, anılan mahkumların çoğunun eğitilmiş ve toplumun üst sınıfına mensup şahıslardan olduklarını tespit etmiştir. Daniel PIPES isimli araştırmacının yaptığı incelemeye göre ise, Ortadoğu bölgesindeki sözde dini motifli terör örgütü mensuplarının genellikle orta sınıfa mensup şahıslardan oluştuğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. PIPES'in araştırmasına göre, terörizm ile mücadelede sonuç alabilmek için öncelikle eğitime önem verilmelidir. Okulların yokluğu öğrencileri terör odaklarının eğitim kamplarına itmektir (Mallaby, 2002: 14).

Eğitim düzeyinin düşük olduğu ve kendilerine empoze edilen fikirleri sorgulayamayacak düzeydeki toplulukların terörist sağlamada uygun bir kaynak olduğu bilinmektedir. Ekonomik uçurumların ve refah düzeyi farkının bilincinde olanlar, çabuk etkilenebilen ve dolayısıyla kandırılmaya uygun eğitimsiz insanlar terör amacı etrafında uydulaştırmıştır. Bu nedenle XXI. yüzyılda kaos ortamının daha da artmasını engellemek için bireylerin ekonomik koşullarının düzeltilmesinin yanı sıra eğitim düzeylerinin de artırılması gerekmektedir (Külebi, 2006: 7).

Dünya Bankası verilerine göre okur yazarlık oranları ve buna karşılık gelen nüfus 1993'te yüzde 22 yani 1.2 milyar, 2001'de yüzde 18 yani 1 milyar, 2015'de yüzde 9 yani 620 milyon olarak öngörülmektedir. Küresel barışın belki de en önemli aygıtı olan eğitimdeki sıkıntıların, özellikle Sahra Afrika'sı, Güney ve Doğu Asya ve Arap

ülkelerinin bazı bölgelerinde sürmesi kaçınılmaz görülüyor. Bu, BM örgütünün ortaya koyduğu Binyıl hedeflerinin tutmayacağı anlamına geliyor. Yani 2005'de 128 ülkenin yüzde 60'ının temel ve orta öğretimde kız-erkek eşitliğini sağlayamayacağı; erişkin okur yazarlığında da hedefin yine tutamayacağı hesaplanıyor (Uraz, 2006: 9).

Türkiye'de bir yılda basılan kitap Japonya'da bir günde basılmaktadır. Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde 7.500 kişiye bir halk kütüphanesi düşerken Türkiye'de 51 bin kişiye bir kütüphane düşmektedir. İstanbul Ticaret Odası (İTO)'nun araştırmalarına göre halkımızın satın alma listesinde kitap 116.sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının çok üzerinde bulunmaktadır. Türkiye'nin Batı bölgelerinde okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 93 olmasına rağmen, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde söz konusu oran yüzde 60'lara kadar düşmektedir. Özellikle Hakkari gibi illere gönderilen öğretmenlerin çoğunun yeterli mesleki tecrübeye sahip değildir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin, Güneydoğu'nun profilini çıkarmak üzere Kasım 2006 ayı itibarıyla hazırladığı rapora göre; "Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ne gönderilen öğretmenlerin çoğu stajyer öğretmenlerdir. Bu nedenle eğitim seviyesi çok düşük kalmaktadır. Hakkari son yıllarda hem üniversiteyi hem de ortaöğretime giriş sınavlarında sonuncu gelmektedir. Bölgeye mutlaka yeteri sayıda kaliteli öğretmen gönderilmeli, böylece eğitimin kalitesi artırılmalıdır. Bazı okullar kış aylarında tezekle ısınmakta ve öğrencilerden her sabah okula gelirken yanlarında bir parça tezek getirmeleri istenmektedir. Bu XX.I.yüzyıl ürkiye'sine yakışmayan utanç verici bir durumdur. Türkiye mutlaka eğitime daha çok kaynak tahsis etmeli ve bölgeye yönelik eğitimde pozitif ayrımcılık yapmalıdır." şeklinde hususlar yer almaktadır (Güvendik, 2006: 14).

Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığı'nın Ağustos 2005 ayı itibarıyla, 826 sol, 200 sağ ve 262 KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensubunun dosyası üzerinde yaptığı incelemeye göre anılan örgüt mensuplarının yaş ve öğrenim durumlarının profilini çıkarmıştır. Buna göre 826 sol terör örgüt mensubunun yüzde 65'i 14-25 yaş, yüzde 16,8'i 25-30 yaş grubunda, yüzde 17'si ise 30 yaşının üzerindedir. Bahse konu örgüt mensuplarının yüzde 20,4'ü üniversite mezunu ya da öğrencisi, yüzde 33,5'i lise mezunu ya da öğrencisi, yüzde 14'ü ortaokul mezunu, yüzde 30'u ilkokul

mezunudur. Sağ terör örgütü 200 mensubun dosyaları üzerinde yapılan incelemede ise, yüzde 72'si 15-25 yaş grubunda bulunmaktadır. Sağ terör örgütü mensuplarının yüzde 23'ü yüksekokul, yüzde 40'ı lise mezunudur. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü 262 mensubu üzerinde yapılan çalışmaya göre ise, yüzde 54'ü 14-25 yaş grubunda, yüzde 11'i üniversite, yüzde 16'sı lise, yüzde 39'u ilkokul mezunudur. KONGRA-GEL/PKK'in eylemlerine katılanların profiline göz atıldığında, "Kimlik Sorunu" her zaman ön planda tutulmakla birlikte, eylemcilerin çoğunun eğitim düzeyinin ilkokul mezuniyeti ile kısıtlı olduğu, ayrıca hemen hepsinin işsiz ve parasız bulunduğu göze çarpmaktadır. Örgüte katılanların yüzde 60'ı eğitim almamış, yani cahil olup, kendilerini tatmin edecek bireysel kimlikten mahrumdur (Özel, 2005: 11).

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) verilerine göre, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının; yüzde 47.2'si ilkokul, yüzde 12.3'ü ortaokul, yüzde 14.4'ü lise, yüzde 4.6'sı üniversite, yüzde 7.4'ü okur-yazar durumda iken, yüzde 10.2'si okuma-yazma bilmemektedir (Göktaş, 2005: 11).

1.3.3.2. Kitlesele Göç

Türkiye'de terör ve terörle ilgili sorunlar nedeniyle, Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van'a bağlı köylerde mukim bulunan 357 bin kişi köylerini boşaltarak ülkemizin batı bölgelerinde bulunan metropollere göç etmiştir. Kendi yörelerinden göç alan iller arasında ilk beş sırada; Diyarbakır yüzde 14,71, Siirt yüzde 7,34, Batman yüzde 6,07 ve Mardin yüzde 5,48 şeklindedir. İç göç nedeniyle İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlerde birçok sorun ortaya çıkmıştır. Göç alan iller sıralamasında İstanbul ilk sırayı alırken Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Gaziantep, Bursa, Manisa ve Kocaeli gibi iller yer almaktadır. İç göç nedeniyle 1990 nüfus sayımına göre Mersin'in 422 bin olan nüfusu 1 milyona, Tarsus'un 177 bin olan nüfusu 350 bine, Adana'nın 927 bin olan nüfusu 2 milyona, Diyarbakır'ın 380 bin olan nüfusu 1 milyona, Gaziantep'in 600 bin olan nüfusu yine 1 milyona çıkmıştır. Terör nedeniyle yaşanan kitlesele göç sorunu Nisan 2005 ayında yapılan MGK Toplantısı'nda da masaya yatırılmış, iç göçü engellemek amacıyla geri kalmış bölgelere yatırımlar artırılarak geliri 1500 doların altında olan 36 ili içerisine alan teşvik kapsamına 13 il daha eklenmesi kararı alınmıştır. Terör olayları nedeniyle köylerini boşaltmak zorunda kalan 357 bin vatandaşın sadece 125 bini köyelerine

dönmüş, boşalan 393 köyden 225'ine vatandaşlarımız yerleşmiş olup, köye dönüşleri hızlandırmak amacıyla çok yönlü planların uygulamaya konulması gerekmektedir (Çetin, 2005: 10).

Türkiye'de terör yüzünden köylerini terk edip şehirlere taşınmak zorunda kalan aileler, kentlerden umduklarını bulamayarak köyelerine geri dönmüştür. İçişleri Bakanlığı'nın kayıtlarına göre; Haziran 2000-Mart 2006 tarihleri arasında “Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi” kapsamında 21 bin 800 aile köyelerine dönmüştür. Köye Dönüş Projesi çerçevesinde İçişleri Bakanlığı'na 2006 bütçesinden 10 milyon YTL daha ödenek ayrılırken, köyelerine dönme talebi ile buldukları illerde mülki amirliklere başvuranlara 2006 yılına kadar 32 milyon 543 bin 364 YTL ayni, 9 milyon 415 bin 544 YTL nakdi olmak üzere toplam 41 milyon 958 bin 808 YTL yardım yapılmıştır. Kayıtlara göre, 175 bin 727 kişi, terör olayları nedeniyle uğradıkları zararın devlet tarafından karşılanmasını beklemektedir (2006: 9).

Türkiye'de yaşanan iç göç, örgütlerin kentsel terör yapmasına olanak hazırlamaktadır. Yapılan araştırmalar, göç edenlerin yeni yerleşim yerlerinde karşılaştıkları en önemli sorunların başında konut ve iş sahibi olmanın geldiğini göstermektedir. Göç edenler kentsel alanda sağlıklı mekanlarda genellikle gecekondu mahallelerinde ve örgütlü bir işten uzak olarak yaşamaktadır. Kentle bütünleşememe süreci, göç eden bireyler üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta olup, bireyleri suça eğilimli hale getirmektedir. Nüfus hareketlerine yıllar itibarıyla bakıldığında, 1950 yılında Türkiye'deki il sayısı 63 iken kentlerdeki yıllık nüfus artış hızı yüzde 22.47 olup, 1960 gelindiğinde il sayısı 67'ye yükselmiş ve yıllık nüfus artış hızı yüzde 28.53'e ulaşmıştır. 1990 yılında il sayısı 73'e, kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 59'a çıkmıştır. 1997'de kent sayısı 80 olurken oran yüzde 65'e ulaşmıştır. İç göç, örgütlerin kentsel terör yapmasına olanak hazırlamıştır. Örgüt için kentte yaşayan ve dikkat çekmeyen adaylara ihtiyaç bulunmakta olup, göç de buna ortam hazırlamaktadır. Büyük kentlerin farklılıkları daha rahat bünyesinde barındırmakta olup, böylece “terörist adayları” dikkat çekmemektedir. Göç edilen bölgeler, örgütlerin yerleşme ve gelişmeleri için tampon mekanizmayı oluşturmaktadır. Barınma teröristler için önemli olup, kent, fiziksel ve sosyal anlamda bu olanağı sağlamaktadır. İç göçle birlikte kentsel nüfus oranı yüzde 65'lere ulaşırken; göç edenlere kent olanaklarının sunulmaması ve ayrıca göçerlerin kentsel yaşamla

bütünleşememesi terör örgütlerine vasat hazırlamaktadır. Terör örgütleri kentlerde yaşayan ve beklentilerini bulamayan kişileri hedef seçmektedir (Bahar, 2005: 13).

1.3.3.3. Organize Suç Çeteleri'nin Ortaya Çıkışı

Terör örgütü PKK/KONGRA-GEL ile güvenlik güçlerimiz arasında yaşanan çatışmalar nedeniyle son on yıl içerisinde bir buçuk milyon vatandaşımız köylerini terk ederek büyük şehirlerin “varoş” olarak tabir edilen gecekondü mahallelerine yerleşmek zorunda kalmıştır. Göç eden vatandaşlarımızın yaşadığı sosyoekonomik ve kültürel problemler en fazla genç kesim üzerine etki yapmış, gelecek korkusu, çaresizlik, çevreye entegre olamama gibi sorunlar ile boğuşan gençlerimiz eğitimlerini yarıda bırakarak sokak çetelerine üye olmaya başlamıştır. Gençlerin yaşadığı psikolojik, ekonomik ve sosyolojik sorunları istismar eden sokak çeteleri, onları bir takım vaatlerle kandırarak ya da baskı yoluyla hırsızlık, uyuşturucu satıcılığı ve kapkaççılık gibi illegal işlerde kullanmaya başlamıştır. Örneğin sadece Diyarbakır’da otuz kadar “sokak çocuğu çetesi” faaliyet göstermekte olup, anılan çeteler yaz aylarında başta İstanbul olmak üzere ülkemizin batısında bulunan metropol şehirlere giderek hırsızlık ve kapkaççılık yapmaktadır. Kapkaç çetelerinin mensuplarının yüzde 72’si sabıkalı gençlerden oluşmakta olup, anılan mensupların yüzde 75’i gecekondü semtlerinde yaşamaktadır (Zaman, 2005: 7)

Emniyet Müdürlüğü raporlarına göre özellikle kapkaç suçunda sürekli bir artış gözlenmektedir. Tüm Türkiye genelinde 2004 yılının ilk dört ayında toplam 1374 kapkaç olayı meydana gelirken, 2005 yılının aynı döneminde 2 bin 230 kapkaç olayı meydana gelmiştir. Kapkaçın yoğun olarak yaşandığı iller sıralamasını ise; İstanbul, Diyarbakır ve İzmir oluşturmaktadır. Ülke genelinde yirmi dört ilde kapkaç olayı kayıtlara geçmezken, önceki yıllarda iki ile beş kapkaç olayının yaşandığı on dokuz küçük ilde 2005 yılının ilk dört ayında kapkaç olayı yaşanmamıştır. 2004 yılının ilk dört ayında; Adana’da 20, Ankara’da 55, Antalya’da 58, Balıkesir’de 10, Diyarbakır’da 101, Hatay’da 16, İstanbul’da 696, İzmir’de 178, İçel’de 51, Kocaeli’de 9 kapkaç olayı meydana gelmiştir. 2005 yılının ilk dört ayında ise; Adana’da 51, Ankara’da 76, Antalya’da 74, Balıkesir’de 21, Diyarbakır’da 339, Hatay’da 31, İstanbul’da 1042, İzmir’de 209, İçel’de 78, Kocaeli’nde 25, Şanlıurfa’da 8 kapkaç olayı meydana gelmiştir. Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ve Bakanlar Kurulu başta olmak üzere bir çok

üst düzey toplantının ana gündem maddesi olmasına, hakkında Bakanlıklar bazında komisyon kurulmasına ve hatta kanun çıkarılmasına rağmen kapkaçın önüne geçilememektedir. Bakanlar Kurulu'nda alınan bir kararla İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında bir komisyon kurulmuş ve kapkaç ile mücadele etmek üzere bazı kararlar alınmıştır. Kararlara göre, İçişleri Bakanlığı'nın sağlayacağı imkanlarla anılan suça karışanlar yakalanması, Sağlık Bakanlığı'nın kapkaç suçlularını tedaviden geçirmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ise suçlulara gerekli eğitimi vererek topluma kazandırması planlanmıştır. Çalışmalara paralel olarak İçişleri Bakanlığı kapkaç olaylarını önlemek üzere tüm il valiliklerine genelge göndererek önleyici kolluk hizmetlerine ağırlık verilmesini istemiş, özellikle tren istasyonlarında özel güvenlik görevlilerinden istifade edilmesi, tren vagonlarında özel güvenlik görevlilerinin görevlendirilmesi ve istasyonlar arasındaki güzergahlarda imkanlar ölçüsünde yaya veya motorize devriyelerin artırılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Alınan tüm önlemlere rağmen kapkaç olaylarındaki artışlar sürmekte olup, araştırmalara göre söz konusu suçun bitirilememesinin nedeni, anılan suç şebekelerinin terör örgütlerine benzer şekilde organize olması gösterilmiştir. Metropollerde organize olan kapkaç çetelerinin, başta Ankara ve İstanbul olmak üzere, Denizli, Kocaeli ve Sakarya'da hücre evleri kurduğu yönünde bilgiler intikal etmiştir. Değişik hücre evlerde kalanlar birbirini tanımamakta, her hücre evinin bir yöneticisi bulunmakta ve anılan yönetici sadece üstüne karşı sorumlu bulunmaktadır. Böylece bir hücre ev basıldığında diğer hücre evleriyle bağlantı kurulamamakta ve şebekeler çözülememektedir. Emniyet Müdürlüğü verilerine göre, başarılı kapkaççıların çeteler arasında yüksek miktarda paralar karşılığında transfer edildikleri hususu söz konusu bulunmaktadır (2006: 11).

1.3.3.4. Kültürel Kimlik Kaybı

Kimlik kelimesinin anlamı, Osmanlıca sözlüklerde “asıl, kök” veya “aranılan ya da olunmak iddiasında bulunulan kimse” şeklinde verilse de, söz konusu Arapça sözcük Türkçe'de salt “nüfus cüzdanı” anlamında kullanılmıştır. Latince “idem” kökünden türetilmiş özdeşlik anlamındaki “identity (identit'e, identität)” sözcüğüne kimlik anlamının yüklenmesi ve “kimlik” kavramına günümüzdeki anlamlarının verilmesi, Batı dünyasında ilk kez Sigmund FREUD tarafından 1930 yılında yayımlanan “Das Unbehagen in der Kultur” adlı kitabında “cinsel kimlik” şeklinde kullanılmasıyla

başlamıştır. İngiliz tarihçi Eric HOBBSAWM; “Kimlik türü kavramların siyasal yazın alanına 1960'ların ikinci yarısından sonra girdiğini, bu nedenle 1968 yılında İngiltere'de yayımlanan Toplumsal Bilimler Ansiklopedisi'nde kimlik maddesi bulunmadığı gibi kimliğin sadece ruhsal toplumsal (psychosocial) bir kavram olarak açıklandığını” belirtmektedir. Gene HOBBSAWM'ın verdiği bilgilere göre, 1970'lerde yayımlanan Oxford İngilizce sözlükte de “ethnisme” sözcüğü için az (nadiren) kullanılan bir kavram denilmektedir. Kimlik kavramının siyasal bir mana kazanması, 1950'li yılların ortalarına, Soğuk Savaş yıllarına rastlamaktadır. Kimlik' bilinci tıpkı kişilik gibi insanın toplumsal bir nitelik kazandığı günden beri var olduğu için, bugün kimliksiz ve kişisiz insandan söz edebilmek olanaksızdır. Ancak, kişiliğin salt kişiye özgü olmasına ve erginleşmeyle oluşmasına karşılık, kimlikler hem doğuştan kazanılmakta olup, hem de toplumsaldır. Yani, kimlikler kesinlikle kişiye özgü değildir. Örneğin, Türk, Müslüman ve gelir seviyesi alt grupta olan bir kişi, etnik kimliğini Türklerle, dinsel kimliğini Müslümanlarla, sınıfsal kimliğini alt gelir seviyesine haiz bulunan dilim ile paylaşmakta, öte yandan doğuştan kazandığı veya toplumun kendisine verdiği cinsel, etnik, ulusal, ailesel, dinsel, sınıfsal, ekonomik, eğitsel vb. bütün kimliklerini diğer bireyler ile bölüşmektedir (Ceyhun, 2006: 13).

Bireylerin kültürel kimlikleri, onlar üzerinde bağlayıcı olduğu oranda bireysel özgürlükleri sınırlamakta, ama aynı ölçüde bir kimlik kartı işlevini de yerine getirmektedir. Kültürel kimlik ile bireysel özgürlük arasında, bireyin tutum ve davranışlarının farklılıklarına izin verilen “manevra alanının” genişliği açısından tersine bir korelatif ilişki söz konusudur. Bir başka deyişle, sert bir kültürel kimlik, bireyin, ait olduğu kültürel kimlik açısından yapması beklenen tutum ve davranışları büyük ölçüde kendisine empoze etmekte ve böylece “bireysel özgürlükler alanı” önemli ölçüde sınırlanmış olmaktadır. Buna karşılık, yumuşak bir kültürel kimlik, bireyin tutum ve davranışlarına daha az müdahale ettiği için, onun “bireysel özgürlükler alanını” daha geniş bir çerçeveye taşımaktadır. Burada, bir kültürel kimliğin militanı kimliğine bürünen birey, kendisini öteki kültürel kimlik sahiplerinden ayırmak için kendisinden farklı tutum ve davranışları önemli ölçüde olumsuzlama çabası içine de girmekte ve böylece toplumsal etkileşimi önemli ölçüde zedeleyici bir oluşum ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, yumuşak bir kültürel kimliği savunan birey, aynı toplum içinde yaşadığı öteki kimlik sahiplerine de hoşgörü ile bakma eğilimindedir. Böylece, yumuşak kültürel

kimlik hem o kimlik sahibi olan bireyin özgürlük alanını daraltmamakta, hem de öteki kimlik sahipleriyle bir arada yaşama dürtüsünü kısıtlamadığı için, toplumsal etkileşim miktarı kısıtlayamadığından toplumun işleyişi bozulmamaktadır (Kongar, 2007: 2).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, hukuk devletinin ve demokrasinin sağladığı özgürlükleri kullanarak zora, şiddete, teröre başvurmakta, bu yolla ayrılıkçılık ve bölücülük olan amaçlarına ulaşmak istemektedir. Bölücü terör ve ayrılıkçı hareketin temelinde Kürtçülük olarak adlandırılan etnik milliyetçilik bulunmaktadır. Türkiye'deki etnik farklılığa milliyetçilik hakim olursa, etnik milliyetçilik ortaya çıkacaktır. Etnik milliyetçiliğin kullanılması ulus devleti ve devamında üniter devleti yok edecektir. Terör örgütünün hedefi önce ulus devlet, bunu takiben üniter devlet yapısının ortadan kaldırılmasıdır. Daha sonraki hedefi, ülkenin bölünmesine yöneliktir. Bugün için öncelikli hedefi ulus devlettir. Etnik kimliklerin tanınması ve anayasal güvenceye alınması, etnik kimlikleri öne sürerek ayrı bir ulus olduklarını iddia edilmesi, ulusal kültürün zayıflatmasına yönelik çalışmalar, ulus devlete zarar vermeye yöneliktir (Kuloğlu, 2007: 14).

Türkiye'de kültürel kimliklere saygı duyulan, ancak kültürel kimliklerin "etnik bölücülük" çerçevesinde hareketine engel olabilecek nitelikte bir "üst kimlik anlayışı"nın geliştirilmesi şarttır.

Türkiye'nin karşı karşıya bulunulan mesele, üst kimliğe yeni bir ad bulmaktan ziyade onun içinin nasıl doldurulacağıdır. Ancak, üst kimliğin ne ölçüde hakim kimliğin değer ve sembolleriyle doldurulacağı, onun alt kimliklerle ilişkisinin hangi zeminde gerçekleşeceği benzeri hususlarda atılacak yeni adımlar mevcut durumda değişiklik yaratabilecektir. Buradaki temel amaç toplumdaki tüm bireylerin bu üst kimlik içinde kendine ait unsurlar bulabilmesinin teminidir. Bu şekilde toplumca dışlandıklarını düşünen kesimlerce de benimsenip, içselleştirilecek bir üst kimlik, bunun da ötesinde kimlikler çatışmasının önüne geçebilecektir. Hiç şüphesiz kimlikler, yaratılan aidiyetlerdir. Bu nedenle kimlik yaratılması, bilhassa üst kimlik, ve benimsettirilmeye çalışılması tekelci biçimde ifa edilen bir işlev olmayıp, bunu kabule yanaşmayanlarla, bilhassa milliyetçi ideolojilerle, rekabet ederek gerçekleştirilen bir faaliyettir. Milliyetçi ideolojiler, toplumsallaştırma vasıtaları üzerinde tekel sahibi merkezlere karşı dahi çatışan kimlikler yaratmaktan geri kalmamışlardır. Bu ideolojilerle üst kimlik uzlaşması

sağlamak neredeyse imkansız olup, bu gayret söz konusu ideolojilere rağmen yapılmaktadır. Mesele üst kimliğin milliyetçi ideolojilerin yarattığı çatışmacı kimliklerden daha cazip hale getirilmesi, farklılıklarla beraber olma yollarının bulunmasıdır (Hanioğlu, 2005: 13).

1.3.4. Dinsel Sebepler ve Etkileri

Dinsel nedenler ile hareket eden terörist, öncelikle kendisinin Allah tarafından görevlendirildiği kanısını taşımaktadır. Söz konusu düşünce teröristin motivasyonunu belirlemekte olup, terörist, Allah'ın kendisine verdiği kutsal görevleri yerine getirmek için ortaya çıkan tüm engelleri aşmayı bir nevi ibadet saymaktadır. 11 Eylül 2001 terör saldırılarının akabinde, dünya devletleri arasında “İslami Terör”, “İslamcı Terörist” şeklinde yapılan yakıştırmaların, terörün dine dayandırılmayacağı, hatta terörün dinini yaşamaktan başka istekleri olmayan masum kitlelere ne kadar büyük zarar verebileceği hususunun göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Allah, Bakara Suresi'nin 11 ve 12.ayetlerinde, bu tür bir anlayışa sahip olanlar için şöyle buyurmaktadır; “Kendilerine ‘yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiğinde ‘biz sadece ıslah edicileriz’ derler. Bilin ki, gerçekten, asıl fesatçılar bunlardır, ama şuurunda değildirler.” Dikkat edilecek olursa, terörü bir yöntem olarak benimseyenler, kimi zaman birbirlerine karşılıklı yarar sağlayacak bir ittifak içine girmektedir. Çünkü terörü uygulayanlar, ellerindeki silahın kendilerine sağladığı birtakım “rant”ları elde etmektedirler. Bu noktada, artık idealler kaybolmakta olup, terör bu tür insanlar için bir yaşam biçimi haline gelmektedir. Masum insanlara hiç acımadan kurşun sıkabilir, küçük çocukların üzerine bomba atabilirler. Kan dökmek onlar için bir zevk ve amaç haline gelmektedir. İnsanlıktan çıkıp, gözü dönmüş birer vahşi hayvan haline gelirler. Aralarında en ufak bir merhamet hissi gösteren olsa, onu hemen “korkak” veya “hain” şeklinde lanse ederek saf dışı ederler. Zaten çoğu zaman birbirlerine karşı da silaha sarılır, kendi içlerindeki fraksiyonlara karşı kanlı tasfiyeler gerçekleştirirler. Görüldüğü gibi terör, tamamen şeytani bir “kan dökme kuyusu”ndan başka bir şey değildir. Her kim bu vahşet çarkına destek olursa, şeytani bir sisteme destek vermiş olmaktadır. Bir teröristin dini kavramları kullanması, dini sembollerle hareket etmesi kimseyi yanıltmamalıdır. Bu şekilde sahte bir dini kisveye bürünen teröristler, hem kan

döktükleri hem de bunu din adına gibi göstererek, din aleyhinde propaganda yaptıkları için, iki kere suçludurlar (Yalçın, 2002: 7).

1.3.5. Psikolojik Sebepler ve Etkileri

Terör eylemi, toplumun tüm değerlerine, inancına, menfaatine, umutlarına, varlığına ve bütünlüğüne karşı bir hareket olup, bu bağlamda terörist kendi inancı, ideolojisi ve menfaati doğrultusunda hedef aldığı otoritenin tüm katmanlarına yönelik bir sosyal sapma davranışı içerisinde bulunmaktadır. Terörü psikolojik çerçevede ele alırken, terör eylemlerini ve terörist grupları oluşturan kişilerin normlarını, genel mantık yapılarını, yaşadıkları çevreyi, ailelerini, değer yargılarını, kısaca teröristin psikolojik yapısına etkide bulunabilecek tüm faktörleri değerlendirmek gerekmektedir. Terörün toplum üzerindeki psikolojik etkileri incelendiğinde, terör saldırılarına maruz kalan toplumların, çok daha fazla militan ve sert bir yapı çizdikleri görülmektedir.

Teröristler, kendilik saygılarına olan ihmal ve istismarın veya narsistlik yaralanmalarının kurbanı olabilirler. Ancak teröristler, akıl hastası, ya da halk deyimiyle “deli” değillerdir. Teröristlerin mental organizasyonunda, bölünme ile ilgili mekanizmalar, inkar, omnipotens (tüm güçlülük ve tümbirlik) duygusu, devalüasyon ve idealizasyondur. Bölünme mekanizması, terörist “insanlık dışı” eylemlerini yaparken, aynı zamanda “normal” bir insan gibi işlev yapmasını sağlamaktadır. Bunun sonucunda teröristler, insanlık dışı eylemlerini gerçekleştirdikten sonra, evlerinde aileleri ile birlikte, soğukkanlı bir şekilde kendi gerçekleştirdikleri eylemlerini televizyonda seyrebilmektedir. Bunu izlerken, hiçbir suçluluk duygusu, ya da vicdani sorumluluk yaşamazlar. Jerald M.POST bu durumu; “Bu yapıdaki kişiler, kendilerini idealize ederek böler ve kendisine ait tüm aşağılanmış, değersizleşmiş ve nefret ettikleri yanlarını diğerlerine yansıtır. Bu kişiler sürekli olarak güçlük yaratan kaynakları ararlar. Bunlar, kendileri dışında suçlayabilecekleri bir düşmana ihtiyaç duyarlar. Bu tür kişiler, kutuplaşmış düşünceleri çekici bulurlar. Problemlerimizin kaynağı ‘biz değil onlardır’ anlayışı, onlarda neyin psikolojik olarak yanlış gitmekte olduğunu açıklar.” şeklinde tanımlamaktadır (Çevik, 2005: 99).

Terörist eylemlerin beklenmedik bir anda, beklenmedik alanlarda meydana gelmesi, bireyler açısından; “Hiç kimsenin kendisini güvende hissetmemesi” hususuna neden olmaktadır. Söz konusu güçlü psikolojik etki toplumsal katmanları; daha sert, daha

militan felsefede hareket eden bireyler haline getirmektedir. Terörist saldırılara maruz kalan toplumlar üzerinde yapılan araştırmalara göre, bahse konu toplumları oluşturan bireylerde;

- a) Grup psikolojisi ve aidiyet duygularında gelişme,
 - b) Politik yapıda sürükleyecilik yaratabilecek, toplumun her katmanını birleştirebilecek ve hiyerarşik bir yapı sağlayabilecek bir lider özlemi,
 - c) Komşu devletler ile her an savaşmaya yönelik güdünün oluşması,
 - d) Dinin günlük yaşamda etkisinin artması,
 - e) Bireylerin birbirine yönelik toleransında yaşanan büyük oranda düşüş,
 - f) Doğum oranında artış ve seksüel konularda bağnazlıkta yaşanan artış,
- şeklinde oluşmaktadır.

Öte yandan, terör olaylarına maruz kalan toplumlarda enteresan bir şekilde; bilim, mimari, resim, hatta müzik alanında düzenli bir gelişim temayülü olduğu belirlenmiştir.

Teröre uğramayan toplumlarda ise, öncelikle yoğun bir bireysel tolerans olduğu gözlemlenmiştir. Bireysel tolerans ile birlikte, sıhhatli düşünen ve değerlendirme yapan bir toplumsal yapı karşımıza çıkmaktadır.

1.4. Terörün Çeşitleri

Terörün pek çok çeşidi bulunmaktadır; sol veya sağ ideolojilere dayanan terör, sınıfsal terör, ihtilalci terör, mezhepçi terör ve etnik terör gibi değişik isimler altında karşımıza çıkan terör şekilleri arasında şüphesiz en kanlı olanlarından biri etnik-milliyetçilik anlayışına dayanan terör çeşididir. Milli Güvenlik Kurulu'nun 24 Ekim 2005 tarihinde yapılan toplantısında "iç tehdit" in tanımlanması; "Kökü ve kışkırtıcı kaynakları içeride ve dışarıda olan, yurt içinde açık veya gizli faaliyetler sonucu yurdun iç güvenliğini sarsan tehlikeler ile anayasada belirlenen devlet düzenini yıkarak yerine kendi ideolojilerine uygun bir düzen kurmayı ve ülkeyi bölmeyi amaçlayan aşırı sol, aşırı sağ, bölücülük ve azınlık faaliyetlerinden oluşan bir tehdittir." şeklinde ifade edilmiştir (Salı, 2005: 12).

Uluslararası ilişkiler profesörü Paul WILKINSON, terörü; ihtilalci, yarı-ihtilafçı ve bastırıcı terör olarak üçe ayırmıştır. İhtilalci ve yarı-ihtilalci terör; mevcut siyasal sistemde bazı değişiklikler yapmak ve hükümetlerin politikalarını etkilemekle sınırlı olabilmektedir. Bastırıcı terörizm; mevcut otoritenin ayaklananlara karşı uyguladığı terördür. Uluslararası terör ise, ihtilalci terörün bir alt grubu olup, değiştirilecek siyasal sistem uluslararası hukukun temsil ettiği sistemdir. Bu nedenle, uluslararası terör; sistem dışında sisteme karşı mücadele olarak da tanımlanabilmektedir.

Terör çeşitleri, bakış açısına göre çok farklı tasniflere konu olabilmektedir: Bireysel terör, ayrılıkçı terör, ekonomik terör, biyolojik terör, nükleer madde terörü, etnik terör v.b. gibi pek çok başlık altında terörü inceleyebiliriz (Yılmaz, 2006: 503).

Bizim tezimizde inceleyeceğimiz terör türleri, Türkiye'nin son kırk yılına damgasını vuran ve sosyal politika esaslarının yürürlüğe girmesi ile çözüm üretilebilecek terör çeşitleridir. Bu bağlamda, 1980 öncesinde "sağ-sol" çatışmaları şeklinde adlandırılan "ideolojik terör", KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün otuz yıldır süren eylemleri ile birlikte, Türkiye'nin bir numaralı sorunu halinde gelen "etnik-milliyetçi terör", özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırıları ile gündeme oturan "asimetrik savaş", "dördüncü nesil savaş", "uluslararası terör" ve "dini terör", ASALA terör örgütünün eylemleri ile gündeme gelen "karşı-siyasal terör" ve Türkiye'nin jeopolitik konumuna bağlı olarak komşu veya kuşak ülkelerinde yaşanan "devlet terörü/siyasal terör" kavramları incelemeye alınacaktır.

1.4.1. Etnik-Milliyetçilik Anlayışa Dayanan Terör

Etnik kimliğin sıklıkla milliyetçiliğin temellerinden birisi, hatta bazılarınca en önemlisi olarak kavramsallaştırılması, millet ve milliyetçiliğe ait herhangi bir mülahazada etnik kategoriler üzerinde durmayı gerekli kılmaktadır. Etnik kategori veya etnisite; din, mezhep, dil, kabile, klan, ırk gibi toplumsal kategorilerden bir tanesidir. Diğer kategoriler gibi, etnik kategoriyi de birebir "millet" ile özdeşleştirmek, bazı bağlamlarda yaklaşık bir doğruluk arz etse bile, bir genelleme olarak yanlıştır. Etnik kategori ile millet arasındaki ilişki, ancak bir toplumda etnisiteye ilişkin var olan kurumsal ve yasal çerçevenin ve gayri-resmi pratiklerin tarihsel arka plan gözetilerek incelenmesi sonucunda anlaşılabilir. Herhangi bir etnik kategorinin "millet" ile özdeş sayıldığı tek-etnili (mono-ethnic) devletler olduğu gibi birkaç etnik kategorinin millet

oluşturduğunun varsayıldığı çok-etnikli (multi-ethnic) devletler ve milletlerin etnisite dışında bir eksenle tanımladığı gayri-etnik (non-ethnic) devletler de mevcuttur (Aktürk, 2006: 23-24).

Etnik terör, ideolojik veya dinsel nedenlere dayanan terör türlerinden farklıdır. Etnik teröristler, temsil ettiklerine inandıkları etnik grubun siyasi amaçlarına hizmet için eylem yapmaktadır. Etnik teröristler, gerilla savaşı yapan gruplarla benzerlik taşımakta olup, çoğu kez “proto-gerilla hareketi” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca “solcu” ya da “ütopyacı terörist” gruplardan da farklıdır. Örneğin Peru'daki “Aydınlık Yol Örgütü” sadece hükümeti devirip yerine yeni bir toplum ya da hükümet oluşturmayı amaçlamaktadır. Söz konusu örgüt ve benzeri amaçlar taşıyan örgütler, kendilerine katılmak isteyen herkese açıktır. Ancak “KONGRA-GEL/PKK”, “Tamil Kaplanları”, “ETA” ve “IRA” gibi ırkçı-etnik yapı taşıyan terör örgütleri genellikle kendi ırkından olan şahısları örgütlerine kabul etmektedir. Bahse konu örgütler kendi ırkları dışında istisnai olarak; bireysel devrimci veya anarşist eğilimli marjinal şahısları bünyesine kabul etmektedir. Buna örnek olarak bazı maceraperest, anarşist eğilimli Alman ve İsviçre vatandaşlarının KONGRA-GEL/PKK saflarına katılmasını verebiliriz. Bunun yanı sıra, bazı paralı askerleri ve kendilerine destek veren grupların elemanlarını da aralarına almaktadırlar. ASALA terör örgütünün eski militanlarının, bazı Yunan ve Arap uyruklu şahısların KONGRA-GEL/PKK'ya katılmalarını buna örnek olarak gösterebiliriz (Satılmış, 2000: 10).

Etnik teröristin psikolojisinde belirleyici olan etkenler;

- a) Mağdurluk veya kurban olma psikolojisi,
 - b) Yaralanmış narsizm psikolojisi,
 - c) Bölünme veya yarıma psikolojisi,
 - d) Ait olma ve yaşama psikolojisi,
 - e) Hakkı olduğuna inanma psikolojisi,
- şeklindedir.

İdeolojik teröristler küçük bir marjinal grup ile yetinirler. Ancak etnik teröristler, kabul görecekları daha geniş bir grup için girişimde bulunmaktadırlar. Genellikle ergenlik dönemi içerisinde olan bu teröristler, ait olmaya çalıştıkları grup içerisinde kabul görmeleri, adam yerine konulduklarını hissetmeleri kendilerine olan güvenlerinin artmasına yol açmaktadır (Çevik, 2005: 98-99).

Terör ile ilgilenen yazarların pek çoğu, etnik terörün siyasal niteliğinin ağır bastığını vurgulamışlardır. Oysa bu terörün güçlü bir etnik kimlik oluşturarak ayrılıkçı yönüne çok fazla değinilmemiştir. Özellikle 1980'lerde sayıları hızla artan ayrılıkçı terör örgütleri, içine düştükleri şiddet çıkmazından, silah bırakarak siyasallaşma yöntemiyle kurtulmaya çalışmaktadır. Endonezya'da Özgür Açe Hareketi (GAM), Kuzey İrlanda'da İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ve Sudan'da Sudan Halklar Özgürlük Hareketi/Ordusu (SPLM/A) arka arkaya son bir yıl içerisinde silah bırakmıştır. Her üç terör örgütü de bundan böyle hedeflerine terör yoluyla değil, barışçı yollardan ulaşmak için mücadele edeceğini açıklamıştır. Terörden siyasete doğru ortak bir çizgi izleseler de, her üç örgütün farklı bir siyasallaşma öyküsü bulunmaktadır. Söz konusu örgütler arasında en eskisi olan IRA, yaklaşık 90 yıldır faaliyet gösteriyordu. Özellikle İrlanda'nın resmen ikiye bölünmesinden sonra eylemlerini Birleşik Krallığın parçası olarak kalan Kuzey İrlanda'ya taşımıştır. IRA'nın ilk ateşkesini bozup yeniden silahlı çatışmaya döndüğü 1968'den, son ateşkes ilan ettiği 1997'ye kadar yaklaşık 3600 kişi terör olaylarında hayatını kaybetmiş, 36 bin kişi ise yaralanmıştır. IRA, 9 Aralık 2004 tarihinde silahlı mücadeleyi bırakacağını açıklamıştır. Amaç, "kapsamlı bir anlaşma ile sorunları çözmek" olarak ifade edilmiştir. IRA'nın misyonunu bundan böyle siyasi alanda Sinn Fein (Biz kendimiz) Partisi yürütmekte olup, 1983'ten bu yana partinin başkanı olan eski IRA militanı Garry ADAMS, "IRA'nın alternatifi Sinn Fein'dir." Şeklinde belirtmiştir. Sinn Fein, aslında IRA'dan da önce 1916'da kurulmuş ve (Güney) İrlanda'nın bağımsız devlet olmasında önemli rol oynamıştır. Sinn Fein'in yeniden siyaset sahnesinde güçlü bir şekilde yer almasında, 1981'de yaşanan "Bobby SANDS Olayı" büyük etken olmuştur. SANDS, 1981'de IRA militanlarının tutuklu bulunduğu Maze Hapishanesi'nde açlık grevi başlatan tutuklulardan biri olarak, o yıl yapılan seçimlerde İngiliz Parlamentosu'na (Westminster) aday olmuştur. SANDS seçimleri kazanmış, ancak bir ay sonra vefat etmiştir. SANDS'ın başarısı, IRA'nın silahlı eylemlerinin çözüm olmadığını düşünenler için, alternatif mücadele yöntemi olmuş,

Sinn Fein bu tarihten sonra, Kuzey İrlanda siyaset sahnesinde Katoliklerin yükselen yıldızı haline gelmiştir. Uluslararası Kriz Grubu (IGC) Ağustos 2005'te yayımladığı “Açe: Barış İçin Yeni Bir Şans” isimli raporunda, Endonezya'daki ayrılıkçı Özgür Açe Hareketi'nin (GAM) silah bırakma sebebine; “GAM'ı silahlı mücadeleyi bırakması için ikna etmenin tek yolu, Kuzey İrlanda'daki Sinn Fein veya Kanada'daki Partie Quebecois örneğindeki gibi amaçlarını gerçekleştirmeleri için oy sandığı fırsatının sunulması olmuştur.” Denilmiştir. Başka bir deyişle, Sinn Fein, Partie Quebecois ve yeni silah bırakan GAM, barışçı mücadele içinde, siyasi yollardan bağımsızlık dahil silahlı mücadele ile gerçekleştirmek istedikleri hedefleri savunmaya devam edebileceklerdir. Silahlı mücadeleyi bırakıp barışçı mücadeleyi fiili olarak kabul eden terör örgütlerinden biri de 1984'ten bu yana yoğun silahlı faaliyet gösteren Sudan Halkları Özgürlük Hareketi/Ordusu (SPLM/A) oldu. SPLM/A ile hükümet arasındaki savaş, Afrika'nın en uzun süren iç savaşı olarak kabul edilmekte olup, 1983 yılından itibaren bir buçuk milyon insanın bu savaşta hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Barış anlaşmasının uygulanmaya konmasıyla 9 Temmuz 2005'te SPLM/A'nın lideri John GARANG yemin ederek, Sudan Devlet Başkanı Ömer BEŞİR'in birinci yardımcısı olmuştur. KONGRA-GEL/PKK'nın terör eylemleri ile hedefe ulaşamayacağı, tam bir şiddet kısır döngüsüne girdiğini büyük oranda kabul edilmektedir. KONGRA-DGEL/PKK, halen sürdürmekte olduğu eylemlerini Kürt halkının çıkarları için değil, örgütün varlığının sürdürülebilmesi ve tutuklu liderleri Abdullah ÖCALAN'ın muhatap kabul edilmesi için yapmaktadır. Örgütün, bahse konu kısır döngüden kurtulmasının tek yolu, dünyada diğer örgütlerin yaptığı gibi tamamen silah bırakması olarak görülmektedir. Şiddet çıkmazına giren, eylemleriyle Kürtlere de büyük zarar veren çatışma yorgunu KONGRA-GEL/PKK, uluslararası destek bulmakta da zorlandığına göre, silahlara veda eden örgütler safına katılabilecektir. Türkiye'de, IRA ile Sinn Fein ikilisi gibi KONGRA-GEL/PKK ile özdeşleşen yasal siyasi partiler mevcuttur. Ancak, PKK'nın eylemleri ve siyasi kanat üzerinde de tahakküm kurması barışçı yollardan başarı elde etmelerini zorlaştırmaktadır (Başyurt, 2005: 8-11).

Etnik farklılıklar kolektif bir siyasal farklılığa dönüştüğü zaman, demokrasi karşıtı ayrımcılık içeren siyasal bir ideolojiye dönüşebilmekte olup, Türkiye'deki ayrılıkçı hareketler de benzer özellikler taşımaktadır (Bilgin, 2007: 11).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, kitle şiddet hareketlerini başlatabilmek için devleti suçsuz insanları da etkileyecek bastırıcı tedbirler almaya tahrik etmek istemektedir. Bu durum terörle mücadelede demokratik hukuk devleti anlayışına uygun tedbirlerin önem ve anlamını ortaya koymaktadır. Yoksa demokrasi ülkenin bölünmesine mahal vermek demek değildir. Siyasi yelpazenin bölücü düşüncenin temsiline açık olması ve üniter devlet yapısının terk edilmesi demokratik bir zorunluluk değildir. Yaşayan uluslararası hukuk, devletlerin bölünmesini değil toprak bütünlüğünü öngörmektedir (Başeren, 2006: 12).

Terör sorunu eğer etnik bir gruba mal edilirse siyasallaşacak, o zaman çözüm stratejilerinin de bu çerçevede değerlendirilmesi gerekebilecektir. Terör örgütü siyasallaştığı anda, siyasal çözümden başka bir sistem kabul ettirilemeyecektir (Sarıkaya, 2005: 9).

Türkiye’de KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, uygulamaya koyduğu eylem stratejisi ile Kürt kökenli vatandaşlar arasında etnik bilinç oluşturmayı ve onları milletleştirmeyi amaçlamaktadır. Yani Kürt kökenli vatandaşlar arasında farklı bir etnik kimlik bilincinin uyandırılması hususunun başarılması dahi KONGRA-GEL/PKK terör örgütü adına yeterli bir hedef olacaktır. Çünkü örgüt adına bir sonraki hedef, Türkiye’nin üniter yapısının parçalanması olacaktır.

1.4.2. İdeolojik/Siyasi Terör

İdeolojik/siyasi terörün stratejisi, mevcut siyasal sistemin yıkılması ve iktidarın ele geçirilmesidir. Bu gayelerle iktidarın güç merkezine ve rejimin liderlerine karşı silahlı eylemler düzenlenmesi metotları uygulanmaktadır. Söz konusu eylemler ise, siyasi suikastler veya seçilmiş hedeflere yönelik olarak gerçekleşmektedir. Bu bağlamda amaç;

- a) Terör eylemlerinin tırmandırılması ve istikrarsızlaştırma,
- b) Devletin siyasi ve moral açıdan çökmesi,
- c) Siyasi yapı ve faaliyetlerin militarize edilmesi,
- d) Hükümetin ve güvenlik kuvvetlerinin mücadeleyi terk etmelerine sebep olacak dereceye kadar moral ve psikolojik sağlıklarının tahrip edilmesi,

e) Kitle ayaklanmaları ve sokak hareketlerinin temini,

f) Muhalefetin susturulması, biçiminde tezahür etmektedir.

Belirlenen bu stratejinin uygulamaya sokulması ve muteber olması ise, onun belli hedeflere taktik hareketler biçiminde yöneltilmesi ile mümkün olabileceğinden bu hedeflerin neler olacağı da önceden tespit edilmiştir. Dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta, teröristlerin bu hedeflerinde başarı kazanmaları için çok sayıda adama ihtiyaçları olmadığıdır. Bu hedeflere ulaşmak için yüksek teknolojiye, çok paraya da ihtiyaçları yoktur. Modern kentlerdeki hayat standardı ve imkanlar, bir yönüyle arzu ettikleri hedefler için teröristlerin avantajları olmaktadır. Teröristler için kitle desteği hiçbir zaman ön şart değildir, hücre çalışması, az sayıda eleman, esneklik, eylemsel bağımsızlık fevkalade yeterli olmaktadır. Bahse konu terör; toplumu sınıflara bölmek, toplumda düşman kutuplar oluşturmak, istikrarsızlaştırma ve ülkenin dış prestijinin sarsılması gibi amaçlar taşımaktadır. Bünyesinde gri ve çoğu zaman bilhassa istihbarat servislerince yapılan kara propagandayı barındırmakta olup, Soğuk Savaş döneminin en önemli psikolojik hareketlerinden biridir. Terör bağlamında yapılan eylemler ve suikastler iktidarlar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu suikastler incelendiğinde dünya konjonktürüyle uyumlu oldukları göze çarpmaktadır. Örneğin hedef toplumda “sağ-sol kutuplaşması” mevcutsa buna göre, laik-İslamcı gerginliği mevcutsa da buna göre birileri öldürülmektedir (Avcı, 2007: 12).

Türkiye’de ideolojik terör, soğuk savaş yılları kadar tehlikeli boyutlarda olmamakla birlikte, Türkiye’de hala bu grup altında görülebilecek son derece tehlikeli örgütler bulunmaktadır. Bu tür terör tamamen ortadan kalkmamakla birlikte genel olarak bakıldığında yarattığı tehlike nispeten azalmıştır (Başeren, 2006: 12).

1.4.3. Söзде Dini Motifli Terör

Terör, insani değerleri hedef almakta olup, terörü meşru kılabilecek dini veya siyasi hiçbir amaç ya da sebep yoktur. Bu nedenle, her bireyin hayatını tehdit eder hale gelmiş bulunan terörü; kimden gelirse gelsin lanetlemek, onunla mücadele etmek, herşeyden önce bir insanlık vazifesidir. Ancak bu vazifeyi layıkıyla yerine getirebilmek için de; insani özgürlükleri korumaya özen göstermek, terörü bir inanç veya inanç grubuyla özdeşleştirmemek ve baskı politikalarının gerekçesi olarak terörden istifade edenlere

prim tanımamak gerekmektedir. Ancak bu parametreler baz alınırsa teröre karşı mücadelenin gerçek bir zafer kazanması mümkün olabilecektir. Hıristiyan veya Musevi bir şahıs/grubun teröre başvurması halinde; “Hıristiyan/Musevi Terörü” ifadesini kullanmak ne kadar yanlış ise, Müslüman bir kişi veya grubun terör eylemleri nedeniyle “İslami terör” kavramını kullanmak da o denli yanlıştır. Nasıl ki insan hak ve özgürlüklerinin temelleri bir dine örneğin hıristiyanlığa mal edilemezse, bir dinin, İslam'ın, şiddet kültürünü üreten ve terör kaynağı bir din olarak nitelendirilmesi de kabul edilemez. Dolayısıyla “İslami Terör” nitelemesi uygun bir niteleme değildir. Şiddet eylemleri esnasında çeşitli nedenlere başvurulabilmektedir. Önemli olan şiddetin kendisidir. Hiçbir din kendisini şiddet veya terör merkezli olarak tanımlamamaktadır. Ancak her dine mensup insanların içinde kendi dini inancı ile şiddet veya terör arasında doğrudan bir ilişki kuran ve buna dayanarak terör faaliyetine girişenler olmuştur. Ama bu tür kişilerin veya grupların varlığı, onların bağlı olduğu dini inanışın, terör ile mahkum edilmesini gerekli kılmamaktadır (Coşkun, 2004: 12).

İslam ile terörü bağdaştırmaya yönelik girişimlere karşı uluslararası toplumun hassasiyeti giderek artmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM)'in İslam dinine hakareti yasaklanması çağrısı yapan kararının ardından Rusya da İslam ile terör arasında bağlantı kurulmamasını istemiş, Rusya Parlamentosu alt kanadı Duma Güvenlik Komitesi yaptığı açıklamada; “Din ve terörün her zaman karşı karşıya olduğunu, yakalanan terör örgütü üyeleri ile ilgili yapılan çalışmalarda hiçbir teröristin gerçek anlamda inançlı olmadığını” ifade etmiştir (Akkan, 2007: 8).

Küresel terör, özellikle batıda İslami terör olarak anılmakta olup, bu son derece yanlış bir nitelendirmedir. Tarih boyunca, dinsel fanatizmin teröre başvurduğu ve bunu söylemiyle meşrulaştırmaya çalıştığı görülmüştür. Ne dinsel fanatizm, ne de bu fanatizmin teröre başvurması her hangi bir dine mahsus bir durum değildir. Dünyanın bütün büyük dinleri teröre karşı olmasına rağmen, her dinden fanatiklerin gerçekleştirdiği ve kendi dinsel söylemleriyle meşrulaştırmaya çalıştıkları terör örnekleri bulmak mümkündür. Bu tür terörün en korkunç örneklerinden birisi, Katolik inançlarına karşı gelenleri araştırıp cezalandırmak için kurulan engizisyon mahkemelerinin uygulamalarıyla ortaya çıkmıştır. İsrail Başbakanı İzak RABİN ise,

Kasım 1995'de, tanrının emrini yerine getirdiğini söyleyen bir Yahudi fanatik tarafından öldürülmüştür (Başeren, 2006: 12).

1.4.4. Devlet Terörü/Siyasal Terör

Demokratik ülkeler, vatandaşlarını teröre karşı korumak amacıyla kişi hak ve özgürlüklerini zedelemeyen bir takım önlemler almak durumundadır. Bahse konu önlemler vatandaşların temel hak ve özgürlüklerine müdahil bir hal alıyorsa, başka bir deyişle siyasal iktidarlar terörle savaş adı altında demokratik devlet düzeninden totaliter bir devlet düzenine geçişi benimsiyorsa pratikte “devlet terörü” uygulanmaya başlanmıştır diyebiliriz.

Amerikalı siyaset bilimci Michael WALZER, terörizm üzerine sorduğu beş sorunun birincisinde “terör” teriminin üç farklı şekilde kullanılabileceğini ifade etmektedir. Terim en sık şekilde; “Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)”, “İrlanda Cumhuriyet Ordusu (İrlanda Republican Army-IRA)”, “Bask Ayrılıkçı Hareketi (Euzkadi Ta Askatasuna, Batustuna-ETA)”, “Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi (Front De Liberation Nationale-FLN)” ve benzer örgütler için kullanılmaktadır. Fakat, terim aynı zamanda “devlet terörizmi” olarak otoriter ve totaliter sistemler için kullanılmaktadır. Bahse konu sistemlerde hükümetler, politik muhalefetin imkansızlığını göstermek için kendi insanlarına karşı korku ve dehşet saçmaktadır. Arjantin'deki kayıp vakaları buna güzel bir örnektir. Anılan terim, “savaş terörü” olarak da kullanılabilir. Bunun en klasik örneği Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarıdır. Ancak hepsindeki ortak nokta, hem askeri hem de politik anlamda savaşçı olmayanların yani asker olmayan, resmi görevli olmayan silahsız sıradan insanların hedef seçilmesidir (Ataman, 2006: 12).

Birleşmiş Milletler (BM)'in, 09 Aralık 1985 tarihli ve 40/61 sayılı kararı, yukarıdan, yani devleti yönetenlerden, gelen şiddet hareketlerini, insan hakları ve temel özgürlükleri kitle halinde açıkça ihlal eden rejimler olarak nitelendirmekte olup, “terör” kelimesini aşağıdan gelen terörizm ile sınırlamaktadır (Çevik, 2005: 94).

Tarihte devlet terörüne verilebilecek örnekler oldukça fazladır. Nazi Almanyası döneminde Musevi kökenlilere yönelik katliam, Jozef STALIN'in muhaliflerini sahte bahaneler ile yargılayıp idam etmesi, “temizlik” adı altında Sovyetler Birliği sınırları

içinde yaşayan ve değişik etnik gruplara mensup insanlara kitlesel katliam düzenlemesi, Rusya Federasyonu (RF)'nun Çeçen sivilleri bombalaması, İsrail'in Filistinli çocukların üzerine mermi yağdırması devlet terörüne verilebilecek sadece birkaç örnektir.

Terörle ilgili herhangi bir araştırma, terörün tanımından yola çıkmalıdır. Fakat şu ana kadar tek bir tanım mevcut bulunmamaktadır. Resmi olarak baz alınmayan otuz beşten fazla terör tanımı mevcuttur. Söz konusu tanımlamaların hemen hepsi, suçluyla kurban arasındaki ilişki etrafında dönmektedir. Bununla birlikte terör, büyük güçlere veya başka kesimlere mesaj göndermek için bir posta kutusu olarak kullanılmak amacıyla, sivilleri hedef alan şiddet eylemleridir. Yani terör eyleminde hedef kurban değildir; zira teröristler kurbanlarını tanımaksızın öldürebilmektedir. Ama bu suçu işleminin kendisine karar masasında düşmanının yanında bir koltuk sağlayacağını veya en azından medyanın davasına yer vereceğini bilmektedirler. Fakat, terör türlerinin en tehlikelisi devlet terörüdür ki; ABD'nin Irak'ta, İsrail'in ise Filistin'de bunu her gün yaptığı gözlenmektedir (Semmak, 2006: 12).

1.4.5. Karşı-Siyasal Terör

Karşı-siyasal terör, “devlete karşı terör” şeklinde de adlandırılmaktadır. Devletin kurumsal varlığını ve yönetimi tehdit etmektedir. Siyasal sistemi yıkmayı hedefleyen gruplar, devlete karşı yığınlar halinde harekete geçme arayışı içinde olup, bu yönde çalışmaktadırlar. Ayrılmakçı akımlarla devleti yıkmayı hedefleyen gruplar, küçük gruplarla büyüyen bir kitlesel ayaklanma ile kendi bağımsız yönetimlerini kurmayı hedeflemektedir. Çoğunlukla küçük şiddet eylemleri kullansalar da, şiddete başvurmayan ayrılmakçı hareketler de bulunmaktadır. Genellikle etnik ayrımcılıktan kaynaklanmakta, ancak bazı özel ayrılık hareketleri ve bunların şiddet kullanmamaları da değerlendirilerek etnik terörden farklı değerlendirilmektedir. Kine dayalı terör ile devleti hedef alan gruplar, şiddet kullanarak belirli bir devletten öç almayı hedeflerler. Ermeni terörü bu konuda en iyi örnektir (Gün, 2007: 83).

1.4.6. Uluslararası Terör

Teröre uluslararası özelliğini kazandıran unsur, eylemin bir yönü ile bir ülkenin sınırlarını aşması, örneğin failin yada kurbanların ya da fiile bir şekilde iştirak edenlerin vatandaşlığı nedeni ile yada fiilin işlendiği yer nedeni bir ülkenin sınırlarını aşıyor

olmasıdır. Dolayısı ile herhangi bir terörist eyleme uluslararası niteliğini veren husus, o eylemin eylem ya da destek açısından, ya da amaçları açısından bir ülkenin sınırlarını aşmasıdır denebilmektedir. Sadece etki açısından da bir ülkenin sınırlarını aşmanın, bir eyleme uluslararası terör özelliği kazandırabilmektedir. Hukuk profesörü Şerif BASSIOUNI uluslararası terörü; “Gerçekleştiricilerinin kendileri için veya kendileri yada bir devlet adına yapıp yapmadıklarından bağımsız olarak, bir sonuç elde etmek veya bir talebin veya bir şikayetin propagandasını yapmak maksadı ile bir toplumun belli bir kesiminde terör yaratmak için gerçekleştirilen ideolojik olarak motive edilmiş ve uluslararası olarak gerçekleştirilen şiddet hareketleri stratejisidir.” biçiminde tanımlamaktadır. Bu türden tanımların da gösterdiği hususa göre uluslararası terör, terör kavramının diğer unsurlarına ek olarak, “uluslararası çerçevede gerçekleştirilmek” şeklinde niteliğe sahip bulunmaktadır (Acer, 2004: 8).

Dünya üzerinde yetmiş ülkede ismi anılmaya değer yaklaşık bin civarında terör örgütünden söz edilmektedir. Bu örgütlerin her birinin kendilerine özgü yapılanmaları, muhabere ağları, yöntemleri ve finans kaynakları bulunmaktadır. 11 Eylül 2001 Saldırıları, uluslararası arenada “terör” adı altında yeni bir sektörün oluşmasına neden olmuştur. Dünya Ekonomi Forumu’nun Davos’ta Şubat 1997 ayı itibarıyla yapılan zirvesinde, gelecek dönemde; Türkiye, Kırgızistan, Pakistan, Sudan ve Bosna’nın terörist saldırılara maruz kalacağı, tehdidin kaynağının ise daha çok radikal dini motifli terör örgütlerince oluşturulacağı öngörülmüştür. Toplantıda ayrıca, terörü destekleyen ülkelere askeri müdahale yapılması gerekliliği, suç örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılarının ortak çıkarları bulunduğu, bu nedenle, teröre yataklık eden ülkelere uluslararası müeyyideler uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. Anılan dönemde başta ABD olmak üzere AB ülkelerinin topraklarında veya dünya üzerindeki üslerinde terörist saldırılar gerçekleşmiş, asimetrik tehdit anılan ülkelere her açıdan kendisini hissettirmiştir. 11 Eylül Saldırıları’ndan sonra günümüze kadar dokuz ülkede büyük çaplı on bir uluslararası terör olayı yaşanmıştır. Söz konusu terör olaylarında 3 bin 732 kişi hayatını kaybetmiş olup, 5 bine yakın kişi ise yaralanmıştır. Uluslararası terörist grupların 11 Eylül 2001 ile 25 Temmuz 2005 tarihleri arasında dünyanın değişik merkezlerinde yaptığı terör faaliyetleri ise:

11 Eylül 2001 sabahı New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleri'ne kaçırılan uçaklarla yapılan saldırı ile birlikte, ABD dünya tarihinin en büyük terörist saldırısını yaşamıştır. Teröristler, Pentagon'a da intihar saldırısında bulunmuştur. Bütün dünyada büyük bir infial uyandıran 11 Eylül saldırılarında 3 binden fazla kişi hayatını kaybetmiş olup, 100 milyar dolarlık maddi kayıp meydana gelmiştir.

12 Ekim 2002'de Endonezya'nın Bali Adaları'nda Avustralyalı tatilcilere yönelik bombalı araç saldırısında 182 kişi ölmüş, 250 kişi yaralanmıştır.

24 Ekim 2002'de Rusya'nın başkenti Moskova'da 700 kişi tiyatrodan rehin alınmış olup, olayda 90 kişi hayatını kaybetmiştir.

28 Kasım 2002'de Kenya'nın Mombasa şehrinde El-Kaide tarafından düzenlendiği ileri sürülen ve turistlerin kaldığı bir otelin bombalandığı saldırıda 13 kişi ölmüş, 80 kişi yaralanmıştır.

13 Mayıs 2003'de Suudi Arabistan Riyad'da, yabancıların yaşadığı evlerin bulunduğu bir mevkideki bombalı araç saldırısında 29 kişi ölmüş, 160 kişi yaralanmıştır. Saldırıyı El-Kaide'nin düzenlediği iddia edilmiştir.

16 Mayıs 2003'te Fas'ta, El-Kaide bağlantılı olduğu öne sürülen bir grup tarafından düzenlenen ve beş ayrı hedefe yönelik, bombalı saldırılarda 31 kişi ölmüştür.

15 Kasım 2003'te Türkiye'nin metropolü İstanbul'da 2 Sinagoga bombalı araçlarla düzenlenen intihar saldırılarında 25 kişi ölmüştür.

20 Kasım 2003'te yine İstanbul'da İngiliz Büyükelçiliği ve HSBC Bankası'na yönelik bombalı araçlarla yapılan intihar saldırılarında 27 kişi hayatını kaybetmiş, 450 kişi yaralanmıştır.

11 Mart 2004'te İspanya Madrit'te demiryolları bombalanmıştır. 10 ayrı patlamada 191 kişi ölmüş, ve 1.800'den fazla kişi yaralanmıştır.

7 Temmuz 2005'te İngiltere'nin başkenti Londra'da, Aldgate/Liverpool, Street, Edgware ve Picadily metro istasyonlarına, ayrıca bir belediye otobüsüne eşzamanlı olarak düzenlenen dört ayrı bombalı saldırı sonucunda 56 kişi ölmüş, 700 kişi yaralanmıştır. Saldırının sorumluluğunu önceki yıllara Newyork, Madrit ve İstanbul'da da büyük

saldırıları gerçekleştirdiği iddia edilen El-Kaide bağlantılı bir terör örgütü üstlenmiştir. Yapılan soruşturmalar sonucunda, İngiliz polisi 7 Temmuz'da meydana gelen saldırıları gerçekleştirdiği ileri sürülen ve patlamalar sırasında ölen 4 saldırganın Pakistan asıllı İngiliz vatandaşları olduğunu açıklamıştır.

22 Temmuz 2005'te yine Londra'da ikinci bir saldırı daha düzenlenmiştir. İlk saldırıya benzer bir şekilde 3 metro istasyonu ve bir belediye otobüsüne düzenlenen saldırılarda can kaybı olmamıştır. Londra'daki bombalı saldırı girişimlerinin sorumluluğunu yine El-Kaide bağlantısı olduğu sanılan Ebu Hafs El-Masri Tugayları üstlenmiştir.

24 Temmuz 2005'te ise Mısır'ın Şarm El Şeyh ve Naama Bay isimli sayfiye beldelerinde meydana gelen patlamalarda 88 kişi ölmüş, 200 kişi yaralanmıştır. Patlamaların sorumluluğunu El-Kaide bağlantılı olduğu iddia edilen bir grup üstlenmiştir. Patlamalar Şarm El Şeyh'teki pazar yakınında ve Naama Bay'daki turistik pazar, Ghazala Gardens Oteli , Le Moevenpick Otel'de meydana gelmiştir. Dünya üzerinde 2005 yılında 655 adet terör saldırısı gerçekleştirilmiş olup, bir önceki yıla oranla terör olayları üç kat artmıştır. Afganistan'da 2005 yılında yirmi yedi adet terör olayı meydana gelmiş olup, bahse konu sayı bir önceki yıla oranla iki kat artmıştır. 2005 yılı içerisinde dünya genelinde terörizm olaylarında ölenlerin sayısı bini aşmıştır. Terör ile sadece güvenlik önlemleri ile mücadele edilemeyeceğine bir örnek olarak Irak'ta yaşanan gelişmeleri verebiliriz. Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü (CIA), Haziran 2005 ayı itibarıyla hazırladığı raporunda; "Irak'ta süren kent savaşında deneyim kazanan teröristlerin gelecekte dünyaya yayılacağı ve edindikleri deneyimi etkili bir şekilde kullanacağı, Irak'ın Afganistan'ın yerini alan yeni terör laboratuvarı olduğu" hususları yer almaktadır (2005: 5).

11 Eylül 2001 tarihinde El-Kaide'nin New York'taki Dünya Ticaret Merkezi kuleleri, Washington ve Pentagon'a düzenlediği saldırıların hemen ardından ABD'nin müttefikleriyle birlikte dünyada başlattığı "teröre karşı savaş", aradan geçen beş yıl içinde 62 bin kişinin "doğrudan", 118 bin kişinin de "dolaylı" olarak ölümüne yol açmıştır. 11 Eylül saldırılarında ise 3 bine yakın insan hayatını kaybetmiştir. İngiliz Independent on Sunday gazetesinin, aralarında Iraq Body Count'un da bulunduğu çeşitli kuruluşlar, akademisyenler ve bugüne kadar yapılan araştırmalardan derlediği verilere göre, El Kaide'yi barındırdığı gerekçesiyle teröre karşı savaşın ilk hedefi olan

Afganistan'daki çatışma ve terör saldırılarında 5308 sivil ve yeni kurulan Afgan ordusundan da 385 asker ölmüştür. Kitle imha silahlarına sahip olduğu ve bunları İslamcı teröristlere aktarabileceği gerekçesiyle savaşın ikinci cephesi olan Irak'ta da 50 binden fazla sivil ve yeni Irak ordusundan 2899 asker ölmüştür. Dünyanın geri kalanında da 4081 kişi terör saldırılarında hayatını kaybetmiştir. Bu rakamlara, aldıkları yaralar yüzünden daha sonra ölenler, Irak savaşı sırasında ölen Irak askerleri, ölen isyancılar, ölümü kayda geçmeyenler ve sağlık sistemindeki eksiklikler yüzünden hayatını kaybedenler de eklenince toplam ölü sayısının 180 bini bulabileceği belirtilmiştir. İngiliz Lancet dergisi tarafından yapılan araştırmada, Irak'ta terörle savaşın, dolaylı olarak 98 bin ölüme daha yol açtığı belirlenmiştir. Afganistan'daki ölü sayısı açısından en güvenilir kaynak olarak görülen New Hampshire Üniversitesi'nden Profesör Marc HEROLD, saldırılarda aldıkları yaralar yüzünden veya mülteci kamplarında ölen Afganların sayısının 8 ila 20 bin olduğunu belirtmiştir. Uluslararası terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonlar yüzünden 2.2 milyon Afgan yurtdışına kaçmak, 153 bin Afgan da evlerini terk ederek ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalmıştır (2006: 7).

1.4.7. Nükleer Terör

Kitle İmha Silahları (KİS), esas olarak; “Nükleer, Biyolojik ve Kimyasal (NBK)” silahlar olarak üçe ayrılmaktadır. Bunların kullanılmasındaki amaç, düşmanın kesin ve etkili bir şekilde zarar görmesi, yok edilmesidir. KİS'in topyekun bir savaşta kullanmayacağı temel bir görüş ise de, terörist grupların, kapana sıkışan terörist eğilimli devletlerin veya bu tür devletlerin bilinçli bir şekilde el altından destekleyeceği terörist grupların bunları belli durumlarda kullanmaları olası bulunmaktadır. KİS ve ilgili malzemeleri ile ilgili teknolojileri elde etme olanakları gün geçtikçe artmaktadır. Bunlarla ilgili malzemenin sağlanması ticari yollardan kolay olduğu gibi, KİS'leri silah haline dönüştürecek teknolojik bilgi de özellikle internet üzerinden veya teknik kitaplardan kolaylıkla sağlanabilmektedir (Külebi, 2006: 12).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte, kimyasal, biyolojik ve radyolojik silahlar ile anılan silahları nakledebilecek araçların yaygınlaşması, bahse konu Kitle İmha Silahları (KİS)'nin terörist grupların eline geçerek insanlık için tehdit oluşturabileceği ihtimalini yüksek kılmaktadır. Soğuk Savaş Dönemi'nde caydırıcılık ve dengeleyicilik özelliği

bulunan nükleer gücün, günümüzde sayıları giderek artan bölgesel güçlerin eline geçmesi önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü çoğunluğu totaliter rejimler ile yönetilen anılan ülkelerdeki KİS'lerin terör örgütlerinin eline geçmesi ihtimali söz konusu bulunmaktadır. Konvansiyonel bir bombanın radyolojik bir bomba ile karışımı şeklinde ifade edilebilecek olan "Kırlı Bomba"ların terör odaklarının eline geçmesi sonucu insanlığın kitlesel bir tahribat ile karşılaşabileceği senaryoları çizilmektedir. "Kırlı Bombalar"ın, uranyum, plütonyum gibi maddelerin yanı sıra, temin edilmesi nispeten daha kolay olan Kobalt-60, Stronsiyum-90, Sezyum-137, İridyum-192 ve Amerikyum-241 gibi radyoaktif maddeler kullanılarak yapılabileceği hususundan hareketle, nükleer terörün ne derece büyük bir tehdit olduğu anlaşılmaktadır (Külebi, 2006: 15).

Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını ilan eden birçok devletin halen bu malzemeleri üreten tesis ve teknolojilere sahip olduğu ve bunları üretmeyi sürdürdükleri bilinmektedir. Söz konusu ülkelerde hakimiyetini halen koruyan başıbozukluk ve mafya örgütleri, bu maddelerin dünya piyasasına rahatlıkla sürülmesini sağlayabilecek konumdadırlar. Yine aynı ülkelerden ve Sovyetler Birliği'nden ayrılan binlerce bilim adamının şimdi nerelerde, kimler için çalıştığı sorusu çeşitli potansiyel tehdit boyutlarını da akla getirmektedir. Günümüzde, bütün bu nedenlerden dolayı terör örgütleri ve potansiyel tehdit oluşturan ülkelerin KİS edinme olanakları, tarihin hiçbir dönemde görülmediği kadar büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Terör örgütlerinin ABD ve Japonya'ya kimyasal ve biyolojik, Rusya'ya radyolojik saldırılar düzenlemiş olmaları ülkelerin kitlesel terör saldırılarına açık oldukları gerçeğini gözler önüne sermektedir. KİS, gizli ve konvansiyonel yolların dışındaki metotlarla, gemilerle, yolcu ve kargo uçaklarıyla, ticari veya özel araçlarla çeşitli şekillerde taşınabilmektedir. Geleneksel silah kontrol sistemleri, büyük ölçekli KİS'leri tespit edebilirse de küçük ancak tehdit boyutu büyük olabilecek konvansiyonel olmayan sistemleri tespit edemez. Günümüzde en gelişmiş ülkeler bile KİS'i engelleyebilecek etkin planlamaya ve karşı önlemlere sahip değildirler. Sivil savunma ve acil müdahale ekiplerinin KİS saldırılarına karşı yeterli eğitimden geçirilmiş olmaları gerekmektedir. Bu konuda birçok ülke yeterli bir örgütlenme ve hazırlığa sahip değildir. KİS tehditlerine karşı bütün ulusal kurumların planlı bir koordinasyonu yürütebilecek düzeye getirilmeleri gerekir. Yine bunların elde

etmiş oldukları bilgi birikimini birbirlerine aktarabilecek bir koordinasyon ağı kurmaları da hazırlıklı olmak açısından önemlidir (Külebi, 2006: 12).

1.4.8. Biyolojik ve Kimyasal Terör

Terörist unsurlar son dönem de eylemleri için, bakteri, zehir ve gaz kullanma cihazına yönelmeye başlamıştır. Biyolojik ve kimyasal terörist saldırılarının ne derece tahribat yaratabileceği hakkında tahminler yapılmakla birlikte tedbirler oldukça yetersiz kalmaktadır.

Biyolojik terörde kullanılması muhtemel olan virüsler tehdit niteliklerine göre “Kategori A” ve “Kategori B” şeklinde sınıflandırılmıştır.

Kategori A tipi virüsler;

- a) Bireyden bireye çabucak bulaşması ve salgın hastalığa dönüşme riskinin mevcudiyeti,
 - b) Yüksek ölüm oranına sebep olma ve genel halk sağlığı üzerindeki tahribatın şiddeti,
 - c) Toplum içerisinde panik yaratma ve sosyal çözülme riski sağlama yüksekliği,
 - d) Müdahale için özel önlemler gerektirmesi,
- nedenlerinden dolayı yüksek risk taşımaktadır.

Teröristler tarafından özellikle tercih edilen “Kategori A” tipi virüsler; şarbon (*Bacillus anthracis*) ve veba (*Yersinia pestis*) şeklindedir.

Kategori B Tipi Virüsler ise burusella ve alfa tarzı virüsler olup, gerek tedavi açısından daha fazla imkanların mevcut olması, gerekse salgın hastalığa dönüşme riskinin Kategori A tipi virüslere oranla daha az oranda seyretmesi nedeniyle teröristler tarafından eylemlerinde ikincil olarak tercih edilmektedir.

Kimyasal terörde kullanılan malzemeler genellikle sanayi maddelerinde sıklıkla bulunan cinslerdendir. Söz konusu malzemeler, potansiyel teröristlerin kolaylıkla ulaşabileceği, oluşturacağı yüksek ölüm oranı ile toplumda panik ve sosyal çözülmeyi rahatlıkla yaratabilecek, engellenmesi için ise özel bilgi ve birikim gerektirecek unsurlar içermesi nedenlerinden ötürü tercih sebebidir.

Bilinen kimyasal terör maddeleri;

a) Siner gazları (Tabun, Sarin, Soman, GF, VF),

b) Kan kusturucu gazlar (Hidrojen siyanür),

c) Deride tahribat yaratan gazlar (Arsenik, Nitrojen, Sülfür mantarları),

şeklindedir.

Ayrıca; propan, civa, sülfirik asit, kurşun, kloroform ve benzinin de kimyasal terörist saldırılarda kullanıldığına rastlanılmıştır.

Biyolojik ve kimyasal terör saldırılarına verilebilecek en popüler örnekler; Tokyo Metrosu'na yapılan sarin gazı saldırısı ile ABD'de mektuplar vasıtasıyla gerçekleştirilen şarbon (anthrax) saldırılarıdır (Centers For Disease Control and Prevention (2006), Terörizm ve Nükleer Araçlar).

Kimyasal silahların depolanması, muhafazası ve kullanılması konusunda gereken özellikler oldukça önemlidir. Çünkü kimyasal silahlar yanlış kullanım halinde saldırganca yönelebilir ve zarar verebilir. Ayrıca taşınmalarının güçlüğünü ve üretimlerinde çevreye verebilecekleri zarar ile imha edilmeleri gerektiğinde karşılaşılabilecek güçlükler, kötü niyetli devletlerin bile bu silahlara çok sıcak bakmamasına neden olmuştur. Yine biyolojik silahlar için de aynı argümanlar geçerlidir. Bunların kullanılma durumlarında karşı taraf kadar kullanıcı tarafa da olumsuz etki etmesi olasılığı büyüktür. Ayrıca bunların kullanıldıktan sonra şekil değiştirip daha etkileyici ve kontrol edilemez bir değişime uğramaları da mümkündür. Bu da olası kullanıcıları engelleyici bir faktördür. Fakir ülkelerin bu tür silahları elde etmekle, atom bombasının eşdeğerinde bir tehdit mekanizmasına kavuşabilecekleri fikri, aynı ülkelerin, biyolojik silahların yanlış bir kullanım, uygulama ve geliştirmedeki kaçak sonucu esasen zayıf olan sağlık sistemlerinin kaldıramayacağı bir yük ve tehdit altına girebilecek olması nedeniyle bu tür silahlara tereddütle bakmalarına neden olmaktadır. Kimyasal ve Biyolojik silahların terör örgütlerinin eline geçmesini önlemek için, bahse konu tehdide karşı eşgüdümü sağlayacak bir ihtisas kuruluşunun, koordinasyonu sağlayacak şekilde örgütlenmesi gelmektedir. Böyle bir kuruluşun, önlem olarak istihbarat faaliyetlerinin yanı sıra dost ülkelere de istihbarat alışverişi

yapacak etkinliğe kavuşması önemlidir. Yine böyle bir kuruluşun, uluslararası terörist örgütlerle ilgili bilgi toplama ve depolama kapasitesine de ulaştırılması gerekmektedir.

Bunları sağlayabilecek bir örgüt, “Radyolojik, Biyolojik ve Kimyasal Tehditlere Müdahale Örgütü” olarak teşkil edilip, yukarıda işaret edilen durumlara yanıt verebilecek konuma getirilebilir. Bu bağlamda, özellikle olası bir vaka anında kullanılmış maddeyi tespit, hasar tespiti, kurtarma, canlıların bu maddelerden kimyasal yöntemlerle temizlenmesi, acil tıbbi müdahale ve kirlenmiş personelin korunma altına alınması gibi hususlar bu örgütle sağlanabilir. Bu örgütün personelinin yirmidört saat nöbette ve birkaç saat içerisinde olay mahalline ulaştırılabilmesi de sağlanmalıdır. Yine böyle bir örgütün uzaktan kumandalı patlayıcı imha gereçlerine ve robotlara, seyyar röntgen cihazlarına, güçlü komuta, kontrol kapasitesine, koruyucu giysilere, arındırma gereçlerine, yüksek derecede kirlenmiş bir bölgede kurtarma ifa edebilecek yetenekler ile yeterli derecede tıbbi malzeme ve özellikle antidotlu otomatik enjektörlere sahip olması gerekmektedir (Külebi, 2006: 12).

1.4.9. Siber Terör/Teknolojik Terör

XXI. yüzyılın en önemli güç kaynağı hiç şüphesiz “bilgi”dir. Bilgiyi elinde tutan gücü de elinde tutmuş olmaktadır. Bilginin gücüyle teknolojik alandaki gelişmeler tüm yaşamımızı olumlu yönde etkilemektedir: internet, bilgisayar, uydular, cep telefonları. Bununla birlikte, bilginin gücünü kullanarak aynı araçlar birer silaha dönüşebilmekte ve karşımıza “siber terör” ve “siber savaş” kavramlarını çıkarmaktadır. Siber terör, yeni yüzyılda terörün yeni yüzü olarak yansıyacaktır. Örnek olarak, teröristlerin elektronik bir saldırı yaparak bir barajın kapaklarını açabilecekleri, ordunun haberleşmesine girip yanıltıcı bilgiler bırakabilecekleri, kentnin bütün trafik ışıklarını durdurabilecekleri, telefonları felç edebilecekleri, elektrik ve doğalgazı kapatabilecekleri, bilgisayar sistemlerini karmakarışık hale getirebilecekleri, ulaşım ve su sistemlerini allak bullak edebilecekleri, bankacılık ve finans sektörünü çökertebilecekleri, acil yardım, polis, hastaneler ve itfaiyelerin çalışmasını engelleyebilecekleri, hükümet kurumlarını alt üst edebilecekleri, sistemin birden durmasına neden olabilecekleri verilebilmektedir. Bu bağlamda siber terör; “Belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar veya bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara karşı bir hükümeti veya toplumu

yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır (Özcan, 2005: 7).

Siber terörist, ulusal yada bir şirkete ait bir yapıyı, finans yada amaçlarını açıklamak için, belirsizliği arttırarak halkı huzursuz etmek için kullanan, diğer teröristleri eğitip iletişim kuran kişilerdir. Bunların belirli bir eğitim düzeyi, sınırlı kaynakları, bol zamanları ve güçlü bir idealizmleri bulunmaktadır. Her sistemi hedef olarak seçebilirler. Bunlara karşı proaktif ve reaktif hükümet birimleri, bireyler, polis ve güvenlik birimleri ile mücadele sağlanabilir. FBI, siber terörizmi; “Gizli ajanlar ya da ulus-altı gruplar tarafından, muharip olmayan hedeflere karşı zor kullanma ile kasıtlı ve politik amaçlı olarak, bilgi, bilgisayar sistemleri, bilgisayar programları ve verilere yapılan saldırılar” olarak tanımlamaktadır. Siber terör ile normal “hack” işlemi ile arasındaki fark, siber terörün politik bir amaç taşımasıdır. Siber terörist; uluslararası ya da ülke içinde olabilir. Yalnızca siber terör gerçekleştirenler ve terörün diğer klasik türlerini de gerçekleştirenler olarak iki gruptur (Baykal, 2007: 9).

Klasik anlamda terör ile siber terör arasında farklar bulunmaktadır, bunlar;

a) Öncelikle terör örgütleri klasik anlamda eylem yaparken bir ölçüde hayatlarını da gerektiğinde ortaya koymak zorundadırlar. Ancak dünyanın herhangi bir yerinde internete bağlanan bir terörist (siber terörist) çayını ve sigarasını içerken istediği ülkenin toplumsal yaşamına ciddi zararlar verecek eylemlerini kendi yaşamını hiç tehlikeye atmadan gerçekleştirebilmektedir.

b) Siber terörizm, kamu binaları veya havaalanları gibi terörist saldırıların hedefi olan bina ve yerlerin fiziki güvenliklerinin artırılmalarına paralel olarak daha cazibeli hale gelmektedir. Çünkü, terörist kendine çok daha güvenli bir ortamda saldırısını hazırlayabilmektedir.

c) Önemli bir farklılık, terörün asıl amacından yola çıkarak ulaşılan farklılıktır. Terörün asıl amacı yapmış olduğu eylemler ile hedef aldığı siyasal rejim ve topluma bir mesaj vermektir. Terörde şiddet ve zarar verme araçtır. Hatta IRA'nın birçok kez yaptığı gibi insanların zarar görmesini minimuma indirebilmek için yapacağı eylemi, eylemden kısa bir süre önce haber vermektedir. Ancak siber terörde sanal şiddet bir araç olmaktan çıkıp bir amaç haline gelebilmektedir.

d) Bilgisayar teknolojileri sayesinde bir terörist büyük bankaların, finans kurumlarının ve borsaların bilgilerini ve iletişimini alt üst edebilmektedir. Bu durumda o ülkenin ekonomik yaşamının ne olacağını düşünmek bile gerçekten akıllara durgunluk verecek niteliktedir. Örneğin, büyük bir ilaç firmasının bilgisayarlarına giren teröristler çok kullanılan birkaç ilacın içeriğini küçük değişiklikler yaparak insan yaşamına son verecek veya ciddi rahatsız edecek şekilde değiştirebilme yeteneğine sahiptir. Bunun yanı sıra, doğalgaz istasyonlarının bilgisayarlarında basınç göstergeleri üzerinde yapacakları değişiklikler ile doğalgaz hatlarını evlerinden patlatmayı başarabilirler.

e) Geleneksel terör eylemi yoluyla yapılmak istenen propaganda geniş kitlelere ulaşabilse de, eylemin bizi kendisi lokaldir. Bir devlet kurumunun binası hedef alınmışsa, o bina çökebilir ve içindeki şahıslar yaşamlarını yitirebilir. Ancak, siber terörde eylemin direk fiziki etki alanı, bilgisayarı yönlendiren fare'nin bir hareketiyle inanılmaz şekilde genişletilebilir. Bir tıklama ile devlete ait binlerce internet sitesi aynı anda çöktürülebilir. Hatta bir anda birçok ülkede bulunan siteler aynı anda çöktürülebilir. Yani bir tıklama ile birden çok eylem birden çok yerde gerçekleştirilebilir. Siber terör eylemi yoluyla yapılan eylemler, gündelik yaşamda bireyleri çok daha fazla etkileyebilme yeteneğine sahip olacaktır. Örneğin büyük kentlerde bilgisayarlar aracılığıyla yönetilen su ve elektrik dağıtım şebekelerinin merkezlerine yapılacak olan saldırılar o şehirde yaşayan tüm bireyleri doğrudan etkileyecektir. Türk Telekom'un sitesine saldıran bir hacker belirli bir aya ait tüm telefon faturaları üzerinde değişiklik yapabilir. Tüm abonelerin telefon ücretlerini onar milyon azaltabileceği gibi yüzer milyon artırabilir veya ödenmemiş borçları ödendi şeklinde gösterebilir. Bu tür bir saldırıya hedef olan bir devlet kurumunun içine düşeceği karmaşanın yarattığı toplumsal huzursuzluk bir devlet kurumuna ait binanın bombalanmasında daha fazla olacaktır.

f) Siber terörün psikolojik etkisi, bilgisayar ve bilgi teknolojisine uzananlarla sınırlı kalacağından veya hedefler bizi sembolik değil ve fakat gerçek olduğundan, klasik ve modern çağ terörizmi kadar yaygın bir dalga içermeyebilecektir. Ayrıca siber terörde insanların ölmesi ya da yaralanması (şimdilik) söz konusu olmadığından kamuoyundan duygusal bir tepki doğması daha az olacaktır.

g) Terör örgütleri, fiziki güç kullanımı söz konusu olduğundan elemanlarını en azından belirli bir yaşın üzerindeki kişilerden seçmektedir. Ancak siber terör de çocuk denecek

yaştaki insanlar siber terörün aracı haline getirebilirler. Macera arayan ortaokul ve lise gençliği özellikle ABD’de Pentagon’un veya diğer devlet birimlerinin web sitelerine saldırmaktadır.

h) Siber teröristler klasik teröristler gibi eylemlerini gerçekleştirmek için bomba veya silahlara değil sadece bir bilgisayar ve modeme gereksinim duymaktadır.

ı) Son olarak klasik terör eylemlerinde taşeron kullanma olasılığı risk faktörünün büyüklüğünden dolayı çok düşük olmasına rağmen, siber terör eylemlerinde eylemi gerçekleştirebilecek yetenekteki hackerların alacağı riskin büyük olmaması nedeniyle terör örgütleri için parça başı iş yapma olasılığı çok yüksektir. Dolayısıyla siber terör eylemlerini fiili olarak gerçekleştiren kişilerin gerçekte terör örgütü elemanı olmaması istihbari anlamda terör örgütünü izleyen güvenlik güçlerinin bu örgütün eylemleri hakkında önceden haber alma şanslarını azaltmaktadır (Özcan, 2005: 12-13).

Siber Terör’ün önlenmesinde, özel sektörün yapacağı katkıların önemi çok büyüktür. Tüm ülkeler ortak çalışsa bile genelde bilişim suçlarının özelde siber terör tehdidi karşısında başarılı olmaları mümkün değildir. Mutlaka özel sektör çözüm bulmada ortak olmalıdır. Uluslararası işbirliği konusunda ise, Interpol bünyesinde özel bir birim oluşturularak ortak ve hızlı elektronik takip yapma imkanı sağlanabilecektir (Durukan, 2007: 12).

1.4.10. Bir Terör Çeşidi Olarak Asimetrik Savaş

“Soğuk Savaş Dönemi”nin başlaması ile birlikte dünya; “yeni model istihbarat”, “casus”, “gerilla ve kontrgerilla”, “eylem”, “şiddet”, “dinleme” v.b. kavramlar ile tanışmıştır. Soğuk Savaş Dönemi’ni kutupların savaşı olarak tanımlamak doğru bir yaklaşım olacaktır. Anılan dönemde, bir ülkenin düşmanına doğrudan cephe açması, siperlere kendi askerini yerleştirmesi gerekmemiştir. Hedef ülkede ajan faaliyetlerle silahlı gruplar kurulmuş, söz konusu silahlı gruplar mezkur ülkenin güvenlik güçleri ile çatışma yaratarak kaos ortamı yaratmayı amaçlamıştır. Günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanan “Asimetrik Savaş” kavramı ise farklı bir çatışma tarzını anlatmaktadır. Asimetrik Savaş içerisinde dünya devletlerinin birbiri ile doğrudan doğruya savaşı bulunmamaktadır. İsteyerek ya da istemeden oluşturulan/oluşan yasadışı

silahlı bir grup başka ülke/ülkeler ile çatışmaya girebilir. Yani, iki farklı silahlı yapının simetrik olmayan savaşı söz konusudur.

Japonya/Tokyo metrosuna 20 Mart 1995 tarihinde sarin gazı verilmesi sonucunda onbir kişinin ölmesi ve 5 bin kişinin ise yaralanması, Kitle İmha Silahları'nın (KİS) sadece savaşlarda kullanılmayacağını acı bir şekilde göstermiştir. 11 Eylül 2001'de iki sivil yolcu uçağı ile New York'taki İkiz Kuleler'in yerle bir edilmesi büyük çaplı saldırıların sadece bomba kullanılarak yapılmayacağını hafızalara kazımıştır. Ardından ortaya çıkan şarbon (anthrax) korkusu ise hala güncelliğini korumaktadır. Bugün dünya yöntemi ve etkisi önceden tahmin edilemeyen “asimetrik terör” denilen farklı bir savaşla karşı karşıya bulunmaktadır (Ergün, 2006: 2).

Tarihin her dönemi, kendi koşullarına uygun türde savaşlar yaratmıştır. Yani her dönem kendi savaş türünü ortaya çıkarmıştır. 11 Eylül 2001 saldırıları da göstermiştir ki; içerisinde bulunduğumuz yüzyılın savaş türü “Asimetrik Savaş” olacaktır. Asimetrik Savaş en yalın haliyle; “Aralarında konum, biçim ve belirli bir eksene göre ölçü uygunluğunda farklar olan iki düşman kuvvetin çatışması.” şeklinde tanımlanmaktadır (Karaca, 2006: 2).

Asimetrik Savaş'ın yaygın bir tanımı ise; “Meşru olarak harp etmeden, özel hayati hedeflere alışılmamış usullerle saldırı, siber ve bilgi savaşı şeklinde halkın yaşam ve psikolojisini felç eden ve hatta kitle imha silahları dahi kullanarak yapılabilecek her türlü savaştır.” şeklindedir (Bütün, 2002: 60).

Asimetrik tehdit kavramının diğer bir tanımlanması ise; “Yarattığı ani ve hazırlıksız durum nedeni ile ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik sistemlerinde istikrarsızlıklarına neden olan, düşük seviyede kuvvet ve teknoloji kullanarak etkin olmayı amaçlayan tehdit algılaması” biçiminde ifade edilmektedir. ABD 'de gerçekleştirilen 11 Eylül İkiz Kuleler eylemi, klasik bir asimetrik tehdit örneğidir. Bu eylem sonucu ABD tüm güvenlik konseptini yeniden ele alarak asimetrik tehdiye karşı “Department of Homeland Security” adlı birimini oluşturmuştur (Baykal, 2007: 6).

Asimetrik Savaş, klasik anlamda bir savaşı sürdürecektir güç ve kaynaklara sahip olmayan direnişçi grupların, güçlü devletlere karşı kullanmaya başladıkları gerilla taktiklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Klasik savaşlarda Cenevre Konvansiyonları ile

belirlenen savaş zarar ve giderlerini hafifletmeye yönelik kurallar mümkün olduğu kadar uygulanılmakla birlikte, asimetrik savaş içerisinde bu tür kuralların uygulanması mümkün değildir. Asimetrik Savaş, gayri nizami savaşı, şiddetin ve terörizmin her türlü kullanımı, kitle tahrip ve kitlesel etki silahlarının kullanılmasını, masum sivil halkın istismarını, sivil itaatsizliği ve kitlesel göçe zorlamayı içeren ve kişi, örgüt, şebeke v.s. gibi devlet dışı aktörlerin devlet veya devletlere karşı yürüttüğü bir mücadele şeklidir. Savaşın veya tehdidin asimetrik oluşu, tarafların kullandığı silahlar veya yöntemler, hukuki statüleri, devletler hukukundaki yerleri, güçleri, maksatları ve mücadelenin sonunda elde etmeyi düşündükleri hedefler bakımından birbirlerine benzer, eşit denk, orantılı olmayışlarıdır. Asimetri farklı düşünmek, akla gelmeyi düşünmek, farklı örgütlenmek ve farklı hareket etmek demektir. Çok bilinen ve söylenen bir örnek de, Asimetri, Afganistan'ın bir köyünde oturup ABD'de İkiz Kulelere ve Pentagon'a yolcu uçakları ile saldırmayı planlamak ve icra etmek demektir.

Asimetrik Savaş, kavram olarak özellikle "11 Eylül Terör Olayları" ve Ortadoğu'daki İsrail-Filistin sorunuyla daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Asimetrik Savaş, değişik şekillerde tarif edilebilirse de kısaca daha zayıf bir ordunun veya topluluğun daha güçlü bir orduya karşı yürüttüğü rasgele/belirsiz mücadele olarak tanımlanabilmektedir.

Asimetrik Savaş denilince akla gelen hususlar;

- a) Tarafların nicelik bakımından büyük ölçüde eşitsizliği, ayrıca teknolojik olarak, yani nitelik açısından tarafların eşitsizliği,
- b) Taraflardan birinin yeri belli iken, diğerinin yerinin belli olmadığı (Cephesi Olmayan Savaş) ve zayıf tarafın hangi vasıtalarla vuracağını önceden kestirilmediği,
- c) Tarafların birinin nitelik veya niceliksel eksikliğinden dolayı savaş hukukuna uygun davranılmadığı,
- d) Taraflardan birinin diğerinin zayıf noktasına yukarıdaki tanımlamalardan doğan unsurlar nedeni veya bunların birini veya birkaçını göz önüne alarak saldırdığı,
- e) Taraflar arasında simetrik ve eşitlik durumunun eksik olması veya ortadan kalkması durumunda ortaya çıkan kriterlerin bulunduğu,

f) Topyekun ve düşük yoğunluklu olarak tanımlanan klasik savaş yöntemlerinin dışındaki mücadele türleri akla gelmekte olup, çok basit anlamda ise; “gerilla savaşı”, “terörist saldırı” veya “tedhiş” olarak tanımlanabilecek durumlarda da asimetrik savaş söz konusu olmaktadır (Külebi, 2005: 14).

Asimetrik savaş kavramı, 21 Haziran 2005 tarihinde toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK)'nda ele alınan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB)'nde yer almıştır. Anılan belgede asimetrik tehditler; bölücü, yıkıcı, irticai faaliyetler, uluslararası terör ve uluslararası örgütlerle bağlantılı radikal dini gruplar başlıkları altında incelenmiştir.

1.4.11. Dördüncü Nesil Savaş

Soğuk Savaş sonrası dönemin tek küresel gücü ABD'nin 11 Eylül 2001'de, beklenmeyen bir yerde (kendi topraklarında), beklenmeyen bir zamanda ve beklenmeyen bir yöntemle eyleme maruz kalması ve bilgi devrimini aşmış “üçüncü dalga medeniyetin” temsilcisi ABD'nin bilgiye dayalı savaş yetenekli “üçüncü dalga ordularına” mensup digital tümenlerin, Irak'ta Arap direnişçiler karşısında zorlanması ile ABD'de stratejik düşünce üretenler, artık yeni bir savaş tarzının ortaya çıktığını iddia ederek çatışmanın bu türünü “dördüncü nesil savaş” olarak tanımlamıştır. Lübnan Savaşı'nda, Hizbullah gerillalarının “yenilmez” sıfatlı İsrail askeri gücü karşısında başarılı direnişleri ise dördüncü nesil savaşı hususunu yeniden gündeme getirmiştir. ABD'de strateji teorisi üzerinde düşünce üretenlere göre, “birinci nesil savaş”, Napolyon döneminde uygulanan, insan gücünün kitle halinde kullanıldığı savaş şekli olarak tanımlanmıştır. “İkinci nesil savaş”a, Birinci Dünya Savaşı'nda icra edildiği şekli ile ateş gücü egemen olmuştur. “Üçüncü nesil savaş”ta ise İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi manevra esas unsurdur. Bu tasnife ve anlayışa göre, “dördüncü nesil savaş”, yeni bir savaş şeklidir ve bahse konu savaş tarzında savaşı uygulayanlar, gerektiğinde teknolojinin sağladığı olanakları da kullanarak, asimetrik yöntemlerle hasımlarına zarar vermeyi ve onlara hedeflerine ulaşmalarının mümkün olmadığı veya hedeflerine ulaşmalarının pahalıya mal olacağı mesajını vererek nihai zaferi amaçlamaktadır (Eslen, 2006 : 13).

Dördüncü nesil savaş, bir olgu, bir fikir ya da ideolojinin etrafında örgütlenmiş, ulus ötesi unsurların, düşman kültüre, ileri teknoloji kullanarak terör, medya ve özellikle

televizyonların kullanarak gelişmiş psikolojik operasyon ile saldırılması şeklinde tanımlanabilmektedir. (BAYKAL, 2007: 13).

BÖLÜM 2: TÜRKİYE'DE TERÖR HAREKETLERİNİN TARİHÇESİ, TÜRLERİ, SEBEPLERİ VE ETKİLERİ

Türkiye, günümüze değin dört terör dalgası ile karşı karşıya kalmıştır. Birinci dalga 1970'li yıllarda uluslararası düzeyde, Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilciliklerini hedef alan Ermeni terörüdür. Bahse konu terörün amacı, Birinci Dünya Savaşındaki trajedileri ve karşılıklı öldürmeleri gündeme getirerek, Ermeni diasporasını canlı tutmak, Ermenistan ile diaspora arasındaki bağları güçlendirmektir. Uluslararası kamuoyu ve özellikle Fransa bu teröre uzun süre hoşgörü ile bakmıştır. İkinci terör dalgası 1970-1980 yılları arasındaki sol-sağ (ideolojik) terördür. Devleti ele geçirmek isteyen sol teröristlerle, zaten devlete sızmış olan ama egemenliklerini pekiştirerek, demokratik rejimi kendi denetimlerine almak isteyen sağ teröristler arasındaki bir savaşıdır. Üçüncü terör dalgası 1980'lerde başlayan etnik ve ayrılıkçı terördür. Kısaca KONGRA-GEL//PKK terörü de denilen bu aşamada da, uluslararası kamuoyu ve komşu devletler Türkiye'ye karşı tavır almışlardır. Söz konusu terörün ayrıca bedeli, başta Hizbullah olmak kaydıyla, KONGRA-GEL/PKK'ya karşı kurulmasına göz yumulan sözde dini motifli terör örgütlerine hoşgörü ile bakılması olmuştur. Dördüncü terör dalgası 1990'larda başlayan sözde dini motifli terör'dür. Bu dalgayı, üçüncü terör dalgası sırasında ortaya çıkan oluşumların bir devamı saymak da olanaklıdır. Anılan terör, özellikle laik ve demokratik rejimi, Atatürk ideolojisini benimsemiş aydınlara yönelik olarak başladı ve sonra kendi içindeki düşünce ayrılıklarıyla da hesaplaşarak yaygınlaştı. Komşu ülkelerin de desteğini alan bu terör, tek tek aydınları öldürme çizgisinden toplumsal katliama dönüşen bir eylem yaygınlığına erişmiştir. Türkiye'nin karşılaştığı beşinci terör dalgası işte bu süreç sonunda ortaya çıkmış, korunmuş ve hatta geliştirilmiş iç taşeronların, küresel bir terör şemsiyesi altına girmesiyle oluşmuştur (Kongar, 2007: 2).

Dinler, kültürler ve entisitenin iç içe yaşadığı, büyük bir imparatorluğun mirası üzerine kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyeti, jeopolitik konumu nedeniyle oldukça kritik bir bölge üzerinde yer almaktadır. “Soğuk Savaş Dönemi”nin başlaması ile birlikte “ithal terör”ün her türlü ile mücadele etmek zorunda kalan Türkiye, terörist unsurlar ile “güvenlik” ve “istihbarat” alanlarında verdiği mücadele esnasında, terörist hareketlerin temelinde yatan sosyal sorunların çözümlenmesini çoğunlukla ihmal etmiştir. Bu

bölümde, Türkiye’deki başlıca terör hareketlerinin tarihçesi üzerine kısaca değinilmeye çalışılacak, ayrıca bahse konu terörist hareketlerin ne ölçüde sosyal politikalar ile çözümlenebileceği hususları çözümlenmeye çalışılacaktır. Tezimizde dış destekli Ermeni terörünü, Türkiye’deki bölücü ve aşırı sol terör örgütlerine verdiği destek ve ülkenin gündemini yaklaşık olarak yüzyıldır meşgul etmesi nedeniyle yer verilmiş, Türkiye’nin gündemini her şekilde meşgul eden ve her açıdan ülkenin büyük kayıplara uğramasından sorumlu olan “etnik-bölücü” terör ve söz konusu terörün en büyük temsilcisi KONGRA-GEL/PKK örgütü detaylı bir şekilde işlenecektir.

2.1. Ermeni Terörü

Osmanlı İmparatorluğu’nda devlet bakanlığı gibi üst düzey görevlerde bulunan ve Osmanlı bürokrasisinde “Millet-i Sadıka” unvanı verilen Ermeniler ile Osmanlılar arasında sorun, Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküş döneminin ivme kazandığı “Şark Meselesi”nin alevlendiği ve devletin zaafa uğradığı XIX.yüzyılın son çeyreğinden itibaren başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde gündeme gelen Ermeni terörü, temelde yıkılmakta olan bir devletin işlevlerini yerine getirmemesi nedeniyle, ülke vatandaşlarının dış güçlerin etkileri ile mevcut otoriteyi reddetmeleri şeklinde ortaya çıkmıştır. Bahse konu dönemde; Osmanlı İmparatorluğu’nun “sosyal devlet” anlayışını yitirerek, vatandaşlarının ihtiyaçlarına cevap verememesi, kangren olmuş sorunların dış güçler tarafından fark edilerek, istismar edilmesine neden olmuştur. Sonuç olarak Osmanlı İmparatorluğu’nda başlayan, akabinde Türkiye Cumhuriyeti’ne miras kalan “Ermeni Terörü”, ülkemizin gündemini iç ve dış politika bazında meşgul eden birçok komplikasyona neden olmuştur. Ermeni terör örgütlerinin Türkiye’deki aşırı sol terör örgütlerine, en önemlisi KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne verdiği; pratik, teorik, teknik v.b destek, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün kuruluşunun akabinde hızlı bir şekilde “stratejik saldırı” aşamasına geçişinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Ermeni terörü, “etki-tepki prensibi” çerçevesinde, Türkiye’de milliyetçi hareketlerde yaşanan fanatik gelişmelere neden olmuş, özellikle Ermeni diasporasının bitmek tükenmek bilmeyen “lobicilik” faaliyetleri, Türkiye’de yaşayan Ermeni kökenli vatandaşlarımızın dahi dolaylı olarak etkilemiştir. Türkiye’de, Ocak 2007 ayı içinde gerçekleştirilen “Hrant Dink Suikastı”, bahse konu iç ve dış gelişmelerin bir ülke vatandaşlarını ne ölçüde

etkileyerek polemiklerin “sosyal sorun”, hatta “sosyal patlama” aşamasına geldiğine dair önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorunu daha iyi tahlil edebilmemiz için Ermeni ırkı, kültürü ve tarihi ile Osmanlı İmparatorluğu içerisinde Ermenilerin konumlarına değinilecek, akabinde Ermeni terörünün ortaya çıkışını hazırlayan tarihi koşullar tanımlanacaktır. Ermeni lobilerinin sözde “soykırım” iddiaları analiz edilerek, özellikle Ermeni terörünün Türkiye’de yarattığı sosyal sorunlara değinilecektir.

Ermeni terörünün iki temel özelliği bulunmaktadır;

a) Ayrılkçılık,

b) Dışa bağımlılık.

İlk olarak Osmanlı’nın son yüzyılında gelişen Ermeni hareketi her şeyden önce ayrılkçıdır ve bağımsız bir devlet hedefi vardır. Ancak bu hedefleri ile orantılı imkanlara sahip değildir. Örneğin Ermeniler Osmanlı topraklarındaki hiçbir bölgede çoğunluk oluşturamamaktadır. Ayrıca Osmanlı Ermenilerinde, en azından ilk dönemlerde, bağımsız bir devlet kurmaya ve ayrılkçı bir örgüt oluşturmaya yetecek derecede ayrı bir ulus olma bilincinin bulunduğunu söyleyebilmek de zordur. Zaten radikal Ermeni militanlarını terör ve provokasyona başvurmaya yönelten nedenlerin başında hiçbir yerde çoğunlukta olmamaları ve Osmanlı Ermenilerinin yeterince davalarına sahip çıkmamaları bulunmaktadır. Başlatılan terör eylemleri sayesinde Müslüman ahali Ermeni bölgelerinden uzaklaştırılacak, aynı terör eylemleri Ermeniler üzerinde ulusçuluğu artırıcı bir etki yapacaktır. Devlet ile Ermeni vatandaşları arasındaki bağlar bu eylemler ile sarsılacak, vatandaşların mağduriyeti arttırılacak ve en sonunda devletlerine karşı ayaklanmaları sağlanacaktır. Yine silahlı eylemler Osmanlı Ermenileri ile diğer etnik gruplar arasında çatışmalara neden olacaktı. Toprak kavgaları, çekememezlikler, dini ön yargılar Hınçak ve Taşnak gibi silahlı gruplar için çok iyi birer istismar konusuydu. Özellikle Doğu’da Kürt aşiretleri ve dağlıları ile Ermeni yerleşikleri arasında gerginlik oluşturmaya uygun bir zemin zaten vardı ve bunu Ermeni terör grupları ihmal etmeden kullandılar. Benzeri bir yöntemin 1980’lerin başında PKK tarafından Kürt kimliğinin oluşturulması için uygulanması dikkat çekicidir. Osmanlı’da Ermeni terörünün ikinci temel özelliği olan dışa bağımlılık özelliği yine ilk özellik ile yakından ilişkilidir. Ermeni militan gruplar zayıflıklarını anladıkça dışa bağımlılıkları da artmıştır. her şeyden önce kendi imkanları ile Osmanlı devleti ile baş

edemeyeceklerini anlamışlardır. İlk yıllarda Osmanlı Ermenilerinden de destek alamamaları dışa bağımlılıklarını daha da arttırmıştır. Bir de bu konuda önlerinde örnekler vardır. Osmanlı Devleti'nden ayrılan neredeyse hiçbir etnik grup sadece kendi imkanlarına güvenmemişlerdir. Yunanlılar, Bulgarlar vs. ya Rus, ya İngiliz veya başka bir Avrupa devletinin yardımlarıyla bağımsız olmuşlardır. Ayrıca bağımsız olmayı başaran devletlerin hemen hepsi Hıristiyan'dır ve büyük devletlerin tamamına yakını Osmanlı topraklarındaki Hıristiyanlar ile yakından ilgilenmekte, onların ayrı bir devlet kurmaları konusuna önem vermektedir. Büyük devletlerin Osmanlı'yı zayıflatma stratejileri (Doğu Sorunu) da bu ilişkiyi kolaylaştırmıştır. En önemli iki Ermeni örgütünün (Hınçaklar ve Taşnaklar) Osmanlı toprakları dışında kurulmuş olması da dışa bağımlılığın temel göstergeleridir. Dışa bağımlılık sadece maddi konularda da olmamıştır. Kendilerine "devrimci" diyen ilk dönem Ermenileri ideolojik olarak Batı Avrupa'dan fazlasıyla etkilenmişlerdir ve sol-milliyetçi karışımı bir ideolojiye sahip olmuşlardır. Ayrılıkçılık ve dışa bağımlılık özelliklerine ek olarak belirtilmesi gereken bir diğer noktada Osmanlı Devleti'nin zayıflığıdır. Ermenilerin teröre yönelmesinin en önemli nedeni İstanbul Yönetimi'nin Ermeni vatandaşlarını güçlü bir baskı altında tutması, onlara zulmetmesi değildir. Aksine Osmanlı Devleti'nin en zayıf olduğu dönemlerde başlayan terör olayları güçsüz bir devletin var olmasından yararlanmıştır. Dışarıda başlayan terör örgütleri çok kısa bir zaman diliminde Osmanlı topraklarına yerleşmiş, devlet ise buna müdahale dahi edememiştir. Oysa ki Rusya, ayrılıkçı Ermenilere verdiği tüm desteğe rağmen bu grupların kendisine karşı herhangi bir faaliyetin de çok acımasız olabiliyordu. Dahası Kafkaslar'daki Ermenilerin önemli bir kısmını Ruslaştırma operasyonundan da geçirmiştir. Örneğin 1885'de Kafkasya'daki Ermeni okulları Çar III. Alexander tarafından kapatılmıştır (Laçiner, 2005: 13).

2.1.1. Ermeni Irkı, Tarihi Kökenleri ve Kültürü

Ermeniler, Ağrı Dağı merkez olmak üzere, Kafkasya, İran ve Anadolu coğrafyasında dağınık halde yaşayan ve MS.300 tarihinde hıristiyanlığın Gregoriyan Mezhebi'ni kabul eden bir kavimdir. Tarih boyunca, Roma, Bizans, Pers, Arap, Selçuklu, Safevi, Çarlık Rusyası ve Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında varlıklarını sürdüren Ermeniler, anılan dönemlerin olağan siyasi ve toplumsal düzeni olan derebeylik sistemi dışında, hiçbir zaman bağımsız, birleşik ve sürekli bir devlete sahip olamamışlardır. Bu

bakımdan, Ermeni tarihçilerin Ermeni krallıkları olarak niteledikleri Ermeni beylikleri veya prenslikleri gerçekte bölgeye hakim devletlerin nüfuzu altında yaşayan ve onların egemenliğine tabi olan derebeyliklerdir. Nitekim, Alpaslan komutasındaki Selçuklu Türkleri 1071'de Malazgirt'te Bizans İmparatoru Romanos IV'ü yenerek Doğu Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları zaman, Ermenilerin toplu olarak oturdukları bölgeler bir Bizans vilayeti şeklindedir. Anılan dönemde, Ermenilerle Bizanslılar arasında kökleri 451 yılında Ermenilerin Bizans Kilisesi'nden ayrılmalarına yol açan krize uzanan dinsel husumet sürmekteydi. Anılan husumet, Malazgirt Savaşı'nda Bizans Ordusu'nda bulunan Ermeni askerlerin savaş alanını terk etmesine neden olmuştur. Dinsel çelişkinin nedeni, Ermenilerin "monofizit" olmalarından, yani Hz.İsa'nın beşeri doğasından çok ilahi doğasına ağırlık vermelerinden kaynaklanmıştır. Buna karşılık, Ortodoks Bizans'ın gözündeki Hz.İsa hem beşeri hem de ilahi doğayı birleştirmiştir. Bizans, bu dinsel husumet nedeniyle bir taraftan Ermenileri eritmeye çalışıp, onları yabancı güçlere karşı piyon olarak kullanırken, öte yandan da ihanetlerinden kuşkulandığı Ermeni Beylikleri'ni denetim altında tutabilmek amacıyla sık sık yeniden iskana tabi tutmuştur. Selçuklular Anadolu'ya girdiklerinde burada; Rumlar, Ermeniler, Süryaniler ve Araplar yaşamakla birlikte Bizans, Anadolu'nun tek hakimi konumunda bulunmaktaydı. Bizans Devleti'nin Anadolu'da bulunan Ermeni prensliklerini yıkması neticesinde oluşan Ermeni göçü esnasında 1080 yılında Kilikya Ermeni Prensligi kurulmuştur. Haçlı Seferleri sırasında Haçlılara yaptığı yardımlar ve Bizans'ın giderek zayıflaması nedeniyle varlığını sürdüren Kilikya Ermeni Prensligi peş peşe; Haçlılar, Moğollar ve Kıbrıs'ta yerleşik Lusignan idaresine girmiş, ardından 1375 yılında Mısır Memluk Türk Devleti tarafından ortadan kaldırılmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Memluk Türk Devleti'ni 1517 yılında ele geçirmesi ile birlikte Ermeniler Osmanlı İmparatorluğu'nun idaresi altına girmiştir (Elekdag, 2005: 9).

Ermeniler, M.S. 1096–1266 yılları arasında yapılan sekiz haçlı seferinin ilk ikincisi esnasında, Suriye, Lübnan ve Ürdün havalisinde Fransızlar ile müşterek olarak dört devlet kurmuştur. Söz konusu devletler;

- a) Urfa Kontluğu (Çoğunluk Fransızlarda olmak üzere),
- b) Antakya Prensligi (Çoğunluk Fransızlarda olmak üzere),
- c) Trabulusşam Kontluğu,

d) Kudüs Krallığı (Günümüz İsrail Devleti'nin sınırlarının sınırları içinde kurulmuştur.), şeklindedir (Aral, 2007: 12).

XVII.yüzyıla ait seyahatnamelerde de kaydedildiği gibi Ermeniler savaşçı bir toplum değildiler. Doğu Anadolu'da ve Kafkasya'da ticaret ile meşgul olan bir topluluklardı ve Osmanlı Devleti Ermenilere yönelik olarak herhangi bir kısıtlamada bulunmamıştı. Dini durumları çok zayıftı ve Ermenilerin anılan dini durumları, hem Katolikler, hem Ortadokslar, hem de Protestanlar tarafından istismar edilmiştir. Anılan dönemde, Katolikliğin hamisi Fransa, Ortadoksluğun hamisi Çarlık Rusya'sı, Protestanlığın hamileri ise İngiltere ve ABD'dir. Söz konusu devletler, Osmanlı Devleti üzerinde etkili olabilmek amacıyla, özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Ermenileri kendi saflarına çekerek, kurulacak olan bağımsız bir Ermenistan'ı nüfuzu altına alabilmek için çalışmalar yürütmüştür. Bahse konu dönemdeki büyük devletlerin amacı, Ermenilerin bağımsızlığa ulaşmasından daha çok, yıkılmaya yüz tutmuş Osmanlı Devleti'nden daha büyük oranda pay alabilmektir (Selvi, 2004: 25).

Lozan Antlaşması'nın ABD Senatosu tarafından, 18 Ocak 1927 tarihinde elliye karşı otuz dört oy ile reddedilmesi görüşmelerinde bazı senatörler, 1820'lerde bir Ermeni yurdunun kurulması niyetinin karara bağlandığı ve Başkan WILSON tarafından Sevr Antlaşması'nda çizilen Ermeni yurdunun himayesine söz verildiği hususlarını ileri sürerek Lozan Antlaşması'nın kabul edilmemesini sağlamış, ancak dönemin ABD hükümeti, senatonun kararına rağmen özel bir mektup ile Lozan Antlaşması'nı kabul ettiğini bildirmiştir (Aral, 2007: 12).

2.1.2. Soykırım, Holocaust ve Genocide Kavramları

Soykırım kavramının devletler hukukunda yer alması, Amerikalı hukuk profesörü Raphael LEMKIN'in çabaları sayesinde olmuştur. LEMKIN, Nazi Almanyası'nın II.Dünya Savaşı esnasında Musevileri yok etme planını dikkate alarak, bir milletin veya bir etnik grubun sistematik bir şekilde kırımını tanımlamak için, Yunanca "genos" (ırk, kabile) ve latince "cide" (öldürme) sözcüklerinden oluşan "genocide (jenosid)" kavramını üretmiştir. LEMKIN'in girişimleri neticesinde soykırım suçu Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda 1948 yılı itibarıyla alınan bir karar ile tanımlanmıştır. Daha sonra, "Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi" BM'de,

09 Aralık 1948 yılında oylanarak üye devletlerin imzasına açılmıştır. Söz konusu sözleşme 1951 yılında yürürlüğe girmiş olup, Türkiye aynı yıl sözleşmeyi imzalamıştır. Anılan sözleşme Ermenistan tarafından 1991 tarihinde onaylanmıştır.

Sözleşmenin ikinci maddesinde soykırım suçunun işlenmesi için;

- a) Ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubun üyelerinin öldürülmesi,
 - b) Grup üyelerinin fiziki ve zihni sağlığını bozucu tarzda eylemler yapılması,
 - c) Grup üyelerinin kısmen veya tamamen fiziki varlığının yok olmasına neden olacak yaşam koşullarına tabi tutulması,
 - d) Grup içi doğumları önleyici önlemlerin alınması,
 - e) Gruba ait bulunan çocukların zorla başka bir gruba transfer edilmeleri,
- şartları gerekmektedir.

Ayrıca soykırım suçunun varlığının iddia edilebilmesi için;

- 1)Ulusal, ırksal, etnik veya dinsel bir grubun varlığı,
 - 2)Grup mensuplarının öldürülmeleri veya varlıklarının son bulmasını amaçlayan eylemlere tabi tutulmaları,
 - 3)Hedef alınan grubun kısmen veya tamamen yok etme kastının söz konusu olması,
- hususlarının mevcut olması gerekmektedir.

Brezilya'nın Amazon, Paraguay'ın ise Guaki yerlilerine karşı soykırım suçu işlediklerine dair şikayetler 1969 ve 1974 yılında Birleşmiş Milletler (BM)'ye intikal ettiği zaman, suçluların ve kurbanlarının teşhisinde hiçbir zorlukla karşılaşılmamıştır. Ancak, "holocaust", yani toptan yok etme kastının mevcudiyeti kanıtlanamadığından, anılan devletlerin suçlanmaları mümkün olmamıştır. Sonuç olarak, bir eylemin soykırım olup olmadığına dair tayin edici unsur, toptan yok etme kastının mevcudiyetidir. Bu bağlamda sözde Ermeni Soykırımı iddialarının geçersizliği aşikardır. Çünkü Osmanlı Devleti'nin Ermeni toplumunu toptan yok etme gibi bir kastı, ya da planı olmamıştır. Zorunlu göç olayı, Ermeni halkının İstanbul ve İzmir dışında oturan, isyan eden ve

düşman ile işbirliği yapan bölümüne karşı devletin varlığını koruma hakkı çerçevesinde uygulanan meşru ve hukuki bazda alınan bir önlemdir (Elekdağ, 2001 : 7).

Ermeniler, bir nevi soykırım edebiyatı yaparak AB ülkeleri ve ABD’de oluşturdukları lobileri aracılığıyla yıllardır Türkiye aleyhinde anılan ülkeleri ajite etmeye çalışmıştır.

Son dönemde Türkiye’nin AB ile müzakere sürecine girmesi öncelikle Avrupa’da bulunan Ermeni örgütleri arasında gerilim yaşatmıştır. Örneğin, Türkiye’nin AB üyeliğini protesto etmek amacıyla Lüksemburg’da bir araya gelen 2.500 Ermeni, Türkiye’nin AB üyeliğini protesto etmiş, ayrıca Türkiye’nin soykırımı tanımamasına ve meydana gelen zararların tazmin edilmesine kadar mücadelelerini sürdüreceğini belirtmiştir (2005: 8).

İngiltere’de, sözde Ermeni soykırımı iddialarına karşı mücadele veren ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile oluşan Türk Toplumunun Haklarını Koruma Komitesi (CPTR-British Turks Commitee)’nin yürüttüğü çalışmalar neticesinde, Birleşik Krallık Hükümeti 1915-1916 yılları arasında yaşanan gelişmeler hakkında açıklamada bulunmuştur. Bahse konu hükümet, anılan periyotta yaşanan gelişmelerin üzerinden doksan yıl geçtiğini, Birleşmiş Milletler (BM)’in 1948 yılındaki soykırım tanımlamasına uymadığını, en önemlisi 1915-1916 yılları arasında yaşanan gelişmelerin I.Dünya Savaşı içerisinde olması nedeniyle doğru bir şekilde anlamının zor olduğunu belirterek sözde Ermeni soykırımı iddialarına net tavır koymuştur (2006: 11).

2.1.3. Ermeni Terörü ve Dış Güçler

Ermeni terörü, 1880’li yıllardan itibaren Batılı devletlerin destekleri neticesinde kurulan Ermeni komitaları ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bahse konu Ermeni komitelerine destek olarak Çarlık Rusyası’nda bulunan Ermenilerce kurulan Taşnak (Ermeni Devrimci Federasyonu) ve Hınçak (Çan Sesi) isimli örgütlenmeler oluşturulmuştur. Çarlık Rusya’sı, İngiltere ve Fransa’nın desteği ve kışkırtmaları ile başlayan Ermeni terör hareketleri ilk olarak 1890 yılında Erzurum’daki şiddet olayları ve Kumkapı Gösterisi ile gerçekleşmiştir. Bahse konu hareketleri; 1892-93’te Kayseri, Yozgat, Çorum ve Merzifon olayları, Sason İsyanı (1894), Babıalı Gösterisi ve Zeytun İsyanı, Van İsyanı (1896) ve Osmanlı Bankası’nın işgali, İkinci Sason İsyanı (1903), Sultan II.Abdulhamid’e yinelik suikast girişimi (1905), Adana İsyanı (1909) izlemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık arşivlerine göre; Ermeni çeteleri 1906-1922 yılları arasında Anadolu'da ve Kafkaslarda, 517 bin 955 Türkü katletmiştir (2005: 8).

Ermeni terörü Türkiye'nin karşılaştığı en eski ve devamlılık gösteren terör hareketlerinden biridir. Bu çerçevede Türkiye'ye en büyük zararı veren terör eylemlerindedir. Ancak gözden kaçan önemli bir nokta Ermeni terörünün dünyanın karşılaştığı, terör tanımına en çok uyan akımlardan olmasıdır. Daha Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermeniler terörü seslerini duyurmak ve kamuoyunu yönlendirmek için etkili bir silah olarak kullanmışlardır. Osmanlı Bankası Baskını, 2. Abdülhamit'e suikast girişimi, İstanbul gibi Büyükşehirlerde ayaklanmalar ve neredeyse sayısız ayaklanma girişimi bunun tipik kanıtlarıdır. Ermeni teröristler tıpkı bugünkü modern terör örgütleri gibi haraç toplamışlar, yasadışı kaçakçılık yapmışlar, banka basmışlar, suikastlar düzenlemişler, toplumun ileri gelenlerini, toplumun geri kalanını terörize edebilmek için öldürmüşler, basını dehşet ve mesaj dolu eylemleriyle manipüle etmişlerdir (Laçiner, 2005: 4).

2.1.4. Ermeni Terörü'nün Hedefleri ve Sonuçları

Ermenistan'ın ilk başbakanı Hovannes KATCHAZNOUNI, 1923 yılında Bükreş'te yapılan Taşnak Partisi Kongresi'ne sunduğu ve Ermenistan'da yasaklanan raporunda; "Emperyalistlerin önümüze koyduğu 'denizden denize Ermenistan' gibi hayali bir amacın peşine düştük. Silahlı birlikler oluşturmamız hataydı. Terör eylemlerimiz batı kamuoyunu kazanmaya yönelikti. Karşılıklı kırımlar oldu. Uygulanan tehcir Avrupalı diplomatların söz verdiği bağımsız Ermenistan hayalimizi suya düşürdü. Türkiye ne yaptığını iyi biliyordu ve pişmanlık duyması için hiçbir neden ortada yoktur. Sevr Antlaşması gözlerimizi kör etmişti. Türklerin anlaşma önerilerini reddederek vahim hata işledik. Sevr yerine, Türklerle anlaşsaydık çok şey kazanırdık. İngilizler karşılıklı katliamları kışkırttı. Müslüman bölgelerinde düzeni sağlayamadık, silaha sarılmak zorunda kaldık, yıktık ve katliamlar gerçekleştirdik. Övünülecek hiçbir işimiz yok. kendi dışımızda suçlu aramayalım" şeklinde hususları belirtmiştir (2005: 14).

Soğuk Savaş Dönemi'ndeki Ermeni terör zincirinin ilk halkası, 27 Ocak 1973 tarihinde, ABD'nin Santa Barbara kentinde yaşanmıştır. Ermeni kökenli bir ABD vatandaşı olan Georgeu YANIKIAN, iki Türk diplomatını (Başkonsolos Mehmet BAYDAR ve Konsolos Bahadır DEMİR) evine çay içmeye çağırması, söz konusu davet esnasında

suikaste uğrayan Türk diplomatlar yaşamını yitirmiştir. Söz konusu suikast, kısa adı ASALA olan; Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu tarafından üstlenmiştir. Ermenistan'ın kısaca “Dört T Planı” olarak adlandırılan Türkiye’yi bölme çalışması, MGK’nın Kasım 2000 ayı itibarıyla yaptığı toplantısında ele alınmıştır. Bahse konu planın ana hatları, adında bulunan t harflerinde gizli olup, söz konusu t’ler; terör, tanınma, tazminat ve toprak kelimelerinin baş harflerinden türemiştir. Birinci “t” olan teröre değinmek gerekirse, Ermeniler yıllar önce ASALA terörünü başlatarak sözde Ermeni soykırımını dünyaya duyurmayı amaçlamıştır. İkinci “t” olan tanınmaya göre, Ermenilerin 1970’li yıllarda başlattığı terör kampanyası altında tanınma isteği yatmaktadır. Türk diplomatları şehit edildikçe dünya ulusları Ermeni iddialarını ve sözde soykırımı tanımış ve tartışmıştır. Üçüncü “t” olan tazminat ile Ermeniler, sözde soykırım iddialarını parlamentodan geçirdikten sonra Türkiye’den yüklü bir para talebinde bulunacak olup, uluslararası platformda Türkiye’yi katliam yapmış olmayı kabullendirmeye çalışacaktır. Hatta ABD’nin Kaliforniya Eyaleti’nde bu çerçevede ilk adım atılmıştır. Eyalet parlamentosu, sözde soykırında ölen Ermenilerin yaşam sigortaları bedellerinin varislerine ödenmesi konusunda kanun çıkarmıştır. Birinci Dünya Savaşı esnasında on binlerce Ermeni, ABD ve İngiliz şirketlerine yaşam sigortası yaptırmış olup, savaş yıllarının karışıklığında mezkur sigortalar ödenmemiştir. Şimdi varisler sigorta şirketlerine dava açmakta olup, sigorta şirketleri de;”Madem Osmanlı Devleti’nin kararı ile Ermeniler katliama uğradı ve bunu birçok ülkenin parlamentosu kabul etti, o zaman tazminatlarda Osmanlı’nın mirasçısı Türkiye tarafından ödensin” tezini ortaya atacaktlardır. Dördüncü “t” toprak konusu, Ermeni planının son aşamasını, Türkiye’den toprak talebini oluşturmaktadır. Ermenistan'ın bir önceki cumhurbaşkanı PETROSYAN tarafından faaliyetleri askıya alınan Taşnak Partisi, Ocak 2000 ayı itibarıyla yaptığı kongrede Türkiye’de bulunan sözde Ermeni topraklarının alınması isteğini dile getirmiştir (Gürcanlı, 2000: 5).

Ermeni terörünün iç nedenlerinin en büyüğü diaspora olmanın etkisidir. Büyük çoğunluğu başka ülkelerde yaşayan Ermeniler, asimilasyona karşı en önemli unsur olarak geçmiş olayları görmüş ve böylece soykırım olduğuna inandıkları davayı savunmak diasporayı birleştirici en önemli unsur haline gelmiştir. Bir tür varlık nedeni, Ermeni olmanın gereği olarak gösterilen 1915 olayları ve Türk düşmanlığının kan davasına dönüşmesi ve şiddetle buluşması kaçınılmaz bir gelişmedir. İkinci iç neden

olarak aşırıların kendilerini gösterme çabaları belirtilebilecektir. Bu dönemde, özellikle sol ve sağ olarak iki ayrı gruba ayrılan Ermeni siyasi yaşamında sol gruplar komünist Sovyetler Birliği ile birlikteliği savunurken, sağcı Taşnaklar tam bağımsız bir Ermenistan istemişlerdir. Aşırıların bu rekabeti teröre hizmet etmiş ve taraflar Ermeni davasına en çok kendilerinin katkıda bulduklarını kanıtlayabilmek için Türkiye'ye en çok zarar veren grup olarak görünmek istemişlerdir. Bu anlayışa göre en iyi Ermeni Türklere ve Türkiye'ye en çok zararı verebilen Ermenidir. Diğer bir deyişle Türkiye'nin zararları Ermenilerin karı olarak algılanmıştır. ASALA terörünün başlamasının ardından diğer örgütlerin de terör olaylarına katılması ve ASALA'nın diğerlerini kendilerini taklit etmekle suçlaması dikkat çekicidir. Üçüncü bir neden olarak ideolojik nedenler gösterilebilir. Bilindiği üzere 1970'li yıllar sadece Ermeniler açısından değil, tüm dünya açısından terör yıllarıdır. İrlanda'dan Türkiye'ye, Latin Amerika'dan Asya'ya kadar tüm dünyada sol ve sağ gruplar terörü bir araç olarak benimsemişlerdir. Karşı düşüncüyü "insanlığa ya da milletlerine ihanet" olarak algılayan ideolojik gruplar her türlü mücadele yöntemini kullanmışlardır. Bu konuda Marksist örgütlerin öne çıkması ve Ermeni terörünün de sol kanattan daha güçlü bir şekilde canlanması önemlidir. Sovyet deneyimi de sol Ermeni grupların teröre daha yatkın olmasına ve Ermeni sorununa ek olarak mücadelelerine ideolojik bir boyut katmalarına neden olmuştur. ASALA terörünün son dönemlerinde "kapitalizme karşı savaş" argümanını kullanarak bir çok Batılı ülke hedefine de saldırması sorunun ideolojik yönünü göstermektedir. İç nedenler arasında sayılabilecek bir diğer neden de Ortadoğu bölgesinde yaşayan Ermeni cemaatinin terör olaylarına çok yakın yaşıyor olmasıdır. Özellikle Lübnan'da Ermeniler terör ile iç içe yaşamakta ve ülkede yaşanan terör olaylarından fazlasıyla etkilenmektedirler. Zaman içinde diğer gruplarca aktif bir şekilde kullanılan terör aracı Ermenilere de örnek teşkil etmiştir. Ermeni terörünün dış nedenlerine bakılacak olursa bu nedenlerin başında Soğuk Savaş ortamının geldiği görülmektedir. Taraflar arasında hassas bir tampon bölgede yer alan Türkiye, coğrafi konumu nedeniyle doğrudan ya da dolaylı saldırılara maruz kalmıştır. Dolaylı saldırıların başında da terör olayları gelmiştir. Ermeni terörü bu halkanın bir parçası olarak değerlendirilebilir. Sovyet ve Amerikan blokları arasındaki rekabette Türkiye doğal hedef tahtalarından biri haline gelmiştir. İkinci dış neden ise kötü komşuluk ilişkileridir. Ermeni terörü, Türkiye'nin Yunanistan, Suriye, Rusya, Bulgaristan ve Kıbrıs Rum Kesimi ile olan ilişkilerinden

doğrudan etkilenmiştir. Bu ülkelerden komünist blokta olan ya da yakın bulunanları Sovyetler Birliği politikalarının bir parçası olarak hareket etmişler, bu bağlamda Ermeni terörüne lojistik destek sağlamışlardır. Hatta Suriye'nin doğrudan destek olduğu yönünde ipuçları olduğu bilinmektedir. Yunanistan ve Kıbrıs faktörleri ise en az Sovyetler Birliği kadar önemlidir. Ermeni terörünün Kıbrıs çıkartmasını takip eden dönemlerde hız kazandığı dikkate alınır, Yunan faktörünün önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Ermeni terörünün iç ve dış nedenlerini ele aldıktan sonra Türkiye ile ilgili nedenlere bakıldığında ilk nedenin Türkiye'nin ekonomik zayıflığı olduğu söylenebilir. Çünkü zayıf ekonomi hem ülkeleri teröre daha açık bir hale getirir, hem de terörle mücadele için gerekli kaynakların bulunamaması sorunun derinleşerek büyümesine neden olur. Bu dönem ele alındığında Türkiye tarihinin en ağır ekonomik krizlerinden birini yaşamaktadır. Ekonomisi bozulmuş ve iç dengeleri hassas bir hal almıştır. İç çekişmeler sonucunda istihbarat ve güvenlik birimleri zaafa uğramıştır. Bu dönemde istihbarat daha çok içe dönüktür. Önemli projeleri finanse edecek ekonomik güç mevcut değildir. Ayrıca müttefikler ile ilişkiler de oldukça bozuktur. Dünya ekonomisinde yaşanan petrol krizleri Türkiye'nin ekonomik bunalımdan çıkmasını daha da zorlaştırmıştır. Bu da sadece Ermeni terörüne değil her türlü teröre karşı zayıf bir Türkiye oluşmasına neden olmuştur (Laçiner, 2005: 22).

Ermeniler, Türkiye ile Ermenistan arasında Kars Antlaşması ile belirlenen uluslararası sınırı kabul etmeli, Anadolu'nun doğusunu "Batı Ermenistan" olarak adlandırmaktan ve soykırım iddialarından, özellikle üçüncü ülkelerin parlamentolarında söz konusu iddiaların kabul edilmesi amacıyla yürüttükleri çalışmalarından vazgeçmek zorundadır.

2.2. Bölücü Terör Hareketleri

Osmanlı İmparatorluğu'nda XIX.yüzyıl içerisinde patlak vererek Kürt isyanları ve hareketlerinde daha çok aşiret ilişkileri ön planda iken, XX.yüzyıl ile birlikte mezkur hareketlerin etnik milliyetçilik çerçevesinde cereyan ettikleri görülmüştür. XIX.yüzyılda patlak veren Kürt İsyanları, mülki idarede ıslahat yapma, vergi gelirlerini artırma ve orduyu güçlendirme amaçlarını taşıyan Osmanlı yönetimine karşı oluşan ayaklanmalar olup, bölgenin sosyal yapısını temelden çatlatmıştır. Ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirler başka isyanlara zemin hazırlamış, anılan dönemdeki milliyetçilik akımlarının etkisi ve dış güçlerin de kışkırtmaları ile Kürt İsyanları XX.yüzyıldan

itibaren Kürt Siyasi Hareketleri şeklinde tezahür etmiştir. Kürt isyanları, 1940'lı yıllara kadar sürmüş, akabinde 1960'lı yıllardan itibaren Kürt hareketlerinde siyasi platformlarda örgütlenmeler görülmeye başlanmıştır. Söz konusu örgütlenmeler, 1980'li yıllara kadar “Türk Solu” içerisinde faaliyet yürütmüş olup, sözde “Kürt Meselesi”, Türkiye'deki aşırı sol örgütlenmeler tarafından tali bir mesele olarak görülmüştür. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün kuruluşu ile birlikte geçen sürede, sözde “Kürt Meselesi”nin terör ile birlikte ilişkilendirildiği bir dönem başlamıştır. Söz konusu dönemde yaşanan gelişmeler, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün lideri Abdullah ÖCALAN'ın günümüzde “demokratik cumhuriyet” olarak kastettiği, özetle; Kürtçenin eğitim dili olarak kullanılması ve Kürt kökenli vatandaşlarımıza anayasada çeşitli haklar verilmesi şeklinde olan ve “iki kurucu ulus tezi” şeklinde nitelendirilen taleplerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

2.2.1. Kürt Irkı, Tarihi, Dili ve Kültürü

Kürtlerin kökenleri hakkında yapılan sayısız araştırmada farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bahse konu araştırmalar arasında Kürtlerin atalarının bugün “Kürt Coğrafyası” olarak adlandırılan bölgelerde tarihsel süreçte ortaya çıkan; Guti, Mitanni, Mannai, Subaru, Kardu, Nayri, Med, Lulu, Hurri ve Kassit isimli kavim veya devletler olabileceği gibi Hatti, Hitit ve Asurları da bu kavimler içine katan, hatta Gut ve Sümerleri de Kürtlerin kökenlerine dayandıran çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu kavimler içinde Hitit, Asur ve Hurrilerin Kürt olmadıkları kesin olarak kanıtlanmış olup, anılan diğer kavimlerin ise tarih sürecinden hiçbir kanıt bırakmadan çekilmeleri nedeniyle, ne dilleri, ne tarihleri, ne de kültürleri hakkında herhangi bir bilgi elde edilemediği için bunları Kürtlerin ataları olarak adlandırmak için yeterli hiçbir veri bulunmamaktadır. Şerefname (Kürt Tarihi) yazarı Bitlisli Şeref Han 'a göre, Kürtler Cen soyundandırlar. Bu soyun anayurdu Doğu Türkistan'ın Çin sınırına yakın bir bölgedir (Uğurlu, 2006: 13).

Türkologlar ise “Kürt” adının Türkçe “yatkın kar, sertleşmiş kar, yazın dağ başında bulunan geç eriyen kar” anlamına geldiğini belirtmiştir (İlhan, 2002:125).

Ünlü Osmanlı Yazarı Şemseddin Sami ise “Kamus-ül Alem” adlı eserinde; “Abbasi Halifeliği'nin zayıf düşmesiyle Kürt Reisleri'nin Musul, Diyarbakır ve Cizre yörelerinde bazı kale ve bölgeleri ele geçirdiklerini, ancak tüm bölgeyi yönetim altına alarak cinsiyet (soy, milliyet) esasına dayalı bir hükümet kuramadıklarını” belirtmektedir.

Günümüzde Kürt kökenli vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölge olarak anılan coğrafi kesim için “Kürdistan” terimi ilk kez, XII.yüzyılda Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Sancar döneminde kullanılmıştır. Sultan Sancar'ın sağlığında idari yapı düzenlemesi sırasında Irak-ı Acem diye anılan bölgenin merkezi Hamedan'ın kuzeydoğusunda Bahar şehri merkez olmak üzere bir Kürdistan eyaleti teşkil edilmiştir.

Söz konusu coğrafi kesim içerisinde tarihsel süreçte Kürtlerin yanı sıra; Araplar, Süryaniler ve Ermeniler yaşamış olup, Malazgirt Savaşı (1071)'nin akabinde Anadolu'ya gelen Türkmen göçleri ile birlikte anılan bölgeye Türk Aşiretleri yerleşmeye başlamış, daha sonra Artuklu, Dulkadirli, Mengücek, Saltuklu v.b gibi Türk Beylikleri ile Anadolu Selçuklu Devleti, Akkoyunlular, Karakoyunlular v.b. gibi Türk devletleri anılan bölgede kurulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, Yavuz Sultan Selim'in hükümdarlığı döneminde Safevi Devleti ile yaptığı Çaldıran Savaşı (1514)'nin akabinde, günümüzde Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olarak adlandırılan coğrafyada hakimiyetini pekiştirmiştir. Bölge Osmanlı İmparatorluğu'na bağlandıktan sonra kurulan “Diyarbakir Vilayeti” bünyesinde on bir sancak Türk idarecilerine, sekiz sancak yerli (Kürt) beylere verilmiştir. Osmanlı'nın idari sistemindeki en büyük birim “vilayet” olup, tek bir Diyarbakir vilayeti tüm Güneydoğu Anadolu'yu içine almıştır. Vilayetin altında livalar, onun da altında sancaklar oluşturulmuştur. 1520 yılındaki bir Osmanlı belgesinde, “Vilayet-i Diyarbakir” başlığı altında dokuz liva, bunların da altında yirmi sekiz Ekrad Sancağı (Kürt Sancağı) sayılmıştır. 1526 yılına ait bir belgede ise, “Diyarbakir Vilayeti Livaları” başlığı altında önce on Osmanlı sancağı, sonra da Vilayet-i Kürdistan başlığı altında “Ekrad Sancakları” denilen onyeddi sancak sayılmıştır. Bahse konu düzen Kürtlerin huzur içinde kendi hayatlarını sürdürmelerine neden olmuştur (2006: 16).

Kürtlerin kökenleri Kürtlerin kökenleri konusunda bilimsel sayılabilecek görüşler de şöyle sıralanabilir: Kürtler, Hint-Avrupa soyundan gelen İranlı bir halktır, MÖ.VII. yüzyılda Urmiye Gölü güneyinde Bohtan'a (Dicle Irmağı'nın kollarından Botan Çayı) doğru göç etmişlerdir. Söz konusu görüş, Rus Doğu Bilimcisi Wladimir MIRNOVSKI tarafından, 1938 yılında Brüksel'de toplanan XX. Uluslararası Doğu Bilimcileri Kongresi'nde ileri sürülmüştür. MIRNOVSKI'ye göre Kürtlerin Beth-Kardu bölgesinde (Eruh, Şırnak, Cizre) yaşayan Bohtanlılar olması gerekmektedir. Bunlar, MÖ

VII.yüzyılda İnan ve Anadolu'ya yayılan İskitlerle (Sakalarla) birlikte ortaya çıkmıştır. Anılan tarihten önce bu bölgelerde Kürt adına rastlanmamaktadır. Gerek Eleğış yazıtında geçen, gerek Ön Asya'da görölen Kürtler, İskitler'in baskısıyla, ya da daha başka etkenlerle önce İnan'ın Zağros Dağları bölgesine gelmiş, üç yüz yıldan çok bahse konu bölgelerde kalmıştır. Geçen süre içinde İnan kültürünün etkisiyle Oğuzca olan dilleri Farsça ve Arapçaya karışarak, bugün Kurmanci (Kırmanci) denilen dil ortaya çıkmıştır. Anadolu'nun Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki (Kars, Erzurum, Van, Hakkari) kaya resimleri ve Cunni mağarasındaki (Erzurum yakınları) Orhon benzeri yazılar, çeşitli yerlerdeki kayalara kazınmış eski Türk işaretleri ile Tirişin (Van, Hakkari sınırı) kaya resimleri Kürtlerin yoğun yaşadıkları bölgede olması ve Orta Asya'da Sibiryaya ve özellikle Yenisey yöresindeki resim ve işaretlerle yakın benzerlikler göstermesi bilimsel açıdan çok ilgi çekici sayılmıştır. Ünlü Türkolog Wilhelm RADLOF, Yenisey yöresindeki Eleğış yazıtının birkaç kopyasını çıkarmış ve bunları okumaya çalışmıştır (1894). Yazıtın bir yerini inceleyen V. THOMSEN, RADLOF'un okumasını hatalı bulmuştur. Yazıt, bilimsel olarak Hüseyin Namık ORKUN tarafından okunmuştur. ORKUN'a göre yazıtın sekizinci satırında şöyle bir cümle yer almaktadır:

“Kürt elinin hanı Alp Urungu, altunlu okluğumu bağladım belde ülkem. Otuz dokuz yaşımda”. ORKUN, yazıttaki bu cümleyi şöyle değerlendirmektedir: “Kürt el kan ibaresini Nemeth de bahse mevzu etmektedir. El kan sözü sonradan İlhan şeklini almıştır. İnan'daki Moğolların, daha doğrusu Moğol hükümdarlarının bu unvanı taşıdığı malumdur. Burada Kürt adlı bir kabilenin isminin getiğı göze çarpmaktadır. Ünlü Macar Türkolog Prof. Dr. Laszlo RASONYI; “Macarların bir zamanlar Göktürk Konfederasyonu'na bağlı olduklarına dair etnik hatıralar bulunduğunu, Kürt boyunun büyük bir ihtimalle Yenisey Türk yazıtları nda gösterilen Türk Konfederasyonu'na bağlı Kürt kavminin kalıntısı olabileceğini, Türk kökünden gelen oymak adlarının; Yormatı (Yorulmayan), Kürt (Kar çığı), Ker (Dev), Kesi (Parça), Tarhan, Ynag (rütbe unvanları) şeklinde olduğunu, bunlar arasında Kürt kavmi adının Yenisey çevresi yazıtlarında da geçtiğini” belirtmektedir. Tarihsel belgeler, araştırmalar ve bilimsel değerlendirmeler kanıtlamaya çalışmıştır ki, Türkler ile Kürtler aynı kökten gelmişlerdir. Onun için denebilir ki; bugün Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğun olarak yaşadığı silahlı çatışma, tarihsel ve bilimsel belgelerin de açıkça gösterdiği gibi, bir kardeş kavgasıdır. Dış kaynaklı bir kışkırtma olduğu kanıtlanmış bulunan bu kardeş

kavgasına son vermek, bilimsel araştırmaların da bize açıkça gösterdiği gibi tarihsel bir zorunluluk, kaçınılmaz bir görevdir. Bu tarihsel görevi yerine getirmek de başta Türk ve Kürt halkı olmak üzere, herkese düşen çağdaş bir sorumluluktur (Uğurlu, 2006: 11).

2.2.2. Kürt İsyanları ve Nedenleri

Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetinde yıllarca sorunsuz bir şekilde yaşamlarını sürdüren Kürtlerin ilk isyanları, XIX.yüzyıl içerisinde ilan edilen Tanzimat ve İslahat Fermanları sürecine denk gelmektedir. Ancak söz konusu dönemdeki Kürt isyanları etnik milliyetçiliğe dayanmaktan çok uzak bir şekilde, kimi zaman aşırı vergilere tepki, kimi zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun il, ilçe ve bucak tarzında kurduğu idari örgütlenme biçimi ile merkezi yapıyı tesis etmeye çalışmasına engel olmak, 1858'de çıkarılan toprak yasası uygulamalarına karşı çıkmak veya atama, görevden alma v.b gibi şahsi menfaatler nedeniyle meydana gelmiştir. Özellikle Sultan II.Mahmut'un merkezi idareyi güçlendirmek adına başlattığı ve Sultan Abdülmecid'in saltanatı döneminde süren ıslahat hamlelerinin zorunlu askerlik ve mülkiyet yapısında getirdiği kanuni düzenlemeler, imparatorluğunun doğu bölgesindeki coğrafyayı alt üst etmiştir (Özgürel, 2003: 14).

Anılan dönemde Kürt aşiretleri, kimi zaman feodal bir bey, kimi zaman ise bir paşanın etrafında toplanarak isyan etmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde çıkan Kürt İsyanları;

- 1) Babanzade Abdurrahman Paşa İsyanı (1806-1808),
- 2) Babanzade Ahmet Paşa İsyanı (1812),
- 3) Zaza İsyanı (1820),
- 4) Yezidi İsyanı (1830),
- 5) Bedirhan Bey İsyanı (1831),
- 6) Soran Emiri Mir Muhammed İsyanı (1833),
- 7) şerif Ahmet Han İsyanı (1834),
- 8) Kör Mehmet Paşa İsyanı (1834),

- 9) Garzan İsyanı (1839),
- 10) Nasturi İsyanı (1847),
- 11) Yezdan-ı Şir İsyanı (1855),
- 12) Bedirhan Osman Paşa İsyanı (1877),
- 13) Şeyh Ubeydullah İsyanı (1880),
- 14) Emir Ali İsyanı (1889),
- 15) Ali Remo İsyanı (1912),
- 16) Melle Selim İsyanı (1914),

şeklindedir.

Milli Mücadele Dönemi'nde çıkan Kürt İsyancıları;

- 1) Ali Batı İsyanı (11 Mayıs-18 Haziran 1919),
- 2) Cemil Çeto İsyanı (20 Mayıs-07 Haziran 1920),
- 3) Milli Aşireti İsyanı (01 Haziran-08 Eylül 1920),
- 4) Koçgiri İsyanı (06 Mart-17 Haziran 1921),

isimleri altında gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nde çıkan Kürt isyanları ile Yapılan Tenkil ve Tedipler;

- 1) Nasturi İsyanı (Hangediği İsyanı – 12-28 Eylül 1924),
- 2) Şehy Said İsyanı (13 Şubat-31 Mayıs 1925),
- 3) Raçkotan ve Raman Tedip Harekatı (09-12 Ağustos 1925),
- 4) Birinci Sason İsyanı (1925),
- 5) Birinci Ağrı İsyanı (16 Mayıs-17 Haziran 1926),
- 6) Koçuşağı İsyanı (07 Ekim-30 Kasım 1926),
- 7) Pervari İsyanı (1926),

- 8) Güyan İsyanı (1926),
 - 9) Hakkari İsyanı (1926),
 - 10) Eruh'lu Yakup Ağa İsyanı (1926),
 - 11) Haço İsyanı (1926),
 - 12) Mutki İsyanı (26 Mayıs-25 Ağustos 1927),
 - 13) İkinci Ağrı İsyanı (13-20 Eylül 1927),
 - 14) Bicar İsyanı (07 Ekim-17 Kasım 1927),
 - 15) Ali Resul İsyanı (22 Mayıs-03 Ağustos 1929),
 - 16) Tendürek Hareketi (14-27 Eylül 1929),
 - 17) Savur Tenkil Harekatı (20 Mayıs-09 Haziran 1930),
 - 18) Zeylan İsyanı (20 Haziran-Eylül 1930),
 - 19) Ali Can İsyanı (1930),
 - 20) Oramar İsyanı (16 Temmuz-10 Ekim 1930),
 - 21) Üçüncü Ağrı İsyanı (07-14 Eylül 1930),
 - 22) Pülümür Harekatı (08 Ekim-14 Kasım 1930),
 - 23) Dersim (Tunceli) İsyanı (20 Mart-19 Ekim 1937),
- şeklinde gerçekleşmiştir (İlhan, 2002: 148).

Bahse konu isyanlar arasında, Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi yapıyı tesis etmek üzere yaptığı düzenlemelere yönelik olarak patlak veren Yezidi İsyanı (1830)'na İngiltere ve Çarlık Rusyası destek vermiştir. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması (1826) ve düzenli ordu Nizam-ı Cedid'in oluşturması sürecinde Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu İlleri'nden asker toplama çalışmaları esnasında yaşanan anlaşmazlıklar üzerine bölgede bulunan Kürt Beylikleri'nin de desteğini alan Bedirhan Bey 1831 tarihinde isyan etmiştir. Bedirhan Bey'in oğlu Bahri, daha sonra 1880 yılında patlak veren Şeyh Ubeydullah İsyanı'nda da danışmanlık yapmıştır. Bedirhan'ın diğer oğlu Mikdat Mithat ise

Mısır/Kahire’de, 09 Nisan 1898 tarihinde "Kürdistan" adlı bir dergi çıkarmıştır. İlk Kürtçe yayın olan ve toplam otuz bir sayı çıkaran Kürdistan Gazetesi, Kahire’den sonra İsviçre/Cenevre, İngiltere/Londra ve Folkstone’da yayınlanmıştır. Soran Emiri Mir Muhammed İsyanı (1833), Mir Muhammed’in Mısır’da Kavalalı Mehmet Ali Paşa örneğinden ilham alarak ayrı bir devlet kurma isteğinden kaynaklanmıştır. Garzan İsyanı (1839) da, Diyarbakır’ın Garzan Bölgesi (Şimdiki Batman vilayetinin olduğu bölge)’nde mukim bazı aşiret liderlerinin kışkırtması ile yine asker vermemek için başlatılan bir ayaklanmadır. Yezdan-ı Şir İsyanı (1855), Kırım Savaşı (1853)’nin patlak vermesi ile başlayan Osmanlı-Rus Savaşı esnasında savaş ortamını fırsat bilen Yezdan-ı Şir tarafından çıkarılmıştır. Yezdan-ı Şir, 1831 yılında isyan eden Bedirhan Bey’in yeğenidir. Osmanlı İmparatorluğu’nun paşalık makamı verdiği Bedirhan Osman Paşa ise, tarihimizde “93 Harbi” olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşları esnasında, Osmanlı Ordusu’nun zayıflatmak isteyen Çarlık Rusyası’nın yardımı ile 1877 yılında isyan etmiştir. Nakşibendi Şeyhi Ubeydullah’ın 1880’de başlattığı hareket, ilk milli nitelikteki Kürt isyanı olarak görülmektedir. Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Doğu Anadolu’da oluşan otorite boşluğunu fırsat bilen Şeyh Ubeydullah, Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Osmanlı Ordusu’nun ihtiyaçlarının bu bölgeden karşılanması ve yer yer yağmalamanın olması hususlarını bahane ederek, halka eziyet eden yerel yöneticilerin cezalandırılmasını Osmanlı yönetiminden istemiştir. Öte yandan Şeyh Ubeydullah, silah sağlamaya çalışarak bir ayaklanmanın hazırlıklarını yürütmüş olup, isyan hazırlıklarını yürütürken Rus Çarı, Mısır Hidivi ve Mekke Emiri ile bağlantı kurarak destek istemiştir. Sonuçta Şeyh Ubeydullah, Hakkari’de sahibi olduğu iki yüz köy ile isyan bayrağını açmıştır. (1880). Şeyh Ubeydullah’ın gerçi bir ulusal Kürt bilinci yaratma kaygısı olmamakla birlikte, esas olarak kendi aşiretine dayalı bir devlet ortaya çıkarma gayretinde içerisinde hareket etmiştir. Şeyh Ubeydullah İsyanı’ndan sonra Kürt aydınlar gelecek projeleri üzerinde örtülü-açık tartışmaya başlamıştır. Anılan aydınların bir grubu Türklere karşı istikbal tasavvuruna karşı olup, diğer grup ise bağımsız devlet kurulmasından, ya da Osmanlı devleti bünyesinde özerk yönetime sahip olunmasından yana tavır sergilemiştir. Üçüncü bir grup olarak kendi krallıklarını kurmak isteyen büyük aşiretlerin liderlerinin fikirlerini desteklemiştir. Şeyh Ubeydullah’ın büyük oğlu Seyit Abdülkadir, 1908’de Meşrutiyet’in ilanından sonra Osmanlı Ayan Meclisi üyeliğine getirilmiştir. Seyit Abdülkadir, 1918’de kurulacak olan Kürt Teali Cemiyeti’nin

başkanlığını yapmış ve 1925 yılında Şeyh Sait İsyanı nedeniyle idam edilmiştir (Özgürel, 2003: 9).

İsyanlar esnasında sürgüne uğrayan aşiretler; Bursa, Konya, Aydın gibi illerde iskana tabi tutulmuş olup, anılan dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun coğrafyasında yeni köy ve kasabalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ali Batı Ayaklanması, Midyat, Nusaybin, Ömerkan, Dirilömer çevresinde etkili olmuştur. Söz konusu ayaklanma, İngilizlerin Osmanlı topraklarında ayrılıkçı güçleri kışkırtarak, onlar aracılığıyla bölgede dolaylı bir etkinlik sağlama politikasına uygun düşen tipik bir örnektir. Bu bölgede yaşayan söz sahibi kişiler, İngilizlerin kışkırtmalarıyla bir Kürdistan oluşturulması fikrini yayma çabasında buldukları sırada, bu rüzgardan etkilenen Ali Batı diğer yandan da kendisinin İstanbul Hükümetinin Mardin Temsilcisi olduğu yolundaki propagandalarla etkinliğini artırmaya çalışmış, akabinde 18 Haziran 1919 tarihinde öldürülmesi ile birlikte isyan bastırılmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Fransız ve İngilizlerden destek alarak isyan eden Bahtiyar Aşireti Reisi Cemil Çeto, bazı aşiret reislerini kendi etrafında toplayarak Kürdistan Devleti kurmak için ayaklanmıştır. Ayaklanma kısa sürede bastırılmış olup, Cemil Çeto ve oğlu yakalanarak idam edilmiştir. Özellikle İngiltere'nin ve Fransa'nın olumsuz propagandaları, para yardımı ve bir takım vaatlere kanan Milli Aşireti'nin ileri gelenlerinden Mahmut, İsmail, Halil, Bahur ve Abdurrahman Beyler, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki aşiretleri Türklerden ayırarak bağımsız bir Kürdistan fikri kurma amacını taşımıştır. Koçgiri ayaklanması, Sivas, Erzincan ve Tunceli illerinde etkili olmuştur.

2.2.2.1. Kürt İsyanları'na Bir Çözüm Olarak: Hamidiye Alayları ve Aşiret Mektepleri

Doğu Anadolu'da, Ermeniler arasında milliyetçilik fikirlerinin yayılmaya başlaması ve ayrı bir devlet kurma çabalarının yoğunlaşması üzerine II.Abdulhamid, bu gelişmenin önüne geçmek ve Kürtlerin de bu akımlara kapılmalarını önlemek amacıyla 20 Ekim 1890 yılında çıkarılan bir yasayla kendi adıyla anılan "Hamidiye Alayları"nı kurdurmuştur. Hamidiye Alayları'nın fikir babası Şakir Ahmet Paşa olup, paşa bu fikirle Kürtleri mülki idareye alıştırmak fikrini taşımıştır. II.Abdulhamid, "Siyasi Hatıratı"nda Hamidiye Alayları'nın kuruluşunu;"Rusya ile harp vuku bulması halinde, disiplinli bir şekilde yetiştirilen Kürt Alayları büyük hizmetlerde bulunabilirler" diyerek söz konusu

alaylardan ülke adına büyük umut beslediğini ifade etmiştir. Bahse konu alayların tamamı Sünni Kürt aşiretlerinden müteşekkil olup, komutanlıklarına aşiret reisleri getirilmiştir. II.Abdulhamid'in amacı, Hamidiye Alayları'nın ülke içinde Ermeni çetelerine ve zaman zaman ortaya çıkan Kürt eşkıyalara karşı, dışta ise Kafkas cephesinde Ruslara karşı görev almalarını sağlamaktır. Bu fikirden hareketle komutanlarına “paşalık” rütbesi verilen alaylarda görev alan Kürtlerin saltanat makamının sadık hizmetkarı olacağı beklentisi taşınmıştır (Özgürel, 2003: 9).

II.Abdulhamid ayrıca, Kürt aşiret liderlerinin çocuklarını eğitmek amacıyla İstanbul'da, 3 Ekim 1892'de “Aşiret Mektepleri”ni açtırmıştır. Söz konusu okullarda öğrenciler hiçbir şekilde Türk-Kürt ayırımı yapılmadan uygun bir müfredata göre eğitilmiştir. Aşiret Mektepleri'nden mezun olanlar altı ay boyunca Harbiye'de askeri eğitim gördükten sonra teğmen rütbesiyle memleketlerine dönerek bağlı buldukları aşiret alaylarında göreve başlamıştır. Aşiret Mektepleri'nden mezun olan öğrencilerin bir kısmı 1897'den sadece Harbiye'ye değil, aynı zamanda “Mektebe-i Mülkiye”ye gönderilmeye ve ondan sonra da nahiye müdürü, kaymakam olarak atanmaya başlamıştır. Ancak bahse konu okullardan mezun olan Kürt gençlerinin milliyetçilik cereyanlarına kapılarak 1900 yılında kurduğu ve dört yıl faaliyet gösterdikten sonra kapatılan “Kürdistan Azmi Kavi Cemiyeti”nin teşekkülü ile II.Abdulhamid Aşiret Okulları'nın kapatılması kararını vermiştir. II.Meşrutiyet'ten sonra İttihat ve Terakki, Hamidiye Alayları'nın yönetici kesimine verdiği rütbeleri geri alarak alayların yapılarında değişiklik yapmış, alayların adlarını ise “Aşiret Alayları” olarak değiştirmiştir. İttihat ve Terakki Hükümeti'nin yaptığı düzenlemelerin gerekçesi Hamidiye Alayları'nın yol açtığı zulüm ve başıbozukluklar olarak gösterilmesine rağmen, asıl neden söz konusu alayların silahlı birer potansiyel olarak görülmesi ve alayların sözde Kürt Davası içerisinde yer alabilmesi endişesinden kaynaklanmıştır.

2.2.3. Kürt Cemiyet Hareketleri'nin Terör Boyutu'nun İncelenmesi

Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasi Kürtçülük yapmak amacıyla kurulan cemiyetler;

- 1) Kürdistan Azmi Kavi Cemiyeti (1900),
- 2) Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti (1908),
- 3) Hevi Cemiyeti (1912),

- 4) Gehandeni Cemiyeti (1913),
- 5) Kürt Teali ve Terakki Cemiyeti (1918),
- 6) Kürt Milliyet Fırkası (1918-1919),
- 7) Kürt Teşkilat-ı İctimaiye Cemiyeti (1918-1919),
- 8) Kürt Tamim-i Maarif ve Neşriyat Cemiyeti (1919),
- 9) İstanbul Kürt Kadınlar Cemiyeti (1918-1919),
- 10) Kürt Milli Fırkası (1918-1919),
- 11) Kürt Hoybun Cemiyeti (1918-1919), şeklindedir. (İLHAN, 2002: 145).

Ayrıca anılan cemiyetlerin haricinde; Kürt İttihad ve Terakki Cemiyeti (1908), Kürd Neşr-i Maarif Cemiyeti (1910), Kürdistan Muhibleri Cemiyeti (1912) ve Kürdistan Teali Cemiyeti (1919) isimli cemiyetler kurulmuştur. II.Abdulhamid'in iktidarını yıkmak isteyen "Jön Türkler" ile işbirliği içerisinde bulunan Diyarbakırlı Fikri Efendi 1900 yılında Kürdistan Azmi Kavi Cemiyeti'ni kurmuştur. Meşrutiyetin ilanına kadar Osmanlı İmparatorluğu'na hizmet eden Kürt emir ve paşalarının büyük bölümü meşrutiyetin ilanı ile birlikte rütbelerini kaybetmiştir. Söz konusu paşaların önderliği ile İttihat Terakki yönetimine muhalif olan Kürtlerin katılımıyla 19 Eylül 1908 tarihinde, İstanbul-Gedik Paşa Mahallesi'nde "Kürt Terakki ve Teavun Cemiyeti" kurulmuştur. Kürt Terakki ve Teavun Cemiyeti, İttihat ve Terakki'nin önderliğinde, 17 Nisan 1909'da kurulan "Müttefike-i Osmaniye" adlı örgütlenme içerisinde; Osmanlı Ahrar Fırkası, Ermeni Taşnaksütyun, Rum Cemiyet-i Siyasiye, Fırka-i İbad, Arnavut Baskım Kulübü, Çerkez Teavün Kulübü, Bulgar Kulübü, Mülkiye Mezunları Kulübü, Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye ve anılan dönemde yayın faaliyetini sürdüren tüm gazeteler ile birlikte yer almıştır. II.Meşrutiyetin ilanının üzerinden bir yıl geçmeden patlak veren "31 Mart Ayaklanması (13 Nisan 1909)" ile birlikte Kürt Cemiyetleri de ayaklanmacılarla ilişkileri oldukları gerekçesiyle kapatılmıştır. Hevi (Umut) Cemiyeti Dr. Mehmet Rüştü Sekban'ın öncülüğünde, İstanbulda bulunan Kürt öğrenciler tarafından 1912 yılında kurulmuştur. Hevi Cemiyeti üyeleri, 'Milli Kürt Şuuru' nu uyandırmak amacıyla Süleymaniyeli Abdülkerim Bey'in yönetiminde, 1913 yılında "Rojî Kurd (Kürt Güneşi)" isimli bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Türkçe ve Kürtçe olarak yayınlanan bu derginin hükümet

tarafından kapatılması üzerine, bu kez Mikisli Hamza Bey'in yönetiminde "Hateve Kurd" isimli dergi çıkarılmaya başlanmıştır. Dergiler içerisinde en kayda değer olanı "Jin" isimli dergi olup, Memduh Selim ve Kemal Fevzi tarafından Kürdistanın bağımsızlığı amacı doğrultusunda 1920 yılına kadar 20 sayı yayımlanmıştır. Kürdistan Teali ve Terakki Cemiyeti (KTC), ABD Devlet Başkanı Woodrow WILSON (1856-1924)'ın 8 Ocak 1918 tarihinde kongreye sunduğu on dört maddelik barış prensiplerinin onikinci maddesinde belirtilen;"Osmanlı İmparatorluğu'nun Kürt kısımlarına güvenli bir hükümdarlık sağlanacak, halen idaresi altındaki diğer uluslara tereddüt edilmez bir hayat güvenliği ile mutlak dokunulmaz muhtar bir gelişme fırsatı verilecektir" ilkesinden etkilenen Kürt aydınları tarafından Aralık 1918 ayı itibarıyla kurulmuştur. Cemiyetin kurucuları arasında; Seyit Abdulkadir, Babanzade Mustafa Zihni Paşa (Hicaz eski Valisi), Bediuzzaman Said (Daha sonra Saidi Nursi olarak anılan ve Nurculuk hareketini kuran şahıs), Kemahlı Sabit (Harput eski Valisi), Bedirhanzade Murat (Belediye eski Müfettişi) ve Mehmet Ali Emir (Emekli Yarbay), Şeyh Saffet, Mehmet Sıddık, Nur Dersim (Baytar), Dr. Şükrü Mehmet (Sekban), Emin Ali (Emekli Konsolos) olmak üzere hemen her meslekten 70'e yakın asker, sivil memur, din adamı gibi kişiler bulunmaktaydı. Bunlardan sekizi Bedirhan Ailesine, altısı da Baban Ailesine (Aşiretine) mensup kişilerdi. Cemiyetin başkanlığına; Şemdinlili Şeyh Ubeydullah'ın oğlu, Şurayı Devlet (Danıştay) başkanlığı ve meclisi ayan (Senato) üyeliği yapmış olan Seyit Abdulkadir getirilmiştir. Başkan yardımcılıklarına Emir Ali Bedirhan ile Ferik (Korgeneral) Fuat Paşa, genel sekreterliğe ise Ferik Hamdi Paşa atanmıştır. Cemiyet amacı özetle; Kürtlerin genel çıkarlarının gözetilmesi, milli davalarının desteklenmesi, bu gayeye ulaşmak için dergi, gazete, kitap yayınlanması, Kürtçe eğitim verecek okulların açılması, eğitimde Kürtçe'nin kullanılması şeklinde açıklanmıştı. KTC yönetimi, isteklerini bir muhtıra halinde 2 Ocak 1919 günü İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiserliği ile beraber İtilaf Devletleri temsilcilerine iletmiştir. Kürt Teali Cemiyeti'nin İstanbul'daki faaliyetlerine paralel olarak, barış konferansında Kürtleri temsil ettiğini öne süren Şerif Paşa da Paris'te benzer faaliyetlerde bulunmakla birlikte Şerif Paşa, Kürtlerin tamamını temsil etmemiştir. Babıali Hükümeti 10 Temmuz 1919 günü KTC İstanbul grubunun ileri gelenlerini davet ederek, onlardan İstanbul'daki İngiliz temsilcileri ile Kürdistan konusunda neler konuştuklarını öğrenmek istemiştir. Kürt temsilcileri cevaben; "Herkesin Paris Konferansı kararlarına uymak zorunda olduğunu, Kürtlerin Wilson

Prensiplerine uygun hareket ettiğini, Kürdistan'ın bağımsızlık ve güvenliğinin ancak İngilizler tarafından sağlanacağını düşündükleri için onlarla görüştiklerini” ifade etmişlerdi. Bu görüşmelerin sonunda o bölgeye bir Kürt Vali ile Kürt memurların atanması kararlaştırılmıştır. Bir anlaşma sağlanmış gibi olsa da karşılıklı kuşkular devam etmiştir. KTC'nin Diyarbakır Şubesi'ni kuranlar, kısa bir süre sonra cemiyetin İstanbul'daki merkezi ile anlaşmazlığa düşmüştür. Diyarbakır grubu Mondros Ateşkes Antlaşması'nın yarattığı ortamdan yararlanarak, bölgede bağımsızlığın ilan edilmesi taraftarı olup, amaçlarına erişebilmek için İngilizlerin yapacağı teşvikin ve yardımın yeterli olacağını düşünüyorlardı. KTC'nin merkez teşkilatı ise Diyarbakır'ın görüşüne karşıydı. Bunun üzerine Diyarbakır grubu, 10 Mayıs 1920 'de İstanbul'da Teşkilat-ı İçtimaiye isimli yeni bir cemiyet kurmuştur. Kürt milliyetçilik hareketlerinde, 1960'lı yılların başında Türkiye'deki politik gelişmeler bağlamında değişimler oluşmaya başlamıştır. Öncelikle, Türkiye'nin muhtelif üniversitelerinde okuyan Kürt kökenli gençler, dönemin konjonktürüne bağlı olarak, sol fraksiyonlardan etkilenerek politize olmuştur. Ayrıca Türkiye İşçi Partisi (TİP), Kürt karşıtı politikaların oluşturduğunu iddia ettiği Doğu ve Güneydoğu'nun az gelişmişlik sorununu sosyalist bir söylem içinde değerlendirmiş, Kürt aydınların siyaset yaptığı ana zemin haline gelmiştir. Kürt hareketinin yürüdüğü diğer bir zemin ise Barzani'nin etkisinde olan illegal Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi (TKDP) olmuştur. 1971'e kadar bu iki örgütlenme aracılığıyla mitingler düzenlenmiş, çeşitli kentlerde kültür dernekleri kurulmuştur. Ancak 12 Mart 1971 muhtırası ile alınan geniş güvenlik önlemleri ile birlikte, söz konusu yapılanmalar içerisinde hareket eden kesimin bir bölümü ülke dışına çıkış yapmış, Kuzey Irak alanına geçiş yapanlar olmuştur. 1973 yılı ile birlikte, Kürt yeniden etkinleşerek radikal bir çizgi içerisine girmiştir. 1975-1980 yılları arasında Kürt örgütleri bağımsız Kürdistan hedefinde ideolojik tartışmalarla ve kişisel çekişmelerle bölünmüştür (Çetiner, 2007: 5).

Kürt cemiyet hareketleri içinde terör boyutları bulunmasa da, Anadolu'da Kürtçülük ve bölücülük hareketlerinin gelişmesinde olgunlaşmasında önemli bir merhale teşkil etmiş, sonraki dönemlerde Anadolu'da yaşanan Kürt isyanlarına ideolojik motivasyon vermiştir. Bahse konu isyanların ise, bölücü hareketlerin gelişmesinde önemli yeri bulunduğu hususundan hareketle, Kürt cemiyet hareketlerinin bölücü terörün günümüze ulaşmasında önemli bir etken olduğu hususu söylenebilecektir.

2.2.4. Kürt Milliyetçilik Hareketleri'nde Dış Güçlerin Etkileri

Ortadoğu'daki Osmanlı mirasından daha fazla pay almak isteyen Batılı emperyalist devletler, bu amaçla arkeolog, misyoner, seyyah v.b maske altında anılan bölgeye gönderdiği istihbarat elemanları ile konsolosluk görevlileri vasıtasıyla elde ettikleri veriler ile Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Kürtleri ayaklandırmak üzere fizibilite çalışmaları yürütmeye başlamıştır. Bahse konu çalışmalara; İngiltere "Doğu Hindistan Şirketi (East India Company)"nin Bağdat'ta, 1806 tarihinde açtığı şubesinde görevli Rich ve Heine isimli İngiliz istihbarat subaylarının Kürtler ve Ermeniler hakkında araştırmaları, Çarlık Rusyası'nın 1856 tarihinde Erzurum'a konsolos olarak atadığı Alexandre JABA'nın "Kürtçe Lügat" hazırlatarak bölgenin sosyokültürel, etimolojik ve linguistik yapılarını ortaya çıkarma gayretleri veya Fransa'nın 1893-1897 yılları arasında Osmanlı coğrafyasının Doğu bölgeleri hakkında kitap hazırlatması örnek gösterilebilir (İlhan, 2002: 133-139).

İngiltere ve Fransa'nın Düyun-u Umumiye vasıtasıyla, Almanya'nın ise Bağdat Demiryolu ve hat boyunca sağlıklı sollu 20 kilometrelik alanda yeraltı servetlerini işletme imtiyazı ile Osmanlı İmparatorluğu'nun yer altı ve yerüstü zenginliklerini kontrol altına alması, anılan coğrafyadan pay almak isteyen Çarlık Rusyası'na başka çözümler bulmaya yöneltmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu Anadolu topraklarını önce "Ermenistan", ardından da "Kürdistan" yaratarak denetim altına almaya çalışan Çarlık Rusya'sı, 1850'li yıllarda Leningrad'ta ve Eriven'de "Kürdoloji Enstitüsü" kurmuştur. Anılan dönemde, Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu ve Güneydoğu Anadolu topraklarında görev yapan Rus general ve dışişleri mensupları, Kürt aşiretlerin konuştukları kelimeleri derlemişlerdir. Bunun sonucunda, anılan döneme kadar, Ahmedi Hani tarafından Arapça harfler ile Kürtçe yazılmış "Memu Zin"den başka basılı eseri olmayan Kürtçe'nin gramerini ve sözlüğünü hazırlamışlardır. Bahse konu enstitüdeki, Bazil NİKİTİN ve Vladimir MINORSKY isimli Rus bilim adamları, Kürtlere, Türkler'den farklı bir tarih yazmıştır. Günümüzde, KONGRA-GEL/PKK yanlısı kuruluşlarca çıkarılan tüm kitaplarda; "Kürtlerin mezapotamya asıllı ayrı bir halk olduğu" şeklindeki tez, anılan bilim adamları tarafından ortaya atılmış bir tezdır (Önkibar, 2002: 12).

Osmanlı topraklarındaki petrol bölgesinin siyasi kontrolünü ele geçirmek isteyen Çarlık Rusyası, çalışmalarını İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ekonomik imtiyaz elde ederek değil, doğrudan işgal ederek gerçekleştirebileceği kanısında bulunmakta olup, bölgenin etnik yapısı önünde müttefik olarak kullanabileceği iki araca işaret ediyordu; Ermeniler ve Kürtler.

Bahse konu çalışmalara; İngiltere “Doğu Hindistan Şirketi (East India Company)’nin Bağdat’ta, 1806 tarihinde açtığı şubesinde görevli Rich ve Heine isimli İngiliz istihbarat subaylarının Kürtler ve Ermeniler hakkında araştırmaları, Çarlık Rusyası’nın 1856 tarihinde Erzurum’a konsolos olarak atadığı Alexandre JABA’nın “Kürtçe Lügat” hazırlatarak bölgenin sosyokültürel, etimolojik ve linguistik yapılarını ortaya çıkarma gayretleri veya Fransa’nın 1893-1897 yılları arasında Osmanlı coğrafyasının Doğu bölgeleri hakkında kitap hazırlatması örnek gösterilebilir (İlhan, 2002, 133-139).

Melle Selim tarafından planlandıktan sonra 1914 yılında patlayan isyan bu sürecin ilk örneğidir. Melle Selim 1913 yılında İrşad (Uyarma, doğru yolu gösterme) isimli gizli bir örgüt kurmuş ve aynı yıl içinde Ermeni komitacıları ile bağlantı kurmuştur. İsyana öncesinde Melle Selim ilk etapta İngiliz Konsolosluğuna başvurmuş, onlar soğuk davranınca Çarlık Rusya’sına yönelmiş, destek sözü alınca isyanı başlatmıştır. Ancak ayaklanma dar bir bölgeyle sınırlı kalmış ve kolayca bastırılmış olup, Rus Konsolosluğuna sığınan Melle Selim, I.Dünya Savaşı’na Osmanlı İmparatorluğu’nun katılması ile birlikte konsolosluk basılarak yakalanmış ve idam edilmiştir. I.Dünya Savaşı sonrasında emperyalist devletlerin göz diktiği yerlerin içerisinde, stratejik konumu ve önemli petrol kaynakları nedeniyle Osmanlı topraklarının Doğu bölgelerinde yer alan; Musul, Kerkük ve Bağdat ve havalisi önemli bir konuma haiz bulunmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun İtilaf devletleri ile yaptığı Sevr Antlaşması (10 Nisan 1920)’nin 62.maddesi, İngiliz, Fransız ve İtalyan hükümetlerinden oluşan bir komisyonun altı ay içinde Kürtlerin özerkliğinin koşullarını hazırlamasını belirtmiştir. 64.maddede ise bağımsızlık ihtimali öngörülerek; Kürtler, yaşadıkları bölgelerdeki nüfusun çoğunluğunun Osmanlı yönetiminden bağımsız olmak istediklerini kanıtlayarak Milletler Cemiyeti Konseyi’ne başvururlarsa ve konseyde bu nüfusun bu bağımsızlığa yetenekli olduğu görünüşüne varırsa ve bu bağımsızlığı onlara tanımayı Osmanlı yönetimine salık verirse, Osmanlılar bu tavsiyeye uymayı ve bu bölgeler üzerinde bütün haklarından ve

sıfatlarından vazgeçmeyi şimdiden yükümlenmektedir. Bu vazgeçmenin ayrıntıları başlıca müttefik devletlerle Osmanlı yönetimi arasında yapılacak özel bir sözleşmeye konu olacaktır. Bu vazgeçme gerçekleşirse ve gerçekleşeceği zaman, Kürdistan'ın şimdiye dek Musul ilinde kalmış kesiminde oturan Kürtlerin, bu bağımsız Kürt devletine kendi istekleri ile katılmalarına, başlıca müttefik devletlerce hiçbir karşı çıkışta bulunmayacaktır.” demektedir. Sevr Antlaşması'nın belirtilen maddeler, Batılı emperyalist güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda bölgesel bir müttefik olarak kullanabilecekleri “uydu devlet” kurma girişimleri için en büyük örneklerden biri olarak gösterilmekte olup, bahse konu girişimler günümüzde de değişik teknikler kullanılmak suretiyle sürdürülmektedir. Dönem içerisinde, Kürt hareketler, kimi zaman isyanlar ile kimi zaman siyasi oluşumlar ile bağımsızlık mücadelesi vermiş olup, Kürt kimliği, özellikle 1980’li yıllardan itibaren etnik milliyetçilik anlayışına dönüşmüştür (2006: 11).

2.2.5. Bir Terör Örgütü Olarak Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkaren Kürdistan-PKK/KONGRA-GEL)

PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini sözde “Kürdistan” olarak tanımlayan, anılan bölgenin Türkiye tarafından sömürüldüğü, bölge insanının varlığının yok sayıldığı ve imha edilmeye çalışıldığı, bağımsız bir Kürt Devleti kurulmak suretiyle Kürt halkının kurtuluşu ulaşabileceği iddialarında bulunan ve Marksist-Leninist ideoloji çerçevesinde hareket eden bir terör örgütüdür.

PKK terör örgütü, 27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır/Lice-Fis Köyü'nde yapılan toplantı neticesinde kuruluş bildirgesini açıklamış olup, örgüt kuruluşunda; Türkiye’de yaşayan Kürt halkını temsil eden yegane örgüt olduğunu ilan etmiştir (Demirel, 2002: 650).

Türkiye, 15 Ağustos 1984 yılında Eruh Baskını ile PKK terör örgütünü tanımış, dönemin iktidarı PKK'nın tırmandırdığı şiddet olaylarını “bir avuç eşkıyanın marifeti” veya “adi birer zabıta vakası” olarak değerlendirmiş, terörle mücadelede gerekli taktiksel hareketler zamanında başlatılamamıştır. Bunun sonucunda PKK terör örgütü, günden geçe büyüyen kitlesel yapısı, dış güçlerin desteği ile güçlü bir terör organizasyonu haline gelmiş olup, Türkiye'nin son otuz yıllık gündemine her açıdan damgasını vurmuştur. Örgütün lideri Abdullah ÖCALAN'ın yakalanması ile değişik

stratejiler arayışına giren örgüt, taban kazanma ve kitleleri politize edebilmek amacıyla farklı metodolojiler geliştirmeye başlamıştır. Terörist cenazelerini kullanarak, kitleleri harekete geçirmek ve devlet ile halkı karşı karşıya getirmek için “Diyarbakır Olayları” gibi çocukları kullanmak, ya da “Şemdinli Olayları” gibi provakatif olayları lehte kullanmaya çalışıp halk hareketleri oluşturmak bahse konu metodolojilere birer örnek teşkil etmektedir.

PKK, örgüt lideri Abdullah ÖCALAN’ın Şubat 1998 ayı itibarıyla Kenya’da yakalanmasından sonra, ilk olarak tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. Anılan dönemde örgüt, kadrosunda bulunan teröristleri Kuzey Irak’a kaydırmış ve adını “Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK)” olarak değiştirmiştir. PKK’nın adını KADEK olarak değiştirmesinde, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında dünya gündeminde “terörizme karşı savaş” şeklinde belirginleşen konsept etken olmuştur. Bahse konu süreçte Türkiye, Kürtçe yayın ve eğitim yapılmasını da kapsayan bir dizi reform hareketini başlatmış, Avrupa Birliği (AB)’ye kabul şartlarını yerine getirmek için T.B.M.M ölüm cezasını kaldırmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye, Ağustos 2003 ayı itibarıyla, örgüt üyelerine KADEK/PKK’dan ayrılmaları kaydıyla yeni bir Af Yasası’nı onaylamıştır. ABD’nin Irak’a yönelik müdahalesi sonucunda oluşan kaos ortamı esnasında konumunu sağlamlaştıran KADEK/PKK, yeniden isim değişikliğine gitmiştir (Çağaptay, 2006: 12).

KADEK/PKK, 26 Ekim 2003 tarihinde gerçekleştirdiği II. Olağan Kongresi’nde kendisini feshetmiş ve isim değişikliğine giderek “Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA-GEL)” ismini almıştır. Yeni örgüt, Türkiye’nin üniter yapısına uygun demokratik bir birlikteliği kabul ettiğini duyurmuştur (Özdağ, 2004: 41).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, Abdullah ÖCALAN’ın İmralı Cezaevi’ndeki durumu, uluslararası baskılar ve tekrar toparlanmak için, Haziran 2004 ayı itibarıyla sözde ateşkes ilan etmiştir. Militan kadrolarını yeniden yapılandırdıktan ve lojistik destek ihtiyacını gideren, KONGRA-GEL/PKK, uzaktan kumandalı mayınlar ve Türkiye’nin turistik beldelerine yönelik düzenlediği bombalı saldırılar ile şiddet eylemlerine tekrar başlamıştır. Örgüt, 01 Ekim 2006 tarihinde, tek taraflı ateşkes ilanında bulunmuştur.

2.2.5.1. Kuruluşu ve Amacı

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri, Suriye'nin doğusu, İran'ın batısı, Kuzey Irak ve Mezopotamya bölgesini içine alacak şekilde bağımsız ve birleşik Kürdistan kurma amacını taşımaktadır.

KONGRA-GEL/PKK, nihai amacına ulaşmadan önce bölücülük propagandası yapma hakkına sahip olmayı, Kürtçe eğitim, Kürtçe televizyon programı gibi konularda tavizler koparmayı birer aşama olarak değerlendirmektedir (Şehirli, 2000: 140).

Abdullah ÖCALAN, KONGRA-GEL/PKK'nın temellerini 1970'li yılların başında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olduğu dönemde atmıştır. Anılan yıllarda Marksist-Leninist Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) Örgütü'ne sempati duyan Abdullah ÖCALAN, "Kürtçü-Bölücü" bir örgütlenmeyi gerçekleştirmek üzere yakın çevresi ile fikir alışverişinde bulunmuştur. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'nca 1971-1973 yılları arasında "Apocular" veya DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) adları altında görülen davalar, bölgesel Marksist-Leninist davalar olarak değerlendirilmiş, olaylar adli bir vaka olarak görülmüş, bu oluşumun sosyal ve siyasi sebepleri dikkate alınmamıştır. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü kadrolaşma aşamasında ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde "Ulusal Kurtuluş Ordusu (UKO)", "Apocu" ve "Kürdistan Devrimcileri" adı ile anılmıştır. Sonuç olarak 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır ili Lice İlçesi Fis (Ziyaret) Köyü'nde kuruluş kongresini gerçekleştirerek kuruluşunu ilan eden KONGRA-GEL/PKK, örgütün birinci kongresi sayılan bu kongrede Abdullah ÖCALAN'ı kurucu genel başkan seçmiştir. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün kuruluşunda yaşanan süreç incelendiğinde, örgütü ortaya çıkaran Kürtçü ideolojik sürecin esas itibarıyla Doğu ve Batı Bloğu çekişmelerinin Türkiye üzerindeki yansımalarının bir ürünü olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde, blokları yönlendiren büyük güçler, Kürt konusunu istismar ederek ideolojik boyuta taşımıştır (Güven, 2004: 66).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, amacına ulaşmak için güvenlik güçlerinin duruma hakim olduğu durumlarda savunmaya çekilmiş, güvenlik güçlerini yıpratıcı münferit eylem ve olaylarla yetinmiş ve daima toparlanma amacını düşünmüştür. Dengeyi kısmen sağladıklarına kanaat getirdiklerinde de silahlı terör eylemlerini yaygınlaştırmışlar, dünyadaki değişim ve gelişmelere göre de bunun süresini azaltıp çoğaltmışlardır. Strateji olarak denge sağlama sürecinde ise yoğun saldırılara

başlanması örgütçe planlanmakta ve ülkenin bir çok yerinde halkın desteğinde ayaklanmalar düşünülmektedir (2007: 3).

2.2.5.2. İdeolojisi, Programı ve Mücadele Stratejisi

Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, parti programında sözde Kürdistan Devrimi'nin özellikleri ve görevlerini açıklamış ve devrimin evrensel niteliklere dayandığını belirtmiştir. Örgüt, Mao'nun geliştirdiği “Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi”ni benimsemekte olup, halk savaşı stratejisinin temel örgütlenmelerinin “parti-cephe-ordu”, temel faaliyet biçiminin ise “gerilla savaşı” olduğu belirtilmiştir. Üç aşamada gerçekleştirilen uzun süreli halk savaşı stratejisinde; “Birinci aşama stratejik savunma aşaması olup, en uzun dönemi kapsar. Bu sürenin uzaması devleti ve kurulu düzeni devamlı yıpratmasına karşılık, halk savaşını sürdüren ve sınırlı ölçüde güçleri olan örgütleri devamlı geliştirir. Stratejik denge aşaması; Her iki güç açısından en kritik dönemi oluşturur. Denge döneminde halk savaşını yürüten gücün geriye düşme ve dengenin uzaması halinde yıpranma, devletin ve kurulu düzenin de bütün kurum ve kuruluşları ile çöküşe geçme durumu olabileceği, dengelerin kısa ve kararsız olduğu dönemdir. Stratejik saldırı aşamasında; halk savaşını sürdüren gücün süratle sonuca gitme zorunluluğu vardır. Devletin ve kurulu düzenin şiddetle, direniş göstermesi halinde karşısındaki güç kontrolden çıkarak dağılılabılır.” şeklinde hususlar mevcuttur.

KONGRA-GEL/PKK, 1999 yılına kadar “yüksek yoğunluklu silahlı propaganda”, “düşük yoğunluklu siyasi faaliyet” olarak yürütülen etnik esasa dayalı devlet kurma eylemini, 1999 yılından sonraki aşamada, “yüksek yoğunluklu siyaset”, “düşük yoğunluklu silahlı propaganda” olarak geliştirmiştir. Söz konusu strateji değişikliğinin nedenleri analiz edildiğinde, AB'ye üyelik sürecinin hız kazanması sonucunda kabul edilen “Kopenhag Kriterleri”nin azınlıklar konusundaki hükmünün, Lozan Anlaşması şartlarının dışında mütalaa edildiği, bunun etnik ayrımcılık yarattığı ve bundan istifade ile talep edilen sözde hakların ön plana çıktığı hususu anlaşılmıştır. ABD'nin 2003'te Irak'a müdahalesinin ardından, özellikle 2004 yılından itibaren KONGRA-GEL/PKK terör örgütü eylemlerine yeniden hız vermiştir. Eylemlerin yükselişinde, örgütün İmralı Cezaevi'nde bulunan lideri Abdullah ÖCALAN'ın hayatının garanti altına girmesinin verdiği rahatlık ve bundan cesaret alınması etkin birer faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Ancak bundan çok daha önemlisi, ABD'nin Irak'a müdahalesinde kuzeyden giriş için Türk topraklarını kullanma isteğinin TBMM tarafından reddedilmesinin yarattığı ortam olmuştur. ABD'nin kuzeyden girişi ile eşzamanlı olarak planlanan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin de kuzeyden Irak topraklarına girerek; mülteci akışını Türk topraklarına gelmeden önlemek, teröristlerin geçişini ileriden engellemek ve faaliyetlerini izlemek amacıyla belirli bir bölgeyi kontrol altında tutması durumu, tezkerenin geçmemesi nedeniyle akamete uğramıştır. Bunun sonucunda, harekat sonrası özellikle Irak'ın kuzeyinde meydana gelen otorite boşluğu KONGRA-GEL/PKK'ya rahat bir manevra alanı sağlamıştır. Terör örgütü bu alanda kendini güvende hissetmekte olup, örgütün lojistik desteği sürmekte, eğitim olanakları sağlanılmakta, eylem için hazırlık yapmakta, eylemden sonra tekrar bu güvenli alana dönmektedir. Örgüt ayrıca silah ve mühimmat konusunda sıkıntı çekmemektedir (Kuloğlu, 2007: 14).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, planlı ve programlı hareket etmeye çalışarak, her türlü krizden olabildiğince beslenmeye çalışmaktadır. Örgüt, özellikle krizleri tırmandırarak devlet tarafından muhatap alınmak ve İmralı'da hapis yatan Abdullah ÖCALAN'ı serbest bıraktırmayı hedeflemektedir. Hatta örgütün merkez komite üyesi Murat KARAYILAN, devletin bizzat ÖCALAN ile masaya oturmasını talep edebilmektedir. Kuşkusuz KONGRA-GEL/PKK, varlığını sürdürebilmek, yani binlerce militanını bir arada tutabilmek, yeni katılımlar sağlayabilmek ve para akışını sürdürebilmek için teröre ihtiyaç duymaktadır (Çakır, 2006: 12).

Milli Güvenlik Genel Sekreterliği (MGK)'nin KONGRA-GEL/PKK terör örgütü üzerine 2005 yılı itibarıyla hazırladığı yirmi üçüncü raporunda, örgütün eylem stratejisinde değişiklikler analiz edilmiş ve “Son altı yılı eylemsiz geçiren örgütün neden Mayıs 2005 ayında eylemlere başladığı?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Söz konusu soruya verilen yanıtlar;

- a) Başsız kalan ve dağılma sürecine giren KONGRA-GEL/PKK terör örgütünde liderlik mücadelesi yaşanmaya başlandığı,
- b) Örgütün kadrolarının yüzde 40'ının 1999 yılından itibaren hiçbir eyleme katılmadıkları, Suriye'nin örgütten desteğini çekmesi, İran'ın ise mücadeleye başlaması, eylemsiz bir şekilde ilişki laçkalığı yaşayan örgütte dağılma süreci başlattığı,

- c) Örgütün, dağılan Irak Ordusu'nun depolarından çaldığı silah, patlayıcı ve diğer lojistik malzemeleri risksiz eylemlerde kullanmaya başladığı, bu şekilde elemanlarını harekete geçirip bir arada tutmayı hedeflediği,
- d) Örgütün liderlik mücadelesi sorununun kısa vadede çözülebilecek gibi olmadığı,
- e) Bu bağlamda, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının örgütten ayrılmasını sağlayabilecek etkin pişmanlıktan yararlanabilecek bir formül bulması ve eylemlere katılmamış olan örgüt mensuplarının örgütten kopmasının sağlanması,
- f) Ekonomik ve sosyal kalkınmaya yönelik adımların bir an önce atılması, şeklinde oluşmuştur (Sarıkaya, 2005: 9).

2.2.5.3. Örgütsel Yapılanması

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, parti, cephe ve ordu şeklinde bir yapılanmayı benimsemiş olup, parti; ideolojik ve politik öncü, cephe; tüm halkın temsil edildiği ve yönetildiği siyasi organizasyon, ordu ise Kürt halkının sözde kurtuluşunu sağlayacak teşekkül olarak belirtilmiştir.

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, örgütün lideri Abdullah ÖCALAN'ın kişiliği üzerine kurulmuş bir kişi kültü olup, Abdullah ÖCALAN da bilinçli olarak anılan kültü yüceltmıştır. 1998 yılında Turkish Daily News gazetesine yaptığı açıklamada ÖCALAN; "Herkes benim yaşama biçimime bakmalıdır. Benim yemek yeme, düşünme biçimim, talimatlarım, hatta hareketsizliğini bile dikkatle incelenmelidir. Bunlarda birçok neslin alacağı dersler vardır, çünkü Apo büyük bir öğretmendir" demiştir. Örgüt mensupları da kendilerine "Apocu" demek suretiyle, ÖCALAN'ın grubun kimliğini ve kaderini belirlemekteki merkezi rolünü vurgulamaktadır (Çağaptay, 2006: 12).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, günümüzde yaklaşık otuz yaşında bir örgüt olup, otuz yaşında bir örgüt olarak kendi eko-sistemini yaratmaktadır. Örgütün Türkiye ve K. Irak'ın dağlarında, 3-5 bin civarında silahlı militanı bulunmaktadır. Örgütün dağdaki faaliyetini desteklemek amacıyla kurulmuş bulunan ve Marksist örgüt şekline uygun şematize olmuş bir "cephe örgütlenmesi" mevcuttur. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün, farklı ülkelerde faaliyet yürüten ve farklı görevleri bulunan 14-15 bin profesyonel mensubu bulunmaktadır. Örgütün, haber ajansında 650 kişi çalışmakta

olup, bahse konu çalışanların hemen hepsi sigortalı bir şekilde maaşlarını alıp haberlerini çıkarmaktadır. Aynı zamanda örgütün, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ve Rusya'da televizyonu, gazetesi ve dergisi bulunmaktadır. Bu bağlamda örgüt, sanki çokuluslu şirket gibi bir network ağı ile çalışmaktadır. Söz konusu network, bürokratik engeller olmadığı devletten çok daha verimli çalışmaktadır (Özcan, 2005: 52).

2.2.5.4. Gelir Kaynakları

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, dağ kadrosu, milis yapılanması, ülke içi ve dışındaki kampları, cezaevi kadrosu, legal örgütlerinin masrafları, yayın faaliyetleri ile silah, mühimmat ve telekomünikasyon ihtiyaçlarını karşılamak için büyük oranda parasal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. KONGRA-GEL/PKK, anılan giderlerin finansmanını karşılamak amacıyla; mensup ve sempatizanları ile yandaş ülkelerin gizli servislerinden sağladığı bağışlar ve legal alanda faaliyet yürüten ticari oluşumlardan edindiği gelirlerden, ayrıca; tehdit, şantaj, haraç, soygun, gasp, hırsızlık, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi illegal yöntemler vasıtasıyla örgütün finansmanını sağlamaya çalışmaktadır. KONGRA-GEL/PKK, maddi kaynaklarının büyük çoğunluğunu ise uyuşturucu ticaretinden sağlamaktadır. İstihbarat raporlarına göre, özellikle son iki yıldır örgütün gelirinin büyük bölümü İngiltere ve Romanya'daki uyuşturucu ticaretinden gelmektedir. Örgüt, uyuşturucu ticaretinden yılda yaklaşık 300 milyon dolarlık gelir ederken, sadece İngiltere'de uyuşturucu ticaretinden yakalanan ve örgüt üyesi olduğu saptanan binin üzerinde kişi cezaevinde yatmaktadır. Son dönemde gelir elde etmek amacıyla insan ve akaryakıt kaçakçılığına başlayan KONGRA-GEL/PKK, gelirlerinin yarısını söz konusu kaçakçılık faaliyetlerinden sağlamaktadır (2005: 8).

Gelir kaynakları son dönemde azalmaya başlayan KONGRA-GEL/PKK'nın yıllık geliri 150 milyon Euro civarında bulunmaktadır. Söz konusu gelirin 50 milyon Euro kadar tutan dilimi uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı gelir kaynaklarından sağlanmaktadır. Ayrıca Almanya'da faaliyet gösteren Kürt İşverenleri Birliği (KARSAZ)'ne üye işletmeler de KONGRA-GEL/PKK'ya maddi yardımda bulunmaktadır (2005: 10).

2.2.5.5. Şiddet Eylemleri

KONGRA-GEL/PKK, Nisan 1984 ayı itibarıyla aldığı karar ile sansasyonel bir olay düzenleyerek faaliyetlerini “Kürdistan Kurtuluş Birliği (HRK)” adına başlatılmasını kararlaştırılmıştır (Şehirli, 2000: 141).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, Türkiye’de şiddetin her türlüünü uygulamaya koymuş bir örgüt olup, kimi zaman kendi davasına yakınlık duymayan bir köyün tüm nüfusunu katletmek, köylülerin gelir kaynaklarını yok etmek için hayvanlarını öldürmek, yerleşim birimlerini ve meralarını yakmak, intihar saldırıları düzenlemek, uzaktan kumandalı mayınlar ve patlayıcı tuzakları ile güvenlik güçleri’ne kayıp verdirmek gibi Türkiye’yi terör çemberine sokmak amacıyla her türlü metodu kullanmıştır.

Örgüt, 15 Ağustos 1984 tarihinde, akşam saatlerinde Siirt’in Eruh ilçesindeki Jandarma Karakol binasına karşı bombalı ve silahlı saldırıda bulunmuş olup, saldırı sonucunda bir jandarma eri şehit düşmüş, altı er ve üç sivil yaralanmıştır. Anılan tarihte Hakkari ili Şemdinli ilçesinde de bir başka grup tarafından Jandarma subay açık hava gazinosu, subay lojmanları ve ilçe jandarma Karakolu’na silahlı saldırı düzenlenmiş ve saldırı neticesinde bir subay, bir astsubay ve bir er yaralanmıştır. Örgüt mensupları, 1985 yılından itibaren kendilerine lojistik destekte bulunmayan sivillere, öğretmenlere, bayındırlık ve karayolları işçileri ile mühendislere, din görevlilerine ve Gönüllü Köy Korucuları (GKK)’na terör eylemleri ve katliamlar düzenlemiştir. KONGRA-GEL/PKK yalnızca 1996-2004 yılları arasında 11 bin 298 terör eylemi gerçekleştirmiştir. Buna göre 1984 yılında 521 olay meydana gelirken 1985 yılında 356, 1986 yılında 426 olay yaşanmıştır. Örgüt 1989 yılından itibaren eylemlerini artırmıştır. 1989 yılında 1969 olay meydana gelirken 1990 yılında 2 bin 742, 1991 yılında 4 bin 445, 1992 yılında 5 bin 680 eylem gerçekleştirilmiştir. 1995 yılından itibaren örgütün eylemlerinde azalma başlamıştır. 1996 yılında 2 bin 536, 1997’de 1824, 1998 yılında 1647 olay gerçekleşmiştir. 2001 yılında 1226 eylem gerçekleştiren örgüt, 2002 yılında 1510, 2003 yılında 2 bin 261 ve 2004 yılında ise 2 bin 238 terör olayı yapmıştır. KONGRA-GEL/PKK, 1984-2004 yılları arasında toplam 52 bin 315 terör eylemi gerçekleştirmiştir (2005: 8).

Milli Güvenlik Kurulu’nun 24 Ekim 2005 tarihinde yapılan toplantısında, KONGRA-GEL/PKK’nın siyasal zemin aradığı, örgütün hedefinin siyasal zemine kaymak olduğu,

Türkiye'deki bazı partilerle sivil toplum kuruluşlarının örgüte lojistik ve psikolojik destek vermesinin legalleşme gayretlerinin ürünü olduğu değerlendirilmiştir (Salı, 2005: 12).

ABD'nin Irak operasyonunun ardından Kuzey Irak Bölgesi'ndeki istikrarsız durum, KONGRA-GEL/PKK'nın lojistik destek sağlaması için bir fırsat olmuş, örgüt önemli miktarda cephane ve patlayıcıların yanı sıra, uzaktan kumandalı mayınları da envanterine sokmuştur. KONGRA-GEL/PKK, Temmuz 2006 ayı itibarıyla eylemlerine tekrar hız vermiş, yoğunlaşan eylemlerin ardından Türkiye'de "Terörle Mücadele Yüksek Kurulu" olağanüstü toplanarak terör zirveleri düzenlemiştir. Toplantıların sonucunda, KONGRA-GEL/PKK'nın saldırılarının Kuzey Irak'tan geldiği saptanmış ve Birleşmiş Milletler (BM) kararları çerçevesinde Irak'ın KONGRA-GEL/PKK terörü ile mücadelede gerekli sorumlulukları yerine getiremediği takdirde, Türkiye'nin uluslararası iç hukuktan doğan haklarını sonuna kadar kullanacağı hususları belirtilmiştir.

KONGRA-GEL/PKK'nın dağ kadrosunda yer alarak güvenlik güçleriyle çatışmaya girenlerin yaklaşık olarak yarısı, örgüte katıldıkları ilk iki yıl içinde hayatlarını kaybetmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı'nca (TEMÜH) yapılan bir araştırmaya göre, KONGRA-GEL/PKK'ya katılan militanların örgütte yaşama süreleri; 0-2 yıl içinde ölenler yüzde 46,5, 2-4 yıl içinde ölenler yüzde 21,3, 4-8 yıl içinde ölenler 21,3, 8 yıldan fazla yaşayanlar ise yüzde 9 oranında şeklindedir. KONGRA-GEL/PKK'nın silahlı kadrolarında faaliyette bulunarak çatışmalara katılan militanların yüzde 91'inin yaşam süresi 8 yıla sınırlı olup, fazla yaşama şansına sahip olanlar ise örgütün yönetim kadrolarında yer almaktadır (2005: 6).

Son dönemde örgüte katılımlar son derece düşmüş olup, örgütün militan ihtiyacı, kırsal kesimlerin aksine yüksek oranda büyük şehirlerden sağlanmaktadır (2005: 6).

Yakın süreçte özellikle Fransa ve Almanya tarafından KONGRA-GEL/PKK'ya karşı başlatılan operasyonların ise örgütün Avrupa'daki faaliyetlerini büyük oranda kısıtladığı ifade edilmektedir. Örgüt ile en çok mücadele eden Avrupa Ülkeleri arasında Almanya'nın yanı sıra İngiltere ve İspanya da bulunmaktadır. KONGRA-GEL/PKK, sözde ateşkes ilan ettiği 1 Ekim 2006 tarihinden itibaren güvenlik, güçlerine karşı 72 eylem gerçekleştirmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre, sözde ateşkesin

ilk iki ayında, güvenlik güçlerine yönelik sekiz silahlı ve 10 bombalı saldırı gerçekleştirilmiş, bu süre içinde polis ve jandarmayla 22 kez çatışmaya giren terör örgütü militanlarının yerleştiği 28 bomba patlamadan imha edilmiştir. KONGRA-GEL/PKK'nın, Ekim 2006 ayında yurtiçinde bulunan terörist sayısı 1800-2000 arasında değişmekte olup, geçtiğimiz kış aylarında 700-800 arasında değişen teröristin Irak'ın kuzeyine çekildiği değerlendirilmektedir. Irak'ın kuzeyinde ise büyük çoğunluğu Türkiye sınırına yakın bölgelerde olmak üzere 3500- 3800'e yakın terörist bulunmaktadır. Kandil Dağı'nda ise terörist sayısının ise 500 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Mart 2007 ayından itibaren, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının, Irak kuzeyinden Türkiye'ye giriş yapmaya başladıkları ve anılan hareketin önümüzdeki dönemde de devam edeceğini değerlendirmektedir.

KONGRA-GEL/PKK, son dönemde gerçekleştirdiği eylemlerini, "Kürdistan Kurtuluş Şahinleri (TAK)" adlı yan kuruluşuna yaptırmaktadır. Örgüt, bu şekilde hem kendisini daha "siyasi" bir örgüt gibi göstermeyi, hem dünyanın tepkisini çeken eylemlerini TAK adına yaptırarak Türkiye'yi sıkıştırmayı planlamaktadır (Akyol, 2006: 3).

2.2.5.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, 1973-1978 yılları arasında ideolojik olarak şekillenmiş ve örgütlenmiştir. Söz konusu dönemde, Doğu Bloğu ülkelerinden ciddi manada destek alan ve Suriye'de barınan KONGRA-GEL/PKK, uzun bir süre faaliyetlerini Suriye'den yönlendirmiştir. KONGRA-GEL/PKK, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile Irak, İran ve Suriye'nin bir kısım topraklarını içine alan "Birleşik Bağımsız Kürdistan" hedefini gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Güven, 2004: 66).

KONGRA-GEL/PKK, birinci kongresinin akabinde 1981 yılından itibaren yurtdışı faaliyetleri için temsilcilikler açılması, yurtiçi ve yurtdışı basın faaliyetlerinin hızlandırılmasını kararlaştırılmıştır. Söz konusu konferans sonrası Filistin Demokratik Halk Cephesi, Helvi Kampı'nı tamamen KONGRA-GEL/PKK'ya tahsis etmiştir. Yurtdışı faaliyetleri doğrultusunda Suriye'nin de desteğiyle KONGRA-GEL/PKK ile Irak Kürdistan Demokrat Partisi (IKDP) arasında anlaşma sağlanarak, KONGRA-GEL/PKK üyelerinin Kuzey Irak'a yerleşmeleri gerçekleştirilmiş, orada kamplar

kurulmuş ve Türkiye'ye yönelik eylemlerinde ve sızmalarında bu bölgeyi kullanmaya başlamışlardır (2007: 8).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra KONGRA-GEL/PKK güvenli bir barınak bulmak için Yunanistan'a ve Kuzey Irak'ta Kürt grupların denetiminde olan bölgelere yönelmiştir. Yunan hükümeti, KONGRA-GEL/PKK teröristlerinin, Atina'nın dışındaki Lavrion mülteci kampı içinde bulunmalarına izin vermiştir. Örgüt, 1991 yılından sonra Kuzey Irak alanına geçiş yapmıştır. KONGRA-GEL/PKK'nın, 1980 ve 1990 dönemlerinde, İran'da; Hacı Ümran, Dar Khala, Benchul ve Sirabad gibi üsleri bulunmakla birlikte, İran'ın örgüte yönelik stratejisi günümüzde değişmiş ve İran'da bulunan üsler kapatılmıştır (Çağaptay, 2006: 12).

KONGRA-GEL/PKK, Irak'taki belirsiz durum ve Suriye ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmesinin ardından siyasi varlığını Kafkasya'ya kaydırmaya başlamıştır. Son dönemde örgüt, Ermenistan'ın yanı sıra Gürcistan ve Kazakistan'daki faaliyetlerine de ağırlık vermeye başlamıştır. İstihbarat raporlarına göre örgüt, yeni militanlarını Gürcistan ve Ermenistan'da eğitirken, Kazakistan ve İran üzerinden Irak'a geçiş yapmalarını sağlamaktadır. KONGRA-GEL/PKK'nın, Ermenistan'da bulunan Gümrü, Erivan, Spitag, Lacin ve Kelbecer'de olmak üzere beş adet kampı yeniden yapılandırılmıştır. Örgüt ayrıca Ermenistan'da "Erivan'ın Sesi" isimli radyo aracılığı ile propaganda çalışmaları yürütmektedir. İstihbarat raporlarına göre, KONGRA-GEL/PKK Gürcistan'daki faaliyetlerini sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Örgütün Gürcistan'daki propaganda çalışmalarını Kürtlerin Hakları ve Dini Vakfı, Kürt Gençleri Derneği, Kürt Kültür Derneği, Yezidi Kürt Kadınları Derneği ve Kürt Uluslararası Kültür ve Enformasyon Bürosu gerçekleştirmektedir (2005: 7).

KONGRA-GEL/PKK'nın, Türkiye'deki eylemlerinde kullanılmak üzere militanlara eğitim verdiği, Hollanda/Liempe'de bulunan kampı, Kasım 2004 ayında Hollanda güvenlik güçlerince yapılan operasyon neticesinde kapatılmıştır. Bununla birlikte KONGRA-GEL/PKK'nın, AB ülkeleri içinde etkileyici bir medya ağı ve propaganda araçları bulunmaktadır. Bunlar arasında Danimarka merkezli Roj TV ve Mezopotamya TV, Almanya'daki Özgür Politika Gazetesi ve İtalya, Almanya, Fransa ve Belçika'daki "danışma büroları" yer almaktadır (Çağaptay, 2006: 12).

KONGRA-GEL/PKK, raporlara göre Roj TV'nin kapatılmasının ardından, Danimarka'da "Mezopotamya TV" adı ile kiralık televizyon stüdyolarından kısa süreli yayınlar yapmaktadır. Belçika'da ise "Medya TV"nin kapatılmasının ardından "C TV"yi kuran örgüt, ülkede bulunan "Denderleeuw Brd Stüdyosu"dan günde bir saat yayın yapmaktadır. Örgütün Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yayımlanan yirminin üzerinde gazetesi bulunmaktadır (Gürer, 2005: 5).

Genelkurmay Başkanlığı 2006 yılı itibarıyla, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün Kuzey Irak/Kandil Dağı'ndaki yapılanmasını yansıtan kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Milli Güvenlik Kurulu (MGK)'na da sunulan raporda; örgütün mühimmat-lojistik durumu, hastaneleri ile terörist sayısı hakkında ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Kuzey Irak'taki KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne ait köylerin tek tek anlatıldığı raporda, örgütün elinde hava savunma füzeleri, uçaksavar ve havan topları bulunduğu belirtilmiştir. Rapordaki bilgilere göre, KONGRA-GEL/PKK'nın siyasi eğitim çalışmaları "Şehit Harun Kampı"nda yapılmaktadır. Bölücü örgüt militanları, bahse konu kampta örgüt ideolojisi doğrultusunda siyasi eğitimden geçirilmektedir. Ayrıca örgütün yazılı ve görsel arşivleri de bu kampta bulunmaktadır. Kandil Dağı'nın "Kanıçenge, Tang-i Shiwadiza" bölgelerinde de örgütün siyasi eğitim okulları bulunmaktadır. Tang-i Shiwadiza bölgesi aynı zamanda KONGRA-GEL/PKK'nın mali yapısının yönetildiği yer olarak gösterilmektedir. Terör örgütünün, uyuşturucu, kadın ticareti, çocuklar aracılığıyla büyük şehirlerde yaptırdığı kapkaç ve hırsızlık olaylarından elde edilen gelirler ve toplanan haraçlar mezkur kamptan yönlendirmektedir. Örgüt içi haberleşmeyi sağlayan muhabere santrali de anılan kampta bulunmaktadır. Levje Köyü bölgesinde ise otuz ev bulunmaktadır. Levje'de bir muhabere santrali, siyasi eğitim yeri ve hastane bulunmaktadır. Hastanede Dr. Pola, Dr. Şivan ve Dr. Dalya kod adlı teröristler çalışmaktadır. Sar-ı Şule Dağı bölgesinde de, terör örgütü mensubu bir doktorun görev yaptığı bir hastahane bulunmaktadır. Örgüt, kadın militanları yetiştirmek için; Shiwedol, Kopeng ve Birade köyleri arasındaki vadide yer alan kampı kullanmaktadır. Kadın militanlar bu bölgede hem silah hem de örgüt ideolojisi doğrultusunda siyasi eğitimden geçirilmektedir. Zargali ve Kurtak köylerinde ise bölgenin sözde asayiş yapılanması oluşturulmuştur. Zargali köyünde asayiş ve gümrük kontrolü amacıyla yirmibeş terörist barınmaktadır. Kurtak Köyü'nde

ise Kandil Dağı asayişine bağlı yol kontrol noktası bulunmaktadır. Kandil Dağı Asayiş Komitesi burada yer almaktadır (2006: 12).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, Ocak 2007 ayı itibarıyla, Suriyeli bir Kürt olan “Doktor Bahoz” kod adlı Fehman HÜSEYİN’i, “Halk Savunma Güçlerinin (HPG)” liderliğine atayarak onu örgütün yürüttüğü silahlı eylemlerinin başına getirmiştir. Sertlik yanlısı olarak bilinen bir Suriyelinin, örgütün askeri kanadının liderliğine atanmasının, büyük ölçüde Suriye Hükümetini destekleyen hareketin yaşlı üeleriyle, Suriye’deki 1.7 milyon Kürdü, bağımsızlık zamanı gelmiş baskı altındaki bir azınlık olarak gören gençler arasındaki gerginliği artırması beklenmektedir. Bahoz Kod Fehman HÜSEYİN’in, bariz bir şekilde bir KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün yönetimine yükselmesi alışıldık bir durum olmasa da, bu gerilla hareketi ile Şam arasında uzun süredir devam eden işbirliğinin sonucu olarak, örgüt içerisinde binlerce Suriyeli Kürt yer almaktadır. KONGRA-GEL/PKK’nın, Kuzey Irak’taki karargahının bulunduğu Kandil Dağı’ndaki dört bin militanından yüzde 20’sinin Suriye kökenli olduğu bilinmektedir. Söz konusu Suriyeli Kürtler iki genel sınıflandırma içerisinde yer almaktadır: Türkiye’ye karşı savaşmak için PKK’ya katılmış olan yaşlı üeler ve örgüte daha yakın zamanlarda katılan ve Suriye de dahil olmak üzere Kürt topraklarının tamamının kurtarılması gereğine inanan daha radikal ve genç üeler. Bahoz Kod Fehman HÜSEYİN’in, dahil olduğu Suriye Hükümetine sadık olan KONGRA-GEL/PKK üeleriyle, örgütün Suriye’ye karşı savaşması gerektiğine inananlar arasındaki gerginlik ciddi bölgesel sonuçlara neden olabilecek şekildedir (Brandon, 2007: 14).

2.2.5.7. Örgütün Yaptığı Kongreler ve Alınan Kararlar

KONGRA-GEL/PKK’nın kuruluş kongresi 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır Lice-Fis Köyü’nde gerçekleştirilmiş, kongre neticesinde Abdullah ÖCALAN Genel Sekreter (Başkan) seçilmiştir. Bahse konu kongrede KONGRA-GEL/PKK’nın alt birim ve örgütlenmeleri oluşturulmuş ve ayrıca örgütün kuruluşunun kamuoyuna ilan edilmesi kararlaştırılmıştır. Bölge hazırlık komiteleri ve bunlara görevlendirmeler yapılmış, bunların faaliyete başlamasıyla birlikte 1978 ve 1979’da örgütün silahlı eylemlerinde büyük artışlar olmuştur. Yine anılan dönemde yurtdışına eğitim için örgüt üeleri gönderilmeye başlanmıştır. Örgüt, kuruluş döneminde ASALA terör örgütü ile ilişki

kurmuş, Ocak ve Nisan 1980’de basın toplantısı yapılarak iki örgüt arasında işbirliği yapıldığı açıklanmıştır. Abdullah ÖCALAN, birinci kongrenin akabinde, Haziran 1979 tarihinde Suriye’ye gitmiş ve örgütün faaliyetlerini, Suriye’nin desteğinde Şam’da yürütmeye başlatmıştır. KONGRA-GEL/PKK, 15-25 Temmuz 1991 tarihleri arasında Lübnan Helvi (Mahsun Korkmaz Akademisi) Kampı’nda birinci kongresi’ni yapmıştır. Konferansta yeniden örgütlenme, cephe ve ittifak faaliyetlerine yeniden başlanması, askeri hazırlıklara başlama, yurtdışı askeri ve siyasi eğitim çalışmalarının başlatılması kararlaştırılmıştır. Örgüt, ikinci kongresinde ise; silahlı eylem ve saldırılar için Kuzey Irak’tan Türkiye’ye girişlerin en kısa zamanda başlatılması, bir yıllık hazırlık sürelerinde yurt içinde keşif ve istihbarat çalışması yapılması ve 1983 sonbaharından itibaren de silahlı saldırıların başlatılması, ayrıca Avrupa faaliyetlerinin güçlendirilerek, Libya’da temsilcilik açılmasını kararlaştırılmıştır. Kuzey Irak’taki örgüt kamplarına ağırlık verilmiş, keşif, istihbarat ve bu bölgede yerleşim hızlandırılarak silahlı mücadelenin başladığının, ses getirecek eylemlerle duyurulması benimsenmiştir. “Kürdistan Kurtuluş Birliği (Hezen Rızgariye Kürdistan-HRK)”nın kurulması da kararlaştırılmıştır. Anılan kararlar üzerine örgütün gücünü, silahlı propagandanın etkisini göstermek amacıyla 15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli baskınları gerçekleştirilmiştir. KONGRA-GEL/PKK, üçüncü kongresinde; bölge insanların örgütü desteklemediği, bu amaçla önlemler alınması, ayrıca Avrupa kamuoyunda örgütün tanıtılmasına ağırlık verilmesini kararlaştırılmıştır. HRK kaldırılarak yerine ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)’nun kurulması benimsenmiş, silahlı propaganda terimi yerine, gerilla faaliyetlerine geçilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca ARGK’ya eleman temini için sözde askerlik yasası ilan edilmiş ve uygulamaya geçilmiştir. Üçüncü kongrede ayrıca, cezaevleri bağlamında ilişkiler, firarların planlanması, tahliye edilen örgüt mensupları ile ilişkiler kurulması, örgüt içi istihbarat örgüt dışı istihbarat birimleri oluşturulmuştur (2007: 8).

2.2.5.8. Örgütün Legal Alanda Faaliyetleri

Kürt partilerin ilki olan Halkın Emek Partisi (HEP) 1990’da kurulmuştur. Söz konusu partinin kuruluşunda, 1989 yılında Fransa/Paris’te yapılan Kürt Konferansı’na katıldıkları gerekçesiyle yedi Kürt kökenli milletvekilinin Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP)’den ihraç edilmesi etkili olmuştur. 20 Ekim 1991’de yapılan genel seçimlerde

SHP ile ittifak yapan HEP, mecliste 19 sandalye kazanmıştır. Leyla ZANA'nın Kürtçe yemin etmesi HEP'i dağılma sürecine götürmüştür. Bunun üzerine HEP kökenli milletvekilleri 25 Haziran 1993'te Özgürlük ve Eşitlik Partisi'ni (ÖZEP) kurmuştur. "Hülle Partisi" olarak nitelendirilen ÖZEP'i kuranlar akabinde tekrar HEP'e dönmüştür. Ancak HEP Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmıştır. Ardından Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP) kurulmuştur.. Bunu Demokrasi Partisi (DEP) takip etmiştir. DEP'in genel başkanlığına 12 Aralık 1993 tarihinde yapılan kongrede Hatip DİCLE getirilmiştir. Baskılar olduğu gerekçesiyle parti, 1994'teki seçimlere katılmamıştır. Anayasa Mahkemesi bölücülük yaptığı gerekçesiyle DEP'i 16 Haziran 1994'te kapatmıştır. DEP'in kapatılacağı anlaşılınca 11 Mayıs 1994'te Murat BOZLAK başkanlığında Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) kurulmuştur. 1995 seçimlerinde barajın altında kalan HADEP meclise girememiştir. Partinin 23 Haziran 1996'daki kurultayında Türk bayrağının indirilmesi büyük tepki çekmiş ve yöneticileri tutuklanmıştır. HADEP, 18 Nisan 1999'daki yerel seçimlerde otuz yedi yerde belediye başkanlığını kazanmıştır. Akabinde parti, KONGRA-GEL/PKK ile ilişkisi olduğu gerekçesiyle açılan davalar neticesinde kapatılmıştır. HADEP'in yerini, 1998'de kurulan Demokratik Halk Partisi (DEHAP) almıştır. HADEP'teki kadroların DEHAP'a geçerek siyaset yapması dikkat çekmiştir. Bahse konu partilerin yanı sıra, 1995'te kurulan Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) Mart 1996'da Anayasa Mahkemesi tarafından bölücülük yaptığı gerekçesiyle kapatılmıştır. Bu partinin devamı olarak Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) kurulmuştur. Eski bakanlardan Şerafettin ELÇİ başkanlığındaki Demokratik Kitle Partisi (DKP) ise Ocak 1997'de siyasi hayata atılmış; ancak 1999'da Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmıştır. Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR) ise Abdülmelik FIRAT'ın başkanlığında kurulmuştur (Söylemez, 2005: 7).

Siyasi Kürtçülük hareketlerinde 2005 yılında üçlü ayrışma süreci başlamış, bu çerçevede KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün siyasi uzantıları kendilerine bir konum edinmiştir. Etnik Kürt milliyetçiliğinin ana gövdesini oluşturan KONGRA-GEL/PKK çizgisinde yer alan grup, kendilerine Batı'da destekçi, Türkiye'de ise uç liberaller ve uç soldan müttefikler bulabilmek ümidiyle taktik bir lisan kullanmaktadır. Söz konusu lisan; "demokratik cumhuriyet, kardeşlik, eşitlik" temalarını içeren, etnik milliyetçilik bağlamında gözükmeyen sloganlar içermektedir. Hatta Abdullah ÖCALAN'ın

kitaplarında; “İlkel milliyetçi Kürtler, Kürtçülük çıkmazı, Feodal Kürt İsyanları” biçiminde ifadeler de geçmektedir. Zaman zaman “Türkiyelilik, Türkiye Partisi” gibi söylemler de kullanılmaktadırlar. Bahse konu politik-taktik esnekliğe rağmen KONGRA-GEL/PKK tam bir “etnik milliyetçi terör örgütü”dür. Çeşitli etnik/psikolojik sebeplerle sınırlı da olsa küçümsenmeyecek bir ahali tabanına sahip bulunmaktadır. KONGRA-GEL/PKK dışında yer alan etnik-milliyetçi Kürt yapılanmalar ise, söz konusu taktiklerden dolayı Abdullah ÖCALAN’ı, “Türk Genelkurmayı’na satılmış olmakla” suçlamaktadır. Türkiye içerisinde faaliyet yürüten Mesut BARZANİ yanlısı gruplar bu konuda başı çekmektedir. Örneğin Kurdish Media Sitesi’nde; “ÖCALAN ve KONGRA-GEL/PKK, Türkiyelilik diyerek Kürtleri Türkleştirmek, Kürt bağımsız hareketini sabote etmek istemektedir. ÖCALAN, Genelkurmay’a satılmıştır. Yakalandığında Türk devletine hizmet edeceğini ve annesinin Türk olduğunu söylemiştir. Onun için şimdi İmralı’da misafir edilmektedir.” denilmektedir. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü dışında gelişen Kürt milliyetçiliği terörden uzak olup, ancak sanılanın aksine politik görüşleri daha keskin, etnik milliyetçilikleri çok daha şovendir. Gerçekten ılımlı olanlar, Türkiye’de artık federasyonun dahi düşünülmeceğini, Kürt meselesinin bireysel demokratik özgürlükler sorunu olarak ele alınması gerektiğini söylemektedir. Bununla birlikte, KONGRA-GEL/PKK dışında Kürt hareketlerinde yer alan isimlerin 2005 yılında Ankara’da yaptıkları toplantıda ise; “Bu bayrak ve ülke bizim değildir, bağımsızlık için referandum gerekmektedir. Kendi devletimizi kuracağız.” hususları gündeme gelmiştir (Akyol, 2005: 3).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde yürüttüğü çalışmalarında kontrolü elinde bulundurmasına rağmen, idare örgüt paralelinde siyasi amaçla faaliyette bulunan, örgütün ideolojisini uygulayan yandaşlarında bulunmaktadır. Söz konusu idare, bölge halkının seçtiği bazı mahalli idareciler ve kurdukları siyasi parti, yani Demokratik Toplum Partisi (DTP)’dir (Öztürk, 2006: 7).

Demokratik Toplum Partisi (DTP)’nin izlediği metodoloji, İrlanda Kurtuluş Ordusu’nun siyasi kanadı olarak doğan, daha sonra Kuzey İrlanda sorununun tek muhatabı haline gelen “Sinn Fein”e benzetilmektedir. DTP, 2006 yılında yaptığı kongresinde, açık bir

şekilde KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün siyasi kanadı olduğu mesajını vermiştir (Türküne, 2006: 11).

DTP'nin, parlamenter siyaset çıkışıyla üzerindeki “KONGRA-GEL/PKK'dan ilham alan Kürt milliyetçiliği” önyargısını silip silmeyeceği tartışma konusudur. DTP'nin kendi kitlesine karşı inandırıcılık sorunu bulunmaktadır. DTP Genel Başkanı Ahmet TÜRK, söz konusu partinin KONGRA-GEL/PKK ile aynı tabanı paylaştığını ifade etmektedir. Bunun anlamı, halihazırda DTP'ye oy verecek olan seçmenin siyasi istikametinin KONGRA-GEL/PKK terör örgütü ekseninde olduğudur. DTP'nin kendi kadrolarıyla inandırıcılık sorunu mevcuttur. Ahmet TÜRK, partinin 24 Aralık 2006'da düzenlenen Diyarbakır Merkez İlçe Kongresi'nde, KONGRA-GEL/PKK'nın ateşkesini sürdürmesi için Meclis'te girişimde bulunmayı amaçlayan “Ankara yürüyüşüne” DTP tabanından bile ilgi gösterilmediğinden yakınmıştır. Ahmet TÜRK açıklamasında; “Diyarbakır'da halk bizi yalnız bıraktı. Kendimizi halka talimat veren bir konumda görmemeliyiz. Kendimizi gözden geçirmemiz gerekiyor. Geçmişte yaptığımız yanlışlardan dolayı özür diliyoruz” ifadesinde bulunmuştur. DTP'nin hitap etmek istediği kitleye karşı inandırıcılık sorunu bulunmaktadır. Bu konuda Orhan DOĞAN; “Dört Kürt seçmenden üçünün oyunu alamıyoruz” yakınmasında bulunmuştur. Ahmet TÜRK ise, “Türkiye partisiyiz” sözüyle yalnızca Kürt kökenli seçmene hitap etmek istemediğini belirtmektedir. TÜRK; “Dünya değişiyor, Ortadoğu yeniden şekilleniyor, Türkiye de Kürt sorununu çözerek değişmeli” demektedir. Oysa mevcut siyasetiyle, diğer seçmen kitlesi bir yana Kürt kökenli seçmen oylarının bile ancak çeyreğini alabilmektedir. Bunun anlamı, kendi tahminlerine göre her dört Kürt kökenli seçmenden üçünün oylarını etnik kökenlerine göre değil, her çağdaş, çok partili sistemde olduğu gibi siyasi tercihlerine göre kullandığıdır. TÜRK ve DTP'lilerin bu açıdan hatanın kendilerinde ve bugüne dek izledikleri siyasette mi olduğu konusunu gündemlerine almasıdır. Hata, belki de KONGRA-GEL/PKK ile arasında mesafe koymak bir yana, dağda silahla gezen militanlar üzerinden siyaset yapma çabasındadır. DTP Genel Başkanı Ahmet TÜRK'ün, Ankara'daki son kurultayda söylediği önemlidir. DTP'nin yüzde 10 barajını gerekirse bağımsız adaylarla aşarak Meclis'e girmek istemesi olumlu bir gelişmedir. Fikirlerin dağda silahla söylenmesi yerine Meclis kürsüsünden ifade edilmesi gerekmektedir (Yetkin, 2007: 8).

DTP, partili belediyeler, belediye başkanları şiddeti maruz göstermeye çalışmaktan öteye gitmemektedir. Sokak eylemleri de sıradan insanları ürkütmek ve Türk milliyetçiliğini tırmandırmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Genel kamuoyunda belli bir ilgiyi, KONGRA-GEL/PKK'ya ve şiddete karşı çıkan şahsiyetler görebilöektedir. Bu kişilerin K. Irak'taki Kürt oluşumuna sempatiyle bakması ise KONGRA-GEL/PKK'yı daha da zorlamaktadır (Çakır, 2006: 12).

Belirli bir oy sınırına kilitlenip kalmış bir siyasi hareket olarak DTP, ne kadar KONGRA-GEL/PKK'ya bağlı olursa siyaseten o kadar zayıf kalacağı görölmektedir. Bu durum, anılan partinin daha fazla oy alamayacağı için değil, demokratik bir hareket olarak görölemeyeceği ve bunun saygınlığına sahip olamayacağı için geçerlidir (Akyol, 2007: 3).

2.2.5.9. Abdullah ÖCALAN'ın Kenya'da Yakalanışı ve Gelişmeler

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü lideri Abdullah ÖCALAN'ın Kenya'da yakalanarak yargılanmasının akabinde, adigeçenin yargı sürecinde örgüt içinde lidersizlikten meydana gelen kriz, Abdullah ÖCALAN'ın varlığında yaratılan gündemler ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, Abdullah ÖCALAN'ın avukatlarının girişimleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) temyiz niteliğindeki büyük dairesi Mayıs 2005 ayında aldığı karar ile adigeçenin Türkiye'de adil yargılanmadığı yolunda karar almış ve Abdullah ÖCALAN'ın tekrar yargılanması ya da dava dosyasının yeniden açılmasını tavsiye etmiştir. Bahse konu hususlar, 12 Ekim 2005 tarihinde büyükelçiler seviyesinde toplanan Avrupa Konseyi Delegation Komitesi'nin gündeminde bulunmakla beraber tartışılmamış olup, AİHM'nin Abdullah ÖCALAN ile ilgili aldığı kararın delegeler komitesinde iki yıldan önce tamamlanması beklenilmemektedir. Öte yandan Abdullah ÖCALAN'ın avukatları, Avrupa Konseyi'nde Ağustos-Ekim 2005 ayları arasında sürdürdükleri lobi faaliyetlerinde adı geçen tecritte tutulmasına ilişkin itirazlarını gündeme getirmiş olup, AİHM'nin büyük dairesi, Abdullah ÖCALAN'ın güvenlik nedeniyle tecritte tutulması kararını haklı bulmuştur. Bu esnada Abdullah ÖCALAN, İmralı Cezaevi'nde, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün nihai amacı olan "Bağımsız Kürt Devleti" tezinde radikal değişiklikler yapmıştır. Abdullah ÖCALAN, İmralı'da, "demokratik cumhuriyet" şeklinde tanımladığı bir tez ortaya atmış ve Türkiye'nin üniter yapısı içerisinde, iki uluslu (Türk-

Kürt) bir devletin temel nitelikleri üzerinde durmuştur. Söz konusu tez, Türkiye'deki aydınlar içerisinde olduğu kadar, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü içerisinde de polemikler yaşanmasına neden olmuş ve örgütte bağımsız hareket eden hücrelerin oluşması ile bölünmeler başlamıştır. KONGRA-GEL/PKK'nın en güçlü olduğu il şeklinde belirtilen Diyarbakır'da Ekim 2005 ayı itibarıyla yapılan anket neticesinde, Diyarbakır'da yaşayan vatandaşların sadece yüzde 5,5 kadar olan bölümü örgütün lideri Abdullah ÖCALAN'ın affını istemiştir. Bahse konu ankete katılanların yüzde 54,9'u Türkiye'nin en acil problemi olarak sözde Kürt Sorunu'nu görmüştür. İkinci sırada ise yüzde 20,9 ile “demokratikleşme ve insan hakları”nı kabul etmiştir.

ABD'nin 1 Mart tezkeresi sonucunda Irak alanında Kürtleri müttefik olarak görmesi, Türkiye'deki bölücülük/Kürtçülük hareketi bağlamında cesaret yaratmıştır. Söz konusu cesaret ve AB giriş sürecinin neden olduğu siyasi alandaki gelişmeler, etnik esasa dayalı bölücülük/Kürtçülük hareketinin terörle desteklenerek politik hedefe daha kısa sürede ulaşma isteğini körüklemiş, bu durum terörü yeniden ortaya çıkarmıştır.. Neticede siyasi alandaki mücadele ile terör birbirini destekleyen bir konuma gelmiştir. Siyaset yoluyla bölücülük yapanlar da, siyasetle çözüme gidilmemesi halinde terörün devam edeceğini savunan bir çizgi içerisinde hareket etmektedir (Kuloğlu, 2007: 14).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, son iki ayda iki büyük hayal kırıklığına uğramıştır. Bunlardan biri, “ÖCALAN'ın yeniden yargılanması” talebinin Avrupa Konseyi'nce reddedilmesidir. Yeniden yargılanma sürecine, özellikle Demokratik Toplum Partisi (DTP) büyük umut bağlamıştır. Çünkü yeniden yargılanma sürecinde duruşmaların açık yapılması neticesinde, dünya çapında büyük bir propaganda yapılması planlanmıştır. İkinci olarak, Abdullah ÖCALAN'ın saç telleri kanıt gösterilerek zehirlendiği iddiası ile avukatlarının yaptığı “ihtiyati tedbir” talebinin AİHM tarafından reddedilmesidir. İddia ile ilgili olarak, AİHM Türkiye'den savunma istemeye bile gerek görmemiştir. AİHM kararı, Abdullah ÖCALAN'ın “terör suçlusunu”, KONGRA-GEL/PKK'nın ise “terör örgütü” olduğunu tescil etmiştir (Akyol, 2007: 3).

2.2.5.10. Kürt Kimliği'nin Tanınmasına Dair Faaliyetler

Abdullah ÖCALAN, KONGRA-GEL/PKK ve aynı siyasi çizgiyi savunanların “Kürt Sorunu” olarak tanımladıkları ve teröre gerekçe saydıkları tez; “Türkiye

Cumhuriyeti'nin (Osmanlı'da da dahil) Kürtleri imha ve inkar ettikleri, Kürtlerin Türkler tarafından aldatıldıkları, bastırıldıkları ve sömürüldükleri" biçiminde tezdır. ÖCALAN, bahse konu tezi tarihi derinliklerde üç örnekle gerekçelendirmekte olup, iddiaları;

a) Türkler, Malazgirt Zaferi (1071)'ni Kürtlerin katkısı ile kazanmış ve Anadolu'ya Kürtlerin desteğiyle girmiştir.,

b) Türkler, Çaldıran Savaşı (1514)'ni yine Kürtler sayesinde kazanabilmiş, Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim Kürtlerin desteği sayesinde Osmanlı'yı Ortadoğu'da güç haline getirebilmiştir.,

c) Kurtuluş Savaşı Kürtler ve Türkler ile birlikte verilmiş, Atatürk, zaferi yine Kürtlerin desteğiyle kazanmıştır., biçimindedir. ÖCALAN, bu iddialarının arkasından her üç olay sonrasında Türklerin, Kürtleri inkar ettiğini, imha etmeye yöneldiğini, hakkını vermediklerini savunmaktadır. Zafer beraber kazanıldığı halde Türkiye Cumhuriyeti kurulurken, iki kurucu ulustan biri olan Kürtler'in unutulduğunu da eklemektedir. Bu tez, Atatürk'ün, "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." tanımını ve ulus anlayışını reddetmektedir. ÖCALAN'ın sloganı KONGRA-GEL/PKK terörünün gerekçesi budur. Siyasi hedefi de önce bağımsız Kürt devleti olarak ilan edilmiş, ÖCALAN'ın yakalanmasından sonra iki kurucu ulusa göre yeniden yapılandırılacak "demokratik cumhuriyet" tezine dönüştürülmüştür. Bu hedef bizzat ÖCALAN tarafından, "demokratik ülke, özgür anayurt; demokratik Ortadoğu, birleşik anayurt" biçiminde sloganlaştırılmıştır. Bu slogan, Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de, siyasal sınırlar değiştirilmeden Kürtlerin bu devletlerde birbiriyle irtibatlı biçimde demokratik ortak konumuna gelmeleri hedefini özetlemektedir. ÖCALAN'ın İmralı'da detaylandığı yeni tez kısaca böyle özetlenebilecektir. Türkiye boyutunda ise "demokratik cumhuriyet" olarak talep edilenlerin özeti;

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin iki kurucu ulusa (Türkler ve Kürtler) göre yeniden yapılandırılması (yeniden kuruluş),

b) Kürtlerin demokratik ve siyasal haklarının anayasal ve yasal güvenceye alınması,

c) Kürtçe'nin eğitim dili olması,

d) Geçmiş dönem politikaları nedeniyle devletin Kürtlerden özür dilemesi, şeklindedir.

Sözde “Kürt Sorunu”na, “demokratik cumhuriyet” söylemi içinde çözüm aramak isteyen kesim, “demokratik cumhuriyet” kavramı ile;

a) Anayasa'yı yeniden yazarak, Türkiye'nin iki kurucu ulustan (Türk ve Kürt) meydana geldiğinin kabulü,

b) Kürtlere özel, anayasal ve yasal yeni haklar,

c) İlkokuldan üniversiteye Kürtçe eğitim.

d) Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürtlere karşı bugüne kadar yaptığı haksızlıkların tazmini ve özür dilenmesi,

e) Abdullah ÖCALAN dahil, koşulsuz genel af ve haklarının iadesi, hususlarını belirtmektedir (Bila, 2005: 5).

2.2.5.11. KONGRA-GEL/PKK Terör Örgütü'nün Hedefleri

KONGRA-GEL/PKK, 1984'de uygulamaya koyduğu yedi aşamalı planını geçen süre içerisinde adım adım uygulamıştır. Söz konusu planın ana hatları;

a) Örgütün oluşturulması,

b) Örgüte silahlı insanların yurtiçi ve yurtdışından katılımın gerçekleştirilmesi,

c) Örgüte mali desteğin sağlanması,

d) Örgütün Güneydoğu Anadolu ağırlıklı olmak üzere silahlı eylemlerle etkinliğini kabul ettirmeye çalışması,

e) Halkın desteğinin sağlanması,

f) Yöre halkının tamamen Türkiye içerisinde ikinci sınıf vatandaş kabul edildiğine inandırılması,

g) Konunun siyasi platforma taşıyarak halkın KONGRA-GEL/PKK'nın ideolojisini bizzat yaymasının sağlanması, bu bağlamda halkın bir güç olarak örgütün yerine ön plana çıkması ve siyasi içerikli ayaklanmanın başlatılması,

biçimindedir (Öztürk, 2006: 7).

KONGRA-GEL/PKK, 3 Ekim 2005 tarihinde AB Müzakereleri'nin başlamasından sonra ateşkes sürecinin sona erdiğini ilan ederek “aktif meşru savunma” olarak nitelendirdiği yeni konsepte girmiştir. İlk önce 20 Ağustos-20 Eylül 2005 tarihleri arasında, Türkiye'nin AB ile müzakerelere başlama tarihi olan 3 Ekim 2005'e kadar iki kez eylemsizlik sürecine girdiğini açıklayan örgüt, yeni siyasi yapısı “Koma Komalen Kürdistan (KKK) tarafından yapılan yazılı açıklamada; “Türkiye ve AB'nin son kez uyarıldığını” belirtilerek tehditler savurmuş ve “AB'nin yaklaşımının Kürt halkının inkarına dayanan Lozan Antlaşması'nın yenilenmesi şeklinde algılandığını” ifade etmiştir (2005: 8).

KONGRA-GEL/PKK Terör Örgütü'nün, Ermeni Terör Örgütleri'nin stratejilerine benzer şekilde, “Dört T Planı”nı yürürlüğe koymayı hedefledikleri müşahede edilmektedir. Bu bağlamda, ilk “t” olan “terör” ile, tüm Batı ülkelerinde; Türkiye Kürtlere yönelik bir asimilasyon ve imha politikası izliyor, Kürtler ise meşru müdafaa hakkı çerçevesinde kendilerini savunuyor izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır. İkinci “t” olan “tanınma” hususunda, örgütün düzenlediği terör eylemleri neticesinde büyük bir merhale katledilmiştir. Nitekim, MGK'nın Ocak 2006 ayında yapılan toplantısına sunulan istihbarat raporu bu açıdan önem arz etmektedir. Söz konusu rapora göre; dünya ülkelerinde 112 adet KONGRA-GEL/PKK temsilciliği faaliyet yürütmektedir. Önümüzdeki dönemde ise, söz konusu temsilcilikleri sözde “Kürdistan Elçiliği” hüviyetinde çalışma göstermeleri planlanılmaktadır. Raporda ayrıca, KONGRA-GEL/PKK'nın ileri sürdüğü tüm isteklerin, “Katılım Ortaklığı Belgesi” adı altında AB Ülkeleri'nin isteği haline geldiği hususuna dikkat çekilmiştir. Üçüncü “t” olan tazminat aşaması AİHM aracılığıyla gerçekleşmekte olup, teröre karşı Türkiye'nin aldığı güvenlik, askeri ve hukuki alandaki tedbirlerin, binlerce dava ile söz konusu mahkemenin önüne getirilmesi söz konusu olmaktadır. Türkiye'nin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili AİHM nezdinde açılan hemen hemen tüm davaları kaybederek tazminat ödemeye mahkum edildiği bir durum bulunmaktadır. Dördüncü “t” olan toprak talepleri ise, yine MGK'ya Ocak 2006 ayında sunulan son raporda açıkça dile getirilmiştir. Raporda, KONGRA-GEL/PKK ile Ermenistan'ın Türkiye'yi paylaşma planları gündeme getirilmiştir.

2.2.6. Türkiye’deki Diğer Bölücü Oluşumlar

Türkiye’de, yaklaşık olarak yüzyıllık bir süreç içerisinde Kürtçülük hareketleri oldukça taban kazanmıştır. Kürtçülük hareketi, şeyhlerin, ağaların değil, eğitilmiş şahısların yönlendirdiği bir hareket haline gelmiştir. Günümüzde Kürtçülük hareketlerinin, Türkiye dışında bir “diasporası” oluşmuştur.

Özellikle II.Dünya Savaşı’ndan sonraki dönem içerisinde gelişen ideolojik ve siyasal atmosfer, hem yeni Kürtçü örgütlerin ortaya çıkışına zemin hazırlamış, hem de bu örgütlerin belirli siyasi grupların etrafında kümeleşmesine neden olmuştur. İdeolojik baskı ve yaklaşımların yoğun olarak görülmeye başladığı, örgütsel faaliyetlerin belirgin olarak desteklendiği dönemde, daha çok Marksist-Leninist (M/L) ideolojiler temelinde Kürtçü örgütlenmeler oluşmaya başlamıştır. Bahse konu örgütlerin geliştirdiği ayrılıkçı fikir zemininde PKK terör örgütü kurulmuştur (Güven, 2004: 65).

Türkiye’de, Dersim İsyanı’nın 1937 yılında bastırılmasının akabinde, topyekün isyanlar şeklinde tezahür eden Kürt hareketleri için bir dönem kapanmıştır. 1950 seçimleri ile iktidar olan Demokrat Parti (DP), Türkiye’de demokrasinin gelişmesi için büyük bir umut olarak karşımıza çıkmıştır. DP iktidarı, demokratik olmayan bütün yasaları kaldıracağına ve demokratik olmayan uygulamalara son vereceğini belirtmiştir (Kongar, 2000: 149).

1958 yılında, TBMM’de bulunan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan seçilmiş milletvekilleri “ağa, aşiret reisi, şeyh ve seyyid” gibi feodal unsurların temsilcisi olarak, sözde Kürt Davası’na ihanetle ve işbirlikçilikle suçlanmışlardır. Bu suçlamayı yapan unsurlar, 1958 yılında illegal “Kürt İstiklal Partisi”ni kurmuş ve anılan partinin bünyesinde faaliyet yürütmüştür. Marksist-Leninist (M/L) ideoloji doğrultusunda faaliyet gösterem söz konusu partinin mensupları, 1959 yılında tevkif edilmiş olup, 27 Mayıs İhtilali’ni müteakiben 08 Ocak 1961 tarihinde yargılanmaya başlamıştır (İlhan, 2002: 150).

Bahse konu dava, “49’lar Davası” olarak adlandırılmış olup, içinde; Musa ANTER, Sait KIRMIZITOPRAK, Şerafettin ELÇİ ve Naci KUTLAY’ın olduğu şahıslar, bölücülük yaptığı gerekçesi ile yargılanmıştır. 16 Eylül 1967’de Türkiye İşçi Partisi (TİP) içinde yer alan Kürt gençler, “ülkenin doğusu ile batısı arasındaki eşitsizliği” hususunu

gündeme taşımak için “Doğu Mitingleri” adı verilen eylemleri başlatmıştır. Söz konusu mitingler, etnik Kürt milliyetçiliği açısından önemli bir merhale olan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)’nın kurulmasında önemli rol oynamıştır.

1961 Anayasası’nın yürürlüğe girmesi ile birlikte oluşan demokratik ortamda ivme kazanan sol hareketlerin içerisinde yer alan Kürtçülük hareketleri belirli bir olgunlaşmaya kavuşarak 1965 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (TKDP)’ni kurmuştur. Ancak söz konusu partinin kuruluşu ilan edilmeden önce; Faik BUCA, Sait ELÇİ ve Ömer TURAN isimli, Türkiye kökenli Kürt silahlı hareketçiler 1961 yılında “Kürdistan Demokrat Partisi (KDP)-Eşgüdüm” isimli, Irak’taki Barzani Hareketi yanlısı oluşumu kurmuştur. Bahsekonu partinin taraftarları, daha sonra DDKO etrafında birleşmiştir. TDKP’nin fraksiyonlarını, daha sonraki yıllarda kurulan; Çin yanlısı Rızgari ile Red Kawa, “milli demokratik devrim” yanlısı Kawa ve Sovyetler Birliği yanlısı Denge Kawa isimli gruplar oluşturmuştur (Demirel, 2002: 774-775).

12 Mart 1971 Muhtırası ile birlikte tutuklanarak cezaevine konulan ve illegal Kürtçü faaliyetler içerisinde bulunan birçok şahıs, 1973 yılında iktidar olan “CHP-MHP Koalisyonu”nun 1974 yılında çıkardığı “genel af” ile birlikte tahliye olmuştur. Mevcut konjonktürde Marksist-Leninist ideolojilerden etkilenerek, değişik örgütlenmeler kuran Kürtçü kesim, dönem içerisinde; Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi-Özgürlük Yolu (1975), Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri (1975), Rızgari (Kurtuluş-1976), Kawa (1976), Kürdistan İşçi Partisi (KİP-1977; Bu örgüt PKK’nın kuruluşu ile birlikte “Peşeng” adını kullanmaya başlamıştır.), Ala Rızgari (Kurtuluş Bayrağı-1978), Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK-1978) şeklinde örgütlenmeler kurmuştur. Söz konusu örgütlerin tümü, sözde Kürdistan’ın sömürüldüğü ana fikri çerçevesinde hareket stratejisi geliştirmiş, Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde yaşayan kendi vatandaşlarına yönelik ilhak ve asimilasyon politikası uyguladığı şeklinde bir politik demogijiyi benimsemiştir.

2.3. Aşırı Sol Terör Örgütleri

Türkiye’de, Cumhuriyetin kuruluşundan beri bir sol eğilimin varlığı bilinmektedir. Ancak, bizim tezimize konu olan, yani “sol terör” olarak nitelendirebileceğimiz yapılanmalarda, 1960’lı yılların soğuk savaş döneminde sosyalist ve komünist ideolojilerden etkilenen, ayrıca üçüncü dünya ülkelerinde ortaya çıkan hareketlenmeleri

bazı olarak kurulan terör örgütleri incelenecektir. Türkiye’de 1970-1995 yılları arasında kurulan birçok sol ideolojilere dayanan terör örgütü bulunmakla birlikte, tezimizde en önemli olanlara değinilecektir.

Türkiye’deki sol terör hareketleri, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) kökenli “Türk Solu’na dayanmaktadır. Bu nedenle, komünizmin gündeme geldiği günden itibaren terör sürekli bir artış içerisinde girmiş, zaman zaman askeri müdahaleler ile “geçici olarak” durdurulmuştur. Türkiye’deki komünist örgütlenmelerin arkasında daima dış güçler bulunmuş olup, bunların başında gelen dönemin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (S.S.C.B), Türkiye’ye karşı beslediği tarihi düşmanlığı terör odaklarına verdiği destek ile sürdürmüştür. Türkiye’de aşırı sol terör örgütleri, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ve THKP/C ile başlayan gerilla hareketleri, Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri (MLSPB), Devrimci Yol (DEV-YOL), Devrimci Sol (DEV-SOL) ve Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) gibi örgütler ile günümüze kadar uzanmıştır (Demirel, 2002: 46-47)

2.3.1. Kuruluş ve Amaçları

Aşırı solcu terör örgütlerinin amacı; mevcut rejimi yıkararak yerine Marksist-Leninist ideolojilere dayanan bir rejim kurmaktır. Ancak aşırı sol terör örgütlenmelerinde, bu amaç birbirinden farklı bir boyutta, iki şekilde açıklanmaktadır. Bunlardan birincisi; mevcut düzenin sağladığı bütün imkanlardan yararlanarak iktidara hakim olmak, daha sonra uygulanacak bir seri faaliyetler ile komünizmi tesis etmektir. (Siyasi parti kimliğine sahip, yasal görünümdeki kuruluşlar anılan nitelikteki gruplardır.). İkincisi ise; mevcut düzeni silahlı ayaklanma ile yıkararak devlete hakim olmak ve iktidar olmaktır. (Yasadışı terör örgütleri bu grupta yer almaktadır.) (İlhan, 2002: 121).

Karl MARX ve Friedrich ENGELS’in yazdığı “Komünist Manifesto”, 1848 yılında yayımlanmış ve insanlık tarihinin en yaygın okunan metinlerinden biri haline gelmiştir. Manifesto’nun Kapitalizm ile ilgili bölümünde MARX ve ENGELS; “Burjuvazi, sürekli genişleyen bir pazara duyduğu ihtiyaç nedeniyle yerkürenin en ücra köşesine kadar gider. Burjuvazi dünyanın her köşesinde yuvalanmak, yerleşmek, ilişki kurmak zorundadır. Burjuvazi dünya pazarını sömürmek amacıyla gittiği her ülkede üretime ve tüketime kozmopolit bir nitelik kazandırır. Buna karşı çıkan gericilerin tepkilerine aldırmadan ulusal sanayinin üzerinde durduğu zemini yıkar ve ulusal sanayi olduğu gibi

yok eder. Yok olanların yerini alan yeni sanayi kuruluşları artık yerli ham maddeleri değil, dünyanın en ücra köşelerinden ithal edilen hammaddeleri kullanarak üretim yapar. Ürünlerini yalnızca kendi iç pazarında değil dünyanın dört bir yanında pazarlar. Ülke içinde yapılan üretimle karşılanan talep ve isteklerin yerini, uzak diyarlardan ve iklimlerden ithal edilen ürünlere yönelik talep ve istekler alır. Yerel ve ulusal düzeyde kendine yeterlilikten vazgeçen uluslar karşılıklı bağımlılığı benimser. Bu kural entelektüel üretimde de geçerlidir. Üretim araçlarını hızla geliştiren, ulaşım ve iletişimde muazzam atılımları gerçekleştiren burjuvazi en barbar ulusları bile kendi uygarlık alanına çeker. Bütün ulusları, yok etme pahasına da olsa kapitalist üretim tarzını benimsemeye zorlar. Kısacası burjuvazi kendi imajına göre bir dünya yaratır.” hususlarını ileri sürmüştür (Ulugay, 2006: 9).

Türkiye, 1946 yılında çok partili döneme geçiş yapmış ve düşüncelerin çok daha özgürce telaffuz edildiği bir sürece girmiştir. Anılan süreçte, “Soğuk Savaş Dönemi” ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (S.S.C.B)’nin komünizmi ihraç politikalarına paralel olarak Türkiye’de, Marx, Lenin, Troçki, Stalin, Mao ve Tito’nun yazdığı eserler Türkçe’ye çevrilmiştir. Bahse konu eserlerin Türkçe’ye çevrilmesi, özellikle 1960’lı yıllardan sonra ivme kazanacak olan sol hareketlerin ideolojik alt yapısını sağlamıştır. Bunun yanı sıra sol hareketler, 1961 Anayasası’nın getirmiş olduğu özgürlükçü bakış tarzından olabildiğince yararlanmışlardır (Alkan, 2003 :3).

Türkiye’de, 1960-1971 döneminde gündeme gelerek çeşitli kitap, dergi ve gazete sayfalarında tartışılan konu başlıkları makro düzeyde; “Çağdaşlaşma, Az Gelişmişlik, Feodalizm, Asya Tipi Üretim Tarzı, Osmanlı Toprak Sistemi, Köy Sorunu, Bağımsızlık, Toprak Reformu, Yabancı Sermaye, Sosyal Adalet, Kalkınma, Sanayileşme, Doğu Sorunu, Planlama, Kalkınma Modelleri ve bunlara bağlı olarak Devletçilik, Liberalizm, Sosyalizm, Milliyetçilik ve Milliyetçiliğin çeşitli yorumları” şeklinde oluşmuştur (Kaçmazoğlu, 1995: 35).

Dünya üzerinde 1968 dönemi olarak adlandırılan süreç, Batı’da sistem karşıtı bir hareket olarak gelişirken, Türkiye’de terörü su yüzüne çıkarmaya başlamıştır. 1960 Anayasası’nın getirdiği özgürlükçü ortam, soğuk savaşın ağırlıklı sol propagandası, 1968’in sistem karşıtı sol girişimleri, Doğu Bloğu’nun komşusu ve ilk hedefi olan Türkiye üzerinde çok sarsıcı etkiler yapmıştır. 1960 yılına kadar sokak hareketi olarak

görülen eylemler, örgütlenmiş silahlı eylemler ile desteklenen sol gösterilere dönüşmeye başlamıştır (Şehirli, 2000: 94).

Türkiye’de, öğrenci örgütü olarak 1963 yılında “Fikir Kulüpleri (FK)”, Fikir Kulüpleri’nin birleşmesi ile birlikte 1965 yılında “Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)” kurulmuştur. 9-10 Ekim 1969 günü yapılan FKF’nin olağanüstü kurultayında da FKF ad ve tüzük değiştirerek “Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç)” adını almıştır. Dev-Genç, üniversitelerde yapılanmalar kurmuş, yayınladığı bildirimler ve demeçler ile gençlik kesiminin ilgisini çekerek taban kazanmayı amaçlamıştır. 1965-66 yıllarından itibaren üniversite ve yüksek okullarda öğrenci istekleri şeklinde başlatılan eylemler, 1968-69 yıllarında dersleri boykot etme, sınavlara girmeme şeklinde devam etmiştir. Ancak, boykot ve işgallerden sonra kamuoyundan bekledikleri ilgiyi ve desteği göremeyen örgütler, dönemin dış ve iç konjonktürel etkisi ile “silahlı propaganda” tekniğine yönelmiş, kamuoyunun ilgisini çekebilmek amacıyla terör ve şiddet eylemlerine yönelmişlerdir (Alkan, 2003: 4).

Dev-Genç’in amacı, 01 Ocak 1971 tarihli “Kurtuluş” adlı yayın organında; “Türkiye’nin tek militan örgütü Dev-Genç’tir. Gençlik hareketleri ve Dev-Genç’in mücadelesi faaliyetleri çerçevesi ile sınırlı değildir. Bugün, işçiler, köylüler, devrimci bağlar kurarak gözlerini kırpmadan ölüme gitmektedir. Teşkilatlanmalı ve Dev-Genç ile ilişki kurmalıyız. Her türlü mücadeleye ise hazırlıklı olmalıyız.” şeklinde belirtilmiştir.

Dev-Genç’in görevleri ise;

- a) Anti-Emperyalist gençlik hareketlerine öncülük etmek,
- b) Devrimci mücadele için, işçi, köylü ve gençlik birliği kurmak,
- c) Emperyalizm ve burjuvaya karşı bütün devrimci güç ve talebelerin devrimci birliğini sağlamak,
- d) Milli Demokratik Devrim (MDD) mücadelesi esnasında, sosyalist gençliğin düşünce ve eylemlerini geliştirmek, biçiminde sıralanmıştır (Demirel, 2002: 92).

Dev-Genç’in içerisinde baş gösteren fikir ayrılıkları sonucunda örgütte üst üste bölünmeler başlamış, ilk etapta Mihri BELLİ, son ana kadar sürdürdüğü dengeli tutumunu bırakarak Yusuf KÜPELİ ve Mahir ÇAYAN’ın grubu ile birleşmiştir. Doğu

PERİNÇEK ve arkadaşları ise ayrı bir grup kurmuştur. Daha sonraları Mahir ÇAYAN ve arkadaşları Mihri BELLİ'den de koparak Türkiye Halkın Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP/C) örgütünü, Doğu PERİNÇEK ve arkadaşları ise, Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP) örgütünü kurmuşlardır. İstanbul'dan Ankara'ya gelen Deniz GEZMİŞ de yerleştiği ODTÜ'de Yusuf ASLAN ve Hüseyin İNAN ile birlikte Türkiye Halkın Kurtuluş Ordusu (THKO) örgütünü kurmuştur. Söz konusu örgütler, 1970'den itibaren sokaklarda adam öldürme, gasp, soygun ve adam kaçırma gibi yasadışı eylemlere girişmiş, gittikçe eylemlerini artıran anılan örgütler, özellikle Türkiye'nin metropol şehirlerinde can ve mal güvenliğinin yanı sıra, rejimi tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. Söz konusu eylemlerin önlenmesi için, 12 Mart 1971'de bir muhtıra verilmiştir. Mezkur muhtıra ile birlikte, o güne kadar büyük bir hızla devam eden terör hareketlerine karşı çok sert tedbirler alınmıştır. THKO militanları Deniz GEZMİŞ, Yusuf ASLAN ve Hüseyin İNAN yakalanarak yargılanmış, akabinde idam edilmiştir. Sinan CEMGİL ve grubu da Nurhak dağlarında güvenlik güçleri ile girdikleri çatışmalarda ölü olarak ele geçirilmiştir. İsrail Başkonsolosu Efraim ELROM'un kaçırılarak öldürülmesi (8 Mayıs 1971), işadamları Talip AKSOY ve Mete HAS'ın fidye için kaçırılması gibi ses getirici eylemler gerçekleştiren Mahir ÇAYAN grubunun bir kısmı ölü, bir kısmı da sağ olarak yakalanmıştır. Ancak ordudaki alt rütbeli yandaşlarının yardımıyla cezaevinden kaçan ÇAYAN ve grubu 30 Mayıs 1972 tarihinde Kızıldere'de güvenlik güçleri ile yaptıkları çatışmada ölü olarak ele geçirilmiştir (Alkan, 2003: 6).

1973 seçimlerinden sonra oluşturulan koalisyon hükümetinin 1974 yılında çıkardığı genel af ile binlerce suçlunun serbest bırakılması neticesinde, 1975-1980 dönemini kapsayan terörist saldırılar, 1968-1972 döneminde gerçekleştirilen saldırılara göre çok daha geniş kapsamlı ve derin olmuştur. Teröristler anılan dönemde, vatandaşlar arasında mezhep kavgaları yaratarak 23-24 Aralık 1978 Kahramanmaraş olaylarının çıkışına neden olmuş, olaylar esnasında 109 kişi hayatını kaybetmiştir. Resmi rakamlara göre, 1977-1980 yılında terörün Türk ekonomisine maliyeti 1 milyar dolar civarında olmuştur (Koni, 1984: 182-184).

Türkiye'de, 1974 yılında çıkarılan af neticesinde, THKO ve THKP/C terör örgütlerinin mensupları, cezaevlerinde daha fazla militanlaşmış olarak toplum içerisine dönmüş ve terörü takviye etmiştir (Şehirli, 2000: 99).

THKP/C'nin dağılması üzerine anılan örgütten ayrılan bir grup, 1975 yılında Ankara'da kurulan Dev-Yol (Devrimci Yol) isimli örgüt olmuştur. "Milli Demokratik Devrim" tezini savunmaktadır. Dev-Yol, 12 Eylül 1980 sürecine kadar Türkiye'nin en geniş tabanına sahip bulunan sol örgütü şeklinde karşımıza çıkmıştır. Bahse konu süreç ile büyük bir darbe yiyen Dev-Sol bir daha toparlanamamış, özellikle örgütün İstanbul'da faaliyet yürüten militan kadrosunun büyük bir bölümü Dev-Sol (Devrimci Sol) örgütünün safına geçmiştir (Demirel, 2002: 278).

Dev-Sol, 1978 yılında "askı bildirisini" ile kurularak, Dev-Yol'u revizyonistlikle suçlamıştır. Bildirinin sahipleri Dursun KARATAŞ, Paşa GÜVEN ve Bülent ULUER, Dev-Yol'u pasiflikle suçlayarak ilişkilerini askıya aldıklarını açıklamıştır. Mahir ÇAYAN'ın "Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi (PASS)"ni benimseyen bildiri sahipleri THKP/C'nin gerçek mirasçısı olduklarını ileri sürmüştür. 12 Eylül 1980 döneminde lider kadrosu tutuklanarak cezaevine giren Dev-Sol, 1984-1985 yılları arasında, üniversitelerde patlak veren öğrenci eylemleriyle yeniden sesini duyurmaya başlamış, ancak lider kadrosundan yoksun olan örgüt sansasyona sebep olacak silahlı eylemlere girişememiştir. 1987-1988 yılları Türkiye'de sol örgütler, özellikle Dev-Sol için yeni bir dönemeç oluşturmuştur. Anılan dönemde; Bayrampaşa, Metris, Kırşehir, Buca ve Malatya Cezaevleri'nden ardarda gerçekleştirilen firarlarla lider kadrolarına yeniden kavuşan örgüt, ses getirebilecek eylemlere girişebilecek bir hale gelmiştir. Hemen hemen bütün lider kadrolarına ve tetikçilerine yeniden kavuşan Dev-Sol'un yanı sıra, Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) gibi örgütlerin kent sorumluları da kaçırılmıştır. Örgüt en büyük darbeyi, 13 Eylül 1992'de, kendi içinden çıkan muhalif gruptan yemiştir. Darbenin lideri Bedri YAĞAN, örgüt lideri Dursun KARATAŞ'ın mafyatik ilişkiler içinde olduğu, devletin bazı kesimleriyle son derece karanlık münasebetlerde bulunduğu, örgüt içerisinde merkez karar komitesinin işlemediği, örgüte yeni bir Abdullah ÖCALAN'ın dayatıldığı gibi son derece önemli iddia ve gerekçeler ile darbe girişiminde bulunarak liderliği ele geçirmiştir. Yaklaşık yirmi yıl örgütün en ön saflarında çarpışan Bedri YAĞAN ve Sinan KUKUL gibi beyin takımları bahse konu iddialar ile ön plana çıkmış, ancak 1992 yılında güvenlik güçleri'nce gerçekleştirilen operasyonlarda hayatlarını kaybetmiştir. Dursun KARATAŞ, darbe olayı ile ilgili olarak yapılan kongre belgelerinde; "Gelinen noktada Bedri YAĞAN ve Gürcan ÖZGÜR, bugün her yanından pislik akan, ırz düşmanı, ahlak düşkünü ve karşı

devrimci, darbeci, kontra çetesinin sembolleri olmuşlardır. Bu nedenle partimizin şehitleri olamazlar. Hiçbir yerde ve hiçbir şekilde partimizin şehitleri olarak anılamazlar.” hususlarını ifade etmiştir. Bu olay örgütü son derece sarsmış, örgüt içerisinde yaşanan silahlı çatışmalarda altı kişi ölmüş, birçok kişi de yaralanmıştır. Kendilerini “devrimci sol güçler” olarak adlandıran örgüt içerisindeki muhalif grup, yaptıkları basın açıklamalarında; “Fransız polisinin Dursun KARATAŞ'ın Hollanda'ya kaçmasına göz yumduğunu, Fransa tarafından Hollanda istihbaratına satıldığını, bunun yanısıra oligarşiyle ve emperyalistler ile işbirliği içerisinde olduğunu” belirtmiştir (Kılıç, 1996: 17).

2.3.2. İdeolojileri, Program ve Mücadele Stratejileri

Türkiye’de kurulan aşırı sol ideolojilere dayanan terör örgütleri, ideolojileri Marksist, Leninist ve Maosist ideolojilere dayandırmıştır.

Örgütlerin program ve mücadele stratejileri incelendiğinde değişik görüşler altında yürütülen faaliyetler göze çarpmaktadır. Örneğin, Dev-Yol Örgütü, stratejisini; “Direniş komiteleri, mahalle ve işçi, öğrenci komiteleri ile devletin güvenlik güçlerini zafiyete uğratmak, ‘milli kriz’ yaratmak, özel işyerlerine sabotajlar düzenlemek, kırsal kesimdeki fakir halkı bilinçlendirerek, güvenlik güçlerine öldürücü ve sindirici darbeler düzenleyip, milli krizi derinleştirdikten sonra otorite boşluğundan yararlanıp, devletin güçsüz olduğu kitlelere kabul ettirerek, silahlı halk ayaklanması ile Marksist-Leninist ideolojiye bağlı sosyalizm idaresine geçip, uzun bir aşamadan sonra komünizmi gerçekleştirmek” biçiminde belirtmiştir (Demirel, 2002: 275).

“Milli Demokratik Devrim (MDD)” tezi ise, 1960-1970 döneminin ikinci yarısından itibaren kendisini hissettirmeye başlamış ve 1971 yılı sonrasında, bölük pörçük, fakat çok daha yaygın bir devrimci-eylemci sol hareket olarak devam eden bir teori şeklinde karşımıza çıkmıştır. MDD teorisinin; Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung’un düşüncelerinden oluşan, bilimsel sosyalizmin, emperyalizmin sömürü alanı ve yerli uşaklarına karşı yürütülen bir devrim teorisi olduğu vurgulanmıştır. Teori, Lenin’in; “Demokratik Devrim’de Sosyal Demokrasi’nin İki Taktiği” isimli kitabında geliştirdiği Milli Demokratik Devrim Tezi’ne dayanmaktadır (Kaçmazoğlu, 1995: 110).

MDD, ihtilalci cephenin acilen yürütmeye başlayacağı “halk savaşı” ve şiddet stratejisinin yolu olarak kabul edilmektedir. Söz konusu tez paralelinde, Mao’nun Çin’de yaptığı gibi halk silahlandırılacak ve devrim gerçekleşecektir (Kılıç, 2005: 8).

2.3.3. Örgütsel Yapılanmaları

Türkiye’de halihazırda faaliyet yürüten, potansiyeli en fazla olan sol terör örgütlerinden Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C), 30 Mart-09 Mayıs 1994 tarihleri arasında Suriye’nin başkenti Şam’da kurulmuştur. Örgütün parti tüzüğünde kuruluş tarihi 30 Mart 1994 olarak belirtilmektedir. Örgüt, gerek kurulduktan sonra “Devrimci Halk Kurtuluş Partisi (DHKP)” ve “Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi (DHKC)” adları altında, gerekse önceki ismi olan “Dev-Sol” adı ile özellikle şehirlerde aralarında üst düzey TSK mensubu, başbakan, bakan, bürokrat, üst düzey emniyet yetkilisi, MİT mensubu, iş adamı ile birçok vatandaşın öldürülmesi eylemlerini gerçekleştirmiştir (Terör ve Güvenlik (2007), Türkiye’deki Terör Örgütleri).

Silahlı propagandaya ağırlık veren DHKP/C, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü eski yardımcısı Mahmut DİKLER ve Şakir KOÇ, emekli Korgeneral Hulusi SAYIN, emekli Oramiral Kemal KAYACAN, MİT Müsteşar eski Yardımcısı Hiram ABAS, Adalet eski Bakanı Mehmet TOPAÇ’a yönelik suikastler gerçekleştirmiştir. Örgüt, sadece 1990-2000 yılları arasında 82 Emniyet mensubu, 259 asker şehit etmiş, 79 vatandaşı öldürmüş ve 329 yaralama eylemi yapmıştır. Örgütün Sabancı Center’da, aralarında Özdemir SABANCI’nın da bulunduğu üç kişiyi öldürmesi geniş yankı bulmuştur. Örgütün kontrolünde; Yaşadığımız Vatan, Kültür ve Sanatta Tavır, Ülkemizde Gençlik, Devrimci Sol, Devrimci İşçi Hareketi, Memur Gerçeği, Haklar ve Özgürlükler dergi ve bültenleri yayımlanmaktadır. Örgüt, öğrenci-gençlik kesimi içinde; “Türkiye Öğrenci Dernekleri Federasyonu (TÖDEF)” ve “Öğrenci Meclisleri”, toplumsal olayları organize eden; “Halklar ve Özgürlükler Platformu (HOP)”, kültür-sanat alanında propaganda ve ajitasyon faaliyetlerini yürüten; “İdil Kültür Merkezi” ve bünyesindeki “Grup Yorum” isimli müzik topluluğu, hukuki konuları takip için; “Halkın Hukuk Bürosu”, cezaevlerine destek amaçlı faaliyet gösteren; “Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği (TAYAD) ve “Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (TIYAD)” ile ilişki içerisindedir. Örgütün faaliyet alanının odak noktası İstanbul olup, İstanbul ile koordineli altı coğrafi bölge

belirlenmiştir. Örgütün Sivas-Tokat illerinde kırsal alan faaliyeti bulunmaktadır. DHKP-C'nin kırsal alan faaliyetleri propaganda amacına yönelik sembolik bir yapı arz etmektedir. Örgüt, coğrafi ve demografik özellikler taşıyan Karadeniz kırsalını, malzeme ve eleman açısından sürekli güçlendirmeye çalışmakta olup, tamamen saklanma, barınma ve eğitim amaçlı yöre olarak kullanmaktadır (Öztürk, 2000: 7).

2.3.4. Gelir Kaynakları

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, 1984 yılından bu yana; DHKP/C, Türkiye Komünist Partisi Marksist-Leninist (TKP/M-L), KONGRA-GEL/PKK ve ASALA gibi terör örgütleriyle bağlantılı, 333 uyuşturucu madde kaçakçılığı olayı tespit edilmiştir. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, terör örgütlerinin uyuşturucu faaliyetleriyle ilgili bir rapor hazırlamıştır. Raporunda, terörist organizasyonların finans kaynaklarını zaman zaman yandaş devletlerin yardımları ile sağladığı, bunun yanında başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere illegal faaliyetlerden de finans sağlandığı vurgulanmıştır (2006: 11).

DHKP/C'nin gelir kaynakları arasında; haraç toplamak, uyuşturucu madde kaçakçılığı ve işçi simsarlığı da önemli yer tutmaktadır (Öztürk, 2000: 7).

2.3.5. Şiddet Eylemleri

Türkiye'de, 1980 ve öncesindeki dönem içerisinde yıkıcı unsurlar tarafından uygulanan terör eylemleri üç önemli safha çerçevesinde geçmiştir. Söz konusu safhalar;

a) Başlangıç Safhası (Sokak Gösterileri, 1965 yılına kadar),

b) Örgütlenme Safhaları (1965-1970),

c) Eylem Safhası (1971-1979), şeklinde tanımlanmıştır. Türkiye'de, yine 1980 öncesine kadar olan süre içerisinde, terör olaylarında beş binden fazla ölü, yirmi bine yakın yaralı verilmiştir. 1979-1980 döneminde aylık ölüm ortalaması 193, yaralama ortalaması ise 520'dir (Şehirli, 2000: 124-125).

Başlangıçta, bütün dünyada olduğu gibi romantik, hatta üniversitelerde reform zorunluluğu gibi haklı gerekçelere dayanan, 1980 öncesine dayalı gençlik hareketleri, önce forum tartışmaları ile başlayıp, çok geçmeden, komünist yeraltı örgütlerinin tahrik

ve organize ettikleri THKO, THKP-C, Dev-Genç v.b. gibi aşırı sol terör örgütleri tarafından; üniversite boykotlarına, üniversite-fabrika işgallerine dönüştürülmüştür. Bu nedenle, ilk etapta masumane amaçlar taşıyarak sokaklara taşan öğrenci eylemleri, boykot ve işgaller, akabinde 1968-1969 döneminden itibaren terör boyutuna girmiş, önce kent gerillalığına, sonra da kır gerillalığına dönüşmüştür. Özellikle 1970'ten sonraki dönemde, Türkiye'de yaşanan "sağ-sol çatışmaları" her gün onlarca gencin canını almış, genç kesim ile polis ve ordu karşı karşıyaya getirilmiştir. Amerikan altıncı filosu'na ait denizcilerin İstanbul/Dolmabahçe rıhtımında denize atılması, Türkiye'de "68 Kuşağı"nın simgesel bir hareketi olarak sayılmış, dönemin ABD Büyükelçisi Robert W.KOMER'ın otomobilinin Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kampüsü içerisinde 06 Ocak 1969 tarihinde yakılması eylemi ise, "emperyalizme karşı halk savaşı"nın Türkiye'deki ilk meşalesi sayılmıştır. Bahse konu dönemde sol terör örgütleri içerisinde yer alan gençler, Che Guevera'nın parolası ile; "Ölüm nereden geldiyse, hoş geldi, sefa geldi" anlayışı içerisinde şiddet eylemlerine girişmişlerdir (Kılıç, 2005: 8).

2.3.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları

Türkiye'de, aşırı solcu terör örgütleri ile daha sonra ivme kazanan Kürtçü/Bölücü yapılanmalar arasında sıkı bağlar ve işbirliği olduğu hususu, 12 Mart 1971 Dönemi'nde sonra yapılan operasyonlarda gözaltına alınan örgüt mensuplarının sorgulanmalarında ortaya çıkmıştır. Günümüzdeki KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün ilk tohumlarının Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)'nda atıldığı, Abdullah ÖCALAN'ın ise Dev-Genç ortamından çıktığı hususlarından hareketle, aşırı sol terör örgütlerinin bölücülük çalışmalarına yeşil ışık yaktıkları söz konusu olmuştur. THKO, ve THKP-C'nin, Tunceli merkez olmak üzere Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde bir Kürt devleti kurma zemini aradıkları ve bu bağlamda Suriye gibi ülkelerden lojistik destek aldıkları belirlenmiştir. Türkiye'de, aşırı sol terör örgütlerinin faaliyetlerinde, 1968 yılından itibaren dış odaklar ile yoğun bağlantıları oluşmuştur. Bahse konu dönemde, komünist ideoloji benimseyen ülkeler tarafından, büyükelçilik ve konsoloslukları vasıtası ile para, silah ve propoganda malzemesi temin eden sol terör örgütleri, bunun yanı sıra; İngiltere, Almanya ve Fransa'da çalışma yürüten sol ideolojilere dayalı Türk Dernekleri'nden lojistik destek görmüştür. 12 Mart 1971 süreci

ile birlikte Türkiye'deki faaliyetlerinde kısıtlanma oluşan sol terör örgütleri, Almanya'da "Yurtsever Birleşik Cephe" isimli oluşumu kurarak çalışmalarını dışarıdan yönlendirmeye başlamıştır (Kılıç, 2005: 8).

Aşırı sol terör örgütleri, 2002 yılında üniversite gençliğine yönelik propaganda faaliyetlerini artırmış, özellikle "Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Paralı Eğitim, ABD'nin Irak'a Müdahalesi" gibi gündemdeki konuları kullanarak gençlik kesimini provoke etmeye yönelik faaliyetlere başlamıştır. Bahse konu hususlar çerçevesinde, DHKP/C terör örgütünün üst yönetimi, örgüt içinde yaşanan kadro sıkıntısının aşılması amacıyla, örgütün gençlik kesimi üst sorumlularına;

a) Liseli öğrencilerin kazanılması,

b) Dershane ve yurtlarda bazı organizasyonlar oluşturulması, yurtlarda "gizli gruplar" oluşturulması ve bu organizasyonun tüm yurtlarda yaygınlaştırılarak merkezi bir "yurtlar komitesi" kurulması, dershanelerde "eğitim grupları" oluşturulmaya çalışılması,

c) Liseli gençlerin, gelişme ağı, gençlik duyguları ile üzerlerindeki aile ve okul baskısı gibi hassas konuların istismar edilerek örgüte kazandırılmaya çalışılması, talimatları verilmiştir (2002: 9).

Türkiye'de, 2002-2006 yılları arasında kırk sekizi İstanbul'da olmak üzere toplam yetmiş altı bombalama eylemi gerçekleştiren, özellikle İstanbul'da kaos meydana getirmek için eylem hazırlığında olan ve örgütün kuruluş yıldönümü olan 10 Eylül'de kamuoyunda kaos yaratacak şiddet temelli eylem kararlarının alınacağı kongre yapmak için toplandığının tespit edilen yasadışı sol terör örgütü Marksist-Leninist Komünist Parti (MLKP), Eylül 2006 ayı itibarıyla yapılan bir operasyon ile ökertilmiştir. Örgütün hücre evlerinde yapılan aramalarda, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'nde görevde ve emekli olmuş komuta kademesindeki generallerle ilgili istihbarat bilgilerinin yer aldığı on iki sayfa doküman bulunmuştur. On beş generale ilgili ise özgemişlerinden ilgi alanlarına, gittikleri yerlere kadar geniş bir istihbarat raporu ele geçirilmiştir. Kadıköy'deki Emekli Astsubaylar Derneği hakkında da istihbarat topladıkları tespit edilen örgüt militanlarının, buraya gidip gelen emekli astsubayların da isim listelerini tespit ettikleri kaydedilmiştir (2006: 13).

2.4. Sözde Dini Motifli Terör Hareketleri

İslam Devletleri'nin geçmişine bakıldığında, medeniyetin, bilim ve kültürün beşiği olmasına rağmen, günümüz İslam devletlerinin geri kalmışlığı, Müslümanların yaşadıkları coğrafyadaki rejimleri, dolayısıyla hükümetlerini sorgulamalarına neden olmuştur. Geçtiğimiz yüzyıl içinde, dünyada bulunan İslam devletlerinin yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel sorunların ağırlığı, Müslümanları kendi içinde bir takım analizler yapmaya yöneltmiştir. Söz konusu analizler ile sorunlara reel çözümler bulmaya çalışan Müslüman düşünürler olduğu gibi Müslümanların umutsuzluk içinde kendilerini sosyal yaşamdan soyutlamaları gerektiğini ileri süren fikir sahipleri de olmuştur. Söz konusu Müslüman grupların, çözüm amacıyla yürüttükleri fikir teatilleri esnasında, bahse konu sorunların ağırlıklı olarak, Batı demokrasilerine uygun bir yaşam standardı getiren politikacıların eseri olduğu yargısına varılmıştır. İslam dünyasında son seksen yıl içinde giderek yayılan ve şiddetlenen huzursuzluk, son nesille birlikte bu düşüncelerin halk arasında da iyice yayılmasına neden olmuştur. Burada meydana gelen sosyokültürel sorun hıristiyan dünyası tarafından da analiz edilmeye çalışılmış bir takım önermeler ileri sürülmüştür. Sorunun, Samuel HUNTINGTON'ın geliştirdiği “Medeniyetler Çatışması” teorisi veya terimi ile özetlenebileceğini belirten hıristiyan düşünürler olduğu gibi “İslamofobi” anlayışı içinde, Müslüman ülkeleri birer sorun yumağı olarak gören analizciler de mevcuttur. Bahse konu “İslamofobi” anlayışı, İslam ülkelerinde yaşayan nüfusun çok daha fazla marjinalleşmesine ve radikalleşmesine neden olmaktadır. Medeniyetler çatışması teorisinin sahibi Samuel HUNTINGTON'ın şu sözleri dikkat çekicidir; “Soğuk Savaş sonrası dönemde ihtilaflar ekonomik ve siyasi değil, kültürel ve dini nedenlerden kaynaklanacaktır.” Burada önemli olan, sözde dini motifli terör grupları ile Müslümanların görüşlerinin birbirine karıştırılmaması olacaktır.

11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra, şiddet ve Müslümanların sorumsuzca özdeşleştirilmesi, hem ABD'de (5-6 milyon), hem de Avrupa ülkelerinde (11-12 milyon) yaşayan Müslüman toplulukların zaten anılan ülkelerde her geçen gün artan önyargıların daha belirgin biçimde su yüzüne çıkmasına ve pekişmesine neden olmuştur. Aslına bakılırsa İslam üzerine ağ gibi örülen kalıp yargılardan dolayı hem ABD'de, hem de Avrupa'da yaşayan Müslümanlar 11 Eylül 2001 öncesinde de haksız uygulamaların, dışlanmaların ve zaman zaman da saldırıların hedefi olmuştur. Ancak 11

Eylül ile birlikte, zaten kurumsallaşmakta ve geniş bir tabana yayılmakta olan İslamofobi (İslam korkusu) dizginlerinden tamamen boşanmıştır. Politikacıların ve medya mensuplarının güdülemelerinin etkisiyle siyasete uygunluk adına bastırılan toplumsal bilinçaltı, Müslümanlara yönelik önyargıları, kalıplaşmış düşünceleri, endişe ve korkuları bilinç düzeyine taşımıştır (Küçükcan, 2004: 11).

11 Eylül 2001 terör saldırılarının başlıca iki özelliği bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; terörün globalleşmesi ve kitleleşmesi olup, bugün yeryüzündeki her birey, her an ve her yerde global terörün kurbanı olabilecektir. İkincisi ise; 11 Eylül 2001 sonrasında terör eylemlerinin büyük çoğunluğunun İslam dini referans alınarak meşrulaştırma çalışmasıdır. Örneğin Newyork'ta, İstanbul'da, Madrid'de ve Londra'da gerçekleştirilen ve binlerce masum insanın ölümüne sebebiyet vererek dünyanın kanını donduran terör eylemleri, failerince İslami saikler öne sürülerek savunulmuştur. Bu durum, "İslam" ile "Terör"ün birlikte kullanılmasına ve gerek ulusal, gerek uluslararası medyada "İslami Terör" kavramının yaygınlık kazanmasına sebebiyet vermiştir. Kavramın bu derece rağbet görmesi, onun ne ölçüde doğruyu yansıttığı ve olayları anlamamıza ne kadar yardımcı olduğu konusunda halen devam eden bir tartışma başlatmıştır. Nitekim Ankara'da düzenlenen "Üçüncü Din Şurası"nın ilk gününde ağırlıklı olarak "İslamiyet" ve "Terör" eksenli tartışmalar yapılmıştır. Şuraya katılan devlet ricalinin konuşmalarında ortak vurgu "İslam dini ile terörün bağdaşmazlığı" olmuştur. Teröristler, kendilerini İslam dini ile irtibatlandırmaktadır. Ancak, İslami ideallerini gerçekleştirmek için teröre başvuran Müslümanların sayısı oldukça kısıtlı olmakla birlikte, İslam dinine bağlı olanların ezici çoğunluğu, terörü reddetmekte ve lanetlemektedir. Bu durumda, terörü politik bir enstrüman olarak kullanan bir grup Müslüman teröristin varlığından hareketle terörün, İslam'ın zorunlu sonucu olarak görülmesi veya İslamiyet'i niteleyen bir sıfat olarak kullanılması yanlıştır. Kaldı ki bu niteleme, terör ile mücadelede herhangi bir fayda sağlamamakta, aksine bu mücadeleyi güçleştirmektedir. Çünkü terörün İslam'a atfedilmesi, o dine samimi olarak inanan kitlelerde ciddi bir huzursuzluğa ve rahatsızlığa neden olmaktadır. İslam'ın terörle özdeş kılınmasından kaynaklanan rahatsızlık ise uzun vadede ancak İslam adına hareket ettiğini savlayan teröristlerin işine yarayacaktır. İslami terör kavramını kullananların dayandıkları önemli bir argüman, gerek İstanbul'da, gerek son dönemlerde dünyanın

çeşitli bölgelerinde meydana gelen terör saldırıları faillerinin Müslüman olmaları ve eylemleri de İslamiyet adına gerçekleştirmeleri olmuştur. Söz konusu yorumları yapanlar; “Evet, Müslümanların hepsi terörist değil, ama teröristlerin hepsi Müslüman.”

nitelendirmesinde bulunmuştur. Bununla birlikte, bahse konu eylemler İslamiyet ve terörün birlikte anılmasını haklı çıkarmamaktadır (Coşkun, 2004: 12).

İslam, pozitif değerlere sahip ve hayatın tamamını kuşatan bir din olarak kendini daima değerleriyle sunmuş ve kabul görmek için hiçbir zaman bir öteki ve ötekileştirme ihtiyacı duymamıştır. Bundandır ki o, bugün İslam dünyasını daha küçük parçalara ayırma adına istismar edilen etnik farklılığı bir yaratılış gerçeği olarak kabul ederken, insanlığın tarihi kadar eski olan ve geldiği dönemde Araplar arasında temel değer ve ayırım sebebi teşkil eden etnik ayrımcılığı bir cahiliye fanatizmi olarak kesinlikle yasaklamıştır. Daha sonra İslam’ın şemsiyesi altında pek çok dini gruplar gibi farklı etnik kökenli topluluklar da asırlarca barış ve yardımlaşma içinde yaşama imkanı bulmuşlardır. TOYNBEE’nin bu konudaki değerlendirmeleri gerçeğin tam ifadesidir; “İnsan, İslam dünyasını oluşturan Arap-Fars kompleksinde sadece kardeş Sünni-Şii grupları değil, İslamiyet içinde Arap ve Arap olmayan halkları da görmektedir. Suudi Arabistan, Mısır, Irak, Suriye, Filistin, Kuzey Afrika, Sudan ve Yemen, bütün İslam coğrafyasının Arap yarımküresine düşerken, Türkiye, İran, Afganistan, Türkistan, Pakistan, Malezya ve Endonezya Arap olmayan yörüngede yer alır. Arap olmayan diğer bir dış halkayı, Müslüman zenci Afrika ile Rusya ve Çin’deki Müslüman topluluklar, bir de, İslam dünyasından tecrit edilmiş gibi de görülseler, hiçbir zaman göz ardı edilemeyecek olan Avrupa, Filipinler, Japonya ve Amerika’daki Müslüman topluluklar oluşturur. Bunun da ötesinde, İslam’ın kalıcı ve birleştirici karakteri, kendini siyasi, ahlaki ve dini sahalarda açıkça ortaya koymaktadır.” İslam’ın bu pozitif ve birleştirici karakterine karşılık dünyamız bugün küresel hakimiyet adına sürekli bir düşman üretme ve ötekileştirme siyaseti altındadır (Ünal, 2006: 13).

Terörist hareketlerin din ile bağdaştırılması oldukça yanlış bir tutum olup, toplumlar arasında uzun bir süre düzelmeyecek kin ve nefret tohumlarının atılmasına neden olmaktadır. Kuran-ı Kerim’de yer alan “cihat” kavramı, terör dışında bir anlam taşımakta olup, “terör” ve “cihat” kavramlarının birlikte kullanılma, ya da “Cihatçı terör”, “İslami terör” v.b tanımlamaların yapılması, Müslümanların hassasiyeti üzerinde

etki yaratmaktadır. Bunun dışında, söz konusu tanımlamalar, fanatik grupların taban kazanma çalışmalarında kitleleri etkilemek/tahrik etmek açısından kullanılan birer faktör olarak kullanılmaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 80'inin dindar veya en azından bir dine mensup olduğu düşünülürse, terör ve dinin ilişkilendirilmesinin ne derecede tehlikeli sonuçlar ortaya çıkaracağı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda, Müslümanların hassasiyetlerinin göz önünde bulundurularak, polemik konusu dahi olmayacak hususların gündeme getirilmeden, İslam ülkelerinde marjinalleşen bireylerin kazanılması cihetine yönelmesi gerekmektedir.

2.4.1. Kuruluş ve Amaçları

Türkiye'de, 1970-1980 dönemi arasında faaliyet yürüten sözde dini motifli terör örgütleri; İslami Kurtuluş Ordusu, Türk-İslam Kurtuluş Birliği, Türk-İslam Kurtuluş Cephesi, Evrensel Kardeşlik Cephesi, Şeriat İntihar Birliği ve Türkiye İhtilalci Şeriat Ordusu şeklindedir (Şehirli, 2000: 97).

Türkiye ve Suudi Arabistan'da silahlı mücadeleyi savunan sözde dini motifli terör örgütleri incelenecek olursa, anılan terör örgütlerinin nispeten marjinal ve İran sponsorluğunun bağlı oldukları görülmektedir (Rubin, 2007: 4).

Dönem içerisinde kurulan ve birçok değişik isim adı altında faaliyet yürüten sözde dini motifli terör örgütleri bulunmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'de sözde dini motifli terör, Hizbullah Örgütü ile birlikte en yüksek seviyeye ulaşmış, örgütün infaz metotları ve stratejisi Türk toplumunda halen süren travmatik sonuçlara neden olmuştur.

Hizbullah, Türkiye'nin çoğunluğu Sünni Kürt olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ortaya çıkmıştır. İslam'ın liberal versiyonu olan bir inancı benimseyen Alevi Türk ve Kürtlerden, yanı sıra esnek Hanefi ekolüne ait olan Sünni Türklerden farklı olarak, Sünni Kürtler, katı Şafi ekolüne bağlıdır ve Türkiye'nin en muhafazakar kesimlerinden birini oluşturmaktadır. Bu yüzden ortaya çıkışının ardından Hizbullah Türkiye'nin Güneydoğusu'nda büyümeye uygun bir zemin bulmuş ve bir Kürt grubu haline gelmiştir (Uslu, 2005: 11).

Türkiye'de, bugünkü Hizbullah Örgütü'nün çekirdeğini, 1970'li yılların sonunda Batman'da "İkra", Diyarbakır'da ise "Menzil" kitapevleri çevresinde sohbet halkaları şeklinde oluşan dini gruplar meydana getirmiştir. Anılan dönemde Batman'da ikamet

eden Hüseyin VELİOĞLU, Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ile Milli Selamet Partisi (MSP)'nin gençlik kolu "Akıncılar Derneği" içerisinde siyasi faaliyet yürütmüş, aynı zamanda yakın arkadaşları; Edip GÜMÜŞ, İsa ALTSOY, İhsan YEŞİLIRMAK, Süleyman DİREK, Hasan DALGIÇ ve Burhan BAŞÇI ile "İkra Kitapevi" çevresinde ve evlerde düzenlenen dinsel/siyasal sohbetlere katılmıştır. Akabinde Hüseyin VELİOĞLU, 1980 yılında Diyarbakır'a giderek "Menzil Kitapevi" çevresinde yapılanan grup içerisinde hareket etmeye başlamıştır. Önceleri İslami hayatı topyekun yaşamının kaygısı içerisinde bulunan grup, evler ve çay ocaklarında buluşarak, dini yayınlar ve kitaplar okumak suretiyle sohbetler düzenlemiştir. Bu arada, İran İslam Cumhuriyeti'nin kurulmasından etkilenen bazı cemaat mensupları geleneksel İslamcı yorumdan kopmuş, "cihatçı" bir düşünce tarzını benimsemiştir. Hüseyin VELİOĞLU, 1983 yılında dava arkadaşı İsa ALTSOY ile birlikte, Diyarbakır'da, "İlim Kitapevi"ni açmıştır. Grup içerisinde, 1986 yılında kendisini "ulema" olarak nitelendiren şahıslar arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları ve anlaşmazlıklar çözülmeyi de beraberinde getirmiştir. Hüseyin VELİOĞLU'nun "ulema" olmadığı gerekçesi ile grup içerisinde sivrilmesini içine sindiremeyen Abdulvahap EKİNCİ, anılan oluşumdan ayrılarak Diyarbakır'da, "Vahdet" isimli kitapevini kurup, daha sonra bu ad ile anılacak olan oluşuma öncülük etmiştir. Önceki yıllarda, tek bir cemaat çatısı altında birleştirilmeye çalışılan anılan gruplar, 1987 yılından itibaren artık liderlerinin sahip olduğu kitapevlerinin ismi ile anılmaya başlamıştır. Ayrılma ile ivme kazanan Hizbullah İlim Grubu, köylerde, camilerde, evlerde, okullarda ve kıraathanelerde hızlı bir şekilde kadrolaşmaya ve örgütlenmeye başlamıştır. Bahse konu yıllarda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin birçok il ve ilçesinde, "Hizbullahi" görüşe sahip hemşehri örgütlenmeleri şeklinde gruplar türemiştir. Bunların en önemlileri "Silvan" ve "Nusaybin" Hizbullahi grupları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, Hizbullah İlim ve Hizbullah Menzil Grupları etrafında oluşan gruplar diğer il ve ilçe Hizbullahları'na göre daha merkezi bir yapı sergilemiştir (2000: 13).

Hizbullah İlim ve Menzil hareketleri kısa süre sonra bölgede başlayan çatışmaların etkisiyle silahlanmaya başlamıştır. Hizbullah İlim Grubu, 1991 tarihinde ılımlı kanat olarak bilinen Hizbullah Menzil Grubu'nu tasfiye etmiştir. Şiddet yanlısı bilenen "İlim" kanadı 1990'ların başında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bölücü terör örgütü

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü yandaşlarına karşı tabanca ve satırlı saldırılar düzenleyerek ismini duyurmuştur (Hiçyılmaz, 2005: 5).

İslam için mücadele ettiğini söyleyen El-Kaide terör örgütünün eylemleri dünya ölçeğinde bir İslam karşıtlığı yaratmakta, tüm Müslüman ülkeler ABD'nin hareket alanı haline dönüşmekte ve dünya kamuoyu ABD'nin askeri müdahalelerine hoşgörülle yaklaşmaktadır. El-Kaide'nin ABD dışındaki eylemleri İslam aleyhtarlığının yayılmasından başka bir sonuç yaratmamaktadır. Böyle bir mücadelenin Müslüman bir odak tarafından planlanması mümkün değildir. Tam tersine İslam karşıtı bir örgütün varlığından söz edilebilir. İslamcı terör olarak adlandırılan olgu son derece profesyonelce hazırlanmış ve dünya ölçeğinde sonuçlar yaratacak bir operasyon görünümündedir (Kaynak, 2005: 8).

Türkiye'den, 1994 yılı sonrasında, sözde cihat bölgeleri olarak tabir edilen; Çeçenistan ve Afganistan'a giderek siyasi ve askeri eğitim alan gruplar, özellikle Selefilik akidesinin ön plana çıkması ile yaşanan ideolojik değişimle birlikte belirli bir örgütlenme içerisine girmiştir. "Türk El-Kaidesi" olarak tanımlanabilecek örgütün üyeleri ve bütün hücre yapılanması 1997-2001 yılları arasında Afganistan'daki terör kamplarında eğitimden geçmiş militanlardan oluşmuştur. Söz konusu görev paylaşımının akabinde Habib AKDAŞ, Usame Bin Ladin yönetimindeki El-Kaide'nin "Türkiye Emiri" olarak belirlenmiştir. Türkiye'den çok sayıda militan zaman zaman Afganistan'a giderek burada Habib AKDAŞ aracılığı ile El-Kaide'ye ait kamplarda eğitim almış, çatışmalara katılmıştır. İstanbul'da 15 ve 20 Kasım 2003 tarihinde gerçekleştirilen terör eylemlerinden bir gün önce; Habib AKDAŞ, kardeşi Sadettin AKDAŞ, örgüt mensupları; Azat EKİNCİ, Burhan KUŞ, Abdülkadir KARAKUŞ, Gürcan BAÇ ve Muhammet TOKAŞ ülke dışına çıkmış, anılan militanların birçoğu Irak'ta ABD güçlerine yönelik saldırılarda hayatlarını kaybetmiştir (Faraç, 2005: 5).

İslami Büyük Doğu Akıncılar-Cephesi (İBDA/C)'nin fikriyatı, edebiyatçı Necip Fazıl KISAKÜREK ve adı geçen şeyhi olan Seyyid Abdulhakim ARVASI yanlısı olan ve kendilerini "Akıncı gençler" olarak tanımlayan kesim tarafından, 15 Kasım 1975 tarihinde Salih MİRZABEYOĞLU öncülüğünde çıkarılan "Gölge" dergisi çevresinde oluşmuştur. Örgüt, 1980 öncesinin radikalleşen İslamcı-Devrimci gençleri arasında yayılmıştır. İBDA/C, ülkücü ve Marksist örgütlerden farklı olarak, "Akıncılar" adı

altında yeni bir örgütlenme çizgisi ortaya koymuştur. Hareket mensupları bu çerçevede, İslamcılık ideolojisi ile Marksist örgütlenme biçimini birleştiren gençlerden oluşmuştur. 12 Eylül öncesinde çeşitli miting ve gösterilerde yer alan örgüt, silahlı çatışmalarda bazı militanlarını kaybetmiştir. 1979 yılında grup tarafından “Akıncı Güç Dergisi” çıkartılmaya başlanmış olup, “Akıncılar” Anadolu’da silahlı eğitim kampları kurmuş ve “İKP-C” adıyla çeşitli eylemler düzenlemiştir. Yandaşları için “Gönüldaş” tabirini kullanan hareket, 01 Ağustos 1984 tarihinde fiili bir örgütlenmeye giderek kendilerine Necip Fazıl’ın “Büyük Doğu” idealine dayanarak; İslami Büyük Doğu Akıncılar–Cephesi (İBDA/C) ismini vermişlerdir. 1986 yılında üniversiteli ibdacılar “Tavır Dergisi”ni çıkarmış, 05 Ocak 1987 tarihinde ise Beyazıt Meydanı’nda gerçekleştirdikleri “Başörtüsü Eylemi” ile aktif mücadeleye başlamıştır. Örgüt akabinde birçok dergi çıkarmış; Hamle Büroları, Tahkim Yayınevi, Gölge Sanat, Doğuş, İBDA Kitabevleri örgütlenme merkezleri olmuştur (Manaz, 1998: 419-420).

2.4.2. İdeolojileri, Program ve Mücadele Stratejileri

Mısır’da İngiltere’nin etkisini tamamen yok eden devrim ile ülke yönetimini ele alan Cemal ABDELNASIR’ın laik politikaları Mısır’daki Müslüman Kardeşler Örgütü (MKÖ) taraftarlarınca yadırganarak tepkilere neden olmuştur. Mısır’ın da aralarında bulunduğu Arap Devletleri’nin 1967 yılında İsrail’e karşı giriştikleri savaşta sadece 6 gün içinde yıkıma uğramaları, anılan dönemde Arap liderlerince çok fazla teşvik edilen “Arap Milliyetçiliği” fikrinin ağır bir darbe almasına neden olmuştur. Arap milliyetçiliğinden etkisini yitirmesi, Arap ve Ortadoğu ülkelerinde siyasal İslamcı ideolojilerin yükselmesine neden olmuştur. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)’nin 1979 yılının Noel Bayramı’nda Afganistan’ı işgal etmesi ve “Afgan Cihadı”nın başlaması, Arap ve Ortadoğu ülkelerinde olduğu kadar, ülkemizdeki sözde dini motifli terör örgütleri açısından önemli bir etki oluşturmuştur. İslam Devrimi ile Müslüman ülkeler arasında liderliğe soyunan İran, Suriye’nin Ocak 1982 ayı itibarıyla Hama kentinde Müslüman Kardeşler Örgütü’nün ayaklanmasını bahane ederek 10 bin Müslümanı öldürmesine ses çıkarmamıştır. Anılan tarih Sünni Siyasal İslamcılar için bir milat olmuş ve İran İslam Devrimi’nin aslında Şii bir hareket olduğu fark edilmiştir. Bunun üzerine İran, Müslüman alemi içerisindeki Şii muhalefet hareketlerine destekte bulunmaya başlamıştır. 1990’lı yıllardan itibaren Körfez ülkeleri’nde İran yanlısı ve

Hizbullah adı altında faaliyet gösteren örgütler ortaya çıkmaya başlamıştır. 1996 yılında “Bahreyn Hizbullahı” ortaya çıkmış, Suudi Arabistan’daki Amerikan askerlerine yapılan bombalama eylemini ise “Körfez Hizbullahı” adı verilen örgüt üstlenmiştir.

Hizbullahi düşünceye göre; “İslam, insanı yükseltmek, onu toprak ve kan bağından kurtarmak için gelmiştir. Allah'ın şeraitinin hakim olmadığı, onunla mensupları arasındaki ilişkilerin Allah esasına dayanmadığı yer, Müslüman’a vatan olamaz. İslam ümmetinin, İslam ülkesinin, bir üyesi yapan akidesinin dışında bir milliyeti yoktur. Akide bağı yerleştiğinde, aralarında mezhep ve akrabalık bağı olmasa bile bütün müminler kardeştir. Milliyet, akide ve hayat tarzı, renk ve toprak asabiyeti, geri kalmışlık, düşüklük belirtisidir. Allah’ın resulü, ırkçılığı yaydığı pis ve iğrenç kokudan dolayı ırkçılığı kokuşmuşluk olarak nitelemiştir. Allah’ın seçilmiş milleti aralarında çeşitli milliyet, renk ve ülke farkları bulunan Allah’ın bayrağının gölgesinde yaşayan İslam ümmetidir. Ümmetin milliyeti akide, ülkesi dar-ul İslam, hakimi Allah, anayasası da Kuran’dır. İslam’da inananlar bir ümmettir. Yani bir bütündür. Renk, din, ırk farklılıkları önemli değildir. Önemli olan takva (İslam'a iman) inançtır. Milliyetçilik hareketleri ümmeti bölerek İslam’a zarar verir. İslam’da bir ırk, diğer Müslüman bir ırka kesinlikle üstün değildir. Dolayısıyla milliyetçilik esasına dayanan, soyu, dili ve rengine göre muamele eden ve savaş açan kişiler, aynı zamanda Allah ayetlerine de savaş açmış olurlar.” sistematığı söz konusudur (2000: 13).

Emniyet Güçleri, 17 Ocak 2000 tarihinde İstanbul/Beykoz’da düzenlenen operasyonda, örgütün lideri Hüseyin VELİOĞLU’nu ölü, örgütün üst düzey sorumluları Cemal TUTAR ile Edip GÜMÜŞ’ü sağ olarak ele geçirmiştir. Anılan operasyon sonrasında, örgütün arşivi güvenlik güçlerinin eline geçmiş, örgütün sığınaklarında yetmiş insanın parçalanmış ve işkence edilmiş cesetleri bulunmuştur. Söz konusu hususlar, örgüte karşı büyük bir kamuoyu öfkesine yol açmıştır. Operasyonların ardından örgüt dağılma sürecine girmiş, polis örgütün toplam 3 bin 366 üyesini tutuklamıştır. Bunun yanı sıra güvenlik güçleri 5 Eylül 2001’de VELİOĞLU’nun selefi Sulhattin ÜRÜK’ü öldürmüş, ÜRÜK’ün selefi Mehmet Beşir VAROL İSE 17 Mayıs 2003’teki operasyonlarda tutuklanmıştır. İsa ALTSOY’un yeni liderliği altında örgüt, taban desteği tesis edebilmek için şiddetten uzak durmaya dikkat etmiştir. Daha önce hiç yayın çıkarmayan örgüt, bugün medyayı kamuoyuna ulaşmak amacıyla kullanmaktadır. Hizbullah, 2004

yılında altı kitap yayımlamış olup, her bir kitap 8 bin nüsha basılmıştır. Buna ek olarak örgüt, üç de dergi çıkarmıştır. Bahse konu dergiler; “Gönülden Gönüle Damlalar”, “İnzar” ve “Müjde (İsviçre, Basel’de yayımlanıyor).” isimlerini taşımaktadır (Uslu, 2005: 11).

Türkiye’de Hizbullah terör örgütünün kuruluş çalışmaları ve propaganda çalışmaları her ne kadar 1980’li yıllara kadar uzansa bile örgütün aktif şiddet eylemlerini ve varlığını hissettirdiği dönemlerin 1990’lı yıllar olduğu görülmektedir. Hizbullah terör örgütünün bu yıllarda, diğer terör örgütlerinin temel eylem olgularından olan vahşet ve buna bağlı olarak toplumda, özellikle örgüte yakın çevrelerde korku, panik ve sinme yaratmaya yönünde saldırılarını artırdığını istatistiksel verilere dayanarak söylenebilecektir. Güvenlik güçlerinin organize operasyonları daha çok KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne yönelmesinden ve devletin dikkatinin ayrılıkçı terörü önleme noktasında yoğunlaşmasının sonucunda, Hizbullah terör örgütünün, diğer terör örgütleri ile karşılaştırılmasına bakılırsa, relatifli rahat bir ortamda büyüdüğünü söylemek herhalde doğru bir yaklaşım olabilecektir. Hizbullah operasyonlarıyla birlikte gündeme gelen, güvenlik güçlerinin Hizbullah operasyonları konusunda acaba geç kalıp kalınmadığı tartışmaları ağırlıklı olarak medya tarafından yapılmaktadır. Ancak burada belirtilmesinde yara olan bir önemli konu, Hizbullah örgütünün başı Hüseyin VELİOĞLU dahil olmak üzere bütün üst düzey yöneticilerinin de 1990 yılından beri konunun uzmanları, medya ve kamuoyunca bilinmesine karşın bu terör örgütüne karşı güvenlik güçleri kadar diğer toplumsal refleks grupları ve medya da hazırlıksız davranmış ve dikkatlerin daha çok ayrılıkçı teröre çevirmiştir. İşte dikkatlerin KONGRA-GEL/PKK’ya yöneldiği 1990’lı yılları gayet iyi ve yerinde kullanan Hizbullah örgütü, ideolojik ve askeri kanadının oluşması aşamasında, yurtdışı (özellikle de İran) destekli bir biçimde kendi yapılanmasını kurarak önemli bir tehdit merkezi durumuna gelmiştir. KONGRA-GEL/ PKK’nın eylemlerini güvenlik güçlerince kontrol altına almasının sonrasında, özellikle 1999 yılında polis birimleri Diyarbakır, Urfa, Batman, Ankara ve İstanbul başta olmak üzere dikkatlerini Hizbullah terör örgütü üzerinde yoğunlaştırdıkları gözlenmiştir. Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü yakalanan bir militandan elde edilen şifreli bilgileri değerlendirmesi ve aynı dönemlere tesadüf eden Hizbullahçı önde gelen tetikçilerinden Abdulaziz TUNÇ’un itirafçı olarak Diyarbakır Emniyeti’ne teslim olması örgütle ilgili bir kısım önemli ipuçlarının ele

geçmesini sağlamıştır. Diyarbakır merkezli ele geçirilen belge ve bilgilerin yirmi bin sayfadan müteşekkil olduğu ve anılan bilgilerin ülkemizin birçok ilini kapsadığı görülmüştür (Bal, 2005: 13).

Hizbullah, örgüt içerisinde haberleşme ve buluşma gibi iletişim metotlarında son derece gizliliğe riayet eden bir örgüt olmasının yanı sıra, örgüt, teknolojinin imkanlarını sonuna kadar kullanan bir yapı arz etmektedir.

Hizbullah'a yönelik olarak 2000 yılında İstanbul/Beykoz'da yapılan operasyon sonucunda, ele geçmemesi için kurşunlanan ve yakılmak istenen bilgisayarlara ait altmış beş hard disk ele geçirilmiştir. Kurşun delikleri sebebiyle çözümü yapılamayan yirmi dört hard disk ile CD ve kasetlerin çözümü ABD'nin Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından yapılmıştır (Durukan, 2007 : 12).

“Türk El-Kaidesi”, örgütsel çalışmalarında ve irtibatlarında interneti yoğun olarak kullanan bir örgüttür. Örgüt mensubu Azat EKİNCİ'nin, İstanbul'da 15 ve 20 Kasım 2003 tarihlerinde gerçekleştirilen terör eylemlerinin öncesinde, örgüt mensupları ile internette “Zaza” kod ismi kullanarak haberleştiği, sinagoglara yapılan saldırılarda öldükleri açıklanan örgüt mensupları Gökhan ELALTUNTAŞ ve Mesut ÇABUK'un ise “Bingöl İnternet Merkezi”nin ortakları arasında olduğu intikal eden bilgilerdendir (Durukan, 2007 :12).

El-Kaide hakkında herkesin hem fikir olduğu konu, bu terör ağının intiharı ve masumları öldürmeyi kesinlikle reddeden İslam'ın özü ile herhangi bir ilgisi olmadığıdır. Bir ideoloji, inandırıcı gözükmek için dinsel ya da milli kisvelere bürünebilmektedir. El-Kaide'nin ideolojisi, antiemperyalizm ile karıştırılan sert bir ABD düşmanlığında yatmaktadır. İkinci olarak ise, yeni bir tip antisemitizm bileşkenlerinden oluşmaktadır. Bunlar, İslam dinini ideolojiye kurban eden üçüncü bir bileşkenle, modern cihadizm ile birleşmektedir. El-Kaide örgütünün ideolojisi, Ortadoğu'daki ulus-devlet yapılanmalarının ve onların ideolojisi milliyetçiliğin çökmesinden ve arkasında büyük bir ideolojik boşluk bırakmasından gelmektedir. Globalleşmenin bir yan ürünü olan bu olgu, modernizmin zaten pek tutmadığı Ortadoğu'da, Amerikan işgali ve İsrail'in politikaları ile hız kazanmıştır. Ortadoğu ekonomileri, yeni global kapitalist sistemin sofistike üretim sistemine adapte olamamış, globalizmin yeni merkezlerine doğru küçülen sistem buraları terk etmiştir. Baasçı milliyetçilik ve sosyalizm gibi

modern ideolojiler, kapitalizmin çökmesiyle birlikte anlamsızlaşmıştır. El-Kaide'ye özenen örgütlenmeler, bu ideolojik ve ekonomik boşlukta hayat bulabilmekte, globalleşmiş bir tür kriminal kapitalizm yardımıyla “sürekli cihad” atmosferinde, taraftarlarına kısıtlı da olsa “ekonomik güvence” ve global dünyaya açılma olanağı sunmaktadırlar (Caydı, 2005: 11).

İBDA-C militanları, “kendiliğinden zuhur” veya “gerektiği yerde, gerekeni yapma” olarak adlandırılan eylemler ve örgütlenmeler yoluyla polis takibatından kurtulmaya ve eylemlerde lider kadrolarını olayların dışında tutmaya çaba göstermektedir. Bu nedenle eylemler için sistemin karar mekanizmaları devre dışı kalabilmektedir. Mahalli yapılar, küçük lokal birliktelikler, hatta kişiler karar alabilmekte, militan gereğine inandığı eylemi yapabilmektedir. Bu durum, örgütün eylem potansiyelini büyütürken, kontrolsüzlüğü de gündeme getirmektedir. İBDA/C'nin merkezi İstanbul'dur (Özkan, 1999: 8).

2.4.3. Örgütsel Yapılanmaları

Hizbullah İlim Grubu içerisinde Hüseyin VELİOĞLU, hiyerarşik bir yapı oluşturmuş olup, İran İslam Cumhuriyeti bu aşamada önemli bir rol oynamıştır. İran İslam Devrimi'nden esinlenen Hüseyin VELİOĞLU, Tahran'dan maddi destek almış ve örgüt üyeleri 1980'lerde eğitim almak için İran'a gitmiştir. Hizbullah İlim Grubu, 1990'ların başında Türkiye'nin Güneydoğusu'na damgasını vuran Marksist-Leninist terör örgütü KONGRA-GEL/PKK'yı bulmuş, iki grubun birbirine zıt dünya görüşleri kaçınılmaz olarak kanlı bir çatışmaya yol açmıştır. Söz konusu çatışmalar esnasında Hizbullah İlim Grubu'nun; Batman, Gercüş, Mardin, Van ve Silvan'da KONGRA-GEL/PKK'ya karşı kazandığı başarı, popülerliğini artırmıştır. Bu aşamada örgüt hükümet kurumlarını veya güvenlik güçlerini hedef almaktan kaçınmıştır (Uslu, 2005: 11).

Hizbullah İlim Grubu'nun kontrolünde bulunan Mustazaflar ile Dayanışma Derneği (Mustazaf-Der), örgütün önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olarak bilinmektedir. Kelime anlamı “Zaafa uğramış,zayıf düşmüş” olan, Mustazaf-Der; Diyarbakır, Adana, Bingöl, Gaziantep, Konya, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Van, İstanbul, Osmaniye ve Ağrı illerinde faaliyet göstermektedir. Derneğin başkanlığını, geçtiğimiz aylarda Hizbullah üyesi olma suçundan 7,5 yıl hapis cezasına çarptırılan, Diyarbakır Barosu'na kayıtlı İshak SAĞLAM yapmaktadır. SAĞLAM, aynı zamanda Hizbullah ana davası ve

örgütün Diyarbakır bölgesi silahlı ekibinde yer alan üyelerinin avukatlığını da yürütmektedir. Mustazaf-Der, Şubat 2006 ayında yaşanan “karikatür krizi” esnasında Diyarbakır’da düzenlediği ve yaklaşık 150 bin kişinin katıldığı “Peygambere Saygı Mitingi” ile gündeme gelmiştir. Derneğin miting ve toplantılarında da, sık sık Hizbullah propagandası yapıldığı iddia edilmektedir. İstihbarat raporları ayrıca, Hizbullah’ın Mustazaf-Der’le birlikte İkra, İhya, Umut, Has, Seher, Kardeş, Anadolu Gençlik ve Ay dernekleriyle de organik bağlantısı olduğunu, İnzar dergisi ve Çağrı FM radyosunda örgütün yayın organları olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir. Raporlarda, örgütün, dernekler aracılığıyla büyük şehir varoşlarında “okuma ev”leri açarak çocuklara ve ailelere taban kazanma ve propaganda çalışmaları yaptığını kaydetmektedir. Aynı raporlarda Hizbullah örgütünün camilerde, özellikle de vekil imam ve müezzinler arasında örgütlenmeyi sürdürdüğünü belirtmektedir. Örgütün cezaevlerini, “medrese” olarak ilan ettiği ve eğitim çalışmalarına hız verdiği bilgisi de raporlarda yer almaktadır (Konuralp, 2007: 12).

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) verilerine göre İBDA/C, örgüte ait dergilerde “savaş dersleri” adı altında militanlara bomba ve molotof kokteylinin yapımı, eylem türleri, silah bilgisi, polis takibi, polis sorgusu, kırsalda yön tayini gibi bilgiler vermektedir. Örgüt, eğitim çalışmalarında internetten de yararlanmaktadır (Sülün, 2003: 12).

2.4.4. Gelir Kaynakları

Hizbullah İlim Grubu’nun “gelir kaynakları” incelendiğinde, karşımıza önemli bir gelir tablosu çıkmaktadır. Söz konusu gelir kaynakları;

- a) Zekat (Önceden belirlenen şahıslardan genellikle tehdit yolu ile alınan para),
- b) İnfak (Örgüt mensuplarının her ay gücü oranında ödedikleri nakdi yardım),
- c) Fidyeye (Bir vesile ile sorguya alınan varlıklı şahıslardan serbest bırakılma karşılığında alınan para),
- d) Kurban derisi (Kurban Bayramı’nda örgüte yakın kişilerden toplanan deriler),
- e) Hibe (Örgüt sempatanları tarafından gönüllü olarak bağışlanan para ve malzeme),

f) Kaset Satışı (Örgüt propagandasına havi, vaaz, marş ve slogan içeren kaset satışlarından elde edilen gelirler),

g) Dış destek,

h) Diğer (İşyeri gelirleri, örgüt adına açılan kitapevlerinden ve ekilen tarlalardan elde edilen mahsul gelirleri), biçimindedir (2000: 13).

2.4.5. Şiddet Eylemleri

Hizbullah İlim Grubu ve Hizbullah Menzil Grubu arasında, PKK terör örgütüne karşı savunma hakkının kullanılıp kullanılmaması nedeniyle başlayan tartışmalar sonraki yıllarda iyice alevlenmiştir. Hizbullah İlim Grubu mensupları, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde bulunan il ve ilçelerde PKK mensuplarına yönelik eylemlere başlayarak üstünlük elde etmiştir. Hizbullah İlim Grubu aynı zamanda, Hizbullah Menzil Grubu'na yönelik eylem kararı almış, İlim militanlarının 1992 yılında Menzil Grubu'nun ileri gelenlerinden Ubeydullah DALAR'ı öldürmesi ile iki grup arasında çatışmalar başlamıştır. Hizbullah İlim Grubu içerisinde faaliyet yürüten militanların, 06 Aralık 1993 tarihinde Hizbullah Menzil Grubu lideri Fidan GÜNGÖR'e ait "Güngör Ticaret" isimli işyerine yönelik olarak düzenlediği silahlı saldırının akabinde, Hizbullah Menzil Grubu tarafından dağıtılan bildiride İlim Grubu; "Hizb-ul Zulüm (Zulüm Partisi)" olarak ilan edilmiş ve Hizbullah Menzil Grubu misilleme kararı aldığını açıklamıştır. Eylemler, 1994 yılında Hizbullah Menzil Grubu'na bağlı olarak hareket eden Batman'daki "Fecr Grubu"nun lideri İhsan YEŞİLİRMAK'ın, Hizbullah İlim Grubu militanları tarafından öldürülmesi ile en üst seviyeye ulaşmış, akabinde Hizbullah Menzil Grubu lideri Fidan GÜNGÖR, Hizbullah İlim Grubu mensuplarınca kaçırılarak, sorgulandıktan sonra öldürülmüştür. Dönem içerisinde Hizbullah İlim Grubu ve Hizbullah Menzil Grubu mensupları arasında yaşanan çatışmalarda 200 kişi hayatını kaybetmiştir (2000: 13).

Türk El-Kaidesi lideri Habib AKDAŞ ve örgüt mensupları, Adana'da bulunan İncirlik Hava Üssü ve Mersin Limanı'na gelip giden İsrail gemilerine eş zamanlı bombalı saldırı planlaması yapmış, söz konusu eylemler için Ebu Hafs El Mısri ve Usame Bin Ladin ile görüşmeler yapmıştır. Görüşmelerin ardından Habib AKDAŞ, gerçekleştirilmesi planlanan eylemler ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere Türkiye'ye gelmiştir. Örgüt

mensubu Adnan ERSÖZ, eylemlerin finansmanını sağlayabilmek için Ebu Hafs El Mısri'den 150 bin dolar almıştır. Bahse konu meblağ, İstanbul'da 15 Kasım ve 20 Kasım 2003 tarihlerinde; Neva Şalom ve Beth Israel sinegolarına, İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğu'na ve HSBC Bank Genel Müdürlüğü'ne yönelik olarak gerçekleştirilen eylemler için kullanılmıştır. Söz konusu eylemler için “Türk El-Kaidesi”, aylarca plan yapmış, şirketler kurup, bomba üretimi için atölyeler oluşturmuştur (Faraç, 2004: 4).

El-Kaide'nin Türkiye yapılanmasının eylemleri ile Avrupa'daki eylemlerinin karakteristik özelliklerinin farklı olup, Türkiye örgüt açısından doğrudan hedef halinde bulunmamaktadır. Örneğin Türkiye'de ve İspanya'da El-Kaide tarafından gerçekleştirilen eylemler analiz edilirse, İspanya'da ülkeyi felç eden sistemler hedef alınmış, Türkiye'de ise örgüt, kendisine sempatan bulmaya yönelik ve düşman ilan ettiği sembollerini hedef almıştır. Türkiye'ye her yıl 17 milyon insan gelmekte olup, anılan ziyaretçiler kontrol edilememektedir. Türkiye'de özgürlükler ve demokrasinin örgütleri rahatlatan bir durumu söz konusu olup, Mısır ve Suriye'de olduğu gibi insanların özel hayatları denetlenmemektedir. Ancak El-Kaide açısından Türkiye'nin geçiş ülkesi olmaktan çok, fırsat bulduğunda Batı'nın sembollerine saldırabilecek bir konumu bulunmaktadır (Özcan, 2005: 11).

Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre; sözde dini motifli terör örgütlerine, 1991-2003 yılları arasında güvenlik güçleri tarafından düzenlenen 2 bin 873 operasyonda toplam 11 bin 415 kişi gözaltına alınmıştır. Bahse konu operasyonlarda; 461 adet uzun namlulu silah, 1021 tabanca, 90 bin 155 mermi ve 588 bomba ele geçirilmiştir. Söz konusu operasyonların 2 bin 490'ı Hizbullah terör örgütüne yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Emniyet güçleri, anılan dönemde İslami Büyük Doğu Akıncıları/Cephesi (İBDA/C) örgütüne yönelik düzenlenen 194 operasyonda 668 militanın yakalandığını, anılan militanlardan 305'inin adli makamlarca tutuklandığını, operasyonlarda; 10 adet uzun namlulu silah, 79 tabanca, 2 bin 385 mermi ve 46 bombanın ele geçirildiğini belirtmiştir (Sülün, 2003: 12).

2.4.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Faaliyet Alanları

Hizbullah İlim Grubu'nun kuruluş yıllarında, örgütün eski lideri Hüseyin VELİOĞLU (Ölü)'nun defalarca İran'a giderek, İran İslam Devrim Muhafızları yöneticileri ile irtibat kurduğu, İran'da askeri ve siyasi eğitim aldığı bilinmektedir (2000: 13).

Hizbullah İlim Grubu, 2002 yılından bu yana Avrupa'da yaşayan Kürt kökenli vatandaşlar arasında (bilhassa Almanya, Hollanda, İsviçre ve Avusturya'da) faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Örgüt bu amaçla; dernekler, camiler, spor kulüpleri ve küçük işyerleri kurmuştur. Güçlenme programının bir parçası olarak tartışma grupları ve Avrupa'daki düğünleri ve cenazeleri ziyaret eden örgütlü propaganda timleri oluşturmuştur. Hizbullah İlim Grubu'nun büyüyen Avrupa ağı, fitre ve zekât gibi Müslüman yardım geleneklerini kullanarak gelir sağlamaktadır. Hizbullah İlim Grubu'nun diğer gelir kaynakları arasında örgütün kontrolündeki camilerde toplanan bağışlar ve sahip olduğu küçük işyerleri bulunmaktadır (Uslu, 2005: 11).

BÖLÜM 3: BÖLÜM 3: TÜRKİYE'DE TERÖRE KARŞI DEVLET POLİTİKALARINA ELEŞTİREL BAKIŞ VE SOSYAL POLİTİKA ODAKLI ÇÖZÜM STRATEJİLERİ

Küreselleşen dünya sisteminde, küresel bazda ortaya çıkan tehditler ile nasıl mücadele edilebileceği, hangi stratejilerin bahse konu tehditleri ortadan kaldıracabileceği hususları günümüzde dünya gündemini işgal eden bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.

Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesi ile birlikte başlayan süreçte, yeni tip tehditlerle en ideal şekilde ve nasıl mücadele edilmesi gerektiği konusunda ülkeler arasında görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bahse konu tehditler arasında en önemlisi sayılabilecek terör ile mücadelede nasıl bir metot benimseneceği, terörizmin bir güvenlik sorunu mu, yoksa siyasi, ekonomik ve toplumsal bir sorun mu olduğu sorularına halen cevap aranmaktadır (Oğuzlu, 2007: 3).

Terör ile mücadele etmenin ilk önceliği teröristle fiziki olarak, şiddet kullanarak mücadele etmek olmamalıdır. Terörü gidermeye çalışırken ilk öncelik toplumsal ihtiyaçlar olmalıdır. Halkın düşüncesi, medyanın doğru kullanımı, ekonomik ve sosyal araçların terörü kesmek için kullanılması, eğitim ve kültürün birer araç olarak devreye sokulması gerekmektedir (Laçiner, 2004: 3).

Türkiye'nin yaklaşık otuz yıldır gündeminin ana konusunu terör sorununun meşgul etmesi ve aradan onlarca yıl geçmesine rağmen bahse konu çözüm için radikal ve realistik bir çözüm üretilememesi, Türkiye'nin terör ile mücadelede yürüttüğü devlet politikalarının analiz edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Söz konusu analiz içinde, Türkiye'nin terör ile mücadelesinde benimsediği stratejilerin yanı sıra, devletin genel işleyişi içinde bulunan sorunların da irdelenmesi gerekmektedir. Türkiye'de, gelir dağılımında yaşanan adaletsizlikler, yolsuzluk ve yoksulluk, işsizlik, vatandaşların temel hak ve ihtiyaçlarının istismarı gibi kangren olmuş sorunlar, yıllardır terörizm tehdidini besleyen hususlar olmuş, aynı zamanda uluslararası platformda Türkiye Devleti'nin kalitesi yönünde yapılan analizlerden olumsuz reaksiyon alınmasına neden olmuştur.

Uluslararası toplumun bireyleri olan devletler, hem devlet olma vasıflarını taşımaları hem de sahip oldukları güç oranında tasnife tabi tutulabilmektedir. Devletin temel

fonksiyonları olarak yasama, yargı ve yürütme kalitesinin yanı sıra; ulusal birliğin sağlanması, siyasi kurumların tesisi, ekonomik altyapının oluşturulması hususları da devletin kalitesini belirleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Ataç, 2006).

Kaliteli bir devlet sistemi kurabilmek için öncelikle, sürdürülebilir kalkınmanın sağlandığı, adil gelir dağılımının bulunduğu, sosyal uyum ve adalet ortamının tesis edildiği ve vatandaşların temel ihtiyaçlarına demokratik bir düzen içinde cevap veren bir sistemin yürürlüğe konulması gerekmektedir. Terörü tanımlarken öncelikle bir “sosyal olay” olduğunu, toplum katında bir “sosyal mesele” şeklinde tezahür ettiği bilinci içerisinde hareket etmemiz gerekmektedir. Terörün meydana gelmesinde ana unsur, toplumun yaşadığı sosyal çelişkilerin bütünüdür. Bu nedenle terör denilen buzdağının temelinde çözülmesi gereken öncelikli sorun, sosyal çelişkiler yumağına bir cevap aramak olmalıdır. Türkiye’de terör ile yapılan/yapılacak mücadele esnasında insan hakları ihlali ve demokrasinin kısıtlanmaması gerekmektedir. Çünkü, bireyin haklarında meydana gelen kısıtlama ve sosyal devlet anlayışının nispeten uygulanmamasından meydana gelen çelişkiler, terör odaklarının kolaylıkla istismar edebileceği, taban kazanma ve angajman çalışmalarında kullanabileceği bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de terör ile mücadelede günümüze kadar verilen yanlış karşılıklar, terörün daha fazla beslenmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, terör ile mücadele günümüze kadar uygulanan tedbirlerin yeniden analiz edilerek, söz konusu mücadelede yapılan aksaklıkların aşılması için denenmemiş, ancak ayağı yere basan politikaların bir an önce uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.

3.1. Türkiye’de, Terör ile Mücadeledeki Tedbirlerin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Analizi

Hukuk devletleri, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini gözeterek, ülkenin mevcut bütünlüğüne ciddi bir tehlike söz konusu olmayana kadar, demokratik çerçevede hukukun prensiplerini uygulamak zorundadır. Dünya üzerinde, özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarının akabinde oluşan dehşet konsepti, terör ile mücadelede birçok ülkede vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin istismar edildiği bir süreci karşımıza çıkarmıştır. Bir devlet, terörle mücadele içerisinde vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini korumak için bir takım tedbirler almak durumunda kalmaktadır. Söz konusu tedbirler; gerekli görülen hallerde vatandaşların ev ve işyerlerine yapılan yasal aramalar, iletişim

kanallarının kontrolü, şüphelilerin takibi, tarassutu ve gözaltına alınması v.b şeklinde sıralanabilmektedir. Ancak devlet, bahse konu tedbirlerini uygulamaya koyarken bireylerin hak ve özgürlüklerini zedelememeli, terör ile mücadeleyi olabildiğince demokratik kalıplar içerisinde gerçekleştirmelidir. Çünkü devletin terör ile mücadelede aldığı tedbirler, zaman zaman vatandaşın tepkisine neden olmakta ve devletin demokratikliğinin hangi ölçüde olduğunu sorgulamaları sonucunu çıkarmaktadır.

Örneğin, Avrupa’da son dönemde giderek yaygınlaşan ve özel yöntemler öngören terörle mücadele yasaları, insan hakları açısından geri dönüşü ortaya koymaktadır. Mesela İngiltere’deki terörle mücadele yasasının özellikle yabancılar açısından öngördüğü hükümler, uzun gözaltı süreleri v.b. ile yüzyıllardır kazanımı olan “Habeas Corpus (Hakim Önüne Çıkarılma Hakkı) ilkesi yok sayılmıştır. Dünyada giderek terörle mücadele adı altında “Nazizm” hortlamaktadır. Türkiye’de, toplumun daha fazla hak ve özgürlük talep ettiği dönemde, terör olayları gerekçe gösterilerek vatandaşın özgürlüklerinden geri adım atılmamalıdır. Devlet erkinin en güçlü yapılanma olduğu gerçeği, devlete temel hak ve hürriyetleri kısıtlamadan da terörle mücadele edebilme görevi yüklemektedir (Kar, 2005: 9).

Bu bağlamda, Türkiye günümüze kadar terör ile mücadelesini yeniden ele almalı ve söz konusu mücadelede ortaya koyduğu tüm tedbirlerin fayda-zarar analizini yapmalıdır. Anılan tedbirler içerisinde, terörle mücadele adı altında kişi hak ve hürriyetlerine aykırı olan yöntemlerin bir an önce uygulamadan kaldırılması oldukça önemlidir. Çünkü ülkenin terör ile mücadelede yürürlüğe koyduğu tedbirler, vatandaşlar nezdinde demokratik hukuk devletine olan güvenin yitirilmesine veya devletin totaliter bir rejimi yürürlüğe koyduğu algılamasına neden olabilecektir. Terör örgütlerinin propaganda çalışmalarının en önemli unsurunun; “Devletin vatandaşlarına baskıcı bir sistem uyguladığı” hususundan hareketle, devletin terör ile mücadelesini demokratik kalıplar dahilinde gerçekleştirmesi hayati bir öneme sahip bulunmaktadır. Terörle mücadelede demokratik kalıplar içerisinde mücadele edebilmesi için ise, ülke içerisinde tüm sosyal, ekonomik, kültürel, ideolojik, manevi, dini v.b sorununun analiz edilerek, bahse konu sorunların giderilmesi için sosyal politikaların yürürlüğe konulması gerekmektedir. Terör ile mücadelede, askeri, güvenlik, istihbari, idari, politik ve hukuki tedbirlerin

sosyal politikalar ile beslenilmesi sonucunda terör ile mücadelede net ve köklü sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir.

3.1.1. Hukuki Alanda Alınan Tedbirlerin Analiz Edilmesi

Terör örgütleri, toplumsal düzeni sarsarak vatandaşlar arasında panik yaratmak, kamu düzenini felce uğratmak, devlet otoritesi zayıflatmayı hedeflemektedir. Çıkar amaçlı suç örgütlerinin faaliyetleri ise, sosyal, ekonomi ve siyasi kurumların temellerini sarsmakta, devlette çöküntü ve toplumda çürüme yaratmaktadır. Uyuşturucu, silah ve mühimmat, nükleer ve radyoaktif madde, organ ve doku, kültür ve tabiat varlıkları, insan kaçakçılığı, kaçak işçi çalıştırılması, kara para aklama, rüşvet, dolandırıcılık, sahtecilik, bilişim vb. suçları bu tür faaliyetlere örnektir. Dünya üzerinde, gerek terör, gerekse çıkar amaçlı suçlar organize biçimde işlenmekte, terör örgütlerinin finansmanlarını çıkar amaçlı suç örgütleri kanalıyla sağladıkları da görülmektedir. Her iki örgütlü suç türünde ortak özellik teknolojinin tüm olanaklarından yararlanarak hızlı ve etkili yöntemlerin kullanılmasıdır. Örgütlü suçlar, ulusal düzeyi aşarak ülke dışındaki suç odakları ile bağlantılı hale gelmiş ve uluslararası boyut kazanmıştır. Örgütlerin bağlantısı çoğaldıkça verdikleri zarar da artmaktadır. Bu nedenle, tüm ülkeler terör ve çıkar amaçlı suç örgütleri ile mücadelede ortak bir politika izlemek zorundadır. Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde şimdiye kadar birçok uluslararası antlaşma, terörün çeşitli türlerine karşı mücadele için imzalanmıştır. Avrupa Konseyi bünyesinde imzalanan “Tedhişçiliğin Önlenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi” anılan ortak iradenin önemli bir örneğidir (Kanadoğlu, 2003: 14).

Türkiye’de, terörle mücadele çerçevesinde uygulamaya konulan Terörle Mücadele Kanunu (TMK), hem toplumun geniş bir kesimini ilgilendirmesi, hem de hak ve özgürlükleri daha özel olarak kısıtlayabilen bir kanun olması nedeniyle hayati öneme sahip bulunmaktadır. Özel bir soruşturma ve kovuşturma usulünü öngörmesi, hak ve özgürlükler bakımından daha dikkatle ele almayı gerekli kılmaktadır. Geçmiş dönemde, gözaltı süresinin uzun olması, sanık haklarından yararlandırmama gibi durumlar kötü muamele olaylarına sebebiyet vermiş, basın yoluyla örgüt propagandası konusu ise ifade özgürlüğü konusundaki kısıtlamalara sebep olmuştur. Yapılan değişiklikler her iki konudaki şikayet ve sorunları önemli ölçüde azaltmıştır (Kar, 2005: 9).

Bir ülkede vatandaşların huzur ve barış içerisinde yaşamlarını sürdürebilmesi için, ülke bütünlüğü ve ulus birliği yaşamsal değerlerdir. Söz konusu değerlerde yaşanabilecek çatlama lar ülke çapında kaoslara neden olacak, çözülmesi yıllar alabilecek; sosyal, idari, hukuki, askeri v.b sorunu beraberinde getirecektir. Türkiye, kendi tarihi ve sosyal gerçeklerini göz önünde bulundurarak, vatandaşlarının tüm sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte bütüncül, uygarlık ve egemenlik haklarını herhangi bir organizasyon/devlet veya yapılanmanın müdahalesi olmadan yürütebilecek sistem içerisinde, demokratik bir idari ve hukuk sistemi işleve geçirmelidir.

3.1.1.1. Eve Dönüş ve Topluma Kazandırma Kanunları

Türkiye, terörle mücadele çerçevesinde yürüttüğü hukuki tedbirler bağlamında, 11 Haziran 1985 tarihinden beri, “eve dönüş” ve “topluma kazandırma” gibi adlarla tam sekiz yasa çıkarmıştır. ”Pişman oldum” diyen 8 bin 769 kişinin çoğu KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensubu olup, 1360 terörist de yasadan yararlanabilmek için teslim olmuştur. Adalet Bakanlığı’nın verdiği bilgiye göre, ilk pişmanlık yasasının akabinde, 5 Mart 1988, 26 Kasım 1992, 28 Şubat 1995, 29 Ağustos 1999, 24 Şubat 2000 tarihlerinde tam yedi adet pişmanlık kanunu çıkarılmıştır. Bahse konu süreçte anılan kanunlardan faydalanmak için toplam 4 bin 429 kişi müracaat etmiştir. Pişmanlık kanunlarından yararlanan terör örgütü mensuplarından 509 kişiye kanunlarda yer alan koruma tedbirleri uygulanmıştır. ‘Eve dönüş’ ismi altında uygulamaya konulan yasa ile istenilen sonuç elde edilemeyince, bu kez 6 Ağustos 2003 tarihinde “topluma kazandırma” adı altında yeni bir pişmanlık yasası çıkarılmıştır. Söz konusu yasa ile dağdaki teröristler indirilmek istenmiş ancak, dağdaki teröristlerden çok cezaevinden bulunanlar başvurmuştur. İçişleri Bakanlığı’nın verdiği bilgilere göre, Topluma Kazandırma Kanunu’ndan yararlanmak için 2003 tarihinden itibaren 4340 örgüt mensubu yararlanma talebinde bulunmuştur. Başvuranların büyük çoğunluğunu cezaevinde bulunan örgüt mensupları oluşturmaktadır. Cezaevlerinden 2 bin 980 örgüt mensubu vermiş oldukları dilekçe ile kanundan yararlanma talebinde bulunurken, 1360 örgüt mensubu ise kendiliğinden gelerek veya teslim olarak yasadan faydalanma başvurusu yapmıştır. Topluma Kazandırma Kanunu’ndan yararlanmak için başvuranların örgütsel dağılımına bakıldığında KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının birinci sırada yer aldığı ortaya çıkmıştır. İçişleri Bakanlığı verilerine

göre; kanundan yararlanmak için cezaevlerinden başvuranların 1529'u bölücü örgüt mensuplarından oluşmaktadır. Cezaevinden başvuranların 1095'i sözde dini motifli örgütlerden oluşurken, aşırı sol örgüt mensuplarından ise 356 kişi başvuruda bulunmuştur (Karadaş, 2006: 12).

3.1.1.2. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Türkiye'de terör olaylarının en yüksek seviyeye ulaştığı dönem olan 1990'lı yıllarda terör sorunun ortadan kaldırılabilmesi amacıyla 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 12 Nisan 1991 tarihinde kabul edilmiştir. Bahse konu terörle mücadele kanunu, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 140, 141, 142 ve 163.maddeleri kaldırılarak yürürlüğe girmiştir. 3713 sayılı terörle mücadele kanunu günümüze kadar on üç kez değişikliğe uğramış olup, söz konusu kanun çerçevesinde ülkemizde her yıl ortalama 2 bin kişi yargılanmaktadır. Söz konusu yasaya, 19 Temmuz 2003 tarihinde 4928 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle (6.Uyum Paketi) ifade özgürlüğünü sınırlandıran sekizinci madde yürürlükten kalkmıştır. Terörle Mücadele Kanunu'nda 2005 yılında yapılan değişiklik tasarısı ile 3713 sayılı kanunun birinci maddesinde yer alan terör tanımına; "Bir yabancı devleti yahut uluslararası bir kuruluşu herhangi bir işlemi yapmaya yahut yapmamaya zorlamak, ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel anayasal, siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal yapısını bozmaya yönelik her türlü suç teşkil eden eylemler" dahil edilmiştir. Böylelikle suça, uluslararası bir boyut eklenmek suretiyle yabancı bir ülke veya uluslararası kuruluş aleyhine işlenmesi de anılan kapsama girmiştir. Tasarının 1.maddesinin 3.bendinde terör örgütü meydana gelebilmesi için iki kişi yeterli sayılmıştır. 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 220.maddesi ise, örgütlü suçun gerçekleşebilmesi için en az üç kişinin varlığını şart koşmuştur. Tasarının bu maddesi ile TCK'nın 220.maddesindeki kural, terör suçları bakımından daraltılmıştır. Tasarının 2.maddesinde "terör suçlusu" kavramı da genişletilmiş, örgüt adına hareket etme zorunluluğu kaldırılmış, bir örgüt adına hareket etmese dahi 1.maddede belirtilen terör suçunu işlemek kastıyla hareket etmek de terör suçlusu olmanın maddi şartları arasında sayılmıştır (Kar, 2005: 9).

3.1.1.3. 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkındaki Kanun

5233 sayılı “Terör ve terörle mücadeleden doğan zararların karşılanması hakkında kanun” 27 Temmuz 2004’te yürürlüğe girmiştir. Kanunla doğu ve güneydoğu Anadolu’daki terör mağdurlarına, zararlarını yargı yoluna gitmeden tahsil edebilme yolu açılmıştır. Yasa, 1987-2002 yılları arasında Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL) kapsamındaki illerde yaşanan terör olaylarıyla sınırlı bulunmaktadır. Bu kapsamda olmayan terör mağdurları yasadan yararlanamamaktadır. Terörden zarar görmesine rağmen, örgüte yardım ettiği için hapse mahkum edilenler, terör suçundan hüküm giydikleri için kapsam dışında tutulmaktadır. Terör mağdurları ile mirasçıları, zararları daha önce AİHM kararı ya da herhangi bir biçimde karşılanmamışsa, yasa yürürlüğe girdikten sonra bir yıl içinde valiliklere başvurabilmektedir. İllerde kurulan zarar tespit komisyonları, mağdurlar için; “yaralananlara 1 milyar 19 milyon liradan, 18 milyar 355 milyon liraya kadar tazminat ödenmesi, ölenlerin mirasçılarına da 14 milyar lira verilmesi” şeklinde karar almıştır. Rakamlar günün koşullarına göre değişebilmekte olup, nakdi olarak karşılanmayacak zararlar “aynı ifa” yoluyla karşılanmaktadır. Devlet, köyü boşaltılan sayıları yaklaşık 353 bin olarak tahmin edilen vatandaşlara yeni köyler oluşturabilmekte, hayvanı ölene hayvan vermekte, evi yıkılana ev yaptırmaktadır. Kişi veya olaya göre değişen tazminatların 14 bin YTL kadar olan tutarını il valilikleri öderken, anılan meblağdan fazla olabilecek tutarlar için İçişleri Bakanlığı’nın kararı gerekmektedir (2005: 9).

5233 sayılı kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 1., 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsamaktadır.² Daha sonra 5233 sayılı kanunun 17.maddesi değiştirilmiş olup, bir vatandaşın terör ve terörle mücadeleden doğan zararlarının karşılanması için zarar tespit komisyonuna yapacağı başvuruda;”Başvuru sahibi, başvuru dilekçesi ile birlikte olayın meydana geliş tarzını açıklayan ve zararın tespit ve ölçümünde dikkate alınabilecek her türlü bilgi ve belgeyi komisyona sunar” denilmiştir. Bahse konu madde değiştirilmeden önce, ilk müdahale

²5233 sayılı kanun 17 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilerek 27 Temmuz 2004 tarih ve 25535 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

raporu, sağlık raporu, olay tutanağı, vukuatlı nüfus kayıt örneği, ölü muayene ve otopsi tutanağı, veraset ilamı gibi belgeler yaralanma, sakatlanma, ölüm veya malların zarar görmesi hallerinde istenilmiştir. Bu arada zarar tespit komisyonlarına;”Komisyon, gerekli gördüğü takdirde zararın tespit ve ölçümünde dikkate alınabilecek her türlü bilgi ve belgeyi adli, idari ve askeri mercilerden ister” denilmek suretiyle daha geniş yetki tanınmıştır. Bakanlar Kurulu, 25 Temmuz 2005 tarihinde yaptığı toplantıda “terör ve terörle mücadeleden doğan zararların karşılanması hakkında kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı”nı imzalamıştır. Bu bağlamda, ödenmesi bakan onayı şartına bağlanabilecek zarar miktarı 20 bin YTL’den, 50 bin YTL’ye çıkarılmış olup, 5233 sayılı kanunun geçici birinci ve ikinci maddeleri kapsamında başvuru hakkı bulunanlara tanınan süre 1 yıldan 2 yıla çıkarılmıştır. 5233 sayılı yasaya göre, 27 Temmuz 2005’te hak sahiplerinin başvuru süresi dolduğu için anılan süre 27 Temmuz 2006’ya uzamıştır. 5233 sayılı kanundan yararlanmak üzere, Diyarbakır’dan 33.000, Şırnak’tan 22.500, Bingöl’den 14.000, Siirt’ten 11.500, Van’dan 11.000 ve Batman’dan da 8.000 olmak üzere toplam 100.000 kişi başvuru yapmıştır (2005: 9).

5233 sayılı “Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkındaki Kanun” Türkiye’nin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’ne yapılan önemli sayıdaki başvuruları nedeniyle zedelenen imajını düzeltmeye başlamıştır. 1987-2002 yılları arasında OHAL kapsamındaki illerde yaşanan terör olaylarıyla sınırlandırılan yasa kapsamında 31 Temmuz 2005 itibarıyla toplam 104 bin 734 başvuru yapılmıştır. Yasanın yürürlüğe girmesinin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen karara bağlanan dosya sayısı istenilen seviyeye ulaşmayınca, Dışışleri Bakanlığı, AİHM’den gelebilecek ağır tazminat kararlarına karşı “komisyonlar karar vermede hızlı davranmalı” şeklinde içişleri Bakanlığı’ni uyarmıştır. Bunun üzerine İçişleri Bakanlığı valiliklere genelge göndererek, komisyonların daha hızlı çalışmasını istemiştir. Davaları AİHM’de olan Diyarbakır’a bağlı Gömeç ve Şaklat köyünden 275 kişiye yaklaşık 6 milyon YTL ödeme yapılıncı hak sahipleri dosyalarını AİHM’den geri çekmiştir (2005: 11).

3.1.1.4. Devlet Güvenlik Mahkemeleri

Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri, Anayasada belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara ilişkin davalara bakmak üzere; Adana, Ankara,

Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Malatya ve Van il merkezlerinde, 16 Haziran 1983 tarihinde alınan karara istinaden Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) adı ile anılan mahkemeler kurulmuştur.³ DGM, 16 Haziran 2004 tarihinde alınan karara istinaden yürürlükten kaldırılmış olup, söz konusu mahkemelerin işlevleri Ağır Ceza Mahkemeleri'nce yürütülmeye başlanmıştır.⁴

Türkiye'nin 1970'li yılların başından beri değişik fraksiyonlar ve çeşitlerde terörün her boyutunu tecrübe etmesi, özellikle güvenlik ve hukuki sistemlerde aşırı bir yük getirmiştir. Terör suçlaması ile 2004 yılına kadar Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)'nde 13.104 dava açılmıştır. Bahse konu davalarda 23 bin 27'si erkek, 4 bin 247'si kadın olmak üzere toplam 27 bin 274 kişi yargılanmıştır. Anılan davaların 9 bin 250'sine mahkumiyet kararı verilirken, bin 826'sı beraat ile sonuçlanmıştır. AB'ye "aday ülke" statüsü kazandıktan sonra Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni yerine getirmek üzere birçok yasada düzenlemeye giden Türkiye bahse konu düzenlemelerin bazılarını terörle mücadeleyi ilgilendiren alanlarda yapmıştır. Örneğin 6 Şubat 2002'de kabul edilen "Birinci Uyum Paketi" ile düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamı geliştirilmiştir. 3 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilen "Üçüncü Uyum Paketi" ile Kürtçe, Çerkezce ve Lazca yayın öğretim serbest bırakılırken, idam cezası da kaldırılmıştır. Türkiye'deki derneklere yurtdışında, yurtdışındaki derneklere ise Türkiye'de faaliyet gösterme hakkı tanınmıştır. 23 Ocak 2003 tarihinde kabul edilen "Beşinci Uyum Paketi" ile AİHM kararları sonrasında sanığa yeniden yargılanma hakkı tanınmıştır. 19 Haziran 2003'te kabul edilen "Altıncı Uyum Paketi" ile terörle mücadele yasasının bölücü propagandayı cezalandıran sekizinci maddesi yürürlükten kaldırılmış, kamu ve özel televizyonlara farklı dil ve lehçelerde yayın yapma imkanı tanınmıştır (Aydın, 2005: 8).

DGM'lerin kaldırılmasının akabinde, önceki dönemde "DGM Başsavcısı" sıfatı ile görev yapan kamu görevlilerinin "savcı" sıfatı ile görev yapmalarına karar verilmiştir. DGM'lerin arşivleri yeni kurulan Ağır Ceza Mahkemeleri'ne devredilmiş olup, aynı

³Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kuruluş ve yargılama usulleri, 16 Haziran 1983 tarih ve 2845 sayılı kanuna istinaden kabul edilmiş olup, 18 Haziran 1983 tarih ve 18081 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılmasına ilişkin kanun 16 Haziran 2004 tarih ve 5190 sayılı kanuna istinaden kabul edilmiş olup, 30 Haziran 2004 tarih ve 25508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ilde birden fazla, özel yetkilere haiz bulunan Ağır Ceza Mahkemeleri kurulmuştur. Ağır Ceza Mahkemeleri'nin görev ve yetkileri ise;

a) Adalet Bakanlığı'nın teklifi üzerine Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından aynı yerde birden fazla ağır ceza mahkemesi kurulabilecektir.,

b) Ağır Ceza Mahkemeleri'nin başkan ve üyeleri başka mahkeme ve işlerde görevlendirilemeyecektir.,

c) Ağır Ceza Mahkemeleri'nin bakacağı davalar, tıpkı DGM'lerde olduğu gibi acele işlerden sayılacak olup, ilgili davalara adli tatilde de bakılacaktır.,

d) Toplu yargılama yetkisi, iki yüzden fazla sanıklı davalarda kullanılacak olup, savunma süresi otuz günü geçmeyecektir.,

e) Mahkemenin yayın yasağını ihlal edenlere üç aydan altı aya kadar hapis ve onbeşbin Yeni Türk Lirası'na kadar para cezası verilebilecektir.,

f) DGM Başsavcılıkları'nın, arşiv, kalem, emanet ve diğer birimleri yeni kurulan mahkemelere devredilecektir.,

g) DGM yedek hakimliği kaldırılarak, yeni kurulacak mahkemelerde bahse konu görevi sulh ceza hakimliği yürütecektir., biçiminde oluşmuştur (2004: 9).

3.1.1.5. Terör ile Mücadelede Yapılan Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye'nin Taraf Olduğu Antlaşmalar

II. Dünya Savaşından önce terör ile ilgili olarak yapılan çok taraflı sözleşmeler bulunmaktadır. Bunların en eskisi Mexico City'de 28 Ocak 1902 tarihinde imzalan "Suçluların İadesi ve Anarşizme karşı koruma Sözleşmesi"dir. Bundan sonra kronolojik olarak, Buenos Aires'te 29 Şubat 1920 tarihinde imzalanan "Poli Sözleşmesi" gelmektedir. Daha sonra, 10 Ağustos 1935 tarihli "İstenmeye yabancılara karşı ortak koruma ile ilgili Anlaşma" (Bu anlaşma yürürlüğe girememiştir.) yapılmıştır. Bu anlaşma ve sözleşmelerden hiçbirinde terörün tanımı yapılmamıştır. Terör konusu, Milletler Cemiyeti döneminde de güncelliğini korumuştur. Bu dönemde gerçekleştirilen "Uluslararası Ceza Mahkemesi oluşturulmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi"nde de terörün tanımı yer almamıştır. Milletler Cemiyeti Dönemi'nde gerçekleştirilen ve 16

Kasım 1937 tarihinde imzalanan “Terörün önlenmesine ve Cezalandırılmasına ilişkin Sözleşme” bu tarihe kadar yapılan sözleşmeler arasında teröre en yakından ilgili olanıdır. Sözleşme, 24 devlet tarafından imzalanmış, ancak yalnızca bir devlet tarafından onaylandığı için yürürlüğe girememiştir. Terörün önlenmesi ve cezalanmasına ilişkin 1937 Sözleşmede terörün bir tanımını vermemiş, yalnızca bazı özelliklerine işaret etmekte yetinmiştir.

“Cenevre Sözleşmesi”, “terör”ün tanımında şu unsurlara yer vermektedir:

a) Eylemler, kamu otoritesini veya kamu hizmetlerini engelleyebilecek veya değiştirebilecek veya milletlerarası ilişkilerde karışıklık yaratabilecek nitelikte olmalıdır,

b) Eylemlerde kullanılacak vasıtalar, şiddet, müşterek tehlike ve korku uyandırmalıdır. “Bu fiilleri işlemek için çete kurulması, bunun için kamuya çağrı yapılması”dır. Terör örgütlerinin en belirgin özelliği, yöntem olarak silahlı mücadeleyi, cebir ve şiddeti esas almasıdır.

II. Dünya Savaşı sonrası terör ile ilgili olarak yapılan çok taraflı sözleşmeler genellikle uçak kaçırma suçlarına ilişkin olanlardır. 14 Eylül 1963'de Tokyo'da imzalanan “uçaklarda işlenen suçlar ve diğer bazı eylemlere ilişkin sözleşme” bunların ilkidir. Aynı konuyu ele alan bir başka sözleşme ise 16 Aralık 1970'de Le Haye'de imzalanan “uçakların kanundışı yollarla ele geçirilmesinin önlenmesi hakkında sözleşme”dir. Bir diğer sözleşme, 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'da imzalanan “sivil Havacılığın Güvenliğine karşı kanundışı eylemlerin önlenmesine ilişkin sözleşme”dir. 14 Aralık 1973 tarihinde, Newyork'ta, “diplomatik görevliler dahil, uluslararası alanda koruma altındaki kimselere karşı işlenen suçların önlenmesi ve cezalandırılması hakkında sözleşme” imzalanmıştır. Türkiye'nin de taraf olduğu 1977 tarihli “terörün önlenmesine dair Avrupa sözleşmesi”; uçak kaçırma, uçaklara saldırı, diplomatlara ve uluslararası korunan kişilere saldırı, adam kaçırma, rehin alma yada özgürlükleri hukuka aykırı olarak sınırlandırma eylemlerini, bomba, roket, otomatik ateşli silahlar ve bombalı mektup yada paket kullanarak gerçekleştirilen eylemleri işleyen, işlemeye teşebbüs eden yada bu tür eylemlere suç ortağı olmayı terör suçu kabul etmektedir (Kaya, 2004: 3).

17 Aralık 1979 tarihinde, Newyork'ta "rehin almaya karşı sözleşme", 10 Mart 1988 tarihinde ise Roma'da, "güvenli deniz taşımacılığında yasaya aykırı eylemlerin ortadan kaldırılması hakkında sözleşme" imzalanmıştır. Bahse konu sözleşmeleri; 01 Mart 1991 tarihinde, Roma'da imzalanan "kıta sahanlığı üzerine yerleştirilmiş sabit platformların güvenliğine karşı hukuk dışı eylemlerin kaldırılması" hakkındaki protokol ve 01 Mart 1991 tarihinde Montreal'de imzalanan, "arama amaçlı plastik patlayıcıların markalanması" hakkındaki sözleşmeleri izlemiştir. 09 Aralık 1994 tarihinde, uluslararası terörü ortadan kaldırmak için alınacak önlemler başlıklı bir bildirme imzalanmıştır. Söz konusu sözleşmelerde, terörün genel bir tanımına yer verilmemiş, yalnızca belirli eylemlerin sayılması yoluna gidilmiştir. Terör konusundaki sözleşmelerden bir diğeri Avrupa Konseyi'nin çalışmaları sonucu oluşturulan "Terörün önlenmesine dair Avrupa Sözleşmesi"dir. Bu sözleşmede de terörün tanımını yer almamıştır. ABD'yi sarsan 11 Eylül Terör Saldırısı'nın hemen akabinde Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu 28 Eylül 2001 tarih ve 1373 sayılı kararı almıştır. Bahse konu karara göre; "Terör örgütlerine sağlanan siyasi, mali ve idari desteğin önlenmesi, silah, patlayıcı ve malzeme kaynaklarının kesilmesi, güvenli barınma ve rahat hareket etme kabiliyetinin engellenmesi ve haberleşme imkanlarının yok edilmesi gerekmektedir. BM Genel Kurulu'nun özellikle Irak için 8 Haziran 2004 tarih ve 1546 sayılı kararı bulunmaktadır. Söz konusu karara göre, Irak'tan komşu ülkelere yönelen terörist faaliyetlerde, "transit geçiş", "silah temini" ve "finansman sağlanması" konularında bölge ülkeleriyle yakın işbirliğinin güçlendirilmesi, bir milletlerarası hukuk hükmüne bağlanmıştır. Türkiye, terörle mücadele için uluslararası kampanyada aktif bir rol oynamaya devam etmektedir. Türkiye, BM'nin tüm Anti-Terör protokolleri ile sözleşmelerine taraf olup, Ocak 2005 ayı itibarıyla; "Terörün Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi'ni Tadil Eden Protokolü" onaylamıştır.

3.1.1.6. Terörle Mücadelede Güvenlik Tedbirleri ve İnsan Hakları İkilemi

Terör ile mücadelede önemli olan, demokrasi içinde güvenliği sağlayabilmek, terör ile demokrasi içinde mücadele edebilmektir. Terörist suistimal ediyor diye demokrasiden vazgeçilemez. Terör ile mücadelede demokrasi dışında tedbirler almak, demokrasilerin kendi kendilerini vurması anlamına gelmektedir. Belki demokrasiden vazgeçilip, alınacak sert tedbirler ile kısa sürede belli ölçüde başarı sağlanılabilir, ancak uzun

vadede daha ağır sorunlar ortaya çıkacaktır. Teröristin istediği de budur. Terörist, devleti demokrasi ve hukuk dışı bastırıcı tedbirler almaya tahrik edip, bundan mağdur olacak halkı devletin karşısına çıkarmayı hedeflemektedir. Açık bir ifade ile demokrasi dışı tedbirler almak, teröristin maksadına hizmet etmektir (Başeren, 2006, 12).

Terörle mücadelede devlet yetkilileri, devlet kurumunun korunmasının temel yolunun açıklık, sorgulanabilirlikle doğru orantılı olduğunu mutlaka fark etmelidirler. Bu çerçevede kamuoyuna verilecek bilgilerin doğru olması da öncelikli koşuldur. Terörle mücadelenin boyutları, halkın olayları algılama ve takip etme kapasitesi ile doğru orantılıdır. Devletin, terörle mücadelede en önemli koşullarından biri, ipucu ve delilleri sağlıklı bir şekilde elde etmesidir (Bal, 2005: 21).

Dünya üzerinde oluşan “terör paranoyası”nın bir yansıması olarak alınan tedbirler kapsamında, gelecek dönemde terörün; anayasal, siyasal, sosyal ve ekonomik her türlü düzeni bozmak şeklinde kapsamının geliştirilebileceği öngörülmektedir. İnsan hakları örgütleri ve hukuk uzmanları ise, terörle mücadelede adı altında yürütülen operasyonların, son yıllardaki demokratik gelişmeleri tahrip ettiği uyarısında bulunmaktadır. Bu bağlamda, terör ile mücadelede uluslar arası hukuk normları geliştirilerek bir standardın meydana getirilmesi gerekmektedir.

Uluslararası Af Örgütü (UAÖ)’nün, 2005 yılı raporuna göre; “Terör ile mücadelede devletlerin sadece güvenlik alanında yürüttüğü tedbirlerin yeterli olmadığı, insan haklarına saygının terörün en önemli ilacı olduğu” hususları yer almaktadır. Bahse konu rapor, terör ile mücadele adı altında yürütülen operasyonların şiddeti çok daha fazla körüklediğini ve insan haklarının hükümetler tarafından çiğnenmesinin terör eylemlerine neden olduğunu işaret etmektedir. Öte yandan, dünya üzerindeki sivil toplum örgütleri, kendi tabirleri ile “silahlı muhalefet grupları”nın yaptıkları terörist eylemleri, insan hakları forumlarını getirip eleştirmemiştir. Anılan sivil toplum örgütleri, devletin silahlı gruplarla, ya da daha doğru deyişle terörist gruplarla yaptıkları mücadelede işledikleri iddia edilen insan hakları ihlalleri ile iştigal etmiştir. Sivil toplum örgütleri, terör odakları ile ilgili olarak; “Silahlı muhalefet gruplarını devletlerle aynı düzeye koyamayız; yoksa onları savaştan taraf olarak tanımanız gerekmektedir. İnsan haklarını silahlı gruplar değil, sadece devletler ihlal ederler; bu nedenle sadece devletlerin eleştirilmesi doğaldır” şeklinde belirtmiştir. Terör ile mücadele eden ülkeler,

yoğun insan hakları ihlalleri eleştirileri ile susturulmuştur. Sivil toplum örgütleri; “Birçok ülkede etnik, dini v.b sebep nedeni ile azınlıklar ezilmekte, anılan ülkelerde demokratik güçler işlemediği için şiddete başvurmaktan başka da çare bulunmamaktadır. Devletler silahlı grupların meşru taleplerini karşıladıklarında terör ya da sivil toplum örgütlerinin tabiri ile “silahlı mücadele grupları” eylemlerine kendiliğinden sona verecektir. Devletlerin, silahlı muhalefet gruplarını suçlamaları, terörün gayrimeşru ve kabul edilemez bir eylem türü olmasından ziyade, silahlı grupların meşru mücadelesini karalamayı amaçlamaktadır. Bahse konu mücadelede, devletlerin başvurduğu ‘devlet terörü’ çok daha vahimdir.” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Ancak, savaş hukukunun temel belgesi olan “Cenevre Sözleşmesi”nin üçüncü maddesinde; “Bir silahlı grubun ihlallerini, onu savaşan taraf olarak tanımadan eleştirmek mümkündür.” hususu yer almaktadır. Sivil toplum örgütleri söz konusu maddenin bilincinde olmakla birlikte, anılan maddeyi uygulamamıştır. Terör eylemlerinin Birleşmiş Milletler (BM) insan hakları forumlarına getirilmemesi nedeniyle, on binlerce terör kurbanının bir numaralı hakkı olan yaşama hakkı dünya kamuoyu tarafında savunulamamıştır. 1991 yılında yapılan “Yokohoma Toplantısı”nda silahlı grupların ihlallerini izleme kararı alınmış, ancak anılan karar hiçbir zaman tam anlamıyla uygulanamamıştır. Türkiye, terör eylemlerinin uluslararası forumlara getirilmesini ve eleştirilmesini sağlamak ve terör kurbanlarını savunmak için, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 30.maddesinde yer alan, bireylerin ve grupların da devletler gibi insan hak ve özgürlüklerini ihlal edebileceklerini içeren bir kararı insan hakları komisyonu’ndan çıkarmıştır. Söz konusu oylamada Avrupa Birliği (AB) ülkeleri çekimsiz oy kullanmış, ABD ilk etapta olumlu oy vermiş, akabinde oyunu çekimsiz çevirmiştir (Aktan, 2001: 7).

Türkiye’nin Kuzey Irak’a düzenlemesi muhtemel “sınır ötesi operasyon” ise, hukuki ve politik açılarından yoğun tartışmalara neden olmaktadır. Türkiye, I.Körfez Savaşı’na kadar geçen süre içerisinde, Irak’ın eski devlet başkanı Saddam HÜSEYİN’in onayı ile 2003 yılına kadar ise, NATO’nun şemsiyesi altında, “Kuzey Keşif Hava Operasyonları” adı altında sınır ötesi operasyonlarını yürütmüştür. Birleşmiş Milletler (BM) antlaşmasının ikinci maddesine göre; “Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerde, gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne, ya da siyasi bağımsızlığa karşı, gerek BM’nin amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir kuvvet kullanma tehdidinde, ya da

kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar⁵” şeklinde belirtilmektedir. Ancak silahlı kuvvet kullanımını yasaklayan BM antlaşmasının iki istisnası bulunmaktadır. Birinci istisnası, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK)’nin, silahlı kuvvet kullanılmasına izin vermesidir. Bu çerçevede, Türkiye’nin olası müdahalesi ile ilgili farklı yorumlar getirebilmektedir. Bir görüşe göre, BM Güvenlik Konseyi platformunda Türkiye’nin düzenleyeceği olası bir sınır ötesi hareket veto edilebilir. Çünkü konseye, Türkiye’nin bizzat kendisinin başvurması halinde, Türkiye’ye hak veren bir kararın çıkması söz konusu değildir. Başkaları, Türkiye aleyhine konseye giderse Türkiye’nin başlatacağı operasyonun durdurulması yolunda bir karar alınabilir. Bu nedenle de politik algılamaların devletlerin eylemlerine hukuki meşruluk kazandırdığı BMGK’da Türkiye’nin “haklı nedenlerle de olsa” düzenleyeceği bir sınır ötesi operasyonu hukuk dışı ilan edilebilir. Diğer görüş, BM Antlaşması’nın 51.maddesi ile açıklanmaktadır. BM Antlaşması’nın 51.maddesi’nde; “BM Antlaşması’nın hiçbir hükmü, BM üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslar arası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya kadar bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına hanel getirmez.” denmektedir. Bahse konu yoruma paralel olarak, Kuzey Irak’a yönelik olası bir sınır ötesi hareketin, KONGRA-GEL/PKK terörü aracılığı ile karşı karşıya kalınan “silahlı saldırı” durumunda “meşru müdafaa” hakkı maksadı ile silahlı kuvvet kullanılması temeline dayandırıldığı görülmektedir (Boğaziçi Üniversitesi, Dış Politika Forumu (2006)).

3.1.2. İdari, Politik ve Güvenlik Alanlarında Alınan Tedbirlerin Analiz Edilmesi

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı’nca (TESEV) hazırlanan, Almanak Türkiye 2005: Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim adlı çalışmaya göre Türkiye güvenlik sektörü şu yapılardan oluşmaktadır: Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Hükümet, Milli Güvenlik Kurulu (MGK), Askeri Yargı, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma, Sahil Güvenlik, Özel Harekat Birlikleri, Özel Güvenlik Birimleri, Geçici Köy Korucuları (GKK), Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı (İDB), Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Jandarma İstihbarat Teşkilatı (JİT) (Tarhanlı, 2006: 11).

⁵Ayrıntılı bilgi için bakınız; <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/bmsarti-01.html>

Bahse konu güvenlik sektöründe yer alan kurumlar, demokratik çerçevede, insan hak ve özgürlüklerini gözetmek suretiyle iç ve dış tehditlere karşı caydırıcı ve önleyici bir rol oynamaktadır. Ancak terör konseptinin karmaşık yapısı, onunla verilen mücadeleyi de karmaşıklaştırmakta olup, konvansiyonel savaştan bambaşka özellikler taşıyan, zaman zaman “asimetrik savaş” olarak da tabir edilen terör ile mücadelede askeri birliklerin önlemleri çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Uygun zamanda, uygun şekilde ve uygun yerde eylem gerçekleştirme istekleri söz konusu olan terörist gruplar ile yapılan çatışmaların, sivililerin yoğun olarak ikamet ettiği alanlarda yaşanması ve anılan grupların nitelik/nicelikleri nedeniyle açık bir hedef olma özelliğinin bulunmaması, ayrıca askeri güçlerin elinde bulunan ve genellikle konvansiyonel savaşların koşullarına göre donatılmış silah envanterinin terör ile mücadele koşullarına uygun olmaması nedenlerinden ötürü klasik anlamdaki askeri birlikler terörle mücadelede yetersiz kalmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Harekat Daire Başkanlığı verilerine göre, 1984-2004 yılları arasında; 456 polis, 4 bin 351 asker, 1364 geçici köy korucusu şehit olurken, 6 bin 260 vatandaş da hayatını kaybetmiştir. Anılan dönemde 20 bin 666 terörist ölü olarak ele geçirilmiştir. Yine bu süre içerisinde yaşanan terör olaylarında 2 bin 746 polis, 9 bin 784 asker, 1923 geçici köy korucusu 10 bin 525 vatandaş yaralanmıştır. Bahse konu yirmi yıl içerisinde 1452 terörist yaralanırken, terörist olaylarla ilgili olarak 160 bin 661 kişi de yakalanarak adli makamlara teslim edilmiştir (Göktaş, 2005: 8).

Terörle mücadelede meydana gelen olaylardan daha önemli olan, eylemler sonrasındaki etkinin dar alana hapsedilmesidir. Etkinin dar alana hapsedilmesi, terör eylemlerinin sansürlenmesi değil, tam tersine başarılı bir kriz yönetimi çerçevesinde, toplumun, ilgililer tarafından gerektiği ve doğru bir şekilde bilgilendirilmesidir. Bilgilendirmenin yönü ve hedefi ise, öncelikle toplumda güven ve adalet duygusunun tatmin edilmesi olmalıdır. Çünkü, güvenlik konsepti bireysel açıdan duygusal, devlet açısından ise rasyonel bir durumu ifade etmektedir. Türkiye'nin terörle mücadele deneyiminin bir kazanım olarak, geleceğe yönelik daha başarılı mücadele stratejilerinde kullanılması gerekmektedir (Bal, 2005: 20).

Terörün tırmandığı 1990'lı yıllarda geniş yetkilere sahip olan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Ağustos 2005 ayı itibarıyla, “Terörle Mücadele Yasası”nın Avrupa Birliği (AB)

uyum yasaları çerçevesinde yeniden düzenlenmesi talebinde bulunmuştur. Söz konusu talepte anılan kısıtlamaların;

a) Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL) uygulamasının kaldırılmasının en önemli yetki kısıtlaması olarak görüldüğü,

b) Önleyici istihbarat yetkisinin kaldırıldığı, sıkıyönetim ve OHAL dışı normal dönemlerde askeri kuvvetlerin terör mücadelesinde görevlendirilmesini sağlayan tek mevzuatın “İl İdaresi Yasası” olduğu, bahse konu yasaya göre askeri kuvvetlerin TSK’nın “İç Hizmet Yasası”nda belirtilen yetkiler ile kolluk kuvvetlerinin genel güvenliği sağlamada sahip olduğu, terörle mücadele eden TSK birimlerinin önceki dönemde yürürlükten kaldırılan 4422 sayılı çıkar amaçlı suç örgütleri ile mücadele yasası kapsamında suç islenmesinin önlenmesi amacıyla iletişimin dinlenmesi, tespiti, kayda alınması ve teknik araçlarla izleme gibi yöntemlere başvurabildiği, ancak 5397 sayılı dinleme ve takip yasasında öngörülen önleyici istihbarat yetkisinin sadece sorumluluk sahası ile sınırlı olmak kaydıyla jandarmaya verildiği,

c) Yürürlükteki mevzuata göre dağda terörist ile karşılaşan askerin önce teröristin silahlı olup olmadığına bakması, ardından “teslim ol” çağrısı yapması, sonra da önce ayağa ateş etmesi gerektiği, OHAL ve eski Terörle Mücadele Yasası’nda ise duraksamadan silah kullanma yetkisi olduğu,

d) Dağda yakalanan bir teröristin en geç on iki saat içinde Cumhuriyet Savcısı’nın önüne çıkarma zorunluluğu bulunduğu için bazı durumlarda operasyon yarıda kesilip teröristin savcıya götürülme zorunluluğu bulunduğu,

e) Kolluk amirlerinin arama emri verme yetkisi, konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanları kapsamadığı, bu nedenle operasyon sırasında bazı terör örgütü mensuplarının dağda bir mezradaki evde toplandıkları bilgisi ulaşsa dahi hakim kararı veya savcının yazılı emri olmadıkça bu evde arama veya operasyon yapılamadığı,

f) OHAL mevzuatında tutuklu ve hükümlülerin cezaevinden alınarak ek ifade almak, yüzleştirme ve teşhis gibi normal gözaltı suresi içinde yapılamayan bazı işlemlerin yapılabilmesi ve delillerin sağlıklı toplanabilmesi imkanı var iken, artık tutuklu ve hükümlülerin cezaevinden sadece yer gösterme amacıyla çıkarılabildikleri,

g) Yakalanan kişinin durumu hakkında kendisinin belirleyeceği kişiye haber verilmesi zorunluluğu da uygulamada diğer örgüt mensuplarına “Ben yakalandım siz kaçın” mesajının güvenlik kuvvetleri eliyle iletilmesi sonucunu doğurduğu,

h) Yeni yasal düzenlemelerin kişinin konutunda teknik araçlarla izleme yapılmasına olanak vermediği ve bu durumun örgüt elemanlarına bir nevi dokunulmazlık alanı yarattığı,

ı) Yasa, iletişimin dinlenmesi konusunda sadece örgüt yöneticileri için izin verildiği, dolayısıyla örgüt üyeleri, yardım ve yataklık edenler ile propagandasını yapanların dinlenmesi, izlenmesi mümkün olmadığı,

j) Şüpheli veya sanığın avukatı ile yaptığı görüşmede, avukatın örgütsel amaçlı haberleşmeye aracılık ettiğine veya soruşturmanın amacını tehlikeye düşürdüğüne ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde dahi avukat hakkında sadece adli işlem başlatılabildiği, kamu davası açılıncaya kadar başka işlem yapılamadığı, terör örgütü mensuplarının diğer örgüt elemanlarıyla irtibatlarını koparmadan haberleşebildikleri ve bu hususun soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürdüğü, bu durumda yakalanan zanlı, örgütün baskısını üzerinde hissettiğinden ayrılma veya bilgi vermesinin de söz konusu olamadığı,

k) Arama ve el koyma tutanaklarına işlemi yapanların açık kimliklerinin yazılmasının anılan kişileri hedef haline getirdiği,

l) Birleşmiş Milletler (BM) kararlarına rağmen mevzuatımızda terörün finansmanı suç olarak öngörülmediği için terör örgütlerine maddi yardım yapanlara karşı etkin mücadele yürütülemediği,

m) Bölücülük propagandasının rahatlıkla yapılabildiği, bölücü örgütün bayrak, flama ve afişleri sokaklarda serbestçe dolaştırılabildiği ve sloganları seslendirilebildiği, anılan hususun bir yandan örgütün yeni eleman temininin engellenmesini güçleştirirken diğer yandan da terörle mücadele eden güvenlik görevlilerinin moral ve motivasyonunu olumsuz etkilediği, biçiminde olduğu belirtilmiştir (2005: 8).

3.1.2.1. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL)

Türkiye’de, daha önce “sıkıyönetim” statüsü ile yönetilen; Diyarbakır, Bingöl, Hakkari, Mardin ve Siirt illerinde, söz konusu uygulama 19 Temmuz 1987 yılında sona ermiş ve 285 sayılı kanun hükmünde kararname ile Olağanüstü Hal (OHAL) Bölge Valiliği kurulmuştur. OHAL uygulaması için örnek olarak İngilizlerin II.Dünya Savaşı sonrasında, 1948-1954 yılları arasında Malaya’da başarı ile uyguladıkları yöntem gösterilmiştir. İngilizler bu siyasi ve askeri boyutlu hareketin başına, askerlik mesleğinde son derece başarılı olmuş, sonra askerliğin sınırları dışında da geçerli üst düzey öğrenim görmüş emekli, iki generali getirmişlerdi. Ülkemizde ise OHAL Bölge Valiliği sorumluluğuna Emniyet denetimi olan bir genel vali getirilmiştir. OHAL Bölge Valisi’ne uygulamanın yapıldığı illerdeki askeri ve güvenlik güçleri bağlı bulunmuştur. Bahse konu valiliğin yaptığı harcamalar ihale ve Sayıştay kanunları kapsamı dışında kalmıştır (2005: 8).

OHAL Bölge Valiliği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da giderek tırmanan terör eylemleri ile mücadele etmek amacıyla ilk etapta, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van’ı kapsamıştır. 285 sayılı kanun hükmünde kararname ile Adıyaman, Bitlis ve Muş illeri de mücavir il kapsamına alınmıştır. Batman ve Şırnak’ın 06 Mayıs 1990 tarihinde il olmaları ile birlikte OHAL Bölge Valiliği sorumluluk alanındaki il sayısı onüç çıkmıştır. 19 Mart 1994 tarihinde Bitlis ili OHAL Bölge Valiliği sorumluluk alanına dahil edilmiş olup, Elazığ ise OHAL kapsamından çıkarılarak mücavir il olmuştur. 19 Temmuz 1995’te Adıyaman, 30 Kasım 1996’da Elazığ mücavir il kapsamından çıkarılmış, Mardin ise mücavir il kapsamına alınmıştır. 06 Ekim 1997 tarihi itibarıyla, Batman, Bingöl ve Bitlis, 30 Kasım 1999’da Siirt, 30 Temmuz 2000’de Van, 30 Temmuz 2002 tarihinde Hakkari ve Tunceli’de OHAL uygulaması kaldırılmış ve mücavir il kapsamına alınmışlardır. Bakanlar Kurulunun 10 Haziran 2002 tarihli istemine istinaden TBMM’nin 19 Haziran 2002 tarihli 115. birleşiminde 30 Temmuz 2002 tarihinden geçerli olmak üzere OHAL Diyarbakır ve Şırnak’ta dört ay daha uzatılmıştır. OHAL uygulamasına 30 Kasım 2002 tarihinde son verilmiştir. OHAL Bölge Valiliği’nin yetkileri ise;

- a) Bölgede kamu düzeninin bozulmasına neden olacak her türlü basılmış eserin dağıtımını süreli veya süresiz yasaklanabilecektir. Bu çerçevede anılan bölgede otuza yakın gazete ve derginin dağıtımını yasaklanmıştır.
- b) OHAL illerinde kamu düzeninin bozan veya kamu düzenini bozacağı kanısını uyandıran kişi veya topluluklardan gerekli görülenler, bölge valisinin takdiriyle bölge dışına çıkarılabilecektir.
- c) OHAL Valisi, grev, lokavt yetkisinin kullanılması, irade beyanı, referandum gibi sendikal faaliyetleri durdurabilecek, boykot, iş yavaşlatılması gibi eylemleri yasaklayabilecektir.
- d) OHAL uygulamasına neden olan suçlarda tutuklu ve hükümlüler, soruşturma için OHAL Valisinin talebi, DGM'nin de onayıyla her seferinde onar gün tutukeviden alınabilecektir.
- e) Gecikmesinde sakınca görülen hallerde polis gerek gördüğünde, yollarda ev ve işyerlerinde aramalar yapabilecektir.
- f) OHAL Valisi Sokağa çıkma yasağı uygulayabilecektir.
- g) OHAL Valisi'ne söz konusu yetkileri tanıyan 430 sayılı kanun hükmünde kararname (KHK), valinin yetkileri; “Bahse konu KHK ile İçişleri Bakanı'na, OHAL Bölge Valisi'ne ve OHAL bölgesi dahilindeki il valilerine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili her türlü karar ve tasarruflarından dolayı bunlar hakkında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz” şeklindedir (Şık, 2002: 5).

3.1.2.2. Terörle Mücadele Yüksek Kurulu

Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK), icra yetkisi olmayan danışma amaçlı bir kurul olup, bakanlar kuruluna önerilerde bulunmaktadır. Kurul, ilk olarak 12 Ağustos 1997 yılında toplanmış olup, bahse konu toplantıda alınan en önemli karar;”Doğu ve Güneydoğu illerinde on yıldır uygulanan Olağanüstü Hal (OHAL) uygulamasına güvenlik açısından gerek kalmadığı ve bir yıl içinde son verilmesi” şeklinde olmuştur. Söz konusu kurul, 27 Eylül 2005 tarihinde Dışişleri Bakanı Abdullah GÜL’ün başkanlığında toplanmış olup, toplantıda; ülkemizde meydana gelen terör olayları tüm

boyutları ile değerlendirilmiş ve terörle mücadele için yürürlükte bulunan yasal ve idari tedbirler ile bunların etkin bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı ve teröre karşı önümüzdeki dönemde izlenmesi gereken strateji ve hareket tarzları gözden geçirilmiştir.

Söz konusu kurulda alınan önemli kararlar ise;

- a) Genelkurmay, MİT ve Emniyet istihbarat paylaşımı yapacak,
- b) Bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi için yeni eylem planları uygulamaya konulacak,
- c) Eğitim ve sağlık alanında önemli adımlar atılacak,
- d) İhtiyaç duyulan yeni terörle mücadele kanunu bir an önce yasallaşacak,
- e) Devletin üniter yapısını bozabilecek eylemler hiç bir şekilde hoş görülmeyecek,
- f) Terör örgütlerinin meşruiyet kazanma faaliyetleri ve tahriklere karşı halk uyarılacak,
- g) Toplumunu etnik kimlik tartışmasına sürekeleyecek tartışmalardan kaçınılacak,
- h) Terörle mücadele psikolojik harekat faaliyetleri sağlanacak,
- ı) Terör örgütü KONGRA-GEL (PKK) ve diğer bölücü ve yıkıcı örgütlere karşılık Avrupa Ülkeleri bilgilendirilecek, şeklinde oluşmuştur (2005: 8).

Türkiye'de Başbakanlık'ta, Ocak 2006 ayı itibarıyla gerçekleştirilen "terör ve güvenlik" zirvesinde, Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında da görüşülen 120 maddelik "Terörle Mücadele Eylem Planı" görüşülmüştür. Toplantıda, hükümet ve asker kanadı eylem planına ilişkin hazırladıkları raporları ve yaptıkları hazırlıkları ortaya koymuştur. Toplantıda, hükümet ve askerler devletin tüm kurumlarıyla "topyekun" yapacağı terörle mücadelenin Başbakanlık koordinasyonunda yapılması üzerinde mutabakata varmıştır. Bunun için yasal bir düzenlemeye gerek kalmadan, çıkarılacak bir genelge ile "Terörle Mücadele Yüksek Kurulu"nun sekreteryaya görevi Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığı'na verilmesi , Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK)'nın sekreteryaya aracılığı ile devlet kurumları arasındaki koordinasyonu sağlaması, düzenli olarak yapılacak toplantılarda kurumların yapacakları çalışmaların TMYK'da ele alınması, TMYK toplantılarına Dışişleri Bakanı'nın başkanlık etmesi" öngörülmüştür.

Bahse konu toplantıda, Terörle Mücadele Eylem Planı'nda Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan TRT'ye ve belediyelere kadar birçok kuruma önemli görev ve sorumluluklar düştüğü hususları üzerinde durulmuştur. Eylem Planı'nda yer alan bazı maddeler ise;

- a) Köye Dönüş Projesi ve terör mağdurlarının zararlarının karşılanmasına ilişkin yasaların uygulanmasındaki eksiklikler giderilmeli, yardımlarda şeffaflık sağlanmalı,
- b) Devlet ve vatandaş arasındaki güven eksikliğini giderilmesi için bölgeye iyi yetişmiş, bilinçli personel gönderilmeli, kamu personelinin bölgeye gidişi özendirilmeli,
- c) Göç veren bölgelerde organik tarım ve kış turizminin canlandırılmasına çalışılmalı,
- d) Diyanet İşleri Başkanlığı, bölgede daha aktif rol üstlenmeli, Kuran kursları açılmalı, vatandaşla inanç açısından bir bağ kurulmalı,
- e) Büyük şehirlerde göçle gelmiş vatandaşların gettolaşmasının önlenmesi için önlem alınmalı, Türk kadını ile Kürt kadını arasındaki ilişkiler güçlendirilmeli,
- f) Batı bölgelerindeki eğitim tesisleri ve dinlenme tesislerine, başarılı öğrenciler getirilerek tatil yapmaları sağlanmalı, yatılı bölge okulları yaygınlaştırılmalı,
- g) Güvenlik ve asayiş sorunları yalnızca büyük şehirlere göçle ilişkilendirilmemeli, başarılı örnekler ve topluma model olacak örneklerin kamuoyuna tanıtılmasında TRT rol üstlenmeli, Doğu ve Güneydoğu'dan gelenlere potansiyel kapkaççı gözüyle bakılmamalı, biçiminde oluşmuştur (Aydemir, 2006: 6).

Türkiye, 2007 Yılı Terörle Mücadele Stratejisi'ni uygulamaya koyarak, Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK) koordinasyonunda oluşturulan belge, Ocak 2007 ayı itibarıyla ilgili kurumlara gönderilmiştir. Terör örgütlerinin yurtiçi ve yurtdışı yapılanmalarının yer aldığı belgede, izlenecek mücadele yöntemleri de tek tek sıralanmıştır. Strateji belgesinde iller güvenlik riskine göre ayrılırken, terörün yoğun olduğu bölgelerdeki terör şekilleri, sempatizan oranı, demografik yapı, ekonomik ve sosyal duruma ilişkin detaylı bilgiler de dikkat çekmektedir. Strateji belgesinin en önemli bölümünü ise alınacak önlemler kısmı oluşturmaktadır. Bu bölümde terörle mücadelenin siyasi, sosyal, ekonomik ve güvenlik boyutuna ilişkin öneriler sıralanmaktadır. Belgede terörle mücadeleye etkin katkı sağlanması için medya kuruluşları ile koordinasyon içinde olunması gerektiği de vurgulanmaktadır. KONGRA-GEL/PKK başta olmak üzere, Hizbullah ve DHKP/C terör örgütlerinin yurtdışı ve yurtiçi yapılanmalarının detaylı bir şekilde yer aldığı belgede, terörle mücadelenin ekonomik ve sosyal yönü de ön plana çıkmıştır. Güvenlik ve istihbarat alanında alınması gereken önlemlerin sıralandığı belgede, terörden yoğun olarak etkilenen bölgelerde ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir an önce sağlanması gerektiği kaydedilmiştir (Çölgeçen, 2007: 12).

3.1.2.3. Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi

Terör ile mücadelede stratejik ve operatif düzeyde eğitim imkanı sağlayarak ortak bir anlayış yaratmak için NATO bünyesinde Türkiye tarafından kurulan Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM), 28 Haziran 2005 tarihinde Ankara'da açılmıştır. TMMM'nin amacı; NATO üyesi ülkeler ve bunun dışındakilere terörizm konusunda stratejik ve operatif düzeyde eğitim imkânı sağlamak, terörizmle mücadelede ortak anlayış yaratmak, NATO'nun terör ile mücadelesindeki konsept ve doktrin geliştirme faaliyetlerine yardımcı olmak şeklinde tanımlanmıştır. Merkezin kadrosunun yüzde 60'ı Türk, yüzde 40'i ise müttefik ülke personelinden oluşmaktadır. TMMM'nin, Mart 2006 ayı itibarıyla düzenlediği “Küresel Terör ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu”nda;

a) Hiçbir ülke ve ulus, küresel terör tehdidi dışında değildir. Hiçbir ülke, coğrafyasına, ekonomik ve askeri gücüne güvenerek kendini terör tehdidi dışında saymamalıdır. Nitekim iki okyanus ile ekonomik ve askeri gücünün koruması altında olduğunu sanan ABD de terör saldırısını önleyememiştir. O halde terör için sınırlar, okyanuslar, aşılamayacak engeller değildir.,

b) Terörle mücadelede hiçbir ülke tek başına başarılı olamaz. Terörün küresel boyutu bu nedenle uluslararası işbirliğini zorunlu kılmaktadır.,

c) Dünya, terörün parametreleri üzerinde anlaşmak zorundadır. Teröre karşı bütün dünya ortak bir dil kullanmayı başaramazsa, terörün sonu gelmez.,

d) Genelkurmay Eski Başkanı Orgeneral Hilmi ÖZKÖK'ün deyimiyle terör, XXI.yüzyılın vebasıdır, bir virüstür. Yapılması gereken bu virüse karşı bağışıklık kazanmak değil, onu tümüyle ortadan kaldıracak uluslararası bir mücadele vermektir.,

e) Ulusal ve uluslararası sosyoekonomik uçurumların terörü doğuran önemli faktörlerden biri olduğu unutulmamalıdır. Dayanılamayacak, kabul edilemeyecek boyuttaki eşitsizlikler, terör için uygun ortam yaratmaktadır. Dünyanın bir yanı açlıktan ölürlen bir yanı refahına refah katıyorsa, bu asimetrik düzen, asimetrik savaşı da doğurur.,

f) “Altta kalanın canı çıksın” anlayışı da, “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın” yaklaşımı da yanlıştır. Teröre karşı uluslararası işbirliği sorumluluğu kadar sosyoekonomik dengesizlikleri gidermeyi çalışmak da dünyanın sorumluluğudur.,

g) Terörle mücadele, sadece silahla kazanılmaz. Terörün kaynaklarını ortadan kaldırmak için ekonomik, sosyal, kültürel ve politik nedenler üzerinde durulmalıdır.,

h) Terör, bir dış politika aracı olarak kullanılmamalıdır. Terörün, onu destekleyen ve besleyenleri de bir gün vuracağı unutulmamalıdır. Bu yaşanmış bir gerçektir.,

ı) “İslami terör” kavramı yanlıştır. İslam, “Bir insan öldüren bütün insanlığı öldürmüş sayılır” diyen bir dindir. Teröre onay vermez. İslam ile onu kullananları birbirinden ayırmak gerekir.,

j) Hangi gerekçeyle olursa olsun terörü savunan akımları, örgütleri marjinalize etmek gerekir., şeklinde kararlar alınmıştır (Bila, 2006: 4).

3.1.2.4. Terörün Finansmanının Engellenmesine Yönelik Çalışmalar

Terör örgütleri; kaçakçılık, uyuşturucu ticareti, soygun, gasp, tehditle para toplamak gibi illegal faaliyetlerin yanı sıra, sempatizan veya mensuplarca yapılan bağış, aidat ve örgütler tarafından işletilen ticari kuruluşlar v.b gibi legal alandaki çalışmalardan gelir elde etmektedir. Dünya üzerinde küreselleşen sermaye dolaşımı, küresel bazda hareket eden terör örgütlerinin kazançlarının tasarrufunda, elektronik transferinde veya fon akışında bir takım kolaylıklar elde etmesine neden olmuştur. Temeli ekonomik menfaat olan suçların gelişmesi ve terörizmin finansmanının engellenmesi için, ortak hareket ve yöntemlerin oluşturulması amacıyla, uluslararası bazda mücadele edebilecek organizasyonlar oluşturulmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesi, yandaş devlet yardımı, adam kaçırma, gasp, haraç ve sempatizan bağışları gibi terör örgütlerinin klasik finans desteklerinin zayıflamasına yol açmış ve bu örgütlerin giderek küçülmelerine neden olmuştur. Bunun sonucunda dünya uyuşturucu baronları ve kaçakçılar ile terörist örgütlerin yeni ve ölümcül bir ittifakıyla tanışmış, bu tarihlerden sonra başta uyuşturucu, silah, insan ve sigara kaçakçılığı olmak üzere her türlü kaçakçılık konusu malların üretim ve satış bölgeleri arasındaki yollar terörün de ödemeler dengesini besleyen atardamarlar olmuştur. Avrupa Konseyi'nin 27 Haziran 1980 tarihinde kabul edilen 80 nolu tavsiye kararı ile başlayan, karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimler; çok taraflı mücadele esaslarını belirlemek, bu esasları organize etmek, bu konuda standartlar geliştirmek ve ülkeler arasında işbirliğini tesis etmek amacı ile bir

dizi gelişme ve sözleşmeleri beraberinde getirmiştir. Terörle mücadele ve karapara aklanması amacıyla, 1989 yılında bu anlamda “Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force – FATF)” kurulmuştur. Türkiye, 1991 yılından beri FATF üyesi olup, bu alanda terörle mücadele ve karapara aklanması konusunda uluslararası işbirliğinin önemli bir üyesidir (Çakır, 2004: 51-52).

Terörün finansmanını engellemek amacıyla, 9 Aralık 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde, [“Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme”](#) hazırlanmış ve 10 Ocak 2000 tarihinde devletlerin imzasına açılmıştır. Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için yirmi iki devletin sözleşmeyi onaylaması zorunluluğu, bugüne kadar Türkiye dahil birçok devletin sözleşmeyi onaylaması ile karşılanmış ve sözleşme yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin temel özelliği terörün finansmanını ayrı bir suç olarak düzenlemesi ve ister yasa dışı ister yasal kaynaklardan elde edilmiş olsun terörün finansmanında kullanılan veya kullanılacak ya da terörün finansmanından elde edilecek gelirlere el konulması hükmünü getirmesidir. Sözleşmenin ikinci maddesi ile terörün finansmanından neyin anlaşılacağı açıklanmıştır. Buna göre; “Bir kimsenin sözleşmede belirtilen eylemlerde kullanılmak amacıyla ya da kısmen veya tamamen bu tür eylemlerde kullanılacağını bilerek fonlar toplaması ve sağlaması” terörün finansmanı sayılmaktadır. Bu alanda yapılmış diğer bir uluslararası çalışmalar ise Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin çıkarmış olduğu kararlardır. BM Güvenlik Konseyi, terörün önlenmesine yönelik olarak yayınladığı 1267, 1269, 1333 sayılı kararlarının ardından terörün yanı sıra terörün finansmanının da önlenmesi ile uluslararası alanda terörle etkin bir mücadelenin gerçekleştirilebileceği görüşünden hareketle 1373 sayılı kararını yayınlamıştır.

Bu karar ile BMGK;

- a) Terörist eylemlerin finansmanının önlenmesine ve cezalandırılmasına,
- b) Hangi şekilde olursa olsun, doğrudan ya da dolaylı olarak uyrukları tarafından toprakları üzerinde terörist eylemleri işlemek için veya bunların terörist eylemleri işlemek için kullanılacağı bilerek kasten malî kaynak temini ve toplanmasının suç haline getirilmesine,

c) Terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların, bu nevi eylemleri kolaylaştıran ya da onlara katılanların, bu şahıslara ait veya bu şahıslar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak denetlenen kuruluşların ve anılan şahıs ya da kuruluşlar adına veya bu şahıs ya da kuruluşların talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşların, ve bu şahıslar ve kuruluşlarla ortak olan veya onlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol edilen bu şahıslara ait mal varlıklarından doğan anapara da dahil olmak üzere, anaparalarının ve diğer mali varlıklarının ve ekonomik kaynaklarının vakit geçirmeksizin dondurulmasına,

d) Toprakları üzerinde bulunan kendi uyrukları veya bütün kişi ve kuruluşlardan, doğrudan veya dolaylı olarak, terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların , bu nevi eylemleri kolaylaştıran ya da onlara katılanların, bu şahıslara ait ya da doğrudan veya dolaylı olarak bunlar tarafından kontrol edilen kuruluşların ve bu şahısların adına ya da talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşlara anapara katmalarının, mali katkıda veya ekonomik kaynak veya mali ya da buna bağlı diğer hizmette bulunma ve sağlamalarının yasaklanmasına, karar vermiştir (Masak, 2007: 3-4).

Terörist organizasyonların finansal kaynaklarının 11 Eylül saldırılarının ardından uluslararası alanda yoğun bir incelemeye alınması nedeniyle, terör örgütlerinin finans kaynağı yaratmak için uyuşturucu kaçakçılığına yönelmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın terör örgütlerinin uyuşturucu faaliyetleriyle ilgili hazırladığı rapora göre; “Uyuşturucu ticaretinin yıllık getirisinin 500 milyar dolar olduğu, bu hususun Birleşmiş Milletler (BM) kaynaklarında da yer aldığı, her suç organizasyonu gibi terörist örgütlerin de uyuşturucu ticaretinden pay aldıkları, Narko-terörist grupların hemen hemen dünyanın her bölgesinde faaliyet gösterdiği, KONGRA-GEL/PKK, El-Kaide, FARC (Kolombiya), Sendero Luminoso (Peru), Hizbullah, Özbekistan İslami Hareketi ve ETA'nın (İspanya), uluslararası platformlarda narko-terörizm bağlantısı sürekli vurgulanan örgütler oldukları, Türkiye’de KONGRA-GEL’in yanı sıra DHKP/C, TKP/ML ve ASALA gibi terör örgütlerinin de faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına karıştıkları, erör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı olaylarına gün geçtikçe daha çok eğildiği, terör örgütlerle bağlantılı uyuşturucu operasyonlarında 3

ton 710 kilo eroin, 710 kilo kokain, 108 kilo esrar, 2 milyon 484 bin 3 adet kök ve 2 ton 127 kilo kenevir, 4 ton 305 kilo bazmorfin, 26 ton 190 kilo asetik anhidrit, 8 kilo afyon sakızı, 19 kilo eroin artığı, 277 bin sentetik tablet, 1080 kilo sodyum karbonat ele geçirildiği ve operasyonlarda 2 imalathanenin de ortaya çıkarıldığı” hususları bildirilmiştir (2006: 11).

3.1.2.5. Milli İstihbaratta Yaşanan Koordinesizlik

Bugün dünyada çeşitli askeri ve sivil kurumlarca kullanılan başlıca beş çeşit istihbarat yöntemi vardır.

Bunlar;

- 1) OSINT (Open Source Intelligence - Açık Kaynak İstihbaratı),
- 2) COMINT (Communications Intelligence - Haberleşme İstihbaratı),
- 3) ELINT (Elektronic Intelligence - Elektronik İstihbaratı),
- 4) SIGINT (Signal Intelligence (Sinyal İstihbaratı),
- 5) HUMINT (Human Intelligence - (İnsana Dayanan İstihbarat),

şeklindedir.

Askeri haberleşme, radyo, telefon, telgraf, e-posta, faks ve bütün televizyon yayınlarından ülke menfaatlerini ilgilendiren teknik bilgilerin elde edilmesi ve izlenmesi COMINT (Communications Intelligence - Haberleşme İstihbaratı) ile sağlanırken, radar dalgaları roket ve telemetrik bilgisayar bilgilerinin toplanması ise ELINT (Elektronic Intelligence - Elektronik İstihbaratı) ile gerçekleşmektedir. Bu iki istihbarat yöntemi ise SIGINT (Signal Intelligence (Sinyal İstihbaratı)’i oluşturur. Geçmiş yıllarda bir ara ihmal edilmeye yüz tutan HUMINT (Human Intelligence - (İnsana Dayanan İstihbarat) ise, özellikle 11 Eylül Terör Saldırıları ve II.Körfez Savaşı’ndan sonra insan unsuru olmadan istihbarat ve özellikle değerlendirme yapılamayacağı gerçeği ile tekrar önem kazanmıştır (Külebi, 2005: 8).

Terör ile mücadelede, istihbari önlemler açısından “3-D” ve “4-D” kuramları şeklinde tarif edilen kuramlar üzerinde durulmaktadır.

“3-D Kuramı”;

- a) Detect (Bul),
- b) Deter (Caydır),
- c) Distrup (Boz),

şeklindedir.

“4-D Kuramı” ise;

- a) Defeat (Terörist örgütleri teşhis ve diplomatik, ekonomik, mali, hukuki, istihbari ve askeri yöntemlerle yok etmek),
- b) Deny (Teröristlerin, yaşamlarına destek ve yardım sağlayanlarla mücadele ve üslerinin yok edilmesi),
- c) Diminish (Teröre engelleyebilecek sosyal yapıların güçlendirilmesi),
- d) Defend (Ülkenin bütün imkanlar ile savunulması),

şeklinde tanımlanmaktadır.

Söz konusu kuramların işlevlik kazanabilmesi için;

- a) Humint-Sigint Bileşimi (İstihbarat Toplamada insan ve teknik faktörünün harmonik olarak kullanılması),
- b) Koordinasyon,
- c) Uzman Değerlendiriciler,

hususlarının gerçekleşmesi gerekmektedir (Köksal, 2007: 29-30).

Planlı bir eylem sonucunda saklanmayı ve yakalanmamayı başaran teröristler, kendilerine ulaşılmadan önce yakın çevrelerindeki halk kitlelerine hükümet güçlerince baskı uygulanmasını veya güvenlik görevlilerinin telaşa kapılarak sistemsiz, gelişigüzel ve yalnızca yüzeysel şüphecilikle çok sayıda insanı sorgulamasını ve rahatsız etmesini hedeflemektedir. Bir terör eylemi sonucunda kendilerine güvenlik güçlerince zor kullanılan her yurttaş, terörist için maniple edilmeye açık bir potansiyel terörist adayı

kimliğine bürünebilmektedir. Özellikle hazırlıksız yakalan ve bunun sonucu eksik ve yanlış değerlendirmelerde bulunabilecek güvenlik güçleri genellikle, teröristlere ulaşmada halktan bilgi alma durumunda olacakları açıktır. Burada riskli durum ise güvenlik güçlerinin bilgi toplamada gösterebilecekleri baskıcı ve peşin fikirli tavırların halka bir küskünlük oluşturabileceği gerçeğidir. Bu bakımdan kendi bilgi birikimi, teknik ve fiziksel donanımların yanında, halktan ve/veya teröre potansiyel sempatzan diye tanımlanabilecek gruplardan bilgi alma yöntemlerinde güvenlik güçlerinin çok dikkatli ve itinalı davranması önemlidir. Böylelikle terörle mücadele polisi, terör örgütünün güvenlik güçlerini provoke ederek yaratmayı ve genişletmeyi hedeflediği propaganda alanını daraltmakta, önemli kazanımlar sağlayabilecektir. Terörün oluşturduğu panik ve korku ortamında güvenlik güçleriyle co-operasyona yanaşmaktan (haklı-haksız) kaçınan halkın, güvenlik güçlerince bilgi alma açısından zorlanması durumunda halkın desteğinin terörist lehine gelişmesine ve dönüşmesine neden olabilecektir. Bu gelişim sonucu ise, terör örgütünün özellikle şaşkın ve devlet desteğini yanında hissedememiş gruplara yönelik propaganda gücünü artırıcı ve yaratacağı yeni maniple alanlarıyla birlikte örgütüne eleman kazanımını bu alanlardaki kişilere yönlendireceği yadsınamaz bir gerçektir (Bal, 2005: 7).

Terörist gruplar, geniş mali kaynaklara ve istihbarat kaynaklarına sahiptir. Mali kaynaklarını uluslararası düzeyde, özellikle silah, insan ve uyuşturucu kaçakçılığında, haraç alma ve fuhuş gibi yasa dışı yollardan sağlamaktadırlar. Teröristlerin hedef aldıkları kitleye azami zararı vermek için kullanmayı amaçladıkları ve hedef alınabilecek potansiyel ülkelerin de bunu engellemek için azami uğraşı verdikleri Kitle İmha Silahları (KİS)'in teröristler veya bunları kullanabilecek devletler tarafından elde edilmeleri veya geliştirilebilmeleri olasılığı, her ülkenin ciddi önlemler almasını gerektirecek bir durum yaratmıştır. Alınacak savunma önlemleri, tehlikenin ani ve zamanında tespit edilmesi ile insan ve mülke gelecek zararın ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Bu bağlamda, üzerinde durulması gereken husus, sorunun veya tehdidin, ortaya çıkacağı mekana ulaşmadan engellenmesidir. Bu noktada, elektronik istihbarat halen önemini korusa da artık günümüzde, özellikle artan terör tehdidine karşı, elektronik istihbaratı engelleyici taktikler geliştiren terör örgütlerine karşı, insan gücüyle yapılan istihbarat (HUMINT) daha çok ön plana çıkmaktadır. KİS'lere karşı sınır ötesi veya operasyon öncesi yapılacak istihbaratın başarılı olamaması halinde,

tehdidin ortaya çıkabileceği mekanda tehdit edici maddenin cinsinin tespiti, etkisiz hale getirilmesi, tecridi veya henüz yolda iken taşıyıcı sisteminin ortadan kaldırılması, KİS'e karşı alınacak önlemlerin ana maddeleridir. Sivil veya askeri personele ve mülke zarar gelmemesi için sınır ötesinden başlatılacak istihbarat faaliyetlerinin yanı sıra, özellikle terörist aktivitelere karşı sınır kapılarında ileri düzeyde teknik kontroller ve yerleşim yerlerinde geliştirilecek bina ve tesis koruma sistemleri, ile biyolojik spektroskop cihazları ve radyolojik silah ve maddeleri tespit edebilen röntgen cihazları önem kazanmaktadır (Külebi, 2006: 12).

Bu nedenle, terörle mücadele için istihbarat çalışmalarının oldukça önemi bulunmakta olup, terörist organizasyonların içerisinden bilgi toplamak için yürütülen çalışmalar esnasında güvenlik/istihbarat teşkilatlarının, bilgi toplamanın her türüsünden yararlanması gerekmekte, ancak bilgi toplarken insan haklarını zedelememeye azami ölçüde dikkat göstermesi elzem bulunmaktadır. Çünkü terör örgütleri, vatandaşlar tarafından algılanabilecek her türlü istismarı taban kazanma ve propaganda çalışmaları için bir unsur olarak kullanmaktadır. İstihbarat çalışmalarının bireylerin kişisel özgürlüklerini zedeleyebilecek boyutlara vardığı hususu üzerinde durulmakla birlikte, vatandaşlarını koruma güdüsü ile hareket eden devletler, kitleleri terör tehlikesinden koruma kaygısı ile her türlü dinleme ve izleme faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Terör ile mücadelede insan haklarını gözetilen bir güvenlik sistemi oluşturulmalıdır. Bu bağlamda istihbarat hizmetlerinin demokratik açıdan denetlenmesi şeklinde bir program meydana getirilmelidir. Son dönemde, küreselleşme ile birlikte teknolojiye yaşanan gelişmeler, terör organizasyonlarının çok daha donanımlı bir hal almasına neden olmuştur. Teknolojinin getirdiği tüm imkanlardan olabildiğince yararlanan ve yapılanmaları önceki yıllardaki klasik terör yapılanmalarından oldukça uzak bulunan terör örgütlerine karşı mücadelede, istihbarat kurumlarının terörün gün geçtikçe değişmekte olan yüzüne paralel olarak yeniden yapılanmalıdır. Söz konusu yapılanmalarda, bilginin olabildiğince hızlı ve net bir şekilde elde edilmesi, akabinde çok yönlü düşünülerek değerlendirilmesi ve stratejik öngörülerin gerçekçi bir şekilde ilgili birimlere iletilmesi gerekmektedir. Bahse konu istihbarat çalışmaları çerçevesinde, tüm istihbarat ve güvenlik kurumlarının olabildiğince işbirliği gerçekleştirilmesi şarttır.

Terör ile mücadele için, devletin güvenlikten sorumlu zirvesi bir an önce toplanılmalı ve bir hareket planı saptanılmalıdır. Devlet erkânı tarafından yapılacak açıklamalar, birbirlerini destekleyici ve inandırıcı olmalıdır. Açıklamalarda seçilecek cümleler, alanında uzman olan kişiler tarafından kaleme alınmalı ve mutlaka halk diplomasisine yönelik olmalıdır. Halkın nabzını sürekli tutabilecek bir istihbarat akışı olmalı ve gelişmeler bu paralelde yönlendirilmelidir (Bal, 2005: 20).

3.1.2.6. Geçici Köy Koruculuğu (GKK) Sistemi ve Sonuçları

Geçici Köy Koruculuğu (GKK) Sistemi, 26 Mart 1985 yılında yirmi iki ilde yürürlüğe girmiş olup, 1993 yılından itibaren GKK Sistemi'nin uygulandığı il sayısı otuz beşe çıkarılmıştır. Ülkemizde 58 bin 511'i geçici, 12 bin 279'u gönüllü olmak üzere toplam 70 bin 790 korucu görev yapmaktadır (Ateş, 2005: 12).

Geçici Köy Koruculuğu (GKK), Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne yönelik operasyonlarda kısmende olsa başarılı sonuçlar vermiştir. Öncelikle bölgeyi ve arazi yapısını tanıyan korucular, güvenlik güçlerine kılavuzluk etmede bir avantaja sahiptir. Öte yandan, bölgeye atanan ve görev süresi belirli bir zamanı kapsayan güvenlik güçleri mensuplarının aksine, korucular anılan bölgenin insanıdır ve görevde devamlılıkları vardır. Bununla birlikte koruculuk sisteminin dezavantajları da bulunmakta olup, en büyük dezavantaj GKK mensuplarının kontrolsüzlüğüdür. Söz konusu kontrolsüzlük, terör ile mücadele ederken, görevin kötüye kullanımını şeklinde tezahür edebilmektedir.

Korucular, terör örgütüne yönelik mücadelelerinin yanı sıra çok sayıda suçta da karışmıştır. İçişleri Bakanlığı verilerine göre son 18 yılda 4 bin 651 korucu suç işlemiştir. Mart 1985-Ekim 2005 dönemi arasında, 2 bin 384 korucu terör, 934 korucu mala karşı, bin 234 korucu şahsa karşı, 420 korucu ise kaçakçılık suçlarından dolayı hakim karşısına çıkarılmış olup, mahkemeler neticesinde 853 korucu tutuklanmıştır. Anılan dönem içerisinde bin 332 geçici köy korucusu şehit olurken, 21 bin 160 korucu kendi isteği ile görevinden ayrılmıştır. Toplam 37 bin 832 korucunun sözleşmesi ise çeşitli sebeplerle iptal edilmiştir. İçişleri Bakanlığı, mevcut korucuların sosyal ve ekonomik şartlarının düzenlenmesi amacıyla çalışma başlatmıştır. Bakanlık, 24 Şubat 2000 tarihinden itibaren yeni korucu işe almazken, mevcutların emeklilik, tazminat,

görevden ayrılma durumunda sahip olunacak haklar ve bakmakla yükümlü oldukları kişilere ilişkin düzenlemeler yapılması hususları gündeme gelmiştir (Ateş, 2005: 12).

AB uyum yasaları ile birlikte kaldırılması gündeme gelen ancak tüm geçimleri koruculuk maaşına bağlı olan yaklaşık 71 bin geçici ve gönüllü köy korucusu okullarda hizmetli olarak görevlendirilmeye başlanmıştır. Sadece Şırnak ve Hakkari’de sağlık rahatsızlıkları bulunan veya yaşları operasyonlara katılmaya müsait olmayan yaklaşık 300 köy korucusu koruculuk görevi saklı kalmak okullarda hizmetli olarak görevlendirilmiştir (2005: 11).

İçişleri Bakanlığı 16 Eylül 2003 tarihli açıklamasında, yirmi iki ildeki toplam korucu sayısının 2003 yılı itibarıyla 58 bini aştığı ve devlete bir aylık maliyetinin 15 trilyon lira olduğu belirtilmiştir. Anılan tarihte korucuların aylığı tazminat da dahil 253 milyon liradır.

3.1.2.7. Terörle Mücadele Eden Birimlerin Stratejik ve Teknolojik Açıdan Geliştirilmesi

Terörün yeni bir savaş metoduna dönüşme eğilimi sonucu güvenlik ve savunma konseptlerinde radikal değişimlerin gözlemlenmeye başladığı dünyamızda, artık büyük çaplı ve konvansiyonel bir savaşın gereklerine göre eğitilerek teçhiz edilmiş ordular yerine yüksek ateş gücü, kuvvet çarpanı ve mobiliteye sahip, bir savaşı kendi başına bağımsız yürütebilecek, intikal-konuşlanma ve savaşa girme süreleri en aza indirilmiş küçük birliklere yönelinmektedir. Düşman olarak belirlenen ya da algılanan hedeflere karşı çok az sayıda kişi ve neredeyse sıfır maliyetle yıkıcı darbeler indirilmesinin olanaklı olduğunu ortaya koyan son terör eylemleri bilinen güvenlik ve savunma konseptlerinde radikal değişimlere neden olurken, yaşanan Hizbullah-İsrail savaşı da askeri açıdan görece zayıf ülkeler için pırıltılı ilham kaynakları ile dolu ipuçları vermektedir. Güvenlik ve savunma konseptlerindeki radikal değişimler ve asimetric tehditlerin başat rol oynamaya başladığı günümüz dünyasında yaşanmakta olan enerji kaynakları ile dağılım koridorlarının denetimi savaşının askeri açıdan görece zayıf ancak bu kaynaklara sahip ülkelere sağladığı olanaklar göz önünde bulundurulduğunda, geleceğe dair soru işaretleri giderek çoğalmaktadır (Çitlioğlu, 2006: 13).

Soğuk Savaş süresince küresel güçlerin simetrik olarak oluşan askeri kuvvet ve teknolojileri bir dünya savaşının, bir topyekun savaşın çıkmasını engellemiştir. 1945-1990 yılları arası iki küresel gücün birbirlerinin savaş gücünü ve teknolojisini sınıdığı düşük yoğunluklu savaşlarda ise günümüzün yaygınlaşmaya başlayan bir savaş boyutu alabildiğine kullanılmıştır. Vietnam'da ABD'nin, Afganistan'da Sovyetler Birliği'nin yenilgisiyle sonuçlanan bu savaşların özelliği, bu iki küresel gücün yenilgilerinin asimetrik savaşa ister istemez mecbur kalmalarıyla ortaya çıkmasıdır. İnsanlığın yazılı tarihiyle başladığı söylenebilecek gayri nizami birliklerin asimetrik koşulları değerlendirme yöntemi, işte bu iki savaş alanında alabildiğine kullanılmış ve bugünkü tek büyük küresel gücün bile içinden çıkamayacağı önlenemez boyutlarına erişmiştir. Yine her geçen gün teknolojinin de yardımlarıyla geliştirilen gayri nizami savaş yöntemlerinin, İsrail gibi güçlü bir orduya, mükemmel istihbarata ve teknolojik donanımına sahip olduğu iddia edilen bir ülkeyi bile çaresiz bıraktığına yakın geçmiş tanklık etmektedir. Günümüzde, küresel güçlerce tohumları atılan ve yine bir bumerang gibi küresel güçleri çeşitli bölgelerde sıkıntıya sokan asimetrik savaşın terörist güçlerce tercih edilen bir mücadele yöntemi olması bunla muhatap olacak olan ülkelerin de yeni askeri taktikler geliştirmesini, ordularını buna göre düzenlemesini zorunlu hale getirmektedir. Bu bağlamda, askerlik bilimi modası geçtiği söylenen tankların gayri nizami birliklere karşı savaşta etkili olabileceği yöntemler geliştirmiş ve uygulanan operasyonlarda tankların özellikle terörist kamplarına karşı etkili olabileceği, alan savunması konseptini destekleyebileceği ortaya çıkmıştır. Günümüzde artan asimetrik savaş tehdidine karşı örgütlenmede daha küçük ve intikal yeteneği olan özel birlikler oluşturma önemliyse de, konvansiyonel savaş gücünü, oluşabilecek topyekun veya düşük yoğunluklu savaş olasılıklarına hazırlamak da önemlidir. Ayrıca yine günümüzde şehir çatışmaları için yalnız özel birliklerin yeterli olmadığı açıktır. Bu bağlamda yine şehirlerde alan hakimiyetini ve kontrolü sağlamak ve bunu sağlarken piyade birliklerinin canlarını korumak için özel geliştirilmiş tank ve hafif zırhlı araçlarla robot benzeri öteki teknolojik araç ve gereçler de önem kazanmakta ve bunları yerinde kullanan ordulara avantaj sağlamaktadır. Bu noktada asimetrinin, görünmeyen, yeri belli olmayan tarafa karşı oluşan avantajları teknolojinin getirdiği yenilikleri ve eğitilmiş, modern silah gücünü yerinde kullanarak alt etmenin söz konusu olduğu söylenebilecektir (Külebi, 2006: 13).

Terörle mücadelenin en zor aşamalarından olan geniş bir coğrafyada, birçok merkezde aynı zamanda ve polisin, terörle mücadele, özel harekat ve istihbarat birimleri gibi branşlarını da eşgüdümlü olarak operasyonlara sevk etmek oldukça titiz, detaylı ve sabırlı bir çalışmanın ürünü olabilir. Teröristler genelde tek merkezden seri emirlerle çabuk hareket edebime özelliklerine sahiptirler. Bu bakımdan terör ile mücadele eden birimlerin seri ve emir komuta kademesini hantallıktan uzak bilinçli ve tam bir koordinasyon içersinde olması zorunludur ki; ancak bu şekilde teröristin elinde olan hareket serbestisi ve üstünlüğe güvenlik güçlerinin eline geçebilecektir. Güvenlik birimlerinin eksik bilgi donanımı ve aceleci davranışları sonucu çoğu defa terör örgütüne ve bizzat teröristlere ulaşma yerine örgütün birinci çember denilen örgüt yakınında bulunana ve genelde bu talihsiz konumundan öte örgütle herhangi bir ilişkisi olmayan veya örgüte ideolojik yakınlık ve sempati duyduğu varsayılan kişilere ulaşıldığı ve bu kişilerden alınması umulan bilgilerle asıl teröristlere ulaşılmaya çalışmaları terörle mücadelede en önemli dayanak noktası olan halk desteğinin güvenlik güçleri aleyhine dönmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Türkiye’de, 1971 muhtırası sonrası Ziverbey köşkü sorgulamaları buna tipik bir örnek olarak verilebilecektir. Ziverbey köşkü sorgulamaları, sorgulanan yüzlerce kişilerden sadece çok kısıtlı sayıdaki terör örgütleriyle bağlantılı çıkması, güvenlik güçlerinin terörle mücadelede eksik bilgi donanımı ve hazırlıksız yakalanması sonucu ulaşılan noktanın ne derece ümit kırıcı olduğunu göstermesi açısından çok dikkat çekici bir örnektir. Bu tür sorgulamalara muhatap olan entelektüel veya sıradan kişilerin daha sonraki yıllarda güvenlik güçlerinin terörle mücadelesine sempatiyle yaklaşp gönülden desteklemelerini beklemek fazla iyimser bir yaklaşım olacaktır. Terörle mücadelede yapılan operasyonların başarı şansı büyük ölçütte, güvenlik güçlerinin gerekli bilgileri toplamaları, gelen haberlerin değerlendirilmesi, bu değerlendirmeler sonucu stratejiler belirlemeleri ve belirlene stratejiler doğrultusunda yapılacak operasyonların, koordineli ve planlı şekilde gerçekleştirilmesiyle orantılıdır (Bal, 2005: 11).

Bu bağlamda, terörle mücadele eden birimlerin, stratejik, taktik ve entelektüel açıdan geliştirilmesi, terör örgütlerine yönelik olarak sürdürülen mücadele esnasında birimlere ekstra avantaj kazandıracaktır. Terörle mücadele eden birimlerin geliştirilmesi için, Türkiye içinde ve dışında mesleki kurs, seminer ve konferanslara önem verilmeli, özellikle akademisyenler ile ortak bir şekilde çalışma zemini oluşturularak birimlerde

görev alan personelin kendilerini geliştirmeleri için imkan sağlanılmalıdır. Terör örgütlerinin gelecekte oluşturabilecekleri strateji, metodoloji ve hareket tarzının tahmin edilerek belirlenmesi için, özellikle akademik personel ile koordineli yürütülecek çalışmalar bu aşamada önem kazanacaktır. Terörle mücadele birimleri, ülke içerisinde oluşabilecek terör tehdidine yönelik olarak simülasyon, plan, proje çalışmaları ile sürekli hazır halde tutulmalı ve terör saldırısı gerçekleşmeden önleyecek şekilde bir donanıma ulaşabilmek için kendisini geliştirmelidir.

3.1.2.8. Sınır Güvenliği'nin Sağlanması Yönünde Komşu Ülkeler ile İşbirliğine Gidilmesi

Türkiye'nin, ABD'nin geçmiş dönemde veya günümüzde terör ile ilgili faaliyetlere buluşması nedeniyle "kötülük eksenini" olarak tanımladığı ülkeler ile 1.683 Km ortak sınırı bulunmaktadır. Türkiye ayrıca, Batı, Kuzey, Güney ve Doğu eksenlerinde; doğal, meşru ve gayrimeşru akımların kavşak noktasında bulunmaktadır (Köksal, 2007: 31).

Terör başta olmak üzere, zamanımızdaki asimetrik tehditlerle başa çıkmanın yolu uluslararası işbirliğinden geçmektedir. Bir ülke ile güvenlik konusunda işbirliğinin temel koşulları, ortak çıkarların bulunması, bu çıkarlara yönelik ortak tehdit algılamaları ve bu tehditlere karşı koyabilmek için ortak konseptler söz konusu olmasıdır (Dumanlı, 2006: 12).

Ülkeler arasında serbest dolaşım hakkı, terörist gruplara büyük avantaj sağlamış, küreselleşmenin getirdiği nimetler ile birlikte birçok terörist; saklanma/barınma, eğitim, eylem v.b amaçlı olarak ülkeler arasında sahte pasaportlar ile seyahat eder hale gelmiştir. Söz konusu teröristlerin ülkeler arası serbestçe seyahat edebilmeleri ve kırsal alanlarda bulunan sınır bölgelerinden terörist grupların giriş-çıkış yapmalarını engelleyebilmek için, öncelikle "akıllı sınır sistemleri"nin oluşturulması şarttır. Bu çerçevede; kara, deniz ve hava yollarının hassas kontrolleri ile ülke giriş/çıkışlarının sıkı bir şekilde kontrolü sağlanılmalıdır.

Türkiye'nin enerji kaynaklarının kavşağında bulunması, son dönemde işlevlik kazanan Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı (BTC)'nin devreye girmesi, Türkiye'nin sınır güvenliğini, kritik tesislerinin korunması açısından elzem kılmaktadır. Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan ile birlikte Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı (BTC)'nin

korunulması ve doğu-batı enerji koridorunun güvenliğinin sağlanılması için Ekim 2005 ayı itibarıyla ortak bir komisyon kurmuştur. Bahse konu komisyon, terörün tehdit değerlendirmesi, bölgedeki güvenlik durumu, güvenlik personelinin eğitimi, güvenlik araçları ve acil durumlarda sınır ötesi işbirliği konularında ayrıntılı görüş alışverişlerinde bulunmakta olup, uygulamaya konulan protokol gereği söz konusu üç ülke; terör, kasti sabotaj, hırsızlık ve diğer yasadışı eylemlere karşı işbirliğini öngörmektedir. Türkiye'nin terör sorununa karşı sınır komşuları ile acilen işbirliğine gitmesi, özellikle sınır ihlallerinin giderilmesi amacıyla ortak bir protokol geliştirmesi şarttır (Kurt, 2005: 11).

3.1.2.9. Türkiye'deki ve Gelişmiş Ülkelerdeki Terörle Mücadele Stratejileri'nin Mukayesesi

Terör, geçmiş dönemde az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin sorunu iken, kendisini “medeniyetin beşliği” olarak lanse eden, üst düzey istihbarat servislerine, teknolojik ve askeri güce haiz gelişmiş ülkelerin de sorunu haline gelmiştir. Bu bağlamda, 1990'lı yıllara gelene kadar uluslararası bağlantıları olmakla birlikte sınırlı bölgelerde faaliyet yürüten terör örgütleri, küreselleşmenin meydana getirdiği yeni dünya düzenine uygun hareket etmeye başlamış olup, çalışmalarını küresel ölçekte devam etmeye başlamıştır. Soğuk Savaş sonrasında uluslararası güvenliğin gündemi; çevresel bozulma, organize suç, insan kaçakçılığı ve terörü de içeren bir dizi yeni tehdit tarafından doldurulmuştur. Klasik savunma yöntemlerinin kullanılması bu tehditlerle baş edebilmek için yeterli olmadığından, uluslararası politikanın aktörleri bu yeni tehditlerin yıkıcı etkilerine daha açık hale gelmiştir. Şimdiye kadar Batı'ya karşı bir benzeri daha yaşanmamış olan 11 Eylül 2001 saldırıları, 2004'te Madrid metrosunda gerçekleşen patlamalar ve 2005'te Londra'da yapılan saldırılar, AB'nin karar alıcılarını tehdit algılamaları üzerinde yeniden düşünmeye zorlamıştır. Avrupa devletleri arasında Soğuk Savaş dönemi boyunca genellikle operasyonel stratejiler üzerine inşa edilmiş girişimler, bahsi geçen saldırıların ardından karmaşık ve çok çeşitlilik içeren hukuki bir zemine taşınmıştır. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından AB'nin terörle mücadele politikası hukuki, ekonomik, diplomatik ve idari önlemleri içeren şiddetli bir değişim geçirmiş olup, anılan süreç Madrid ve Londra saldırılarının ardından daha da hız kazanarak devam etmiştir (Akdemir, 2007: 8).

Terörle mücadelede kullanılacak yöntemler konusunda demokratik ülkelerin çözüm önerileri ile bunun karşıtı sayılan otoriter veya totaliter devletlerin öneri ve temennileri arasında temel ve köklü farklılıklar söz konusudur. Liberal demokratik ülkelerle, baskıcı ülkelerin terörü önlemeye yönelik yaklaşımlarındaki temel farklılık, terör sorununun niteliğini, tanımlamalarını ve bu tanımlamaya bağlı getirilecek çözüm önerilerini kapsar bir biçimde ayrılıkları söz konusudur. Baskıcı rejimlerde terör olayları bütünüyle güvenlik sorunu olarak ele alınmaktadır. Bu algılamının doğal sonucu olarak, terör örgütü üyeleri ile aktif militanlar (askeri kanat üyeleri), politik kanatta yer alanlara ve sempatizan olanlara karşı operasyonlar düzenlemektedir. Yine despotik rejimlerde vatani bölme, rejimi değiştirme, sınıfsal ayrımlar oluşturma gibi amaçlar için çalışan terör örgütlerinin üyeleri, destekçileri ve sempatizanları kesinlikle her zaman en ağır şekillerde cezalandırılırlar. Totaliter rejim yöneticileri temel hak ve hürriyetler bağlamında devlet ve kamu görevlileri bakımından yaptıkları işlemler ve eylemler için fazlaca bir kaygı taşınmamaktadır. Bunun doğal sonucunda ise, kanunların yaptırım güçleri olmamakta ve dolayısıyla güvenlik güçlerinin keyfi tutumları da pek fazla sorgulanmamaktadır. Liberal demokrasilerde ise devlet otoritesini sağlamak ve toplumda huzur ve güvenliği temin etmek durumunda bulunan güvenlik güçlerinin durumu totaliter sistemlerdeki polis konumundan çok farklıdır. Özellikle çıkarılan kanunlar, evrensel niteleme içinde yer alan, sürekli doğal hukuk kurallarına yaklaştırılma süreci içinde yer alan ve “olmazsa olmaz” değerlendirmesi içinde yer alan temel hak ve özgürlükler, özenle dikkate alınmakta ve gerekleri de bütün devlet kurumlarınca istisnasız bir şekilde yerine getirilmektedir. Yine kanunların uygulanması konusunda demokratik ülkelerde görev yapan güvenlik güçleri, hukuk devleti olanın temel niteliği gereği, yaptıkları yanlış tasarruf ve tutumlarından dolayı da halka karşı hesap vereme ve sürekli denetim altında olmalarından ötürü çok daha titiz ve dikkati davranmak zorundadırlar. Liberal toplumların siyasal şiddeti sadece güvenlik boyotunda ele almamaktadır. Bir diğer anlatımla, terör örgütünün politik kanatta yer alan üyeleri ve sempatizanları dikkate alınmakta ve bu kişilere doğrudan terörist muamelesinde bulunulması yerine, topyekun terör sempatizanlarının uzun bir süreç içerisinde ve demokrasi şemsiyesi altında rehabilite edilmesinin gerekliliğine inanılmaktadır. Terörle mücadele yöntemlerinde baskıcı rejimler ile demokratik yönetimler arasındaki en önemli farklılardan birisini de hiç kuşkusuz, güvenlik güçlerinin terörü önleme konusunda

geliştirdikleri stratejiler oluşturmaktadır. Totaliter yapılanma içindeki devletler terörle mücadelede halk desteğini sağlama yönünde pek hevesli görülmezlerken, demokratik ülkelerin güvenlik güçleri ise, terör ve terörist ile mücadelenin ortasına, halkın desteğin yerleştirme uğraşı içerisinde bulunmaktadır (Bal, 2005: 9).

Terörü varlıkları için önemli bir tehdit olarak algılayan gelişmiş ülkeler, terörle mücadele adı altında bir takım radikal tedbirler almaya başlamıştır. Örneğin Avustralya İstihbarat Servisi ASIO, bir zanlıdan şüphelendiği halde anılan zanlıyı 168 saate kadar (bir hafta) alıkoyabilme yetkisine sahiptir. Avustralya, zanlıya işkence, yahut kötü muamele yapılmayacağını garanti edilmesi halinde zanlıyı sınır dışı edebilmektedir.

Kanada, 11 Eylül Saldırısı'ndan sonra terörizmle mücadele yasalarını katılaştırmıştır. Ancak Kanada'da, terör ile ilgili suçlarla itham edilen kişiler de diğer suçlular gibi aynı temel ve prosedür haklarına sahip bulunmaktadır. Kanada'da, 11 Eylül Saldırısı sonrasında yirmi üç kişi sınır dışı edilmiştir.

Fransa'da zanlılar bir avukatla görüştürülmeden yetmiş iki saat boyunca alıkonulabilmekte olup, duruşma öncesinde gözaltında dört yıla kadar tutulabilmektedir. Soruşturma neticesinde zanlının Fransız vatandaşlığı elinden alınabilmektedir. Zanlının Ulusal Güvenlik gerekçesiyle sınır dışı edilip edilmeyeceği hususuna "Sınır Dışı Komisyonu" karar vermektedir.

Fransa'da soruşturmayı yürüten kişi bir soruşturma yargıcısıdır. Bu durum İspanya'da da aynıdır. Ayrıca Fransa'da zanlı mahkemeye çıkarılmadan dört yıl gözaltında tutulabilmektedir. İspanya'da ise bu süre iki yıldır.

Almanya'da zanlılar, 48 saat içinde yargıç önüne çıkarılmakla birlikte, soruşturma süreci esnasında duruşma olmaksızın gözaltında tutulabilmektedir. Zanlının durumu her altı ay içerisinde bir yargıç tarafından gözden geçirilmelidir. Katı gizlilik kanunları, şahısların posta ve elektronik postalarını koruma altına almaktadır.

Almanya'da dini motifli terör örgütlerinin faaliyetleri yasaklanmıştır. Söz konusu gruplara üyelik ceza gerektiren bir suç olmamakla birlikte, propaganda konuşmalarının yapıldığı ve para toplama çalışmalarının yürütüldüğü etkinlikler yasaklanmıştır. Eğer sınır dışı etme işlemi, bir zanlının insan haklarını ihlal ederse, bunun yerine gözetim talimatları geçerli bulunmaktadır.

Yunanistan'da zanlılar, savcı tarafından haklı bir neden gösterilmesi üzerine, kendilerine yönelik herhangi bir suçlama olmaksızın on iki aya kadar veya olağanüstü durumlarda 18 aya kadar gözaltında tutulabilmektedir. İnsani düşünceler sınır dışı etme işlemlerini durdurabilmektedir.

İtalya'da zanlılar, bir avukatla görüştürülmeden yirmi dört saat boyunca alıkonulabilirler. İtalya, ulusal güvenlik veya vize usulsüzlükleri gerekçesi ile zanlıları (temyiz hakkıyla birlikte) sınır dışı edebilmektedir.

İtalya'da, internet üzerinde patlayıcı eğitimini engelleyen yeni kanunlar yer almakta olup, polisin telefon ve elektronik posta iletişimini durdurmak konusunda yeni yetkileri bulunmaktadır.

Norveç'te zanlılar en fazla kırk sekiz saat gözaltında tutulabilmektedir. Ancak soruşturma sürecini kapsamaması için bu süre uzatılabilmektedir.

Norveç'te sınır dışı etme süreci yavaş olup, Norveç, insan haklarının gereğince uygulanmadığına inandığı ülkelere sınır dışı yapılmasına izin vermemektedir.

İspanya'da, terör zanlılarına, avukatları ve akrabaları bilgilendirilmek şartıyla yetmiş iki saat hücre hapsi cezası verilebilmektedir. Bahse konu hapis cezası en fazla on üç güne çıkabilmektedir. Mahkeme öncesi tutuklama iki yıla kadar sürmekte olup, ciddi vakalar için hızlandırılmış bir sınır dışı etme prosedürü uygulanabilmektedir.

İsveç, Avrupa Birliği ülkelerinin geneline uygun olarak terörle mücadele yasalarını 2003'ten itibaren katılaştırmıştır. İsveç de, insan haklarının gereğince uygulanmadığına inandığı ülkelere sınır dışı yapılmasına izin vermemektedir.

ABD, terör yasasını 2001 yılında çıkarmıştır. Yasaya göre başsavcı yabancı zanlıları alıkoyabilmekte, ancak sınır dışı etme muamelelerine yedi gün içinde başlanması gerekmektedir. Eğer alıkoyma ulusal çıkarlar çerçevesinde yapılıyorsa, zanlılar altı aya kadar tutuklu kalabilmektedir. Fakat davalar daha sonraki altı ay içerisinde yeniden gözden geçirilmektedir. ABD'de bir terör örgütü üyesi sayılan ya da terör suçundan ihraç listesinde bulunan her zanlı, derhal sınır dışı edilebilir ya da ülkeye girmesi reddedilebilir.

İngiltere’de, zanlının sorgulanmasında on dört günlük süre aşıldığında polis bir kere suçlanan zanlıyı bir daha suçlayamamaktadır (King, 2005: 8).

İngiltere’de terörle mücadele açısından yürürlükte bulunan yasa, 19 Şubat 2001 yılında “geçici” olarak yürürlüğe konuşmuş, akabinde “sürekli yasa” ile değiştirilmiştir. Yasada yer alan bazı hükümler ise;

a) Polis şüphelileri iki gün süre ile gözaltında tutabilir, eğer sürenin aşılması gerekirse hakim kararı ile süre yedi güne kadar çıkarılabilir,

b) Terör eylemlerini kışkırtmak, ülke içi veya dışından terörist temin etmek, ateşli silahların, patlayıcıların, kimyasal, biyolojik, nükleer silahları kullanılması için talimat vermek veya eğitimini yaptırmak cezai kovuşturmayı gerektirir.

c) Terör suçları çok geniş bir tanıma oturtulmuş olup, örneğin; politik, dini veya ideolojik amaçların geliştirilmesi için yapılan eylemler ve tehditler, söz konusu tanıma alınmıştır.

d) Yasaklanmış terör örgütünü çağrıştıran işaretleri takan ve giyenlere altı aya kadar hapis cezası verilmesi öngörülmüştür.

e) Terör suçlarının soruşturulmasında polise, üst ve araç aranması, belli bölgelere park yasağı getirilmesi veya kordona alınması işlemlerinde geniş yetkiler verilmiştir. Terör soruşturmalarını engelleyen açıklamalara da hapis cezası verilebilecektir.

f) Her türlü soruşturmayı önlemeye hapis cezası getirilmiştir. Hükmün 56.maddesi ise; “Bir kişinin terör eylemleri işlenmesiyle ilgili bir grubu, kuruluşu yönlendirmesi suç sayılmakta olup, ömür boyu cezayı gerektirecektir.” hususunu içermektedir.

İngiltere’de 2001 yılında çıkarılan yasalardan biri de “anti-terör, suç ve güvenlik yasası” adını taşımaktadır. Bahse konu yasa, uluslararası terör suçu işlemiş olan ve İngiltere’de bulunan yabancı uyrukluların belgelenmesi ve tutuklanması ile ilgili hükümleri içermektedir. Anılan yasanın bazı hükümleri, kişilerin güvenliğine aykırı ve ayırımçı bulunması nedeniyle Lordlar Kamarası’nda incelenmiştir (Öztürk, 2005: 11).

Avrupa Birliği ülkelerinin 01 Aralık 2005 tarihinde Brüksel’de yaptıkları toplantıda üye ülkeler arasında terörle mücadele önlemleri konusunda daha geniş işbirliğine gidilmesi

çağrısında bulunulmuştur. Toplantı esnasında terör ile mücadelede getirilen öneriler arasında en tartışmalı olan, elektronik posta ve telefon konuşmalarının kayıtlarının saklanması ve gerekli görülürse güvenlik güçleriyle paylaşılması konusunda bir anlaşma sağlanamamıştır. Toplantıda terörle mücadele stratejisi netleştirilmiş olup, bahse konu strateji; önleyicilik, koruma, takip etme ve tepki olarak belirlenen dört ana başlıktan oluşmaktadır. Stratejinin “önleyicilik” kısmında özellikle teröre ilgi duyan ve şüpheli kesimlerin engellenmesi amaçlanmaktadır. Bunun için sorunun kaynağının tespiti, yani insanların teröre ilgi duymasına neden olan sebeplerin ortadan kaldırılması yönünde araştırmalar yapılmaktadır. Stratejinin “koruma” bölümünde, özellikle AB vatandaşlarının saldırılara maruz kaldığında zararın en aza indirgenmesi için tedbirler alınmaktadır. Bunun için öncelikli olarak sınır güvenliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. “Takip” bölümünde ise, şüpheli kişiler hakkında birlik ülkelerinde araştırma yapılması, hatta bunun için AB üyesi olmayan ülkelerle de işbirliği gerçekleştirilmesi planlanılmaktadır. Ayrıca eylemlerin engellenmesi için iletişim ağının dinlenilmesi, terör listesindeki örgütlerin mali kaynaklarının da ortadan kaldırılması için çalışmalar yürütülmesi hususları da gündemde bulunmaktadır. Strateji belgesinin “teпки” bölümünde ise olası bir saldırının sonuçlarına karşı hazırlıklı olunması hedeflenmektedir. Bunun için de herhangi bir saldırı durumunda idare etme-yönetme kapasitesinin güçlendirilmesi, mağdurların ihtiyaçlarının karşılanması, AB üyesi ülkelerin terör ile mücadele çerçevesinde kapasitesinin güçlendirilmesi, işbirliğinin kolaylaştırılması ve uluslararası ortakların artırılması da toplantıda tartışılan konular arasında yer almıştır.

3.2. Bir Sosyal Risk Türü Olarak Terör

Riskleri, “doğal riskler” ve “imal edilmiş riskler” olarak ikiye sınıflandırmak mümkündür. Doğal riskler, deprem, fırtına, sel, kuraklık gibi doğa koşullarındaki değişimlerden kaynaklanmaktadır. İmal edilmiş riskler ise insan eliyle yaratılmış olup, terör imal edilmiş risk sınıfına girmektedir (Yalçınkaya, 2007: 11).

Terörün tamamen bitirilmesi çok kolay görünmemekle birlikte, söz konusu risk türünün asgari düzeye indirilmesi mümkündür. Terörü önlemek için uygulanan askeri tedbirler ve polis tedbirleri gerekli tedbirlerin minimumudur (Başeren, 2006: 12).

Terörün sosyal risk boyutu içerisinde bulunması, bahse konu sorunun çözülmesinde sosyal boyutlu politikalarında kullanılması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. Terörün ortadan kaldırılması için; güvenlik, askeri ve istihbari önlemler ile birlikte sosyal politikalar da karşılıklı etkileşim içerisinde bulunmalıdır.

3.2.1. Sosyal Risk'in Tanımlanması ve Unsurları

Portekizce kökenli bir kelime olan “risk”, 15. yüzyılda başlayan Merkantilizm akımıyla birlikte ilk kez kullanılmaya başlamıştır. Denizaşırı ülkelere yapılan, yeni yerler, yeni şeyler keşfetme güdülü ve iktisadi amaçlı yolculuklar, korsanların yağmalama ve şiddetli fırtınaların gemileri batırma tehlikesi olasılığında gerçekleşmiştir. Görülüyor ki; “risk” kavramı, doğduğu kültürün iktisadi ve sosyal özelliklerine uygundur; dışa açıklığın ve açık bir sistemin paralelinde riskin ele alınışı, doğduğu mekan açısından da anlamlıdır (Yalçınkaya, 2007: 9).

“Sosyal Risk”, ne zaman, hangi boyutta ve nasıl gerçekleşeceği bilinmemekle birlikte, ileride gerçekleşmesi muhtemel veya muhakkak olan ve buna maruz kalan kişinin mal varlığında veya gelirinde azalmaya veya bütünüyle eksilmeye yol açan, bütün iktisadi, mesleki ve fiziki (fizyolojik) tehlikelerdir (Seyyar, 2002: 534).

Terör, toplumsal veya özel hayatta başa gelebilecek bir risk türü olduğu için “geniş manada sosyal risk” olarak tanımlanmaktadır (Seyyar, 2007: 6).

3.2.2. Terörün Sosyal Risk Alanı'na Girmesi Hususunun Ele Alınması

Kollektif sorumluluk anlayışına dayalı, sosyal risk adı verilen ilke, bilimsel ve yargısal içtihatlarla kabul edilmiştir. Terör olayları denilen eylemlerin devlete yönelik olduğu, devletin anayasal düzenini yıkmayı amaçladığı, bu tür olayların zarar gören kişiye karşı kişisel husumetten ileri gelmediği bilinmekte ve gözlenmektedir. Sözü edilen eylemler nedeniyle zarara uğrayan, terör eylemlerine herhangi bir şekilde katılmamış olan kişiler kendi kusur ve eylemleri sonucu değil toplumun içinde bulunduğu sosyal kargaşadan zarar görmektedirler. Kısaca zararın nedeni toplumun bireyi olmaktır. Belirtilen şekilde ortaya çıkan zararların özel ve olağandışı nitelikleri dikkate alınıp, nedensellik bağı aranmadan, terör olaylarını önlemekle yükümlü olduğu halde önleyemeyen idarece sosyal risk ilkesine göre tazmini gerekmektedir. Esasen terör olayları sonucu ortaya çıkan zararların idarece tazmini ve böylece topluma pay edilmesi hakkaniyet gereği

olduđu gibi sosyal devlet ilkesine de uygun dūŖecektir (Ekitapyayın (2006), “Genel Olarak Sorumluluk Kavramı ve Sorumluluk Tūrleri”).

Tūrkiye’de, Ađustos 2005 ayı itibarıyla sonuēlanan bir dava, terōrizmin “sosyal risk” olduğu ve anılan sosyal riski devletin engellemek zorunda olduğuna dair önemli bir kanıt olarak karŖımız çıkmaktadır. PKK terōr örgütü, 12 Mart 1998 tarihinde, Antalya/Tūnektepe’de bir aracı taraması sonucunda araēta bulunan kızını kaybeden Kemal TUNCAY, İēiŖleri Bakanlığı’ndan, terōrü önleyemediği gerekēesi ile tazminat talebinde bulunmuŖ, ancak söz konusu bakanlık talebi reddetmiŖtir. Bunun üzerine, ret kararının iptali istemiyle Antalya İdare Mahkemesi’ne baŖvuruda bulunan TUNCAY’a, istemi doğrultusunda beŖ milyar manevi, iki milyar ise maddi tazminat ödenmesi kararlaŖtırılmıŖtır. Olayda sorumluluğu bulunmadığını iddia eden İēiŖleri Bakanlığı kararı temyiz etmiŖ, DanıŖtay 10.Dairesi ise mahkemenin kararını onamıŖtır. Kararda, Antalya Valiliđi’nin 1998 tarihinde olay ile ilgili İēiŖleri Bakanlığı’na gönderdiği yazı etkili olmuŖtur. Bahse konu yazıda; “PKK örgütünün 1997 tarihinden itibaren bölgede faaliyet yürüttüğünü, Kemal TUNCAY’ın kızının hayatını kaybettiği eylemin, devletin bütünlüğüne yönelik olarak gerēekleŖtirilen eylemlerden biri olduğu” hususları yer almıŖtır. DanıŖtay 10.Dairesi, söz konusu yazıyı baz alarak; “Terōr eylemlerini engelleme sorumluluğunun devlete ait olduğunu, sorumluluğunu gerēekleŖtiremeyen bakanlığın yasal faizi ile birlikte tazminat ödemesi gerektiği” kararını vermiŖtir. Kararda, devletin terōr nedeniyle meydana gelen sosyal riski önlemekle yükümlü olduğu hususu vurgulanmıŖtır.

Terōrist saldırıların çoğunlukla önceden kestirilemeyeceği, ayrıca terōristlerin, kendi aēılarından; uygun zamanda, uygun Ŗekilde ve uygun yerde eylem gerēekleŖtirme amaēları söz konusu olduğu için, öncelikle toplumsal aēıdan terōrizm riskinin ne olduğunun tanımlanması gerekmektedir. Terōrizm riski tanımlanırken; gerek metropollerde, gerekse kırsal kesimde yaŖayan vatandaŖlarımıza yönelik olarak bulunan tehdidin profilinin ortaya çıkarılması Ŗarttır. Mezkur risk tanımlamasında bireylerin öncelikli olarak, sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik sorunlarının tanımlanmasına da önem verilmelidir. Toplum iēerisinde yaŖanabilecek; dini ve etnik farklılıklar, politik dıŖlanmalar ve sosyoekonomik marjinalleŖmelerin bulunup-bulunmadığı, terōrizmin risk haritasının çıkarılmasında önem arz etmektedir. Çünkü toplumdan bir Ŗekilde

dışlanan bireyler, terör örgütlerinin mensup kazanma stratejileri açısından oldukça uygun bir vasat teşkil etmektedir. Dışlanan bir birey, “genç işsiz” olarak toplumdaki yerini alacak olup, sosyoekonomik açlığı, terör organizasyonlarının istismarı açısından oldukça cezbedici olacaktır.

Terör riski tanımlanırken, terörle mücadele kapsamında, gerek sivil, gerek askeri birimler arasında işbirliği ve koordinasyonu geliştirebilecek, karşılıklı güven ve yeteri kadar bilgi paylaşımını sağlayabilecek programların hazırlanması, terör saldırılarının sonuçlarıyla mücadele dahil olmak üzere, terörle mücadele alanındaki faaliyetlerin planlanmasına destek verilmesi ve terörle mücadele alanındaki eğitim, seminer ve tatbikatlara destek verilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, “terör risk veri tabanı”nın oluşturulması, bir şekilde “erken koruma sistemi” olarak devreye girebilecek bir çalışma olarak faydalanılabilir.

3.2.3. Terörün Oluşmasında Sosyal Faktörlerin Önemi

Terör kısaca; ”Bir siyasal amaca ulaşmak amacıyla sivil halka yönelik şiddet eylemi” şeklinde tanımlandığı için, sosyal devletin temel ödevleri arasında öncelikle terörün muhatabı olan sivil halkın kazanılmasına yönelik koruyucu sosyal politikaların oluşturulması esas bulunmaktadır. Bu çerçevede Türkiye’yi istikrarsızlığa sürükleyerek içte ve dışta yalnızlaştırmayı hedefleyen terör saldırılarına karşı koruyucu ve bütünleştirici sosyal politikaların uygulanması elzem olmaktadır.

Terörle mücadele, kısa vadede kurumsal ve hukuki bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, teröre karşı yürütülen mücadelede başarı sağlayabilmek için, orta ve uzun vadede sosyoekonomik bazda mücadele stratejileri geliştirmek gerekmektedir. Terör ile önleyici tedbirler yolu ile kaynağında etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için, terörün kaynak bulduğu ortamın analiz edilmesi gerekmektedir. Zira terör hareketlerinin dayandığı sosyolojik ortam hakkında ön bir teorik bilgi birikimine sahip olmadan, somut terörist eylemlerin nasıl, niçin, nerede ve ne zaman ortaya çıkabileceğini anlamak pek de mümkün görülmemektedir (Hekimoğlu, 2007: 1).

Sosyal devletin olmaması, bireylerin çağdaş sosyal güvenlik, eğitim, sağlık vb. önemli hizmeti alamamaları anlamına gelmektedir. Bahse konu hizmetleri alamayan toplumlarda işsizlik gibi kangren olmuş sorunlar meydana gelmekte, işsiz yığınların

terör örgütleri ve diğer illegal oluşumlar tarafından istismarı söz konusu olmaktadır. Sosyal devletin yerini alan terör organizasyonları, elde ettiği parasal gücü mensuplarına ve mensuplarının ailelerine dağıtmak suretiyle geniş bir taban elde etme cihetine yönelmektedir. Uygulanan yanlış politikalar ve ekonomik krizlerin de etkisiyle, ülkemizin sosyal güvenlik düzeni ile eğitim ve sağlık hizmetleri, son yıllarda büyük bir çöküntüye girmiştir. Bu bağlamda bir an önce yapılması gereken sosyal devletin güçlendirilmesi için gerekli sosyal politikaların uygulamaya konulması olmalıdır. Örneğin, yıllardır yaşanan terör olayları nedeniyle kırsal bölgelerden metropol illerimize göç eden vatandaşlarımız, anılan metropollerde hızlı bir gecekondulaşma süreci yaratmıştır. Söz konusu gecekondulaşmaya bağlı olarak, devletin götürmekte eksik kaldığı sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan altyapı hizmetlerinde yaşanan eksiklikleri fırsat bilen terör örgütleri, anılan eksiklikleri, mensup kazanma stratejilerinde kullanmışlar, kısmen de başarılı olmuşlardır. İstanbul'daki Küçükarmutlu, Gazi Mahallesi gibi semtlerde yaşayan vatandaşlarımızın alt yapı eksikliklerinden dolayı çektikleri sıkıntılar özellikle aşırı sol yapılanmalar tarafından istismar edilerek bahse konu mahallelerin adeta bir "kurtarılmış bölge" haline gelmesine neden olmuştur. Terör ile mücadele edebilmek için Türkiye'nin biran önce acil eylem planını yürürlüğe koyarak, terör odaklarının propagandalarında malzeme ettiği unsurları ortadan kaldırması gerekmektedir.

3.3. Terörle Mücadelede Sosyal Politikaların Önemi ve Rolü

Terör, hukuk devletinin temelini yıkmayı, siyasi, ekonomik ve sosyal yapıları değiştirmeyi hedef alan bir şiddet çeşididir. İnsan haklarını, kişisel özgürlükleri hiçe sayan, ülkelerin ve bölgelerin barışını, demokrasiyi, en önemlisi insan hayatını tehdit eden terör sorununun toplumda yarattığı; sosyal, ekonomik, psikolojik, kültürel v.b zararların giderilmesinde sosyal politikaların önemli bir rolü bulunmaktadır. Örneğin etnik terör, toplumu çeşitli etnik sınıflara ayırmak ve toplumsal çözülmeyi sağlamak için kullanılan bir terör çeşididir. Oldukça tehlikeli bir terör çeşidi olan etnik teröre karşı bütünleştirici sosyal politikaları yürürlüğe koymak, bahse konu terörün mensup bulduğu vasatı kurutmaya yardımcı olacaktır.

KONGRA-GEL/PKK terörünün yoğun olduğu dönemlerde toplum, olaylara "terör eylemleri" olarak bakmış, güvenlik güçlerinin müdahale ve mücadelesini yeterli

görmüş, olayları silahlı teröristlerle silahlı güvenlik güçleri arasında görmüştür. Ancak gelişmeler, konunun yeni bir nitelik arz ettiğine delalet etmekte, güvenlik güçleri ile terörist çatışmasını aşan bir durum söz konusu olmaktadır. Terör süreci sonucunda belli bir coğrafyayla sınırlı olan siyasi ayrışma genelleşme eğilimi gösterirken, giderek Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sosyolojik bir ayrışma da dönüşmeye başlamıştır. Toplumdaki politik psikoloji, gerginliğin “Türk-Kürt” ekseninde yükseldiğini göstermektedir. Toplu tepkiler, linç girişimleri bunu kanıtlamaktadır. Türkiye'nin, önce bölge olarak “Türk-Kürt” diye ayrılması, bunun giderek illerde, ilçelerde, mahalleler düzeyine inmesi, her an “tetiklenmeye uygun” bir ortama sürüklenme işareti sayılmalıdır. 12 Eylül 1980 öncesinde, Türkiye'nin ideolojik, mezhepsel, etnik ayrışmaya dayanan gerginliklerinin nasıl provokasyona uygun bir ortam yarattığı henüz belleklerde tazedir. Sivas'ta, Çorum'da ve Kahramanmaraş'ta yaşanan olaylar bunun kanıtıdır. Benzeri bir çatışma sürecinin “Türk-Kürt” ekseninde yaşanması, Türkiye için felaket olacaktır. Herkes, toplumun her kesimi ve her kurum, Türkiye'yi böyle bir süreçten esirgemek için elinden gelen gayreti göstermelidir. Toplumun linç psikolojisine girmesi, bir başka önemli olguya da işaret etmektedir. Sorunu, “güvenlik gücü-terörist çatışması” ve “güvenlik güçlerinin görev alanı” çerçevesinden çıkarmaya başladığını göstermektedir. Bu psikoloji, toplumun kendini devletin, devlet organlarının yerine koyduğunu, güvenlik ve yargı mekanizmasına güveninin azaldığını, onların yapamadığı müdahaleyi veya veremediği cezayı kendisinin vermeye yöneldiğini göstermektedir (Bila, 2005: 7).

3.4. Batı Dünyası ile Türkiye’de Uygulanan Sosyokültürel Modellerin Mukayesesi

Ayrılcı hareketler ile demokratik yollarla mücadele edebilmek için otoriter devletlerin demokratikleştirilmesi, temel insan haklarına saygı gösterilmesi, federalizm, asimetrik yetki devri, ortaklık demokrasisi veya çok kültürcülük, çok ulusçuluk gibi yöntemler salık verilmektedir. Demokrasisi zayıf ve bireysel hakların güvencede olmadığı ülkelerde ayrılcı hareketlerin varlığı olağan karşılanır, ancak iyi işleyen demokrasiye sahip olan; Kanada, İspanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Belçika gibi Batılı demokrasilerin de benzer şekilde ayrılcı talepler ile karşı karşıya kalmaları kafaları karıştırmaktadır. RAWLS’a göre, anayasal demokratik devlet adil devlettir, çünkü temel insan hakları ve siyasal hakların tüm vatandaşlar için eşit olarak sağlandığı ve muhafaza edildiği tek

siyasal düzendir ve adaletin liberal demokratik görüşü⁶ Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'daki anayasal demokrasileri mükemmel adil devletler olarak gördüğünden, bu ülkelerden ayrılma talepleri haklı bulunmamaktadır. Ancak bu ülkeler mükemmel, ya da makul düzeyde adil iseler; Kanada, İspanya, İtalya, İngiltere, Belçika ve Fransa gibi anayasal demokrasilerde ayrılıkçı hareketlerin ortaya çıkması hususu merak konusudur (Kalaycı, 2007: 10).

Avrupa ülkelerinin farklı entegrasyon modellerinin, nedeni ne olursa olsun, göçmenlerin dışlanmaya veya ayrımcılığa maruz kalmasına engel olamadığı anlaşılmaktadır. Sosyo-ekonomik koşulların düzeltilmesinden kültürel farklılıkların hoşgörüyle kabul edilmesine kadar geniş kapsamlı zihinsel ve ekonomik dönüşüme ihtiyaç olduğu ortadadır. Eğer koşullar değişmezse, Avrupa sadece kendi içinde sosyal patlamalar yaşamaz, ayrıca “Medeniyetler Çatışması” gibi büyük söylemlerin altyapısı için uygun koşullar hazır hale gelebilir. En basit örnek olarak, 11 Eylül 2001 terör saldırılarına karışan tüm teröristlerin Avrupa ülkeleri ile bir bağlantısı olduğunu hatırlamak gerekmektedir. Gerçekten de, ekonomik zorluklar içinden yaşayan, ev sahibi toplumlar tarafından dışlanmış göçmen çocukları terör örgütlerinin en iyi militan kaynağı olarak belirmekte, köktenciler de sosyoekonomik sorunlarla boğuşan binlerce Müslüman genci saflarına çekmekte zorlanmamaktadırlar. Oysa, Alman ve Fransız kontr-terör uzmanlarına göre bu gençlerin sadece küçük bir bölümü Avrupa'ya gelmeden önce fanatik bir ideolojiye sahip bulunmaktadır (Erdenir, 2005: 10).

3.4.1. Dışlamacılık Modeli

Bir toplum içinde bireyler, yaşadıkları ülkede sevilmediklerini ve dışlandıklarını hissederse, vatandaşlar ve hükümetler arasında karşılıklı güvensizlik ortamı oluşmaktadır.

Sosyal dışlanma, eşitsizlik, güvencesizlik ve eğretiliğe yönelik yeni ve bütünsel bir yaklaşımdır. Ekonomik, sosyal, siyasal, hukuki, kültürel ve davranışsal boyutları olan, nesnel olduğu kadar öznel değerlendirmelere açık, gerekçe, biçim ve sonuçları itibarıyla grift bir süreç bütünü anlatmaktadır. Sosyal dışlanma kavramı, sosyal bütünleşmenin her zaman tam olarak gerçekleşmediği, toplumsal düzenin bazı grupları dışında

⁶ Liberal Demokratik Adalet Anlayışına göre, anayasasında temel, medeni ve siyasal hakları güvence altına alan her devlet adil devlettir.

bırakılabilecek şekilde katmanlı bir yapılanma gösterdiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda sosyal dışlanma, topluma katılmanın ve toplumun bir parçası olarak kabul edilmişliği yansıtan sosyal bütünleşmenin ve kaynaşmanın karşıtı olarak da tanımlanabilmektedir (Sapançalı, 2005: 53).

Dışlamacılık, Alman ulusunu dil ve etnik köken gibi kültürel unsurlarla tanımlayan Alman filozof HERDER tarafından bir sistematığe oturtulmuş olup, HERDER'in kültürel-milliyetçiliği dışlamanın felsefi temelini oluşturmaktadır. Söz konusu felsefeye göre, topluluğa ancak doğum yoluyla mensup olunduğundan sonradan Alman olmak mümkün değildir. Nitekim, Alman yasaları da yıllarca yurttaşlığı kan bağına (jus sanguinis) bağlayıp, Almanya'da yerleşik yabancıları yasal ve siyasi haklarından yoksun bırakmıştır. Doğu Almanya'nın bir gecede AB'ye alınmasını anımsatırcasına, kuşaklar boyunca Almanya dışında yaşayan Alman kökenlilerin Almanya'ya döndükleri anda Alman yurttaşlığına hak kazanmaları kültürel-milliyetçi yaklaşımın açık bir belirtisidir. Sorblar, Frizyalılar gibi bir çok azınlık gruptan çok daha kalabalık olmasına rağmen Türkler, Almanya'nın azınlık tanımında yer alan “Almanya'nın geleneksel sakinlerinden olma ve geleneksel yerleşim bölgelerinde yaşama” koşulunu yerine getirmediğinden azınlık haklarına da sahip değillerdir. Sınırlı haklar elde eden ve ev sahibi toplum tarafından dışlanan yabancıların “toplum içinde toplum” yaratmaları kaçınılmaz olmuştur. Berlin, Hamburg, Köln gibi metropollerdeki Türk mahalleleri dışlanmışlığın ölçüsünü açıkça ortaya koymaktadır. Bu sonucun ortaya çıkmasında mutlaka Türklerin, yani göçmenlerin de payı vardır ama yabancıların topluma entegrasyonu ev sahibi ülkenin asli sorumluluğudur (Erdenir, 2005: 8-10).

Terörle mücadele kapsamında alınan tedbirlerin, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri genelinde aşırıya kaçtığı hususu görülmüştür. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından oluşan panik havası ile somut deliller bulunmadan birçok Müslüman terör zanlısı olarak gözaltına alınmıştır. Örneğin sadece Almanya'da 2002 yılı itibarıyla 6 milyon kişi fişlenmiş, 20 bini potansiyel şüpheli olarak belirlenmiş, fakat somut kanıt gösterilememiştir. Terörle mücadele operasyonu çerçevesinde güvenlik güçleri tarafından izlenen, durdurulan, soruşturulan on binlerce kişiden sadece yüzde 1'i gözaltına alınmakta, bunlardan çoğunun da terörle ilişkisinin bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. 11 Eylül sonrasında

Avrupa’da terör şüphelisi olarak yapılan tutuklamalar ABD’den 20 kat daha fazla olmuştur (Altınbaş, 2006: 37).

Bunun sonucunda, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde yaşayan Müslümanlar, mevcut yönetimlerin kendilerini kuşatmaya başladığını ve ikinci sınıf vatandaş olduklarını hissetmektedir. Söz konusu uygulamalar, Fransa ve İngiltere’de etnik, kültürel ve dini dışlamacılık olarak tezahür etmektedir.

Türkiye’de, Anayasa ve diğer hukuksal metinlerde de, “anayasal yurttaşlık” kavramını dışlayan bir yapının olmaması, yine anayasanın tüm Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında yurttaşlarına eşit haklar tanınması bizlere, en azından hukuksal olarak, etnik topluluklar ve gruplar bağlamında “ayırıcılık” yapılmadığı sonucuna varmamız için yeterli bir argüman vermektedir. Özellikle AB reformları ile birlikte, Türkiye’deki devlet televizyonundan Kürtçe başta olmak üzere yerel dillerden yayın yapılması, yine Kürtçe yayın ve müzik eserlerinin serbestçe dağıtılması, ayrıca Kürtçe kurslarının açılması hususları göz önüne alındığında, bahse konu hususlarda önemli mesafeler alındığı söylenebilmektedir (Uzun, 2005:11).

Türkiye’de, “Kürtler ve Ötekiler”, ya da “Türkler ve Ötekiler” diye ayırıcılık yapıldığına dair bir kanıt, ülkenin tarihi geleneğinde bulunmamaktadır. Türkiye’nin, politizasyon nedeniyle otuz yedi yıldır terör ile iç içe yaşaması, önce “sağ-sol” şeklinde çatışma ile ortaya çıkan terörün, daha sonra “Türk-Kürt” çatışması haline dönüştürülmesine neden olmuştur. Ortega GASSER, 1940’lı yılların İspanya’sını tarif ederken; “İspanya bir ulustan çok, bir su geçirmez bölmeler bütünüdür.” demiştir. Söz konusu değerlendirme Türkiye’nin etnik yapısını tarif etmektedir. (SEVİNDİ, 2007: 3).

3.4.2. Asimilasyon Modeli

Fransız düşünür ROUSSEAU’nun politik-milliyetçi yurttaşlık modeli Fransız modelinin felsefi temellerini oluşturmaktadır. Fransız Cumhuriyetinin eşitlik öngören homojen millet anlayışı, Fransız cumhuriyetinin birlik ve bütünlüğüne bir tehdit olarak algılandığından, toprakları üzerinde etnik köken, dil veya dine dayalı grupların varlığını kabul etmemektedir. Dolayısıyla, ülkede kalıcı olma niyetinde olan göçmenlerin kendi kültürlerinden taşıdıkları özellikleri terk etmesi ve toplum içinde erimeleri beklenmektedir. Yurttaşın devletle olan ilişkisi nötrdür herhangi bir etnik veya dini

kategorinin bu ilişkide yeri yoktur. Nitekim, Fransa'da resmi anlamda yurttaşların dil, din ve etnik kökenleri temelinde istatistik tutulması yasaktır. Fransız Jakoben geleneği kamusal alanda kültürel farklılıkları kabul etmez. Başörtüsü, haç gibi dini sembollere yönelik devlet okullarındaki (özel okullarda değil) yasak bu yaklaşımın belirgin bir örneğidir. Buna göre, birey ile devlet arasında kültürel kökenlerin ihmal edildiği politik bağ belirleyici olmaktadır. Dolayısıyla, yabancı göçmen herhangi bir etnik veya dini topluluğun üyesi olarak değil bir birey, bir yurttaş olarak kabul görecektir, ancak yurttaşlığın öngördüğü değerleri de özümsemesi gerekmektedir. Genel olarak, yabancıları misafirden ziyade kalıcı göçmen olarak algılayan ve buna uygun politikalar üreten model, Fransa'ya yönelen insan akımlarının geçmişi, sömürgelerin dağılmasıyla ortaya çıkan etnik göçlere ve siyasi ilticalara dayanmaktadır. Fransa, göçmenler bir yana ülkesinde azınlıkların varlığını da kabul etmemektedir. Avrupa Konseyi'nin "Ulusal Azınlıklar Çerçeve Sözleşmesi"ni imzalamayan tek AB üyesi ülkedir. Fransa'daki ev sahibi toplum-göçmen ilişkileri, gizli bir eşitsizliğin doğduğunu ortaya koymaktadır. 2004 yılında gerçekleştirilen bir araştırma, sıradan bir Fransız ismiyle iş başvurusu yapan bir kişinin 100 başvurudan 75'sine mülakat hakkı kazanırken, aynı niteliklerle aynı işe ama Arap ismiyle yapılan 100 başvurunun sadece 14'ünün mülakata çağrıldığı göstermektedir. Zaten, Fransa'da yapılan bir kamuoyu yoklamasında da katılımcıların yüzde 40'ı kendilerini "biraz veya epey ırkçı" olarak tanımlamaktadır (Erdenir, 2005: 8-10).

Tek etnili rejimlerdeki devletlerde kurumsal seviyede etnik bilincin bir göstergesi olarak etnik köken nüfus sayımlarında kodlanmakta, resmi kimlik kartları ve pasaportlara işlenmekte ve hakim etnik kategori dışında kalan kategoriler millete üyelik anlamına gelen vatandaşlık haklarından mahrum edilebilmektedir. Söz konusu rejimlerde vatandaşlık, "jus sanguinis (kan bağı)" prensibine dayanmaktadır. Dışlanan etnik kategorilerdeki kişilerin hakim unsurlar ile karışmalarının, yani asimilasyonun engellenmesi için dışarıda bırakılan etnik gruplara kendi dillerinde eğitim serbest bırakılabileceği gibi, fiziksel anlamda ayrı tutulmaları (segregasyon), ülkeden çıkartılmaları ve hatta yok edilmeleri dahi gündeme gelebilmektedir. Tek-etnili rejim, devletin çok keskin ve kesin bir etnik bilince sahip olduğu ve toprakları üzerindeki nüfusu soykan bağı algısına göre tasnif ettiği rejimdir (Aktürk, 2006: 38).

Türkiye’de Kürt kökenli vatandaşların ifade ettikleri sorunlar, mevcut rejimin asimilasyon, dışlama, ayrı tutma biçiminde sistemleri uygulamasından çok, uzun bir süredir yaşanan birtakım sosyal, ekonomik, kültürel sorunların ihmalinden kaynaklanan problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de, ne rejimin, ne de nüfus oranına göre incelendiğinde hakim unsur olan Türklerin, Kürt kökenlilere yönelik “ikinci sınıf vatandaş” şeklinde bir muamelesi söz konusu bulunmamaktadır. Ancak, ortada bir sorun vardır ve sorunun çözümü Türk Devleti’nin kendi iradesi ile gerçekleşmelidir. Çünkü Türkiye, sorunun teşhisi ve çözümünde gerekli önlemler almadığı sürece, bahse konu sorun, ülke dışından Türkiye’ye dayatmalar şeklinde tezahür edecektir. Bu şekilde sorunun çözümü önemli olmayacak, Türkiye dışındaki ülkeler ve organizasyonların kendi siyasi ve ekonomik menfaatleri göz önünde bulundurularak ifade edilmesi ve sözde çözümler dayatılması şeklinde gerçekleşecek ve sonuçta, Türkiye’nin vatandaşları zararlı çıkacaktır.

Türkiye Kürt Meselesi’ni öncelikle kendi kimlik sorunu olarak kabul etmelidir. Sorunun kökenini analiz etmek için, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden itibaren tarihi süreci analiz etmek gerekmektedir. Üzerinde durulması gereken dönem ise, Osmanlı Devleti’nden “ulus-devlet’e geçiş sürecidir. İncelenmesi gereken en temel sorunlardan biri de; 1925-1938 dönemi arasında yaşanan 17 Kürt ayaklanmasıdır. Kürtler, Osmanlı Devleti’nin son yüzyılı boyunca Anadolu’ya akan ve Türkçe bilmeyen diğer Müslüman cemaatlerden farklı bir konuma sahiptir. XIX.yüzyılda, Kafkaslar’dan göç eden ve “Çerkez” olarak nitelendirilen gruplar ve Balkanlar’dan göç eden Boşnak ve Arnavutlar sıradan göçmenler değillerdir. Söz konusu göçmenler, Balkanlar’da ve Kafkaslar’da Osmanlı karşıtı milliyetçi akımlarda kitlesel ölüm ve zulüm görmüş, kurtulabilmek için Anadolu’ya göç etmiştir. Bahse konu toplumların, kendilerini kucaklayan Anadolu topraklarında mevcut topluluklar ile entegre olmaya itirazları olmamış, yaşadıkları bölgelerde Türkçe öğrenmiş, ekonomik ve kültürel açıdan toplumun katmanlarına karışarak bir nevi asimile olmuştur. Kürtler ise göçmen olarak kendilerini kurtarmak için Anadolu’ya göç etmemiş, bununla birlikte yaşadıkları alanlarda Türkçe öğrenmeden hayatlarını idame ettirmiş, aşiret yapılarını ve toprak düzenlerini korumuştur. Hatta Kürtlerin yaşadıkları dağlık alanlarda Osmanlı Devleti merkezi otorite kurmakta zorlanmış, bunun sonucunda birçok alanda merkezi yönetimden vazgeçmiştir. Bu nedenle Kürt Beylikleri ve Emirleri çoğu zaman devlet kültüründen

uzak yaşamıştır. Batı Anadolu'nun genelinden farklı olarak, büyük ölçekte olan topraklarında, feodal ağalık düzenini korumuş, Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesinden uzak olarak, yarı-bağımsız yönetim birimleri kurmuşlardır. Anılan dönemde, Osmanlı Devleti ile Kürtleri bir arada tutan unsurlar, bir yandan hilafet, yani din kardeşliğine, öte yandan Doğu vilayetlerinde giderek güçlenmekte olan ortak düşman yani Ermeni milliyetçiliğine dayanmıştır. Hamidiye Alayları, söz konusu unsurları içererek kurulmuştur. 1925 yılına gelindiğinde ise, Ermeni tehdidi ortadan kalkmış, hilafetin kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kapatılması oldukça mütedeyyin bir yapıya haiz bulunan Kürtleri derinden etkilemiş, güçlü bir merkezi otorite kurularak, vergi, askerlik, tapu ve kadastro işlemlerinde farklı bir sistem kurulmuştur. 1925 yılında başlayan Şeyh Sait İsyanı'ndan, 1938 yılındaki Ağrı İsyanı'na kadar geçen süreçte yaşanan 17 adet Kürt Ayaklanması bu çerçevede değerlendirilmeli ve meselenin, "İngiliz Kışkırtması" şeklinde ifade edilerek anlamsız bir şekilde nitelendirilmemesi gerekmektedir. Kürt Meselesi'ne bütünüyle tarihsel süreç ve meselenin iç dinamikleri çerçevesinde analiz edilmelidir. Yanı başında bir Kürt Federasyonu devletsel yapısı ile ortaya çıkarken, Türkiye'nin demokratik hedefe ve tolerans kültürüne çok daha fazla ihtiyacı bulunmakta olup, ülkenin önümüzdeki dönemde de kimlik kavgalarına gebe kalmaması için gerekli önlemlerin alınması şarttır (Taşpınar, 2005: 13).

3.4.3. Çokkültürcülük Modeli

Bir toplumu oluşturan bireylerin ve grupların dil, din, ırk, tarih, coğrafya açısından farklı kökenlerden gelmesine dayanan çok kültürlülük, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde yaşayan toplumlarda söz konusudur. Bu farklılıklar, kimi zaman, çöken Sovyetler Birliğinde, ya da bugünkü Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, değişik milletlere mensup insanların bir arada yaşaması biçiminde de görülebilir. Bu iki ülkedeki deneyimler, aslında çok kültürlülük kavramının siyasal sonuçları açısından da oldukça öğretici olmuştur. Toplumdaki çok kültürlülük olayını, bireysel özgürlükler bazında genel toplumsal ve siyasal yapının bir parçası olarak algılayan ABD oldukça başarılı bir uygulama ile, hem siyasal kimliğini hem de özgürlükleri koruyan bir çizgi izlemiştir. Buna karşılık, Sovyetler Birliği, bireysel özgürlükleri hemen hemen yok sayarak giriştiği deneyim çerçevesinde, sistemin karşılaştığı başka tür zorlukların sonunda, dağılıp gitmiştir. Sovyetler Birliği ve Yugoslavya deneyimleri, bize, bireysel

özgürlüklerin güvencede olmadığı sistemlerde, farklı kültürel kimliklerin korunmasının ve geliştirilmesinin, ister üniter ister federal devlet yapıları çerçevesinde olsun, olanaklı olmadığını göstermiştir. Bireysel özgürlüklerin güvence altına alınarak, “anayasal bir vatandaşlık bağı” çerçevesinde geliştirilemediği siyasal varlıklar, bütünlüklerini koruyamamaktadır (Kongar, 2007: 3).

Sosyalist düşüncede, “halkların kardeşliği” sloganıyla, liberal düşüncede ise “çok kültürlülük” kavramı ile ifadesini bulan çok-etnili devlet düzeni, ulusun çeşitli etnik grupların birlikteliğinden oluştuğunun resmen kabul edilmesini ve bu çok-etnililiğin devletin kurumsal ve idari teşkilatlanmasında temsil edilmesini öngörmektedir. Yılılan S.S.C.B’de çok-etnililik, önce 191 etnik grubun veya halkın birlikteliği olarak kurgulanmış ve kodlanmıştır. Sonraki revizyonlarda halkların sayısı, niteliği ve birlik cumhuriyeti, özerk cumhuriyet ve özerk bölge olarak sınıflandırılan, seviyeleri değişse bile devletin ve milletin çok-etnili yapısının idari ve kurumsal çerçevesi korunmuştur (Aktürk, 2006: 44).

İngiltere'nin imparatorluk geçmişiyle, liberal politikalarıyla çok-kültürlü modelin altyapısına sahip olduğu söylenebilecektir. Yurttaşlığı “toprak esasına (jus soli)” göre veren İngiltere'de ikinci ve üçüncü kuşak göçmenler yasal ve siyasi haklara erişmişler, göçmen topluluklarının kültürel özelliklerini muhafaza etmelerine izin verilmiştir. Ayrıca, insan akımları sonucunda ülkeye yerleşen göçmenlerin kalıcı olduğu düşüncesiyle politikalar üretilmiştir. Hollanda'da ise göçmenlere sosyal yardımlar aktırılmış, onların getirdiği farklılıklar hoşgörüyle kabul edilmiştir. Ama her iki ülke de entegrasyon sorununu aşamamıştır. Göçmenlerin istihdam ve barınma sorunları tam anlamıyla çözümlenememiştir. İngiltere'de Bradford'ın, Hollanda'da Amsterdam'ın kenar mahalleleri gibi göçmenlerin yaşadığı bölgelerde suç, işsizlik v.b oran oldukça yüksektir. Hoşgörü ise belli bir süre sonra ihmale dönüşmüş, göçmenler kendilerini toplum dışında bulmuşlardır. İngiltere'de 2001 yılında yaşanan Bradford olayları, Temmuz 2005'teki metro saldırıları, göçmenlere yönelik münferit ırkçı saldırılar, Hollanda'da ise öldürülen Pim FORTUYN'un göçmen karşıtı partisinin popülaritesi, geçen yıl film yönetmeni Van Gogh'un ikinci kuşak bir göçmen tarafından öldürülmesi sonrasında yaşanan kutuplaşmalar ve hükümetin yabancılara ilişkin son yasal düzenlemeleri entegrasyonun bir türlü gerçekleşemediğini ortaya koymaktadır. Her iki

ülkede de göçmenler kendi kültürlerini yaşamaya devam etmişlerse de kendi okulları, mahalleleri, ibadethaneleri, dernekleri ile “toplum içinde toplum” oluşturmuşlardır. Bu süreç, çok-kültürlülüğün çok göçmenlerin dışlanmasına yol açan bir “pasif çok-kültürlülük” ile sonuçlanmıştır (Erdenir, 2005: 10).

Gerçek anlamda ortak bir kültür hepimizin benzer şekilde düşündüğü, aynı şeye inandığı bir kültürden öte, herkesin işbirliği içinde ortak yaşam biçimini şekillendirme projesine katılmasına izin verilendir. Bu farklı kültürel geleneklerden gelenleri dahil etmek manasına geliyorsa ve toplumumuz bazı grupları dışlamayı sürdürürse, o halde sonunda varacağımız kültür bugünkünden farklı olmayacaktır (Eagleton, 2007: 7).

Türkiye’de, çok kültürlülük anlayışı kültürel ırkçılığı tetiklemektedir. Azınlıkların kültürel kimlikleri etnik, dini temellerle tanımlanınca; aynı şey çoğunluk için de yapılabilmektedir. Türkiye’de, kültürel aidiyetleri yüceltmek son derece doğal kabul edilmektedir. Birbirini besleyen etnik kimlikleri de o kültüre bağlı olarak tanımlayan çoğunluk-azınlık kutuplaşması, iki taraftan da etnik kimliğe bağlı olarak kültürel ırkçılığı besleyen unsurlar bulunmaktadır. Aslında, Türk milliyetçiliği ve Kürt milliyetçiliği birbirini beslemektedir. Barışı kalıcı hale getirmek için bu tehlikenin farkında olarak bir sentez geliştirmesi gerekmektedir. Sistemik olarak, kültürel ırkçılığı reddeden bir senteze ihtiyacımız bulunmaktadır (Türküne, 2007: 12).

3.4.4. İkidilcilik ve İki-kültürlülük Modeli

KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün lideri Abdullah ÖCALAN tarafından 2005 yılı içerisinde gündeme getirilen ve “demokratik cumhuriyet” olarak tabir edilen projede, iki kurucu ulus tezi üzerinde durulmuştur. Abdullah ÖCALAN, her ne kadar mezkur yapılanmanın üniter devlet içinde olabileceğini belirtse de, adı geçen önerdiği model adı konulmamış bir federasyon niteliğindedir. Söz konusu öneri, sadece Türkiye için değil, Kürt kökenli vatandaşların yaşadığı; Irak, İran ve Suriye için de yapılmıştır. Pratikte, mezkur devletlerin sınırlarının korunularak; Türkiye’de “Türk-Kürt”, Irak’ta ve Suriye’de; “Arap-Kürt” ve İran’da; “Fars-Kürt” olmak üzere, demokratik dört devlet yapılanması önerilmiştir. ÖCALAN, “üniter yapı içinde demokratik çözüm” şeklinde tanımladığı yaklaşım ile tanımladığı yapılanma ile aslında federasyona işaret etmektedir. Söz konusu tezde; “Türk Ulusu” , “Kürt Ulusu” tabirleri yerine “Türkiye

Ulus”, “Demokratik Ülke”, “Özgür Anayurt” , “Demokratik Ortadoğu”, “Birleşik Anayurt” şeklinde temel ana başlıklar yer almaktadır.

3.4.5. Kültürlerarasılık Modeli

Bireylerin kendi kültürel, dinsel ve etnik geleneklerini rahatlıkla yerine getirebiliyor olmaları bireysel özgürlüğün gereğidir. Ötekilenen, dışlanan veya aşağılanan kültürlerin ve inançların bu noktadaki talepleri bir tür özgürleşme arayışıdır. Ancak, çok kültürcü yaklaşımların özellikle Batı’da belli süreçlerin ardından eleştirilmeye başlandığı hususu da unutulmamalıdır. Yaklaşık 30 yıllık bir geçmişe sahip çok kültürcülük anlayışı maalesef sınıfsal ve yapısal sorunları, yoksulluğu, ırkçılığı, dışlanmışlığı göçmenler adına çözümleyememiştir. Hatta, aksi yönde bu sorunların daha da derinleşmesine yol açtı denilebilecektir. Aslında, çok kültürcülük ideolojisi, bireylerin kendilerini özgür bir şekilde ifade ediyor olma hissine kapılmalarını sağlamaktadır. Buna karşın, bireylerin politik ve ekonomik düzeyde üretim ve bölüşüm ilişkilerinde bir değişime gitme yönündeki taleplerinin önüne geçmektedir. Söz konusu ideolojiden faydalanmak isteyen azınlıklar, kendilerini içinde buldukları yapısal dışlanmışlıktan kurtarmak için çalışmak yerine, devlet tarafından azınlıkların kamusal alanda temsil edilmeleri için ayrılan kaynaklardan pay alabilmek amacıyla bütün enerjilerini bu yöne aktarma eğilimi göstermektedir. Çok kültürcülüğün ideolojik bir anlatı olduğunu söylemek, bu anlatının bireyde hatalı bir bilinçlenmeye (false consciousness) yol açtığı ön kabulünü beraberinde getirmektedir. Bu noktada, çok kültürcülüğün bir eleştirisi olarak kültürler arasılık (interculturalism) anlatısını ön plana çıkarmak gerekmektedir. Çünkü, Kültürler arasılık anlatısında kültürler birbirinden ayrı durmayıp, karşılıklı bir etkileşim içinde birbirini şekillendirmektedirler. Özellikle eğitim alanında bir arada yaşamak zorunda olan grupların diğer kültürlerin özelliklerini ve hassasiyetlerini öğrenmelerini gerektiren bu anlayış kültürler arasında bir astlık ve üstlük ilişkisi kurmamakla birlikte azınlıkların kültürünün çoğunluğun toleransına ve “üstün şefkatine” tabi kılmamaktadır. Kültürlerarası yaklaşım ve etik anlayışı bu açıdan bakıldığında daha eşitlikçi olup, bahse konu anlayış, farklılıkların birlikteliğini daha mümkün kılabilecektir (Kaya, 2005: 12).

3.4.6. Kanada’daki Quebec Milliyetçiliği’nin Türkiye’deki Kürt Milliyetçiliği ile Karşılaştırılması

Kanada'daki "iki kurucu halk/ulus" ifadesini gündeme taşıyanlar, Fransız kökenli Quebec'liler olmuştur. Söz konusu ifade, Kanada'nın kuruluş yıllarına değil, 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Quebec halkı; Kanada her ne kadar on eyalet ve üç bölgeden oluşuyorsa ve yetmiş ayrı ırkı barındırıyor olsa da, ülkedeki temel ayırımın İngiliz kökenliler ile Fransız kökenliler arasında olduğunu ve bahse konu iki halkın devletin kuruluşunu biçimlendirdiğini savunmaktadır. Federal sistemin avantajlarından yararlanarak, kendi eyaletlerinde (Quebec) Kanada'nın geri kalanından yalıtılmış bir yaşam sürmeyi tercih eden Fransız kökenliler, 1960'lı yıllara kadar böyle bir kavram ile kendilerini ve devletlerini tanımlama yoluna gitmemişlerdir. Fransız kültürü köklü bir kültür olmasına rağmen, Quebec halkı Kanada'yı iki kültürlü bir toplum yapacak projeler ortaya koyamamış, hatta böyle bir iddia ileri sürememiştir. Bunun nedeni, Fransız Devrimi'nden önce bölgeye yerleşen toplulukların, çok uzun yıllar Fransız Devrimi'nin ilke ve değerlerinden uzak oluşu ve Avrupa aydınlanmasının kazanımlarını sahiplenememeleridir (Uygun, 2006: 73-74).

Kanada'da 1960'larda kurulan Quebec Kurtuluş Cephesi (FLQ), Fransızca konuşan halkların Quebec bölgesinde ayrı bir devlet olması için silahlı mücadele başlatmıştır. Fransızca konuşan halktan teröre yeterli desteğini bulamayan FLQ için 1970'te yaşanan bir olay dönüm noktası olmuştur. Örgüt, Quebec Çalışma Bakanı Pierre La PORTE ile İngiliz diplomat James CROSS'u kaçırmıştır. 16 Ekim 1970'te hükümet Quebec Bölgesi'nde olağanüstü hal ilan etmiştir. Ardından kapsamlı bir şafak operasyonu, rehinelere serbest bırakılması görüşmelerine katılan liderler de dahil FLQ kadrosundan 250 militanı yakalamıştır. "Ekim Krizi" olarak bilinen bu olay sonrasında 3 Aralık 1970'te İngiliz diplomat CROSS serbest bırakılmış, ama Çalışma Bakanı La PORTE, FLQ tarafından öldürülmüştür. Bu olay sonrasında, ayrılıkçı terör örgütü FLQ eylemlerine son vererek yok olmaya başlamıştır. Yerini ise, yine ayrılıkçı bir parti olan ancak barışçı yollar kullanarak mücadele veren "Partie Quebecois" almıştır (Başyurt, 2005: 4).

Kanada gibi demokratik ülkelerin ayrılıkçı talepler ile karşı karşıya olmasından anlaşılacağı üzere, ayrılıkçılık bir demokrasi ya da adalet sorunu olmaktan çok, bir milliyetçilik sorunudur. Ekonomik geri kalmışlık ve insan hakları ihlalleri ayrılıkçılığı besleyen unsurlardır ve birçok zaman terörü teşvik etmektedir. Ancak ekonomik olarak

İspanya'nın en zengin bölgelerinden biri olan ve sistematik insan ihlallerinden bahsetmenin pek mümkün olmadığı Bask Ülkesi'nde, en azından Franko dönemi sonrasında ETA terörünün kaynağının ekonomik geri kalmışlık ve demokrasi eksikliği olmadığı hususları açıktır. Kendi kaderini tayin çoğu zaman ayrılma düşüncesini içinde barındırsa bile , her zaman bağımsızlık anlamına gelmemekte, bazı durumlarda siyasal özerklik de, kendi kaderini tayin açısından yeterli sayılabilmektedir. Quebec, İskoçya, Katalonya ve Bask ülkesi, Flanders uzun süredir kendi kaderini tayin hakkı için mücadele veren, ama henüz kendi ulus devletini kuramamış ulusal bölgelerden birkaçıdır. Her ne kadar anılan bölgelerin bazıları bir takım güç ve yetkileri kendi parlamentolarına aktarmayı başarıp, “yarı-devlet (quasi-state)” kabul edilebilecek bir siyasal statüye erişmişse de, hiçbirinin parlamentosu, dış politika ve ekonomik politikası, savunma ve anayasal konularda yetkili değildir. Bu yüzden anılan uluslar için “devleti olmayan uluslar” terimi kullanılmaktadır (Kalaycı, 2007: 11-12).

1960'lardan sonra Quebec'liler, Kanada içinde İngiliz kültürü altında ezildiklerini, kendi dil ve kültürlerini koruyamadıklarını, ayrıca ülkenin ekonomik gücünden adil pay alamadıklarını ileri sürmüştür. Eyalet düzeyinde iktidara gelen partiler, başta federal kurumların iki dilli yapılanmasının gerçekleştirilmesi olmak üzere, tüm sorunlarda iyileşmeye neden olabilecek adımlar atmıştır. Daha sonra iktidara gelen “Qubec'liler Partisi” Kanada'dan ayrılarak bağımsız bir devlet kurma seçeneğini yeniden gündeme getirmiştir (Uygun, 2006: 74).

Qubec hareketini bastırabilmek için birçok yola başvurulmuş ve Qubec kimliğini düzenlemek için en az beş model denenmiştir. Söz konusu modeller; ikidilcilik ve ikikültürlülük, asimilasyon, entegrasyon, kültürlerarasıcılık ve çokkültürlülüktür (Kalaycı, 2007: 13).

Qubec'te günümüzde gelinen nokta, iki dillilik olarak kabul edilmekte, fakat iki kültürlülük kavramı ile iki kurucu halk ifadeleri benimsenmemektedir. Kanada'da, İngiliz kökenlilerin oranı yüzde 35, Fransız kökenlilerin oranı yüzde 25 olup, geri kalan oran ise yetmiş ayrı etnik etnik gruptan oluşmaktadır. Bu çeşitliliği tanımlamak için kullanılacak ifade iki kültürlülük değil, çok kültürlülüktür. Söz konusu örnekler, “iki kurucu halk” deyiminin toplumda bir değer taşıması için, tarihsel olgular, hatta nüfus durumundan çok, halkların ülke hayatındaki etkileri ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Tarihsel olgular, devletin kuruluş aşamasında iki halkın varlığına işaret etse bile, bu olguyu topluma katabilecek entelektüel birikimden yoksun olunması durumunda, söz konusu halk, “kurucu” sıfatıyla anılmayacaktır. Kürtler, son yıllarda “iki kurucu halk” ifadesini gündeme taşımakla birlikte, dayandıkları tarihsel olguların zayıflığı nedeniyle bu girişimin ne derecede kabul göreceği kuşkuludur. Türkiye’de Kürtler, diğer etnik gruplardan farklı olarak belirli bir bölgede yerleşik olan ve anılan bölgenin bazı kentlerinde sayısal üstünlüğü olan bir kesimdir. Avrupa ülkelerinde çeşitli düzeylerde özerkliklerden yararlanan pek çok grup benzer özellikleri göstermektedir. Ancak bu durum, anılan gruplara kuruculuk özelliği vermemiştir. Kurucu olan, devletin kuruluş aşamasında ülkeye ekonomik, kültürel ve politik yönden hakim olan grup, ya da gruplardır (Uygun, 2006: 76).

3.5. Türkiye’de Terör ile Mücadelede Sosyal Politikaların Etkinliği’ni Engelleyen Faktörler

Türkiye’de güvenlik güçleri, öncelikle terörle mücadeleyi teröristle kendisi arasında süren bir yarış veya düello olarak algılamamalıdır. Bunun yanı sıra güvenlik güçlerinin, halkın desteğini de yanlarına alacak biçimdeki çeşitli önlemler geliştirmelerinde de yarar bulunmaktadır. Her terör eylemi sonrasında, sıklıkla teröristlerin başvurduğu provokasyonlara karşı polis, alabildiğine büyük bir dikkat ve temkinle verileri değerlendirmelidir. Aynı amaca yönelik birden fazla eylemi gerçekleştiren terör örgütleri, bazen bu eylemlerle birlikte göreceli bir üstünlük sağlamaktadırlar. Sağlamaktadırlar çünkü; teröristler yaptıkları ve yapacakları eylemin; yerini/zamanını ve mağdurlarını seçebilme üstünlüklerini ellerinde tutmaktadırlar. Bu durum ise teröristlerin “her an yeni bir eylem yapabilecek” durumda gözükmeleri olgusunu da beraberinde getirir ki; bunu süreklileştirebilmek bakımından da teröristler de kesinlikle halk desteğine gereksini duyarlar. Bu nedenle de güvenlik güçlerinin yapacakları taktik hataları ve yanlış uygulamaların her birisi, terör örgütünün artılar hanesine yazılan önemli kazançlarını ve başarılarını oluşturmaktadır. Sessiz, sıradan ve masum olan geniş halk kitleleri, terörün kendisinin (bile) mağduru olabileceği korkusunu yaşadığı ve terör eylemini kendisine, ailesine ve çocuklarına çok yakın hissettiği zamanlarda, güvenlik güçlerinden kendilerini korumalarını diğer olağan zamanlara göre daha da hassas ve yoğunluklu olarak istemektedirler. Böylesi durumlarda yurttaşlar devletin

kendilerine daha sevecen ve şefkatli yaklaşımını beklerler. Örneğin: 1968-1969 yıllarında Kuzey İrlanda Protestan Polisinden çok fazla baskı gören Katolik Kuzey İrlandalılar, Britanya Askerlerini bile kurtarıcı olarak görmektedirler. Ancak askerlerin Katolıklara karşı oldukça sert ve insanlık dışı tutum içersine girmeleri sonucunda, halk kitlelerinde geniş bir hayal kırıklığı söz konusu olmuş ve IRA'nın geniş topluluklar ve kitlelerce desteklenmesine yol açmıştır. Çünkü, halkın devlet güçlerinden beklentisi, özellikle açık ve demokratik toplumlarda kendisine/kendilerine yardımcı olmaları, kendilerini korumaları ve sevecen bir biçimde davranmasını göstermesidir. Bunun tam tersine bir tavır içerisinde olunursa; halkın terörist eylemler sonrasında pozitif bir katılım yapmaması, nötr kalması ya da negatif tutum ve davranışlar içinde olması durumlarında teröristleri yapılan eylem sonrasında avantajlı kılmaktadır. Yurttaşlar eğer güvenlik güçlerinden beledikleri olumlu yaklaşımları görmüyorlarsa teröristler hemen devreye girmekte ve kendi propagandalarını yaparak yeni yeni sempatizanlar kazanmakta ve devletin işe yaramaz bir olgu olduğunu yurttaşlara empoze etmektedirler. Halkın desteğini yanına çekmesi açısından teröristin ilk aşamayı böylesi bir yöntemle başararak geçmesi sonrasında terör örgütleri bilinçli olarak korku ve baskı altında tutmaya çalıştıkları halk kitlelerine yumuşak bir yaklaşım göstererek ikinci dalga gereklerini yerine getirmeye başlarlar. Böylece devlet güçlerinin olası yanlışlıklarını ve eksikliklerini propagandaya dönüştürmek suretiyle birinci halkadaki kişiler arasından kendileri için halk desteğini kazanmaya ve artırmaya çalışırlar (Bal, 2005: 12).

Bu bağlamda, Türkiye'de terörle mücadelede sosyal politikaların etkinliğini engelleyen faktörlerin başında; terör ile yapılan mücadele esnasında uygulanan güvenlik ve istihbari tedbirlerdeki demokratik olmayan uygulamalar, sosyal devlet anlayışının işlevsizliği veya yarı-işlevli olması, ayrımcı veya dışlamacı yaklaşımlar, vatandaşın demokratik bazda olan talep ve isteklerinin göz ardı edilmesi veya karşılanmaması, terör sorununun çok boyutlu ele alınamaması, terör örgütlerine yönelik karşı-propaganda tekniklerindeki zayıflıklar v.b şeklinde sıralanabilmektedir. Söz konusu sosyal, güvenlik ve istihbari alanlardaki aksaklıklar ve çarpıklıkların aşılabilmesi için Türkiye'de terör sorununun tüm çıplaklığı ile masaya yatırılması ve yere basan önlemlerin alınması gerekmektedir. Bahse konu önlemler, yukarıda belirtilen aksaklıkların; güvenlik, istihbarat, hukuki, idari, politik, akademik çevrelerin, sivil

toplum örgütleri ile bir harmoni içerisinde çalışarak reel fikirler/çözümler üretmesi sayesinde gerçekleşecektir.

Terörün beslendiği kaynaklara inmediğimiz, güvenlik-sürdürülebilir ekonomik kalkınma-demokratikleşme ekseninde hareket eden bir dünya yönetimini kurma girişiminde olmadığımız ve farklılıklarımız içinde birlikte yaşama iradesini göstermediğimiz sürece, korkular ve güvensizliklerle dokunmuş risk dünyası devam edecektir (Keyman, 2006: 11).

3.5.1. Etnik Kökenli Milliyetçilik Anlayışı

“Millet” kavramının açık tanımı, üyelerinin gözlemlenebilir ortak niteliklerinden bahsedilerek yapılamamaktadır. Hiç şüphesiz “millet” kavramı, başka gruplara nazaran söz konusu grubun üyeleri arasında bir dayanışmayı anlatmaktadır. Bu yüzden bu kavram, toplumsal değer yargıları alanlarına girmektedir. Ancak bu grupların nasıl sınırlandırılması gerektiği, ya da bu dayanışmadan ne gibi sonuçlar çıkarılacağı konularında ise tam bir uzlaşma sağlanamamıştır. Milli bir bağ oluşumu hakkında; dil, din, soy v.b unsurun tek başına, ya da bütünüyle yeterli olmadığı hususu tarihsel gerçekler ile karşımıza çıkmaktadır. Ana dili Almanca olup, Alman milletine ait olduğunu reddeden “Alsaca-Lorenliler”, geçmişte siyasi bağlamda birleşmiş olmalarına rağmen kendilerini Fransız milletinin bir parçası olarak da görmezler. “Musevilerin bir millet olup-olmadığı?” şeklindeki soruya, Batı Avrupalı-Amerikalı Museviler ve Siyonistler olumsuz yanıt verecektir (Weber, 2007: 181-183).

Türkiye’de son dönemde, milliyetçiliğin her türlü oluşmuştur. Eskiden bilinen “Atatürk Milliyetçiliği” ile “Ülkücülük”ün yanı sıra, aynı dönemlerde oluşan ve “Kafatasçı Milliyetçilik” olarak da tabir edilen ırk temelli milliyetçilik hareketlerinin üzerine; “Sol Milliyetçilik (Ulusçuluk)”, “Sol Ulusalcılık” şeklinde milliyetçi hareketlenmeler eklenmiştir. Hatta, “Siyonist Milliyetçilik” şeklinde ortaya çıkan ve Türk dünyasının İsrail ve ABD ile birlikte birleştirilebileceğini savunan bir milliyetçilik türü dahi ortaya çıkmıştır. Bunca milliyetçi hareket olmasına karşın, anılan hareketlerin hemen hepsinin bir yönüyle izolasyoncu fikirleri savundukları görülmektedir. Ulusçular ise ülkenin yabancılara parsellendiğini, IMF’in ve Dünya Bankası’nın ülkeyi parçaladığını düşünmektedir. Öte yandan, ABD, İngiltere ve İsrail’in bir Kürt devleti

peşinde olduğunu, Kıbrıs ve Ege'nin de aynı güçler tarafından Yunanistan'a verilmek istendiğini iddia etmektedirler (Laçiner, 2006: 7).

Son yıllarda Türkiye'de meydana gelen, "Türk Milliyetçiliği" dalgasının yeniden yükselmesinin iç ve dış nedenleri bulunmaktadır. İç nedenler, Kürt milliyetçiliğinin KONGRA-GEL/PKK tarafından ayrımcı bir ideoloji olarak bölücü işlevle kullanılmasından ve teröre gerekçe yapılmasından kaynaklanmaktadır. Kürt milliyetçiliği ayrımcı ve bölücü zihniyetler paralelinde kullanılınca ve terörün gerekçesi yapılıncaya Türk milliyetçiliğinin yükselmesine doğrudan etkide bulunmaktadır.

Türk milliyetçiliğinin yükselmesinde dış nedenler ise;

- a) Ermeni milliyetçiliğinden kaynaklanan ve esas olarak "diaspora" tarafından beslenen "Ermeni soykırımının tanınması" yönündeki baskılar,
- b) Yunan veya Rum milliyetçiliğinden kaynaklanan "Kıbrıs Sorunu" konusundaki dayatmalar ve anılan dayatmaların AB tarafından da desteklenmesi,
- c) Irak'taki ABD Ordusu'na bağlı güçlerinin anılan ülkede bulunan Özel Kuvvetler mensubu askerlerimizin başına çuval geçirmesi gibi hadiseler ve ABD'nin Kuzey Irak'ta konuşlanmış olan KONGRA-GEL/PKK'yı denetlememesi,
- d) Irak askeri hareketinin temelinde yatan Amerikan milliyetçiliğinin dışa vurumları,
- e) AB'nin doğrudan veya dolaylı şekillerde Kürt, ermeni ve Rum milliyetçiliklerine verdiği destekler karşısında AB'ye üye olmak için kapıda bekleyen Türkiye'nin vatandaşlarının rencide olması, şeklinde belirtilebilir.

Türk milliyetçiliği, kendisinden başka herkesi "öteki" olarak gören katı anlayışını bırakmalı, ülke içerisinde farklı kimlikler arasında var olan polemiklere veya çatışmalara çözüm bulma hususunda, sosyal barışı ve siyasi birliği pekiştirici projeler üretmelidir. Türkiye, yükselen milliyetçilik dalgasının zararlarından korunabilmek amacıyla vatan ve millet sevgisi ülke adına avantaj haline getirilebilecek bir forma sokmalıdır. Bahse konu formda, Türkiye denilen prizmada yer alan tüm etnik unsurların kucaklanarak, ortak eşitlik, adalet ve menfaatin sağlandığı bir sistem meydana getirilmeli ve "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı"nın tüm etnik yapılan üzerinde bir değer olarak yurttaşlarımıza benimsetilmesi sağlanmalıdır. Elbette söz konusu

benimsetilme, baskıcı bir hareket tarzı uygulanarak değil, sosyal devlet ilkesinin tüm gereklerini yerine getirerek yurttaşlarımıza mensubu olduğu vatandaşlığın tüm avantajlarını ve gururunu sağlamak suretiyle yapılmalıdır (Kongar, 2005: 6).

Sovyetler Birliği'nin 1990'ların başında çökmesiyle birlikte meydana gelen süreç, dünya üzerinde "mikro milliyetçilik" anlayışının güçlenmesine neden olmuştur. Bahse konu süreç, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün bağımsız bir Kürt devletinin kurulabileceğine ilişkin inançlarını güçlendirmiştir. Daha önce "halkların kardeşliği", "halkların özgürlüğü" gibi Marksist sloganlarla taban kazanmaya çalışan örgütün söylemleri değişmeye başlamış ve "Kürt Kimliği" baskın söylem olarak öne çıkmıştır (Çevik, 2007: 12).

Türkiye'de Kürt kimliği son yirmi yılda milliyetçiliğe dönüşmüş ve iki milyona yakın oy almaya başlayarak, kitleselleşmiş etnik bir milliyetçilik haline gelmiştir. Aslında milliyetçilik, kazıldıkça yayılan bir yaraya benzemektedir. Kürtçü duyguların panzehiri Türkçü duygular olmamalıdır. Militarist söylemler veya yaklaşımlar kitleleri provake etmekte, bu şekilde sorunu içinden çıkılmaz bir hale sokmaktadır. Kürt milliyetçiliği yapan organizasyonlar da, Kürt vatandaşlarımızın çoğunluğunun etnik maceraya karşı olduğunu bilmektedir. DTP'nin bölgede aldığı oyların genel oyların üçte biri olduğu olgusu bunu göstermektedir.

Kürt sorununun şüphesiz ki bölgesel, terör içeren ve uluslararası bir boyutu vardır; ama bu boyutlara indirgenmemesi gereken bir niteliğe de sahiptir. Kürt sorununa demokratik çözüm, bir tercih olarak, "yaşamsal refah-siyasi temsil-sivil toplum-yerel kalkınma ekseninde" gerçekleşme olasılığı yüksek bir çözümü vermekte, hem de "farklı ve demokratik bir Türkiye yaratmak" vizyonunu yaşama geçirecek bir olasılığını sunmaktadır. Ötekileştirme, etnik-milliyetçilik, devlet güvenliği, uluslararası siyaset referanslarıyla başlamak yerine, etik olanı siyasi olanın önüne, dolayısıyla insani olanı siyasi olanın merkezine yerleştirerek soruna yaklaşmaktır (Keyman, 2006: 13).

3.5.2. Katı Laiklik Anlayışı

Laikliğin kelime anlamları incelediğinde, söz konusu kavramın daha iyi anlaşılması mümkün olabilecektir. Laiklik Grekçe “Laikos” kelimesin karşılık gelmekte olup; “halk, millet, kalabalık, kitle, halka, kalabalığa ait, kitleye ait sıradan, inananlar topluluğu” anlamlarını içermektedir. Latince “Laik(q)” kelimesi ile belirtilen ve “halk, millet, kalabalık” anlamına gelen laiklik, Ortaçağ Avrupası’na; “Dini vazifeler dışında hizmet gören, manastırlarda bu adı alan frerler ve sörler” kesimini nitelendirmek için kullanılmaktadır (Çakar, 2004: 165).

Türkiye’de “laiklik” kavramı, anayasanın temel nitelikleri arasında bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin anayasasında laiklik anlayışı devlet sistemine yönelik bir düzenleme anlayışı ile geliştirilmiştir.

Laikliğin en temel anlamı, devletin dinler karşısında tarafsız kalmasıdır. Bahse konu tarafsızlığın kaçınılmaz sonucu, siyasi ve hukuki düzenin hiçbir dini öğretiye dayandırılmamasıdır. Çünkü, aksi taktirde, yani devlet dinlerden veya dini yorumculardan birini resmileştirirse, devletin tarafsızlığı ortadan kalkmaktadır. Ancak, devletin dinlerin karşısında tarafsız olması, devletin toplumsal ortamı dinlerden temizlemeye kalkışmasını gerektirmemektedir. Devletin dinlere karşı tarafsız kalmasında temel amaçlardan biri, dini siyasi müdahale ve etkilerden uzak tutmaktır. Yani, laiklik sadece devletin dini etkilerden kurtarılması demek değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi olarak; dinin, devletin baskı, yönlendirme ve istismarından kurtarılmasıdır. Bununla birlikte, genel laiklik tanımından hareketle, demokratik devletin, vatandaşlarının dini ve dinden kaynaklanan sosyal pratiklerine müdahale edip edemeyeceği sorusu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde din ve devlet ayrılığına verilen ad kurumsal doktrindir. Kurumsal doktrin üç temel ilkesi bulunmaktadır. Bunlar;

a) Demokratik devletin dini pratiklere belirli sınırlar içerisinde izin vermesidir. Buna “liberteryen ilke” denilmektedir. Söz konusu sınırların neler olduğunu tam anlamıyla tespit etmek oldukça zordur.,

b) İkinci ilke eşitlik ilkesidir. Bunun anlamı, devletin bir dini diğerine tercih etmemesi, dinlerden birini diğerine oranla imtiyazlı muameleye tabi tutmamasıdır. Bunun çeşitli yan anlamları ve uygulama alanları bulunmakta olup, en önemlilerinden biri; kamu görevlilerine işe girişte belirli bir dine mensubiyet aranmamasıdır. Devlet, teorik olarak sınırsız din özgürlüğü tanıırken, aynı zamanda bazı dini gruplara imtiyazlı bir şekilde

muamele edebilir. Haftalık tatil günlerinin seçimi, önemli dini olaylarda resmi tatil ilan edilmesi gibi uygulamalarda eşitlik ilkesine aykırı olup-olmadığı hususu tartışılabilir.,

c) Üçüncü ilke tarafsızlıktır (nötralite). Bunun anlamı, devletin dini kişileri veya dindar kurumları, dini oldukları gerekçesi ile öyle olmayanlara tercih etmesidir (Yayla, 2003: 120-125).

Türkiye’de, 1946 yılında çok partili siyasal hayat başladığı zaman, yirmi yedi yıldır iktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)’ne yöneltilmiş olan suçlamalar arasında en çok sözü edileni, Müslümanların bu dönemde serbestçe ibadet edebilme imkanından yoksun bırakılmış olmaları şeklindeki suçlamalar olmuştur (Mardin, 2005: 130).

İslam Dini'nin dünyada en saygın şekilde uygulandığı ülkelerden birisi Türkiye'dir. Ülkemizde yüz bin cami bulunmaktadır. Bunların her birinde devletin maaşını ödediği imamlar mevcuttur. Bu laiklik sayesinde mümkün olmaktadır. Ancak ortada yanlış olan bir şey bulunmakta olup, laikliğin karşısında, laikliğe karşı bir cephe oluşturmak ve bundan medet ummaktır. Türkiye'deki laik rejimi değiştirmek isteyen dış güçler bulunmaktadır. Bunların Türkiye'de teröre destek verdikleri ve geçmiş dönemde; Bahriye ÜÇÖK'tan, Ahmet Taner KİŞLALI'ya pek çok Atatürkçü düşünürümüzün kaybına yol açtıkları ortadadır (Başeren, 2006: 12).

Bu bağlamda, Türkiye’de gündemi sıkça meşgul eden polemik konularından biri olması bakımından “Katı Laiklik Anlayışı”nın giderilmesi oldukça önem arz etmektedir. Her söylemin, fikrin, ideolojinin ve görüşün bir “karşı-görüşü” bulunduğu gibi, katı laiklik anlayışının da karşıt bir görüşü bulunmaktadır. Kanımızca her iki grubun da bu tür polemiklerden sosyal ve ekonomik rantlar elde etme amaçları bulunmaktadır. Çünkü, katı laiklik anlayışı güden gruplarında, laiklik karşıtı söylemleri bulunan gruplarında kendilerine ait televizyonları, dergileri ve gazeteleri bulunmakta olup, toplumun gündemini meşgul eden polemikler söz konusu çıkar gruplarına avantaj sağlamaktadır. Konunun en vahim yüzü ise, bahse konu polemiklerden etkilenerek terör eylemleri yapan sözde dini motifli terör örgütlerinin bulunmasıdır.

3.5.3. Yerel ve Katılımcı Demokrasi'nin Olmaması

Demokrasi sözcüğü Yunanca olup, bir yönetim sistemi olarak ilk defa antik Yunan'da gelişmiş ve M.Ö.6 ve 4.yüzyıllar arasında Atina Devleti'nde olgunlaşmıştır (Yılmaz, 2006: 28).

Demokrasinin üç önemli ilkesi bulunmaktadır: siyasi-fikri hürriyet ilkesi, çoğulculuk (pluralizm) ilkesi, katılımcılık ilkesi ve hukuk ilkesi (Seyyar, 2002: 115).

ABD'de, hükümet dışı kuruluş statüsünde kabul edilen "Freedom House", 1972 yılında kırk üç ülkeyi "tam demokratik", otuz sekiz ülkeyi "kısmen demokratik", altmış dokuz ülkeyi ise "anti-demokratik" olarak sınıflandırmıştır. Aradan geçen otuz yıl zarfında, söz konusu rakamlar demokrasi lehine ikiye katlanmış, demokratik ülkelerin sayısı seksen dokuz, kısmen demokratik ülkeler elli altı ve anti-demokratik ülkeler kırk yedi sayısına ulaşmıştır (Yılmaz, 2006: 58).

Türkiye'ye yurtdışından yapılan eleştiriler ve ayrılıkçı fikirler taşıyan kesimler tarafından dile getirilen, Kürt kökenli vatandaşlara kültürel haklar tanınmadığı, kendi dillerini konuşamadıkları ve geliştiremediği, anılan kesimlerin baskı altına alındığına dair söylemler sıkça kullanılmakla birlikte, özellikle 17 Aralık Süreci ile birlikte Türkiye'nin demokratik normlarını yerine getirdiği hususunun tescil edilmesi, Avrupa kaynaklı eleştirilerin ortadan kalktığı, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün çevrelerinin de, bu bağlamda yeni taktik arayışlarına giriştiği görülmektedir. Türkiye gibi terör sorunu yaşayan İspanya ve İngiltere gibi ülkeler incelendiğinde, etnik terör eylemlerinin en şiddetli olduğu dönemlerde dahi demokratik devlet görüntüsünü zedeleyecek uygulamalara devlet politikası bağlamında yer verilmediği, hatta yeni önlemlerle terörün önünü kesmek ve halkın içindeki dayanak noktalarını ortadan kaldırmak için demokratik araçlardan yararlandığı da görülmektedir. Demokratik açılımların yapılmış olması, hatta bunların daha da geliştirilmesi, özellikle KONGRA-GEL/PKK'nın üzerinde büyüüp yeşerdiği propaganda silahının elinden alınması anlamını taşımaktadır. Askeri alandaki terörle mücadelenin başarıya ulaşması ile birlikte, demokratik reformlar Türkiye'nin hem uluslararası alanda hem de kendi içinde güçlenmesi sonucunu doğurmuştur (Uzun, 2005: 11).

Türkiye'de bireysel olarak insanlar bütün özgürlükleri kullanma hakkına sahiptir, sahip olmalıdır. Bunun sınırını, kullandıkları yöntem belirlemektedir. Bu yöntem terörü reddeden, şiddet araçlarını kullanmayı reddeden, yani demokrasinin meşru araçlarıdır.

Bu çerçevede insanların özgürlüklerini kullanması, demokrasi içinde demokrasi ile sınırlandırılmış, insanı geliştirecek bir haktır (Bilgin, 2007: 11).

3.5.4. Yerel Kültür ve Dillere Tehdit Gözüyle Bakılması

Türkiye'nin toplumsal yapısı; gelenekleri, yaşam biçimleri, kökenleri ve inançları yönünden farklılaşan çok sayıda gruptan oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, Anadolu gibi tarih boyunca çok farklı kültürlerin yeşerdiği, çok sayıda halkın yurt olarak benimsediği bir coğrafya için şaşırtıcı olmamaktadır. XIX.yüzyıl boyunca ve XX.yüzyılın başında, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar, Kafkaslar ve Kuzey Afrika'daki topraklarını kaybetmesi üzerine, bu bölgeleri kaybetmek zorunda kalan grupların, Anadolu'ya sığınması söz konusu çeşitliliği daha da artırmıştır (Uygun, 2006: 66).

Bir ülkede, etnik veya dini kimlik “öteki“ olarak dışlanırsa veya tehdit olarak algılanırsa, o zaman o ülkede çözümü yıllar, hatta asırlar alabilecek sorunlar başlamıştır.

Siyasal bölünmenin temelleri, kültürel ayrılıkçılıkta yatmakta olup, dil, din, mezhep, ırk, milliyet farklılıklarını vurgulayarak ayrılıkçılık amacıyla gündeme getirdiğiniz zaman, Küresel Yeni Dünya Düzeni'nde gidilecek yol siyasal özerklik, yani ulus devletin sonudur. Türkiye'de, din,, mezhebi, ırkı, milliyeti politikada kullanmanın sonu, kaçınılmaz olarak kamplaşmalar, ayrılıkçı eğilimlerin güçlenmesi ve devletin bölünmesi olacaktır. Türkiye'de, Alevi-Sünni ayrılığı sürekli gündemde tutulmakta, Türk-Kürt farklılığı ayrılıkçı etnik terör bağlamında vurgulanmaktadır. Hrant DİNK Suikasti, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu tüm bölünme eksenlerini içte ve dışta güçlendiren, derinleştiren bir etkiye sahip bulunmaktadır (Kongar, 2007: 3).

Türkiye'nin temel ilkeleri ve kuruluş iradesi incelendiğinde, ülkedeki “anayasal yurttaşlık” kavramı ile sorunlu bulunduğu hususunu belirtmek zor görünmektedir. Nitekim Türk Anayasaları incelendiğinde, söz konusu anayasalarda ve resmi söylemlerde etnik vurgu ağırlıklı olarak yer almakla birlikte, hiçbirinde herhangi bir etnik ve dinsel topluluğu diğeri üzerinde egemen kılan veya bir grubu doğrudan baskılayan bir yapının oluşmadığı hususu açıkça göze çarpmaktadır. Anayasal yurttaşlık kavramı ve bunun içerimlerinin ülkenin bölünmesini hızlandıracağı ve bu kavramın kullanılmasının bile sakıncalı olduğuna yönelik düşünceler, eski alışkanlıklardan ve dayanıksız korkulardan kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin çatısı, hangi etnik yapıya

dayanırsa dayanılsın, vatandaşlar kendilerini nasıl tanımlarsa tanımlasın, farklılıklara rağmen barış içinde ve bir arada yaşama imkanını vatandaşlarına tanımaktadır (Uzun, 2005: 11).

Türkiye, XXI. yüzyılda resmi ideolojisini, modernlik anlayışını, özgünlük yorumunu, tarihe bakış açısını yeniden tanımlamak, rejiminin temel niteliklerini toplumsal bir uzlaşma çerçevesinde yeniden yorumlamak zorundadır. Bunu yapmayan Türkiye'nin toplumsal huzura kavuşması ve içinde yaşadığı dünyaya uyum sağlaması son derece zordur. XIX.yüzyıla ait vülger materyalizmi ve bilimciliğini merkezine yerleştirmiş bir modernlik anlayışıyla dünyaya bakan, devlet-birey ilişkilerinin temelde “aydınlatma-aydınlanma” zaviyesinde ele alındığı bir yapının günümüzde toplumsal huzur içinde yaşamasının imkanı bulunmamaktadır. Aynı şekilde, Türkiye'deki sorunların “sui generis” değildir. Her toplumda karşılaşılan türden sorunlar olduğu hususu kabul edilmediği sürece, Türkiye'nin sınırları dar bir demokrasi çerçevesinde yönetilmesinin önüne geçebilmek mümkün değildir. Bu çerçevede, Türkiye'de tarih ile olan ilişkilerinde, “mükemmelleştirilmiş tarih” öğretisi çerçevesinde geçmişle kavga, ya da onu güncelin parçası haline getirme zemininden çıkarılması gerekmektedir (Kahraman, 2007: 14).

Türkiye, farklı dönemlerde uygulanan kimlik siyasetlerinin bedelini farklı şekillerde ödedi ve ödemeye devam etmektedir. Bir tarafta yükselen milliyetçilikler, öte tarafta küreselleşmenin ulus-devlet yapısını çözücü etkileri, mevcut kimlik tanımlarının lokal olanla global olan arasında sıkışıp kalmasına neden olmaktadır. Yaşadığımız hızlı değişim sürecinde ne tek başına “dünya vatandaşlığı” gibi müphem bir kavram, ne de asabiye temelli grup kimlikleri sosyal ve siyasi bütünlüğü sağlamamıza imkan vermemektedir. Türkiye'nin çok katmanlı kimlik ve kültür yapısı, bu iki kutbun dışında daha derinlikli ve kapsamlı bir kimlik tasavvuru geliştirmemizi zorunlu kılmaktadır. Amartya Sen'in de belirttiği gibi, bir birey yahut topluluk, aynı anda birden fazla kimlik dokusuna sahip olabilmektedir. Bir insan aynı anda kadın, müzisyen, dindar, Afrikalı, akademisyen, antika koleksiyoncusu, hikaye yazarı ve uzun mesafe koşucusu olabilmektedir. Bu kimlik dokularının her biri, beraberinde farklı ama birbiriyle irtibatlı kimlik ve kültür ağları getirmektedir. Kadın olmak ortak paydası, müzisyen olmak ortak paydasından, hikaye yazarı olmak Afrikalı olmak ortak paydasından farklıdır ama

bunların her biri aynı bireyde (ve topluluklarda) birbiriyle irtibatlı yeni ilişki ağlarının oluşmasına imkan tanımaktadır. Gilbert RYLE'nin ifadesiyle “kalın tasvir” yapmaya imkan veren yapılarda farklı katmanlar, aynı zamanda farklı ilişki ağlarını ifade etmektedir. Bu katmanlar arasındaki farklılıklar, şizofrenik bireylere değil, çok yönlü ve çokdokulu kimlik yapılarına tekabül etmektedir. Modern ulus-devletin, çokkatmanlı ve çokdokulu kimlikleri tek bir seviyeye indirgemeye çalışması, bugüne kadar otoriter devletler üretmekten ve etnisite temelli çatışma alanları yaratmaktan öte bir sonuç vermemiştir. XIX.yüzyıl Avrupa'sında ulus-devletin varolabilmesi, müstakil, tarih dışı (ahistoric) ve çoğunlukla mitolojik kökleri olan bir ulusun inşa edilmesine bağlıdır. Bu manada (modern) Fransız devleti, (modern) Fransız ulusunu öncelemektedir. Modern Fransız devletini üreten Fransız halkı değildir; tam tersine Fransız ulusu denen etno-sekiler yapıyı üreten, krallık rejimine karşı mücadele eden ve varolabilmek için müstakil ve muhayyel bir ulusa ihtiyaç duyan Fransız elitidir. Sorun, insanların bu basit gerçeği gözden kaçırıp, üretilen kurucu mitlere tarih üstü gerçekler olarak inanması ve buna göre bir ben ve “öteki” tasavvuru üretmesinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan Türkiye'de Türk, Kürt, Alevi, Sünni, vs. kimlikleri tartışılırken, bu kalıplardan her birinin modernleşme ve küreselleşme karşısında yaşadığı eksik kaymaları gözden kaçırılmaktadır. 1850'lerdeki Türk ve Kürt tanımları, 1920'lerdeki tanımlardan ne kadar farklıysa, 2000'li yıllardaki tanımlar da o kadar farklıdır. Bölgesel ve sosyal sınıf açısından baktığımızda da benzer bir farklılaşma söz konusudur. Ağrı'daki bir Türk'le, İstanbul'daki bir Kürt'ü, Ankara'daki bir Laz'la, Bursa'daki bir Çerkez'i, Türk, Kürt, vs. şeklindeki genel grup tanımlamalarının içine koymak ne kadar mümkündür. Bu grupların siyasi, kültürel, hukuki, ekonomik ortak paylaşım alanlarını göz ardı ederek bir Türkiye mozağinden bahsedememekteyiz. Kimlik siyasetine dayalı her söylem, bu grup tanımlamaları arasındaki farkları göz ardı etmemize ve gerçekliği yanlış algılamamıza yol açmaktadır. Bu gruplar arasında kurulmuş ve kökleşmiş çok derin ilişkiler bulunmaktadır. Kimlik siyaseti üzerinden hak talebinde bulunmak bu ilişkileri yok saymak anlamına gelmektedir. Adalet, barış ve özgürlük ilkeleri etrafında bütünleşmek, Türkiye'deki etnik grupların varlığını (ve yaşadıkları hususi sorunları) yok saymak anlamına gelmemektedir. Tam tersine bu sorunlarla baş edebilmek ve çokluk- içinde-birlik ruhunu yakalayabilmek için, etnisite temelli kimlik siyasetlerini sorgulamak ve aşmak gerekmektedir. Bu yüzden geçmiş uygulamalara bakarak

Kürtlerin geç kalmış bir milliyetçilik yapma hakkına sahip olduğunu zımnen söylemek sorunu çözmekte, derinleştiriyor. Aynı şekilde Türkiye'ye sahip çıkmak adına Türk, Çerkez, Arap, vs. milliyetçiliği yapmak da çözüme katkıda bulunmamaktadır (Kalin, 2006: 13).

3.6. Terör ile Mücadelede, Sosyal Politikaların Etkinliğini Kolaylaştıracak Yeni Zihni Yaklaşımlar

XXI. yüzyılın kaçınılmaz küresel ilişkiler ve karşılıklı etkileşimler ağı içerisinde somut bir gerçekle karşı karşıya bulunmaktayız. Bilgi toplumu sürecine girilmesini sağlayan gelişmiş ekonomilerin önemli katkılarıyla sahip olduğumuz küresel değerler sisteminin vaat ettiği barışçı-müreffeh-güvenli siyasi yapıların bünyesinde, hala güneyi, doğuyu sömüren, medeniyetler çatışmasından rant elde edebilme ihtiyacını duyan, terörle mücadeleyi çıkarları için kullanabilme arayışı içinde olan güçler bulunmaktadır. Bu küresel gerçeklikle mücadele edebilecek küresel mekanizmalar da bulunmamaktadır. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın duyulan bu ihtiyaca cevap verebilmesi temennisi dışında, somut bir imkan mevcut değildir. Çizilen karamsar tabloya rağmen, tarihi süreç içerisinde, zorlu mücadelelerle kazanılan evrensel değerlerin (demokrasi, insan hakları, adalet, eşitlik, refah, laiklik vs.) şekillendireceği politik sistemlerle, daha mutlu hedeflere ulaşılabilmesi imkanlarının varlığına işaret edilmesi de, temel bir gerçeklik olması bakımından önem kazanmaktadır. Türkiye'de, ülkenin her açıdan gelişmesinde arzu edilen hedeflere ulaşılması için bazı temel sonuçların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Söz konusu temel sonuçlar;

- a) Evrensel değerlerle şekillendirilen ve güçlendirilen demokratik sisteme süreklilik kazandırılması,
- b) Siyasi organizasyonların öncelikle; çağdaş demokrasi kültürü ve zihniyetinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi hususunu, çözümlemeleri gereken temel sorun olarak benimsemeleri,
- c) Devlet yapısında, söz konusu kültür ve zihniyetle şekillenen kurumsal yapıların oluşturulması,

- d) Devlet ve toplumsal yapının hukukun üstünlüğü çerçevesinde şekillenmesi,
- e) Türkiye'nin coğrafi konumunun, farklı inançların ve kültürlerin oluşturduğu hamurun ortaya çıkardığı özelliği ve evrenselliği dikkate alan jeopolitik ve jeostratejik yönelişlerinde, küresel ve bölgesel güçler dengesini gözeten, barışçı-evrensel değerlerle güçlendirilmiş hedeflerinden uzaklaşmayan, şeffaf politikalar oluşturulması ve uygulanması,
- f) Genellikle dış konjonktürün yönlendirdiği silahlanma çalışmalarının, ülkenin kaçınılmaz ihtiyaçları dışında, ekonomik gelişmelerin devamlılığını sağlayıcı şekilde planlanabilmesi,
- g) Türkiye çağdaş-demokratik-laik değerleriyle sahip olduğu İslam kültürünün yaratabildiği çağdaş yorum ve uygulamalarıyla, bölge halklarını ve farklı sistemlere sahip yönetimlerini etkileyebilecek potansiyele sahip olduğunun bilincinde olunması,
- h) Sözde Kürt sorunu, laik-şeriatçı sistem tartışmalarını, Alevi-Sünni kimlik tartışmalarını demokratik sistemin kriterleri çerçevesinde çözme iradesini gösterilebilmeli, söz konusu konularda, siyasi, sosyal ve hukuki çözümleri şekillendirebilecek siyasi karar mekanizmalarının yanı sıra, sorunların taraflarının ve sivil toplum adına hareket eden organizasyonların, çağdaş demokrasi kültürü içerisinde alabilecekleri inisiyatiflerin etkinliğine önem verilmeli, şeklindedir. Topyekun gücünü değerlendirebilen, toplumsal bütünlüğünü sağlayabilen, ekonomik-kültürel-stratejik ağırlığı bölgesel ve küresel olarak gelişme gösteren Türkiye'ye karşı, sınırları ötesinde meydana gelebilecek yeni oluşumların tehdit yaratabilme kabiliyetleri yeterli olamayacaktır, gibi temel parametreleri dikkate alan yaklaşımlarla şekillendirilecek strateji- taktik politika üretimleri, iç ve dış sorunlarımızın çözümlerinin anahtarları olabilecektir (Öneş, 2007: 7).

Türkiye'de, terör ve şiddete karşı mücadele için, milliyetçilik değil demokratikleşme; yasaklamalar değil haklara, özgürlüklere ve sorumluluklara dayalı bir toplumsal çoğulculuk; alt kimlik-üst kimlik tartışmaları değil, çok kültürlü anayasal vatandaşlık; asli-kurucu unsur arayışları değil, demokratik çoğulculuk talepleri, gerekli bir umut ortamı yaratabilecektir. Söz konusu çözümler ayrıca, Türkiye'deki Kürt sorununun çözümünde de umut ortamı yaratabilecek olup, ülkede bir siyasi rejim, bir siyasi kültür,

bir toplumsallık biçimi olarak demokrasinin derinleşmesi ve yerleşmesi, Kürt sorununda giderek azalan çözüm olasılığında da bir umut sağlayabilecektir (Keyman, 2006: 13).

Terörle mücadelede “sosyal barış”ın sağlanabilmesi için; toplumun tüm unsurlarıyla müzakerelere katılabileceği ve çeşitli çözüm önerileri geliştirebileceği özgürlükçü ve barışçıl bir siyasal iklimin oluşturulmasına çalışılmalıdır. Birlikte yaşama iradesinin bir ifadesi olarak; dışlayıcı tanımlardan ayıklanmış bir ortak siyasal kimliğin oluşmasını sağlayacak şekilde, bütün yurttaşların hukuksal eşitliğini ve özgürlüğünü güvence altına alan ve onları eşit haklar ve sorumluluklar ile donatan anayasal bir sistemin uygulanması şarttır. Bu bağlamda Türkiye'nin avantajlı bir durumu bulunmaktadır. Söz konusu avantaj, Türk toplum geleneğinde, devletin bir nevi “baba” şeklinde nitelendirilebilecek ve merhamet, anlayış, şefkat v.b özelliğe haiz bulunan nesnel yapısından ileri gelmektedir.

3.6.1. Ortak Vatan Anlayışını Pekiştiren Milliyetçilik Anlayışının Tesis Edilmesi

Türkiye’de, bir grubun içinde oluşan fikirler, coşkular, değerler diğer gruba sızmamaktadır. Toplumsal kitlenin bir noktasında uyanan dev güç, birkaç metre öteye aktarılamamaktadır ve doğduğu yerde ölüp gitmekte, toplumsal esneklik bulunmamaktadır (Sevindi, 2007: 3).

Bununla birlikte, Türkiye’de tarihen din kardeşliği, hukuken “vatandaşlık” sayesinde nüfus iç içe geçmiş, “iç sınırlar” hiç olmamıştır. Bugün Kürt kökenli vatandaşlarımızın çok büyük kısmı bölge dışında, ülke sathına yayılmıştır. Bu kadar iç içe geçmiş, şehirleşmiş, dışa açılmış bir toplumda etnik kimlikleri eski usullerle bastırmaya kalkmak da, Demokratik Toplum Partisi (DTP)’nin belirttiği şekilde, Kuzey İrlanda ve Belçika’daki etnik yapılanmaları, eyalet sistemlerini örnek göstererek etnik milliyetçilik yapmak da yanlıştır. Eyalet sistemi, yani etnik kimliklerin ayrı kamusal bölgeler veya yönetimler biçiminde kurumlaştırılması rahatlama getirmemekte, aksine sürtüşmeyi artırmaktadır. Anthony BIRCH, David MILLER, Michael O’NEIL, John Mc GARRY gibi bilim adamlarının araştırmaları da bunu kanıtlamaktadır. Amerikan ve Alman federasyonları, tarihte çeşitli parçaları "birleştirerek" oluşmuş oldukları için başarılıdır. Türkiye gibi, bin yıldır iç sınırları olmamış, yüz elli yıldır da “üniter devlet” yönünde gelişmekte olan bir ülkede eyalet sistemi “parçalara ayırma” etkisi yapma ihtimaline neden olup, “merkezkaç” dinamiklerini, çatışmaları kışkırtacaktır (Akyol, 2007: 3).

Türkiye’de Türk-Kürt ayrımının keskinleştiği ya da daha doğrusu keskinleştirilmeye çalışıldığı bir toplumsuzlaşma, ülkeyi ayrışma ve kutuplaşmaya doğru yöneltmektedir. Türkiye'nin demokratikleşme sürecinin engelleyici kilit noktalarından biri olan Kürt sorununun çözümü için çaba sarf etmek yerine, şiddet, kutuplaşma ve çözümsüzlük havası ağır ağır ülkenin üzerine çökmektedir. “Türkiye'nin demokratikleşmeden dış politikaya, modernleşmeden çok kültürlü çoğulcu günlük yaşama, makroekonomik istikrardan eşitsizlik-dışlanma ekseninde hareket eden sosyal adalet alanına kadar tüm toplumsal sorunlarının ve ilişkilerinin anlaşılması ve çözümlenmesi için hesaba katılması gereken ön önemli ve en etkili öğelerin başında Kürt sorunu geliyor” önermesi abartısız, ama gerçekçi bir durum saptaması olduğu halde, giderek bir arada yaşamının olanakları ortadan kaldırılmaktadır (Keyman, 2006: 13).

3.6.2. Dinlere ve Ortak Değerlere Saygılı Bir Laiklik Anlayışının Tesis Edilmesi

Çağdaş bir ulus devletinin olmazsa olmaz iki temel ayağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi laiklik ise, ikincisi de yurttaşlık ilişkisinin devlet ve vatandaş arasında hukuksal bir temelde kurulmuş olmasının gereğidir. Laiklik ilkesinin öyle üzerinde çok derin tartışmalara girilmesini gerektirmeyecek kadar basit bir tanımı vardır ve bu tanıma göre, devletin, yurttaşlarının inançları ya da inançsızlıkları ne olursa olsun tümüne eşit mesafede durma zorunluluğu ortadadır. Laik bir devlet yapılanması; Sünni, Alevi, Musevi, Gregoryen, Katolik, Protestan vs. ya da tanrı tanımaz tüm inanç ve inançsızlık sahibi yurttaşlarına eşit mesafede kalma durumundadır. Laiklik, Türkiye’de algılandığı gibi türbanla mücadeleye indirgenebilecek kadar basit bir konu da hiç değildir. Bahse konu “eşit mesafe” kavramı, mutlaka ve mutlaka din hizmetinin gerektirdiği fonlama ihtiyacını da kapsam içine almak zorundadır. Devletin inanç ya da inançsızlık konusunda laiklik ilkesinin gereği olarak yurttaşlarının tümüne eşit mesafede durma zorunluluğu, aynı devletin yine tüm vatandaşlarının etnik kimliklerinden bağımsız olarak eşit mesafede durmasını da, anayasal vatandaşlık ilkesi açısından da zorunlu kılmaktadır. Çağdaş bir ulus devlet, bu iki özelliği mutlaka ama mutlaka taşımalıdır. Oysa Türkiye ulus devleti bu iki özelliği de maalesef 1923'ten günümüze tam anlamıyla yaşama geçirememiştir (Karakaş, 2007: 12).

Türkiye’de, dinlere ve ortak değerlere uygun bir laiklik anlayışının tesis edilmesi toplumda yıllardır yaşanan polemiklerin aşılmasına yardımcı olacak, Türk toplumunu

çeşitli kamplara bölerek ülke gündemini meşgul eden, hatta söz konusu kamplaşmaları taban kazanma çalışmaları ve propaganda faaliyetleri için birer unsur olarak kullanan terör örgütlerine darbe vurabilecektir. Söz konusu laiklik anlayışı ile birlikte, Türkiye’de Alevi-Sünni tartışmaları, türban polemikleri v.b sorunun aşılması sağlanılacak, bu şekilde bahse konu toplumsal tartışmaları örgütsel faaliyetleri için bir malzeme olarak kullanan terör örgütlerinin çalışmaları engellenebilecektir.

3.6.3. Diyanet Hizmetleri’nin Yaygınlaştırılması

Peygamberimiz Hz. Muhammed’in döneminde, gerek “Medine Sözleşmesi”nde, gerekse “Veda Hutbesi”nde insanlığın huzuru, barışı için çok samimi kardeşlik ve beraberlik mesajları verdiği, insan haklarının korunduğu, insanların barışa, kardeşliğe sevk edildiği tarihi bir dönem yaşanmıştır. Aynı bakış açısıyla Anadolu’da binyıllık kardeşliklerin yaşandığı, farklı kültür ve inançların barış ve huzur içinde yaşadıkları örnek bir tecrübe üretilmiştir. Anadolu topraklarında, farklı inançlar, ırklar, renkler, kültürler bir arada olmuş ve bunun için hiç bir “yasa”ya gerek duyulmamıştır. Türkiye’nin, kendi insan hakları kavramına sahip çıkarak, yaradandan ötürü yaratılan herkesin kucaklanması gerekmekte olup, vatandaşlar arasında karşılıklı sevgi ve saygı anlayışı yeniden tesis edilmelidir (Coşkun, 2006: 11).

Diyanet İşleri Başkanlığı, dini konuların modern hayata göre yeniden yorumlanması ve Batı’da kullanılan “İslami terör” gibi kavramlara karşı ortak tepki gösterilmesi amacıyla “uluslararası din konseyi” kurulması çağrısında bulunmuş olup, söz konusu uluslararası din konseyinin siyasetten uzak, bilgisi herkes tarafından kabul edilmiş isimlerden oluşturulması gerektiği hususları üzerinde durulmuştur (Yılmaz, 2007: 12).

“Dini terör” şeklinde bir nitelendirme doğru bir yargı olmamakta, masum insanları öldürmenin hiçbir dinde yeri bulunmamaktadır. Dinin teröristler tarafından kendi fiillerini meşrulaştırmak üzere suistimal edildiğini söylemek çok daha doğru olacaktır (Başeren, 2006: 12).

Türkiye’de terör ile mücadelede din ve devlet kurumları arasında diyalogun yeniden tesis ederek yaklaşımda bulunulması anılan sorunun çözülmesinde önem arz etmektedir. Bu çerçevede, sorunun çözülmesine politika üretebilecek, sivil toplum örgütleri, akademisyenler, aydınlar v.b çevrelerin yanı sıra, din adamlarının da büyük bir işlevi

bulunmaktadır. Özellikle, genç kuşağın içine düştüğü psikolojik ve moral sorunların giderilerek, terör örgütlerinin alt yapı kazanmasını engellemeyebileceği hususu bu çerçevede değerlendirilebilecektir.

KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne yakınlığı ile bilinen Fırat Haber Ajansı'nın 300 militan üzerinde Ocak 2006 ayı itibarıyla yaptığı ankete göre, bahse konu militanların en beğendikleri dini önderin “Zerdüşt” olduğu ortaya çıkmıştır. Örgüt mensuplarının yüzde 34'ü anılan soruya “Zerdüşt” şeklinde yanıt vermiş, Hz.İsa seçeneği de aynı oranda destek görmüştür. Örgüt mensuplarının yüzde 11'i, ölümlere tapınılan bir inancın kurucusu olan Mani'yi en beğendikleri dini önder olarak seçmiştir. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının yüzde 10'u Hz.Muhammed'i en beğendikleri dini lider olarak seçmiş, yüzde 7'si Hz.Musa'yı, yüzde 4'ü ise Hz.İbrahim'i beğendiklerini açıklamıştır. Son yıllarında propaganda aracı olarak din motifini kullanmaya başlayan KONGRA-GEL/PKK, ölen militanlar için mevlit okutmaya başlamıştır. 2005 yılı içerisinde ise, kendilerini “Melle (din adamı)” olarak tanımlayan bir grup, basın toplantısı düzenleyerek, Abdullah ÖCALAN'a uygulandığı ileri sürülen sözde tecridin kaldırılmasını talep etmiştir. Ancak, Fırat Haber Ajansı'nda yayımlanan anket, militanların Zerdüşt'e, İslam Peygamberi'nden daha fazla sempati duyduğunu göstermiştir (2006: 11).

Bahse konu anket sonuçları, KONGRA-GEL/PKK terör örgütü mensuplarının dini konularda oldukça bilinçsiz olduklarını ortaya çıkarmıştır. Türkiye'de diyanet hizmetleri'nin yaygınlaştırılması, insanlığı en fazla önem veren din olan İslam Dini'nin prensiplerinin vatandaşlar tarafından daha fazla anlaşılmasına neden olacak, bu bağlamda dininin gereklerini öğrenen bir birey, “terör” gibi çağın vebası olan tüm hareketlerden uzak durmayı, öncelikle dininin emri sayarak hareket edecektir. Bununla birlikte, Türkiye'de diyanet hizmetleri yaygınlaştırılırken dikkat edilmesi gereken nokta, söz konusu hizmetlerin çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'ne uygun din adamları tarafından verilmesine özen gösterilmesi, hiçbir kişi, grup, zümre, cemaat veya terör örgütü tarafından anılan hizmetlerin istismar edilmesine izin verilmemesi gerekliliğidir.

3.6.4. Katılımcı Demokrasi Anlayışının Tesis Edilmesi

Demokratik devletin temel ilkelerinin başında, devletin tüm etnisitelere, tüm dinlere, tüm felsefi düşüncelere aynı uzaklıkta olması ve yurttaşların da anayasanın kendilerine tanıdığı güvencelerle özgür ve güven içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri gelmektedir (Uzun, 2005: 11).

Türkiye’de, 1950 sonrasındaki hakim siyaset, sadece merkezi elite muhalefet anlamında bir demokrasiyle bütünleşmek ve onun kalkınma politikalarıyla desteklenmesi ve asgari refahın yaratılması şeklinde tezahür etmiştir. Ancak Türkiye, 2000’li yıllara geldiğinde önemli bir gerçek ile yüz yüze gelmiştir. Ekonomik küreselleşme ve finans kapitalin sınır tanımaz akışkanlığı, Türkiye’nin dünyayla entegrasyonunu her zamankinden daha fazla zorlamış, bununla da yetinmeyerek değişmesini gerektirmiştir. Toplumda, “AB Süreci” olarak bilinen dönem, bütünüyle yabancı sermayenin Türkiye’ye gelmesi ve burada efektif olması için gerekli olan hukuksal/yapısal düzenlemeler olarak karşımıza çıkmıştır. Türkiye, küreselleşmeyle imtihanı esnasında önemli iki sorun ile karşı karşıya kalmıştır. Bunlar; Türkiye reel demokratik bir siyaset kuramamış ve reel demokratik bir siyasal pratik çerçevesi kuramayan Türkiye, buna en yakın olan melez ideolojilerle kendisini özdeşleştirerek yeni sorunlar üretmiştir (Kahraman, 2007: 12).

XXI.yüzyıla girerken Türkiye’nin devlet-toplum ilişkilerinin demokratik bir tarzda yeniden yapılandırılması gereksinimi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Türkiye’de, 1980 sonrasındaki dönem, anılan gereksinim bağlamında ciddi bir paradoksu içermektedir: bir taraftan “demokrasiye olan bağlılık” yalnızca sivil toplum örgütleri ve demokratlar tarafından değil, aynı zamanda ironik olarak, devlet ve siyasal seçkinler tarafından da sürekli ve sıklıkla dile getirilirken ve “demokrasi referansı”, sivil toplumdan siyasal topluma kadar neredeyse her eylemin ve kararın meşruiyet zemini olarak kullanılırken, diğer taraftan ise insan hakları ve düşünce özgürlüğüne, “sivil hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasından”, “farklılıkların ifade edilmesi ve siyasal alana taşınmasına” ve bireylerin günlük ve siyasal yaşamları içinde “ontolojik bir güvensizlik duygusuyla” yaşamalarına kadar geniş bir toplumsal yelpaze içinde, “demokrasiye ve devlet-toplum ilişkilerinin demokratikleşmesine duyulan gereksinim” her gün giderek artan ve ivme kazanan bir nitelikte karşımıza çıkmaktadır (Keyman, 1999: 131).

Türkiye'nin siyasal istikrarını sağlamak için, ülkede yer alan tüm etnik ve dini grupların katılımında bulunabileceği bir demokrasi anlayışının tesis edilmesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye'deki etnik unsurların siyasal örgütlenmelerini, kendi etnik esaslarına dayandırmadan Türkiye bütünselliğine yansıtılmaları gerekmektedir. Bahse konu siyasal örgütlenmelerin; "Ben Türkiye'nin partisiyim" diyerek netleşmesi lazımdır. Söz konusu durum, özellikle Kürt kökenli vatandaşlarımızın dikkat etmesi gereken bir husus olup, vatandaşlar arasındaki güvensizlik ortamı da bu tür tutum ve davranışlardan kaynaklanmaktadır (Öneş, 2007: 9).

Odak Araştırma Grubu'nun, 15 Kasım-16 Aralık 2006 tarihleri arasında hazırladığı, "Cumhuriyet ile Demokrasi" başlığını taşıyan ve 18 yaşından büyük 1685 kişiyi kapsayan araştırmada, Türk vatandaşlarının cumhuriyet ve demokrasi ile ilgili algıları, rejimle ilgili görüşleri ve siyasi eğilimlerindeki değişimleri incelenmiştir.

Söz konusu araştırmanın sonuçları, özetle;

- a) Türkiye'de insanların, demokratik hak dendiğinde akıllarına sadece oy verme işini getirmedikleri,
- b) Türkiye'de halkın yarısından fazlası, ülkede tam demokrasi olmadığına inandığı, ülkede tam anlamıyla demokratik bir yapı olmadığına inanan kesim arasında, Demokratik Toplum Partisi (DTP) taraftarlarının oranının yüzde 86,6 kadar olduğu,
- c) Ülkenin dörtte birinin apolitik olduğu, siyasi eğilim dağılımında her ne kadar milliyetçilik birinci sırada görülse de, araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında ülke iki ayrı blokta kümelenmiş durumda bulunduğu, sosyal demokratlar ve laik görüş mensuplarının bir tarafta, milliyetçiler, muhafazakarlar, ve liberallerin diğer bir tarafta kümelendiği, ülkenin yaklaşık dörtte birinin hiçbir siyasi eğilim taşımadığı,
- d) Gençlerin birinci tercihinin düşünce ve ifade özgürlüğü olduğu,
- e) Haber alma hakkının düşüklüğüne inanan önemli bir kitle bulunduğu,
- f) Topluma göre partilerde demokrasi kavramının işlemediğinin düşünüldüğü, şeklindedir.

Terörün yarattığı güvenlik sorunlarının çözülmesi için gerekli tedbirlerin alınmasında demokrasi engel olmamaktadır. Türkiye’de, terör ile mücadelede demokrasiden vazgeçildiğini söylemek mümkün değildir. Bir taraftan demokratikleşme yolunda yeni adımlar atılırken, diğer taraftan da terör ile mücadele edilmektedir. Teröristler, demokrasinin nimetlerinden istifade etmektedir. Örneğin, haberleşme özgürlüğü, konut dokunulmazlığı, özel hayatın gizliliği teröristlerin işini kolaylaştırmaktadır. Ancak, teröre engel olmak için, demokrasi ile bağdaşmayan tedbirlerin alınması da yanlıştır. Terörist, haberleşme özgürlüğünden istifade ettiği için, ya da, konut dokunulmazlığını kullandığı için bahse konu özgürlükleri suistimal ederek, demokrasi ile bağdaşmayan tedbirler alınmamalıdır. Terör ile mücadelede, demokrasi dışında tedbirler almak demokrasilerin kendi kendilerini vurması anlamına gelmektedir. Belki demokrasiden vazgeçilip alınacak sert tedbirlerle kısa sürede belli ölçülerde bir başarı sağlanabilir, ancak uzun vadede daha ağır başka sorunlar ortaya çıkacaktır. Teröristin istediği de budur. Devleti demokrasi ve hukuk dışı bastırıcı tedbirler almaya tahrik edip, bundan mağdur olacak halkı devletin karşısına dikmeye çalışılmaktadır. Açık bir ifadeyle demokrasi dışı tedbirler almak teröristin maksadına hizmet edecektir (Başeren, 2006: 12).

Son dönemde, Türkiye’den insan hakları ihlallerine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’ne giden şikayetlerde azalma görülmektedir. Buna bağlı olarak AİHM’nin de Türkiye’ye bakışındaki ön-kanaatlerine olumlu yönde değişimler oluşmuştur. Türkiye’de demokrasi ve hukuk geliştikçe, Türkiye’nin imajındaki iyileşmenin olumlu etkilerini görülmektedir. Demokratikleşen ve hukuk devleti yönünde gelişmeler kaydeden Türkiye’nin aksine, KONGRA-GEL/PKK’nın terör örgütü olma niteliği devam etmekte, bu durum örgütü çok daha fazla göze batıcı hale getirmektedir. Bu nedenle KONGRA-GEL/PKK’nın, “hak arayan silahlı örgüt” şeklinde görünmesi, eskiye nazaran daha zor hale gelmekte, örgütün terörist kimliği daha da belirginleşmektedir. Hukuk ve demokrasi, Türkiye için sadece çağdaş ve insani değerler olarak değil, aynı zamanda “stratejik faktör” olarak da hayati derecede önemlidir. Hukuk ve demokrasi diplomasi alanında da Türkiye’nin elini güçlendirmektedir (Akyol, 2007: 3).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün 2006 yılında ilan ettiği sözde ateşkes ilanı ile başlayan süreç içerisinde, Kürt sorununun çözümü konusunda farklı siyasi eğilimlerin farklı önerileri, tartışmaları oluşmuştur. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), bahse konu sorunun çözümü bağlamında; “Bu bölgemizdeki kültürel farklılıklar, partimiz tarafından zenginlik kabul edilmektedir. Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dahil kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini, partimiz ülkemizdeki birlik ve bütünlüğü zedeleyen değil, güçlendiren ve pekiştiren bir zenginlik olarak görmektedir.” hususlarını belirtmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) soruna; “Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin adeta kaderine dönüşen feodal yapı, yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, hukuksuzluk, keyfi güvenlik uygulamaları, can güvenliği yetersizliği, insan hakları ihlalleri ve zorunlu köy boşaltmaları gibi koşullar bölgede yaşamı son derece zorlaştırmakta; terörü yeşerten ve besleyen ortamı yaratmaktadır.” bağlamında bakmaktadır. Sosyal Demokrat Halk Partisi (SHP) ise; “Kürt sorunuyla KONGRA-GEL/PKK'yı birbirinden ayırmak gerekiyor. SHP'nin iktidar ortağı, benim hükümette olduğum 90'larda bunun sıkıntılarını yaşadık. Hazırladığımız raporlarda, Kürt Sorunu konusunda, Kürtçe yayın serbest bırakılmalı, öğrenilmesi için eğitim verilmeli, kurslar açılmalı, Kürt kültürünün gelişmesi için üstyapı kurumları kurulabilmeli, insanlar özgürce çocuklarına isim verebilmeli, Kürtçe yer adları değiştirilmemeli dedik. Sağdaki, soldaki partiler bizi bölücülükle suçladı, hain dediler.”

yorumunda bulunmaktadır. Anavatan Partisi (ANAP); “Güneydoğu Anadolu'daki ayrılıkçı terörün sebebi, sadece ekonomik sorunlarla izah edilemez. Oradaki ekonomik sorunlar, bazen çok daha yoğun olarak, Türkiye'nin başka bölgelerinde, İç Anadolu'da, Karadeniz'in iç bölgelerinde, Ege'nin iç bölgelerinde de yaşanmaktadır. Ama eğer, daha ağır ekonomik sorunların yaşandığı bölgelerde bu tür ayrılıkçı eğilimler ortaya çıkmıyorsa, bunlar sadece Güneydoğu Anadolu'da ortaya çıkıyorsa, bunun ekonomi dışı sebepleri de var demektir. Bugün geldiğimiz noktada kabul etmeliyiz ki, 20 sene devam eden olağanüstü yönetim olmaz. Eğer bir yönetim 20 sene devam ediyorsa, olağanüstü yönetim yirmi sene devam ediyorsa, o artık olağan yönetim haline gelmiş demektir.” değerlendirmesine bulunmaktadır. Demokratik Toplum Partisi (DTP) ise; “Onurlu, özgür ve eşit bir Türk-Kürt birliğinin sağlanması için, son dönemlerde yaratılmaya çalışılan Kürt-Türk çatışması ile milliyetçi ve şoven güçlerin provokasyonlarının boşa çıkartılması için, ekonomik ve sosyal kalkınma için, Kürt sorununun barışçıl

demokratik ve diyaloga dayalı çözümüne zemin hazırlamak için, kısaca, bu ülkede herkesin kendi dili ile kimliği ile rengi ile onurlu yaşayabilmesi; gelecek kuşaklara acı ve gözyaşı değil, barış, sevgi, hoşgörü ve mutluluk yaşatılması için, sorunun barış ve demokrasi içinde siyasal zeminlerde ve ancak demokratik diyaloga çözülebileceğine inanıyoruz.” biçiminde yorumlamaktadır (Zorcan-Dulkadiroğlu, 2006: 13).

3.6.5. Farklı Kültür ve Dillerin Milli Zenginlik Olduğunun Kabul Edilmesi

Sosyolojik ve psikolojik bakımdan bir milleti bölmenin en temel yolu, o milleti oluşturan çeşitli alt ve mahalli kültür gruplarına ayrı bir “tarih” yazmaktır (Önkibar: 2002, 7).

Osmanlı İmparatorluğu içinde, sözde “Şark Meselesi” adı altında ilk etapta “Bağımsız Ermenistan”, ardından “Bağımsız Kürdistan” kurulması yönünde çalışmalar, bahse konu ayrı tarih yazma çalışmalarına örnek gösterilebilir.

Bir vatandaşın, yaşadığı coğrafya içerisinde kendisinden farklı etnik, dini v.b yapıya haiz bulunan insanlarla aynı anlayışa sahip olması oldukça önemli bir husustur. Bu şekilde vatandaş, aynı coğrafyada, aynı vatandaşlık bilinci içerisinde yaşayabilecek, ayrıca ortak yaşamın meydana getirdiği bir anlayış içinde, farklı kültür ve dillere tahammül ederek bunların milli bir zenginlik olduğu anlayışına varabilecektir. Söz konusu anlayış, Osmanlı İmparatorluğu yönetim sistemi içinde yüzyıllardır yaşamıştır.

Günümüzde, “toplumsal ego şişmesi” şeklinde kendini dışa vuran, özgüven yoksunu, çevresine düşmanca bakan ve saldırgan özellikleri dışa vuran “etnik köken takıntısı” ile herkesi “tasada ve kıvançta yekvücut” hale getiren “millet” arasındaki fark üzerine yeniden düşünülmesi gerekmektedir (Türköne, 2007: 14).

Anadolu’da; Türkler, Kürtler, Araplar, Çerkezler, Boşnaklar, Lazlar, Gürcüler, Çeçenler, Ermeniler, Rumlar gibi çok sayıda etnik grup bir arada yaşamaktadır. Etnik grupların sayısının fazlalığına rağmen, bu grupların büyük bir bölümü, farklılıklarına yalnızca folklorik düzeyde bir anlam yüklememektedir. Söz konusu gruplar içinde, etnik farklılığını siyasallaştıran ve farklı bir siyasal kimlik talebiyle ortaya çıkan bir tek büyük grup bulunmaktadır. Türkiye Kürtleri, Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana, kültürel farklılıklarının bilincinde olan bir grup görüntüsü vermiş ve bu grubun bir kesimi mezkur farklılıkları siyasal taleplere dönüştürmüştür (Uygun, 2006: 66).

Aslında “etnik köken takıntısı” modern bir nevrozdur. Geleneksel olarak halk kültüründe etnisite değil, şehirlilik ve köylülük, bunun dışında göçerlik toplumsal kimliği yansıtan en belirleyici referans olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal hiyerarşi de bu statülere göre belirlenmiştir. Büyük Selçuklu İmparatorluğu veziri Nizamülmülk, “Siyasetname” isimli eserinde, Toros Dağları'nda yaşayan yörükler ile ilgili çok aşağılayıcı nitelendirmeler yapmakla birlikte, Sultan'a verdiği nasihatte; “Yine de onlara iyi davran; çünkü onlar senin akrabalarıdır.” şeklinde belirtmiştir (Türköne, 2007: 14).

Türkiye’de, “dil meselesi”, yani resmi dil ile yerel dil arasındaki çatışmalardan kaynaklanan iletişim sorunları, vatandaşlar arasında aidiyet duygusunu zayıflatan bir husus olmamalıdır. Çevre ülkelerin bahse konu meseleyi Türkiye’ye karşı bir koz olarak kullanmak istemesi sorunun uluslararası bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Konu; “Siz evinizi temiz tutarsanız hiç kimse vatandaşınızı size karşı koz olarak kullanamaz.” anlayışı ile irdelenmeli, bunun için ise sosyal diyalog ve empati anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir (Çevik, 2007: 12)

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü ve anılan örgüt ile bağlantılı bulunan dış güçler, Türk-Kürt ayrımı ve düşmanlığı üzerinden politika yapmayı, çıkar sağlamayı ve Türkiye’yi bir zafiyet içerisinde sokmayı amaçlamıştır. Bahse konu oluşumların ilk hamlesi, 1808 yılında patlak veren Şeyh Bedirhan Aşireti’nin isyanına kadar götürülebilmektedir. Tüm tahrikler ve ayrılıkçı propagandalara rağmen, Türkiye’de etnik temelde bir Türk-Kürt çatışması ve düşmanlığı yaratılamamıştır. Halk ile devletin karşı karşıya geldiği ve getirildiği eylemler olmakla birlikte, mezkur çatışmalar hiçbir zaman iki toplumun düşmanlık çatışmaları şekline dönüşmemiştir (Bal, 2005: 21).

Türkiye gibi etnik kimliklerin aynı zamanda uluslararası siyasetin bir parçası olduğu ülkelerde kimlik siyasetinin büyük sorunlara yol açacağını görmek için kahin olmaya gerek yoktur. Kuzey Irak’taki fiili bağımsızlık durumunun Türkiye’nin Kürt sorunu üzerindeki etkisi bu tezimizi doğrulamaktadır. Türkiye’nin ve bölgenin yeni bir Balkanlaşma sendromu yaşamaması için, etnisizm ve milliyetçilik ötesi açılımlara şiddetle ihtiyacı bulunmaktadır. Türkiye, kimlik politikalarının ötesinde milliyetçilik sonrası bir siyasi bilinç düzeyine ulaşmak zorundadır. Herkesin etnik kökeni konusunda aşırı bilinçli ve duyarlı olduğu toplumlarda bir arada yaşama formüllerinin sonuç

vermesi mümkün değildir. Bir grubun hakkını savunmak adına farklı asabiye bağlarına ve kimlik siyasetlerine zemin hazırlamak, modern etnisizm tuzağına düşmek demektir (Kalm, 2006: 13).

Terör ile mücadele ederken, Türkiye'nin üzerinde hassasiyet ile durması gereken konulardan biri, Türkiye'nin farklı kültür ve dillerden oluşan bir prizma olduğu ve söz konusu prizmayı oluşturan unsurlara hoşgörü ile bakılmasının gerekliliğidir. Terör odakları, Türkiye'nin zengin kültürünün bilinci içerisinde, ülke içerisinde kaos ortamı yaratmak amacıyla, gerek etnik, gerekse dini açıdan mevcut grupları tahrik etmeye, mevcut düzene karşı "kalkışma hareketleri" içine çekmeye çalışmaktadır. Türkiye'de mevcut bulunan kültürlerin, demokratik kalıplar içinde ve ülkenin milli bütünlüğüne zarar vermeden kendilerini ifade etme istekleri yadırganmamalıdır.

3.7. Türkiye'de Terörü Önlemek ve Ortadan Kaldırmak Amacıyla Uygulanabilecek Bütüncül Sosyal Politikalar

Türkiye'de, KONGRA-GEL/PKK kökenli etnik terörün bir sonucu olarak, ülke genelinde son dönem içerisinde vatandaşlar arasında bazı "sosyal gerilimler" oluşmaya başlamıştır. Söz konusu sosyal gerilimler, aslında KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün Türkiye'de oluşturmaya çalıştığı "sosyal çatışma" ortamının ön safhasıdır. Bu nedenle Türkiye'de terörün önlenmesi amacıyla yürürlüğe konulabilecek bütüncül sosyal politikalar hayati önem arz etmektedir.

Türkiye'de, belirli süreçlerde ortaya çıkan Türk-Kürt gerginliği günlük yaşama sıçrama eğilimi göstermektedir. Yalova, İzmir, Diyarbakır, Batman gibi iller ile Akçakoca, Urla ve Seferihisar gibi ilçe ve beldelerden gelen haberler, Türkiye'deki Türk-Kürt geriliminin "sosyal doku" içerisinde bazı tahribatlar yaptığına işaret etmektedir. Türkiye'nin Batı illerinde yaşayan Kürt kökenli esnaflar dükkanları kapatılarak göç ettikleri illere geri gönderilmeye zorlanmakta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde ise, orali olmadığı anlaşılan vatandaşlara satış yapılmamaktadır. Kürt kökenli inşaat veya fındık işçileriyle yöre sakinleri arasında çatışmalar olmaktadır. Söz konusu gelişmeler, gerginliğin günlük yaşama yansımaya başladığının ve Türk-Kürt kırılmasının sosyal bir olguya dönüşmekte olduğunun işaretleri olarak yorumlanmaktadır. Olayların toplumsal bir tartışmaya dönüşmemesi için karşılıklı sağduyu çağruları yapılmakla birlikte, sağduyunun hakim olabilmesi için somut

önlemlerin alınması gerekmektedir. Sağduyunun hakim olabilmesi için ise öncelikle tahriklerin önlenmesi gerekmektedir. Örneğin Demokratik Halk Partisi (DEHAP) taraftarlarının, Eylül 2005 ayında, Bursa/Gemlik'te yapmak istedikleri mitinge katılmak üzere otobüsler ile Eskişehir/Bozüyük'ten geçerken vatandaşların tepkisi ile karşılaşması sonrasında yaşanan gelişmeler, Türkiye'nin içine sürüklendiği sorunun boyutlarını ve bu tür tahriklere, provokasyonlara uygun eylemlerin akıbetinin tesadüflere bırakılmayacak kadar büyük olduğunun bir göstergesidir. Konunun terör ve silahlı teröristler ile yapılan mücadele boyutunun ayrı, siyasal ve sosyal boyutlarının ise ayrı niteliklere haiz bulunduğu hususlarından hareketle, başta siyasi otorite olmak üzere, bütün sivil toplum kuruluşlarına, akademik çevrelere v.b kesime görev düşmektedir. Oluşan gerginliğin çözümü için sorunun sadece ortaya atılması yeterli olmamakta, ayrıca içinden geçtiğimiz süreçte “Türk-Kürt Ayrışması”nın yayılmaması, günlük yaşamı etkisi altına almaması, toplumsal dokuyu bozmaya başlamaması ve bahse konu kırılmanın önlenmesi için çözüm önerileri üretilmesi gerekmektedir (Bila, 2005: 5).

Türkiye'de terör ile mücadele etmek üzere yürürlüğe konulacak sosyal entegrasyonu sağlayacak politikaların tatbiki ve şehirleşme, sanayileşme, yoğun yol ağının ve piyasa ekonomisinin sağladığı sosyal hareketlilik vasıtaları ile toplumun çeşitli unsurlarını ve bölgelerini birbirine bağlamak, akabinde sosyolojik barışı gerçekleştirmek hedefimiz olmalıdır. Terörle mücadelede en büyük unsurun, terörist organizasyonlara karşı yürütülecek propaganda faaliyeti olduğu hususundan hareketle, sosyal devlet anlayışı içerisinde uygulamaya konulacak politikaların, terörist grupların çalışmalarına darbe vuracağı gözle görünür bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.7.1. Sosyal Hizmetler Boyutlu Sosyal Politikalar

Bir birey, yaşadığı toplumdaki dışlandığı, hatta “ikinci derecede vatandaş” olduğu görüşüne hakim olursa, kendine ait bir sosyal grup içerisinde hareket ederek dışlandığını düşündüğü topluma bir şekilde kendisini kabul ettirmeye çalışır.

Sosyal dışlanma, genel anlamda en temel insan haklarına erişim ve bu hakkı kullanma anlamında yaşanan olumsuz sonucu, bireyin dışında yapısal bir takım faktörlere bağlı olarak ifade eden bir kavramdır. Bu bağlamda, insan yaşamına verilen değer ölçüsünde ortaya çıkan bir durumu ifade etmektedir. Sosyal dışlanmayı anlama açısından “Yaşama Verilen Değerin Bileşik Göstergesi Modeli” önemli bir çıkış noktası

sunmaktadır. Bu modelde altı tane öncelikli ve insanın yaşam gereksinimlerinin karşılanması ile ilgili değişken bulunmaktadır.

Bunlar;

- a) Sağlık,
- b) Gelir düzeyi,
- c) Bilme Hakkı(Eğitim),
- d) Çalışma hakkı ve işsizliğin önlenmesi,
- e) Güvence (Sosyal Güvence) Hakkı,
- f) Hak arama ve örgütlenme özgülüğüdür.

Modelde tüm değişkenler birbirini etkilemekte ve biri olmadan diğerini sağlayabilme olanağı bulunmamaktadır. Tüm değişkenlerin var olabilmesi ve sürdürülebilmesinin tek koşulu demokrasidir. Modelin özelliğın kendi içine kapalı bir sistem olmaması, dinamik ve geliştirilebilir olmasıdır. Yukarıdaki göstergeler, dikkat edilirse çağdaş toplumlarda ve uluslar arası belgelerde tanımlanan temel insan haklarını oluşturmaktadır (Gökbayrak, 2007: 4).

Terör örgütleri mensupları, demokrasinin bulunmaması veya işlevsizliğı gibi ideolojik yaklaşımlarda bulunmakta, bunun yanı sıra; yoksulluk, işsizlik, sağlık hizmetlerinde yetersizlik gibi sosyal hastalıkları istismar ederek mensup kazanma cihetine yönelmektedir. Bu bağlamda, toplumun tamamına hitap edebilecek ve bireyler arasında sosyal diyalogu sağlayabilecek koruyucu sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de, teröre zemin sağlayan toplumsal sorunların aşılması için en önemli unsurun, sosyal diyalog zemininin sağlanması ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle geri kalmış bölgelerin sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan gelişmiş bölgelere entegrasyonunda sosyal içerme politikalarının rolü önemlidir. Türkiye’de Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), ülkenin geri kalmış bölgeleri olarak atfedilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nin diğer bölgelerle entegrasyonunu büyük oranda sağlayabilecek bir proje olarak ortaya atılmıştır. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün, kitleleri provake etmek amacıyla terörist cenazelerini kullanarak, güvenlik güçlerinin

halka şiddet uygulamasını sağlamaya çalışması uygulamalarına karşı “sosyal içerme” politikalarının yürürlüğe konularak halkımızı militanlaştırılmasına engel olunması gerekmektedir. Sosyal içerme politikalarında işsizlik sorununun aşılması oldukça önemli görülmektedir. Çünkü iş edinme, bireyin sosyal katılımında en önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İstihdam politikalarının yanı sıra, eğitim, sağlık, yoksullukla mücadelenin sağlanması gibi projelerde oldukça önem arz etmektedir. Söz konusu projeler ile toplumdan marjinalleşerek terör veya illegal oluşumlar tarafından angajmana tabi tutulacak bireylerin topluma kazandırılması sağlanılacaktır. Sosyal bütünleşmenin sağlanması, bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyecek olup, insan haklarına saygılı ve demokratik bir toplumun oluşturulması için önemli bir temel meydana getirecektir.

Atatürk'ün İktisat Vekili Celal BAYAR, 1936 yılında Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ni dolaşarak bir “Şark Raporu” hazırlamıştır. BAYAR, söz konusu raporunda; ”Hükümet konağı ve karakol dışında devletin fazla bir otoritesinin olmadığını yazmış ve bölgedeki vatandaşlara devletin iyi muamele etmesini, bilhassa yol, okul ve ekonomiyle yurttaşları ana vatana bağlamak gerektiğini” belirtmiştir. Geçen yetmiş yıllık süre içerisinde, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile sosyal entegrasyonu sağlamada ne kadar mesafe alındığına Kasım 2005 yılında yaşanan “Hakkari Olayları” örnek gösterilebilmektedir. Hakkari'de, anılan tarihte patlak veren olayların akabinde Yüksekova'daki cenaze töreni, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün flamaları ile kırk bin kişinin katıldığı bir politik eyleme dönüşmüş, söz konusu cenaze töreninde asayiş kırımızı pazubantlı örgüt elemanları sağlamıştır. Bu örnek, devletin sosyal entegrasyonu sağlamadığı anda, bağımsız hareket eden sosyal grupların kendi otoritelerini şekillendirerek, adeta bağımsız birer topluluk gibi hareket edeceğini göstermektedir.

Türkiye'de yaşanan terör olayları nedeniyle oluşan “iç göç” ile birlikte metropollere göç eden vatandaşlar, içine düştüğü psikososyal yalnızlığın etkisi ile toplumdan uzaklaşmakta ve marjinalleşmekte, bu durum terör örgütlerinin taban kazanma ve propaganda faaliyetleri için fırsat teşkil etmektedir. Metropollerden vasat elde etmeye çalışan terör odaklarının çalışmalarına darbe vurmak için, göç eden vatandaşların kentle bütünleşme mekanizmalarının işlevlik kazandırılması gerekmektedir.

3.7.1.1. Mahallelerde Gençlik-Kadın-Aile Merkezlerinin Açılması (Toplum Merkezleri)

Terörist eylemlerin toplum üzerinde yarattığı sosyolojik, psikolojik ve ekonomik kayıpların büyüklüğü ve kamuoyunun terör ile mücadelenin olabildiğince az kayıpla ve hızla sonlandırılması şeklindeki beklentileri göz önünde bulundurulduğunda, anılan kayıplardan toplumu korumak ve beklentileri karşılamak amacıyla bir sosyal korunma sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Örneğin bir patlama sonrasında güvenlik güçleri suçluları yakalayacak nitelikte delil toplarken, oluşturulacak korunma sistemi ile söz konusu patlamanın toplumun tüm katmanları üzerinde yarattığı sosyolojik, psikolojik ve ekonomik zararların tespiti amacıyla çalışma yapabilecektir.

Bu bağlamda, terör olayları ile ilgili bir kriz merkezi oluşturulmalı ve anılan merkez, devletin güvenliğini, güvenilirliğini, halka hizmet ederek sağlayacağı bilincinden hareket etmelidir. Terör ile mücadelede, halkın doğru ve güvenilir bilgi gereksinimi karşılanmalı, bilgi eksikliğinin terör odaklarınca doldurabileceği hususu göz önünde bulundurulmalıdır (Bal, 2005: 20).

“Toplum Merkezleri” adı altında kurumsallaştırılabilecek olacak korunma sistemi, terörist saldırılar sonucunda; anket, mülakat v.b metotla veri toplamak suretiyle yerinde ve doğru teşhisler ortaya koyabilecektir. Bahse konu “Toplum Merkezi”nin, gerek metropollerde, gerekse kırsal alanlarda meydana gelebilecek eylemler sonrasında ortaya çıkabilecek “toplumsal travmaları” önleyebilecek bir işlevinin olması gerekmektedir. Özellikle, sivil nüfusun terörün zararlarından dolayı maruz kalabilecekleri etkilerin belirlenerek, ne tür tedbirlerin alınması söz konusu merkezin başlıca amaçlarından olmalıdır. Terör sorununun Türkiye’de neden olduğu ekonomik, sosyolojik ve psikolojik kayıpların büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, “Toplum Merkezi”nin anılan sorunların teşhisi ve çözülmesinde üreteceği politikaların önemi oldukça büyük olacaktır. Öte yandan, “Toplum Merkezi”nce elde edilebilecek doğru veriler sayesinde, terörle mücadelede en önemli araç olan propaganda silahının terör odaklarının eline geçmesi engellenebilecek, terörist grupların, özellikle eylemlerden sonra kamuoyunu yanlış bilgilendirerek, taban kazanma çalışmalarının önüne geçilebilecektir. Türkiye’de, “sosyal barış” ve “sosyal birliktelik” ilkelerinin hayata geçirilmesi için, yıllardır kangren olmuş ve demogojilere malzeme olan sorunların bir an önce çözülmesi şarttır.

Söz konusu sorunların aşılmasında, tarihimizin derinliklerinde yatan zenginlikleri ortaya çıkarmak ve toplum olarak bunları benimsemek gerekmektedir. Türkiye’de, çeşitli etnik ve dini kimliklere sahip bulunan grupları kaynaştırmak, anılan gruplar içerisinde sosyal diyalog ve iletişimi sağlayabilmek için, “Kültürevi” adı altında bir projenin hayata geçirilmesinin uygun olacağı mütalaa edilmektedir. Bu şekilde, karşılıklı kültürel alışverişte bulunabilecek sosyal gruplar arasında, diyalog yoluyla sosyal barışın tesis edilmesi sağlanabilir ve toplumun içinde yer alan tüm unsurların karşılıklı çözüm önerilerini özgürce sunabileceği bir siyasi sürece başlanılabilir. Kültürler arasında sağlanacak diyalog ile her etnik veya dini grubun mensubu, kültürel mirasını ortak bir havuza aktararak, “ortak kimlik” duygusunun geliştirilmesi ve yıllardır süren polemiklerin aşılması mümkün olabilir.

3.7.1.2. Yetişkinlere (Ailelere) Yönelik Sosyal Pedagojik Faaliyetler

Terör sorununun sosyal boyutları incelendiğinde, bir bireyin yeterli şekilde eğitim ve öğretim alamamasından kaynaklanan bilinç eksikliği nedeniyle terör örgütlerinin propaganda çalışmalarından etkilendiği ve aile yapısı yeterli derecede güçlü olmadığından dolayı evinden uzaklaşarak terör örgütlerinin tuzağına düştüğü gözlenmektedir.

DHKP/C terör örgütünün üst yönetiminin 2002 yılında örgüt içinde yaşanan kadro sıkıntısının aşılması amacıyla, örgütün gençlik kesimi üst sorumlularına gönderdiği talimatta yer alan; “Liseli gençlerin, gelişme çağı, gençlik duyguları ile üzerlerindeki aile ve okul baskısı gibi hassas konuların istismar edilerek örgüte kazandırılmaya çalışılması (2002: 9)”, şeklinde talimatları bulunduğu hususu bu konuda oldukça çarpıcı bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örgütlerin, aile içi şiddet yaşayan, dışlanmış, kendini ifade edemeyen, cahil ve marjinal bireyleri mensup kazanmak için vasat kabul ettiği hususlarından hareketle, yetişkinlere (ailelere) yönelik yapılabilecek sosyal pedagojik faaliyetler, aile bağını, aile içi eğitimi artırabilecek sonuçlar çıkarması bakımından önemlidir. Geleceğin teminatı olan çocukların yetiştirilmesi, eğitim ve öğretimlerinin safahatı ilk etapta aile içi eğitimden başladığı için, aileye yönelik verilebilecek pedagojik faaliyetler oldukça önem kazanmaktadır. Türkiye’nin gelecek kuşaklarını yetiştirmesi, bu çerçevede Türk

toplumunun geleceğini şekillendirmesi bakımından aile içi eğitimin önemi oldukça büyüktür.

3.7.1.3. Mesleki Eğitim Programları

Bireyler, sosyal, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak üzere, türlü sektörlerde performans göstererek beklentilerini karşılamaktadır. Terörizm ve pazar mantığını birlikte ele alırsak, karşımızda bir bireyin yer alabileceği legal ve illegal olmak üzere iki sektör bulunmaktadır.

Terörist faaliyetler içerisinde yer alan bireyler, özellikle üst düzey terör örgütü mensuplarının, psikolojik ve ekonomik motivasyonları, aslında yürüttükleri çalışmaların riskine (tutuklanıp hüküm giyme ve öldürülme) paralellik arz etmektedir. Terörist, işlediği suça karşılık yakalanma riskini düşük görür ve suçtan elde ettiği gelir ve tatmini yüksek bulursa terör artmaktadır (Becker, Rubinstein, 2004: 3).

Bu bağlamda, terörist faaliyetler içerisinde bulunarak, tutuklanan, ülke dışına kaçan veya öldürülen bireylerin ekonomik kaybı, ayrıca cezaevlerinde bulunan mahkumların ülke ekonomisine getirdiği yük göz önünde bulundurulduğunda, terörist bir bireyin kazanılarak legal alanda çalışan bir vatandaş konumuna getirilmesinin önemi karşımıza çıkmaktadır. Terörist faaliyetleri içinde hareket eden terör mağduru ve eski hükümlülerin kazanılması ve topluma entegre edilmesinde, anılan bireylerin istihdamına yönelik mesleki eğitim programları içinde eğitilmesi gerekmektedir. Özellikle “itirafçı” konumunda bulunan eski teröristlerin kazanılması oldukça önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahse konu şahıslara yönelik olarak gerçekleştirilebilecek “sosyal yaklaşımlar”, örgütün içerisinde bulunan diğer mensuplara sirayet ederek örgüt içerisinde çözülmeyi de sağlayabilecektir. Türkiye’de faaliyet yürüten terör odaklarının mensup kazanma stratejilerinde, özellikle genç, eğitim düzeyi düşük ve istihdam sorunu yaşayan bireylere yöneldikleri bilinen hususlardandır. İstihdam sorunu içinde yaşayan bireyin, eğitim eksikliğinden meydana gelen entelektüel düşünme kabiliyeti eksikliği, terör odaklarının taban kazanma ve angajman safhalarında kullanabileceği önemli bir unsur olarak kullanılmaktadır. Özellikle KONGRA-GEL/PKK ve sözde dini motifli terör örgütlerinin taban kazanma ve angajman safhalarında, bahse konu özelliklere haiz şahıslara yöneldikleri ve kadrolarına dahil etmeye çalıştıkları görülmüştür. Terör odaklarının mensup kazanma stratejilerine, engel olmak için, hatta terör odakları içinde

yer almış veya cezaevinden tahliye olmuş kadroların kazanılması için, gerçekçi, kaliteye önem veren ve çağın gereklerine entegre olmuş nitelikte “mesleki eğitim programları”nın hazırlanarak devreye sokulması elzem görülmektedir.

3.7.1.4. Dini ve Manevi Sosyal Hizmetler

Terör örgütleri konusunda çalışan uzmanların ortak görüşlerine göre; teröristler rasgele, sıradan ve maceracı anlamda eylem yapmamakta, ve alabildiğine bilinçli hareket ederek irili ufaklı eylemler gerçekleştirmektedirler. Teröristlerin hedeflerine ulaşmada kullandığı yaygın stratejilerden en önemlisi yaptığı saldırılar aracılığıyla, hedefinde olan bütün kitlelerce bir iletişim aracı biçiminde algılanmasını sağlamak ve verdiği şiddet unsuru taşıyan mesajları doğrultusunda eylem hedeflerini geliştirerek, çeşitlendirerek ve re-organize ederek belirlemektir. Bahse konu strateji çerçevesinde teröristler eylemlerini gerçekleştirirken, karşılarındaki grupların vereceği tepkileri değerlendirmeye almakta olup, söz konusu tepkiler doğrultusunda başarılarını ölçmekte ve gelecek eylemlerini elde ettiği veriler doğrultusunda planlamaya çalışmaktadır. Teröristlerin önem sıralaması içindeki hedef kitlelerin başında hiç kuşkusuz öncelikle masum geniş halk kitleleri gelmektedir. Demokratik ülkelerdeki güvenlik güçleri perspektifinden olaya baktığımızda ise, emniyet güçleri de teröre karşı başarılı ve etkin olabilmeleri için de büyük ölçütte halk desteğine gereksinim duymaktadırlar. Bu bağlamda terör örgütleri ile güvenlik güçleri arasındaki mücadele bir bakıma karşılıklı “alan kazanma stratejisi” olarak da nitelenebilmektedir (Bal, 2005: 2).

Söz konusu alan kazanma stratejisi içerisinde, Türkiye'nin terör ile sürdürdüğü mücadele esnasında, dini ve manevi sosyal hizmetlere önem vererek teröristlerin taban kazanma çalışmalarına darbe vurması, özellikle “Bir insanı öldüren tüm insanlığı öldürmüş sayılır.” anlayışına hakim bulunan dinimizin kuralları çerçevesinde son derece olumlu katkı sağlayabilecektir. Terör örgütlerinin faaliyetlerine darbe vurmak amacıyla, Diyanet İşleri Başkanlığı güdümünde hareket edebilecek bir propaganda merkezi kurularak vatandaşlara dinimizin incelikleri, sevgi ve kardeşlik dini olduğu hususu ayrıntılı bir şekilde anlatılmalı, halka açık düzenlenebilecek panel ve kongreler ile tabana inilmelidir. Diyarbakır'da, Mart 2006 ayı içerisinde yaşanan “sokak eylemleri”ne yönelik hem Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan, hem de bölgede bulunan “kanaat önderleri”nden kastettiğimiz reaksiyon gelmiştir.

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü güdümünde yapılan sokak eylemleriyle Güneydoğu'da huzur ortamının bozulmak istenmesi bölgedeki kanaat önderlerini harekete geçirerek vatandaşlara duyuruda bulunulmuştur. Bahse konu duyuruda; “Başta Diyarbakır olmak üzere bazı kentleri savaş alanına çeviren terör olaylarının ne bölgenin ne de ülkenin hayrına olmadığı, vatandaşların karanlık odakların oyununa gelmemesi gerektiği, terörün 'şer'den başka bir şeye neden olmayacağı, bölgenin gerçek dinamiğinin insaniyet ve İslamiyet olduğu, Müslüman'ın kardeşine zarar vermesinin düşünülemeyeceği” uyarısında bulunulmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı da açıklamalarında; ”Yüce dinimiz bizi aynı dine inananlar olarak kardeş ilan etmiştir. Üzerinde değişik oyunların oynandığı, ayrılık tohumlarının yeşertilmeye çalışıldığı ülkemizde birlik ve beraberliğe her zamankinden daha fazla ihtiyacımız bulunmaktadır. Dünyada barışın egemen olması, farklı din, kültür ve coğrafyadaki insanların bir araya gelmesi için çalıştığımız bir dönemde ülkemizde bu tür olayların yaşanması üzüntü vericidir. Günahsız masum insanların kanının dökülmesinin, malının yok edilmesinin en büyük insanlık suçudur. İnsanların canına, malına zarar vermek kul hakkı ihlali olup, bu haklar da Allah'ın affetmesi ile değil bizzat o kimselerin haklarını helal etmesi ile ödenebilir. Böyle olunca yerdeki bir karıncayı incitmeyi, ağacın dalındaki kuş yuvasını bozmayı dahi insanlığa aykırı gören bir dine mensubuz. Her birimizin bu duyarlılığı taşımamız gerekiyor.” hususlarını belirtmiş, olayların yatışması için vaaz ve hutbelerde “kardeşlik” konusunu işleyerek toplumda sosyal duyarlılıkların artırılması çalışmalarını yürütmüştür (Gökçe, 2006 : 12).

Bu bağlamda, dinimizin terör ve şiddetin aleyhinde emrettiği yasaların vatandaşlara iletilmesi adına yürütebilecek dini ve manevi hizmetlerin yaygınlaştırılarak terör ile mücadele edilmesi, söz konusu mücadele açısından oldukça önemli bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzde 99'u Müslüman olan bir toplumun anılan konularda bilinçlendirilmesi, toplumsal barışın sağlanması açısından oldukça büyük bir avantaj sağlayabilecek, ayrıca Türkiye'de yaşayan diğer dinlere mensup vatandaşların da huzur içinde yaşayabilmesi için önem kazanacaktır.

3.7.1.5. Teröristlerin Psikolojik ve Manevi açıdan Sosyal Rehabilitasyonu

Terör hakkında, dünyada ve Türkiye'de yapılan çok sayıda bilimsel saha araştırmasının sonuçları da açıkça göstermektedir ki; terör örgütü mensuplarının yönetici beyin

kadrosu dışında yer alan ezici orandaki alt düzey militan çoğunluğu, kırsal kesimden gelen, eğitimsiz, mesleksiz, işsiz, maddi açıdan son derece düşük gelirli yoksul ailelerin çocuklarıdır. Bu insanların gerçek hayatla olan bağları oldukça zayıf olduğu gibi, iç dünyalarında herhangi bir olumlu gelecek beklentisi de mevcut bulunmamaktadır. Oldukça karamsardırlar ve ezilmişlik/dışlanmışlık şeklinde kendini gösteren yoğunlaşmış bir mağduriyet psikolojisine sahiptirler. Üstelik bu mağduriyetlerinin ait oldukları, etnik köken, sınıf, din, mezhep veya ideoloji gibi alt kimliklerinden kaynaklandığını ve bu özellikleri dolayısıyla bilinçli olarak içinde yaşadıkları toplum veya devlet (cari sistem) tarafından cezalandırıldıklarını düşünmektedirler. Politik, kültürel ve ekonomik olarak özgürlükçü bir ortam yaratmak, insanlardaki bu mağduriyet duygusunu (psikozunu) büyük ölçüde ortadan kaldıracığından, etnik, dini, ideolojik alt kimliklerin had safhada politize olmasını ve giderek bir takım terör hareketlerine kaynaklık etmesini engelleyecektir (Hekimoğlu, 2007: 1).

Bu çerçevede, teröristlerin sosyal rehabilitasyonunun sağlanarak, onları tekrar topluma kazandırmak amacıyla yürürlüğe konulabilecek sosyal politikalar oldukça önem arz etmektedir. Teröristlere meslek kazandırılması, kendilerini geliştirebilecek eğitim imkanları verilmesi, topluma aidiyet duygularını geliştirebilecek birtakım sosyal faaliyetler içine çekilmesi sonucunda, teröristlerin toplum ile bütünleşmesinin sağlanılabileceği düşünülmektedir.

Bireylerin çok boyutlu insani kişiliklerinin gelişmesine ve sosyal açıdan içinde buldukları çevreye entegre olmalarına yönelik faaliyetler içinde bulunmalarını teşvik edici mekanizmaları yaratmak bu bağlamda önemlidir. İş, spor, politika, meslek, sanat, eğitim, hobiler gibi farklı sosyal faaliyet alanlarında sahip olunan alt kimliklerin yarattığı çapraz bağlar kişilerin birbirlerine çok daha sıkı ve güçlü bir şekilde bağlanmasına yol açacak (sosyal kaynaşma ve bütünleşme) ve böylece radikal bir takım terör örgütlerinin potansiyel birer terör vahası olarak gördüğü, işlenmeye hazır, toplumdan kopuk, robotlaşmış ve izole olmuş tek düze insan tipi yaratma hedefi büyük bir darbe yiyecektir (Hekimoğlu, 2007:1).

3.7.1.6. Sosyal İçerme Odaklı Sosyal İstihbarat Hizmetleri

Demokratik bir toplum içerisinde, kamu kurum ve kuruluşlarının uyguladığı politikalar, vatandaşların, güvenlik, sağlık, eğitim v.b temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik

olduğundan, söz konusu politikaların vatandaşa arz edilmesi elzem bulunmaktadır. Bununla birlikte, bahse konu politikaların vatandaşlara yansımaları, başka bir deyişle vatandaşlar tarafından kabullenebilirliği hususunun ölçülmesi oldukça önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, kamu politikalarının arz edildiği taraf olan vatandaşların memnuniyeti, ihtiyaçlarının hangi ölçüde karşılanabildiği hususlarının tespiti, mezkur politikaların verimliliği/devamlılığı açısından kritik bir noktadır. Bu bağlamda, “sosyal istihbarat” kavramı ile birlikte; vatandaşların hangi konularda hizmet istedikleri, toplum içerisinde sosyal sorunların neler olduğunun tespiti, eğitim, sağlık, konut sorunu, alt yapı hizmetleri gibi sosyoekonomik sorunların öğrenilmesi, değerlendirilmesi ve çözümlenmesinde hangi stratejilerin işlev kazanabileceği hususlarında net bir teşhis yapılabileceği mütalaa edilmektedir. Bunun yanı sıra sosyal istihbarat kavramının, terör sorununa karşı uygulanan koruyucu ve bütünleştirici sosyal politikaların verimliliğinin vatandaşlar tarafından değerlendirilmesi için de anlam kazanabilecek bir sosyal politika örneği olduğu düşünülmektedir. Sosyal İstihbarat kavramı ile birlikte, terör ile mücadelede devlet tarafından uygulanan politikaların kamuya hangi ölçüde yansıdığına tespiti yapılarak, söz konusu politikaların işlevleri hakkında reel bir değerlendirme gerçekleştirilebilecektir.

3.7.2. İstihdam Odaklı Sosyal İçerme Politikaları

Aktif istihdam politikaları, devletin, işsizlik sorununu çözmek, işsizlerin sayısını azaltmak amacıyla, devletin iş alanlarının açılmasına ve dolayısıyla emek talebinin artmasına yönelik dolaylı-dolaysız bir biçimde uyguladığı sosyoekonomik politikaların bütünüdür. OECD, aktif istihdam politikalarını, “iş piyasasını ve işçilerin işle ilgili niteliklerini geliştirmek ve daha etkin bir iş piyasasını teşvik etmeye yönelik önlemler” şeklinde tanımlamaktadır. Aktif istihdam politikaları, yoksulluğun kaynağı olan işsizlik sorununu ortadan kaldırmak için, çalışmaya muktedir olan yoksulların ve işsizlerin çalışma hayatına dönüşlerini kolaylaştırmaktayken, pasif istihdam politikaları, işsizlik süresi içinde gelirden mahrum olanlara, yoksulluğa düşmelerini engelleyici maddî destek sağlamaktadır (işsizlik sigortası kapsamında işsizlik ödeneği veya işsizlik sigortasından yararlanamayanlar için işsizlik yardımı veya kamusal sosyal yardım). Bazı gelişmiş ülkeler, aktif istihdam politikaları çerçevesinde yeni teknolojileri de dikkate alan (yeniden) mesleki eğitim programları, esnek (alternatif) çalışma imkanları,

sosyal sigortalar prim ve/veya vergi oranlarının aşağıya doğru çekilmesi gibi reel sektör yatırımlarını ve üretime dönük yöntemlerle istihdam oranını arttırmayı hedeflemektedir.

Sermaye birikiminin yetersizliği ile esas itibarıyla yine bu sorundan kaynaklanan düşük istihdam, işsizlik ve dolayısıyla yoksulluk, gelişmekte olan bir ülkenin temel sorunlarından. Toplumun sosyal yönden gelişmesi de üretim gücünün, yani üretim ve tüketim mallarının toplamı olan toplam sermayenin büyümesine bağlıdır. Sermaye birikim sürecini hızlandırabilmek için, girişimciliği teşvik etmek ve sosyal politika kapsamında her türlü esnek istihdam yöntemlerine yer vermek gerekmektedir. Bu çerçevede yerel İş-Kur, özerk bir şekilde aktif istihdam politikaları uygulayabilecek konuma getirilmelidir. Yoksul kesim için gelir elde etme ve istihdam imkanlarının artırılması için, mikro kredi uygulamaları, mesleki eğitim, mesleki beceri kursları, iş başında eğitim, iş dışında yeniden eğitim, temel bilgi-beceri kursları gibi sürekli olarak üretime ve istihdama dönük eğitim ve beceri kazandırma programları tertiplenmelidir. İşsiz yoksulların bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri için, tarım, hizmetler, inşaat, bilişim, sanayi, turizm ve el sanatları sektörlerinde düzenlenebilecek mesleki rehberlik ve danışmanlık programları, küçük ölçekli ve yeni kuruluşlar için düşünülmelidir. Mahalli bazda düzenlenecek mesleki kurslar, özellikle yöresel el sanatlarını, yeni mamul, yöntem, sistem ve üretim teknikleri ile evrensel açılımlara taşıyabilecek nitelikte olması, o yörelerin hem kalkınması, hem de tanınması açısından önemlidir. Bu programların sonucunda, kişilerin istihdam edilebilirlikleri veya çalıştıkları işte kalma şansları artırılmalı veya serbest meslek erbabı olmak isteyenlerin iş yönetme yetenekleri ile girişimcilikleri teşvik edilmelidir (Seyyar, 2007: 7).

Sermaye, yatırım, eğitim ve iş zihniyeti siyasi istikrar ve güven ortamının oluşmasına bağlı bulunmaktadır. Diyarbakır Ticaret Odası, GÜNSİAD, Esnaf Dernekleri gibi kuruluşlar, Diyarbakır'da 2006 yılı içerisinde meydana gelen toplumsal olaylar ve terörün, bölgeye gelmeye başlayan yatırımcıları kaçırdığını belirtmiştir. Demokratik Toplum Partisi (DTP)'nin siyasi söyleminde; "sermaye, yatırım, piyasa, üretim, istihdam, ihracat" gibi kavramların hiç olmaması da "iş zihniyeti"ne çok yabancı olan bir politizasyonu yansıtmaktadır. Teknolojiyi iş ve refah üretecek şekilde piyasada kullanmak, eğitimle birlikte iş zihniyeti anlamına gelmektedir. Bölgesel geri kalmışlık sorununu elbirliği ile çözebilmemiz için, cinnet haline gelmiş komplo kurguları yerine,

ılımlı yaklaşımlarla çoğulcu demokrasiyi, güvenliğini ve iş zihniyetini geliştirerek bölgeye daha çok sermaye ve yetişmiş eleman gelmesini sağlamayı hedeflememiz gerekmektedir (Akyol, 2007: 3).

Türkiye’de terör yüzünden köylerini terk edip şehirlere taşınmak zorunda akabinde yeniden köylerine geri dönen aileler, “köye dönüş”ün gerekçeleri olarak;

- a) İşsizlik,
- b) Kazandıkları paranın buldukları yerlerde geçinmek için yetmemesi,
- c) Uyum sorunu,
- d) Diğer nedenler,

şeklinde belirtilmiştir (2006: 9).

Bu bağlamda, Türkiye’de terör ile mücadelede yürürlüğe konulacak istihdam odaklı sosyal politikalar vasıtası ile çaresizlik içinde bulunan halk yığınlarını üretim içerisine çekmek ve terör organizasyonlarının hedefi/vasatı halinden çıkarılması gerekmektedir. İstihdam odaklı sosyal politikaların yürürlüğe girmesi sayesinde, üretim içerisine çekilecek vatandaşlar ile işsizlik ortadan kalkabilecek, aynı zamanda yoksulluk engellenebilecektir. Bahse konu politikalar, Türkiye’nin başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olmak üzere tüm az gelişmiş bölgelerinde ve metropol illerimizin “varoş” tabir edilen gecekondu bölgelerinde yaşayan vatandaşların terör örgütlerinin ağına düşürülmesi için önemli bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör örgütlerinin propaganda çalışmalarında hedef kitle, bir meslek erbabına yönelmek yerine, işsizlik sorunu ile mücadele eden vatandaşlardır. Terör örgütlerinin “esnaf grubu” gibi örgüte gelir sağlayan teşekkülleri bulunmakla birlikte, söz konusu esnaf gruplarının genellikle baskı ve tehdit nedeniyle, kendi rızaları olmadan baskıcı metotlar ile terör örgütlerinin bünyesinde hareket ettikleri gözlenmiştir. Aslında terör örgütlerine yapılan operasyonlarda da, örgüt hakkında bilgiyi en fazla veren ya da en çabuk dağılan kesim örgütün “esnaf grubu” olmaktadır. Terör örgütleri, kaybedecek şeyleri en az olan kesimleri hedef aldığından, kaybedecek şeyi en fazla bulunan “esnaf grupları”nın terör örgütünden kopuşu, örgütlerin diğer yapılanmaları göz önünde bulundurulduğunda çok daha çabuk gerçekleşmektedir. Bu çerçevede, terör örgütleri içinde en tehlikeli kitle

olan, “kaybedecek şeyleri en az olan gruplar”ın kazanılması gerekmektedir. Kaybedecek şeyleri en az olan gruplar ise; istihdam eksikliği, yoksulluk gibi kronikleşmiş sorunların muhatabı olan gruplardır.

3.7.2.1. Yoksulluk ve İşsizliği Önleyen İstihdam Politikaları

Bugün, gelişmiş ülkeler de dahi, yoksul ailelerin varlığından bahsetmek mümkündür. Ancak, bu ülkelerde sosyal devlet anlayışı ileri bir boyutta olduğundan ve sosyal politika araçlarının da etkin bir şekilde uygulandığından, yoksul ailelerin en azından daha da yoksullaşmasının önüne geçilmekte, kendilerine ve bakmakla yükümlü aile fertlerine, sosyal yönden kabul edilebilir asgari seviyede bir hayat standardını yakalama fırsatı verilmektedir. Türkiye, 1961 yılından beri anayasal anlamda sosyal devlet olmasına rağmen, kronikleşen ve yaygınlaşan yoksulluk sorununa karşı kalıcı bir çözüm stratejisi oluşturma bakımından yetersiz kalmıştır. Şüphesiz, bunun böyle olmasının başında yoksul ailelere dönük çok maksatlı ve kapsamlı sosyal politikaların geliştirilmemiş olduğu gelmektedir. Halbuki, nüfus artışı ile birlikte yoksul ailelerin sayısında da bir artış görülmektedir. Nitekim, DPT'nin 2001 yılında hazırladığı bir rapora göre, Türkiye’de toplam yoksul sayısı 14.5 milyon civarında ve bunlardan takriben 12 milyon insanımız, karnını zor doyurmaktadır, yani mutlak anlamda yoksuldur. Çalıştığı hâlde yoksul konumunda bulunanların oranı ise, nüfusun hemen hemen yarısıdır. Yoksulluğun adeta başıboş bırakılmasından dolayı da sosyal siyasetin temel hedeflerinden kabul edilen sosyal adaletin temini de mümkün olmamaktadır. DİE ve Dünya Bankası verilerine bakılırsa, Türkiye’nin gelir dağılımının dünya ülkeleri içinde en kötü durumda olduğunu söylenebilecektir. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 2002 yılında yayınlanan “İnsani Kalkınma Endeksi”nde Türkiye, gelişmişlik düzeyi açısından sıralanan 173 ülke arasında 85. sırada (AB üye ülkeler ise ilk 28 içinde) yer almaktadır. İnsani Gelişim Endeksi değeri 0,742 olan Türkiye, böylece orta insani kalkınma standartlarına sahip ülkeler grubuna girmektedir. BM kaynaklarına göre, Türkiye’de okur-yazar olmayan oranı yüzde 14.9, sağlıklı içme suyuna ulaşamayanların oranı yüzde 17, beş yaş altında yeterli beslenemeyenlerin oranı yüzde 8, günde ancak bir dolarla geçinmek durumunda olanların payı yüzde 2.4 (mutlak yoksullar) ve günde iki dolarla geçinebilenlerin payı ise yüzde 18’dir (göreceli yoksullar). Yoksul ailelerin ortaya çıkmasını önleyen koruyucu sosyal politikaların

etkilerini orta ve uzun vadede görmek mümkün olacağından mevcut yoksul ailelerin, zaman kaybedilmeksizin derhal sosyal koruma kapsamına alınması gerekmektedir. Yoksullukla bir mücadele yöntemi olarak sosyal koruma politikaları, sosyal siyaset anlamı ve kapsamında değerlendirilmelidir. Sosyal koruma politikaları, merkezi veya mahalli yapı ve idare içinde kamusal bir nitelik taşıyabileceği gibi, bireysel ve toplumsal bir davranış biçimi olarak da kendisini gösterebilir. Bir başka ifadeyle, sosyal yardım ve sosyal hizmetler, kamu kurumları aracılığı ile gerçekleştirilebileceği gibi, sosyal gelişmişlik yönünden ileri bir noktada olan batı ülkelerinde olduğu gibi, sivil toplum örgütleri ve dini cemaatler vasıtasıyla da hayata geçirebilecektir (Seyyar, 2007: 3).

3.7.2.2. Bir İstihdam Potansiyeli Olarak GAP

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren nispeten geri planda kalmış, hatta sürgün bölgeleri olarak nitelendirilmiştir. Söz konusu bölgeler, ekonomik açıdan geri kalmış, bölgede bulunan özel teşebbüs tarafından yapılan sınırlı yatırımlar ise, istihdam açısından oldukça yetersiz kalmıştır. Bölgenin kalkınması için yatırım yapılması esas iken, özel sektör; uzaklık, güvensizlik v.b hususu ileri sürerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ne yatırım yapmaktan kaçınmıştır.

Türkiye yıllardır yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliğinin ortaya çıkardığı sorunlarla boğuşmaktadır. Coğrafi bölgeler arasında ciddi bir şekilde gelir uçurumu bulunmaktadır. Ekonomik gelişmişlik ise, belirli bölgelerde yoğunlaşmış olup, gerek kişi başına düşen milli gelir, gerekse sosyoekonomik kalkınmışlıktaki fark büyük boyutlara ulaşmıştır. Ekonomik veriler incelendiğinde, özellikle Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi illerinin gelir sıralamasında sonlarda yer aldığı görülmektedir. Bunun çok çeşitli sebepleri olmakla birlikte, yıllardır devam eden terör en önemlisidir. Terör, hayatının her cephesine darbe vurduğu gibi ekonomik hayatı da yaralamıştır. Yatırımlar ağır aksak yürümekte, bazı illerde kalkınma diye bir şeyden söz etmek neredeyse imkansız hale gelmektedir. İşsizlik ve yoksulluk ise hayatın değişmeyen bir parçası olmuştur (Dikbaş, 2006: 3).

Türkiye'de, 1983'ten sonra hız kazanan liberal ekonomik düzenin beraberinde getirdiği sorunlarla devletin ekonomiden çekilmeye başlaması, ülkenin Doğu ve Güneydoğu

Anadolu Bölgeleri'ndeki zaten bozuk olan sosyoekonomik yapının daha da bozulmasına neden olmuştur (Çevik, 2007: 16).

Türkiye'nin doğusu ve güneydoğusu, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına karşın ülkenin mahrumiyet bölgesidir. 1927 sanayi sayımında Diyarbakır iller arasında yedinci sırada bulunurken, 1997 sıralamasında elli yedinci sıraya düşmüştür. Söz konusu dönem içerisinde oluşan KONGRA-GEL/PKK terörünün ivmesi ile birlikte, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki sosyal ve ekonomik denge altüst olmuştur. Terörün etkisi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç eden vatandaşlar, Türkiye'nin metropol kentlerinin varoşlarına yerleşmiştir. Bunun sonucunda, göç alan illerin sosyal ve ekonomik dengeleri bozulmuş, tüketicinin üretici yapılması hedeflenirken, üreticilerin çoğunluğu tüketici olmuştur. Türkiye'nin yaşadığı ekonomik krizlerin nedenleri arasında anılan sorunun ağırlığı büyük oranda bulunmaktadır. Neticede, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hayvancılık ve tarımsal üretim bitmiştir. Yanlış, hayvancılık ve tarım politikaları ile Et-Balık Kurumu, Süt Endüstrisi Kurumu kapatılarak, Ziraat Bankası'nın kontrollü kredi sistemi bozularak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın bölgedeki tarım ve mühendis ve uzmanlarını "büro personeli" yapılarak, Toprak Mahsülleri Ofisi çalışılmaz hale getirilerek, meralar kapatılarak, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin ekonomik sistemi çökertilmiştir (Uras, 2003: 12).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yer alan illerin, bir iki istisna hariç tamamı, sosyoekonomik gelişme sıralamasında Türkiye'nin en alt sıralarında yer almaktadır. Üstelik son on yılda sosyal ve ekonomik değişim sürekli negatif yöndedir. Türkiye genelinde yoksulların oranı yaklaşık yüzde 25 iken, bölge halkının yüzde 60'ı günde 2 dolardan düşük bir gelirle yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır ve yoksulluk sürekli artmaktadır. Bölgedeki kişi başına düşen gelir, ortalama 500 dolarla Türkiye ortalamasının çok gerisindedir. Bölge nüfusu Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 15'i iken, burada üretilen GSYİH Türkiye GSYİH'sinin yaklaşık yüzde 6.5 oranındadır (Tanla, 2006: 8).

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Şubat 2007 ayı itibarıyla yayımladığı genel kurul bildirisinde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınması için "yerinde iş ve aş sağlayacak özel yatırımların teşvik edilmesi" gerektiğini bildirmiştir. MÜSİAD, Güneydoğu Anadolu bölgesinde, büyümenin, tarımı geliştirmenin ve göçü

önlemenin yolunun hayvancılıktan geçtiği kaydedilerek, modern hayvancılığın, GAP bölgesi için yoğun istihdam alanları sağlayacağı belirtmiştir. Söz konusu bildiri; “Bölgesel özellikler dikkate alınarak arıcılık ve hayvancılık gibi bölgenin güçlü bilgi birikimlerine yönelik özel bir teşvik sistemi uygulanmalı, kırsal kesime ve hayvancılık yapmak isteyenlere düşük faizli krediler sağlanmalı, destekleme politikalarında da işletme ölçeklerini büyütme ve verimlilik artışı esas alınmalı” denilmiştir. Güneydoğu'nun tarım sektörü açısından da büyük potansiyele sahip olduğuna işaret edilen bildiri, tarım envanterinin çıkarılması, üniversite-tarım işbirliğinin geliştirilmesi ve bürokratik engellerin kaldırılması önerilmiştir. Güneydoğu Anadolu'da son yıllarda komşu ülkeler ile sınır ticaretine ivme kazandırılmasının ihracatı adeta patlattığı ve Türkiye ihracat artış hızı ortalamasını üçe katladığı ifade edilen bildiri; “Ancak şiddet olayları ve göç olgusu, yatırımların artması ve ticari canlılığın istihdama dönüşmesinin önündeki en büyük engeldir. Bir başka önemli tehdit ise Kuzey Irak'taki siyasi gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan gerginlikler dolayısıyla sınır kapılarının zaman zaman kapatılmasıdır. Irak'a ihracatımızın özellikle hububat, bakliyat, yağlı tohumlarla işlenmiş et ürünleri olduğu dikkate alındığında sınır kapılarının kapatılmasının Güneydoğu Anadolu'nun ihracatına yıllık 2 milyar dolara yakın zarar vereceği öngörülmektedir. Ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik siyasi irade ortaya konması ve ticari canlılığın ivme kazanmasına yönelik projeler geliştirilmesi gerekmektedir.” şeklinde ifade edilmiştir.

3.7.2.3. Yerel Kalkınma Modelleri

Türkiye’de yaşanan terör sorunu, yerel bazda en fazla ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’ni etkilemiş, bölgenin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık, terör olaylarından etkilenerek bölgesel geri kalmışlık oluşmuştur. KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, bölgede gerçekleştirdiği eylemleri bilinçli olarak ekonomik geri kalmışlığı oluşturmak için yapmış, zaten Osmanlı İmparatorluğu’ndan beri, coğrafi, politik, sosyal v.b nedenden dolayı geri kalmış bulunan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde ekonomik yapı iyice gerilemiştir. Ekonomik yapıda gerileme, KONGRA-GEL/PKK’nın propagandalarında önemli bir unsur olarak kullanılmış, söz konusu propagandalarda; “Devletin bilinçli olarak bölgeyi geri bıraktığı, bu bağlamda Türk-Kürt ayrımı yaptığı” teması işlenmiştir.

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde, feodal yapıyı ortadan kaldıracak ve üretim araçlarından herkesin yararlanabileceği bir toprak reformu cumhuriyetin kuruluşundan beri bir türlü gerçekleştirilememiştir. Bölgedeki az gelişmişlik, bireyler arasında aidiyet duygusunun gelişmemiş olması ile birleşince şahıslar daha iyi bir yaşam beklentisiyle dağa çıkmaktadır (Çevik, 2007: 12).

Terör nedeniyle kapatılan köyler ve meralar bölgede tarım ve hayvancılığı nerdeyse yok olma noktasına getirilmiş, köy ve meraların tamamı açılmamıştır. Açılanların ise girişine kontrollü izin verilmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da tarım ve hayvancılığın gelişmesi için mutlak surette devletin yardımına ihtiyaç bulunmakta olup, bunun için devlet tarafından bilinçli ve programlı ciddi adımlar atılması gerekmektedir. Yani bölge dinamiklerinin kullanılabilir ve ülkeye fayda sağlayacak şekilde harekete geçirilmesi gerekmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan birçok vatandaşın terör nedeniyle göç etmesi bölgedeki üretimi neredeyse yapılamaz hale getirmiştir. Rakamsal olarak baktığımızda; terörün başladığı 1984 tarihinde 40,4 milyon baş olan koyun sayısı 25 milyon başa düşmüş, 13 milyon baş olan keçi sayısı 6,6 milyon başa gerilemiş, 12,4 milyon baş olan sığır sayısı 10 milyon başa gerilemiştir. Toplam hayvan sayısı ise 66 milyon baştan 41 milyon başa gerilemiştir. Neticede hayvan sayısında ciddi bir azalış yaşanmıştır. Özellikle terörün yaşandığı dönemlerde canlı hayvan ve hayvansal ürün dış ticaretinde önemli bir merkez olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde ihracat, günümüzde neredeyse yok olma noktasına gelmiştir. Bölge insanını üretime tekrar kazandırmak, bölgeyi özellikle küçükbaş ve besicilik yönünden ihracat merkezi yapabilmek için bir dizi tedbirleri hayata geçirmek gerekmektedir. Bunun için atılacak öncelikli adım, üretim yapmaya hevesli üreticileri tespit etmek, üreticilere eğitim vermek, ucuz ve kolay ulaşılabilir kredi imkanları ile desteklemek, sanayinin bu bölgelere yatırım yapmasını teşvik etmek böylece üretilen ürünlerin pazar sıkıntısını ortadan kaldırmak yani üretim-sanayi entegrasyonunu sağlamak gerekmektedir. Bunlar belli bir zaman alacaktır. Fakat bölge iç dinamikleri harekete geçirildiği takdirde yaratılacak katma değer yapılacak yatırımı misli misli karşılayacaktır. Bunun yanında oluşturulan istihdam ile bölge insanı yerinde istihdam edilecek, metropollerde gördüğümüz sıkıntılar yaşanmak durumunda kalınmayacaktır (Türkiye Ziraat Odalar Birliği-Haziran 2006 ayı Raporu).

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin kalkındırılması, sadece bölgede yaşayan vatandaşların iş ve aş sorunlarının çözülmesi ve gelir düzeylerinin yükseltilmesi için değil, bütün ülke açısından önem taşımaktadır. Çözüm, bölgedeki girişimcileri desteklemek, bölge halkını yatırıma ve üretime yönlendirmektir. Yatırım ve üretim sadece fabrika kurarak olmaz; tarımsal yatırım ve üretim de sanayi kadar önemlidir. Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kalkındırılması için sıradan teşviklerle yetinilmemesi gerekmektedir. Yatırımcıya rekabet şansı vermek için daha başka ve daha güçlü teşvik önlemlerine ihtiyaç bulunmaktadır. Teşvik için, daha önce teröre uğramış on bir il baz alınmalıdır (Uras, 2003: 12).

Doğu ve Güneydoğu Kalkınma Stratejisi, dış dünyayla ekonomik entegrasyonu amaçlamalıdır. Bölge'nin gelecek dönemde, AB'nin Asya'daki en uç noktası, Asya'ya açılan kapısı olma ihtimali bulunmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile bağlantılı coğrafyada, yaklaşık AB nüfusu kadar; 400 milyon insan yaşamaktadır. Bu, 400 milyon kişinin oluşturduğu sürekli büyüyen bir pazar demektir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu, bu pazarı hedefleyen, bu amaçla dünyadaki yatırımcıların ilgisini bölgeye çeken, bu riski almalarına onları ikna eden, doğrudan yatırımla kalkınan ve böylece Çin gibi, dünyanın bu bölgeye sahip çıkmasını sağlayan politikalarla bölgesel üretim üssü ve ticaret merkezi haline getirilmelidir (Tanla, 2006: 13).

3.7.2.4. Yatırım Amaçlı Mikro Krediler

Türkiye'de ekonomik açıdan gelişmekte olan veya az gelişmiş bölgelerin, ekonomik açıdan gelişmiş diğer bölgelere entegrasyonu için yatırım amaçlı mikro kredilerin önemli yeri bulunmaktadır. Söz konusu kredilendirme işlemi, bilhassa Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ni diğer bölgeler ile entegrasyonunda önemli bir yer tutmaktadır.

Yatırımlarda öncelikli sektörlerden biri, yıllardır ihmal edilmiş olsa da rekabet açısından gerekli yatırımlarla kısa sürede avantajlı hale gelecek tarım ve hayvancılık ile bu sektöre dayalı gıda endüstrisi ve tamamlayıcı endüstriler olmalıdır. Bu yatırım modelinde entegre bir sistem kurulmalıdır. Geleneksel tarım ve hayvancılık yerine, organik tarım işletmeleri ihmal edilmeden, yakın coğrafyayı ve Avrupa ülkelerini beslemeyi öngören, dış dünya için gıda ambarı haline gelmeyi hedefleyen, yani ihracat odaklı geniş tarım ve hayvancılık çiftlikleri ile buna bağlı gıda endüstrisi (agro-industry) modeli esas

alınmalıdır. Bunun örnekleri özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda'da vardır. Bu ülkelerle işbirliği sağlanarak benzer çiftliklerin oluşturulması için ortak yatırım girişimi başlatılmalıdır. Burada yetiştirilecek ürünlerin araştırılması, tohumluk üretilmesi vb. gibi ihtiyaçlar için dünyanın en gelişmiş teknolojisi ve bu alandaki bilgiye sahip yetişmiş insan gücü getirilerek, moleküler biyoloji enstitüleri kurulmalıdır. Bir başka deyişle burada Silikon Vadisi yerine Biyoteknik Vadisi yaratılmalıdır. Entegre sistem çerçevesinde özellikle tarımsal ilaçlar ile hayvansal aşılarda üretimi de öncelikli sektörler arasında görülmelidir. Yine entegre sistem çerçevesinde deri endüstrisi geliştirilmelidir.

Burada yatırımlarda öncelik verilecek sektörlerin bir diğeri, bölgenin yakınındaki en önemli hammadde olan petrolün işlenerek çok çeşitli tüketim mallarına dönüşmesini sağlayan, sadece iç pazarı değil, yakın coğrafyadaki pazarı da hedefleyen petrokimya endüstrisi olmalıdır. Elbette bu sektörleri destekleyici diğer sanayi ve hizmet sektörleri ile turizm, inşaat gibi istihdam odaklı sektörlerin de bölgedeki üretim yelpazesinde yerini alması hedeflenmelidir. Bu sektörlerin öncülük edeceği bir bölgesel kalkınma stratejisinde ilk adım kamuya düşmektedir. Kamu, altyapı yatırımlarını özellikle ulaşım, haberleşme ve enerji altyapısını hızla tamamlamalıdır. Yerel yönetimlere aktarılacak kaynaklarla kent ve kasabaların daha yaşanılır hale gelmesi sağlanmalıdır. Bu kamu yatırımları inşaat ve yapı malzeme sektörünü geliştirici ve istihdamı artırıcı bir rol oynayacaktır. Ayrıca eğitim ve sağlık başta olmak üzere, temel kamu hizmetlerinin de hızla ülke ortalaması düzeylerine çekilmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla, öncelikli sektörlerin eleman ihtiyacını karşılamak üzere bölgedeki bütün illerde ilgili meslek liseleri kurulmalı, var olanlar güçlendirilmelidir. Ayrıca bu okullarla bölgedeki üniversitelerin ilgili bölümleri arasında doğrudan geçiş hakkı veren bir uygulama başlatılmalıdır. Kamu hizmetlerinin bölge halkına etkin şekilde sağlanması ve yetişmiş elemanların bölgeden kaçmasını önlemek için belli başlı hizmet alanlarındaki kamu çalışanlarının eşzamanlı ve eş sürelerle tayin edilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir beldeye veya ilçeye öğretmen, doktor, hemşire, hâkim, savcı vb. atamaları aynı zamanda ve aynı sürelerle yapılmalı, böylece kamu çalışanları arasında sosyal bir ilişki ağının oluşması sağlanmalı ve yalnızlık- yabancılaşma duygusuyla bölgeden ayrılması önlenmelidir (Tanla, 2006: 12).

3.7.2.5. KOBİ'lerin Teşviki

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki her açıdan geriliği kurtaracak olan husus büyük çaplı üretim etkinlikleridir. Yabancı sermaye ve Türkiye'nin Batı bölgeleri'nde bulunan sermayenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ne gelerek yatırım yapabilmesi için öncelikle bölgenin her açıdan canlandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda tek çözüm bölgede bulunan girişimcileri desteklemek, bölge halkını yatırım ve üretime yönlendirmektir. Yatırım ve üretim sadece fabrika kurarak olmamaktadır. Bunun yanı sıra, tarımsal yatırım ve üretim de sanayi yatırım ve üretimi kadar önemlidir. Koç Grubu'nun 2000 yılında Şanlıurfa'da hayata geçirdiği "Koç-Ata Tesisleri"nde "şampiyon inekler" ile süt üretimine girişmesi, Diyarbakırlı kadınların, kadın derneklerinin omuz vermeleriyle hediye kutu üretimine başlamaları oldukça güzel örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Uras, 2003: 12).

3.7.3. Sosyal Yardım Boyutlu Sosyal Politikalar

Türkiye'de terör sorununun aşılması amacıyla uygulanabilecek sosyal yardım boyutlu sosyal politikaların, muhtaç vatandaşların ihtiyaçlarını giderebilmesi ve anılan vatandaşların terör örgütlerinin ağına çekilebilmesini engellemek için oldukça önemlidir. Gerek metropollerde, gerekse kırsal bölgelerde yaşayan muhtaç vatandaşların içerisinde buldukları sosyoekonomik sorunların giderilmesi için, sağlık, barınma ve eğitim alanlarında yapılacak yardımlar ile vatandaşların refahının artırılması terör örgütlerinin gerek propaganda, gerekse taban kazanma çalışmalarına darbe vuracaktır. Söz konusu yardımlar sayesinde devletin şefkatli yüzünü gören ve bir birey olarak "adam yerine konulduğunu" hisseden vatandaş, kendisini dışlanmış gibi hissetmeyecek ve toplum içerisine entegre olarak bütünleşme sağlanabilecektir.

3.7.3.1. Yoksullukla Mücadele İçin Şartlı Kamusal Sosyal Yardımlar

Gelişmiş sosyal devletler, değişik sosyal politika yöntemleri ile, sosyoekonomik yönden en zayıf ailelerden başlayarak, toplumun bütün üyelerinin sosyal refah düzeylerinin iyileştirilmesi yönünde sosyal politikalarını uygulamaya koymaktadır. Sosyal devletler, bunu yaparken, muhtemel yeni sosyal sorunların daha gün ışığına çıkmasına veya mevcut sosyal sorunların daha da girift hale gelmesine fırsat vermeden, önleyici tedbirler ihtiva eden koruyucu sosyal politika ve hizmetlerini sürekli olarak geliştirmek

mecburiyetindedirler. Aile dostu sosyal politikalar, “sosyal siyaset kapsamında, huzurlu ve sağlıklı toplum tesis etmek maksadıyla aileler ve aile fertleri için oluşturulan sosyal program, eğitim, destek ve yardımların bütünü iken, yoksul ailelere dönük sosyal politikalar ise, aile fertlerini, psikososyal, demografik, fizyolojik ve ekonomik durumlarına göre, geçici veya sürekli olarak sosyal koruma kapsamına almak isteyen acil eylem programlarıdır. Sosyal koruma, yoksul kişilerin, (kamusal) sosyal yardım kapsamında hem maddi yetersizliklerini gidermek, hem de sosyal hizmetler (sosyal pedagoji) ekseninde kişilerin toplum ve/veya iş hayatına katılmalarını sağlayan uygulamalardır. Sosyal korumanın uygulanmadığı bir ülkede, risk kapsamında olan bütün sosyal grupların, toplum hayatından tecrit edilme tehlikesinin yanında en temel maddi ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacaklarından dolayı açlığa ve sefaletle itilmeleri söz konusu olmaktadır. Kamusal sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin birlikte yürütüldüğü bir sosyal politika aracı olarak sosyal korumanın hedef kitlesi, yetim, öksüz, fakir, aceze (bakıma muhtaç), yaşlı, özürlü, (kronik) hasta, yoksul, işsiz gibi sosyoekonomik, bedeni ve fizyolojik faktörlerin meydana getirdiği karmaşık olumsuzluklardan ötürü, yardıma ve/veya korunmaya muhtaç aile fertleridir (Seyyar, 2007: 4).

Türkiye’de faaliyet yürüten terörist organizasyonların, yoksulluk, işsizlik gibi sosyoekonomik sorunlar ile boğuşan kitleleri taban ve mensup kazanma alanı olarak gördükleri hususundan hareketle, anılan kitlelerin kazanılması için sosyal devlet anlayışı içerisinde uygulamaya konulacak politikaların terörist grupların çalışmalarına darbe vuracakları kesin bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü terörist organizasyonlar, propaganda çalışmalarını yürüttükleri kitlelere; “Devletin kendilerini bilinçli olarak dışladığı, yoksul ve işsiz bıraktığı” temasını işlemektedir. Söz konusu yoksul ve istihdam dışında bulunan kitleler ise, devletin kendilerine yönelik olarak verebileceği her türlü hizmeti vatandaş olabilme olgusunun somut bir örneği olarak kabul etmektedir. Bir vatandaş, devletin yürüttüğü hizmetten ne kadar uzak kalırsa o zaman terör organizasyonu haklı çıkacak, bu şekilde vatandaşın teröristler tarafından angaje (kazanılması) edilmesi kolaylaşacaktır.

Yalnızlığa, güçsüzlüğe, ebedi yoksulluğa ve mutsuzluğa itilen risk grupları, içinde yaşadıkları topluma, kültürel-manevi değerlere, tarihi mirasa ve rol dağılımına karşı da

ilgisini kaybeder ve belki de sosyokültürel değerleri de manasız göreceklelerinden ötürü bunları ya hafife almaları, ya da reddetmeleri de mümkündür. “Sosyal yabancılaşma” olarak tarif edilen bu gidişatta, yoksullar toplumun millî ve manevi değerlerinden uzaklaşmaları sonucunda psikolojik yönden de bir çözülmeye giderler. Bunun için, sosyal devletin ve sosyal belediyelerin sosyal koruma politikaları önem arz etmektedir (Seyyar, 2007: 5).

3.7.3.2. Sosyal Teşvikler

Sosyal teşvik, kişilerin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme maksadıyla, klasik risklerin ve asgari hayat düzeyinin ötesinde; çocuk parası, kira parası, eğitime katkı, mesleki geliştirme gibi devletçe sağlanan ileri derecede iyileştirme ve geliştirme destekleri ve yardımlarıdır. Sosyal teşvik programları, sosyal yardımdan farklı olarak, mutlak manada muhtaç ve fakir olmayan sosyal gruplara ve kişilere de yapılmaktadır (Seyyar, 2002: 555).

Terörle mücadele ederken “güvenlik” ile “özgürlük” arasındaki hassas dengenin kategorik ve ölçüsüz olarak temel hak ve hürriyetler aleyhine kurulmasının önüne geçilmesi büyük önem taşımaktadır. Başka bir ifadeyle, insan haklarının orantısız bir şekilde sınırlandırıldığı otoriter ve giderek totaliter bir terörle mücadele yöntemini egemen kılmadan da, etkili terörle mücadele tedbirlerinin pekala yaşama geçirilebileceğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, gelir dağılımı adaletsizliğini gidermeye ve insan onuruna yaraşır asgari bir hümanist yaşam standardı sağlamaya yönelik tedbirlerle, örneğin yoksul ailelere mensup öğrencilere, devlet ve gönüllü sivil toplum girişimleri eliyle, çok daha fazla oranda iş, eğitim, burs ve barınma imkanı verilerek, insanlar arasında etnik, bölgesel veya dini fırsat eşitliği yaratılması, gençlerde ileriye yönelik olumlu bir yaşam beklentisi oluşturacak ve böylelikle onların gerçek hayatla olan reel bağlarını kuvvetlendirerek, terör örgütlerinin sosyopsikolojik bazda insan kaynaklarını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır. Yaşamın sadece ideolojiden, dinden, mezhepten ya da etnik kökenden oluşmayan çok boyutlu bir fenomen olduğunu gençlere göstermeye yönelik çabalar içerisinde bulunmak terörle mücadelede öncelikli hedef olmalıdır. İnsanın ideolojisi, partisi, politik fikri, hayata bakışı, inançları zamanla değişebilir. Önemli olan hayattır, yaşamın bir ucundan tutmak

ve yaşam mücadelesine girmektir. Bunu genç insanlara gösterebilmeyi başarmak, teröre karşı savaşta, stratejik bir değer ve öneme sahiptir (Hekimoğlu, 2007: 1).

3.7.3.3. Sağlık Hizmetleri Boyutlu Sosyal Politikalar ve Yeşil Kart

Bir toplumun sosyal sağlık göstergelerinin birbirinden etkilenen ve etkileyen değişkenler çerçevesinde bütüncül bir bakış açısı ile kavranması gerekir. Bu durum, sosyal sağlık göstergelerinin ulusal düzeyde olumlu hale getirilmesi için, sosyal hizmetlerde devlet işlevlerinin, yerel düzeyden başlayarak, ulusal düzeye kadar yükselen kurumsal mekanizmaların önemine dikkat çekmektedir. Sağlık hizmetlerinin zenginleşmesi, koruyucu hizmetlerde sosyal diyalogun sağlanmasına bağlıdır. Türkiye’de, 1964 sonlarından başlayarak törpülenmeye başlanan sosyal sağlık hizmetleri giderek, “sosyal” rotasından ayrılmış ve tedavi hizmetlerini eksen olarak gören çağdışı rotasına oturmuştur. Bunun anlamı, doktorun yurttaştan uzaklaşması ve sağlık hizmetinin dört duvar arasına sıkışmasıdır. Bu durum, “tazmin edici yaklaşım” yani her şey olup bittikten sonra çare arama çabası şeklinde nitelendirilmektedir (Fişek-Gökbayrak, 2007: 4).

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)’nin, Güneydoğu’nun profilini çıkarmak üzere Kasım 2006 ayı itibarıyla hazırladığı rapora göre, “Bursa’da yetmiş beş olan ortalama yaşam beklentisinin Şırnak’ta elliye düştüğü” hususu tespit edilmiştir. Söz konusu raporda, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri’ndeki sağlık hizmetlerine yönelik koşullara da dikkat çekilmiş olup, sağlık koşullarının elverişsizliği, bebek ölümleri gibi önemli göstergelerin bölgeye ilişkin olumsuz bir tablo çizdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, Güneydoğu Anadolu’nun bazı illerinde doğan her bin bebekten elli ikisinin öldüğü, mezkur oranın Avrupa standartlarının yaklaşık on misli üzerinde olduğu hususu yer almaktadır. Bölgede her bin kişiye düşen hastane yatağı sayısında da büyük dengesizlikler bulunduğu, örneğin Ağrı ilinde her on bin kişiye düşen hastane yatağı sayısının Türkiye ortalamasının beşte biri olduğu, bazı ilçelerde, mesela Hakkari Çukurca’da bir pratisyen hakim bile bulunmadığı hususlarının altı çizilmiştir (Güvendik, 06: 14).

Yoksulluğu belirleyici unsurlardan biri, bireylerin sosyal güvenlik kurumlarının (SSK, Emekli Sandığı, Bağ-Kur) kapsamında olmamasıdır. Söz konusu husus, Türkiye’de sosyal hizmetler çerçevesi dahilinde düşünüldüğünde, bahse konu kurumların parçası

olmadan sağlık hizmetlerinin alinamaması durumu bulunmaktadır. Bu duruma karşı, 1990'lı yıllarda geliştirilen “yeşil kart projesi” ile birlikte, vatandaşlar yoksul oldukları için sağlık hizmetleri alabilmeye başlamıştır (Keyder, 2006: 2).

Yeşil kart, hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında olmayan, Türkiye’de ikamet eden ve fakir durumda olan Türk vatandaşlarına talep üzerine valilik veya kaymakamlık tarafından verilen bir sağlık karnesidir. Söz konusu karne sayesinde hak sahipleri bedel ödemeksizin yataklı tedavi hizmetlerinden faydalanabilmektedir⁷ (Seyyar, 2002: 673).

Yeşil kart, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde bulunan vatandaşlara çok sayıda verilmiş olmasına rađmen⁸, bölgedeki nüfusun yaklaşık olarak üçte birinin sağlık güvencesi bulunmamakta olup, herhangi bir hastaneye giderek ücret ödemedi sağlık hizmetine ulaşmasına olanak bulunmamaktadır. Buna karşılık olarak çeşitli yollar geliştirilmekle birlikte, söz konusu çözümlerinin hemen hepsi normal metotlar dışında gelişmektedir. Örneğin, vatandaşlar sağlık ocağına giderek kendi ismi ile değil, başka birinin ismi ile ilaç almaktadırlar. Yeşilkart alan vatandaşlar için bir hayli bürokrasi bulunmakta olup, vatandaşlar muhtardan kağıt getirmek ve yoksul olduklarını ispat etmek zorundadır. Bununla birlikte, bazı sorunlara rağmen sistem iyi bir şekilde işlemektedir (Keyder, 2006 : 4).

Öte yandan Türkiye’de sağlık hizmetleri boyutlu sosyal yardım politikalarının işlevlik kazanması amacıyla devlet eliyle yürütölen çalışmaların sekteye uğratılması yönünde, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün çalışmaları baltalayıcı nitelikte faaliyetleri bulunmaktadır.

Örneğin Sağlık Bakanlığı, doğurganlık çağındaki kadınlara hastalıklara karşı korunmaları için tetanos aşısı yapmakta, ancak Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri’nde düzenlenen aşı kampanyaları, KONGRA-GEL/PKK, “Kısırlık yapıyor!” propagandası sebebiyle hedefine ulaşamamaktadır. Terör örgütünün, “Kürt kadınlarını kısırlaştıracaklar!” diyerek Sağlık Bakanlığı’nın çalışmasını baltalamaya çalıştığı

⁷ Yeşil Kart’ın Hukuki Çerçevesi: 18.02.1992 ve 3816 sayılı “Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderleri’nin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması hakkındaki Kanun” ile belirlenmiştir.

⁸ Türkiye’de, 2006 yılı itibarıyla 11-12 milyon arasında değişen bir nüfusun yeşil kart’ı bulunmakta olup, söz konusu kart sahiplerinin yarısı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde yaşamaktadır.

belirlenmiştir. Propagandalar yüzünden Şanlıurfa ve Diyarbakır'da yaklaşık 20 bin, Şırnak'ta ise 8 bini aşkın kadın aşı olmamıştır. Bunun üzerine il sağlık müdürlükleri, valilikler ve polis, vatandaşları aydınlatmak için harekete geçmiştir. Müdürlük ile valilikler, yerel medyanın yanı sıra bastırdıkları broşürler ve gönüllüler yardımıyla halkı bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Tedbirler sayesinde aşı oranları artsa da söylentilere kulak veren birçok kadın, aşı olmayı reddetmektedir. İl sağlık müdürleri, bölgenin eğitim seviyesinin düşük olması sebebiyle halkın söylentilere çabuk inandığını vurgulamaktadır. Oysa tetanos aşısı, kadınları gebelik, doğum ve sonrasındaki hastalıklara karşı koruyucu özellik taşımaktadır. Konu ile ilgili hazırlanan istihbarat raporunda KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün bölge kadınlarına; “Aşı olmayı kabul etmeyin, aşı yapan hemşirelere tepki gösterin, zorluk çıkarın hatta onlara dayak atın.” biçiminde talimat verdiği belirlenmiştir. Konu ile ilgili olarak, Şanlıurfa Sağlık Müdürlüğü, 212 bin kadına ulaştıklarını ifade ederek, 19 bin 671 kişinin ise aşı olmak istemediğini belirtmiştir. Doğu'daki bütün aşı kampanyalarında aynı durumla karşılaştıklarını belirten yetkililer vatandaşların; “Niçin kadınlar?, şeklinde soru sorduğunu, bu hususun Doğu'nun söylemi olduğunu, Doğu'da devletin yaptığı her işin altında ‘acaba ne var?’ kuşkusunun yattığını” belirtmişlerdir. Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri ise; “Daha önce çocuk felci aşısında aynı durumla karşılaştıklarını, Diyarbakır'daki hanımların yüzde 60'ının okuma yazma bilmediğini, vatandaşların bu aşılar neden doğurgan kadınlara yapılıyor diye tedirgin olduklarını, ancak vatandaşlar bilgilendirilince iyi bir rakama ulaşıldığını” ifade etmiştir (2006: 14).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin son kırk yıllık dönemine acı bir şekilde damgasını vuran terörün ülkenin öz kaynaklarını ne ölçüde sarf ettiği, ülkede halen devam eden kangrenleşmiş sorunların oluşmasında ve büyümesinde ne derecede etkili olduğu ve ülkenin geleceğini nasıl ipotek altına aldığı hususlarını tezde incelemiş bulunmaktayız. Bu çerçevede, terörle mücadele Türkiye gündeminin en öncelikli maddelerinden biri olmalı ve terör sorununun tespiti ve teşhisi ile alınacak önlemler konusunda çalışmalar hızlı ve titiz bir şekilde sürdürülmelidir. Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü ve güvenliği, devletin demokratik ve laik yapısı ile vatandaşların toplumsal huzuru, can ve mal emniyetlerinin sağlanması amacıyla terör ile topyekun savaş verilmesi gerekmektedir. Ülkemizin jeopolitik ve jeostratejik konumu dikkate alındığında, maruz kaldığımız iç ve dış tehditler tam olarak analiz edilmeli ve uygun önlemler alınmalıdır. Terörist faaliyetlerin önlenmesi ve yok edilebilmesi için, tüm kurum ve kuruluşlarımız tam işbirliği ve koordinasyon içinde hareket etmelidir. Bahse konu işbirliği çerçevesinde, akademik kurumlar ve sivil toplum örgütleri ile koordinasyon sağlanmalı, Türkiye'de terör sorununun aşılması için strateji üretilmeli ve bilgi paylaşımı ile koordinasyon tesis edilmelidir. Türkiye'de terör sorununun aşılması, konuya reel bir şekilde, samimi ve çözümleyici bir şekilde yaklaşmaktan geçmektedir.

Bu çerçevede;

a) Konunun hukuki boyutlarını çözebilmek amacıyla, Türkiye'nin mevcut Anayasa'sında bulunan "Terörle Mücadele Kanunu", ülkenin kendi dinamiklerine uygun bir şekilde, herhangi bir dış baskıya mahal bırakmadan, insan haklarını gözeten ve terörist organizasyonların vasat bulmasını engelleyebilecek şekilde yeniden gözden geçirilmeli, yasada terör örgütleri tarafından istismar edilebilecek boşlukların olmamasına özen gösterilmelidir.,

b) Terörün sadece bir ülkenin, bölgenin veya kesimin sorunu olmadığı, sorunun er ya da geç bütün ülkelerin sorunu haline geleceği mantığından hareketle, uluslararası arenada terör ile mücadele açısından bir sistem geliştirilmeli, en başta terörün tanımı yapılarak konu uluslararası hukukun bağlayıcılığı ve yaptırımını çerçevesinde değerlendirilmelidir.,

c) Türkiye'nin terör ile mücadele stratejinde uygulamaya koyduğu idari ve politik tedbirler analiz edilmeli, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL) gibi merkezi denetimden uzak, koordinesizliğe ve suistimallere açık bulunan kuruluşların terör ile mücadelede tekrar ihdas edilmemesine özen gösterilmeli, terör ve sosyoekonomik sebepler ile bölge dışına göç etmiş bulunan vatandaşların tekrar köyelerine dönmelerini sağlayabilmek için yatırım amaçlı mikro krediler geliştirilmeli, gerekirse istihdam sorununun aşılması için bölgede belirli bir süre için faizsiz kredilerin verilmesi sağlanılmalı, "Geçici Köy Koruculuğu" sistemi ıslah edilerek, ihtiyaç fazlası korucuların istihdam içine çekilmesi için planlamalar yapılmalı, koruculardan azami ölçüde faydalanabilmek için, eğitimlerine özen gösterilmeli, görevini suistimal eden veya kötüye kullanan korucuların cezalandırılması için oto kontrol sistemi kurulmalıdır. Bunun yanı sıra, sonuç verdiği gözlenen 5233 sayılı kanunun geliştirilmesi, vatandaşların ülkeye sosyal bütünleşmesini sağlayabilecek benzer kanunların ihdas edilmesinin yaygınlaştırılmasına önem verilmelidir.,

d) Türkiye'nin terör ile yaptığı mücadelesinde hizmet verebilecek nitelikte eğitim almış ve teknolojik açıdan geliştirilmiş özel birliklerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına çalışılmalı, terörist ile mücadeleye söz konusu özel birliklerin gönderilmesi gerekmektedir. Bahse konu özel birlikleri, çatışma ortamının neden olabileceği psikolojik gerilimlerin tahribatından korumak amacıyla rehabilitasyon, kurs v.b programlar tatbik edilerek birliklerin moral ve motivasyonu sağlanabilecektir.,

e) Türkiye'de her terör eylemi sonrasında medyada görmeye alıştığımız, "iç istihbarat" ve "dış istihbarat" tartışmalarının aşılması ve terör örgütlerine yönelik istihbarat toplama ve değerlendirmede verim sağlanması için milli istihbaratta koordineye gidilmeli, eğer gerekirse ülkede istihbarat ile iştigal eden kuruluşların görevlendirilmesi veya yapılandırılmasında reform yapılmalıdır.,

f) Terör ile yapılan savaşta, sadece istihbari ve güvenlik alanlarında mücadelenin yeterli olamayacağı hususunun kavranılması ve bir sosyal risk türü olan terörle, kısa ve uzun vadede işleyebilecek koruyucu ve bütünleştirici sosyal politikalar ile mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, terör örgütlerinin mensup kazanma stratejilerinde kullandıkları sosyoekonomik sorunların aşılması için gerek il merkezlerinde, gerekse kırsalda sosyal içerme odaklı sosyal politikalar yürürlüğe konulmalı, vatandaşların her

türlü mazeretinin çözümlenmesi, vatandaşın insanca yaşayabilmesi ve “adam yerine konabilmesi” için gerekli acil önlem planı derhal işlevlik kazandırılmalıdır.,

g) Türkiye'nin gündemini yaklaşık 40 yıldır meşgul eden ve toplum içinde travmatik bir hale gelmiş bulunan terör sorununun aşılabilmesi için, sivil toplum örgütleri, akademik çevreler, aydınlar v.b platformun eşgüdümünde çalışması gerekmektedir. Eşgüdümün tek taraflı sağlanması mümkün görülmediğinden, terör ile mücadelede tüm tarafların istekli ve samimi olması elzem görülmektedir. Bu çerçevede, terör ile mücadelede sivil toplumun kapasitesini artırması, konuya çözümleyici, taraf olmayan ve çok boyutlu yaklaşımlarda bulunularak sosyal uyumun sağlanması yönünde ayakları yere basan politikaların üretilmesi önem arz etmektedir.,

h) Siyasi partilerin terör ile mücadele açısından ilan ettikleri parti programlarının reel, ayakları yere basan ve ülke yapısına uygun çözümler olmasına dikkat edilmeli, siyasi partilerin gerekli hallerde bahse konu programların oluşturulması için akademik çevreler ve sivil toplum örgütleri ile ilişki içerisinde bulunmasına özen gösterilmelidir. Türkiye'de bazı siyasi partilerin, çoğu Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde söz konusu bulunan yaklaşıma paralellik gösterir biçimde, ülke içinde adeta “benim teröristim” ayırımı yaptığı müşahede edilmektedir. Bahse konu partilerin terör sorununu çözmek yerine reel bir çözümde bulunmaması, hatta bazı ütöpik yaklaşımlar ile Türkiye'nin gündeminde hiç bir şekilde yer almayan konuları işleyerek ülkede suni gerilimler yarattıkları görülmektedir. Bu bağlamda anılan partilerin çalışmalarının “Türkiye'ye ve Türkiye Cumhuriyeti'ne hizmet edebilecek” hale getirilmesi için, demokratik kurallar çerçevesinde gerekli önlemler alınmalıdır.,

ı) Türkiye'de, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde yaşanan biçimde sosyal sorunların bulunmadığı hususu anılan ülkelere akademik bir dil ile izah edilmeli, bu bağlamda AB ülkelerinin vatandaşları arasında sorunları gidermek için kullandıkları sosyal entegrasyon sistemlerinin Türkiye'nin farklı bir yapıya haiz bulunduğu hususu belirtilerek ülkemizde tatbik edilmemesinin sağlanmasına gidilmelidir.,

i) Türkiye'de sosyal entegrasyonu sağlayabilmek amacıyla, vatandaşların karşı karşıya bulunduğu yapısal (barınma ve iskan, eğitim, istihdam), algılama ve davranışlardan kaynaklanan psikolojik (dışlanma, horgörülme) sorunların analiz edilerek sorunların kaynağına inilmesi, çaresizliklerin bir reform sürecine girilerek giderilmesi

gerekmektedir. Hoşgörüsüz ve ayırıcı davranışların, Türkiye’de vatandaşlar arasında kopukluklar ve uçurumlar yaratabileceği gerçeğinden hareket edilmeli, toplum içinde kafa karıştırıcı ve çelişkili analizlerin terk edilerek, sosyal entegrasyonun ilkelerini çalıştırabilecek politikaların acilen yürürlüğe konulması gerekmektedir. Bahse konu sosyal entegrasyonun gerçekleşmesi; kültürlerarası diyalog, ırkçılık ve ayırıcılığa karşı mücadele edilerek bütüncül yaklaşımların uygulanması, farklı kimliklerin ayırımının yapılmaması, ayrıca farklı kimliklerin de ayırıcılık yapmaması şeklinde uygulanabilir. Bireyler arasında hoşgörü ve ayırım gözetmeme hususlarının, ancak eğitim ile yükseltebilecek bir bilinç meselesi olduğunun kavranılması gerekmekte olup, bu bağlamda ihdas edilebilecek vatandaşlık kursları ile bireylere belirli bir altyapı sağlanabileceği hususları mütalaa edilmektedir. Türkiye’de; ırk, dil, din ve mezhep temelinde yaşanan farklılıkların, karşılıklı karalama/çatışma zeminine oturmaması için söz konusu reformların bir an önce harekete geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda anılan sorunların giderilmesi için gerekli bilincin sağlanılmasında önemli bir işlevi görülen vatandaşlık kurslarının, herhangi bir öncelik sıralaması yapmadan, vatandaşlar arasında bütüncül bir yaklaşım ile yürürlüğe konulması şarttır. Bahse konu çalışmalar, Trabzon’da yaşanan Rahip Santaro Cinayeti, Hrant DİNK Suikasti ve Malatya’da yaşanan misyoner cinayeti gibi menfur, Türkiye’yi uluslararası arenada zor durumda bırakabilecek olayların yaşanmasını da engelleyecektir. Sosyal entegrasyonun, bir toplum içinde bulunan vatandaşların birbirlerine daha fazla yönelmesi anlamına geldiği hususundan hareket ederek; açıklık, hoşgörü, karşılıklı tahammül ve toplumsal kaynaşmanın işlevlik kazandığının somut örneklerle idrak edilmesi, vatandaşlar arasında kopuklukların giderilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Türkiye’nin söz konusu sorunların aşılmasında önemli avantajları bulunmaktadır. Türkiye’de çoğunluk Türk ırkına dayanan vatandaşlardan oluşmakla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu’ndan itibaren vatandaşlar arasında “jus sanguinis (kan bağı)” ilkesi aranmamış, devlet tüm vatandaşlarına eşit mesafede durarak, eski Türk Devletleri’nde yer alan “devlet baba” anlayışı ile vatandaşlarına hizmet verme güdüsü içerisinde hareket etmiştir. Türkiye’de yeniden “devlet baba” anlayışının kazandırılarak, terörün giderilmesine yönelik sosyal sorunların aşılmasına çalışılmalıdır.,

j) Terör olaylarının medya vasıtası ile geniş halk kitlelerine iletilmesi neticesinde, terör örgütlerinin bir nevi ücretsiz reklamı yapılmakta olup, bu bağlamda medyanın

kontROLSÜZ ve sınırsız haberleri terörün bir anlamda reklamcısı olmaktadır. Terör olaylarının medya gündeminde daha az yer almasının sağlanması neticesinde, terörün reklamının engellenmesinin yanı sıra, halk kitlelerinin, özellikle gençlik kesiminin psikolojik açıdan etkilenmesinin önüne geçilebilecektir.,

k) Irak'ta yaşanan iç savaşın uzantılarının dolaylı olarak komşu ülke Türkiye'yi etkilememesi, özellikle Irak'ın kuzeyinde yaşayan Kürt gruplarının etnik milliyetçilik anlayışından etkilenilmemesi için, Türkiye'nin gelişmiş ve güçlü bir sosyoekonomik alt yapıyı inşa etmesi gerekmektedir.,

l) Türkiye'de terör örgütlerinin taban kazanmasını engelleyici, vatandaşların yeniden "kardeşlik bilinci" içerisinde entegre olmasını sağlayabilecek, günümüze kadar mevcut olan bir nevi kan davası haline getirilmiş sorunların aşılması ve ülkede "sosyal nekahat" sürecini sağlayabilecek nitelikte, kültürel ve politik uygulamalara gereksinim bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- ACER, Yücel, (2004), “Terörizm Kavramı Açısından Ermeni Terörü ve Genel Nitelikleri”.
- <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=15>, 28 Ekim 2004.
- AKDEMİR, Erhan, (2007), “Avrupa’da Ayrımcılık Yayılıyor”, *Cumhuriyet*, 12 Mart,
- AKGÜL, Hikmet, (2003), “Terör”.
- http://www.medimagazin.com.tr/kose-yazisi_50239.html, 08 Aralık 2003.
- ALKAN, Necati, (2003), “Türkiye’nin Terörizm ile Mücadelesi”,
- http://www.stradigma.com/turkce/ekim2003/print_05.html, Ekim 2003.
- AKTÜRK, Şener, (2006), “Etnik Kategori ve Milliyetçilik: Tek-Etnili, Çok-Etnili ve Gayri-Etnik Rejimler”, *Doğu-Batı Dergisi*, Ağustos-Eylül-Ekim 2006 ayları sayısı, s.23-24.
- AKYOL, Taha, (1980), *Politika’da Şiddet*, 1.Baskı, Töre-Devlet Yayınevi, Ankara.
- AKYOL, Taha, (2005), “İtidal Zamanı”, *Milliyet*, 07 Eylül, s.3.
- AKYOL, Taha (2005), “Hükümet, Asker ve Güneydoğu”, *Milliyet*, 19 Kasım, s.3.
- AKYOL, Taha, (2005), “En Tehlikeli Sorun”, *Milliyet*, 23 Kasım, s.3.
- AKYOL, Taha, (2006), “Terör ve bir arada Yaşamak”, *Milliyet*, 31 Ağustos, s.3.
- AKYOL, Taha, (2007), “Eyalet ve Etnik Milliyetçilik”, *Milliyet*, 03 Mart, s.3.
- AKYOL, Taha, (2007), “PKK Hareketi ve Demokrasi”, *Milliyet*, 10 Mart, s.3.
- AKYOL, Taha, (2007), “Türkler, Kürtler ve Kalkınma”, *Milliyet*, 21 Mart, s.3.
- AKKAN, Faruk, (2007), “Hiçbir Din Terörün Kaynağı Olamaz”, *Zaman*, 11 Nisan, s.8.
- AKTAN, Gündüz, (2001), “STK’lar ve Terörizm”, *Radikal*, 24 Eylül, s.7.
- ALPASLAN, M.Şükrü, (1983), *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik*, 1.Baskı,

Teknik Yayınları, İstanbul.

ALTAN, Mehmet,(2005), “Türkler, Kürtler ve Yaşam Kalitesi”, *Sabah*, 10 Eylül, s.7,

Stratejik Analiz Dergisi, Mart 2006 ayı sayısı, s.37.

AKTAN, Coşkun Can (2007), “Türkiye’de Bölgelerarası Dengesizlik Sorunu ve Çözüm Önerileri”,

http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/bolgesel_dengesizlik, 07 Nisan 2007,

ALTINBAŞ, Deniz, (2006), “Çatışan Medeniyetler mi, Özgürlükler mi, Kültür mü”.

ARAL, Cahit, (2007), “Kısa Ermeni Tarihi ve Ermeni Meselesi”, *Dünyagündemi*, 11

Mart, s.12.

ARIBOĞAN, Ülke Deniz, (2005), “Terörle Mücadele Terörü”, *Hukuki Perspektifler*

Dergisi, Aralık 2005 ayı sayısı, s.49-50, 54.

ATAÇ, Kutlu Kaan, (2006), “Kaliteli Yönetim, Güçlü Devlet”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran.

ATAMAN, Hakan, (2006), “Bomba Felsefesi’nin Dönüşü”, *Radikal*, 15 Ocak, s.12.

ATEŞ, Hamdi, (2005), “2 Bin 384 Korucu Teröre Bulaşmış”, *Yenişafak*, 27 Mayıs, s.12.

AVCI, Gültekin, (2007), “Türkiye’de Radikal-Terörist İslam İmajı, Bütün Yönleri ile

Malatya Provokasyonu”, *Zaman*, 20 Nisan.

AYDEMİR, Bülent, (2006), “Terörle Mücadelede Kuran Kursu Formülü”,

<http://arsiv.sabah.com.tr/2006/01/05/gnd113.html>, 05 Ocak 2006.

AYDIN, Murat, (2005), “Terörden 13 Yılda 27 Bin Kişi Yargılandı”, *Zaman*, 12

Ağustos, s.8.

ARIBOĞAN, Deniz Ülke, (2003), *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi*

Anlamak ve Anlamlandırmak, 1.Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul.

BAHAR, Halil İbrahim,(2005), “Göç Teröre Yarıyor”, *Cumhuriyet*, 27 Kasım, s.13.

BAL, İhsan, (2005), “Hizbullah”.

<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?>, 25 Mart 2005.

BAL, İhsan (2005), “PKK ile Mücadele”, *Cumhuriyet/Strateji Dergisi*, 28 Kasım, s.21.

BAŞEREN, Sertaç Hami, (2006), “Terörle Rejimin Değişmesi, Ülkenin Bölünmesi Hayaldir”, *Cumhuriyet/Strateji Dergisi*, 05 Haziran, s.12-13.

BAŞYURT, Erhan, (2005), “PKK’da Silah Bırakır mı?, Silahlara Veda Zamanı”.

<http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=22687>, 17 Ekim 2005.

BAYKAL, Nazife, (2007) “Bilgi Teknolojisinin Ulusal Güvenlik ve Ulusal Güvenlik Stratejisi ile İlgili Boyutu”,

<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20Doc.Dr.NazifeBAYKAL>.

10 Nisan 2007.

BECKER Garry, RUBINSTEIN Yona, (2004), “Fear and Response To Terrorism: An Economic Analysis”.

<http://jtac.uchicago.edu/conferences/05/resources/>, 01 Ağustos 2004.

Belgenet (2007), “Öcalan Davası: Gerekçeli Karar”.

<http://www.belgenet.com/dava/gerekce11.html>, 02 Mayıs 2007.

BİLA, Fikret, (2005), “Kürt Sorunu Nedir?”, *Milliyet*, 13 Ağustos, s.5.

BİLA, Fikret, (2005), “Tehlike Çanları Türk-Kürt Çatışması İçin Çalıyor”, *Milliyet*, 06 Eylül, s.7.

BİLA, Fikret, (2005), “Türk-Kürt Kırılması Büyümeden Nasıl Önlenir?”, *Milliyet*, 09 Eylül, s.5.

BİLA, Fikret, (2006), “Terör Zirvesi’nin Sonuçları”, *Milliyet*, 26 Mart, s.4.

BİLGİN, Vedat, (2007), “Ulusalçılık Milliyetçiliğe Tehdittir.”, *Zaman*, 07 Şubat, s.11.

Boğaziçi Üniversitesi-TÜSİAD, “Dış Politika Forumu: Irak Bülteni-Son Gelişmeler”.

<http://www.dispolitikaforumu.com/Irakblt2-24temmuz2006.pdf> , 24 Temmuz 2006.

BRANDON, James, (2007), “PKK ve Suriye Kürtleri”, *Dünyagündemi*, 04 Mart, s.14.

BREA, Jennifer, (2006), “What makes a suicide bomber?”,

<http://worldnews.about.com/od/>, 20 Haziran 2006.

BULAÇ, Ali, (2002), “MHP ve Paradoksu”, *Zaman*, 25 Aralık, s.7.

BULAÇ, Ali, (2005), “Rusya ve Terör”, *Zaman*, 12 Ekim, s.5.

BÜTÜN, Olcay, (2002), “Asimetrik Savaşa Hazır Olalım”, *Ulusal Strateji Dergisi*,

Mayıs 2002 ayı sayısı, s.60.

CAYDI, Selçuk Salih, (2005), “Kaide’nin İdeolojik Yönü”, *Radikal*, 31 Ağustos, s.11.

CEMAL, Hasan, (2003), “İnanç ve Kan”, *Milliyet*, 06 Aralık, s.8.

CEYHUN, Demirtaş, (2006), “Milliyetçilik’ten Ulusçuluğa ve Kimlik Tartışması”,

Cumhuriyet, 05 Mayıs, s.13.

CİVELEK, Mehmet Ali, (2001), *Küreselleşme ve Terör: Terörizm, Saldırganlık ve*

Savaş, 1.Baskı, Ütopya Yayınevi, Ankara.

COŞKUN, Vahap, (2004), “İslami Terör Olmaz, Çünkü...”, *Zaman*, 29 Eylül, s.12.

COŞKUN, Ufuk, (2006), “Yeni Sömürgecilik Kardeşliğimizi Dinamitliyor”, *Yenişafak*,

07 Nisan, s.11.

ÇAĞAPTAY, Soner, (2006), “Avrupa PKK Sorunu’na Nasıl Eğilecek?”, *Dünyagündemi*, 24 Aralık, s.12.

ÇAKAR, Muharrem, (2004), *Siyasal İslam: İslam’da Siyasi Bir Devlet Düzeni Var mı?*,

1.Baskı, Çatı Kitapları, İstanbul.

ÇAKIR Alparslan, (2004), “Karapara Aklamayı Önleyici Faaliyetlerin Önemi ve Ulusal

Birimler Arasında İşbirliğinin Rolü”, Bankacılar Dergisi, sayı 51.

<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi51/Seminer.doc>,

ÇAKIR, Ruşen, (2006), “PKK Hamas Olmak İstiyor Ama Bu Mümkün Değil”, *Vatan*,
16 Mart, s.12.

ÇETİNER, Selahattin, (2007), “Kürtlerin Siyasi ve İdeolojik Kürtçülük Faaliyetleri”.

http://www.mudafaai-hukuk.com.tr/TEROR_DOSYASI/scetiner, 20 Şubat 2007.

ÇETİN, Bilal, (2005), “Göçü Önleme Planı”, *Yenişafak*, 23 Nisan, s.10.

ÇEVİK, Abdülkadir, (2005), “Etnik Terörizmin İkolojisi ve Terörle Mücadeledeki
Önemi”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Aralık 2005 ayı sayısı, s.94, 99.

ÇEVİK, Abdülkadir, (2007), “Terörün Kürt Sorunu’na Dönüşmesini Engelledik”,
Aksiyon, 05 Mart, s.12.

ÇİTLİOĞLU, Ercan, (2006), “Türkiye Bölgesel Değişimlere Hazır Olmalı”,
Cumhuriyet, 16 Ekim, s.13.

ÇÖLGEÇEN, Murat, (2007), “İşte 2007’de Terörle Mücadele Stratejisi”, *Akşam*, 05
Şubat, s.12.

DEMİREL, Emin, (2002), *Terör*, 7.Baskı, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Department of Health and Human Services: Centers For Disease Control and
Prevention (2006), “Terrorism and Nuclear Weapons”.

<http://www.cdc.gov/mmwr/>, 23 Haziran 2006.

DOĞAN, Yalçın, (2005), “PKK’nın Kendini Kanıtlama Telaşı”, *Hürriyet*, 06 Eylül, s.9.

DUMANLI, Cihangir, (2006), “ABD Çıkarları İçin Savaşır mısınız?”, *Cumhuriyet*, 11
Eylül, s.12.

DURUKAN, M.Yaşar, (2007), “Yeni Hücrevleri Sanal Alemde Kuruluyor”, *Zaman*,

04 Şubat, s.12.

EAGLETON, Terry, (2007), “Çokkültürlülük Elbette Bir Tehdittir.”, *Radikal*,

25 Şubat, s.7.

ELEKDAĞ, M.Şükrü, (2001), “Jenosid”, *Milliyet*, 29 Ocak, s.7.

ELEKDAĞ M.Şükrü, (2005), “Tarihsel Gerçekler Işığında Ermeni Soykırımı Savı”,

Cumhuriyet, 26 Nisan, s.9.

Ekitapyayın (2007), “Genel Olarak Sorumluluk Kavramı ve Sorumluluk Türleri”.

<http://www.ekitapyayin.com/id/043/birincibolum.htm>, 23 Mart 2007.

Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi Başkanlığı (2007), “İntihar Eylemleri”.

<http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele4.htm>, 07 Nisan 2007.

ERDENİR, Burak, (2005), “Avrupa’nın Göçmen Sorunu”, *Cumhuriyet/Strateji*, 28

Kasım, s.8-10.

ERGAN, Uğur, (2005), “Aşırı Sağ Artık Tehdit Değil”, *Hürriyet*, 26 Ekim, s.9.

ERGÜN, Seçkin, (2006), “Antalya’da Nato Tatbikatı”,

<http://www.aksiyon.com.tr/detay>, 10 Nisan 2006.

ESLEN, Nejat, (2006), “Dördüncü Nesil Savaş Tartışması”, *Cumhuriyet*, 11 Eylül, s.13.

FARAÇ, Mehmet, (2004), “Katliamdan Önce Kaçtı”.

<http://www.mehmetfarac.com/belge.asp?select=294>, 11 Eylül 2004.

FİŞEK, A.Gürhan-GÖKBAYRAK Şenay, (2007), “Küreselleşme ve Sosyal Sağlık”,

<http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=56>, 27 Nisan 2007.

GİRİTLİ, İsmail,(2001), “Terörizme Dair”, *Türkiye*, 05 Ekim, s.13.

GÖKBAYRAK, Şenay, (2007), “Sosyal Dışlanma Sorunsalına Türkiye Düzleminde

Geliştirilen Model Uygulamalar”,

<http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=43>, 27 Nisan 2007.

GÖKÇİN, Muammer, (2003), “Dünyayı Kana Bulayanlar; Terör Masumu Vuruyor”,

Ortadoğu, 30 Kasım, s.11.

GÖKTAŞ, Evin, (2005), “Terör Bataklığı Kuruyor” *Yenişafak*, 28 Mart, s.8.

GÖKTAŞ, Evin, (2005), “Terör Örgütleri’nin Hedefi 15-20 Yaş” *Yenişafak*, 25

Ağustos, s.11.

GÜN, Ö.Rengin, (2007), “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşı’nın Yeni Boyutu”,

<http://www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi07/gun.pdf>, 19 Nisan 2007.

GÜRCANLI, Zeynep, (2000), “Dört T Planı”, *Star*, 01 Aralık, s.5.

GÜRER, Mahmut, (2005), “Terör Örgütü Kafkaslar’a Kayıyor.”, *Cumhuriyet*,

17 Ekim, s.5.

GÜVEN, Veli Fatih, (2004), “PKK’nın Yeni Oluşumu KONGRA-GEL’in 2004 Yılında

Olası Tehdit Durumu”, *Stratejik Analiz Dergisi*, Ocak 2004 ayı sayısı, s.65.

GÜVENÇ, Duygu, (2005), “İslam’a Karşı Köktendincilik Yapmayın”, *Yenişafak*, 22

Ekim, s.7.

GÜVENDİK, Evrin, (2006), “Güneydoğu Raporu’nda Kürt Sorunu Yok”, *Bugün*, 30

Kasım, s.14.

HANİOĞLU, M.Şükrü,(2005), “Tarihi Süreç İçerisinde Kimlikler, Kimlik Çatışması ve

Demokrasi”, *Zaman*, 01 Aralık, s.13.

HANLI, Hakan, (2003), “Psikolojik Savaş”, *Yenişafak*, 08 Aralık, s.7.

HİÇYILMAZ, Ufuk, (2005), “Maskeli Hizbullah’ın Hedefi Cemaatler”, *Aksiyon*, 31

Ocak, s.5.

HEKİMOĞLU, Mehmet Merdan, (2007), “Terörle Mücadele Nasıl Olmalı”,

<http://www.liberal-dt.org.tr/index.php>, 06 Mart 2007.

İŞIKLI, Alpaslan, (2007), “Anarşizm Üzerine”,

http://www.politics.ankara.edu.tr/eski/html/eng/ceko/isikli_anarsizm1.htm, 07

Nisan 2007.

İLHAN, Suat, (2002), *Terör: Neden Türkiye ?*, 2.Baskı, Avrasya Stratejik Araştırmalar

Merkezi (ASAM) Yayınları, Ankara.

KAÇMAZOĞLU, H.Bayram, (1995), *27 Mayıs'tan 12 Mart'a Türkiye'de Siyasal Fikir*

Hareketleri, 1.Baskı, Birey Yayıncılık, İstanbul.

KALIN, İbrahim, (2006), “Kimlik Siyaseti ve Pandora'nın Kutusu”, *Radikal*, 15 Ocak,

s.13.

KAHRAMAN, Hasan Bülent, (2007), “Temel İlkeler Yeniden Yorumlanmalı”, *Radikal*,

03 Ocak, s.14.

KAHRAMAN, Hasan Bülent, (2007), “AKP-MHP Arasında Sıkışmak”, *Radikal*, 04

Şubat, s.12.

KALAYCI, Hüseyin (2007), “Batılı Demokrasilerde Ayrılkçı Milliyetçilik: Quebec

Milliyetçiliği”, *Doğu-Batı Dergisi*, Kasım-Aralık-Ocak sayısı, s.9-14.

KANADOĞLU, Sabih, (2003), “Terörizm Asla Uyumaz”, *Cumhuriyet*, 14 Nisan, s.14.

KAR, Selçuk, (2005), “Terörle Mücadele Kanun Tasarısı Değerlendirme Raporu”,

Yeniasya, 18 Eylül, s.9.

KARACA, Gürsel, (2006), “21.Yüzyılda Değişen Güvenlik Algılamalarının Dünya

Siyasetine Etkileri”,

<http://www.tasam.org/index.php?altid=1390>, 19 Temmuz 2006.

- KARADAŞ, Düzgün, (2006), “Pişmanlıkta PKK Birinci”, *Bugün*, 29 Nisan, s.12.
- KARAKAŞ, Eser, (2007), “Devlet, Hrant ve Kerkük Meselesi”, *Zaman*, 01 Şubat, s.7.
- KAYA, Ayhan, (2005), “Dışlanan Kültürlerin Talepleri Bir Tür Özgürleşme Arayışdır.”,
<http://www.birgun.net/index.php?sayfa=95&devami=12065>, 06 Kasım 2005.
- KAYA, İbrahim, (2004), “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çalışmaları”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>, 22 Ekim 2004.
- KAYNAK, Mahir, (2005), “El-Kaide Kime Hizmet Ediyor Asıl Sorun Bu”, *Zaman*, 23 Ağustos, s.8.
- KAYNAK, Mahir, (2006), “İstihbarat Olmadan Terör Olmaz”, *Yenişafak*, 20 Mart, s.5.
- KEYDER, Çağlar, (2006), “Sosyal Politika Forumu: TESEV’in Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Sosyal Ekonomik Öncelikler Başlıklı Raporu.
<http://www.spf.boun.edu.tr/docs/AcikRadyo-SPF-29.11.2006.pdf>, 29 Kasım 2006.
- KEYMAN, E.Fuat, (1999), *Türkiye ve Radikal Demokrasi*, 1.Baskı, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- KEYMAN, E.Fuat, (2006), “Sınırötesi Operasyon Çözüm Olabilir mi?”, *Zaman*, 21 Temmuz, s.13.
- KEYMAN, E.Fuat, (2006), “Korkunun Demokrasiyi Yendiği Gün”, *Radikal*, 16 Eylül, s.11.
- KILIÇ, Altemur, (2005), “Fırtınalı Yıllar”, *Ortadoğu*, 23 Eylül, s.8.
- KILIÇ, Aydoğan, (1996), “Bu Oyun Bitmeli”,
<http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?>, 11 Mayıs 1996.
- KING, Oliver, (2005), “İngiltere’nin Terörle Mücadele Planları’nın Diğer Ülkelerle

- Karşılaştırılması”, *The Guardian*, 12 Ekim, s.8.
- KIŞLALI, Mehmet Ali, (2006), “Medya Olmadan Terör Olmaz”, *Radikal*,
07 Haziran, s.7.
- KOHEN, Sami, (2003), “Terörün Adını Doğru Koymak”, *Milliyet*, 06 Aralık, s.7.
- KONGAR, Emre, (2000), *21.Yüzyılda Türkiye*, 26.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- KONGAR, Emre, (2002), *Küresel Terör ve Türkiye:Küreselleşme*, *Huntington ve*
11 Eylül, 9.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- KONGAR, Emre, (2005), “Milliyetçilik ve Yurtseverlik”, *Cumhuriyet*, 03 Ekim, s.6.
- KONGAR, Emre, (2007), “Dincilik ve Milliyetçilik Komplote Teorisini Destekliyor”,
Cumhuriyet, 22 Ocak, s.3.
- KONGAR, Emre, (2007), “Beşinci Terör Dalgası: Soğuk Savaş Kalıntısı Örgütler”,
http://www.kongar.org/aydinlanma/2003/Besinci_Teror_Dalgasi., 14 Mayıs 2007.
- KONURALP, Okan, (2007), “Mustazaflar Hizbullah’ın Sivil Toplum Kuruluşu”,
Hürriyet, 29 Nisan, s.12.
- KÖKDEMİR, Doğan, (2003), “Bir İnsan Davranışı Olarak Terör”,
<http://www.elyadal.org/arge/birinsan.htm>, 24 Ekim 2003.
- KÖKSAL, Sönmez, (2005), “Küresel Terörizm: Etkileri ve Çareler”,
<http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, 25 Ocak 2005.
- KULOĞLU, Armağan, (2006), “NATO Terör Karşısında Yavaş”, *Cumhuriyet/Strateji*
Dergisi, 02 Ekim, s.18.
- KULOĞLU Armağan, (2007), “Türkiye Önlem Almalı”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat, s.14.
- KURT, Süleyman, (2005), “BTC Üçlüsü Güvenlik için Ortak Komisyon Kurdu”,
Zaman, 17 Ekim, s.11.

- KÜLEBİ, Ali, (2005), “Artan Asimetrik Savaş Tehditleri”, *Cumhuriyet*, 08 Şubat, s.14.
- KÜLEBİ, Ali, (2005), “Dünyayı Dinleyen Kulaklar”, *Cumhuriyet*, 13 Haziran, s.8.
- KÜLEBİ, Ali, (2006), “Nükleer Terör ve Savunma”, *Cumhuriyet*, 20 Mart, s.15.
- KÜLEBİ, Ali, (2006), “Nükleer Terör’den Korunma”, *Cumhuriyet*, 01 Mayıs, s.12.
- KÜLEBİ, Ali, (2006), “Terör ve 21.Yüzyılın Savaşları”, *Cumhuriyet*, 04 Eylül, s.7.
- LAÇİNER, Sedat, (2004), “Toplumsal Sorunların Bir Belirtisi Olarak Terörizm”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=27>, 20 Kasım 2004.
- LAÇİNER, Sedat, (2005), “Ermeni İddiaları ve Terör”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=78>, 09 Ekim 2005.
- LAÇİNER, Sedat, (2006), “Liberal Ulusçuluk (Liberal Milliyetçilik)”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/yazarlar.php?type=3&id=184>, 19 Ekim 2006,
- LESSER, Ian, (2001), “Teröristle Dindar Ayırımı Yapılmalı”, *Zaman*, 07 Ekim, s.14.
- LIPSCHUTZ, D.Ronnie, (2006), “11 Eylül’den Hiçbir Ders Alınmadı”, *Zaman*, 11 Eylül, s.10.
- MALLABY, Sebastian, (2002), “Yoksulluk Terörizmi Alevlendirir mi?”, *Washington Post*, 20 Mayıs 2004, s.14.
- MANAZ, Abdullah, (1998), *Dünya’da ve Türkiye’de Siyasal İslamcılık*, 1.Baskı, Bilgi Yayınevi, İzmir.
- MARDİN, Şerif, (2005), *Türkiye’de Din ve Siyaset*, 11.Baskı, İletişim, İstanbul.
- MASAK (2007), “Terörün Finansmanının Önlenmesi Konusunda Uluslararası Çalışmalar”,
<http://www.masak.gov.tr/tr/terorua.htm>, 24 Mart 2007.

- MORIN, Edgar, (2001), “Küresel Teröre Karşı Küresel Toplum”, *Radikal*,
28 Kasım, s.7.
- ÖĞUZLU, Tarık, (2005), “Küreselleşme Bağlamında Değişen Güvenlik ve Tehditler”,
<http://www.liberal-dt.org.tr/index.php>, 30 Temmuz 2005.
- ORAL, Mahmut, (2006), “Ayda 200 YTL’ye Yaşıyorlar”, *Cumhuriyet*, 01 Haziran, s.6.
- ORAN, Baskın, (2004), *Türkiye’de Azınlıklar: Kavramlar, Lozan, İç Mevzuat, İctihat, Uygulama*, 1.Baskı, Tesev Yayınları, İstanbul.
- ÖNEŞ, Cevat, (2005), “Kimlik Tartışmaları”, *Radikal*, 07 Aralık, s.4.
- ÖNEŞ, Cevat, (2007), “Tarihi Özeleştirir”, *Milliyet*, 18 Ocak, s.9.
- ÖNEŞ, Cevat, (2007), “Çıkar Çatışmalarında Süreklilik ve Bazı Sonuçları”, *Radikal*,
18 Ocak, s.7,
- ÖNKİBAR, Selahattin, (2002), “Bölmenin Temel Yolu Ayrı Tarih ve Dindir”, *Star*,
04 Ocak, s.12.
- ÖZCAN, Nihat Ali, (2005), “Kolay Taban Buluyorlar”, *Cumhuriyet*, 13 Ağustos, s.11.
- ÖZCAN, Ali Nihat, (2005), “Terörle Mücadele Terörü”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Aralık 2005 ayı sayısı, s.52.
- ÖZCAN, Mehmet, (2005), “Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87>, 15 Temmuz 2005.
- ÖZCAN, Mehmet, (2004), “Yeni Milenyum’da Yeni Tehdit: Siber Terör”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=12>, 28 Ekim 2004.
- ÖZDAĞ, Ümit, (2004), “İstanbul Bombaları”, *Stratejik Analiz Dergisi*, Ocak 2004
ayı sayısı, s.41.
- ÖZKAN, Tuncay, (1999), “Şeriat Özlemcisi İBDA/C”,

<http://www.radikal.com.tr/1999/07/05/turkiye/01ser.html>, 05 Temmuz 1999.

ÖZEL, Soli, (2005), “Teröre Akıllı Çözüm”, *Sabah*, 21 Temmuz, s.11.

ÖZGÜREL, Avni, (2001), “Dünyada Terör Hep Vardı”, *Radikal*, 30 Eylül, s.6.

ÖZGÜREL, Avni, (2003), “İrak Kürtleri’nin Acılı Tarihi”, *Radikal*, 02 Mart, s.9.

ÖZGÜREL, Avni, (2003), “İki Halk; Türkler ve Kürtler”, *Radikal*, 23 Mart, s.14.

ÖZTÜRK Z.Mehmet, (2005), “Genel Terörist Profili ve Aykırı El-Kaide
Militanı”, *Öncevatan*, 16 Ağustos, s.14.

ÖZTÜRK, Saygı, (2005), “Apo Neye Göre Yargılanacak?”, *Gözcü*, 16 Eylül, s.11.

ÖZTÜRK, Saygı, (2006), “Asker Terörle Mücadelede Yetki İstiyor”, *Gözcü*,
27 Mart, s.7.

ÖZTÜRK, Saygı, (2006), “Emniyet Genel Müdürlüğü’nün DHKP-C Raporu”, *Star*,
26 Aralık, s.9.

RUBIN, Barry, (2007), “Radikal İslam”,

<http://www.asam.org.tr/yayinevi/kitapgoster>, 19 Mayıs 2007.

SALI, Ali, (2005), “MGSB’de İlk Tehdit Yine Terör”, *Yenişafak*, 24 Ekim, s.12.

SAPANCALI, Faruk, (2005), “Avrupa Birliği’nde Sosyal Dışlanma Sorunu
ve Mücadele Yöntemleri”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2005/3.Sayısı, s.53.

SARIKAYA, Muharrem, (2005), “MGK’nın 23.Raporu”, *Sabah*, 23 Ağustos, s.9.

SATILMIŞ, Alişan, (2000), “PKK ve Etnik Terör”, *Ortadoğu*, 25 Aralık, s.10.

SELVİ, Haluk, (2004), *Birinci Dünya Savaşı’ndan Lozan’a Ermeni Sorunu*, 2.Baskı,
Sakarya Üniversitesi Rektörlük Basımevi, Sakarya.

SEMMAK, Muhammed El, (2006), “Batı ve Doğu’daki Önyargılar Pekişti”, *Radikal*,
10 Eylül, s.12.

- SEVİNDİ, Nevval, (2007), “Diyalog İçin Yeni Bir Dil”, *Zaman*, 02 Ocak, s.3.
- SEYYAR, Ali, (2002), *Sosyal Siyaset Terimleri*, 1.Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- SEYYAR, Ali, (2007), “Yaşlılığa Bağlı Bakım Sorunlarına Çözüm Olarak Sosyal Siyaset”,
http://sosyalsiyaset.com/documents/yasliliga_bagli_bakim_s.htm, 23 Mart 2007.
- SEYYAR, Ali, (2007), “Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar”,
http://www.sosyalsiyaset.com/documents/yoksul_ailelere_yonelik.htm,
03 Nisan 2007.
- SÖYLEMEZ, Haşim, (2005), “Kürt Siyaseti PKK’yı Aşamıyor”, *Radikal*,
12 Aralık, s.16.
- SÜLÜN, Gül, (2003), “Şeriatçı Örgütler Cephanelik Gibi”, *Cumhuriyet*, 28 Ocak, s.12.
- ŞEHİRLİ, Atilla, (2000), *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*, (1.Baskı), Burak Yayınları, İstanbul.
- ŞIK, Ahmet, (2002), “OHAL’den Bu Hal’e Neler Değişti”, *Radikal*, 24 Kasım, s.5.
- ŞİMŞEK, Yurdağül, (2006), “Terör Tanımına Avrupa Standartı Geliyor”, *Radikal*,
25 Ekim, s.4.
- TANLA, Bülent, (2006), “Doğu’nun Temel Sorunu Yoksulluk”, *Cumhuriyet*,
13 Haziran, s.8.
- TARHANLI, Turgut, (2006), ”Güvenlik Sektörü’ne Dair”, *Radikal*, 13 Haziran, s.11.
- TAŞPINAR, Ömer, (2005), “Kimlik Sorunu Depreşiyor”, *Radikal*, 06 Eylül, s.13.
- Terör ve Güvenlik (2007), “Türkiye’deki Terör Örgütleri”,
http://www.terorveguvenlik.net/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1,

10 Nisan 2007.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği, “AB Müzakere Süreci’nde Ortak Tarım Politikası

(OTP)’na Uyum ve Tarımda Acil Sorunlar ve Çözüm Önerileri”,

http://www.tzob.org.tr/tzob_web/rapor/raporlar/tzob_haziran_2006_tar

Haziran 2006.

TÜRKÖNE, Mümtaz’er, (2003), *Siyaset*, (1.Baskı), Lotus Yayınları, İstanbul.

TÜRKÖNE, Mümtaz’er, (2006), “Sol, Kürt Siyaseti”, *Zaman*, 29 Haziran, s.11.

TÜRKÖNE, Mümtaz’er, (2007), “Kültürel Irkçılık Rededilmeli”, *Evensel*,

15 Ocak, s.12.

TÜRKÖNE, Mümtaz’er, (2007), “Su akar, Türk Bakar”, *Zaman*, 05 Şubat, s.14.

WOODCOCK, George, (1998), *Anarşizm*, 3.Baskı, Kaos Yayınları, İstanbul.

YAYLA, Atilla, (2003), *Siyaset Teorisi’ne Giriş*, 3.Baskı, Liberte Yayınları, Ankara.

YILMAZ, Sait, (2006), *21.Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat*, 1.Baskı, Alfa Basım

Yayım Dağıtım Ltd.Şti., İstanbul.

UĞURLU, Nurer, (2006), “Türk-Kürt Aynı Kökten mi?”, *Cumhuriyet*, 15 Ocak, s.11.

ULUGAY, Osman, (2006), “Marx’ın Rüyasına Doğru”, *Milliyet*, 14 Eylül, s.9.

URAS, Güngör, (2003), “Kürt Sorunu’nun Çözümünde Sosyal Nekahat Dönemi

Şart”, *Cumhuriyet*, 13 Eylül, s.12.

URAZ, Aydın, (2006), “Yeni Bir UNESCO Gerekıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık, s.9.

USLU, Emrullah, (2005), “Hizbullah Yeniden Diriliyor”,

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=141881>, 30 Ocak 2005.

UYGUN, Oktay, (2006), “Ulusal Kimlik ve Siyasal Sistem Tartışmaları”,

Hukuki Perspektifler Dergisi, Aralık 2006 ayı sayısı, s.66 ve 73-76.

- UYSAL, Yaşar, (2007), “Yoksulluk ve Terör”,
<http://kisi.deu.edu.tr/yasar.uyisal/gazete> , 26 Ocak 2007.
- UZUN, Turgay, (2005), “Yerinde Bir Tartışma: Anayasal Vatandaşlık”, *Zaman*,
18 Ağustos, s.11.
- ÜNAL, Ali, (2006), “Köktendincilik ve Küresel Hakimiyet Savaşı”, *Zaman*,
17 Temmuz, s.13.
- WEBER, Max, (2006), “Millet”, *Doğu-Batı Dergisi*, Kasım-Aralık-Ocak sayısı,
s.181-181-183, (Çeviren: Ebru ÇEREZCİOĞLU).
- YALÇIN, Cavit, (2002), “Din Terörü Lanetler”, *Ortadoğu*, 10 Ocak, s.7.
- YALÇINKAYA, Timuçin, (2007), “Risk ve Belirsizlik Algılamasının İktisadi
Davranışlara Yansımaları”.
<http://www.deu.edu.tr/userweb/timucin.yalcinkaya/dosyalar/06.doc>, 23 Mart 2007.
- YALMAN, Aytaç (2005), “Terör K.Irak’a Girmekle Bitmez”, *Cumhuriyet*,
16 Ağustos, s.8.
- YASİN, Kılıç Gözde, (2005), “Yeni Devlet Modeli; Kabileşen Devletler”, *Cumhuriyet*,
20 Haziran, s.11.
- YAVUZ, Kemal, (2005), “Kürt Gerçeği mi Dediniz ?”, *Akşam*, 17 Ağustos, s.8.
- YETKİN, Murat, (2007), “DTP ve İnanırcılık Sorunu”, *Radikal*, 03 Mart, s.8.
- YILMAZ, Önder (2007), “Uluslararası Din Konseyi Kurulmalı”, *Milliyet*,
30 Ocak, s.12.
- ZAFER, Hamide, (2005), “Terörle Mücadele Terörü”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*,
Aralık 2005 ayı sayısı, s.25-26.
- ZAMAN, Amberin, (2005), “Kurd Delinquency Rife in Parts of Turkey”, *Los Angeles*

Times, 24 Haziran, s.7.

ZORCAN, Özlem-DULKADİROĞLU, Necla, (2006), “Partiler Kürt Sorunu İçin

Ne Diyor”, *Birgün*, 11 Ekim, s.13.

“Hizbullah’ın Kanlı Yolculuğu”, 19 Ocak 2000, *Cumhuriyet*, s.7.

“Vahşet Örgütü Hizbullah’ın İçyüzü”, 16 Temmuz 2000, *Ortadoğu*, s.13.

“Sol Örgütlerin Gözü Üniversite Öğrencilerinde”, 18 Ekim 2002, *Türkiye*, s.9.

“İsimsiz Ağır Ceza Mahkemeleri”, 10 Haziran 2004, *Cumhuriyet*.

“Asimetrik Savaş’ın Küçük Kurbanları”, 17 Temmuz 2005, *Dünyagündemi*, s.6.

“Asimetri? “, 08 Şubat 2005, *Cumhuriyet/Strateji Dergisi*, s.13.

“Ege Hala Savaş Nedeni”, 09 Haziran 2005, *Ortadoğu*, s.7.

“Teröre Yirmi Yılda 100 Milyar Dolar”, 05 Haziran 2005, *Ortadoğu*, s.7.

“Terör Tazminatı Türkiye’nin AIHM’deki İmajını Düzeltti.”, 09 Ağustos 2005,

Zaman, s.11.

“Gençler Terör Tuzağında”, 18 Ağustos 2005, *Ortadoğu*, s.6.

“Kitap Okuma Tutkusu”, 04 Şubat 2006, *Cumhuriyet*, s.11.

“Gizli Terör: Gasp ve Kapkaç”, 24 Mayıs 2006, *Türkiye*, s.11.

“Terör 11 Eylül’den Sonra Tırmandı”, 20 Eylül 2005, *Ortadoğu*, s.5.

“Dünyada Terör Olayları Üç Kattan Fazla Arttı”, 27 Nisan 2005, *Washington Post*, s.14.

“Terör Laboratuvarı”, 25 Haziran 2005, *Ortadoğu*, s.12.

“Soykırım Para Kazandıran Sektör Oldu”, 14 Ekim 2005, *Ortadoğu*, s.8.

“İngiltere; Soykırım Değil”, 11 Mart 2006, *Cumhuriyet*, s.11.

“Soykırım Yalanı ve Gerçekler”, 13 Mayıs 2005, *Türkiye*, s.8.

“Perinçek’den Yanıt”, 03 Ekim 2005, *Cumhuriyet*, s.14.

“Çözüm Ortak Değerlerde”, 12 Mart 2006, *Aksiyon*, s.16.

“Terör Tazminatı’nda En Fazla Başvuru Diyarbakır’dan”, 18 Ocak 2005, *Sabah*, s.9.

“Küresel Mücadelede Din Faktörü”, 16 Mayıs 2005, *Cumhuriyet*, s.5.

“PKK Eylemlerine Hız Veriyor”, 26 Haziran 2005, *Cumhuriyet*, s.8.

“Asker Korkusu”, 10 Ağustos 2005, *Radikal*, s.8.

“Asker Hangi Yetkileri’ne Geri İstiyor”, 11 Ağustos 2005, *Vatan*, s.8.

“Korucular Okulda Hizmetli Olacak”, 17 Ağustos 2005, *Akşam*, s.12.

“Hizbullah’ın Yeni Yuvası”, 07 Eylül 2005, *Cumhuriyet*, s.10.

“Terör Tazminatına Başvuru Kolaylaştırıldı”, 16 Eylül 2005, *Gözcü*, s.9.

“Türkiye’ye İhanet Eden Bölücüler”, 19 Eylül 2005, *Ortadoğu*, s.11.

“PKK’nın Geliri 150 Milyon Euro”, 23 Eylül 2005, *Sabah*, s.10.

“Öncelikli Gündem Terör”, 28 Eylül 2005, *Radikal*, s.8.

“PKK’ya Karşı Mücadele Planı”, 05 Ekim 2005, *Ortadoğu*, s.8.

“Terör Örgütü Ateşkesi Bitirdi”, 07 Ekim 2005, *Cumhuriyet*, s.8.

“PKK’ya Katılan Her İki Teröristten Biri Ölüyor”, 12 Ekim 2005, *Zaman*, s.6.

“Diyarbakır’da Sadece Yüzde 5 Öcalan’a Af İstiyor”, 14 Ekim 2005, *Zaman*, s.8.

“Batı Destekli PKK Kafkaslara İlerliyor”, 18 Ekim 2005, *Ortadoğu*, s.7.

“PKK Anketi’ne Göre Militanların En Sevdiği Lider Zerdüş ve Hz. İsa”, 31 Ocak 2006, *Zaman*, s.11.

“Sevri Anlamak”, 13 Mart 2006, *Ortadoğu*, s.11.

“Teröre Eroin Parası”, 10 Nisan 2006, *Sabah*, s.11.

“Yeni Bir Savaş Türü; Asimetrik Savaş”, 19 Mart 2006, *Yarın Dergisi*, s.12.

“İşsizlik Terör’den Beter”, 18 Nisan 2006, *Akşam*, s.9.

“Terör Örgütü Kısırlık Yapıyor Diyerek Doğu’da Aşı Kampanyasını Engelliyor”, 31 Temmuz 2006, *Zaman*.

“Kandil’de PKK Köyleri,” 05 Ağustos 2006, *Star*, s.11.

“Yeni Terör Tehlikesi İnternet”, 20 Ağustos 2006, *Dünyagündemi*, s.3.

“Beş yılda 180 bin Ölü”, 11 Eylül 2006, *Milliyet*, s.7.

ÖZGEÇMİŞ

27.11.1972 tarihinde Bursa'da doğmuştur. İlköğrenimini, Bursa Atatürk İlköğretim Okulu'nda, orta ve lise öğrenimini Bursa Erkek Lisesi'nde tamamlamasını müteakip, 1997 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Bölümü'nden mezun olmuştur. 1998 yılından itibaren bir kamu kuruluşunda çalışmaktadır.

2004 güz yarıyılında, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde yüksek lisans öğretime başlamış, 2006 bahar yarıyılından itibaren Prof.Dr.Ali SEYYAR rehberliğinde; "Türkiye'de Terör Sorunu ve Sosyal Politika Stratejileri Açısından Çözümleri" başlıklı tez hakkında çalışmaya başlamıştır.